DEBACQ LIBRARY

37599/C

D.I.12

3#

42550

JOANNIS BAPTISTAE

MORGAGNI

PRIMARII PROFESSORIS PATAVINI

ET

REGIAE LONDINENSIS SOCIETATIS SODALIS

EPISTOLAE ANATOMICAE

DUAE.

Novas Obſervationes, & Animadverſiones complectentes, quibus Anatome augetur, Anatomicorum Inventorum Hiſtoria evolvitur, utraque ab erroribus vindicatur.

Adjectus eſt Index Rerum, & Nominum accuratiſſimus.

M. N. C. ann. 1778.

Dupernay med. pa

Jak. Houbraken ſculp.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOANNEM à KERKHEM,

M DCC XXVIII.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

CLARO, AC NOBILI, VIRO,

FREDERICO RUYSCHIO

MEDICINAE DOCTORI,

ANATOMES, BOTANICES, CHIRURGIAE

APUD AMSTELAEDAMENSES

PROFESSORI CELEBERRIMO,

NONAGENARIO JAM

CORPORE VALIDO,

MENTE SANA,

SENI,

QUI SINGULARIBUS, PLURIMIS PROPRIIS, INVENTIS

PROGRESSUS ARTI MEDICAE PULCHERRIMOS,

PATRIAE GLORIAM ET DECUS SUAE,

SIBI LAUDES IMMORTALES OMNIUMQUE BONORUM

AMOREM COMPARAVIT, ABSQUE

INVIDIA,

OPUS HOC,

QUOD FORTUNATO ACCEPIT,

ET IN PUBLICA EVULGAVIT COMMODA,

HONORIS ERGO

INSCRIBIT TYPOGRAPHUS.

EDITORES
Auctori Hiſtoriae Hepaticae.

Si tua tantummodo, Blance, quid auctoritas poſtularet, ſpectare voluiſſemus; feciſſemus id, quod Morgagno noſtro omnino placebat, ut te, cujus novae in ipſum inſultationes tibi quidem plurimum, nihil ipſi nocere poſſent, ſine ulla prorſus refutatione deſpectum potius, quam caſtigatum, dimitteremus. Sed cum tua iſta facta non tam huic optimo, nobiſque omnibus chariſſimo Viro, quam Ampliſſimo Praeſuli, noſtrumque, dum viveret, Amico ſummo Joanni M. Lanciſio, qui inter vos pacis Arbiter, & ſequeſter fuit, injuria eſſe, animadvertimus: cum quorum illi poſt conſtitutum ſolemniter pacis foedus, aeternam es, honeſtorum hominum more, oblivionem pollicitus, ea ipſa, contra ſanctiſſima inſtituta, a te retractari omnia ac refricari repente novimus: cum denique νεκρὸν οὐ δάκνειν, quod Theodotus ille Chius (*a*) ajebat, mortuum ſuo per ſe Honori conſulere, ac te pro eo ac meritus es, tractare non poſſe, vidimus; tunc enimvero tua iſta nobis confidentia viſa eſt eſſe frangenda, & publico ſcripto comprimenda; ut magis inpoſterum conſideratum, minus inconſtantem eſſe diſceres, & ſin minus

nus

(*a*) Plutarch. in Pompejo.

nus viventes, at mortuos ſaltem Celeberrimos Viros ea qua par eſt, fide, ac reverentia proſequereris. Neque vero diu fuit nobis cogitandum qua id potiſſimum ratione praeſtaremus, in manibus commodùm habentibus duas ejusdem Morgagni Epiſtolas, non illas quidem ut vulgarentur ſcriptas, ſed quae vulgarentur maxime dignas, ad noſtrum autem propoſitum plane accomodatas. Nam ſimul novarum in Re Anatomica Obſervationum, atque Animadverſionum plenae ſunt; ſimul tua non in hanc ſolum Facultatem, ſed in Morgagnum ipſum, atque Lanciſium peccata convincunt. Haec ultima, quae ſuo ipſo genere graviſſima ſunt, in ſecundae Epiſtolae Articulo 102. cunctisque ſequentibus manifeſtò quidem, ſed nimis ſerò recognoſces. Has enim Epiſtolas ita nos edendas curavimus, ut in ſuos ſingulae Articulos partirentur, quo facilius tibi non omnia quidem (quis enim id poſſet?) ſed majora, ſed evidentiora, ſed talia, ut neque negare, neque ullo modo tueri queas, tua tibi errata, vel potius erratorum genera hinc ſtatim ab ipſo limine indicaremus.

Hiſtoriam Hepaticam in libri titulo, & Praefationis initio polliceris *numeris tandem omnibus abſolutam.* Credat aliquis fortaſſe qui te a quatuordecim annis hanc coepiſſe, hanc agitaſſe, hanc molitum eſſe rem ſciat, eamque maxima ex parte a tot Praeſtantiſſimis Scriptoribus jam tractatam, atque illuſtratam. Sed longe aliter judicabit qui haſce Epiſtolas inſpexerit. Nam quicunque Anatomicam, ac Medicam cujuſcunque Partis Hiſtoriam mandare litteris perfectam inſtituat, hunc primum oportet in utriuſque Facultatis

ſcri-

ſcriptoribus; ne quid forte eorum quae jam ſunt tradita, praetermittat; diligentiſſime eſſe verſatum: deinde vero ipſum egregium Anatomicum, ac Medicum eſſe, ut quae adhuc deſiderantur, addere, atque abſolvere de ſuo poſſit; noviſſime iis, quae in Hiſtoricis omnibus communiter requiruntur, ſcribendi facultate, memoria, diligentia, judicio, fide pollere. In te vero, Blance, quid tandem horum eſſe, dicemus? Num (ut a levioribus incipiamus) ſcribendi aliquam facultatem? Haec quidem quanta ſit, demonſtrabunt *Doctorales Orationes* tuae, quae cum *Indice ſelectae latinitatis* alias a nobis, ſi ipſe volueris, recudentur; eſt tamen ubi Morgagnum omnino coegeris, quamvis aliud agentem, nonnulla obiter de hoc genere notare Epiſtola II. Art. 14. 60. 65. praeſertim vero 32. 41. 54. 63. & caet. unde luculenter patebit, ne anatomicis quidem, medicisve vocabulis, ſine intolerandis erroribus, ſcire te uti. Memoria vero *ea parte animi quae*, ut praeclare ait M. Tullius (*b*), *cuſtos eſt caeterarum ingenii partium*, quam debilis ſis atque infirmus, eadem II. Epiſtola oſtendit non modo Art. 67. ſed etiam 8. 32. 49. 57. 62. 68. 71. 81. 94. 99. & caet. Epiſtola autem I. Art. 8. 16. 33. 38. 40. 48. 49. 82. 88. 97. 94. & caet. in his enim omnibus locis quam oblitus eorum quae alibi poſueras, quam inter ſe repugnantia ſcripſeris, demonſtratur. Sed quoniam tam obliviosus in ſcripto eſſe nemo poteſt, niſi qui & negligenter ſcribat, & oſcitanter ſcripta relegat; hinc etiam diligentia ap-

paret

(*b*) De Cl. Orat.

paret tua, quae tamen cujusmodi ſit, cum ex aliis innumeris locis conſtat, tum ex eo praeſertim intelligitur, quod quorum niteris auctoritate ſcriptorum, eorum libros non inſpexeris; nam ſi inſpexiſſes, quas aut non habent, aut non ita habent, obſervationes, ſententias, Icones minime citaviſſes: quod a te factum Epiſtola convincit II. Art. 26. 32. 37. 38. 39. 47. 49. 51. 52. 54. 67. 95. &c. ſed potiſſimum 96: quanquam negligentiae tuae nullum gravius quaeri teſtimonium poteſt, quam tui ipſius, confitentis, te ad ea perneganda quae Nobiles Anatomici certe docuerant, tuae *uni aut alteri obſervationi impenſius fiſum fuiſſe*, tua vero *properanter ſcripſiſſe*, quae confeſſiones tuae Art. 28. & 9. ejusd. II. Epiſtolae, ac 53. I. notatae ſunt. Judicio autem ut ſis acri, & intelligente, etſi loca alia plura commonſtrant; ex Epiſtolae tamen I. Art. 78. 70. & ex II. Art. 33. 69. 82. & ſequentibus apertiſſime cognoſcetur. Reſtat fides, qua una dempta, quid tandem eſt quod in Hiſtoria quaeramus? Ipſe autem quam verax ſis, quam ea ſcribere metuas, in quibus deprehendi manifeſto ac teneri poſſis, ſatis ſuperque monſtrat II. Epiſtola Art. 19. 20. 30. 38. 44. 45. 49. 51. 53. 58. 59. 61. 64. 68. 69. 70. 73. 81. 93. 95. 100. & caet. praeſertim autem 105. 109. & 114.

Porro cum Res Medica, atque Anatomica diligentia, & judicio in obſervando, memoria autem, & fide in referendo, docendoque uſque adeo contineantur, ut una qualibet de quatuor iis dotibus (linguam enim ἐπιδιδόντες hic omittemus) ſublata, nemo egregius eſſe Medicinae, aut Anatomes Auctor poſ-

poſſit; jam finge, judicium tibi, memoriam, fidem ſupereſſe, diligentiam tantum deeſſe, tuosque errores uni omnes eſſe negligentiae imputandos; quid tuis tamen ſcriptis faciemus; cum Lectoribus perinde ſit, ſive Auctoris dolo, ſive oblivione, ſive inſcitia, ſive incuria decipiantur? Quod ſi ſpeciatim nos malis de tua in Medicina, & Anatome praeſtantia loqui; quanquam Morgagnus, qui utrumque pariter tractare poterat, non multa in his quidem Epiſtolis voluit de rebus medicis adnotare; ſatis tamen ex his quae attigit I. Art. 45. 49. 50. 51. & II. Art. 94. ac quinque inſequentibus, conjecturam capere de reliquis licet. Nam quod ad Anatomiam attinet ſive beſtiarum, ſive ipſius humani corporis, in illa quam excellas, patet ex Epiſtola I. Art. 32. 64. & ex II. Art. 34. 36. 37. 91. 93; in ipſa autem Anatome humana, praeſertim quidem ex tota ferme Epiſtola I. cujus nullum propterea Articulum hic ſigillatim indicamus; ſed ex multis tamen II. etiam locis, ut ex Art. 12. 23. 42. 58. 61. 62. 69. 71. ac potiſſimum ex 28. 29. 31. 65. in quibus quid alii quoque Anatomici tum Itali, tum exteri de te cenſuerint, demonſtratur.

Eſto: quae Hiſtoricis communia ſunt, & quae item praecellentis Medici, & Anatomici propria ſunt ac peculiaria, non habes. At habes, credimus, illud primum, ut in perlegendis utriusque Doctrinae ſcriptoribus ſis diu, ut par eſt, multumque verſatus, & *in anatomicorum* praeſertim *librorum lectionibus* (quod de te ipſe diſerte praedicas pag. 1019.) *jam prope conſenueris*. Eſt tamen hoc aliquid: tamet-

ſi non eſt ſatis ; neque enim ad *Hiſtoriam numeris tandem omnibus abſolvendam* ſatis eſt illo eſſe ſubſidio inſtructum , quo fretus nihil eorum ignores , quae ante te ab aliis prodita ſint ; ſed tu inſuper quae deſint, ſupplere , omnia autem recte atque ordine exequi poſſis, neceſſe eſt. Veruntamen tua iſta , quam jactas, in anatomicis libris legendis diuturna exercitatio, quae , & quanta ſit , utraque Epiſtola praeclare docet, I. quidem 7. 8. 18. 53. 66. 77. 78. 83. 84. 86. & decem proximis Articulis ; II. vero Art. 39. 40. 47. 51. 52. 80. & caet. Itaque cum aliis in rebus, tum maxime in Hiſtoria ipſa Hepatica quot ignoraveris , aut omiſeris, vel ex his poteris exiſtimare, quae ſic quaſi ἐν παρόδῳ indicantur Epiſtola II. Art. 3. 39. 40. 77. & caet. & I. Art. 7. 21. 27. 31. 33. 39. 44. 49. 50. 53. 63. 65. & caet.

Cum igitur omnia te deficiant quae ad ejusmodi ſcribendas Hiſtorias requiruntur ; cur eas , Blance , ſcribere inſtituis? aut cum ſcribere tamen velis , cur modeſtia ſaltem , & circunſpectione non uteris , ne quem forte eorum offendas , qui tua tibi exprobrare peccata facile poſſint? Tu vero qua modeſtia, & circunſpectione uſus ſis, Epiſtola docebit I. Art. 45. 80. 81. & caet. II. autem Art. 28. 43. 47. 51. 54. 55. 71. 72. 75. 79. 88. 91. 107. 108. & caet. Quod ſi tibi alios, atque alios vellicare & laedere placebat , quod turbulenti , imprudentisque animi eſt ; at eam ſaltem amicitiam quam , te inſtante, atque rogante, Ampliſſimus Praeſul Lanciſius tam ſolemniter reconciliaverat , violare iterum , ac reſcindere non debebas, quae culpa multo omnium graviſſima eſt. Num quia

Lan-

Lanciſius vivere deſiit; Morgagnus autem nunc totus eſt in Poſthumis Praeſtantiſſimi Fautoris alterius tui (quod te morari ipſum debebat) Valſalvae ſcriptis ad editionem apparandis; num propterea id tibi impune fore, ſperaſti? Credimus; nam ſaepe etiam (id quod Epiſt. notat II. Art. 80. & I. Art. 8. 58. 68. 69. 70. 72. 74. 76.) occaſiones quaeris in Lanciſium ipſum inſurgendi, & mortuo, quod ajunt, Leoni barbam vellendi, quandoquidem (c)

καὶ αὐτοὶ

Νεκρῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωί.

Sed primum decebat te meminiſſe, ut Lanciſius deceſſerit, plurimos tamen ejus Amicos, tui diſſimillimos, eſſe ſuperſtites; Deinde vero quam pulchre tibi priores illae in Morgagnum inſultationes proceſſerint, reputare. Nam ſiquis tibi falſus Amicus illud initio conſilium dedit, iſtum quidem voti compotem feciſti ſui. Deſpectum, exagitatum, convictum, ad extremum ſupplicem, culpamque publice deprecantem videre te voluit: vidit. Sin autem nullum praeter te illius conſilii auctorem habuiſti; quam tua te ſpes fefellerit, & ſenſiſti jam, & in dies amplius ſenties. Neque enim ſuſceptis inimicitiis clareſcere potuiſti, qui ita refutatus ſis, & adhuc refutere, ut nihil tibi, tanquam Adverſario, reſpondeatur; ſed errores omnibus demonſtrentur tui; novis obſervationibus Res Anatomica amplificetur.

Reſpice te aliquando, Blance: quid ſperaveris, quid conſecutus ſis, vide. Tibi plurimum, nihil Morgagno obfuiſti; imo ut probatiſſimis, utiliſſimis-

(c) Ex Graec. Epigr.

misque editis ſcriptis magis, magisque clareret, occaſionem praebuiſti. Si tecum ipſe certare non vult; invenies fortaſſe alios qui velint. Noli nos tandem cogere, ut quod ſemel, atque iterum ſua ipſe ſcribendi ratione indicavit, quodque jam diu intelligere tu debueras, apertiſſime dicamus. Sed de te tu ipſe videris; nos de nobis ipſis profitebimur. Viventem Lanciſium amavimus; mortuum non deſeremus. Per Morgagnum, quem graviores diu res diſtinebunt, liberum tibi fortaſſe erit quidquid in ſe voles inpoſterum ſcribere; per nos non erit. Quinetiam ſi pertinax ipſe fueris; multo nos conſtantiores invenies. Nam certe aequum eſt, ut cum (d) *priores Volſci arma ſumpſerint, poſteriores ea ROMANI deponant*; neque minus eſt aequum, ut te tamen aliàs ſic tractemus, ut Epiſtolae II. poſtremus Articulus poſtulat, & ſi qua omiſſa, aut condonata ſunt modo; multa autem ſunt condonata; ea demum, non per nos quidem, ſed per inductam, quae ſit digna, perſonam deinceps omnia proferantur. Atque hoc idcirco dicimus tibi,

Ne temere facias, neque tu haud dicas tibi non praedictum: cave. (e).

RE-

(d) Plutarch. in Coriol. (e) Terent. Andr.

RERUM, & NOMINUM
I N D E X.

Romani numeri Epiſtolas ; barbari autem Articulos denotant.

A.

Achillinus Alexand. num primus fuerit Officulorum Mallei, & Incudis inventor. I. 92
Actorum Lipſien. Scriptores laudati. II. 55. 65. 75. 107. 111
Albertus Salom. quasdam venarum valvulas delineatas primus edidit. I. 95
Oblongiores quasdam alias, ante Recentiores, deſcripſit. I. 95
Albinus Chriſt. Bern. laudatus. I. 62
Almeloveenii Th. Janſſ. lapſus. I. 96
Anellius Dominic. Chirurg. Gall. laudatus. II. 21
Animalium quaedam nova diviſio examinatur. II. 37
Arachnoidea. Vid. Cerebri.
Ariſtoteles non modo Euſtachianam Tubam cognovit, ſed etiam quae, ea poſita conſequuntur. I. 93
Arteria hepatica ad membranam quoque pertinet jecoris. I. 21. II. 78
Duplex nonnunquam obſervata. I. 71
De eadem arteria. II. 11
Arteriae Emulgentes ex Magna prodire ſolent ad angulos, non rectos, ſed inaequales. I. 76
Avium corpus Tubuloſum vocatum, num ipſarum Pancreas ſit. II. 37
Auris Canales Semicirculares non omnino videntur ignoti Corn. Celſo. I. 92
Cochlea non prorſus incognita Empedocli. I. 92
Cochleae Spiralis Lamina fuit ab Euſtachio deſcripta. I. 92
Mallei, & Incudis inventor. Vid. Achillinus.
Mallei tertium muſculum quis propoſuerit. I. 93
Auris Tympanum quinam inter Veteres deſcripſerint primi. I. 92
Tuba Euſtachiana. Vid. Tuba.

B.

Bartholini Th. lapſus. I. 2. 10. II. 12
Bellini Laur. experimenta per quae urinae compoſitio indagatur, defenduntur. II. 88
Berengarius Jac. Renum Papillas propoſuit. I. 86
Auris Tympanum, poſt Hippocratem, docuit. I. 92
Bidloi God. lapſus. I. 8
Bilarii Ductus. Vid. Cyſticus. Communis. Hepaticus. Cyſt-hepatici. Hepaticyſtici Ductus.
Bilariorum Ductuum in reticulo interno varietates. I. 52
De eorum glandulis quid obſervatum. I. 56
Bilis ex hepatico, & communi ductu, non deſcendit, ſed aſcendit, ſi cyſticum eſt ſubitura. I. 23
Num quae per hepaticum ductum defluit, pene tota divertat in cyſtim. I. 23. II. 33. 34
De cauſis a quibus è cyſti extruditur. II. 35. 36. 37
De Bilis Secretione. Vid. Secretio. & ſpeciatim. I. 27. II. 64. 66. 67. 81
De Bilis Uſibus. II. 49. 50. 51. 52. 53
De Bile in ventriculum influente. II. 51. 52
De Bile artificio paranda. II. 67
Bilis num ſit naturaliter in urina. II. 88
Boerhaavius Herm. Prof. Lugdunobat. laudatus. II. 38. 58. 107
Bronchiales venae. Vid. Venae.

*** Brun-

Brunnerus Joh. Conr. Archiat. Palat. laudatus. II. 56

C.

Calculi cyſtis felleae qua ſint figura. I. 44. 45. 49
Qua ſubſtantia. I. 47
Haud raro inſunt ſine icterico colore, aliave ulla peculiari noxa. I. 50. 51
Horum, & urinariorum affinitas, & diſcrepantia. I. 48. 45
Quidam per experimenta inventi ab aliis ejusdem cyſtis diſcrepantes, & cur. I. 43
Calculi cyſtis felleae Flavi qua ſint ſtructura. I. 47. 48
Hi, vel antiqui, aeque flammam conceperunt, ac recentes. I. 49
In aquam conjecti, ſtatim fundum non petunt, ne fracti quidem. I. 45. 46
Integri, ne triduum quidem in aqua macerati, ad fundum deſcenderunt; ſed fracti, paulo poſt deſcenderunt, & cur. I. 46. 47
Haec ipſa de aliis pluribus calculis etiam non flavis obſervata. I. 46
Calculi cyſtis felleae Nigri qua ſint ſtructura. I. 48
Hi in aquam conjecti num ſemper ſtatim fundum petant. I. 43. 45
Horum nonnulli inter ipſas cyſtis tunicas inventi. I. 56
Calculi Ductus Hepatici per experimenta tentati. I. 43
Diſcrimina quaedam inter hos, & cyſticos, ut perpetua, propoſita, experimentis rejiciuntur. I. 49
Calculi qui in Vena Portae olim inventi dicuntur, videntur potius fuiſſe in annexis ramis Ductus Hepatici. I. 49. 66
Caldeſius Joannes laudatus. II. 18
Calvus P. Bernard. Chirurg. Taurin. laudatus. II. 21
Cantius Arent laudatus. I. 14. 32. II. 12
Capſula Portae Ven. Vid. Hepatis.
Caſſerius num extrema in liene vaſcula inſtar penicillorum eſſe, revera cognoverit. I. 83
Arachnoideam Cerebri tunicam delineavit primus. I. 91
Celſo A. Corn. Canales Auris Semicirculares non videntur omnino ignot. I. 92
Cerebri novum quoddam rete mirabile Varolio notum. I. 91
Protuberantiae Annularis tractus ipſi, ſive ſtriae a Varolio primum deſcriptae ſunt. I. 91
Tranſitus a tertio ad quartum ventriculum num paulo vetuſtioribus Anatomicis fuerit ignotus. I. 91
Tunica Arachnoidea deſcripta a Varolio fuit, & a Caſſerio delineata. I. 91
Chyli Vaſa, & Receptaculum qui primi in homine oſtenderint, & delinearint. I. 83
Qui primi in illis tum in beſtiis, tum in homine valvulas animadverterint. I. 96
De Chyli Receptaculo. II. 12. 38
Cicogninus Jac. Med. & Conſiliar. Taurin. laudatus. II. 67. 81. 104
Columbi Reald. lapſus. I. 49. 66
Columella primus in beſtiis Scroti Septum indicavit. I. 87
Communis bilarii Ductus finis, & orificium quale. I. 31
Valvula, huic orificio ſuperpoſita, qualis. I. 31
Fraenuli, eidem ſubjecti, in variis varietates. I. 31
Hujus Uſus inquiruntur. I. 31
Ductus ejusdem dilatatio obſervata. I. 43
Cordis fibrarum cochlearem ductum qui primi obſervaverint. I. 90
Coschwitzius Georg. Dan. Prof. Halenſ. & Phyſ. Reg. laudatus. II. 107
Cremaſteres muſculi unde oriantur. II. 58
Curtius Bartholom. Med. Mediolan. laudatus. I. 79. 80
Cyſt-hepatici Ductus num in homine ſint demonſtrati. I. 38. 39. 40. 41. 42. II. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 77
Cyſticus Ductus ad quem angulum confluat cum Hepatico. I. 23. II. 44. 45. 46. 47. 78
Deſcendit, non aſcendit, in eo confluxu, & quid hinc ſequatur. I. 23

Ejus

Ejus dilatationes obſervatae, undeque ortae. I. 43
Valvularum varietas. I. 53
Harum Uſus jam olim a Riolano, & Highmoro propoſitus. I. 53
Annulus quidam ad hujus initium introrſum extans, num plane ſit nullus. I. 54
Cyſtis fellea cur ſit in hepatis ſinu ſemirecondita. I. 15
Cur ſaepe imâ parte undequaque libera ſit. I. 15
Nonnunquam parvâ tantum parte cum hepate connectitur. I. 42
Ejusdem diviſio in collum, cervicem, & fundum refutatur. II. 39. & ſeq. 42. 43
Valde parva inventa. I. 43
Valde amplificata. I. 43
Num ſaepe in cadaveribus disrupta inveniatur. II. 96
Excreſcentia carnea intra ipſam obſervata. I. 43
Calculi. Vid. Calculi.
Cyſtis felleae Sinus quidam a pluribus obſervatus. I. 53
Internum Reticulum quale. I. 52. 55
Quidam hujus uſus rejectus. I. 55
Carunculae quaedam num intus extent, & quid eſſe aliquando poſſint. I. 40. 56
De glandulis quid obſervatum. I. 56. 63
De iisdem. II. 72. 73
De harum uſu. I. 56. II. 71. 73. 74. 75
De tunicis quaedam. I. 57
Cellulosa tunica addi poſſet. I. 62
Cyſtis fellea eſt in noſtris Gliribus, & qualis. II. 36

D.

Diaphragma ſaepe a dextris altiùs thoracem ſubit, quam a ſiniſtris. I. 13
Tribus nonnunquam foraminibus pro Venis dumtaxat, in centro pertuſum. I. 26
Quomodo utile promovendae ſecretioni, & motui bilis in toto hepate. II. 60. 90
Diaphragma tributum inter Aves Veſpertilioni. I. 32
Ductus Thoracicus. Vid. Thoracicus.

E.

Empedocli Auris Cochlea non videtur ignota. I. 92
Epididymidum canalicularem ſtructuram quis propoſuerit. I. 87
Euſtachii Figurae quaedam conſideratae, & explicatae. I. 2. 8. 10. 12. 14. 15. 19. 21. 23. 33. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 93. II. 69
Euſtachius delineavit Lobulum hepatis, nunc Spigelii dictum. I. 19
Item arteriae hepaticae, & ductus bilarii ramos, intra hepar ramos venae Portae ſtipantes. I. 69
Item vaſcula ſanguifera in Uteri Ligamentis Rotundis. I. 89

F.

Facciolatus Jac. Prof. Patav. laudatus. I. 87
Falloppius uteri vaſa ſuperiora, & inferiora, dextra, & ſiniſtra inter ſe communicare, docuit. I. 89
Fantonus Jo. Prof. & Conſiliar. Taurin. laudatus. I. 7. 9. II. 58. 59. 67. 81
Faucium glandulae Antiquis notae. I. 84
Fontenellius Bernardus ex Acad. Sc. Pariſ. laudatus. II. 21, 65
Foreſtus Petrus defenſus. II. 92

G.

Galenus docuit excarnare hepar ad ejus vaſa perſequenda. I. 69
Gerbezius Marc. Poliat. Labac. laudatus. I. 51
Glandulae conglobatae ad cavum hepatis. De his. I. 22. 30. II. 3. 4
Glandulae ipſius hepatis. Vid. Malpighii.
Cyſtis fellae. Vid. Cyſtis.
Veſicae urinariae. Vid. Veſicae.
Glires, ſaltem apud nos, cyſti fellea non carent. II. 36
Graafii lapſus. I. 31

H.

Heiſterus Prof. Helmſtad. laudatus. I. 25. 53. 56. 58. 63. 90. 94. II. 18. 28. 29. 31. 55. 58. 65. 107
Hepar in Vipera quomodo, & ubi ſe habeat. I. 64. II. 91
In multis Piſcibus. II. 93
Hepar hominum an diſtet a diaphragmate. I. 2
In nonnullis connatum cum diaphragmate. I. 2. 9
Quem habeat ſitum. I. 11. 13
De ejus regionibus, ſive faciebus. I. 14. 24
Figuram ſaepe habet in variis variam. I. 12. 13. 15. 19
Quid de ejus Fibris, ſeu Lobis, & variis horum apud Veteres appellationibus habendum ſit. I. 18
Recte dividi poteſt in lobos. I. 17
Hepatis Lobus dexter ſaepe ſurſum impenſe protuberat. I. 13
Siniſter multo dextero minor eſt. I. 21
Lobulus Spigelii notus fuit Euſtachio, & Vidio. I. 19
Quam varia hic Lobulus figura ſit, I. 19
Ejus utilitas. I. 34
Hepatis fiſſura, & ſinus pro vena umbilicali, ejusque ſinûs Iſthmus, & Ligamentum. I. 33
Sinus, ſeu fovea pro vena Cava ubi, & quanta ſit. I. 14. 26
De ejus foveae Iſthmo. I. 33
Sinus pro Cyſti. Vide Cyſtis.
Sinus reliqui, ſive foveae. I. 34
Fiſſurae naturales majores, minoresque, & ipſarum utilitas. I. 35
Rete quoddam, etiam externum. I. 65
Capſula Pottae venae, Gliſſonii dicta, jam nota fuerat Walaeo. I. 66
Hujus Capſulae Septum a Gliſſonio propoſitum fuerat. I. 66
De carneis Capſulae fibris, & glandulis. I. 66. II. 58. 59. 60
Hepatis Malpighiana ſtructura. De hac. II. 82. 83. 84. 85. 86. 87
Excarnatio ad vaſa perveſtiganda, a Galeno propoſita eſt. I. 69
Uſus num ſit etiam praeſtare diverticulum ſanguini, nimis vel copioſo, vel turgenti. II. 94
Hepatis Arteria. Vid. Arteria.
Cyſtis. Vid. Cyſtis.
Ductus bilarii. Vid. Cyſticus, Hepaticus, Communis, Cyſt-hepatici, Hepati-cyſtici Ductus.
Ligamenta. Vid. Ligamentum.
Lymphatica. Vid. Lymphatica.
Nervi. Vid. Nervi.
Venae. Vid. Venae.
Hepatis ſubitaneae phlegmones, & celeres quaedam obſtructiones unde videantur repetendae. II. 94
Hepatici Ductus rami non connivere in hepate, ſed patuli ſervari videntur. I. 27
Sinus non eſt perpetuus. I. 66
Dilatatio obſervata. I. 43
Calculi Vid. Calculi.
Hepati-cyſtici Ductus num in homine ſint demonſtrati. I. 38. 39. 40. 41. 42. 56. 83. II. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 77
Highmori lapſus. I. 96
Hippocrates primus Seminales Veſiculas indicavit. I. 83
Hoffmannus Frider. Prof. Halenſ. & Conſil. Reg. laudatus. II. 107

I.

Jecur. Vid. Hepar.
Injectionum humoris, aerisve ad Anatomen augendam rudimenta apud Berengarium, & Euſtachium. I. 69. 86
Inteſtinorum glandulas qui docuerint. I. 83. 84

L.

Lactea Vaſa. Vid. Chyli vaſa.
Lanciſius defenſus. I. 8. 68. 69. 70. 72. 73. 74. 75. 76
Laurentii Andr. lapſus. I. 34. II. 80
Defenſio. II. 39
Lentilius Roſin. Archiat. Wurtenb. laudatus. I. 49. II. 96
Lienis ligamenta num ſint ſolae, & diſperſae fibrillae. I. 9

Fiſſurae naturales ; & harum utilitas. I. 35
Vaſorum extrema inſtar penicillorum num revera. Caſſerius noverit. I. 83
Ligamenta hepatis quatenus unum dumtaxat dici poſſint. I. 9
Ligamentum hepatis dexterum, ejusque in variis hominibus varietates. I. 6
Num perpetuum ſit. I. 7
A quibus Auctoribus ſit propoſitum. I. 8
In beſtiis nonnullis deſideratur. I. 7
Ligamentum hepatis ſiniſtrum. I. 6
Num ſit perpetuum. I. 7
A quibus propoſitum ſit. I. 7. 8
In beſtiis quibusdam deeſt. I. 7
Ligamentum hepatis Suſpenſorium latius eſt, quam vulgo creditur. I. 2
Eo minùs tamen, quo poſterius. I. 2
Pertingit uſque ad umbilicum. I. 3
Quatenus verum ſit, ipſum inſtar zonae hepar amplecti. I. 9
Num in ſe habeat quasdam teretes productiones. I. 4
Habet vaſcula ſanguifera, & in his quaedam nondum adnotata. I. 4
Num per membranam hepatis in hujus parenchyma reapſe penetret. I. 5
Num praeter hoc ſit aliud Ligamentum hepatis ad cartilaginem enſiformem. I. 6
Ligamenta Lienis. Vid. Lienis.
Ligamenta Uteri Rotunda ex ſanguiferis vaſculis magnam partem conſtantia primus pinxit Euſtachius. I. 89
Lospichlerus Joh. Ad. Archiat. Salisburg. laudatus. I. 51
Lymphatica Vaſa qui primi viderint. I. 96
Qui primus in homine viderit, & delinearit. I. 83
Eorum valvulas qui primi animadverterint, & luculentiſſime demonſtrarint. I. 96
De ipſorum origine. I. 30. II. 5. 8
Lymphatica hepatis. De his. I. 28. 29. II. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 77. 78
Num cum glandulis vicinis non communicent. II. 3. 4

M.

Malpighii de ſtructura hepatis ſententiae illuſtratae, & a nova quadam alieniſſima interpretatione vindicatae. II. 82. 83. 84. 85. 86. 87
Mammae De harum in Areola Tuberculis. II. 10
Mangetus Joh. Jac. Archiat. Pruſſ. laudatus. II. 3. 11. 17. & alibi paſſim.
Marſilius Lud. Ferd. Comes laudatus. II. 107
Mead Rich. Med. Londin. laudatus. II. 107
Mediavia Nicol. Publ. Incif. in Th. Anat. Patav. laudatus. I. 56
Mercurialis. De ejus vita, & primo ab ipſo edito, nunc ignoto, & rariſſimo libello quaedam. I. 81
Meſeraicae venae. Vid. Venae.
Michelottus Petr. Ant. Med. Ven. laudatus. II. 70
Muſculi exiles, & dubii in quibus potiſſimum cadaveribus examinandi. I. 59
Muſculi Mallei. Vid. Auris.
Veſicae. Vid. Veſicae.
Urethrae. Vid. Urethrae.
Cremaſteres. Vid. Cremaſteres.

N.

Narium Turbinata oſſa qui primi deſcripſerint. I. 94
Nervi quatenus inter vaſa referri poſſint. II. 15
De Nervis ad hepar pertinentibus. I. 36. 37. 70. II. 13. 14

O.

Omentum num coctionem juvet. II. 92
Oſſa duriora num fieri molliſſima poſſint ſine ullo vitio fluidi univerſalis. II. 95
Oſſa Turbinata. Vid. Narium.
Oſſicula Tympani. Vid. Auris.
Ova vera mulierum num ſint adhuc bene perſpecta. I. 89

P.

Pancreatis lobi inferioris, in cane praelongi, rudimentum in nobis non deeſt. I. 30
De ejus Ductu quaedam. I. 84. 85
Papadopoli Nicol. Comn. Prof. Primar. Patavinus laudatus. I. 80. in marg.
Partes noſtri corporis num aliae ab aliis oriantur. I. 9
Internae in variis variant fere ut externae, & quid hinc ſequatur. I. 12
Paſcolus Alexand. Prof. Rom. laudatus. I. 7
Pauli Joh. Guil. Prof. Lipſ. laudatus. I. 96
Peritonaeum an, & quomodo viſceribus ventris tunicas praebeat. I. 9
Platnerus Jo. Zachar. Prof. Lipſ. laudatus. II. 63
Polenus Jo. Marchio, & Prof. Patav. laudatus. II. 104
Portae vena. Vid. Vena.
Poſthii Joh. lapſus. I. 86

R.

Renum Papillae notae Berengario fuerunt, & aliis. I. 86
Reverhorſtius Maurit. Med. Batav. defenſus. I. 33. II. 3. 6. 77
Riolani Jo. fil. lapſus. I. 31. 34
Defenſio. II. 92
Ruyſchius Frid. Prof. Amſtel. laudatus. I. 7. 21. 52. 56. 90. II 18. 33. 47. 69. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 101. 107

S.

Salivalium glandularum, & ductuum quorundam Inventores. I. 77. 84
Saltzmannus Joh. Prof. Argentor. laudatus. I. 32. II. 12
a Sancta Sophia Marſilius. De hoc quaedam. I. 80
Sanguinis Circuitum qui primi docuerint. I. 82
Santorinus Jo. Dominic. Protomed. & Prof. Venet. laudatus. I. 31. 32. 56. 88. II. 29. 31. 58. 65. 71
Schröckius Luc. Acad. N. C. Praeſ. laudatus. II. 107
Scroti Septum in beſtiis primus indicavit Columella. I. 87
Secretio animalis. De hac. II. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 69. 70. 81
Sievertus Paul. Godfr. Med. Magdeb. laudatus. I. 82
Spermaticae Venae. Vid. Venae.
Splen. Vid. Lienis.
Stahlius Georg. Erneſt. Conſiliar. & Archiat. Pruſſ. laudatus. I. 27
StephanusCarol. UrethraemuſculosTransverſales novit, & primus delineavit. I. 88
Steno de ovariis etc. I. 89.

T.

Teichmeyerus Herm. Prof. Jenenſ. laudatus. II 58
Terraneus num Urethrae glandulas illuſtraverit. I. 88
Teſtium canalicularem ſtructuram qui primi docuerint. I. 77
Quis primus corpus, Highmori dictum. I. 87
Thoracicus Ductus cur inſulas habeat. I. 10
Non fuit a Mundino indicatus. I. 78
Tozzii lapſus. I. 80
Tubas Euſtachianas non modo novit Ariſtoteles, ſed etiam quae, illis poſitis, conſequuntur. I. 93
Tubas Falloppianas quis primus in beſtiis deſcripſerit. I. 89

V.

Vallisnerius Anton. Prof. Primar. Patav. & Caeſar. Med. Cubicul. laudatus. II. 1. 36. 51. 104
Valvulae. Vid. Venar. Lymphatic. Chyli vas. Cyſticus ductus.
Varolius primus Arachnoideam cerebri tunicam deſcripſit. I. 91
Item novum quoddam Rete mirabile. I. 91
Item Tractus, ſive ſtrias Protuberantiae Annularis. I. 91
Vaterus Abr. Prof. Wittenberg. laudatus. I. 31. II. 17. 107
Venae Bronchiales a quibus obſervatae. I. 90

Vena

Vena Cava ab emulgentibus ad cor non recta aſcendit, ſed bis inflectitur. I. 10
Harum inflexionum utilitas. I. 10
Venae Hepaticae omnes quomodo perveſtigandae, docuit Galenus. I. 69
Hae omnes, etiam minimae, numdecuſſentur. II. 79. 80. 81
Hae omnes ſenſibiles, nunquam connivere poſſunt, ſed ſemper patulae ſervantur. I. 27
Ejus rei cauſae inquiruntur. I. 27
Venae Hepaticae, ad Cavam pertinentes, majores, & minores. I. 26
Venae Lacteae. Vid. Chyli vaſa.
Venae Meſeraicae cur infulas habeant. I. 10
Vena Portae num in ſiniſtrum latus jecoris inferatur. I. 24. 25
Ejus Sinûs ſedes, poſitus, figura. I. 25. 75
Ejusdem Sinûs habitudo ubi exci- pit venam umbilicalem. I. 75
Venae Portae ramos intra hepar arteria, & bilario ductu ſtipatos jam olim delineavit Euſtachius. I. 69
Ejus Calculi. Vid. Calculi.
Venae Spermaticae cur infulas habeant. I. 10
Venarum valvulas qui primi cognoverint, & delineaverint. I. 95
Oblongiores quaedam valvulae ante Recentiores deſcriptae. I. 95
Ventriculus. De hujus tunica celluloſa. I. 62
Ventriculus in Vipera qualis. Vid. Vipera.
Verheyenii lapſus. I. 2
Veſalii lapſus. I. 31. 49
Veſicae urinariae figura non rotunda, neque inſtar inverſi pyri obſervata, ſed potiùs contra. I. 61
Eadem retrorſum magis, quam antrorſum impenſe protuberat. I. 61
A lateribus anguſtior eſt, quam a fronte. I. 61
De Veſicae glandulis quid obſervatum. I. 63
Ejus fibras carneas eſſe ſuper extimam tunicam, a vero alieniſſimum oſtenditur. I. 58. II. 29
Easdem intermedium tenere locum, & plane interdum rubere, demonſtratur. I. 58. 59. 60
Quaenam circa ipſas in plùribus veſicis ſint obſervata. I. 60
De Veſicae Sphinctere muſculo quid obſervatum ſit, & animadverſum. I. 60. 61
De Veſicae muſculis quibusdam Elevatoribus, & Depreſſoribus. I. 88. II. 31
Veſicae nova quaedam diviſio in collum, cervicem, & fundum refutata. II. 39. & ſeq. 42. 43
Veſicula fellis. Vid. Cyſtis.
Veſiculas Seminales primus indicavit Hippocrates. I. 88
Veslingii lapſus. I. 2. 10
Veſpertiliones non carent diaphragmate. I. 32
Vidius memoravit Lobulum hepatis, nunc Spigelii dictum. I. 19
Viperae ventriculus qualis. I. 64
Hepar num ad duodenum inteſtinum pertingat. I. 64. II. 91
Urethrae, & veſicae urinariae finibus innata excreſcentia. I. 43
Urethrae muſculos Transverſales novit, & primus delineavit Car. Stephanus. I. 88
Num hi ſint quidam veſicae Depreſſores muſculi. I. 88. II. 31
Urinae ſecretio. Vid. Secretio, & ſpeciatim. II. 68. 69. 70
Naturalis color num vocandus ſit croceus. II. 89
Ad ejus compoſitionem indagandam Bellini experimenta num minimi momenti ſint. II. 88
Uteri Ligamenta. Vid. Ligamenta.
Vaſa ſuperiora, & inferiora; dextra, & ſiniſtra inter ſe communicare, Falloppius docuit. I. 89
Diviſio quaedam in collum, cervicem, & fundum quos Auctores habuerit. II. 40
Eadem non eſt admittenda. II. 39. 40. 41. 42. 43
Vulpius Jo. Anton. laudatus. II. 106
Vulpius Jo. Bapt. Prof. Patav. laudatus. I. 43. 56. II. 106

W. Wa-

W.

Walaeus Capſulam hepaticam ante Gliſſonium indicavit. I. 66
Winslowius Benign. ex Acad. Sc. Pariſ. laudatus. II. 107
Wirſungus. De hoc, & ejus morte quaedam, I. 85
Wolfartus Petrus Prof. Marbug. laudatus. I. 7. 35

Z.

Zanottus Franc. M. Prof. Bonon. laudatus. II. 106

JO. BAPT. MORGAGNI

AD

AMICUM

EPISTOLA PRIMA.

Quod Te mihi de Epiſtola purgas, eo facilius excuſationem accipio, quòd antequam ſcriberes, ab Amico audiveram, qui tecum eſſent, cum illam reddidit, & qui continuò inter vos ſermones coorti ſint. Verum ſi me amas, quantum ab ipſis amaris; ſuſcipere debes partes meas, & eum te eſſe fingere qui ego ſum. Placeretne tibi, Vir Doctiſſime, id in publicum emitti quod tu horis ſubceſivis dictaſſes potius, quam ſcripſiſſes? quod non emendare, ſi opus

 eſſet,

eſſet, quod vix relegere potuiſſes? in quo nonnulla fuſius, multa ſtrictius reſcribenda, &, quod caput eſt, plura diligenter etiam atque etiam expendenda eſſe, ſcires? An tu nolles diutius conſiderare non ſolum quid in alium dici, verum etiam quid a te dici deceret? neque tantum ne levioribus verbis uterere, quam cauſa poſtularet, quantum ne gravioribus, quam tua natura pateretur? Huc illud accedit, quod Epiſtolam meam vel nullius, vel alicujus ponderis eſſe, putatis. Si nullius; cur edendam cenſetis? Sin alicujus; cùm eo ſpectet univerſa, ut neque debere, neque oportere ullum a me Provocatori reſponſum dari, idque omnibus maniſeſtiſſimum eſſe, confirmet; cur videri vultis omnium ingeniis diffidere, de tam perſpicuis rebus tam longam Epiſtolam emittendo? Atenim iſtis qui vulgari eam velint, ſuas viciſſim cauſas eſſe, & rationes, ſcribis; ſed quae ſint, non ſcribis. Illud contra, quod minime ignorabam, inculcas, eos eſſe iſtos, qui apud utrumque noſtrûm debeant & neceſſitudine ,, & beneficiis, & digni-
,, tate plurimum poſſe: quorum ego neque benevolentiam erga me
,, ignorare, nec auctoritatem aſpernari, nec voluntatem negligere
,, debeam.,, Vera praedicas, & quae neque inficiari poſſem, ſi vellem, neque vellem, ſi poſſem. Sed quorum voluntati obſtare nequimus, fac, obſecro te, ut eorum voluntatem flectamus, ut partes lenitatis quas me natura ipſa docuit, ſinant me agere libenter; iſtam vero ſeveritatis perſonam, a me nunquam appetitam [niſi ſi veſtrûm omnium judicio & graviſſima cauſa urgere, neque mea improbanda eſſe Epiſtola videatur] mihi iterum non imponant. Atque ut intelligant, quanto libentius lenitati indulgeam, quam ſeveritati; huc alterius adſcribam Epiſtolae exemplum, quam ante iſtam quae in manibus veſtris eſt, ad Provocatorem mittendam paraveram. Hanc; etſi affecta eſt, non perfecta; habeant, oſtendant, in vulgus edant; minime ego moleſte feram: imo non levem voluptatem capiam, ſi hoc alterum a me exemplum publice extiterit, quemadmodum inter Amicos litterariae controverſiae ſint exercendae. Hujus Epiſtolae, ſi quaeris, cauſa mihi ad hunc modum ſe obtulit. Cum *Hiſtoriae Hepaticae* novam Editionem accepi, nolui ipſe primus legere, ne in propria cauſa fortaſſe fallerer; ſed ad certos quoſdam mihi amiciſſimos Viros afferendam curavi, qui ſi quid forte invenirent, unde meus animus offendi poſſet, iis notatis locis, librum remitterent, ut ego, quoad vellem, declinare illa poſſem, reliqua legere, & ad primam
ſal-

ſaltem lectionem, nullam praejudicatam opinionem afferre. Sic, poſt aliquot menſes, remiſſo ad me libro iis ipſis diebus quibus Anatomen in publico docebam, ſubceſivis quibusdam temporibus, animi cauſa verſare Tabulas praeſertim, earumque Explicationes, nonnullas etiam Orationes, interdum quoque ſi quid mihi dubium videretur, adnotare coepi. Ita mihi enata Epiſtola eſt. Quam tamen ne abſolverem, imo ut alteram iſtam aliquanto longiorem eo qui inſecutus eſt, menſe ad te perferendam dictarem; fortuito contigit. Cum enim alium quaererem neſcio quem locum; in eam Animadverſionem forte incidi quam potiſſimum eo tempore vitare ſtatueram. Tum enimvero incredibili re commotus, cum illam, tum reliquas a capite ad calcem Animadverſiones perlegi, illamque ad te Epiſtolam effudi, quam unusquisque, opinor, in pari cauſa effudiſſet. Nunc quando rerum ordinem habes; jam quae ex Anatome alias, ſi tu velles, me eſſe ſcripturum, in ea Epiſtola promiſi, eorum pleraque omnia in hac habebis. Ita autem conſcripta erat:

1 Multo antea Tibi, Vir Cl, quas modo ago, gratias egiſſem, ſi vel nihil, niſi gratias agere voluiſſem, vel Celeberrimus Collega meus Antonius Valliſnerius, qui non niſi poſt Kalendas Novembris (*) redire huc potuit, tuum mihi librum eo tempore attuliſſet, quo non tam aſſiduis laboribus, & occupationibus diſtinerer. Nunc autem ob eas, aliaſque probe ipſi cognitas cauſas, vix aliud quàm Tabulas atque Orationes nonnullas inſpicere mihi licuit, ex quibus argumentum caperem ita tibi gratias agendi, ut fortaſſe ex parte aliqua etiam referrem. Cogitanti enim mihi quo potiſſimum grati, amicique animi teſtimonio tuae erga me liberalitati reſponderem; nullum aptius viſum eſt, noſtrave amicitia dignius, quam eas tecum dubitationes ingenue communicare, quas mecum ipſe communicari pariter vellem, ſi forte interdum in Amicorum, mea Scripta legentium, animis ejuſmodi dubitationes exorirentur. Nam aut a recte dubitantibus verum diſcerem, meque ipſe emendarem; aut viciſſim ipſi a me acciperent unde ſuos ſibi ſcrupulos evellerent: quorum alterum mihi utile, alte-

(*) Ann. 1725.

alterum ipſis non inutile, utrumque utriſque jucundum, publico autem rei litterariae incremento conducibile plurimum foret.

2 In I. ergo Tabula, nitide & perſpicue, ut reliquae, delineata, plura ſunt in Ligamento potiſſimum Jecoris Suſpenſorio, quae non leves mihi dubitationes injiciant. Nam primùm ubi id latiſſimum pingis, duos tranſverſos digitos non excedis. Ego vero ſolitus ſum in iſto ipſo qui ſupra hepatis fiſſuram eſt, loco id Ligamentum digitos interdum quatuor, alias tres latum deprehendere, quamvis neque jecur, neque cadaver magna ſint. Quod niſi tu
Hiſt. Hepat. pag. 881. *Ichnographiam* tuam *Hepaticam* eſſe *ad vivum inciſam*, teſtareris, ſic ut *omnia*, quod alibi confirmas, *magnitudinem naturalem ſervent*; aut niſi Fernelius, Piccolhominus, Spigelius, Highmorus
988 tranſverſi fere digiti intervallo jecur ab diaphragmate, ne hujus obeſſet motui, diſtare, docuiſſent, contra autem Diemerbroeckius (*a*), Spigelium, & ante illum Riolanus (*b*) *omnes*, ut ait, *Anatomicos* in eo ipſo redarguiſſent, ac jecur *ſtrictè*, & *ſine ulla vel levi diſtantia*, *tota* ſuperiore parte diaphragmati *affigi*, tradidiſſent; minús illud mihi attendendum exiſtimaſſem. Neque tamen credas, a me negari, quod ipſe nonnunquam vidi, & Bohnius (*c*) confirmat, poſſe jecur ita ut Riolanus ſcribit, ſepto tranſverſo affigi ſine hujus actionis incommodo; hîc enim non quod aliquando, ſed quae ſaepius viderim, propono; hiſque inhaerens, hepar ſtante homine, & ventriculo, ac inteſtinis inanibus, ab diaphragmate pluſquam fortaſſe credatur, diſtare aliqua ſaltem ſui parte, conjicio, ſi modo Suſpenſorium Vinculum non oblique, ſed ad lineam a ſepto tranſverſo ad jecur undequaque ſe ſe demittit. Dixi autem *aliqua ſui parte* non ignarus aut eorum quae de jecinoris figura infra addam, aut eo magis ejus Vinculi latitudinem contrahi, quo magis ex eo de quo ſupra dictum eſt, loco ad poſteriora accedit: id quod a te, Vir cl. egregie pictum eſſe laetor, ut habeant iterum Anatomici quam Verheyenii Figurae (*d*) opponant id non magnopere obſervantis, & praeterea hoc Vinculum extra fiſſuram, ut videtur, pingentis, itemque aliis apud Veſlin-

(*a*) Anat. l. 1. c. 14. (*b*) Antrop. l. 2. c. 21. & Animadv. in Laur. c. 19. l. 6. (*c*) Circ. Anat. Prog. 17. (*d*) 3. in Tab. xi. l. 1. Anat.

Veſlingium (*e*), & Bartholinum (*f*) Figuris, in quibus omnibus illud quoque vitii eſt, ut ad hepatis imam partem cum Vinculum amplius eſſe oporteret, anguſtius exhibeatur. Quanto aliter Euſtachius! cujus ſi convexae jecoris faciei delineationem (*g*) inſpexeris, facilius, opinor, feres tum quae de hujus Ligamenti latitudine a me obſervata indicavi, tum quae de ejusdem longitudine continuo ſubjiciam.

3. Tu igitur hoc Ligamentum proponis ad unum, aut alterum infra hepar digitum deſcendens, non ultra videlicet eum locum ubi illud *concurrens* cum umbilicali vena repraeſentas; per cujus *interventum ad lineam albam hoc eodem loco firmè pariter adnecta-* 884 *tur*. Mihi vero ſemper ad hoc uſque tempus contra obſervare, atque oſtendere datum eſt, non ibi, ut putant ſuum imum terminum habere, ſed ad umbilicum uſque demitti inter lineae albae regionem, & venam umbilicalem ſic, ut non hujus interventu Vinculum, ſed Vinculi interventu ea vena cum alba linea committatur. Qua quidem de re, deque ejus, ſive in utero, ſive extra uterum utilitate, ac de iis perpaucis Anatomicis qui id prorſus ignoraviſſe non videntur, cum fuſius in meis illis Obſervationibus ſcripſerim quas cum Celeberrimi Valſalvae noſtri Operibus Poſthumis vulgabo, non hic plura adjiciam: ſed abs te illud dumtaxat petam, ut cum jecur ſuis e ſedibus eximes, dare operam velis, ne quidpiam de hoc Ligamento relinquas ad ſeptum transverſum, albaeque lineae regionem; vel etiam priùs quàm cultrum Vinculo admoveas, leniter manibus hinc umbilicalem venam, inde, jam diviſos ad ſiniſtrum albae lineae latus, abdominis dextros muſculos trahendo, tuismet oculis credas, hoc Vinculum ſupra hepatis fiſſuram, & tribus, aut quatuor infra hanc digitis totidem aequans digitorum latitudinem, magis quidem, magisque deinceps contrahi, quo magis ad umbilicum accedit, ſed non antea ceſſare, quàm ad hunc umbilicalem venam perduxerit, quam intra duplicaturam ſuam hinc uſque ad Sinum venae Portae tuetur; ac fulcit ſic, ut ultra interius ejusdem umbilicalis venae latus ſaepe, in mulieribus praeſertim, & pinguibus viris, adipe fartum promineat. Sed quamvis adipe ſaepe farciatur; haud tamen propterea non perpetua

(*e*) Synt. Tab. c. 4. Fig. 4. (*f*) Anat. quart. renov. l. 1. Tab. 23. Fig. 1. (*g*) Fig. 3. Tab. XI.

tua & continens cum Ligamento Suſpenſorio membrana eſt; quinimo non ita pridem cum in macilenta alioqui Anu a pinguedine flaventem invenerim, adeo firmam valentemque deprehendi, ut hanc digito perrumpere difficilius potuerim, quàm ipſum diaphragmati, & jecori interjectum Vinculum Suſpenſorium.

4 Hic quaeres fortaſſe, an hoc in Vinculo eas viderim quas delineas, atque deſcribis, geminas *compactas*, *& teretes* —— *inſtar tendinis productiones* venae umbilicalis. Verum tibi ingenue fatebor: neque unquam vidiſſe memini; & fruſtra nuper, quatuor, aut quinque continenter ſectis jecinoribus, perquiſivi; quamvis omnia tam ſedulò, objecta etiam adverſo lumini, exploraverim, ut inter adipis ſtrias, ſaepe a primo non ſatis conſpicuas, quae inter diaphragma, & hepar interdum haud ineleganter diſpoſitae ſunt, vaſcula etiam multa ſanguifera viderim; quorum exiles caudices ad jecur pertinebant; ramuli diaphragma verſus ferebantur, nonnulli etiam paulo majuſculi, qui fere ex jecoris fiſſura exiſtebant, deorſum per eam quam ſupra deſcripſi, membranam umbilicum verſus pergebant; cum his nonnunquam alia vidi quae communicarent, vaſcula, a peritonaeo prope umbilicum prodeuntia, & obviam prioribus aſcendentia. Quae omnia commemoravi cum quia vaſcula haec ultima, atque illa prima neque picta, neque deſcripta vidiſſe memini, cum ſecunda, atque alia, ad vincula haec pertinentia, viderim; tum vero ut intelligas, qui ejusmodi res perſpexerim, longe facilius iſtas conſpicere *durioris denſiorisque corpulentiae productiones*, ſi in iis fuiſſent cadaveribus, potuiſſe.

5 Ne autem credas, ea dumtaxat quae a te proponuntur, a me inveniri non poſſe; ne aliud quidem, a Gliſſonio propoſitum, mihi adhuc licuit invenire. Tradidit [id quod tu minime ignoras] Auctor ille Experientiſſimus (*h*), *Ligamentum hoc*, quo de loquimur, Suſpenſorium *non ſolùm extimae hepatis membranae affigi, ſed etiam parenchyma ejus penetrare, & communi vaginae ſive involucro rami venae Portae [quâ vena umbilicalis eidem continua eſt] validè annecti.* Fruſtra hoc olim invenire conatus, eo me primùm ſolabar, quòd Verheyenio(*i*) quoque, exercitatiſſimo Anatomico, idem accidiſſe videretur. Neque enim rem ita ſe habere, ſcripſit; ut ſcripturus fuerat, ſi vidiſſet; ſed ad hunc modum: quod ligamentum *D. Gliſſonius dicit capſulae venam portae & ductum hepaticum involventi continuatum.* Deinde autem mihi illa

(*h*) Anat. Hep. c. 2. (*i*) Anat. l. 1. tr. 2. c. 17.

illa Gliſſonii verba iterum conſideranti, locumque propoſitae connexionis attendenti, *qua vena umbilicalis ramo venae Portae continua eſt*; ſubiit dubitare, an iſta penetratio per hepaticam dumtaxat fiſſuram, qua umbilicalis vena ad ramum venae Portae traducitur, ſit fortaſſe intelligenda. Hac in dubitatione cum adhuc eſſem, te, Vir cl. legi ſine ulla haeſitatione affirmantem, hoc Ligamento *ſubſtantiam viſceris ad tranſverſum ferè digitum pene- 883
trari: hoc Ligamentum a tunica hepar inveſtiente per totum ſuum tractum diſtingui; quam ſcilicet tunicam non jam producit, ſed 889
ſcindit, & perforat in trajectu ſuo, ut hepatis ſubſtantiam factâ hâc ſciſſione trajiciens penetret, eique ideo firmiores ſui radices internas implantet.* Tunc enimvero, mea ſepoſita dubitatione, tibique magis, quam mihi credens, ſcalpellum iterum in manum ſumpſi, in tribuſque jecinoribus quod fruſtra olim perquiſiveram, invenire conatus ſum. Verum mihi pro tua humanitate veniam dabis; ſi ne nunc quidem inveniſſe fatebor, quanquam & ſcalpelli, & oculorum acie connixus, nihil intentatum reliquerim, ut invenirem. Modo enim cultro a ſummo Ligamenti limbo deorſum per Ligamentum, ipſamque hepatis ſubſtantiam in tranſverſum ducto, utramque ſectionem praeclaro ſub lumine intentis oculis inſpectavi, ſi forte pergere intra hepar Vinculum, quod ſubinde leniter alternatim trahebam, laxabamque, conſpicerem. Modo cultrum ſecundum alterutrum Vinculi ipſius latus, lenta ac ſuſpenſa manu leviter ſemſimque abradendo, in ſubjectam jecoris ſubſtantiam deprimebam. Quid verbis opus eſt? his, atque aliis ejuſcemodi tentaminibus cum magnum tractum convexae hepatis faciei ſupra fiſſuram diſſecuerim, non modo Vinculum ſe per hepatis membranam trajiciens non vidi, ſed contra luculenter vidi; cum prima illa inſtituta ſectione, Vinculum, ut dixi, traherem, hoc ſe ſe utrinque in jecoris membranam dividens, in eamque faceſſens; cum autem alteram ſecundùm ipſum Ligamenti latus ſuſpenſa manu ſectionem incepiſſem, tracto inter diſſecandum in alterum latus Vinculo, perſpexi albas, validas, parallelas fibras ex hoc in hepatis membranam paſſim dimiſſas. Quae cum ita ſint; niſi tu doceas, quemadmodum membranam hanc videam per trajiciens Ligamentum diſciſſam, in priorem illam dubitationem relabar neceſſe eſt, an forte Gliſſonii verba, quae certe non ad totum Ligamenti ambitum tractumque pertinent, ſed ad unum illum contrahuntur locum quo vena umbilicalis venae Portae ramo continua

eſt,

eſt, de *parenchymatis* jam ab ipſa natura per fiſſuram diviſi *penetratione* ſint accipienda. Hanc enim Ligamentum fiſſuram ſubit, & quanquam cum hujus pariete cohaeret ſaepe dextero, nonnunquam, ut vidi, ſiniſtro, mox tamen ab eo pariete ſolutum, cum vena umbilicali ad illum uſque ramum pergit venae Portae, ut ibi cum capſula, quemadmodum Gliſſonius docuit, connectatur.

6 Quod ad reliqua hepatis Ligamenta attinet, primùm illud
885 placet quod peculiare ad cartilaginem enſiformem Vinculum non agnoſcis. Et mihi ſane accidit, ut quotieſcumque id quaeſivi, ſic invenerim, ut quidam Anatomici univerſe docent, tu autem *in nonnullis* eſſe dicis, ut *idem corpus ligamenti lati, abſque diſtincta*, quam tu delineas, *productione, cartilagini immediatè adnecteretur;* niſi quod ſemel, idque in foetu, ne hoc quidem illi nexum cartilagini vidiſſe memini. Illud quoque placet quod Siniſtrum, & Dexterum jecinoris Vinculum non omittas. Illud enim quotieſcumque quaeſivi, ſemper inveni, ab ipſis convexae, & ſimae faciei jecoris poſticis finibus exortum, quod cum aliquando diligentius inſpicerem, longius fere quam latum eſſe vidi trianguli forma cujus totum latus ſuperius, tres digitos tranſverſos longum, a baſi ad verticem uſque peritonaeo, diaphragma ſuccingenti, necteretur, donec vertex ipſe haud procul a ſuperiore lienis ſede ceſſaret. Dexterum quoque ſemper Vinculum deprehendi, membraneum pariter, firmum, nec ſane anguſtum, niſi quod ſemel in ſani alioqui hominis cadavere invenire non potui, cui gibba hepatis facies magno ad poſteriora ſpatio cum ſepto tranverſo, connatis utriuſque membranis, arctiſſime a dextris connexa erat. Sed latus ipſum
886 dexterum utriusque hepatis faciei, omneſque illi fines quocunque vinculo nexuque carebant; ut in eo certe *limbus dexter lobi majoris hepatis ad interna latera ſpuriarum coſtarum, medio pariter amiciente Perito naeo, per ſpatium ſat latum* ab Ligamento *colligatus* non eſſet. Quinimo etſi haud raro vidi hoc Vinculum peritonaeo affixum non modo alicujus dexterae ad ipſos hepatis fines ſpuriae coſtae, ſed & muſculorum, his coſtis ſubjectorum, latera conveſtienti; haud raro tamen etiam vidi affixum peritonaeo diaphragma amicienti, videlicet huic quoque, aut huic tantum regioni, ſaepius a latere, nonnunquam prope vertebras ſolum, atque unum modo, interdum quaſi duplex, aut triplex, ſaepe a limbo ipſo profectum hepatis dextero, aliquando tamen potius a facie ſima, aut etiam convexa, modo ſummae & poſticae, modo imae & anticae jecoris parti amplius annexum.

Quae

Quae cum ita ſint ; ut facile agnoſco , variis in variis hominibus locis dexterum hoc Ligamentum affigi ; ſic haud facile intelligo quomodo iſtud quod tu , Vir cl, in I. Tabula delineas , eo potuerit ubi diaphragma interjectum non eſſet , extendi , & *ad interna latera ſpuriarum coſtarum , medio pariter amiciente Peritonaeo , per ſpatium ſat latum* , ut tu quidem ſcribis , *colligari.*

7 Quod autem addis , te Ligamentum utrumque hoc jecoris , ſiniſtrum , & dexterum , *non tam in homine , quàm in quocumque aliorum animalium genere majus , aut minus , anguſtius , aut vaſtius compertum ſemper habuiſſe* ; ego quidem , ſi beſtias ſeponamus , quarum tot nempe ſunt genera , ut nihil de ipſis univerſe affirmare audeam , imo in earum quibusdam neutrum Ligamentum vidiſſe me , ſciam ; ad tuas libenter obſervationes adjungam meas , ex quibus paulo ante indicatis colligere potes , mihi vix ſemel accidiſſe , ut Ligamentum dexterum in homine non invenerim. Cenſeo tamen , aequum eſſe , ut ambo aliis Anatomicis etiam credamus , ut Gerardo Blaſio (*a*) qui duo haec Vincula *non perpetua eſſe* , docuit , ut Isbr. Diemerbroeckio (*b*) qui ſiniſtrum *non ſemel defuiſſe* , *vidit* , ut Doctiſſimo Fantono (*c*) qui haud aliter de ſiniſtro videtur innuere , ut praeſertim Gabrieli Falloppio (*d*) cujus nobiliſſimi Profeſtoris verba , ob aliam quoque rem conſideratione , aut certe examine non indigna , haec ſunt : *Aliquando reperiuntur rami venarum à portae trunco per hepar diſſeminati , qui ab extremo apice ſiniſtrae fibrae ex hoc viſcere egrediuntur , & per ligamentum , quo in illo latere hepar ALIQUANDO ſepto transverſo jungitur , repentes , atque ipſi ſepto communicati , deſcendunt per poſteriora ad dorſum usque , ibique junguntur ſub pancreo cum quibusdam aliis venis ab eodem portarum trunco extra hepar obortis , & caet.* Atque horum obſervationes a noſtris diſcrepantes , apud eos ſaltem qui praeter perpetua , vix ulla attendunt , ejus rei , opinor , cauſa fuerunt , quam *valde ipſe demiraris , tam modicam apud nuperos Anatomicos de hoc ligamento* dextero [*ut pariter de ſiniſtro*] *quo ad uſum , & ambitum valde notabili , mentionem inſtitui.* Quanquam , ut verum loquar , de ſiniſtro non tam crebrò quidem a noſtris Anatomicis mentionem factam eſſe , video , quam

(*a*) Comm. in Veſling. c. 4. (*b*) Anat. l. 1. c. 14. (*c*) Anat. Diſſ. 6. (*d*) Obſ. Anat.

quam ab iis qui ante demonſtratum circuitum ſanguinis ſcribebant, & nominatim; ut Columbum, & Piccolhominum praetermittam, qui ipſi quoque ut perpetuum commemoravere; a Veſalio (*e*), Valverdo, Vidio, Platero, Bauhino, totque aliis qui Veſalii deſcriptiones, aut certe plures Iconismos retulerunt, in quibus ſiniſtrum jecoris Ligamentum proponitur, atque indicatur. Attamen neque poſt Harveum plures defuerunt Anatomici qui hoc Ligamentum diſerte verbis, aut non obſcure Iconibus propoſuerint, videlicet praeter eos quos ipſe nominas, Bartholinum, & Verheyenium; Nathanael Highmorus (*f*, Daniel Tauvryus (*g*); & Cl. Alexander Paſcolus (*h*), ex quorum numero haud omnino expungendi ſunt ii quos ſupra laudavi, Blaſius, Diemerbroeckius, Fantonus, multoque minus aut Cel. Ruyſchius (*i*) qui & in ſua quadam Tabula pinxit, & ceu perpetuum ſic indicavit: *Ligamentum Hepatis tertium, quo, ſuo in loco, continetur Hepar*, aut Cl. P. Wolfartus (*k*) qui nomine *Ligamenti Hepatis validioris*, imo *&* *principalioris*, *quo mediante Diaphragmati annectitur*, ſemel, atque iterum poſt Ruyſchium in iis delineavit Iconibus, in quarum
105 prima, qua tu quoque alibi uteris, vereor, ne forte litterae I, & K ſic inter ſe locum permutarint, ut Auctoris obſervationem, remque ipſam vehementer obſcurent. Sed hoc omiſſo, ſi horum omnium verba, & picturas diligenter inſpexeris; cum in quibusdam notabis fortaſſe nonnulla quae ne ipſe quidem undequaque probo, tum Diemerbroeckium animadvertes longe aliter ac tu, docentem, hoc Vinculum *in brutis plerumque non inveniri*, *unde nonnulli Zootomici*, *qui cadavera humana rariùs inſpexerunt*, *ex illa brutorum ſectione putarint*, *illud in homine etiam frequentiſſimè deeſſe*: cum hoc autem conſentientem invenies Cl. Paſcolum, qui idem Vinculum ordinariò deeſſe *in Brutis*, confirmat.

8 De Ligamento autem dextero res non ad eundem modum ſe
887 habet. Nam quod tibi videtur *cum Galenus metipſe lib. 4. de uſu partium c. 14. ligamentum hujusmodi praeciſè adnotaviſſe aſſerendo:* „*Hepar coſtis etiam mendoſis jungi*„ tum *Euſtachius* ſuis in Tabulis *idem ligamentum ampliſſimè demonſtraviſſe*; primum Galeni verba haec eſſe

(*e*) De hum. corp. fabr. l. 5. c. 7. & Fig. 18. aliisque ejusd. & 3. libri. (*f*) Corp. hum. Disquiſ. l. 1. P. 3. c. 1. (*g*) Anat. Ration. c. 9. (*h*) Il Corpo Um. l. 1. P. 4. c. 5. (*i*) Theſ. IX. Tab. 4. Fig. 1. G. (*k*) Eph. N. C. Cent. V. Obſ. 1.

eſſe invenies, quae, ut par eſt, & Andreas Lacuna (*l*) ipſe diſtinxit, proferam: *Magno praeterea alio vinculo hepar phrenibus: atque aliis quibusdam membranoſis & parvis, coſtis nothis connexum eſt*; in hac autem Caſp. Hofmanni commentarium leges: *Vulgò dicunt*, hepar *duo habere vincula, dextrum* [*quod ſuſpenſorium dicitur*] *& ſiniſtrum, quibus mediantibus diaphragmati, & ex parte coſtis ſpuriis connectitur. Horum Gal. meminit illis verbis* „ *Uno quidem & maximo & caet.* „ Et mox „ *Magno praeterea alio & caet.* „ ex quibus conjunctis praeterea cum iis quae Bauhinus (*m*), aliique de connexionibus hepatis cum ſpuriarum coſtarum cartilaginibus ſcripſere, intelliges facile, non poſſe videri omnibus iſta Galeni verba de eo quod tu ais, Ligamento dextero eſſe *praeciſè* accipienda. Quod vero ad Tabulas Euſtachii attinet, hoc eſt ad Figuram illam IV. Tabulae XI. qua Figura non modo hoc Ligamentum *ſedulè*, ſed & ſiniſtrum *praecipuè* videndum praeberi, non 886
dubitas; equidem ultro fatebor, me quoque olim primo aſpectu idem crediſſe; verum ubi paulo attentius conſiderare Figuram coepi, vidique prope ea quae credebam, vincula, praeſertim autem prope dexterum, non obſcura indicia ſublatae hepatis membranae, vehementer ſuſpicatus ſum, & adhuc ſuſpicor, niſi illa quidem indicia eo forte ſpectent ut intelligamus, id hepar iis in locis cum diaphragmate connatum fuiſſe, non illa fortaſſe, Ligamenta, ſed elevatae membranae jecoris eſſe partes ad eundem videlicet modum ad quem hanc a te in tua Tabula iſta I. ad litt. R, & extimam ventriculi tunicam in ſuperiore proxima Tabula ab Euſtachio videmus ſejunctam fuiſſe atque elevatam, imo ad quem in iſta ipſa de qua loquimur, Euſtachii Figura IV. exterior veſiculae tunica ſeparata videri poteſt, & in latus dexterum reducta. Quae ſi tuum animum ſuſpiciones occupaſſent; non dubito quin pleraque iſtic omiſſurus fuiſſes, ubi Euſtachiani Interpretis, Summi Viri, & Fautoris utriuſque noſtrum, dum viveret, amantiſſimi Jo. M. Lanciſii diligentiam deſideras in duobus iſtis Vinculis indicandis, praeſertim cum usque adeo occupatum fuiſſe, atque illas Adnotationes in maximis temporis anguſtiis effundere coactum eſſe, non ignorares. Veruntamen ut Ligamentum jecinoris dexterum Euſtachio fuiſſe notum, ex ea Figura pro certo adhuc non affirmo, ſic ex libro quem poſtea emiſit *de Renibus*, ſine ulla dubi-

(*l*) Epit. Gal. Oper. (*m*) Theatr. Anat. l. 1. c. 44.

bitatione ſtatuo ; cum in eo (*n*) haec ſcripſerit : *alligatur autem dexter renis tum ſepto transverſo, tum jecori : illi prope eam regionem, in qua jecori connaſcitur, nec procul ab eo vinculo, quo hepar in dextra parte, eidem ſepto annectitur.* Neque idem Vinculum ignoraviſſe videtur Picolhominus (*a*), qui *ab hac*, inquit, membrana jecoris *duae aliae membranae, pullulantes, altera dextra, altera ſiniſtra, jecoris partes dextram & ſiniſtram vincientes, diaphragmati committunt, ut utraque jecoris latera ſuffulta ſuſtineantur.* Gerardus autem Blaſius (*b*) etſi hoc Ligamentum, ut ſupra dictum eſt, non perpetuum eſſe, tradidit ; diſerte tamen ſic propoſuit : *Ligamentum membranoſum dextram hepatis partem cum dextri lateris coſtis ſpuriis ſeu parte Diaphragmatis dextri lateris connectens.* Neque vero omittendus eſt Bidlous (*c*), qui mihi quidem videtur Vinculum hoc dexterum pictura expreſſiſſe, quamvis & ſcalptores Figuram inverterint, & ipſe in Explicatione illud eo pertinere, ſcripſerit, quo ſane haud video quî potuerit pertinere. A. Verheyen (*d*) autem, quem ais *unum fortaſſe ad haec tempora aliquam ligamenti hujusmodi dextri obiter inſtituiſſe mentionem*, certe in loco, hoc eſt inter reliqua hepatis Vincula, neque pauca prorſus, ſ cum iis quae de illis aliis ſcripſit, comparentur, de hoc Ligamento verba ſunt facta. *A dextris*, inquit, *ſub coſtis ſpuriis* hepar *eidem ſepto* transverſo *alligatur per ligamentum aliud latum & tenue, ab externa hepatis membrana, vel ſi mavis à peritonaeo ubi diaphragmati applicatur productum, quod aliquando geminum reperi. Tertium huic ſimile eſt quo ad ſubſtantiam, & robur.* Obſecro te, Vir cl. ut videas, num tu poſt Verheyenium, in I. Editione *Hiſtoriae* tuae (*) plura dixeris? Sane hepatis connexionem tantum memoraſti, *dextrorſum cum variis peritonaei areis per plura, ſed brevia ſtamina ab ipſamet ſuccingente tunica producta.* Sed in Editione quoque hac nova iſtis verbis haec tantum addis : ea ſtamina eſſe *in unum coadunata*, & hoc ligamentum dexterum, ſeu quartum, *aliis quidem brevius eſſe, ſed latius*, & cum ſit *in*
17 *omnibus animalibus obvium, & neceſſarium, à nemine hucusque adnotatum te legiſſe.* Quae quidem omnia cum ſecundum ea quae ſupra ſunt ſcripta, amplius examine digna credam ; tum vero prae-

fer-

(*n*) c. 13. (*a*) Anat. Praelect. l. 2. l. 17. (*b*) Comment. in Veſl. c. 4. (*c*) Anat. hum. corp. Tab. 37. Fig. 1. lit. F. (*d*) Anat. l. 1. tr. 2. c. 17. * Part. I. c. 6.

ſertim iſtud ultimum non video quemadmodum cum iis conſentiat non modo quae ego, & tu ipſe adnotavimus, ſed ne cum eo quidem quod in utraque Editione eodem in loco ſcribis, *ipſorum antiquorum deſcriptionibus nos debere* etiam *quadruplicem* hepatis *connexionem cum attiguis partibus*, quo in numero iſtam ipſam ponis quae habetur *dextrorſum*. Quin etiam infra cum ſcribis: *Anatomicorum aliquos geminum interdum ligamentum hujusmodi dexterum, interdum etiam multiplex eſſe tradidiſſe*, neceſſe eſt, ut vel praeter Ver- 895
heyenium qui *geminum*, alios agnoſcas Anatomicos qui *etiam multiplex* eſſe docuerint.

9 Suſpenſorio autem Ligamento, quod & Bidlous (e) ait *Venae Portae vaginali Tunicae à latere quo ei Umbilicalis Vena adjacet, canalique Venoſo Ligamenti munus ſubeunti, validiſſimè conne-*
cti, hepar quaſi *validâ zonâ* praecingi, fateor, ſed multo in ſima 888
facie, quàm in convexa, anguſtiore, *integrâ* quoque, niſi *capſulae interventus* obſtaret. Cum eodem pariter Ligamento Ligamenta alia, ne *excepto* quidem toto, ut ego intelligo, *Ligamento umbilicali*, continua inveniri, ſcio, ut propterea quodammodo verum ſit quod Riolanus (f), ut tu etiam animadvertis, cenſebat, fere *tantum unicum* Ligamentum jecoris *apparere*. Hanc tamen *à ſuſpenſorio ligamento, tamquam à prima origine, eorum propagationem* eſſe, in variisque hominibus *non variare*, haec vero ejusmodi ſunt, ut ſine aliqua haeſitatione probare non poſſim. Primùm nam-
que iſta poſteriora, quae ut tu recte animadvertiſti, Cel. Fanto- 895
nus, aliique memorant, jecoris Ligamenta aliquando an ſint, nedum an cum ſuſpenſorio Ligamento continua ſint, non licet affirmare cum videlicet totos iſtos in quibus eſſe conſueverunt, convexae & ſimae faciei jecinoris fines, longe lateque diaphragmati connatos deprehendimus, quod in nonnullis, neque, ut videbatur, a morbo obſervavimus. Deinde ut cum Vinculo Suſpenſorio continua ſint; num ex illo tamen haec Vincula, an ex his illud propagetur, ita incertum eſt, ut quamvis alterutrum facilioris doctrinae gratia & de his, & de aliis haud diſſimilibus continuis membranis dicamus, utrumlibet tamen, imo ſi verius loqui velimus, neutrum tueri nobis liceat, quando videlicet poſt Hippocratem (g) qui olim docuerat: *principium corporis nullum eſſe, ſed omnia ſimi-*
liter

(e) loc. cit. (f) Animadv. in Bartholini l. 1. c. 14. (g) De loc. in hom.

liter principium ; *& omnia finem* ; *circulo enim ſcripto principium non reperiri*, facile hác aetate ponimus ; non modo , quod tu ais,
890 *membranas omnes majoris uſûs in animali* , ſed membranas cunctas *in primordiis aequè fuiſſe* congenitas , quamvis non aeque iisdem temporibus explicatas. Igitur cui membranae quae membrana continua ſit , ſcire & licet , & oportet , & interdum etiam utile eſt. Hoc autem intelligentes , quaerere poſſumus , an ventris viſceribus tunicam extimam peritonaeum largiatur, ſive *immediate* , ut in urinaria veſica , renibusque videmus , ſive ad ea per vaſa perductum , ſive etiam per ligamenta continuatum ; quae ligamenta , quod ad ſplenem attinet, num *ſolae* , *eaeque diſperſae fibril-*
889 *lae* ſint, ut tu ſcribis , *umbratilem cum peritonaeo connexionem efficientes* , amplius cenſeo eſſe quaerendum ; mihi certe aliquot in cadaveribus in quibus diligentius quaeſivi , *ſolae fibrillae* viſae non ſunt.

891 16. Illuc jam venio , ubi *obliquae* , non *rectae* in Hepatis Iconibus *trunci cavae habitudinis genuinam rationem* , *hactenus fortaſsè non inveſtigatam exporrigis*. Primùm non dubitas , quin is truncus *ab iliacis ad uſque latus dextrum auriculae dextrae cordis directè* , *& in homine verticaliter aſcendat* , *facto vix quodam flexu ante introitum in auriculam* : *caeterum directè progredi per hepar* , *& diaphragma* , *neminem praeterire* ; *conſtare* autem *hanc directam productionem* , *ſi truncum hujusmodi venoſum cum dictâ auriculâ* , *& corde a ventris viſceribus* , *&* jecore praecipuè , expeditum , tabulae apponamus , & demonſtremus. Me vero , quod pace tua dixerim , iſta *praeterit* Venae Cavae *directa progreſſio* ; non quod cum *expeditam* Anatomici in tabula collocant , non ipſis proclive ſit ab Iliacis venis ad cor uſque directam oſtendere , ſed quod ego iſtiusmodi habitudines vaſorum nunquam cenſuerim e ſuis ſedibus depoſitorum , in tabulis ; ſed ſuis in ſedibus haerentium , in cadaveribus eſſe quaerendas. Itaque cum iſtam de qua ſermo eſt , nuper diligentius inquirerem , mihi certe accidit , ut venam Cavam deprehenderem ab eo fere loco ubi emulgentes excipit venas , in dexterum latus deflectere , in idque magis magisque , donec hepar attingeret , inclinare ſic ut non minus priorem ſuam directionem , quàm magnae arteriae ſocietatem omnino deſereret , mox autem in obtuſum angulum ſi non in ipſo jam diaphragmatis trajectu , certe haud ita procul ab hoc inflexam , ſiniſtrorſum ad auriculam cordis dexteram inclinari. Quae cum perſpicerem , mirabar , illorum neminem , quod ego quidem meminiſſem , qui de circuitu ſanguinis ,

aut

aut poſt hunc inventum ſcripſere, has maximae venae inflexiones commemoraſſe, adeo, ut ego opinor, ad eum circuitum juvandum pertinentes. Quod enim in ductus thoracici, imo in ſpermaticarum, & meſeraicarum venarum inſulis, quas vocant, efficiendis ab Sapientiſſimo Conditore ſpectatum credimus, ut chyli, ac ſanguinis aſcenſus per *plana*, ut loquuntur, *inclinata* facilior foret, idem in hac quoque vena ſemel, atque iterum inflectenda videtur eſſe ſpectatum eo potiſſimum in loco ubi amplitudine jam ſua, ingentique copia ſanguinis ſurſum convehenda laborat. Sic enim huic & facilius eſt aſcendere; ut indicatum eſt, neque tam directe premitur aut ipſe ab eo qui jam aſcendit, aut ab ipſo is qui ex inferiore trunco eſt aſcenſurus. Verum ut hae cauſae recentioribus faciles, & apertae ſunt; ita res ipſa minus, quàm vetuſtioribus Anatomicis videtur cognita, aut certe perpenſa. Quamvis enim Verheyenius in quibusdam Figuris, in eaque (*a*) praeſertim qua venae Cavae diſtributionem propoſuit, id inter A, & D D ſic ſatis delinearit; non tamen memini, quod ibi pictura indicavit, ubi verbis expoſuerit. Thomas autem Bartholinus (*b*) ne id quidem pinxit, ſed retenta non ſine additis erroribus [ut ubi venae ſine pari in Cavam fines multiplicavit] Veslingii Figura (*c*), iſtam nobis quam tu, Vir cl. inculcas, ab iliacis venis in thoracem uſque directionem, iſtumque verticalem aſcenſum venae Cavae propoſuit. Contra, antiquiores Anatomici, iique praeſertim qui in hoc Patavino Gymnaſio ante Veslingium docuerant, ac nominatim Andreas Veſalius (*d*), & Julius Caſſerius (*e*), totque praeterea Clari Viri qui Veſalii Iconibus ſunt uſi, ejusdem venae curvaturam evidentius multo, quàm Verheyenius, delinearunt, pluresque eorum de hac illius obliquitate non omnino ſiluerunt, ut Veſalius idem (*f*), Platerus (*g*), Bauhinus (*h*), atque alii quos ſciens omitto. Sed inter eos qui propriis delineationibus Rem Anatomicam illuſtrantes, hanc obliquitatem pinxerunt, procul dubio Euſtachius praeſtitit Tabula XXV. qua cum ipſam praeclare oſtendit, tum haec ſuis eſſe in ſedibus ſpectanda, docuit; non *expedita*, *tabulae* eſſe *apponenda*, quae res facile Veslingio, & qui ſunt eum

(*a*) Tab. 39. Fig. 1. (*b*) Anat. quart. renov. libell. 1. (*c*) Tab. 2. c. x. Fig. 1. (*d*) De corp. hum. fabr. l. 3. ante c. 6. (*e*) ad Spigel. l. 5. Tab. 3. (*f*) loc. cit. c. 9. (*g*) De corp. hum. ſtruct. ubi de Vaſis. (*h*) Theatr. l. 1. c. 20.

eum ſecuti, impoſuit, multoque iis magis qui, ut vulgo in admiſtranda anatome fieri ſolet, iſtum qui flexuoſus eſt, venae tractum dum plura in ſegmenta dividunt, ſeorſum ſingula cum renibus, cum jecore, cum corde ſervanda, hoc ipſo faciunt, ut quos integer, ſuaque in ſede flexus oſtenderet, non modo hinc detractus, ſed in fruſta conciſus, oſtendere amplius non poſſit. Et quamvis illud ſegmentum quod cum hepate relinquitur, oblique poſitum ſpectetur; tamen neque primam illam inclinationem a ſiniſtris ad dexteras, ſed oppoſitam dumtaxat, ideoque nullum angulum, nullam curvaturam oſtendit; neque adeo prohibuit, quominus ingenioſus, ut tu, Anatomicus ſectam nihilominus, & *verticalem* venae Cavae eſſe habitudinem, cenſeres, credens nimirum,
892 illam quam unam ibi videmus, venae obliquitatem, hepate quidem, ut in tabulis fieri ſolet, in transverſum diſpoſito, nobis apparere, ſed eodem in naturali ſede poſituque locato, nullam eſſe, hoc eſt venam Cavam *in viſcere* ſecundum naturam *obliquo*, non oblique ipſam, ſed *recte eſſe diſpoſitam*. Quanquam, ut verum dicam, quantacumque iſta hepatis ſecundum naturam obliquitas eſſet; tanta certe eſſe vix poterat, ut venae Cavae truncum a te ipſo delineatum, ſi nullo prorſus addito flexu in directum deorſum produceres, non in dextrum potius incidere ventris latus, quam in reliquum truncum venae Cavae, lumborum vertebris inſidentem, videres.

11 Sed de naturali jecoris poſitu, & ſede, neque a praeſenti inſtituto alienum; neque inutile eſt pauca adjicere. Tu quidem
891 *Tabulae V. Tom. I. Anat. corp. hum. ult. edit. Cl. Verheyenii*, ut *in hâc hepatis depromendâ naturali ſede accuratiſſimae*, *te totum defers*. Me autem, ne id prorſus faciam, morantur plura. Primùm quae Verheyenius ipſe ſub ejus Tabulae Explicationem Lectores monuit, illudque potiſſimùm: *ligamentum hepatis umbilicale in eadem Tabula eſſe ſolitò longius;* unde conſequitur, hepatis limbum ad fiſſuram quam id ligamentum ſubit, plus ſolito ab umbilico diſtantem repraeſentari. Deinde aliorum ante Verheyenium excellentium Anatomicorum Tabulae, quarum pleraeque easdem partes oſtendentium jecur ſurſum verſus minùs obliquatum commonſtrant. Noviſſime inſpectiones meae, quae ut minime ſinunt iis aſſentiri qui hepar vix oblique poſitum pinxere [vidi enim ſemper, cum animum adverti, ſic poſitum, ut ima ejus ora oblique a dextris ad ſiniſtras manifeſtiſſime aſcenderet] ita viciſſim faciunt, ne mihi iſtam Verheyenii Tabulam pro Polycleti regula habere liceat,
quan-

quando ; ut eam ligamenti umbilicalis longitudinem omittam , & hoc tantum dicam ; haud raro cadavera inſpexi in quibus hepar vix pauxillum infra coſtas a dextris ſe oſtenderet ; nonnulla etiam vidi in quibus ſub enſiformi cartilagine dumtaxat appareret. Quod autem iſtius , a Verheyenio pictae *multum obliquae locationis* hanc cauſam proponis, *quòd viſcus hoc praecipuam diaphragmatis concamerationem implendo, lobus ejusdem minor, ſeu ſiniſter versùs ſummitatem fornicis, ſeu centri diaphragmatis notabiliter elevatur, ideoque multo altiùs conſidet, quàm lobus major, ſeu dexter ;* id eſſe quidem praecipue aſſentiar , ubi & diaphragma ad eum ſe habeat modum ad quem paſſim ſe habere , putant , & dexteri jecinoris Lobi convexa facies multum extuberet ; non aeque autem, ſi contra. Quae ut plane intelligi ambo poſſint ; de altero primùm dicam.

12 Magna quidem in externis noſtrorum corporum partibus occurrit varietas ; ſed internae quoque , ſi diligentius animadvertamus, haud raro non exigua inter ſe diſcrepant varietate ; unde ut Naturae in iisdem alioqui partibus non omnino ſimiliter procreandis immenſam ubertatem magis admirari, ita, hinc etiam , minus mirari eam tantam licet, quae inter varios ſive ſanos , ſive aegros homines propenſionum , virium , actionum, paſſionum diverſitas obſervatur. Sed quid varietatis in aliis viſceribus, & partibus a nobis obſervatum ſit , & alibi ſcriptum eſt , & alias proferetur. Nunc de varia dumtaxat figura jecoris illud ex parte confirmabimus quod generatim Riolanus (*i*) ſcripſit ; ubi *non diffiteor* , inquit, *Hepatis figuram in plurimis variare.* Inſpice iſtas, quaeſo, quas ſupra etiam memoravimus, Euſtachianas jecoris Figuras (*k*). Nonne, ſi ambitum ſpectemus , quoddam quaſi triangulum referunt , cujus baſis ad eum limbum ſit quem a dextris ſurſum ad ſiniſtras ferri , diximus ? Aliorum deinde inſpice , ut Verheyenii, atque adeo tuas ; nonne ad ellipſis potius quàm ad trianguli formam accedunt ? Egregie omnes ; nam omnes quod vidiſtis, delineaſtis. Etſi enim jecur ea ſaepe figura eſt qua a plerisque pingitur ; ſaepe tamen ea quoque vidi quae ad IV. Euſtachii Iconismum accederet, ſemel etiam ea qua in III. Iconismo eſt, aut ſaltem apparet. Sed quod nulla, quantum memini , delineatione ſatis adhuc expreſſum vidi , illud eſt quod maxime ad propoſitum hoc

(*i*) Animadv. in Laur. c. 19. l. 6. (*k*) Tab. XI. Fig. 3. 4.

hoc noſtrum attinet, nimirum etſi convexa hepatis facies in quibusdam ſegmentum illud ovi referat quod a Gliſſonio (*l*) deſcribitur, ac delineatur; ſaepe tamen utrumque lobum non in eandem ovalem ſuperficiem conformari, ſed majorem lobum in cujusdam quaſi hemiſphaerii modum plurimum attolli, ac protuberare, cujus ſuperficies ubi ad ſuſpenſorium Ligamentum pervenit, repente in longe humiliorem, atque planiorem minoris lobi ſuperficiem ſubſidat, ac deprimatur. Sic nuper de quinque in quibus id paulo attentius obſervare volui, ſanis jecinoribus, unum quod Gliſſonius; tria quod ego propoſui, repraeſentarunt; quintum media quadam inter utramque conformationem ratione ſe habuit. Erat autem illa hemiſphaerica, & quaſi natiformis majoris lobi protuberantia eo manifeſtior, quo magis hepar ab ſuo illo antico limbo recedebat, eratque eadem tanta, ut ad eam quae ſemper eſſe vulgo creditur, diaphragmatis figuram minime ſe poſſet accomodare.

13 Itaque in quo illam homine maximam vidi [fuit autem vir apoplexia ſublatus] depoſito diligenter hepate, animadverti diaphragma quâ protuberantia hepatis ſita fuerat, in foveam inſignem conformatum ei protuberantiae figura, & magnitudine reſpondentem, ut ibi a dextris ipſum diaphragma altius eſſet, quam in medio, nedum in tota ſiniſtra parte: quamobrem etſi hepatis lobus major usque adeo extuberabat; tamen ejus limbus non modo infra coſtarum cartilagines non apparebat, ſed paulo ſupra infimam earum oram poſitus erat. Neque vero morboſi aliquid occurrit aut in hepatis nexibus, aut in ſubjectis ipſi viſceribus, quorum videlicet mole, aut diſtentione, quae nullae erant, eo fuiſſet vi compulſum, ubi a nobis inventum eſt. Quae cum ſedulo obſervaſſem, tum recordari coepi, me alias quoque ſeptum transverſum vidiſſe altius a dextris quam a ſiniſtris, in thoracem curvari, tum hujus rei cauſam, quandocumque eſt, in illiusmodi figura, & ſede jecinoris ponendam eſſe, conjicere. Et quanquam legiſſe haud memini qui idem in ſepto transverſo adnotaverit, praeter Cl. Cantium (*m*), qui ſe diaphragma *in dextro latere non ſemel obſervaviſſe*, ſcripſit, *paulo magis Pectus introrſum quam in oppoſito ſiniſtro latere*; tamen non dubito, quin tu quoque, Vir cl. ſi animum adverteris, tuis poſſis utriusque noſtrum obſervationes confirmare, ſimulque

Vi-

(*l*) Anat. Hep. c. 10. (*m*) Impet. I. Anat. Tab. IV.

videre, num lobus hepatis minor ſemper tanto *altius conſideat*, *quàm lobus major*. Haec cum ſua in ſede obſervabis, tum alia animadverti a te velim, de quibus protinus verba faciam.

14. Hepar a diaphragmate per ſua Ligamenta *eâ ratione ſuſpendi, ut cava hujus viſceris pars potiùs inferiùs, quàm poſteriùs reſpi-* 900
ciat, & per anatomen notum eſt, & diſerte a te confirmatur. Velim tamen videas, num anticus hepatis limbus ita ipſe poſitus ſit, ut quae ei proxima eſt cavi jecoris particula, non poſteriora potius ſpectet, quam inferiora. Nam ſi poſteriora potius ſpectat, illa certe in poſtica hepatis facie cenſenda erit, atque illa eadem cum ipſius hepatis pars ima ſit, ideſt qua nulla inferior eſt; conſequetur ſane, ut cum aliquid *in regione*, aut *facie ima*, *& poſtica* hepatis eſſe, dicemus, de ea particula intelligamur. In hac vero num fovea pro venae Cavae trajectu excavata ſit, tute vides. Quod ſi pro *poſtica* hepatis *regione*, ſeu *facie* illam dumtaxat partem hepatis velimus intelligi quae dorſo, quàm pectori vicinior eſt, illam, inquam, cujus Veſalius (*n*) voluit delineationem proponere, & cui altera, hepatis, ſive antica pars opponitur, quae, reſectâ, ut apparere melius poſſet, diaphragmatis portione ab Euſtachio (*o*) picta eſt; ſi illam, inquam, partem velimus intelligi; tum vero a te ſeu rem ipſam, ſeu Figuras inſpiciente, etiam atque etiam peto, ut haec duo componas: *Sanguis aſportatur* e ramis *in* 26
truncum cavae, trajicientis per hepatis foveam, ad hoc ideo opus in regione ejus ima, & poſtica expreſsè excavatam, &: *Introitus in* 27
hepar ramorum cavae ad poſticam, & ſuperiorem ejusdem viſceris faciem conſpicitur. Si enim hoc alterum verum eſt; quomodo fovea *ad hoc opus* excavata, in *regione* illa hepatis *ima*, non etiam ſuperiore, excavata eſt? aut ſi in ſuperiore etiam excavata eſt; cur in *ima*, non etiam ſuperiore excavata eſſe dicitur? Animadvertas hic oportet, quo tua iſta verba ſpectarent, cum *poſticam*, *& ſuperiorem* hepatis *faciem* ſcripſiſti; ſic facile jam quid mihi velim intelliges, neque te de ea regione foveae, quae *ſaltem ſupra imam regionem foveae* ſit, ſed de ea regione hepatis ibi ſcripſiſſe 901
cognoſces quam ſupra iis verbis deſcripſeras: *duas regiones* hepatis, *gibbam ſcilicet ſeu convexam, & cavam ſeu concavam, primam ſuperiorem, & diaphragmati contiguam, alteram inferiorem, quae* 17
ventriculo, aliisque abdominis viſceribus obvertitur. Itaque has duas

(*n*) l. 6. Fig. 18. (*o*) Tab. IX.

duas regiones inter ſe oppoſuiſti, cum ea ſcriberes de quibus lo-
27 quimur: *Quoniam autem introitus in hepar ramorum cavae ad po-ſticam, & ſuperiorem ejusdem viſceris faciem conſpicitur; Ingreſſus autem portae, ejusque propaginum ad ejus ſiniſtrum latus, ſeu con-cavae regionis centrum; —— ſequitur neceſſario* ramorum utriusque venae intra hepar decuſſatio. Sed de illa fovea, & hiſce venis in-fra fortaſſe etiam ſcribam. Nunc ad alias figurae hepatis varietates redeamus.

15 Veſiculae fellis particulam hepar a convexa facie inſpicien-
102 tibus, non [quod tu credere videris] ſemper apparere, & Ver-heyenius (*p*) admonuit, & III. illa quae ſupra memorata eſt, Fi-gura (*q*) Euſtachii confirmat. Quod autem plerumque appareat; non modo ipſius longitudini, verum etiam limbo hepatis tribuen-dum eſt, qui ad eum locum plerumque ſurſum ſinuatur, & deficit minus in his, in aliis magis ſic, ut in quodam cadavere alteram fiſſuram in convexa facie repraeſentaret, ejus perſimilem quam proxime vena umbilicalis ſubibat, in alio autem limbi curvaturae non ibi ſolum, ſed alibi etiam conſpicerentur. Caeterum quae ad eum locum, ut dixi, plerumque eſt, eodem pertinere, credide-rim, quo ſinus ad excipiendam Veſiculam in cava jecoris facie ex-cavatus, videlicet ne illa quo tempore a ſubjectis viſceribus jeci-nori apprimitur, plus fellis quàm plerique opus habeant, in inte-ſtinum eructaret, ſi nimis undequaque comprimeretur.

893 16 Quod denique ſcribis, *correſpondere hanc Tabulam* I. *Cap. VI. Part. I. Hiſtoriae tuae;* optandum quidem hoc eſſet; ſed illi Capiti, praeſertim quod ad Ligamenta attinet, ſive in nova, ſi-ve potiſſimum in prima Editione legatur, vereor, ut haec Tabu-la ſatis reſpondeat. Nam ut de Ligamento dextero ſileamus; certe
17 ibi peculiare *cum xiphoide cartilagine* Ligamentum probas, neque praeter hoc, ullum aliud agnoſcis per quod hepar *ſiniſtrorſum* ne-ctatur.

17 Sentio, me ſuper I. Tabula & plura, & fuſius ſcripſiſſe quam mihi ab initio propoſitum fuerat. Quare de ſequentibus Ta-bulis vel pauciora, vel preſſius ſcribam. Et primùm in II. illud probo quod eos ſequaris qui humanum etiam hepar in lobos divi-dunt. Etſi enim non uſque adeo ſejunctos habet, ut beſtiae plu-res; tamen ſic ſatis habet diſtinctos: & ſi cerebri ſingula hemiſ-phae-

(*p*) Anat. l. 1. tr. 2. c. 17. (*q*) Tab. XI.

phaeria in lobos dividimus , quamvis ſuperiore facie nullam exhibeant diſtinctionem loborum ; quanto id magis ſervare poſſumus in jecinore in quo ea diſtinctio, facie etiam ſuperiore, ſemper a ſuſpenſorio Vinculo, ſaepe etiam a magis, ut diximus , extuberante lobo dextero indicatur. Num tamen facies hepatis inferior tam alte in lobos tota diviſa ſit, & *aperta* , ut in hac Tabula , aliisque oſtenditur , ibi videbimus, ubi loquemur de IV.

18 Quod ad *extantias* , ſeu *eminentias* attinet in hac inferiore facie hepatis occurrentes, primùm dubito, num iſtam cui littera E inſcripta eſt , *antiqui vocarint hepatis portas*. Hippocrates enim, 894
vel potius vetuſtiſſimus Auctor libelli *de corporum reſectione* , non unam, ſed duas indicat prominentias quas antiqui *portas* vocabant: *Hepar*, inquit, *apices habet duos*, *quos portas appellant*, *in dextris locis ſitas*. Deinde magis etiam dubito , num illa *productio* quam littera G impoſita indicas, ea ſit quae „ apud Antiquos ab aliqua „ figurae ſimilitudine nominibus variis inſignita eſt , nunc *gladii*, „ aut *cultri*, nunc *aurigae* „ pariterque num *minores* iſtae *protuberantiae* per litteras KK a te, Vir cl. definitae, illae ſint „ ab Anti- 895
„ quis ob aliquam figurae ſimilitudinem nominibus *foci*, *menſae*, „ & *unguis* confuſim indicatae. „ Nam ejusmodi nomina ſive Haruſpices , ut Ruffus Epheſius (*a*) , ſive Medicum aliquem , ut Theophilus (*b*) ſcripſit , auctores habeant , multiplicibus jecoris fibris, hoc eſt lobis, ut multis in beſtiis ad ſacrificia olim , & ad anatomen adhibitis occurrunt , diviſis fuerunt impoſita , quod laudatorum Scriptorum verba indicant, & Veſalius (*c*) cenſet: neque a figurae ſimilitudine petita, ſed vel ab attributis hepati facultatibus , ut diſerte apud Theophilum explicatum eſt , vel fortaſſe etiam , idque apud Haruſpices , ab iisdem commentis ſecundum quae de capitibus [ſic enim appellabant] duobus jecoris domeſticum unum , hoſtile alterum vocabatur , quod memorat Riolanus (*d*), & prolato Lucani loco, exponit Stuckius (*e*). Quid? quod Riolanus idem, *unguis* nomen, ut librariorum mendum expungit. Quid? quod non ejusdem lobi, ut docet Theophilus , *culter* , & *auriga* nomen erant. Quid demum? quod vel Ruffi ipſius aetate quae loca in humano jecore hoc, vel illo iſtiusmodi nominum vocanda eſ-
ſent ,

(*a*) De corp. hum. Part. appell. l. 1. c. 28. (*b*) De corp. hum. fabr. l. 2. c. XI. (*c*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 7. (*d*) Anthrop. l. 2. c. 21. (*e*) Sacror. Deſcript.

ſent, definiri non poterat: *in homine quoque, ſed obſcura*, inquit, *& incerta reperiuntur: ad nullumque medicinae profectum neceſſariò nominantur*. Veruntamen ut ego dubitationum mearum cauſas profero, ſic minime improbo quod haec quoque nomina memoraveris, ne quid eorum quae ad argumentum ſpectabant tuum, praetermitteres. Quae cum attendo, nequaquam vereor, ne tanquam minuta, aut inutilia ulla horum quae ſcribo, contemnas, quippe quae ad tuum argumentum omnia videas pertinere.

19 Spigelii Lobulum [ſic enim ego quoque appellabo, etſi non ignoro, ante Spigelium fuiſſe a Vidio (*f*) ſaltem deſcriptum nomine *parvulae fibrae, quaſi nucis & caet.* ante Vidium autem ab Euſtachio delineatum] Spigelii, inquam, Lobulum recte doces varia ſaepe figura inveniri: quem haud raro valde diſſimilem illius comperi cujus magna ex parte perſimilem alias deprehenderam, accuratae Euſtachii (*g*) delineationis, ut mirum tibi videri non debeat, ſi ingenue confitear, me non ſatis meminiſſe, an unquam ullius iſtorum quos in hac, aliisque Tabulis exhibes, conſimilem viderim. Etſi enim aliquando vidi ejus ſimilem quem Tabula IV. proponis; tamen hic etiam, quamvis non ita, ut reliqui, extuberans totus, haud multo aliter quam ipſi, finitur. Ego vero ita ſolitus ſum invenire, ut a dextris in iſthmum plerumque deſineret [nonnunquam enim ne veſtigium quidem iſthmi fuit] iſthmum autem neque ita craſſum, neque ita deorſum obliquatum, ut tuae omnes Tabulae oſtendunt, ſed ad Euſtachii delineationem propius ſane quàm ſaepe accederet reliquus lobulus, accedentem; tantum abeſt, ut ſecundum meas quidem obſervationes, iſta ejus quam
[894 exhibes, *habitudo communior ſit*. A ſiniſtris vero invenire conſuevi in angulum fere deſinentem qui interdum triangularis pyramidis verticem refert, alias magis compreſſus eſt; ſolet autem ab reliquo hepatis corpore liber & ſolutus antrorſum verſus extare.

20 De Ligamentis ſupra a nobis ſcriptum eſt ſatis. Hic illud
895 tantum addemus, Siniſtri poſitum una eademque opera in II. hac Tabula indicari potuiſſe, ſi non ita ſurſum, ſed in tranſverſum fuiſſet diſpoſitum. Nam inferius quidem Ligamentum quod vena olim fuerat umbilicalis, in adulto apertum pingi non debuiſſe, ita manifeſtum eſt, ut omnes, non modo ego, hoc inter Operarum er-

(*f*) De Anat. corp. hum. l. 5. c. 7. & Tab. 64. Fig. 12.
(*g*) Tab. XI. Fig. 4.

errata ſint relaturi: cui ſimilia in alias quoque Tabulas irrepſerunt, ut cum in III. *introitus in cavam* Venoſi Canaliculi *h*, in VIII. autem Tabulae Figura II. illud idem umbilicale Ligamentum F aperta ſunt delineata. Nimirum omnia non poſſunt animadverti: quemadmodum; ne a vena umbilicali recedam; cum ſupra ſcripſiſti; hanc a vena portae *ferè in medio hepatis excipi*; aut minime ipſe 893
animadvertiſti, niſi aliquid adderes, unde conſtaret qua ratione iſtud *medium* intelligeres, poſſe ita intelligi, ut verum ſcribere non videreris; aut illud addidiſti tu quidem, ſed a Typographo omiſſum eſt.

21 De Canali Venoſo nihil dico, niſi quod ut in adulto, aequo craſſior videtur. De Vena autem Portae, & Cava ſuper aliis Tabulis ſermo erit. Nunc de Arteria Hepatica ſcire aveo, quinam ejus rami multo maximae iſtius jecoris parti inſervirent? Lobus enim ſiniſter hepatis cum dextero comparatus, ſane parvus eſt & craſſitudine, & ambitu, ut interdum vel in Euſtachianis Iconibus aliquanto minorem deſideraverim. Tu igitur, Vir cl. qui id minime ignoras, qua, obſecro, cauſa cum utrumque iſtius Arteriae ramum, & omnes fere propagines monſtres verſus ſiniſtrum lobum directas; vix harum unius partem, eamque exiguam oſtendis ſe dextrorſum verſus inſinuantem, tantae iſti moli majoris lobi proſpecturam? Hoc certe ne cum tua quidem convenit Tabula IV. in qua totum dexterum Arteriae ramum, ſiniſtro ſane majorem, in lobum dexterum immittis. Porro illa de qua modo dicebam, propago quomodo certo in loco qui haud procul eſt ab 2, ita repente dilatatur, ut origine ſua multo amplior ſit? Poſtremo quod *omnes* Arteriae hepaticae ſurculi *denique* in venae Portae, *ductuumque bi-* 898
liariorum tunicis, *& capſulae ſubſtantia dëſinant*, libenter crederem, niſi ego, ut alias ſcripſi, quod Cel. Ruyſchius, vidiſſem, ejus videlicet Arteriae ramuſculos ad membranam quoque inveſtientem hepar pertingentes, per eamque repentes: quarum ſimiles obſervationes habuiſſe audivi Joannem Loquet, qui atro hùmore injecto, ejusdem Arteriae finem non modo in ea membrana, ſed & in hepatis Ligamentis invenit. Ejus *Diſputationem*, quae de *Arteria* quidem *Hepatica* inſcribitur, ſed alia quoque complectitur aeque ad argumentum tuum pertinentia, minus miror me nondum vidiſſe, cum tibi ipſi neque in I. neque in nova hac *Hiſtoriae Hepaticae* Editione notam fuiſſe, animadvertam.

22 Glandulas conglobatas, cavo hepatis adhaerentes, ſcribis, *capillamenta venoſa propria in ramum portae magis attiguum transmit-*

mittere. Si ſcriberes *in radicem portae*, ut intelligere poſſemus de ſurculo quopiam ad venas cyſticas pertinente; res ſane eſſet expedita. Sed *in ramum* qui arteriae videlicet vices gerat, venoſas radiculas influere, & in eum canalem ex quo ſanguis in capillamenta urgeri debet, ſanguinem ex quibusdam capillamentis inferri, atque admitti, videtur ſane vel apud te, Vir cl. ſine dubitatione
1087 ſcribi non poſſe, qui hoc *ſpeciale privilegium* venis cyſticis, quae in ramum tamen venae Portae non influunt, ſervaſti. Veruntamen quod injectiones ſine ambiguitate docebunt, hoc ſequar.

23 Cyſtis felleae, ſedes, ut tot alia in hepate vidimus, varia ſit in variis, neceſſe eſt. Ne enim alias obſervationes memorem; Euſtachius (*h*) certe qui illam ſemel, atque iterum pinxit, utrobique magis a fiſſura hepatis diſtantem exhibuit, quàm tu in ulla de tot Tabulis exhibueris. Sed hoc mitto. Neque magis mihi in praeſentia quidem diſpiciendum exiſtimo, quem ad angulum Meatus cyſticus cum hepatico Ductu confluat; quanquam ego ad acutum angulum a parte hepatis ſolitus ſum invenire, nec fere video, ſi VII. tuae Tabulae Figura II. in quodcumque cavum hepar de tot quae pingis, transferretur, quaenam apta ei Veſiculae ſedes contingeret. Verum aut illo ipſo, aut quocumque alio ex tot quae delineas, cyſtici, & hepatici canalis confluxibus in quodcumque a te pictum cavum jecur translato, jam attendere illa praeſtat quae in hujus II. Tabulae Explicatione, & recte quidem,
899 doces, *Ductum communem* a te *exhiberi*, *naturalem in hâc figurâ ad duodenum inclinationem, & directionem quidem prae ſe ferentem, ſed ſiniſtrorſum reflexum.* Jam igitur fingamus, Ductum Communem, & cum hoc Hepaticum, & Cyſticum a ſiniſtris quo tu reflexiſti, eo quo debent, reduci, ſimulque eorum memores quae ſupra conſtituimus, cavam hanc hepatis faciem in eum quem ſecundùm naturam poſitum habet, reſtitutam intelligamus. Particula quidem jecoris quae proxima limbo eſt, qua fere videlicet fundum excipitur Cyſtis, poſteriora fortaſſe reſpiciet magis, quam inferiora; reliqua autem hepatis cava facies, ideoque illa etiam ex qua Cyſtis cervix, & meatus Cyſticus pendent, inferiora magis, quam poſteriora ſpectabit. Haec ubi ſemel vel ex tuis hiſce Tabulis probe animo conceperint quibus cadaverum copia non eſt, non poterunt ſane non intelligere, Cyſticum ductum, ad confluxum illum ſuum tendentem, non aſcendere quidem, ſed deſcendere, &

(*h*) Tab. X. Fig. 2. & Tab. XI. Fig. 4.

& praeterea ſecundum curvaturam in Figura illa IV. (*i*) ab Euſtachio, in tuis autem fere omnibus a te pictam, & a Bauhino (*k*) etiam memoratam, ſic reflecti, ut ejus orificium non defluenti ex Canali Hepatico bili, ſed retrocedenti ab inteſtino per Communem, obvertatur. Non eſt opus, ut Piccolhomini, ut Vidii, ut Hornii vel deſcriptiones, vel picturas, quibus haec firmentur, proferamus, quando ſatis eſt Summi Anatomes Doctoris qui iis, aliisque facem praetulit, Gabrielis Fallopii (*l*) verba producere: *Cervix*, inquit, veſiculae *prope portas quaſi duplicata reflectitur, atque ipſius pars altera, quae cum meatu* hepatico *conjuncta eſt, non ſurſum ad portas, ſed deorſum ad duodenum reſpicit.* Quorſum haec? inquies Vir cl. Eo nimirum, ut monſtres, quemadmodum componi haec queant cum iis quae de *indutabili* ſcribis *digreſſione* 102
in cyſtim totius penè liquidi ab hepate verſus inteſtina per porum biliarium excurrentis. Manifeſtum hoc trahis ex naturali hepatis, ductus ejusdem excretorii, & ipſius folliculi poſitione. Hanc autem ita deſcribis: *Folliculus imum cavae regionis inhabitans perpendicularem ſituationem ſervat; cujus collum ſeu anguſtior cavitas ſuperius ponitur; fundum ſeu amplior pars ad inferiora jacet. —— Producto hinc verticaliter a cervicis apice canali cyſtico; ſeu potiùs eodem veſiculae collo ad ductus fellei inſertionem aſcenſo; patet, ut ſupra, bilem ex ductu hepatico ad hoc bivium deventam, faciliùs in ductum cyſticum, longitudini perpendiculari proximum à gravitate ſua deturbari poſſe & caet.* Supra autem ſcripſeras, cyſticum ductum 99
hiare oſculo ſat amplo in tubi biliferi baſim; —— indèque ab eo quaſi perpendiculariter propendere; —— ut ideò tamquam vorago viam occupans, trajicientem ibidem placidè verſus duodenum bilem, hujusque veluti praecipitii neſciam deglutiat, & per propriam cavitatem raptet. Nos vero bilis a meatus Communis fine in Hepaticum retrocedentis partem quidem aſcendere per Cyſticum poſſe, & ſic in Veſiculam poſtremo deſcendere, nunquam negavimus. Sed *totam penè* bilem quae ab Hepatico in Communem defluit, interdefluendum, *a gravitate ſua deturbari* in Cyſticum, ut qui ab Hepatico *quaſi perpendiculariter propendeat*; haec vero in praeſentia intelligis cur probare pariter non poſſimus.

24 Intelliges quoque, cur nobis probari nondum queat, *ingreſſum venae Portae eſſe ad Hepatis ſiniſtrum latus, ſeu concavae re-* 90
gio-

(*i*) Tab. XI. (*k*) Theatr. Anat. l. 1. c. 45. (*l*) Obſ. Anat.

gionis centrum, ſi nimirum animadverteris, foveam hepatis C C, ejus regionis *centrum* non *eſſe cenſendam*, niſi jam jam prope D. quo usque *elongari ad latus dextrorſum* illam foveam docuiſti *pro*
894 *ingreſſu*, *ſinu*, *ac primis diſtributionibus trunci venae portae;* quem quidem locum jam jam prope D, non eſſe *ad Hepatis ſiniſtrum latus*, iidem oculi per ſe judicant, qui ejus faciei hepatis centrum eſſe, judicant. Nam quod mones, *Truncum venae Portae* [*in hac icone ad dextra*, *& ſuperiora reverà inflexum*, *ſed in his*, *quae ſubſequentur*, *figuris proprià in ſede perſpiciendum*] *hanc foveam*, *ſeu centrum cavae hepatis transmittentem*, *ſiniſtrum pariter ejus-*
27 *dem cavae regionis latus neceſſariò occupare;* primùm hic quaeritur, ut de ramis venae Cavae quaerebatur, de *introitu in hepar*, hoc eſt de ipſo fine trunci venae Portae, non de ſede trunci ante introitum, ſive ante finem, quae nimirum ſedes ſiniſtro quidem eſſet in latere, ſed non in centro tamen cavae hepatis regionis. Deinde ſi in hac ipſa II. Tabula truncum venae Portae propriam in ſedem reſtitutum intelligamus, nunquam ſane illuc trahi poſſe, perſpiciemus, ut locum occupet quem in *ſubſequente* Tabula III. eidem aſſignas: qua de re, aliisque eadem Tabula exhibitis protinus, quaeſo, videamus.

25 In III. igitur Tabula [in nulla enim alia ex *his*, *quae ſubſequuntur*, *Figuris* id agi a te, video] *Truncum venae Portae proprià in ſede perſpiciendum* proponis. Qua de re ut vere exiſtimare poſſimus; neceſſe eſt ut ſedem, poſitum, figuram Sinus ejusdem venae, & quam in Sinus hujuſce partem truncus venae ipſius deſinat, cognoſcamus. Quod ad me attinet, eum Sinum oblongum, & a dextero hepatis lobo ad ſiniſtrum in transverſum porrectum obſervare ſolitus ſum ita uti cum ad eum pervenit locum ad quem umbilicalem excipit venam, ſe ſe, aut amplum quaſi ramum, huic eidem venae obviam mittat. Porro ut Sinum, ad extremum ſiniſtrum, vena adit umbilicalis, ſic prope extremum dexterum, ſubire truncum video venae Portae: hoc autem Sinus extremum dexterum extremam foveae hepatis dexteriorem partem ſic tenere, uti haud raro non totum oculis pateat, ſed hepatis ſubſtantiâ, quae iſthmo lobuli Spigeliani proxima eſt, obductum, niſi haec auferatur, diducaturve, ex toto conſpici non poſſit. Quamobrem ſicuti haud raro mihi accidit, ut truncum venae Portae in eam Sinus partem influere viderim quae iſthmum contingebat [id quod in IV. illa Figura (*a*) ſatis indicavit Euſtachius] ſic nunquam accidiſſe memini, ut eò influentem viderem quò tua III. Tabula

(*a*) Tab. XI.

often-

oſtendit, nec, quod conſequitur, ut Sinus ramos dexteros; ne de aliis nunc loquar; jam diviſos, atque ita patentes tanto ab dextera foveae ora intervallo conſpicerem. Quae omnia ſi velis diligenter attendere; facile intelliges, obſervationes meas longe magis ad illa accedere quae Tabula II. indicas, quam ad haec quae III. proponis. Neque tamen credas, me negare in aliquo interdum cadavere rem ad hunc modum poſſe inveniri. Nam Gliſſonium (*b*) quoque video trunci venae Portae ingreſſum in Sinum ſuum non a dextris delineaſſe. Verum cum te animadverto in aliis pariter duabus Figuris (*c*) quibus hunc eundem ingreſſum, quamvis vena ab hepate exempta, pingis, a dextris non pingere, idemque ſervare in Tabula hac III. in qua id agis, ut Truncum Venae Portae propriâ in ſede perſpiciendum proponas; peto abs te illud primùm, ut ſaltem moneas, non ita rem ſe ſemper habere, deinde hoc quoque, ut amplius quaeras, ſitne crebrius in naturae conſuetudine poſitum, ut res ſe habeat ſecundum hanc tuam delineationem, an ſecundum meas illas obſervationes, praeſertim cum mecum faciant praeter Euſtachium de quo paulo ante indicatum eſt, duo Expertiſſimi, & Celeberrimi Anatomici Kerckringius (*d*), & Heiſterus (*e*), qui venae Portae ſuum in Sinum ingreſſum pingentes, hunc prope Sinus extremum dexterum commonſtrarunt.

26 Nunc a vena Portae ad Cavam tranſeamus. Scribis, *Cavae truncum poſtquàm inſculptam in ejus gratiam hepatis foveam ad quatuor* 90 +
circiter digitos protenſam emenſus eſt, ab eadem emergere, relictoque jecore, ad lumborum vertebras juxta aortam protendi. Etſi mallem, hujus etiam venae progreſſum ſecundùm ſanguinis motum, non contra hunc, memoraſſes; ea tamen re omiſſa, hoc dicam, non videri mihi, illius foveae longitudinem ſine aliqua ejus varietatum commemoratione definiri poſſe. Nam certe in quibusdam, etiam magnis, jecinoribus multo infra iſtam menſuram vidi, ut vix duos transverſos pollices aequaret, ima etiam parte computata, quae potius quàm fovea, leve jam jam deficientis foveae veſtigium erat. Tu vero cum iſtam foveam, vel immiſſam foveae partem venae Cavae ter pingas; longitudine ſemper exhibes multo majori, & quae cum tua iſta *quatuor circiter digitorum menſura* conveniat. Quod

(*b*) Anat. Hep. c. 33. (*c*) Tab. VIII. Fig. 1. & 2. (*d*) Spicileg. Tab. XXIX. Fig. 1. (*e*) Eph. N. C. Cent. VI. Obſ. 27. & Compend. Anat. Tab. III. Fig. 12.

Quod vero ad ramos attinet ex hepate in eam venam influentes;
897 primum in II. Tabula *inferiores* oſtendis, ſeu *poſtremos*, ut tu loqueris, *quos cava ſuo per foveam trajectu à lateralibus hepatis partibus excipit*, deinde in hac III. Tabula *tres principales*, ſeu *majo-*
903 *res*. Verum hos majores nunquam, ut abs te, Vir cl. delineantur, vidiſſe memini. Equidem recordor, ipſorum orificia tam alte intra
904 venam Cavam mihi nonnunquam ſe obtuliſſe, ut in hoc Theatro diaphragma oſtenderim tribus, inter ſe proximis, foraminibus pertuſum, medio uno, multòque ampliore quo vena illa Cava transmittebatur, duobus quae huic adjacebant, minoribus per quae hepaticae hae venae trajiciebantur, ſtatim ſupra diaphragma Cavam aditurae. Sed contra haud ſubit, earundem orificia intra Cavam usque adeo infra ſeptum transverſum vidiſſe, ut ſummum omnium ab fine Venoſi Canaliculi duorum pollicum intervallo; reliqua trium, quatuorve diſtarent, quemadmodum a te oſtenduntur. Imo ea obſervare ſolitus ſum in illa ipſa parte venae Cavae quae diaphragma verſus ex jecinore emergit, aut jam jam eſt emerſura, neque fere plura duobus, ſic tamen, ut in unum ex his orificiis binos ex majoribus ramis confluere, interdum diligentius attendens, animadverterim. Ramos autem illos minores nulla certa aut loci, aut ordinis, aut numeri, aut denique amplitudinis ratione in ſubjectam proximam venae partem deſinentes inveni. Sic etiam nuper de tribus jecinoribus primum vix unum oſculum exhibuit, idque ſatis parvum, transverſi digiti infra majora intervallo; alterum duo, vel tria mediocria orificia; tertium nihil ejusmodi, ſed minuta tantummodo hic illic foraminula oſtendit. Quin te ipſum quoque aut multo his minora foraminula, aut nullum certe infra majora, ſatis notabile oſculum interdum vidiſſe, non modo haec III, ſed & IV. Tabula confirmat. In qua etſi, vena Cava exempta, nudam hujus foveam oſtendis; ramulorum [tamen in venam influentium hiantia oſcula ſupereſſent; nam non concidere, nec connivere, maxime venarum hepatis proprium eſt.

27 Qua de re quantum per ſe ultro obvia, atque conſpicua, tantum ab Anatomicis ſileri ſolita, equidem optaſſem, ut tu, Vir cl. in Hiſtoria Hepatica mentionem injeciſſes, & cur inſtituta illa ſit, quaeſiviſſes. Nam certe quamcumque jecinoris partem in fruſta, ut libet, conſcindamus, quaecumque ejus venae vel majores, vel parvulae, in transverſum diſſectae, ſectiones omnes ſuas offerunt patulas atque hiantes, indicio manifeſtiſſimo, exteriorem omnem tum propaginum venae Cavae, tum Capſulae Portae ſu-

per-

perficiem cum hepatica ſubſtantia, cum Capſula autèm venam Portae ſic cohaerere, ut harum omnium venarum quae quidem magis ſub ſenſum cadunt, parietes nunquam, ut alibi poſſint concidere, ſed propter ejus cum quo undequaque cohaerent, corporis ſtabilem conſiſtentiam, ut loquuntur, & firmitudinem, explicatos extenſosque ſervari neceſſe ſit. Idque non in hominis modo, ſed in aliorum quoque animalium jecinore Natura praeſtitit, quantum ex ſuis, bovis, & hujusmodi quadrupedum, ac nonnullorum piſcium, aliorumque animantium diſſectione cognovi. Hoc autem eo pertinere, ut *progreſſus ſanguinis* per vaſa hepatis *promptiſſimè fieri poſſit*, tradi video in quadam Medica Diſſertatione, in qua una, quantum in praeſentia memini, hanc obſervationem commemoratam invenio. Ea Diſſertatio, non uno nomine ad tuum ſpectans argumentum, ſub praeſidio Medici Nobiliſſimi G. E. Stahlii habita eſt, inſcriptaque *De Vena Portae Porta Malorum*. Caeterum an illa ejus rei cauſa ſit, quod a primo ratio ipſa videtur confirmare, ne ſanguini, lento ac debili impetu per jecur propulſo, ſuperandi concidentium venarum obices opponantur; an vero illa ipſa res ex parte tamen inſerviat ad opportunam in hepate tarditatem ſanguinis conſervandam, quatenus huic circumjectae vaſorum tunicae, ut diſtendi, ac diſtrahi, ſic reſilire, & contrahi ad urgendum ſanguinem haud ſatis queant, indagari fortaſſe poſſet. Utcunque eſt; excretorii etiam bilis canaliculi [non modo arteriae, quae & alibi id ſolent] mihi in diſcindendo hepate, hoc nonnunquam attendenti, ſic ſatis, quamvis non aeque manifeſtò, patulas ſectiones exhibere viſi ſunt. Haec autem omnis diſquiſitio ad quarundam etiam aliarum partium ſanguifera vaſa transferri poteſt quorum transverſas ſectiones ſic ſatis patentes animadverti, & nominatim pulmonum, ac renum, dum hos ſecundum longitudinem a dorſo ad ſinum, illos autem transverſos diſcinderim. Sed nunc ad hepatis lymphae ductus transeamus.

28 Horum *germanos icones* tibi in promptu eſſe, indicaveras A. 21
1711. Hic autem ea vaſcula exhiberi a te dicis *qualia jam anno 1706. in juvene aſcitico, & meliùs anno 1714. in homine, hydropicâ pariter aegritudine denato* obſervaſti. Sed minimorum, qualia 901
lymphatica ſunt vaſculorum tot, tantaeque in variis cadaveribus varietates ſpectantur, ut ex una, aut altera obſervatione *germanas* [tua pace dixerim] & quae id ſaltem quod plerumque eſt, exprimant, eorum delineationes ſperare non poſſimus. Accedit manifeſtus Pictoris error, qui quomodo toties errare eundem errorem po-

tuerit, quot intermedia lymphae ductuum inverſa deſcripſit, cum
902 te *neſcire* fatearis, tanto minus intelligere aliis licebit, praeſertim
animadvertentibus, recte eundem Pictorem internodia expreſſiſſe
in plerisque ex iis lymphae ductibus qui per fellis veſiculam obvii
ſunt: quae diſcrepantia etiam facit, ut te in univerſum monente:
lymphaticorum *internodia inverſa in hoc iconismo exhiberi*, noſtri
turbentur Tirones, qui hoc ut de omnibus dictum vident, ſic in
omnibus non queunt agnoſcere. Sed vide, quaeſo, ne alia ſint,
eaque graviora, quibus Tirones perturbentur. Hoc certe Iconiſmo,
quo *capſulam Gliſſonianam in ſitu* oſtendis *ſinum portae circumcin-
gentem*, commonſtras quoque, *occaſione ortus, progreſſus, & ter-
mini Lymphaticorum hepatis, partem Pancreatis, & receptaculum
chylare in ſitu cum ductu Thoracico; tum membranaceas productio-
nes, quae pancreaticas, & chylares has partes cum hepatis corpore
communicant, & ſupradicta lymphatica ad extremos fines deferunt.*
Cum autem Sinum venae Portae Capſula conveſtitum *in ſitu* oſten-
dere non poſſis, quin facies hepatis, quae inferiora ſpectat, con-
ſpiciatur, per hanc autem faciem Thoracicus ductus non modo
non feratur, verum ne illi quidem faciei hepatis, ſed poſticae,
quam a Veſalio delineatam eſſe, diximus, reſpondeat, haud inu-
tile, opinor, fuiſſet, ſi alicubi in tam longa praeſertim Explica-
tione Tirones monuiſſes, ne, praeter ſententiam tuam, ſibi forte
imponi a pictura paterentur, ſed hepar ſecundum naturam ita po-
ſitum meminiſſent, ut ejus ſuperior in Figura limbus ad poſterio-
ra, inferior ad anteriora, & quod conſequitur, hic quidem ad
eam regionem pertineat quae a chyli Receptaculo, *in ſitu* colloca-
to, longe abſit, ille vero ad eam quae Thoracico ductui, ſuae ad
corpora vertebrarum ſedi affixo, propior ſit, ita tamen propior,
ut diaphragma inter hepar, eumque ductum intercedat, alterum-
que ab altero ſic dirimat, ut illud in ventris cavea, hic intra ipſos
thoracis parieres contineatur.

29 His igitur ita, ut par eſt, conſtitutis, animoque probe con-
ceptis, de iſtis ſingulis quas commonſtras, Partibus videamus. Et
primùm, ſi limbum hepatis qui in Figura ſuperior eſt, ſic ad po-
ſteriora deorſum trahi, intelligamus, ut picta hepatis cava facies
naturalem obtineat locum, ventrisque inferiora reſpiciat; non ſa-
tis video quî illa ductus Thoracici *inſula* quâ littera H compre-
henditur, neque inferiore hepatis plano ſuperior ſit, neque ab hu-
jus partibus quae tres, aut quatuor transverſos digitos a poſtico
hepatis limbo diſtent, ſatis remota, ut lymphae ductus qui H lit-
teram

teram contingit, & qui item fere eidem H ſubjectus eſt, ab iis partibus eam inſulam adituri, deſcendere debeant, & tam brevi tractu, quàm numerus internodiorum oſtendit, ad ipſam perveniri jam poſſint.

30 Mitto libenter hic quaerere, num „Glandulae ad cavam he- 906 „patis conglobatae —— omnes à plurimis communi nomine *muſcoſae* „vocatae ſint„ itemque illud, num lymphaticorum „exortum jam „non eſſe glanduloſum, ex iis lymphaticis, quae in hâc figurâ di„ligenter Archetypo collatâ, ab externa jecinoris tunica propa„gantur, liquidò pateat„ quod enim pro *exortu* ipſe delineas, omnes viderunt, neque tamen omnes verum propterea lymphaticorum exortum *liquidò* ſibi *patere*, crediderunt. Haec, inquam, libenter mitto, & ad *partem* illam *Pancreatis*, *& receptaculum chylare* pergo, quae *in ſitu* oſtendere te, dicis *cum ductu Thoraci-co, cum membranaceas productiones, quae pancreaticas, & chylares has partes cum hepatis corpore communicant*. Binae iſtae membranaceae Productiones P. P. & SS. a te, Vir cl. ſic exhibentur, quaſi *pancreaticas, & chylares has partes* cum antica & convexa facie imi hepatis limbi *communicarent*: quod num verum ſit, ipſe vides, videntque omnes qui eum limbum in cadaveribus inſpexere. Porro cum ais: *in hac figura Chylarem ciſternam ſitum exactè ſuum, ſuamque cum jecore naturalem habitudinem ſervare; hic nempè pro-* 908 *ductionem illam membranaceam SS. conſiderandam eſſe à T. ad R. non jam verticaliter, ſed penè horizontaliter protenſam; diſtantiam ideò in homine ab hepate ad ciſternam horizontaliter menſurare;* hinc dubitationes magis magisque ſuccreſcunt; nam & *menſura* iſta a T ad R longe brevior ſpatio eſt quod a T ad R *horizontaliter* ſecundum naturam intercedit, & ſi membrana ab imo hepate ad chyli Receptaculum *penè horizontaliter protenditur*, quonam modo [id quod ſupra quaerebamus] ab inferiore hepatis facie lymphae illi ductus & deſcendent, & breviſſimum emetientur ſpatium ut partem Thoracici ductus adeant ſex, ſeptemve transverſis digitis ſummo Receptaculo altiorem? Denique; ut alia praetercam; ſi chyli Receptaculum *ſitum exactè ſuum* hic ſervat; quonam modo pars iſta Pancreatis *in ſitu* eſt? Si enim illud *in ſiniſtro latere ſuperiorem vertebrarum lumborum jacet;* eam certe Pancreatis partem a ſiniſtris habere non poteſt, quam extremam dexteram eſſe, cum craſſitudo oſtendit Pancreatici ductus, hujusque ramorum vel longe major quàm in *elaborata*, ut fateris, *Figura Graafii*, tum Lo- 907 bulus comprobat in quem Pancreatis ima ora quaſi in appendicem

ſolet

ſolet prope inteſtinum excreſcere eo ipſo in loco ubi in cane, aliiſque ejusmodi animantibus eadem ora quaſi in alterum producitur Pancreas: cujus in nobis Lobulus iſte leve quoddam eſt rudimentum.

31 Quoniam de Pancreate ſermo eſt, cujus ductum, & Communem, quem vocant, bilis Meatum in hac Tabula disjunctos proponis, maluiſſem ut in alia quadam utriusque confluxum, & commune [ſic enim ſaepius ſe habere res ſolet] in inteſtino oſculum demonſtraſſes, vel ſaltem quod Gliſſonius fecit in *Anatomia Hepatis* ſua (*), tu quoque in tua feciſſes, ut ſine illius oſculi, & eorum quae ad ipſum pertinent, accurata deſcriptione *Hiſtoriam Hepaticam* omnino perfectam atque abſolutam non crederes. Tu vero *coalitum*, & *communem*, *unamque amborum* Ductuum *in inteſtinum inſertionem* vis interim ab Lectoribus *videri in eleganti, elaboratâque*, de qua modo diximus, *figura Graafii*. Utinam haec quae inteſtino aperto obvia ſunt omnibus, ſatis oſtenderet. Neque enim quaero, ut nobis demonſtret quid de *novo Bilis Diverticulo* ſentiendum ſit, de quo non niſi ante hos ſex annos ſcriptum eſt a Praecl. Abr. Vatero in Diſſertatione de eodem inſcripta, ad tuumque inſtitutum pluribus locis pertinente. Non inquam, haec quaero. Illa quaeſo,ut quae ſine ullo apparatu ultro in omnium oculos incurrunt, exhibeat. Primùm, commune illud oſculum non in cylindro ſic intra inteſtinum quaſi recta ſe conjiciente, & toto, ut videtur, corpore libere intra ejus cavum ſic proſtante, ſed in cylindro ſecundum inteſtini longitudinam inter hujus tunicas ad tractum interdum transverſi pollicis ſe demittente, ut altera cylindri facies intra parietem inteſtini deliteſcat, altera, hujus tunicas attollens, intra inteſtini cavum ptomineat, haecque magis quàm extrema ima cylindri pars quam carunculam vocitant, oppoſitum inteſtini parietem reſpiciat. Hunc enim haud ſemper caruncula reſpicit; ſed ſaepe omnino deorſum cum inſculpto oſculo converſa eſt; ut propterea in multis id oſculum non in medio quodam monticulo, inſtar umbilici, eſſe videatur. Porro oſculo ac toti cylindri protuberantiae cum alias, tum nuper in ſex continenter ſectis cadaveribus ſuperinductam valvulam, eamque longe conſpicuam, vidi; ut mirer qui hanc omittant, & magis qui hanc negent, inveniri, Riolanum (*a*) credo, exercitatiſſimum alioqui Profectorem, ſequentes, qui nullum, niſi quod ad Ureterum eſt ſines, hîc voluit arti-

(*) C. 16. (*a*) Antrop. l. 2. c. 22.

artificium agnoſcere. Equidem *duas membranulas*, a Veſalio (*b*), atque aliis propoſitas, *quae utrinque ad orificii latus laxè propendeant*, imo ne unam quidem membranulam, quam huic officio praefectam alii commemorarunt, agnoſco, niſi forte unius membranulae nomen pro peculiari membrana haud ſumpſerint, ſed idem quod Diemerbroeckius (*c*), & Verheyenius (*d*) intellexerint. Nam ego quoque nihil aliud invenio, niſi intimas inteſtini tunicas ſupra cylindri protuberantiam corrugatas, duplicatasque in modum valvulae deorſum pendentis, & clitoridis praeputium quodammodo referentis, ut facile ſurſum verſus duci poſſit ad carunculam cum cylindro retegendam, & facile viciſſim reduci ad eandem operiendam. Quod quidem conſpicuum, in eodemque conſtans loco Naturae artificium praeclare intelligitur eo ſpectare ut quae in ventriculo ſunt confecta, dum ad hunc locum delabuntur, ipſa in valvulam incurrendo, hanc deorſum verſus extendant, ſibique aditum in carunculae orificium praepediant. Sed qua viciſſim induſtria cautum ſit, ne qua ſurſum, ut interdum contingit, ex inteſtino revertentia, in illud ſe oſculum intrudant, non ſatis adhuc mihi cognitum eſſe, fateor. Nam ſi cum valvulae ora commiſſam quandam columellam carneam viderem, hac pro re nata deorſum trahi, tractamque ſervari poſſe, intelligerem. Nunc vero non valvulam, ſed imam cylindri, ſeu carunculae oram quae cum inteſtini pariete cohaeret, in alterum corpuſculum, ſtabilis firmaeque rugae inſtar, produci video, deorſum pariter ſecundum longitudinem inteſtini protenſum, huicque tota altera facie affixum, altera intra inteſtini cavum prominens in his magis, in illis minus. Nonnunquam enim craſſiuſculum vidi, nonnunquam imo fine bifidum, ſaepius autem exile, ſimplex, & quo magis deſcenderet, eo magis extenuatum: fuit quoque cum vix levem obſcuramque ejus quaſi adumbrationem inveni. Longitudine etiam, aliquando transverſos digitos fere duos, interdum pollicem, alias minorem digitum adaequabat. Nemo adhuc, quod meminerim, id deſcripſit praeter Virum Praeclariſſimum Amiciſſimumque Jo. Dominicum Santorinum (*e*) apud Venetos Protomedicum, & in praeſentia Anatomes Profeſſorem, qui *fraenulum*, *ſeu ligamentum* hujus orificii nuncupavit. Ego ut quodammodo iis reſpondere Corpori-

bus

(*b*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 8. (*c*) Anat. l. 1. c. 15.
(*d*) Anat. l. 1. tr. 2. c. 17. (*e*) Obſ. Anat. c. 9.

bus video quae olim ſub ureterum oſculis in veſicae collo deſcripſi,
ita candide fatebor, me ut de illorum, ſic de hujus quoque vero
certoque uſu dubium haerere. Venit quidem in mentem aliquando
inquirere, poſſitne, ubi contrahatur, carunculae oſculum, quod
alioqui proximo cylindri, ideſt Communis ductus cavo aliquanto
anguſtius eſt, coarctare, atque ita, opportune aditum ſurſum re-
currentibus ex inteſtino ſuccis intercludere. Verum hoc fraenulum
deorſum trahendo, ut nunquam valvulam moveri vidi, ita carun-
culae orificium viſum quidem interdum eſt contrahi, & anguſtius
fieri, ſed interdum contra viſum eſt, ſic deorſum tracta infima
ipſius ora, magis aperiri, interdum denique nec contrahi, nec
aperiri, ſed ut per ſe erat, quantumvis traherem, permanere.

32 Proximum eſſet ut quae de numero, figura, & ſede Recep-
taculi, & quod item de Thoracico ductu in iſtum modum flexuo-
ſo ſcribis, aut pingis, non modo cum tibi notis Cowperi, & Hen-
ningeri, verum etiam cum aliorum pariter Celeberrimorum Viro-
rum Saltzmanni, Cantii, Santorini Iconibus, aut deſcriptionibus,
atque aliis quae nobis in promptu ſunt, obſervationibus conferre-
mus. Verum & tu idem in parte facere per te poteris, & nos ſu-
per hac III. Tabula jam plura ſcripſimus. Itaque his, aliisque
omiſſis, vel quae olim fortaſſe inter Bilſii Aſſeclas ſine ulla dubi-
tatione accipi potuiſſent, vel quae ut oppido perrara, ita certa
quadam alia ratione ſunt enarranda, duo tantum ex te, cl. Vir,
quaeram. Alterum, ut quid intelligas per uteri *lactifera vaſa chy-
loſis ſuis uberrimis identidem copiis imbibita* diſerte exponas, atque
ita exponas, ut quod tu videris facere, nos quoque dubitare co-
gamur, ne in mammas quidem per arteriarum ſemitam chylum im-
portari. Alterum, ut ſi commodum eſt, iſtarum *avium rapacium*
910 nomen indicare ne graveris, in quibus nimirum conſpexeris *non
tantum lactea vaſa — ex inteſtinis agminatim erumpentia, — ſed
ulteriùs producta ad omnia abdominis viſcera, imo & ad ipſa prae-
cordia, penetrato diaphragmate, immediatè repentia.* Nam ego qui
non paucas aves, & in his ex rapacibus etiam quaſdam ſecui; ut
iſta *lactea vaſa*, iſtamque horum productionem *ad omnia abdominis
viſcera* praetermittam; nunquam certe, niſi in Veſpertilionibus,
diaphragma vidiſſe memini. Haec ergo omnia ſi in bono lumine
collocabis; non tu quidem *quaſi adverſaria*, ſed iis dumtaxat
praeclarum egregiumque Opus *conſtruxeris*.

33 Sequitur ut Tabulam IV. inſpiciamus. Et primum id pro-
931 bo, quod ad *conciliandam figurae perſpicuitatem*, arteriam hepati-

cam,

cam, & choledochum meatum *aliquatenus in propriis ramificationibus invicem diducta repraeſentes.* Si tamen hunc rurſus ad illam adductum fingamus; ne ſic quidem ſatis intelligere poterimus, quomodo haec Figura cum iis conſentiat quae de utroque hoc vaſe alibi ſcripſeras, affirmans, *pari* utrumque *paſſu*, *paribusque di-* 27
ramationibus excurrere. Deinde ea quoque libens confirmo quae de Iſthmo oſtendis, ac tradis, quo foveae pro vena Cava paratae ſumma latera ſaepenumero conjunguntur. At illud miror, cur Iſthmum alterum quo foveae, ſeu mavis ſinus venae Umbilicali attributi latera non abſimiliter committuntur, nec usquam in *Hiſtoria Hepatica* memoraveris, neque in ulla de tot Tabulis oſtenderis; ſed totum hunc ſinum ſemper omnino apertum delineaveris. Attamen ita ego ſolitus ſum rem aliter invenire, ut vel nuper de octo jecinoribus continenter inſpectis, nullum prorſus fuerit in quo ſinus hic totus per ſe pateret. In tribus enim peculiare vidi Ligamentum, modo tenue, ac teres, modo latum, & craſſum, ſemper autem firmum ac validum quo ſinus latera haud procul a magna quam tu vocas, hepatis fovea nectebantur ita uti illud diſſecare opus fuerit, ut venae Umbilicalis ſumma pars, ejusve cum Sinu Portae connexio in conſpectum veniret. Praeter id Ligamentum, in uno hepate ipſam quoque ejusdem viſceris ſubſtantiam cum eo Vinculo in Iſthmi formam conjungi, eaque latera committere, animadverti. In reliquis autem quatuor jecinoribus nullo haec alio vinculo, niſi ipſa hepatica ſubſtantia ibidem committebantur, in Iſthmum conformata interdum minimi transverſi digiti, nonnunquam pollicis craſſitudine, quo Iſthmo in nonnullis ad duorum digitorum, in aliis ad minorem tractum Sinus cavea operiebatur. Quae quamvis ab nemine, quod ſciam, deſcripta, cum ita ſe habeant tamen; poteras, opinor, te aequiorem praebere Doctiſſimo Reverhorſtio ubi in quadam ejus Figura Jecinoris, quae in Theatro Anatomico Cl. Mangeti 3. eſt Tabulae LXII, quaeſiviſti: *Quid tandem ſit fiſſura illa C. quae quidem cum magna hepatis fo-*
vea haudquaquam communicat, ut hinc inter minorem hanc, majo- 914
remque aliam hepatis foveam, nova lobi ſpecies inter umbilicalem venam D. & felleam cyſtidem K. hic efficta repraeſentetur, quae quidem nuſpiam in hominibus viſa eſt. Quo autem pacto umbilicalis vena D. ſejunctam minorem hanc foveam C. trajiciens, ad ſinum portae in majori fovea, quae in hac figura ſatis longinqua eſt, degentem concurret? Iſthmus enim a Praeſtantiſſimo Viro haud procul ab *o* non omiſſus, operit, non tollit, fiſſurae C continuationem,

ut vena Umbilicalis D in eo poſitu, ſub Iſthmo, tanquam ſub ponte trajiciat ad ſuperiorem quae a latere *f* adumbratur, fiſſurae partem, atque ita cum ſiniſtro extremo Sinus venae Portae quod illuc demitti diximus, concurrat. Quod ſi oculos ad eam dumtaxat tranſtuliſſes Bidloi Figuram quae ſupra iſtam ipſam Reverhorſtii in eadem Tabula proponitur, aut ad illos diligentiſſimi Euſtachii Iconismos (*a*), quibus cava jecoris pars commonſtratur; ut in his cunctis Iconibus eum Iſthmum, quantumvis minorem, non praetermiſſum conſpexiſſes, ſic Reverhorſtii factum probandum magis, quam improbandum eſſe, agnoviſſes.

34. Quoniam de hepatis foveis ſermo incidit, quas in nulla Tabula aeque ac in praeſenti detectas pingis; haud alienum eſt de iisdem pauca ſubjicere. Si ergo ipſas, quemadmodum a te, Vir cl. in hac, & proximis duabus ſuperioribus exhibentur Tabulis, cum plerisque jecinoribus conferamus; ſane dubito, ne tam profundas amplasque, quam tuae iſtae apparent, inveniamus. Et ſupra quidem de venae Cavae fovea dictum eſt, quam Spigeliani lobuli, hujus quoque rei gratia efformati, ſummum latus dexterum magna ex parte efficit, in multisque etiam magis, dum ſe in notum, quem tu delineas, ejusdem foveae Iſthmum producit. De reliquis autem foveis illud univerſe dicam, vel non adeo amplas, niſi earum orae diſtrahantur, vel non adeo profundas, ſi hae diſtrahantur, apparere conſueviſſe. Quid mihi velim, quod ad mediam transverſam foveam attinet, haec, & III. potiſſimum Tabulae; quod ad foveas reliquas, II. Tabula ſatis oſtendit: quarum inſuper fovearum fundum non ſemper ejusmodi eſt, ſed interdum ex ipſis lateribus efficitur illuc ad angulum convenientibus. Non me quidem praeterit, Jo. Riolanum (*b*) ſcripſiſſe: *Jecur parte ſima adeo excavatum eſſe, ut manum excipere queat, & ab eo ſpecu quatuor, aut quinque canales, qui digitum reciperent, huc & illuc ferri per Hepatis ſubſtantiam.* Sed primùm, haec ſic exaggerantur contra Laurentium, in alterum extremum decurrentem, *inque Hepate cavitatem nullam* eſſe, ſcribentem. Deinde Riolanus cum de ſpecu dixit manum excipiente, facile hepar ſpectavit ex ſepto transverſo in ſe pendens, non in tabula reſupinatum. Poſtremo nos quoque noſtris credere oculis par eſt de iſto hepatis ſpecu, vel ut

(*a*) Tab. X. Fig. 2. & Tab. XI. Fig. 4. (*b*) Animadv. in Laur. c. 19. l. 6.

ut tu Riolano, opinor, indulgens loqueris, *hepatis antro* : quod 1053
nuper vel in maximo ſecundum naturam jecinore tantum abeſt ut 1054
manus capax deprehenderim ; multo minus amplum , minusque
profundum quam tu delineas , inveni , ſeu Portae Sinu ſine ulla
diſtractione ſublato , inſpicerem , ſive priusquam Sinum prorſus
auferrem : cujus certe , Capſula adhuc obducti parietes non modo
ab foveae oris dexteris non tantum ſupra , infraque diſtabant,
quantum III. tua Tabula oſtendit ; ſed plerasque earum certiſſime
contingebant.

35 Verum ut in hiſce hepaticis foveis delineandis tui, credo,
Pictores nimis liberales ſe praeſtitere , ſic viciſſim nimium fortaſſe
fuerunt parci in iis rimis deſcribendis , quibus ſaepenumero fiſſam
jecoris ſuperficiem deprehendimus. Difficile enim eſt , ut vel ipſi
in tot jecinoribus pingendis nullam viderint , vel tu aliquod data
opera non quaeſiveris ex quo illae deſcribi poſſent. Cum enim ex
iis octo quae continenter me inſpexiſſe , ſupra demonſtratum eſt,
quinque ſaltem fuiſſe , meminerim , in quibus ſine ullo aut prae-
ſentis , aut praegreſſi morbi indicio aut rimas , aut ſulcos animad-
verti ; non videtur dubitandum , ejusmodi res quas ut morboſos ef-
fectus neſcio cui ingenti ſiccitati olim acceptas referebant , ad he-
par ſecundum naturam pertinere , ideoque in abſoluta ejus Hiſto-
ria omitti non poſſe. Sane Verheyenius (*c*) vel in contracta hepa-
tis deſcriptione haec ſcribere non praetermiſit : *Adſunt inſuper ali-
quando* in jecoris ſuperficie *foſſulae , quaedam longiores , quaſi fiſſu-
rae, nullo certo numero aut loco circumſcribendae.* Itaque aliquam
ipſarum mentionem tu quoque in deſcriptione tua videris feciſſe,
ubi inter ea quae Veteres exacte deſcripſerunt , praeter fiſſuram
pro vena umbilicali , *alias* memoraſti *minoris momenti fiſſuras & ſi-* 18
nulos. Et recte quidem diſtinxiſti. Aliae enim ſunt rimarum inſtar,
aliquando ſatis profundae , & ubi oras diducamus extremi pollicis
ferme capaces , quales in facie ſima haud procul a cyſti ſemel ,
atque iterum nuper conſpexi. Aliae vero oblongos potius ſinus ,
& ſulcos referunt , intra quos interdum totus fere condi minimus
digitus poſſet. Tales in tribus ex illis octo jecinoribus vidi , in
ſumma convexa facie lobi dexteri inſculptos , & Suſpenſorio Vin-
culo parallelos. Sed multo etiam proportione longiorem , ac pro-
fundiorem , ideoque rariorem oſtendit Cl. Wolfartus (*d*) in illo
he-

(*c*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 17.
(*d*) Eph. N. C. Cent. V. Tab. I. Fig. 2.

hepatis Iconiſmo quem ſupra commemoravimus , *Crenam* vocans *ſatis conſiderabilem , mentientem diviſionem partis dextrae hepatis in duos lobos.* Hos ego omnes ſulcos , illasque rimas eadem vidi qua reliquum jecur membrana , non peculiari quadam , ut videtur credidiſſe Gliſſonius (*e*) , *pellicula* obduci , multoque minus quales adverſus Tulpium Riolanus (*f*) in laeſo fortaſſe jecinore , bis , aut ter vidiſſe ſe , ſcribit , quibus ut in olla ſciſſa ſeroſitas quaedam exſudaret. Itaque ut majores has , non perpetuas ; ſic minores , minimasve ; ſiquis diligentius attendat , fortaſſe *perpetuas* , omnes autem , quas ego quidem conſpexi , *naturae filias* , cum Malpighio (*g*) eſſe crediderim. Et hic quidem ad diviſiones illas retulit , ac rimulas quas ipſe inter hepatis lobulos perſpexit. Ego vero eo quoque pertinere cenſuerim , ut in quibus aut crebriores ſunt , aut majores , in iis jecur ad ſepti transverſi motus , & ſubjectorum viſcerum turgentiam , ac compreſſionem flexilius ſit. Ita etiam Splenem fiſſuris , & rimis quibusdam ad oras praeſertim ſciſſum , nonnullis autem haud raro & profundis , & ad medium usque alterutrius faciei pertinentibus obſervamus , quas illud pariter praeſtare , non dubito , ut viſcus inter diaphragma , & ventriculum altiùs , interiùsque quam plures Medici videntur credere , interpoſitum , ibi pro re nata facilius cedere , & flecti queat.

36 Nunc propius ad tuam IV. Tabulam revertens , in pauca rem conferam. Nam etſi Ligamentum Siniſtrum multo ampliorem, inferioremque quam ſolet , cum hepate nexum habere video , etſi etiam quod ad nervos attinet , quaedam conſpicio quae non ſic vidiſſe me , memini ; haud tamen me fugit , quam varia in rebus praeſertim ejusmodi Natura ſit. Igitur ſatis erit ex te , Vir cl. dumtaxat haec quaerere. Primùm , cur *truncum* iſtum *nervi intercoſtalis* ex Vieuſſenii (*h*) potius Tabula XXIII. quàm ex XI. Williſii (*i*) in Tabulam tranſcripſeris tuam ? Deinde , quando illum potius ſequi maluiſti , funiculum nerveum *a a* ex illo trunco in *an-*
931 *tro Thoracis* , non cum Williſio (*k*) , *Thoracis cavitate emenſa* , è *regione fundi ventriculi* , deducens ; eundem tamen funiculum , & *ſurculum b* infimum longe breviores , & quod conſequitur , *Plexum Ganglioformem* G , hepaticum a Williſio , *ſemilunarem* a Vieuſſenio

(*e*) Anat. Hep. c. 19. (*f*) Add. ad pag. 132. Enchir. Anat.
(*g*) Exerc. de Hep. c. 2. (*h*) Nevrogr. (*i*) Nervor. Deſcr.
(*k*) Ibid. c. 25.

ſenio appellatum , longe altiorem , aut certe origini illorum funiculi, & ſurculi propiorem multo quam Vieuſſenius , propoſueris? Ad haec , atque iſtiusmodi alia quae ſciens omitto , reſpondebis fortaſſe, te in iſtis rebus proponendis, non quid Vieuſſenius , aut Williſius, ſed quid ipſe videris , attendiſſe. Verum illud etiam attendas velim , num hac tibi reſponſione uti liberum ſit, qui doceris ſcilicet , idque laudaveris „ ſex ab iisdem [Williſio , & 22
„ Vieuſſenio] graphicè deſcribi fibras nerveas *à plexûs intercoſtalis* „ *ſemilunari ad diaphragmatis perforationem diramacas & caet.* „ cumque ego animadvertiſſem (*l*) , Auctores illos *de nervis hepaticis neque iſta eadem prorſus , neque iſta eadem ambos unanimiter tradidiſſe*, nunc contendas, *utriusque Viri eſſe conſonas , ſibiquè invicem* 937
reſpondentes ſententias , neque *in hujus Tabulae explicatione* —— *a Williſii , & Vieuſſenii deſcriptionibus* tuam *differre*. Sed Williſio - & Vieuſſenio paulisper ſepoſitis, quae oſtendis reliqua , explicasque , attendamus.

37 *Funiculi* ſequuntur d. d. d. d. & caet. *quos nervus intercoſta-* 93
lis juxtim ſingula vertebrarum internodia , ſpinalibus nervis ſuppeditat , & e. e. e. e. & caet. *Funiculi alii*, *quos nervi ſpinales , aequalibus ad ſuperiorum* d. d. *diſtributionem* , *intervallis nervo intercoſtali ſuggerunt* , *& caet.* Verum ſi iſta , ut his verbis explicas , ita ſe habent ; binorum & binorum ſive hujus , ſive illius generis funiculorum intervalla , videntur eſſe oportere ut altitudines ſingularum vertebrarum , & quod conſequitur , illa eſſe multo ampliora quae lumborum , quam quae dorſi vertebris reſpondent. Quid ergo eſt cauſae cur tua in Tabula tria exempli gratia infima intervalla ſimul ſumpta tribus ſupremis intervallis ſimul ſumptis non ita ampliora inveniamus ? Num quod intervalla tua infima lumborum vertebris non reſpondeant ? At vel reſpondeant neceſſe eſt , vel Plexus Semilunaris G ſit a te perperam collocatus. Sin autem reſpondent ; cur ad iſta infima intervalla Nervum Intercoſtalem pingis nullo modo in plexus illos hordeiformes excreſcentem , quos Vieuſſenius (*m*) *circa internodia vertebrarum lumborum* in ipſo non tantum pinxit , verum etiam deſcripſit ? Praeterea cur ad iſta eadem intervalla funiculos d. d. pergis delineare , quos idem Auctor diligentiſſimus infra ea intervalla quae dorſalibus reſpondent nervis , ab Intercoſtali emergentes neque deſcribit , quod ſciam , nec certe pingit ? Sed tu aliter , opinor , ac Vieuſſenius , inve-

(*l*) Adv.III. pag.38. (*m*) Nevrogr. Tab. 23. & l.3. c.5.

veniſti. Cur igitur de novis tuis ejusmodi rerum obſervationibus Lectores in Explicatione Tabulae non monuiſti? Et ſane erant quaedam in quibus ab illo poſſes diſſentire in iſtis ipſis origine, & termino, quae, eundem ſecutus, Funiculis omnibus d.d, & e.e. ſine ulla dubitatione aſſignaſti. Nulla enim, ut alibi etiam indicavi, ſatis firma ratio apparet, cur non utrosque ab Spinalibus ad Intercoſtalem nervum, aut cur non viciſſim primos funiculos ab iis ad hunc, alteros ab hoc ad illos transmitti, pro certo habeamus. Verum; ut omiſſo nervo Intercoſtali, duo, non plura, de iis Nervulis ſubjiciam, quos ab Semilunari Plexu deductos pingis; primum hoc quaero: cum nervulos h. h. eo deſinentes oſtendas ubi in proxima ſuperiore Tabula chyli Receptaculi ſedem collocaſti,
908 quod quidem ſitum eſſe dixiſti *in ſiniſtro latere ſuperiorum vertebrarum lumborum;* quonam modo hic doceas, per eosdem nervulos *cieri communicationes hepatici plexus* —— *cum* plexu *renali vicino, ſeu dextro?* Deinde illud quaero, cum alios nervulos m. m.
933 *vaſorum biliferorum, arteriarumque diviſiones per totam hepatis intimiorem ſubſtantiam, capſulae ductu, ſubſequi,* doceas; quonam modo per *totam* hepatis ſubſtantiam ſis eosdem perſecutus, aut quomodo cum *arteriarum diviſiones ſubſequi* affirmes, ne unum quidem oſtendas qui arteriarum ramis dextri lobi jecoris partem maximam petentibus comitem adjungere ſe poſſe videatur?

940 38 De Tabula autem V. qua *ductus Hepati-cyſticos, & Cyſthepaticos in homine oſtendere* conaris, vellem quidem, ut quod ego judico, id omnes judicarent, nimirum ſic tibi viſam rem ſe ſe habere, ut pinxiſti. Sed in tanta, quantam ipſe noſti, ejusmodi in rebus ad errandum proclivitate vel ob arteriolas, vel ob ipſa etiam bilaria vaſcula ut ad reliquas hepatis partes, ſic ad eam pariter quae Cyſtim proxime contingit, pertinentia; profecto niſi homines videant aut certam aliquam facilemque, quam tu omittis, anatomicam adminiſtrationem propoſitam, ſecundum quam & ipſi eadem poſſint invenire, aut omnes ſaltem dubitandi cauſas ita amotas eſſe, perſpiciant, ut undequaque conſentiens veri lumen affulgeat, niſi, inquam, haec probe videant; vereor ut qui praeſertim in anatomicis ſectionibus, aut etiam lectionibus ſunt verſati, ii continuo prompteque aſſentiantur. Nunc enim conſpicient hepatis ſubſtantiam *profundiùs abraſam* ſic ut exempli cauſa ſinus pro vena umbilicali altè inſculpti fundum ipſum, & quae fundo ſuberat, ſubſtantiae pars ſublata ſint; & tamen ad G intactum perſtans *fundum majoris ſinus hepatis,* multo adhuc profundius quam modo

dicta

dicta ſublata pars, ſubſidere videbunt. Legent, *non ſolùm ab hâc* 941
figurâ truncum cavae, ejusque omnes propagines ablatas eſſe, *ſed & ulteriùs integram portam, & arteriam hepaticam, earumque omnes diſtributiones:* quarum quidem plerasque, & praeſertim minores, longe facilius eſſe ſciunt Pictori omittere, quam Anatomico, ſalvo ſitu, & integritate conjunctorum bilis vaſculorum, *omnes* auferre. Legent, *poſtrema* illa duo ſanguifera *vaſa licèt per totam hepatis ſubſtantiam cum vaſis biliferis interventu capſulae ſociata progrediantur, non easdem tamen cum iſtis porum bilarium exactè diſtributiones inire, ut horum vaſorum diviſiones & curſus variis modis locisque non diſcrepent.* Intelligent profecto, quorſum haec ſpectent, videlicet ne dubitatio ulla exoriatur conferentibus hanc tuam Pori bilarii delineationem cum tuis aliis vel Portae venae, vel arteriae comitis delineationibus, & *diviſiones, & curſus* longe diſcrepantes animadvertentibus. Attamen haud ſatis ſcio, quonam poſſint modo illum ſibi ſcrupulum penitus ex animis evellere, cum ſciant, obſervaviſſe Gliſſonium (*a*), Portae venam, Porumque bilarium in hepate *pari paſſu unà progredi, & ſimiliter iterum iterumque uſque ad ultima capillaria dividi;* imo cum te ipſum videant non ſemel in deſcriptione tua haec confirmaſſe, inculcantem:
Ramos omnes pori bilarii, non minùs majores, quam minores, & 30
ultimò gracileſcentes — portae ſurculis inalterabiliter parallelos, communem directionem proſequi; pari paſſu, paribus diviſionibus excurrere. Vim hujus dubitationis te porro aliter declinare conatum eſſe, animadvertent, haec illis prioribus hic ſubjicientem: *Adde ulteriùs, quod diſtributio capſulae, & in conſequens vaſorum, quae ipſa complectitur, eadem non eſt in ſubjectis omnibus; ut ideò habitudo bilariorum canalium in hac figurâ non tam exquiſitè videatur concurrere cum habitudine portae, per alias figuras noſtras exhibita.* Verum utinam ſolùm *non tam exquiſitè* videretur convenire. Certe optandum fuerat, Vir cl. ut in ſubjectum potius incidiſſes in quo tanta iſta diſcrepantia non fuiſſet, quàm ut huic tot ejusmodi defenſiones praeparare deberes.

39 Sed fac, homines iſtas dubitationes depoſuiſſe. Ecce aliae, atque aliae exoriuntur. Nam primum animadvertent, te quatuor aliis in Tabulis primas ductus Hepatici diviſiones exhibentem, ne ſemel quidem ad eum modum exhibuiſſe, ut ſaltem hae quas hic pingis, primae, majoresque ductus ejusdem diviſiones cum alia de tot

(*a*) Anat. Hep. c. 27.

tot delineationibus ſic ſatis conveniant. Deinde ſi majoribus omiſſis ramis, ultimos ſpectent quos in hac Tabula verſus imum limbum dexterum pingis, cum iisque conferant quos ultimos pariter haud procul ab eodem loco in Tabula III. delineaſti; invenient illos, quamvis, ob adjunctas venae propagines, non omnino patentes, tamen multo quam hic oſtendas, craſſiores; ut dubitent, num ſatis ſit ad hanc tantam varietatem tuendam quod ab Schelhamero (*b*) in Programmate, in quo alia etiam comperies ad tuum argumentum ſpectantia, traditum eſt, videlicet *in hepate aliquando perexilem eſſe, aliquando magnum hepaticum ductum: quod in pathologicis uſum habet;* vel ſi hoc ſatis eſſe, credant; mirentur, cur non majorem Hepaticum ductum ad hanc potiſſimum demonſtrationem ſelegeris. Porro haec etiam quaerent: quem ad ramuſculum duo illi ſpectent ſurculi quibus a ſuperiore parte eſt vicina littera L? cum alii omnes quo ſpectent, intelligatur: unde autem exiſtat, & prodeat is ramuſculus cui ſuperius reſpondet littera D? fundi enim foveae D. ſuperficiem contingit, ſuperne integram, & quae neque ſupra illius ramuſculi initium protuberat, neque quâ proxime infra eſt abraſa, ſecundum naturam protuberabat: praeſertim vero quaerent, quî fiat, ut ex primis atque majoribus Ductûs ramis ille qui dexterior erat, cum omnium ultimus ſit, tanto tamen craſſior ſit quam Ductus Communis M, qui & meatum Cyſticum jam excepit, & alios omnes Hepaticos ramos, atque adeo iſtum ipſum craſſiorem? Ut enim eadem ratio non ſit inter biliariorum Ductuum truncum, & ramos, quae in aliis eſt vaſis; tamen illius unius rami major craſſitudo eſt, quam ut, rebus ſecundum naturam ſe habentibus, defendi ſic poſſe videatur. Utinam illud ſaltem addidiſſes, quod de glandulis iſtis addis intra Ductum appictis, ſic tibi *in hoc ſubjecto videre contigiſſe*. Etſi enim de iis glandulis mihi certe, ut infra dicam, ad eundem modum non eſt obſervatum; dubitationi tamen quae ex obſervatione minus uſitata exoritur, ſic quadantenus occurritur. Poteras etiam fortaſſe id, atque alia nonnulla quae ſupra attigimus, Pictoris incuriae adſcribere, qui certe in fundi veſiculae interna facie, qua haec dextrorſum reflectitur, ejus reticulatam ſtructuram omiſit. Attamen praeſtabat, ut ſupra dixi, in Tabula ad ejusmodi demonſtrationem parata omnem penitus cujuscumque dubitationis cauſam vitare.

40 Id enim conaris oſtendere quod Experientiſſimi Anatomici ſatis

(*b*) Progr. Anat. n. 23.

ſatis luculenter potuiſſe adhuc demonſtrari, negant, tum majores, ut vocant, radices Cyſtis quae ad cervicem pertinent, tum minimas quae ad fundum, manifeſtò in ipſis hominibus cum Hepatico ductu communicare: quarum illas *Cyſt-hepatica*, has *Hepati-cyſtica* nominas vaſa. Verum utraque prope Cyſtim uſque adeo tenuia pingis, & praeſertim ſecunda, ut his additá inſuper *majori per cy-* 943
ſtis involucra, trajectu ſuo obliquitate, magnopere verear, ne maxima difficultas inveniendi ad ea quae ſupra commemoravimus adjuncta, magis magisque augeat dubitationem. Sed rem indicas quae inveniendi difficultatem poſſit minuere; nam horum ductuum *Hepati-cyſticorum* extrema in bilis folliculo foraminula *admodum quidem minuta* eſſe, confiteris, *ſed per quandam* tamen *circumpoſitae carunculae eminentiam in plurimis ſubjectis ſatis conſpicua*. Et ſane carunculas appingis decem, ſatis proſtantes, atque conſpicuas, ut lenticulares glandulae eſſe videantur. Sed veniam dabis ingenuitati meae, ſi candide confitebor, me iſtiusmodi carunculas in nulla unquam Veſicula, quod meminerim, vidiſſe, etſi plurimas, & in his quasdam interdum valde amplificatas, diſſecui. Veruntamen in rebus ejusmodi quas tu & pingis, & *in plurimis ſubjectis ſatis conſpicuas* eſſe, affirmas, meae non memoriae modo, verum etiam diligentiae diffiſus, nuper Veſiculas quinque, quanto maximo ſtudio potui, perluſtravi; nec mihi adhuc contigit, ut unam ſaltem iſtarum carunculaurm viderem. Quid ergo eſt? In quibusdam Veſiculis carunculas iſtas interdum apparere poſſe, non negabo; attamen num carunculae ſint, an potius diſtentae glandulae, iis qui viderint, decernendum relinquam. Sed fac, quod ego non video, adeſſe; quomodo per has carunculas in tua vaſcula traducemus, non dico ſpecilla, ſed tenuiſſimas ſetas, ſi non modo foramina *admodum minuta* eſſe, confiteris, ſed nonnulla vaſcula quacumque ſeta delineas tenuiora? Quae res, & illorum fere omnium tenuitas minor ad Pori biliarii ramuſculos, quàm ad Cyſtim delineata, non ſatis praeterea videntur convenire cum his quae a te, Vir cl. diſerte ſcribuntur: *hepati-cyſtici* canales *ampliores ſunt* 944
ad *proprias in cyſtim extremitates*, *anguſtiores in ſuis ad poros biliarios radicibus*. Imo qui tuam delinationem attendent, cum rem contra pingi, animadvertent; non iſtos eſſe canales *hepati-cyſticos* exiſtimabunt, ſive ab ductu Hepatico ad Cyſtim vehentes, ſed *Hepaticos*, hoc eſt, ab ea hepatis ſubſtantia quae Cyſtim contingit, ad ductum Hepaticum referentes, nec a caeteris quos in vicinia ſimiles pingis, origine, & munere diſcrepantes.

41 Neque vero de iis aliis vaſis quae *Cyſthepaticorum* nomine a te pinguntur, multo aliter exiſtimabunt. Longe enim tua differt delineatio a deſcriptione Gliſſonii, qui propterea longe etiam aliud munus vaſi adſcripſit, cujus finem in cervice Veſiculae obſervavit. Namque ille (c) *radicum vaſorum bilariorum inſignem, integrumque truncum* deſcribit *veſiculam ingredientem;* tu contra, ex pluribus qui ſunt ad Veſiculam diviſi, *ramis* coaleſcentem oſtendis truncum qui Hepaticum ductum ingreditur. Ille ſuum truncum ait, *ramuſculos aliquot, & vaſa capillaria in hepatis cavum diſtribuere;* tu a truncis bene longis ne unum quidem proponis ramuſculum, aut vas capillare quod in jecur ipſum ſpargatur, ad idque pertineat. Ille in Veſicula docet *vix veſtigium foraminis* ſui trunci *apparere*, ejusque inſertionem comparat cum *inſertione ureterum*, aut *ductus communis*, non ſine quadam, inſtar hujus, ſed *exigua protuberantia;* tu nullam hic protuberantiam pingis, imo doces, hanc *utplurimum* deeſſe, & haec vaſa *folliculi tunicas plerumque transmittere directiùs, quàm vaſa alia primi generis*, orificia autem ipſorum ſatis manifeſta, & potentia delineas. Poſtremo Gliſſonius qui monuit, *ut in certam trunci hujus* ſui, *ejusdemque diſtributionis atque inſertionis notitiam deveniamus, hepar ipſum ſuâ carne exuendum eſſe*, & toties ſane ipſe exuit; non modo nullum ejus trunci cum Hepatico ductu commercium memoravit, ſed certe, ut diximus, truncum ad Veſiculam docuit pertinere. Tu vero ita rem proponis, quaſi Gliſſonius exiliores quidem vaſis partes, ſeu ramos, craſſiorem autem, ſeu truncum videre non potuiſſet! duos enim truncos delineas cum trunco Hepatici ductus connexos, imo ſatis amplis cum hoc orificiis communicantes.

42 Haec omnia cum ita eſſent; tamen ego tibi tantum tribui, ut tot dubitandi cauſis neglectis, tua iſta in Cyſtis cervice tot, & ſic patentia foramina, tum vero iſta etiam ſatis ampla in trunco Hepatico orificia diligenter inquirerem. Verum neceſſe eſt ut in cadavera inciderim quae, quamvis viderentur, minime tamen eſſent ad hanc perquiſitionem idonea. Tibi enim pro certo affirmare queo, me neutra in parte quae a te pinguntur, adhuc videre potuiſſe. Quod vero ad ipſos attinet ductus; cum aut Hepatici canalis ramos perſequerer qui in vicinia Cyſtis diſcurrunt, aut cum Cyſtim lenta ac ſuſpenſa manu a jecinore ſepararem, ſurculos quidem conſpexi quosdam qui cum ſanguifera eſſent, aut bilaria etiam vaſcu-

(c) Anat. Hep. c. 13.

vaſcula, ſed Veſiculam denique non ſubeuntia, ductus *hepati-cyſti-cos* facile, ſiquis non caveret, mentiri poſſe viderentur: quinetiam interdum nonnulla vidi quae me poſt multas perquiſitiones dubium incertumque relinquerent; nulla tamen unquam quae manifeſto perſpicerem intra Veſiculae fundum hiare. Quod ſi alias unquam me perſpecturum, ſperavi; certe quidem ſperavi nuper, cum videlicet jecur diſſecarem quocum Cyſtis non niſi modica fundi parte jam prope ejus limbum cohaerebat, toto autem reliquo ſuperiore fundo, totaque cervice ſic laxe adhaerebat, ut ſine cultro, ſine ulla vi ab hepate disjungi poſſet. Multa enim eo toto intervallo jecur inter, & Cyſtim intercedebat pinguedo. Cum igitur lente disjungerem; ſanguis quidem paucus, ſed nihil quidquam effluxit bilis, neque ullum prorſus *Cyſt-hepaticorum* canalium indicium fuit. Reſtabat illa dumtaxat pars infima ab arcto hepatis nexu dividenda: quod intra modicum omnino ſpatium cum tot collecta vaſa tum *Cyſt-hepatica*, tum *Hepati-cyſtica* eſſe oporteret; non difficile fore ſperabam, ut aliquod ſaltem luculenter mihi in conſpectum ſe daret, ſive ad Veſiculae exteriorem faciem id quaererem, ſive oſcula ad intimam ſuperficiem inveſtigarem. Et ſedulo utrumque feci; ſed fruſtra. Nam neque extra, certi aliquid inveni, neque intus ullam prorſus carunculam, aut foramen ullum; cum tamen jecur recens, & quam ſaniſſimum foret, Veſicula autem optime conſtituta; isque homo probe nutrito, atque adeo obeſo corpore prope ad ſexageſimum, cum apoplexia ſublatus eſt, annum perveniſſet.

43 Tabula VI. mihi meas quasdam ad memoriam revocat obſervationes, in hisque duas; in quarum altera Cyſtim tam brevem, tamque anguſtam inveni, ut imo fundo ab jecoris limbo ſatis diſtaret, majorem autem oleam tota continere vix poſſet. Bilis inerat perpauca ex viridi pallida. Hepaticus truncus duplo erat amplior quam par fuiſſet, rugoſaque intus ſuperficie, ſed non in retis formam diſpoſita. Nimirum credo, quae bilis in Cyſtim divertere debuiſſet, eam magna ex parte in eo trunco ſubſiſtere coactam, hunc olim dilataſſe. Ut hanc obſervationem in Anu, ſic alteram in Sene habui, cujus cadavere ante aliquot annos ad publicam Anatomen uſus ſum. Huic Seni Communis, Cyſticus, & Hepaticus ductus intra hepar usque, dilatati erant adeo, ut perimetrum duobus transverſis digitis aequalem haberent. Orificium tamen ductus Communis naturalem fere, in ſua caruncula, anguſtiam ſervabat; ut proclive eſſet intelligere, ſubſiſtere ibi calculum potuiſſe,

ſe, biliqué exitum intercludere, cujus propterea tanta collecta vis fuerit, ut non modo eos omnes ductus ſic diſtendere, ſed cyſtim inſuper potuerit ad digitorum transverſorum octo longitudinem amplificare. Erant autem calculi vel intra jecur in ductu Hepatico, hujusque praeſertim majoribus ramis paſſim obvii. Sed in Cyſti nonnullis cum calculis erat bilis ejuſcemodi ac ſi admiſtam haberet aquam in qua caro recens lòta eſſet. Subcruentus is color acceptus referendus videbatur ſanguini, & ichori qui ex carnea quadam excreſcentia deſtillarent inaequali, flaccida, ſubrubicunda, ad ceraſi magnitudinem ex imis Veſiculae ipſius internis parietibus extante. Cui non abſimilis altera ad urethrae initium inventa eſt quae veſicae orificium fere obſtrueret, urinaeque exitum difficilem redderet. Sed calculi qui in ejusmodi ſubcruenta aquoſaque bile concreverant, ut quo plerumque invenire ſoleo, colore non erant, ſic; ut fieri poſſe praedixeram; non ea quae plerumque ſoliti ſunt, praeſtiterunt. In aquam enim conjecti, etſi ad fundum non ruerunt; non aeque tamen ac ſolent, eos vidimus ſupernatare. Flammam autem non ſervaverunt, neque ad flammam in guttas liquati ſunt, neque crepitus edidere, nec quod gratum eſſet, oluere. Quae omnia accidere poſſe, praedixeram ob ea quae de nigris calculis non modo in III. *Adverſariis* ſcripſeram; verum inſuper eodem quo illa edebantur, tempore animadverteram. Cum enim Jo: Bapt. Vulpius Vir Cl. meusque nunc Collega meritiſſimus, tunc quosdam ad me calculos attuliſſet, ab ſe olim de Veſica fellea extractos, nonnullisque eorum disruptis vidiſſem ſub tenui cruſta ex viridi ſubflava nullam niſi nigram atque friabilem latere ſubſtantiam, eosdemque flammae admotos illa omnia quae nigros ſcripſeram, omnino praeſtare; tum vero ipſos in aquam conjectos primùm quidem ad ſummum redire animadverti, ſed mox emiſſis bullulis paulo poſt ad fundum prolabi. Quae cum obſervaſſem, deliberare mecum coepi, an ad calcem eorum *Adverſariorum* hoc quoque nigrorum calculorum diſcrimen adjicerem. Nec feci tamen, primum quia non eſt meae conſuetudinis ex una obſervatione quidquam magnopere affirmare. Deinde quia ne id quidem; ut infra oſtendam; iis quae in *Adverſariis* ſcripſeram, plane adverſabatur. Noviſſime quia ſi id a me ſcriptis adverſaretur; Fernelii quoque, & Bidloi obſervationibus repugnaſſet. Ille (*a*) enim ſcripſit: *calculum in cyſti fellea plerunque concreſcere nigrum, ſed tamen levem*,

(*a*) Pathol. l. 6. c. 5.

levem, & qui aquae immerſus innatat. Bidlous (*b*) autem: *calculos ex bile oriundos, aquis innatare, atque igne, cujuscunque ſint coloris, figurae, & magnitudinis comburendos exiſtere.* Quorum Virorum obſervationes pro falſis habere, ac prorſus repudiare ego ſane non auderem, ne ſi plurimas quidem omnino adverſas ipſe vidiſſem; propterea quia variae eſſe poſſunt in nigris calculis ſubſtantiae, varioque modo compactae, ut non omnes ad fundum ruere neceſſe ſit. Atque adeo ut ad illam meam, publice in Gymnaſio habitam obſervationem revertar; cum de calculis quos in Hepatici ductus ramis fuiſſe plurimos dixi, plures vel in aquam projicerentur, vel flammae admoverentur, alii quidem quae plerique ſolent biliofi calculi, praeſtiteruut; alii vero, etſi pariter flavi erant, non modo eadem non praeſtiterunt, ſed quae ex illo eodem Sene cyſtici, ut dictum eſt, nobis praebuerant, obſervanda omnino praebuerunt; ut neceſſe ſit ſub eadem facie, & colore non eandem compoſitionem fuiſſe. Quae omnia haud alio propoſito hic memoro, ac caetera illa in *Adverſariis* memoravi; ut quid ego obſervaverim, conſtet; non quod aliter ab aliis, in rebus praeſertim hujuſmodi, obſervari poſſe, negem.

44 Idemque te, Vir Cl., ut pro amicitia noſtra ſimpliciter dicam; in re eadem facturum ſperavi. Sed quando tibi aliter videtur placuiſſe, in mearumque illarum obſervationum examen plures tibi ſocios, cum Bononiae eſſes, adjunxiſti, in iisque, quod tunc multis mirum viſum eſt, Virum Praeſtantiſſimum, mihique non uno nomine conjunctiſſimum Antonium M. Valſalvam; tantum abeſt, id ut graviter feram, ut hujus, incredibili Rei Anatomicae detrimento mortui, memoriam majori propterea quàm aliàs feciſſem, meo labore, & contentione ornandam ſuſceperim; vos autem qui eſtis ſuperſtites [& diu, precor, ſitis] quocumque poſſim, ac mihi liceat, officio ſim libens proſecuturus. Neque enim alia quàm veri quaerendi cauſa id factum a vobis eſſe, dubito, ut ego viciſſim pro eodem veri ſtudio nunc a te quaeſo, ut quae ſcripſiſti, mecum recognoſcere, & cum meis conferre obſervationibus ne graveris. *Calculi*, inquis, *veſicae felleae duplicis generis ſunt; alii nigri, flaveſcentes alii: & caet. Nigri nunquam perfectè cuboidei viſi ſunt, ſeu* 474
ſex lateribus praediti, quidquid aliqui aſſeverent. Ego(*c*) quoque meas obſervationes in duo capita diviſeram, in eas quae ad nigros, & in eas quae ad caeteros [quos ego quidem ſaepius inveni] calculos pertinerent.

(*b*) Vindic. (*c*) Adv. III. Animadv. 28.

nerent. In hoc ſiles. De figura autem non ſiles, in qua me lapſum eſſe, putas. Verum ego de figura *perfectè cuboidea* nunquam *aſſeveravi*, qui ſcripſerim, obſervatos a me calculos *varia* fuiſſe *figura, quanquam omnes, uti fermè ſolent, a cuboidaea longiſſimè non aberant.* Hoc tu in *pauciſſimis* nigrorum agnoſcis, ſed eorum reliquos *ut plurimùm deprehendi* aſſeveras *quatuor triangulis aequilateribus, & aequalibus circumſcriptos; Flaveſcentes* autem *calculos ſphaericam plerumque aut ovalem affectare figuram; —— quod ſi anguloſam nanciſcantur ſuperficiem, pentagonum ut plurimùm corpus, ſeù dodecaedrum, duodecim aequalibus, aequilateribus, atque aequiangulis pentagonis contentum imitari.* Ego vero cum te animadverto iſtam facierum ſimilitudinem, & aequalitatem usque adeo inculcare, ut; quaſi timeres, ne non ſatis quid tibi velles aſſequeremur, pentagona dicens *aequalia*, & *aequilatera*; adjiciendum inſuper cenſeas *aequiangula*; non poſſum interdum non ſorti meae ſubiraſci, qui cum calculos non paucos nigros, longe autem plurimos flaveſcentes invenerim; neque ex his quos multos aſſervo, neque ex ullis quos unquam viderim, in unum incidere potuerim qui tantam iſtam omnium ſeu triangulorum, ſeu pentagonorum aequalitatem, & ſimilitudinem exhiberet. Sed hoc me interea ſolatur, quod etſi a te utplurimum id viſum credo; perraro tamen ab aliis conſpectum animadvertam, atque ita perraro, ut vix unum Bartholinum producas, qui tamen inter *infinitos* calculos *figurâ ſeminum Cnici* praeditos, quinque, haud amplius, memorat *figurâ mathematicorum corpora pentagona repraeſentante*, quibus ipſis verbis ut corpora ſignificantur quinque angulis, ut pyramis cujus baſis quadrilatera ſit, non viginti, ut dodecaedrum, inſtructa, ita certe in illiusmodi corporibus nulla omnium angulorum, aut laterum aequalitas poteſt ſignificari. Magis fortaſſe ad tetraedrum pertinet Veſalii (*d*) locus, quem poteras attuliſſe: Bilis Veſiculâ *decem & octo lapilli continebantur perquàm laeves ac trianguli imagine aequis undique coſtis ac ſuperficiebus formati.* Re tamen vera ex nigris non erant, ſed *colore virides, & quaſi nigreſcentes. at quum exiccati eſſent, magis videbantur cinericei.* Quod ſi tu viciſſim ex me quaeras, ut Auctorem producam qui cubica hos calculos figu-
907 ra obſervaverit; primum is in promptu eſt quem ipſe *accuratiſſimum* vocas, Exercitatiſſimus certe, & Praeclariſſimus Vir Mangetus (*e*). Hic enim ſcribit, ſe *aliquando reperiſſe veſiculam biliariam*

(*d*) Epiſt. ad Roel. (*e*) Theatr. Anat. Tom. I. pag. 382.

riam ad abſolutam turgeſcentiam infarctam bile nigerrima & caet. aliquando praeterea vidiſſe eandem veſiculam calculis ad formam & magnitudinem teſſerarum luſoriarum efformatis completam. Deinde tantum abeſt ut ego perfectam [quod tu facis] aliquam figuram hiſce calculis adſcripſerim, ut juvet hic mea paulo ante producta verba iterare quibus hoc tantum ſcripſi, *fermè ſolere a cuboidaea* figura *longiſſimè non abeſſe.* Et ſane eorum quos ego vidi, pleroſque memini a propoſitis a te figuris multo longius quàm a cuboidaea abfuiſſe. Atque adeo ex iis quos forte aſſervo, pleroſque videre eſt factos magnam partem ex duabus quarum altera alteri baſim utcunque obvertit, triangularibus pyramidibus, inaequalibus, & inaequaliter junctis, atque inaequalibus facierum tum ſpatiis, tum angulis, horumque perpaucis, quales in dodecaedris eſſe omnes debent, obtuſis: quae omnia videlicet faciunt, ut exiſtant corpora nulla *regulari*, ut vocant, figura praedita, ideoque non cubica, imo neque [nam ne id quidem ſcripſi] cuboidaea, ſed ab hac ultima tamen figura longe minus quàm a certis illis, a te propoſitis, uſque adeo regularibus, remota.

45 Etſi vero has meas de felleorum calculorum figura a tuis adeo diſcrepantes obſervationes omnibus qui apud me inſpicere velint, facile poſſum demonſtrare; non tamen tuas propterea reprehendo, neque ſcribo: *nunquam perfectè* tetraedrici calculi, aut dodecaedrici *viſi ſunt*, *quidquid aliqui aſſeverent.* Quinimo etſi egomet tanto ante quam tuas legerem obſervationes, in quosdam, ut ſupra oſtenſum eſt, tum nigros, tum flavos calculos incidi qui in aquam conjecti, deorſum laberentur; non tamen tecum poſſum pro *ſemper inconcuſſo* ſtatuere: *Ex flavis ejuſcemodi calculis plurimos* 476
aquae immerſos ſubmergi, ex nigris verò prorſus omnes. Quam enim tibi, Vir cl. fidem habeo, eandem Fernelio, & Bidloo me habere, par eſt, quorum ille, ut vidimus, diſerte de nigris, hic de *cujuſcunque coloris* calculis contrarium affirmavit. Horum autem Doctorum fides, & quod neque ego, neque tu pro certo unquam aſſeverare poterimus, nos de nigris, cujuscunque generis inveniri poſſint, experimenta cepiſſe, haec, inquam, cogunt me aſſenſum ſuſtinere, cum te aut illa quae protuli, aut haec etiam ſcribentem lego: *nigros felleae cyſtidis calculos in aquam projectos ſtatim im-* 475
mergi, & fundum petere, extra omne dubium eſt. Quid? quod ſi me mihi ipſi aequum eſt credere; ex nigris habeo qui in ſummo innatent; nigros autem illos alios calculos *immergi* vidi quidem, & *fundum petere;* non tamen *ſtatim.* Nam, ut ſupra expoſitum

eſt, in aquam projecti, primùm ad ſummum redierunt, deinde emiſſis bullulis paulo poſt ad fundum deſcenderunt. Quod quidem ſatis eſt, ut verè ſcribi poſſit: hos *aquae immerſos, non ut ii qui de urinaria veſica extrahuntur, in imo ſubſidere, ſed innatare.* Urinarii enim quos ego quidem hic habeo, calculi, in aquam projecti, neque ſurſum redeunt, neque in ſummo vel punctum temporis conſiſtunt, aut innatant, ſed recta ad fundum continuo ruunt. Qua in re ſatis ab ipſis diſcrepare flaveſcentes Cyſtis calculos confitearis, neceſſe eſt, qui ſcribas, *ex his —— plurimos —— aquae immiſſos eidem primùm ſupernatare; hinc poſt aliquem in aqua macerationem, cùm eandem imbiberint, ſponte non minus ſubmergi, & fundum petere, —— te ſummâ cum voluptate obſervaſſe.* Tu vero ad hanc potiſſimum obſervationem habendam tot tibi Bononiae ſocios adjunctos narras, & in his Cel. Valſalvam, cujus etiam *in aedibus* eandem *ſemel, atque iterum* cum ipſo ſimul a vobis *tentatam* ſcribis. Tanti erat videlicet, ut illud confici, & concludi adverſus me poſſet: „jam animo excutiendam eſſe, veluti non veram, „bonaeque obſervationis expertem, propoſitionem illam in genere: „*Fellei folliculi calculos aquae immerſos, non ut ii, qui de urinaria „veſica extrahuntur, in imo ſubſidere, ſed innatare:* Quam qui„dem poſt Bidloum, Fernelium, Riolanum, alioſque, Moder„niorum aliqui nimis fidenter, minusque experti receperunt, pro„priisque in Operibus exſcripſerunt.„ Sed vide, quaeſo, hac in re quantum inter meum interſit, tuumque judicium. Tu propter veſtram iſtam obſervationem mea illa verba damnanda cenſes; Ego, ut paulo ante oſtendi, iſta ipſa obſervatione judico mea illa verba ſatis comprobari potuiſſe, ſi forte ea [quod non eſt meae conſuetudinis] *nimis fidenter, minùsque expertus* ex Fernelio, & Riolano *exſcripſiſſem.* Quid enim tandem ea ſibi verba aliud volunt, niſi felleis, & urinariis calculis in aquam conjectis, non idem pariter utrisque accidere, ſed hos in imo ſubſidentes conſpici, illos autem innatantes? Aut quis eſt qui ſignificari omnino iis verbis contendat, felleos vel *poſt aliquam in aqua macerationem*, & poſtquam hanc ſatis *imbiberint*, adhuc eſſe innataturos? ut propterea ad me arguendum, ſibi inſuper, ſi Diis placet, eôs calculos cogendos exiſtimet, quod vos feciſtis, atque adeo *per manum mergendos, ut citiùs aquam imbibant, citiusque etiam fundum petant.* Ego vero neque id unquam volui, neque mea verba ex Bidloo, Fernelio, Riolano omnia exſcripſi, neque etſi omnia exſcripſiſſem, horum loca, & nomina laudare omiſi, neque demum ut *minùs expertus*

ipſe

ipſe [quanquam iis minus expertum libenter me fateor] eos Scriptores memoravi, ſed ut ſuum omnibus redderetur, & tu in poſterum, aliique Cl. Viri non ad Bidloum dumtaxat, ſed ad illos potiſſimum qui Bidloum praeceſſerunt, Auctores iſtam eandem obſervationem referretis: quibus ſane omnibus poſteros magis gratias agere quam obtrectare, par videlicet, aequumque eſt.

46 Verum me idcirco, opinor, *minùs expertum* putaſti, quod me *aliquoties expertum* id *eſſe*, ſcripſeram. Sed ego toties ea quae propono, experiri ſolitus ſum, ut cum *aliquoties* dico, ſaepe *plu-ries* dicam quam alii plerique ſoliti ſint obſervare. Idque adeo haec ipſa res oſtendit. Neque enim quae tu obſervaſti, iis adverſantur quae me expertum eſſe, ſcripſi; ſed iis quae te expertum eſſe, ſcribis, quae ego obſervavi, adverſantur. Nimirum tu ſcribis, atque pronuncias, ex flaveſcentibus calculis *plurimos* ad fundum mox labi; aliquos dumtaxat excipis, quos noviſſime videris obſervaſſe, *non ita pridem ab amico quodam dono acceptos*, *tum nonnullos a te ex fellea hydropici cujusdam veſicula extractos.* Hos *curioſè inter caeteros reſervas.* Hos concedis *aquae vel diutiùs immerſos*, *eâque quantum velis imbibitos*, *nunquam in imo ſubſidere.* Sed *annotandum* cenſes: *valde adhuc molles eſſe*, & cum illis fluvialibus tophis comparandos, qui *leviſſimâ digitorum preſſione in arenulas omnino diſſiliunt.* Contra ego ex iis quos variis temporibus, variisque de cadaveribus flaveſcentes Cyſtis calculos extraxi, longe plurimos inveni qui in aquam projecti, ad fundum minime deſcenderent. Quinimo repetitis nuper, atque adeo hiſce ipſis diebus in iis omnibus qui ad manum erant, cyſticis calculis experimentis, ut ſi forte contra atque alias, ſuccederent, id tibi ingenue fateri poſſem; ne unus quidem fuit qui poſt horam, poſt horam autem? poſt unum, atque alterum diem fundum peteret. Quid verbis opus eſt? Totum triduum in aqua reliqui. Omnes tamen totum triduum in ſummo innatantes perſtiterunt. Neque ullum prorſus indicium dederunt, aliter futurum fuiſſe, ſi vel aliquanto diutius reliquiſſem. Quos enim fregi, ſiccos intus, non humidos deprehendi; ut nihil aquae viderentur imbibiſſe. Neque haec ideo acciderunt quod *molles* eſſent, aut *leviſſimâ digitorum preſſione* in fragmina diſſilirent; duri enim ſatis ſunt, nec levi digitorum preſſione frangendi. Imo vero, quantum ego judicare potui, idcirco ſic contigit, quod bene compacto, firmoque cortice muniti, imbibere aquam non potuerunt. Itaque fracti, & in aquam iterum conjecti primum quidem in ſum-

mo natarunt, mox vero quaedam citiùs, alia ſeriùs omnia ſane fragmenta brevi ad fundum corruerunt; inde autèm extracta, & in minora fragmina diffracta, intime aqua imbuta apparuerunt. Inter calculos autem qui aqua triduum innatarunt, praeter plures ex flaveſcentibus, fuerunt plumbeo colore quidam, aliqui etiam valde fuſco, nonnulli nigro, ad ſummam omnes quicumque, nullo habito delectu, a me in aquam projecti ſunt. Hi omnes olim [recentibus enim quos ipſos alias vidi innatare aquae, nunc carebam] hi, inquam, omnes alii ex aliis Veſiculis felleis extracti fuerant: quod hic omittendum non putavi, cum tu quidem quos calculos *poſt aliquam in aqua macerationem* ter vidiſſe ſubmerſos narras, hi ex una omnes Cyſti, an ex pluribus; recentes, an veteres fuerint, non adnotaveris.

47 Cum autem ea quae iſtis calculis ſive adeo fuſcis, ſive nigris contigiſſe, modo ſcribebam, attendo, illudque praeterea quod obſervaſſe alias memini in nigris calculis quibusdam non uno ex cadavere extractis, praeſertim vero in viginti varia magnitudine praeditis quos in Peripneumonici fellea Cyſti deprehenderem, rara videlicet ac friabili carbonis inſtar fuiſſe ſubſtantia; cum haec, inquam, omnia attendo; certe in univerſum *liquere* non puto, *nigrorum horumce calculorum ſubſtantiam magis eſſe compactam, —— ut flaveſcentes nigris leviores ſint*, neque inde horum, illorumve calculorum in aqua citiorem, aut tardiorem deſcenſum potius eſſe repetendum, quam ex eo quod aquae particulae citius, aut tardius ea copia intra calculos ſe inſinuent quae horum ponderi addita, efficiat, ne ab aqua amplius ſuſtineri jam poſſint. Caeterum quod ad calculorum ſtructuram attinet; illud primum a te ſcribi animadverto: *reverà calculos hujusmodi flaveſcentes ex ſuperpoſitis invicem, numero pluribus, aut paucioribus ſtratis, veluti ſupercretis corticibus —— creſcere, & conſtrui, diligenti inſpectione deprehendi.* Neminem videlicet hic deſignas. Sed paulo inferius cum
477 addis: *Illam tamen in hujusmodi calculorum ſtratis concinnitatem, & regularem elegantiam non cerni, ut ſi, ad exemplum, primum ſtratum ex albo flavum ſit, alterum ſit viride, tertium rurſus ex albo flavum, quartum denuò viride &c;* hìc vero nonnullos continuo notas, *veluti*, inquis, *ab aliquibus praedicatur.* Et tamen idem ego & probatam a te, Vir cl. ſtructuram illam ex ſtratis, & hunc a te improbatum eorum ordinem deſcripſeram, neque tamen hunc quidem *praedicaveram;* ſed in *nonnullis* dumtaxat mulieris cujusdam calculis fuiſſe, ſcripſeram. Tu vero cur improbas? *Nunquam,*

quam, inquis, *ego certè in tot inſpectis cyſticis calculis hunc ordinem deprehendi.* Sed hinc profecto non efficitur, me in illis calculis non deprehendiſſe, in quibus ad hunc uſque diem ſervatis, poſſum omnibus iſtum ipſum quem deſcripſi ordinem luculentiſſime de-monſtrare. Fortaſſe ne alia quidem vidiſti de quibus ſiles, a me non jam in nonnullis unius, ſed in multis plurium Veſicularum calculis deſcripta, ut ſtrata illa *tot quaſi lineolis ad centrum tendentibus diſtincta*, ut *flavam bilem* [*primis diebus mollem*, *poſt in nucleum ex obſcuro croceum concretam*] *manifeſtò* in media calculorum ſingulorum parte *concluſam*. Ego tamen vidi, & videre adhuc omnes apud me poſſunt, atque ita videre, ut in his quidem haud paucis flaveſcentibus variorum hominum calculis locum non habere agnoſcant, quae tu de flaveſcentibus in univerſum pronuncias: *Minimum nucleum*, *ſeu potiùs ſolidiorem quandam arenulam centrum occupare. Huic verò ſolidiuſculo principio* bilis corpuſcula *haerentia*, *indèque indurata*, *molem paulatim amplificare*, *veluti foliis ad folia ſuperſtructis.* Nam neque *minimum*, ſed amplum pro mole calculorum *nucleum*, neque *arenoſum*, ſed biliofum, neque demum *veluti foliis ad folia ſuperſtructis*, ſed ſimili prorſus bile adauctum videbunt, donec ſtrata incipiant ipſum complectentia, firmioremque calculorum partem efficientia. Sed alia quoque conſpicient ab iis quae tu pariter doces, magnopere diſcrepantia.

48 Tu enim univerſe pronuncias: *calculos hujusmodi bifariam*, *ſeu in aequales partes ſectos*, *aggerrimos exhibere elegantiſſimos circulos*, *quorum minores à parallelis majoribus uſque ad externam faciem continentur.* Hi vero ſaltem de quibus dicebam, calculi, ſic diſſecti, non *elegantiſſimos circulos*, ſed ſtratorum lineas exhibent ei figurae quam ſupra in iisdem deſcripſi, reſpondentes; quanquam vel in tuis ipſis calculis non ſatis intelligo, quomodo, ſi *dodecaedri* forma ſint, illa quoque ultima quae *ad externam faciem ſunt*, ſive externam faciem componunt, ſtrata *elegantiſſimi circuli* videantur, aut quomodo, ſi *ſphaericam aut ovalem affectent figuram*, vel neceſſe ſit, vel ſatis ſit *in aequales* partes ſecari, ut iſtos exhibeant *circulos*; nam ſphaerici ſectione quacunque, ovales omni quae majorem axem ad perpendiculum ſecet, circulos exhibebunt; iidem autem ovales, ſi per eundem majorem axem non ad perpendiculum ſectio ducatur, quamvis *in aequales partes ſecti* eſſe poſſint, non *circulos* exhibebunt, ſed ellipſes. Non me praeterit, inter Anatomicos & *ovalem feneſtram* dici foramen quod ellipticum ſit, & *cubiforme* os vocari quod cubica revera non ſit figura, at-

que alia ejuſdemmodi inter noſtros ad mathematicam loquendi normam ſolicite exigi non conſueviſſe. Verum tuos iſtos *circulos* ad eandem non eſſe exactos, quî credam? cum mea illa certe exegeris verba quibus horum calculorum figuram vel cautius aliquanto quam Anatomici ſoleant, ſic ut potui, indicavi: *fermè eſſe ſolitos à cuboidaea longiſſimè non abeſſe.* Eadem animadverſio facit, ut cum de nigris calculis ſcribis: *Id maximè dignum adhuc obſervatione eſſe, quod calculis hujusmodi in cujuslibet magnitudinis fragmina fortuitò abruptis, haec tetraedicam adhuc affectant figuram;* ſilere hic non debeam, neque iſta fragmina ſi, ut mihi accidit, ita *fortuitò* abrumpantur, ut rupturae ſectio vel plures planas facies, vel unam quidem, ſed aut curvam, aut ſi planam, parallelam annexae baſi repraeſentet; *tetraedricam ſatis affectare figuram* poſſe, neque cum affectant, id calculorum, ſed tetraedri naturae & proprietatibus acceptum eſſe referendum. Caeterum quod hos nigros calculos *arbitraris* compingi *absque* arenoſo illo *nucleo;* huic opinioni, a me olim habitae obſervationes non adverſantur. Sed eum nucleum & in plumbeis nonnullis fruſtra quaeſivi, & in valde fuſcis, quorum illi ferme ad cuboidaeam, horum plures ad pyramidis figuram accedebant triangularis, ſed ita inaequalibus faciebus, ut a vero tetraedro longiſſime abeſſet. Nolim tamen exiſtimes, me iſtum arenoſum nucleum credere ne in iis quidem quos ego non viderim, calculis inveniri, aut, ſi crederem, a caetetis propterea diſſentire quae ex Medicis colligis de *calculorum felleae cyſtis, & urinariorum excipulorum affinitate.* Imo vero quantum haec probem, Doctiſſimi illi, & Celeberrimi Viri ſciunt, qui meum, ante hos quinque annos ſcriptum, Conſilium legerunt pro Foemina Principe quam renum calculi & dolores quibus ſubinde obnoxia vixerat, tum denique amplius non vexarant ex quo aliis corripi doloribus coeperat quorum ſemper ſub dextris coſtis ſpuriis initium erat. Sed & olim in Illuſtriſſimo Praeſule Anguiſciola, Pontificis Max. ad Inclytam Venetorum Rempublicam Legato, qui urinariis etiam morbis laborare conſueverat, tres aut quatuor in fellea Cyſti calculos vidimus. Ampliſſimus autem Vir, & omnibus quaecunque in Principem cadunt, Virtutibus Ornatiſſimus Georgius Cardinalis Cornelius, Antiſtes Patavinus, ut renes abnormi magnitudine, & ramoſis farctos lapidibus, ſic incredibilem in modum flaccidam, omnisque humoris expertem habuit Veſiculam fellis, unum, ſed inſignem, calculum complectentem. Verum haec, & alia fortaſſe ejuſdemmodi fuſius alias perſequemur.

49 Nunc

49 Nunc ad illa tranſeo quae olim primus, ut puto, ſcripſi de iis quae inter comburendum utrumque felleorum calculorum genus obſervantur. Neminem hic pariter deſignas, ubi nihil credis eſſe quod arguas. Easdem proponis obſervationes, ac quaedam addis quae utinam ego omnia poſſem accipere; velut iſtud: flavos cal- 479
culos illa obſervanda praebere *qui praecipuè molliores, aut recentiores ſunt.* Plures enim calculos habeo neque molles, neque recentes, in his etiam ex iis quosdam in quibus illa primum Bononiae vidi. Hi autem [nec caeteri diſcrepant] poſt hos totos viginti annos nihil difficilius flammam concipiunt, ſervantque; aut reliqua praeſtant, quam olim vel recentiſſimi. Illud etiam, quod, *ut ad praxim apprimè faciens*, *annotandum* cenſuiſti, *multò ſcilicet in genere difficiliùs flammam concipere calculos cyſticos, quàm qui biliferis duntaxat poris inſederant*; quomodo verum ſic in univerſum eſſe credam, qui, nigris, paucisque aliis exceptis calculis, cyſticos omnes in quibus id quidem expertus ſum, facillime inflammari vidi; ex Hepatici autem ductus calculis quosdam', ut ſupra indicatum eſt, deprehendi, qui etſi flavi erant, minime tamen flammam ſervabant? Nec vero quae addis alia cyſticorum, atque hepaticorum calculorum diſcrimina priore certiora exiſtimo. *Ut ductuum*, 480
inquis, *hepaticorum calculi oblongi ſemper ſunt ——: cyſtici ex adverſo ad rotundam plerumque, & conglobatam figuram accedunt; Ita minores calculi hujusmodi ductibus inhabitare quidem; majores verò felleum folliculum duntaxat occupare poſſunt.* Verùm, ſi tu 190
ipſe jam ſupra ſcripſeras, tot illos calculos a Cl. Lentilio obſervatos; *ſedes ſuas figere forſan potuiſſe, non tantùm in cyſti fellea, quàm etiam per hepaticum ductum, & melius per poros altiores biliarios, ubi molis rotunditatem, & parvitatem aſſumpſerint; inſtar calculorum in iisdem fiſtulis nidulantium, à cl. Reverhorſtio obſervatorum*; quonam hìc pacto, *ductuum hepaticorum calculos oblongos ſemper eſſe*, pronuncias? Vel quomodo *cyſticos ex adverſo ad rotundam plerumque, & conglobatam figuram accedere*, fatebor, quando; ut te ipſum docere, ſileam, ex cyſticis nigros eſſe *tetraedros*, vel utcumque *cuboideos*, flaveſcentes autem non omnes *ſphaericam*, aut *ovalem affectare figuram*, ſed ex iis eſſe qui *anguloſam* etiam *nanciſcantur ſuperficiem*; certe mihi alia plerumque quàm rotunda, & conglobata figura occurriſſe, ſatis antea oſtenſum eſt? Poſtremo quî credam, a minoribus calculis hepaticos ductus, a *majoribus verò felleum folliculum duntaxat occupari poſſe*? cum legerim, atque adeo viderim, Hepaticum ipſum ductum ad eam in-

terdum amplitudinem dilatari, ut non minores quam quos plerumque in Cyſti invenimus, calculos poſſit continere. Quo magis ſuſpicor, in eodem, ejusve ramis illos, minoris fortaſſe magnitudinis, calculos, ſi modo bilioſi fuerint, delituiſſe, quos alibi, ut
191 hic memoras, ſcribis, *in vena portae* S. Ignatii a Columbo *repertos* eſſe. Nam; ut recenti adhuc re, atque adeo ſexto ab illius obitu die Polancus is qui a ſecretis viventi fuerat, ad Socios ſcripſit (*a*); hepar *durum, & intra hoc quidam lapides* inventi ſunt; Intra hepar autem tam arctus nexus, tamque ſimilis intra eandem Capſulae vaginam, venae Portae, & bilarii ductus inceſſus eſt, ut proclive Columbo fuerit in ejusmodi praeſertim extiſpicio quod honoris cauſa expedite, ut fit, non diſciplinae gratia diligenter habebatur, id in venae ramis eſſe credere quod fortaſſe in conjuncti meatus ramis haerebat; Quorum quidem perpetuam cum ea vena conjunctionem num Columbus idem probe noſſet, dubito, cum alibi (*b*) ipſum animadverto eosdem, *inter venae Cavae, portaeque ramos*, deſcribentem *per jecinoris ſubſtantiam diſperſos*. Nec ſane meliora Veſalius (*c*) docuerat, eos *in dictorum* utriusque venae *ramorum medio* proponens, & *aliquibus* dumtaxat *in locis*. Quod ſi haec Summi Anatomici; tanto magis excuſandi Medici eſſent, ſi qui forte per ea tempora ob eandem illarum rerum ignorationem ad eundem eſſent modum hallucinati. Hoc autem dico propter Jacobum Camenicenum (*d*), cujus obſervatio non unâ ratione ad *Hiſtoriam* pertinebat tuam, atque aptiùs certe quàm iſta Columbi, ad propoſitum illud tuum de bile *ante ſecretionem hepaticam a toto ſanguineo in vena portae diſtincta, & ſecreta* ſpectare poſſe videbatur. In viro enim diu primum icterico, deinde hydropico, ſcripſit, *hepatis venas in parte ejus cava, priusquam in communem illum caudicem portae deſinunt, omnes obſtructas fuiſſe, lapillis eas diſtendentibus foris nigris, intus flaventibus*. Quos ego lapillos quanto magis bilioſos fuiſſe, credo; tanto magis ſuſpicor in ramis haeſiſſe ductus Hepatici, omnes venae Portae ramos arcte comitantibus, praeſertim cum legam, Communem quoque bilis meatum, cujus finis coaluerat, *lapide ejusmodi obſtructum fuiſſe*, verique minus ſimile videatur, hunc eò ex Cyſti fellea, in qua bi-

lis

(*a*) Bartoli Vita di S. Ignat. l. 4. n. 31. (*b*) L. XI. c. 8.
(*c*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 7. (*d*) Vid. inter Epiſt. Matthioli l. 5. Epiſt. 2.

lis quidem plurima, at nulli memorantur calculi, quam ex ramis illis deſcendiſſe canalis Hepatici, cujus truncus *liberrimus erat.* Quod ſi non hujus, ſed venae Portae rami lapillis *omnes* ad eum locum *obſtructi fuiſſent;* haud ſatis video, qua via ſanguis in truncum ejus venae tot ex partibus comportatus, inde Cavam verſus porro pergere, & quomodo hepar ipſum *grande, colore nigricante, & fere tali qualem in ſplene aliàs conſpicimus*, eſſe potuiſſet. Verum ut hunc in quem forte incidi, de venae Portae calculis ſermonem abſolvam; mihi certe horum obſervationes tanto magis ſuſpectae videbuntur, quanto difficilius eſt in venis calculos, quam in hepaticis ductibus concreſcere; niſi forte cautus, & ſedis horum ductuum, ac meae ſuſpicionis probe gnarus Anatomicus qui ejusmodi in poſterum hiſtorias ſcribat, idem ſe quod Columbus & Camenicenus tradunt, omni ſublata dubitatione luculenter perſpexiſſe teſtetur.

50 Illud nunc reſtat ut de calculis in Cyſti ipſa cognoſcendis tantum addam, quantum illae meae obſervationes requirunt. Cum enim minime me praeteriret, haud raro cum iis calculis conjunctum regium morbum fuiſſe obſervatum, imo nonnullos Medicos eſſe audirem, qui ſemper conjungi arbitrati, ipſum in eorum calculorum notis quas graviſſimi, cautiſſimique Doctores ambiguas, obſcuras, incertasque cenſuerunt, ſine ulla dubitatione ſemper crederent eſſe ponendum; ob hanc ipſam cauſam ne haec magis magisque in Medentium animis opinatio inoleſceret, in illarum obſervationum calce non omittendum exiſtimavi: *mihi* verò *forte contigiſſe, ut ex* illis calculis ad eam uſque diem a me compertis *nullam unquam peculiarem noxam, ſed ne ictericum quidem colorem iis in quibus compereram, inductum eſſe, obſervarem.* Sive enim calculi a me reperti, nondum ea fuerant magnitudine, aut pondere, aut figura qua ſatis laedi Cyſtis poſſet, ſive eo nunquam compulſi fuerant, ut bilis exitum prohiberent; illud certe mihi obſervare contigerat, argumento evidentiſſimo, eſſe igitur in Cyſti lapillos poſſe, neque ullam tamen peculiarem, quae quidem manifeſta ſit, noxam, ſed ne ictericum quidem colorem inducere. Tu contra, Vir cl. pronuncias: *Qui calculo hepatico, aut cyſtico, ut ut exiliori, mitiorique detinentur, malo ſemper, ictericoque plus minùs corporis* 482 *habitu perfuſos deprehendi.* At quonam pacto id evincere te poſſe, ſperas? Num forte rationibus? Scilicet his magis credam, quam ſenſibus,

(e) *Qui niſi ſint veri, ratio quoque falſa fit omnis?*

(e) Lucr. de rer. nat. l. 4.

An tuis, atque aliorum obſervationibus? Quaſi vero illud hic ageretur, an ſaepe Icterus cum cyſticis calculis jungatur, quod cum veſtrae confirmant obſervationes, tum ego certe negavi nunquam. Hoc autem agitur, an *ſemper* jungatur, id quod tu affirmas, ſed nullis, ne innumeris quidem, obſervationibus probari unquam poterit, quando ego; ego autem? tot etiam alii contrarium toties obſervatum eſſe, non ignorant. Neque eos tantum dico Doctiſſimos Viros qui eas mecum obſervationes ſummâ tum in cadaveribus inſpiciendis, tum in viventibus adhuc, vel eorum notis atque domeſticis interrogandis, diligentiâ habuerunt; ſed omnes praeterea dico quicumque aut Andream Lacunam (*f*) legerunt nobilem praeſertim foeminam memorantem, *cujus veſica fellis duobus vel corpulentiſſimis inſtar glandium lapidibus occupabatur, quum ne minimam quidem regii morbi antea medicis ſuſpicionem dediſſet*, aut Joannem Scultetum (*g*) de Veneta ſcribentem, cujus ipſe *reperit veſiculam felleam calculo inſtar cryſtalli pellucido repletam*, neque tamen icterica, ut ex hac alteraque hiſtoria colligat, *quod ad obſtructum porum bilarium, & cyſticum, non ſemper ſequatur icteritia;* aut Jo. Jacobum Wepferum (*h*) affirmantem, ſe *aliquando lapidem inſignis magnitudinis in foemina, in alia plures invenisse in veſicula bilaria, quarum neutra Icterica erat*, aut denique; ne nunc plures quaeram; Theophilum Bonetum (*i*) qui, praeter ſuperiorem Sculteti, alias producit obſervationes, ſuam videlicet, ac Medici Florentini, hujus quidem, calculorum cyſtis *XVIII. numero, nucis Ponticae magnitudine in Conſtantia Acciarolia, & Elizabetha Capponia repertorum*, quarum *neutram* tamen *arquatus morbus infecerat;* ſuam vero in muliere; *in cujus veſica fellea reperti* 44 *lapilli, quorum maximus fabam aequabat, reliqui piſi, & lentis erant magnitudine: Vultus tamen Ictero nequaquam foedatus fuit.* Mirum videri poteſt, haec tot exempla omnia in foeminis fuiſſe. Verum in maribus quoque idem promiſcue obſervavi, ut ſic fortuito acciderit, haec de mulieribus fuiſſe litteris mandata, ut mihi *forte* [id quod dixi] ad illud uſque tempus *contigerat* eos lapides cum icterico colore vidiſſe nunquam.

51 Haec cum ita eſſent, neque meae modo, ſed ne a Boneto quidem, cujus locum indicas, productae obſervationes te, Vir cl. la-

(*f*) Anat. Meth. (*g*) Armam. Chir. Obſ. 61. (*h*) De Cic. Aqu. (*i*) Sepulchret. l. 3. Sect. 18. Obſ. 8.

laterent; tuum illud nimis certe patens pronunciatum mox tibi neceſſario contrahendum eſſe, intellexiſti. Itaque haec repente ſubjeciſti: ex ejusmodi calculoſis *illos dumtaxat non evadere ictericos*, 483 *in quibus praepedita bilis in aliquod determinatum viſcus, ad ſaevum, & plerumque lethalem peculiarem procreandum morbum decumbit.* Quae cum ſcripſeris, non illud tantummodo faſſus es, non eos igitur *malo ſemper, ictericoque plus minùs corporis habitu perfuſos deprehendi*; ſed hoc inſuper fateri debes: illis etiam qui neque icterici ſint, neque ejusmodi decubitu affecti, poſſe tamen calculos in fellis veſicula inſidere. Nam ſi ii decubitus fiunt ob *praepeditam* a calculis *bilem*; ſunt igitur jam calculi tum ſine ictero, ut concedis, tum antequam decubitus illi fiant. Quid? ſi praeterea poſſunt eſſe eodem tempore ſine *ulla*, quae quidem ſub ſenſus cadat, *peculiari noxa.* Te quidem non fugit, praeter nos „Gerbeſium, & Lospichlerum in Obſervationibus *Nat. curioſ.* 481 „*Germ.* aliosque alibi, memoriae tradidiſſe: *Homines vel à numeroſiſſimis cyſticis calculis, quorum aliqui ad piſorum, alii ad mediocrium caſtanearum molem excreviſſent, obſeſſos, citra querelam diù ſanos vixiſſe, propriaque naturalia munia obire incolumes valuiſſe.*„ At reſpondes, te quomodo id ſcripſerint, *non intelligere. Nam vitiatus, inquis, plus minùs cutaneus color, aut profundae quaedam, lentaeque primarum, ut dicitur, viarum affectiones ab his fortè, atque ab ipſismet patientibus fuere non ſatis perpenſae.* Ego vero non intelligo, cur ejusmodi Viris id ſcribentibus non ſatis credas, qui alibi ſine ulla dubitatione credis Chirurgo narranti, 1142 virum, cujus *muſculi omnes ſe ſe contraxerant, ita ut homo ſtaturae juſtae, & elegantis formae, in homunculum redactus, ſtaturam infantis duorum, ſed non trium annorum vix attingeret*, cujus *thorax ad formam thoracis gallinae ſe ſe coegerat*, hunc, inquam, credis, *interea temporis uſum fuiſſe cibo, & potu, ſomno, & vigilia prout uti ſolebat in INTEGRA SANITATE, OMNESQUE functiones animi, & corporis ſatis liberas exercuiſſe excepto motu*, atque ita credis, ut hinc inferas, *ex probis omnibus corporis, & animi functionibus incolumem tunc temporis extitiſſe liquidorum craſim jure conjiciendum eſſe.* Nullaene eſſe in hoc poterant *profundae* ſaltem, *lentaeque affectiones, ab eo forte* Chirurgo, *atque ab ipſomet patiente non ſatis perpenſae?* Sed in hoc ne fuerint; In illis quî fuerint? Eas, inquis, *neceſſariò interfuiſſe docuerunt ipſimet omnium illorum allatorum hominum improviſi obitus.* Quaſi vero hic illud quaeramus, num *improviſi obitus* ſine praeviis contingere affectio-

 nibus

nibus poſſint; non illud dumtaxat, num ſiquae praeviae ſint affe-
ctiones, hae ſemper ſatis ſub ſenſus cadant aut eorum hominum,
aut Medicorum, & ſi etiam cadant, num *peculiares noxae* eae ſint,
hoc eſt propria cyſticorum calculorum indicia. Sed ut tandem ali-
quando hanc omnem de iis calculis diſputationem abſolvam; tu
quidem pro tuis pronunciatis non dubitas ſcribere: *Haec nos cum
accuratioribus amicis, longâ obſervationum ſerie perſpeximus: An*
485 *viderint alii, an noverint, id certè nobis non referet.* Ego contra,
cum in meis illis vulgandis obſervationibus haud minor tua mihi
481 *fuerit adjuvandis hominibus animi ſollicitudo*. mea non parvi refer-
re cenſeo, quid de ipſis homines judicent, & an ſuis, aliorumque
accuratis obſervationibus reſpondentes, cum iisque conſentientes
inveniant, doliturus, ſiqua forte pronunciaſſem quae cum univer-
ſe nimis prolata eſſe videri poſſent, tum eadem Fernelii, Riolani,
Bidloi, Lacunae, Sculteti, Wepferi, Boneti, Gerbezii, Los-
pichleri, aliorumque Praeſtantiſſimorum Virorum non facile refu-
tandis obſervationibus repugnarenr.

52 Nunc quando illa ſunt a nobis expedita, in quorum mentio-
nem a Tabula VI. deducti ſumus; jam omiſſis omnibus quae in
eadem Tabula, quae tua non eſt, poſſent fortaſſe perpendi, ad
VII. transeamus. Figurâ I. *reticulatam* intimae faciei Veſiculae
968 fellis ſtructuram demonſtras, quam *per cyſticum ulteriùs, ipſumque
choledochum, & hepaticum ductum, quantumvis leviorem, produ-
ci, atque conſpici*, affirmas. Quid ergo eſt, quod non *leviorem*,
ſed craſſiorem multo denſioremque in iis ductibus quàm in Cyſti
delineas? Equidem in aliis rete ductuum eſſe craſſius, in aliis au-
tem exilius, & rarius quam Veſiculae, a me quoque obſervatum
eſt. Tamen quae hic dicis, aliquanto magis Explicationi Tabulae
V. quàm hujus Figurae conveniebant. Caeterum cum ductuum re-
te bis pingas, & alio Iconiſmo aliter pingas; mirari ſubit, cum
Cyſtis rete quater oſtendas, cur nulla in Figura ſic tenue, atque
ita factum commonſtres, ut Cel. Ruyſchius (*a*) exhibuit. Mihi
quidem accidit nuper, ut cum Veſiculas quinque, continenter a-
pertas, cum tuis omnibus, & cum una illius delineatione confer-
rem, cunctarum rete multo ad hanc propius quam ad illas, acce-
dens invenirem.

53 Figura II. apertum cum Veſicula canalem Cyſticum tertiò
proponis. Nunquam tamen hujus Valvulas pingis in cochleae mo-

dum

(*a*) Tab. ad Epiſt. Probl. V. Fig. 3.

dum eleganter circumductas, ut a Praeſtantiſſimo Heiſtero (*b*); a
meque ipſo nonnunquam ſunt obſervatae, & hae quidem valde
extantes, neque ingreſſurum, aut egreſſurum ſpecillum admitten-
tes. Non miror tamen; quando tales *non bene te hactenus conſpexiſ-* 973
ſe, *fateris*, ſed nulla certa norma *ut plurimùm* diſpoſitas, quales
mihi quoque ſaepe occurrerunt, eadem ſpecillo impedimenta affe-
rentes, alias vero tenuiores. Alia miror, & in his illud primùm,
te ſupra declinantem obſervationes Doctiſſimi Heiſteri, *ſinum* dixiſ- 103
ſe *hucusque inviſum* quem, ad finem cujusdam Veſiculae, ductus-
que Cyſtici initium, is obſervavit, & pinxit (*c*); cum Jaſolinus (*d*)
olim, itemqûe Bauhinus (*e*), quaſi rem obſervari ſolitam, iſtum
ſinum ad eum locum verbis, & Icone propoſuerint. Deinde hoc
miror, te in prima, atque adeo in hac etiam altera Editione ſta-
tuentem, *imaginarias* eſſe *quorumdam antiquorum valvulas colli*, 108
& cervicis cavum in cyſti fellea occupantes, nulla alia propria, niſi
una, *aut altera*, ut fateris, *obſervatione* in re ejusmodi innixum 974
eſſe, *in quibus ſcilicet illud facilè contigerat*, —— *veſicâ felleâ digi-
to vel leviter preſſâ*, *bilis à cyſti in choledochum per cyſticum
ductum liberum ſurſum ac deorſum effluvium.* Nam ut tibi ſemel,
aut iterum id contigiſſet; aequum fuerat exiſtimare, multo ſaepius
Adriano Spigelio (*f*) contra accidiſſe, alioqui non ſic praecepturo:
Has valvulas ſi videre cupias, *expreſſam ex veſicula bilem in mea-
tum digitis reprime. nam circa Valvulas immobilem conſiſtere adver-
tes.* Sed nihil adeò poſſum mirari, quin magis in eo te, Vir Cl.
probem, ac laudem, quod Valvulas a te tandiu pro *imaginariis*
habitas, ac ſemel, atque iterum publice impugnatas, hoc tandem
in loco ingenue agnoſcas. Uſum quoque laudo quem iisdem ad-
ſcribendum eſſe putas, nempe ut his obicibus, *bilis neque tam li-* 971
berè, *rapidèque à biliario poro in cyſtim deſcendat*; *neque tam faci-
lè*, *ſubitòque à cyſti in hepaticum*, *atque choledochum erumpat*. Quo
in uſu magnum te in parte Auctorem habere animadverti, Jo: Ri-
olanum (*g*). Hic enim ſcripſit quidem: *intra cyſticum ramum bi-
larium juxta corpus Veſiculae*, *valvulas contineri*: —— *eſſe potius
rugoſitates*, *quae bilis ſemel elapſae refluxum impediunt*; at ſupra,
facere easdem, ſcripſerat, Highmoro (*h*) adſtipulante, *ne tam fa-*

H 3 *cilis*

(*b*) Eph. N. C. Cent. VI. Obſ. 28. (*c*) Ibid. (*d*) De poris cholid. c. 5. (*e*) Theatr. Anat. l. 1. c. 45. & Tab. 38. Fig. 1.
(*f*) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 13. (*g*) Anthrop. l. 2. c. 22.
(*h*) Corp. hum. Disqu. P. 3. c. 2.

cilis & lubricus eſſet deſcenſus bilis: itemque alibi (*i*), ut *feſtinum bilis prolapſum utcumque ſiſtant & moderentur:* atque ut bilis *per anguſtiorem meatum ſenſim exſtillet, & vacuetur.*

54 Verum ut te impugnatas Valvulas candide agnoſcentem laudo, ſic non minus probo alia ingenue *retractantem.* Cum enim ſupra id quod in prima Editione poſueras, in hac quoque his verbis
104 confirmaſſes: *Quod certum eſt; Nos in cujuscunque generis animalium cyſti fellea non niſi ad cervicis finem, & colli principium anguſtiam quamdam ab annulo muſculari obvoluto productam vidimus; in quo concurrimus cum cl. Gliſſonio;* nihilominus hic fateris, te *re-*
972 *ſpectu ad muſcularem hanc faſciam, ſeu ſphincterem folliculo proprium, ea ipſa möderari, imò retractare, quae* ibi ſcripſeras. *Gliſſonii authoritati non parum fidens &c caet.* Fortaſſe tamen *retractationem* iſtam tuam aliquanto magis contrahere potuiſſes, ibique praeſertim ubi nimis, niſi fallor, univerſe ſcribis: *ad initia Canalis cyſtici nullum eſſe interſertum ſpecialem annulum, muſcularem, aut diſtincte membranaceum, vel interiùs à canalis ſuperficie, inſtar pylori, circumquaque eminentem, —— ſumus nunc adeò poſt innumeras obſervationes certiores redditi.* Cum enim memoria tenerem, me in quibusdam certe Veſiculis quâ cervix in Cyſticum ductum ſe contrahit, *ſpecialem annulum membranaceum interiùs* vidiſſe *inſtar pylori circumquaque eminentem;* de hoc etiam in iis quinque quas nuper a me inciſas eſſe dixi, Veſiculis quaerendum exiſtimavi. Vidi autem in quatuor ſaltem, interiores ſummae cervicis tunicas ſic ibidem introrſus, & ſurſum verſus duplicari, ut inſignem quandam valvulam infimam omnium efficerent, circumcirca extantem, atque ita ad ſuperiora converſam, ut ingreſſuro potius, quàm egreſſuro, appreſſo ad latera, ſpecillo obſiſteret.

55 Haec dum quaererem, in nonnullis ſaltem animadverti, Cyſtis rete jam ad colli ſummum minùs extare, quam infra: id
975 quod a te quoque adnotatum eſt. Verum ut hoc libenter confirmo; ſic illud vellem probare poſſe quod de his Cyſtis retibus in
976 univerſum ſubjicis: *ad lentam ſtabulantem bilem fortè quaſſandam, ſuoque modo à concretione inhibendam facere, non improbabile a te duci, ſi validas ventriculorum cordis reticulatas aſperitates ad attenuandum, atque in inſitis ramoſis particulis veluti diſcerpendum trajicientem ſanguinem, multam praeſtare operam cogites.* Quid enim, te obſecro, ſimile? Craſſiſſimus cordis, & validiſſimus muſculus al-

(*i*) Animadv. in Laur. c. 20. l. 6.

alternis jugiter parietes contra adverſos parietes urgens, & Veſicula, *ad* quam *vix quidpiam muſcularis naturae percipi*, te ipſum *tradidiſſe*, in proxima pagina fateris, & *potiùs muſcularia extare* 977 *rudimenta*, confirmas; Veſicula, inquam, illa, in qua ſtatuiſti *ex nulla contractionis naturalis exiſtentia*, *&* *impoſſibilitatem ſuperadditae per vim propriam contractionis*. Huc retia adde ex vel *majoribus illis valvularibus extantiis per ductum cyſticum*, *&* *interdum communem*, *atque biliarium porum diſſeminatis*, quibus tamen in ductibus ſic *lenta* non *ſtabulatur* bilis. 107

56 De Glandulis autem tum Cyſtis, tum eorum Ductuum illud a te veriſſime ſcriptum eſt, *in aliis* quidem *puſillas adeò eſſe*, *&* *immerſas*, *ut quàcumque ut plurimùm induſtriâ utentis viſum adhuc effugiant:* quod tamen num ideo in Cyſtico hujus II. Figurae meatu accidat, quòd *crebrioribus valvuloſis complexibus fortè admodum obſcurentur*, ipſe videris, qui in I. Figurae Cyſtico ductu, crebrioribus craſſis retibus magis impedito, eas glandulas luculente delineaſti. Verum utcunque hoc eſt; ejusmodi glandulas crediderim te artificio aliquo anatomico retegere conſueviſſe. Nam cum Veſiculas quatuor diſſectas proponas; in omnibus, vel in Veſiculis ipſis, vel in Ductibus ejusmodi glandulas demonſtras, quas ego quidem nullo, niſi oculorum, & cultri auxilio, uſus vix in ullis aut Veſiculis, aut Ductibus vidiſſe memini. Quinetiam Malpighius (*a*), qui *poſt diutinos labores* ejusdemmodi glandulas in *ſuilla*, *&* *ovilla* Cyſti deprehendit, non modo de humana, qua de hic agimus, ſiluit, ſed ne in earum quidem animantium *poro biliario* ex obſervatione, ſed ex conjectura poſuit. Ruyſchius (*b*) autem Anatomicus Diligentiſſimus in homine quidem oſtendit, ſed cum minores, rariores, minusque luculentas atque extantes quam tu, Vir cl. repraeſentavit, tum inſuper monuit, *aliquantò majores a ſe eſſe delineatas*, *ut melius conſpici poſſint*; *praeterea in omni veſicula humana non aequè diſtinctè conſpici*, *quam quidem in ſuilla*, *aut bovina*. Quid? quod Praeſtantiſſimus Heiſterus (*c*) ſe *in veſicula fellis boum ſaepiùs parvas glandulas flavas*, *ceruminoſis in meatu auditorio haud abſimiles*, *vidiſſe*, teſtatur; *In humana vero quandoque tantum videre potuiſſe. Vide*, inquit, *Ephem. Nat. Curioſ. Cent. V. & VI. pag. 243. Tab. VI. fig. I. & II.* ubi tamen in una, neque ea tota, Veſicula, imo potiùs in parva ejus Appendice,

(*a*) De Lien. c. 6. (*b*) Ad Epiſt. Probl. V.
(*c*) Comp. Anat. n. 391.

103 ce, quam tu quoque *in rariorum cenſum arrogandam eſſe*, non dubitas, *plura* quidem oſtendit *corpuſcula glandulis ſimilia*, ſed Ruyſchianis, atque adeo tuis fere omnibus tanto majora, ut veri ſimile ſit, dilatata fuiſſe ac diſtenta; quae *exiguis foraminulis in cavitatem hiantibus praedita* erant. Denique ante hos duos annos, Eruditiſſimus, idemque Exercitatiſſimus Santorinus (*d*) cum Cyſtis glandulas *à plurimis nullo detegi vel optico auxilio*, animadvertiſſet; ad has confirmandas, non quomodo ab omnibus in Cyſti ſecundum naturam ſe habente conſpici poſſent, ſed quomodo ipſe in quadam *turgente nimiùm*, obſtructaque Veſicula conſpexiſſet, edocuit, nimirum ſe, & qui aderant, in ea *probe purgata Cyſti aliquot potiſſimùm ſub interiore membrana conditas lenticulares glandulas luculenter* vidiſſe, quarum cum *diſpar eſſet moles*, *maxima quae fundo inerat*, *lenticulam penè aequabat; ex harumque ſingulis*, *in quibus conſpicuum oſculum erat*, *non difficile fuiſſe id exprimere quod continebatur*, *bili prorſus ſimile*, *ex quo maximè pellucente*, *& glandulae figura*, *& magnitudo internoſcebatur*, *eo prorſus modo ac in plurimis disjectis inteſtinorum glandulis evenit*. Ego vero, qui neque glandulas, neque certa & vera foramina videre potui in illa amplificata Veſicula, dilatatisque bilariis ductibus de quibus ſupra commemoravi; nuper cum id minus ſperarem, nonnulla, huc maxime, ut puto, ſpectantia, vidi in Veſicula alterius Senis, cujus viſceribus quibusdam ad hanc publicam Anatomen uſus ſum. Illa igitur, quae ſuo cum jecinore, bilariisque meatibus ſana, & recte conſtituta apparuit ſive extra, ſive intus examinaretur; quinque, aut ſex foramina mihi praebuit obſervanda, quae per faciem ipſius intimam tam ab ea parte qua hepati adhaerebat, quam ab oppoſita, omnia a medio deorſum disjecta erant. Singula erant tum circuli figura, tum atro colore conſpicua quem ſubniger annulus cingebat, ut lenticulares glandulas repreſentarent atra quadam materia plenas, in ambitu translucente, per foramen autem ſe ſe manifeſto oſtendente. Cum ſpecillum, quod foramina admittebant, tenue illud quidem, ſed non tenuiſſimum, facile indidiſſem ſingulis, non humorem, ſed ſolidum ſubeſſe corpuſculum, ſenſi; erat autem ater calculus: quo educto, liberum ſpecillo fuit intra cellulam qua is continebatur, quoquoverſum in gyrum agi. Singulae cellulae, non perexiguae, membranei inſtar ſubrotundi folliculi erant, inter Cyſtis tunicas locati: quibuscum cellulis an ul-

(*d*) Obſ. Anat. c. 9. n. XI.

la ex annexo adhuc hepate bilaria vaſcula communicarent, cum ſumma adhibita diligentia quaeſitum eſſet, non a me modo, aut ab Nicolao Mediavia Philoſ. & Medicinae Doctore cujus egregia opera jam aliquot annos in publicis utor diſſectionibus, verum etiam ab Experientiſſimo, qui forte aderat, Collega meo Vulpio [ſum enim ſolitus in controverſis praeſertim rebus obſervandis, meis ipſe oculis diffidere, & eos quos mecum magis habeam exercitatos, ut ipſi quoque obſervent, rogare] cum, inquam, id ab omnibus eſſet quaeſitum; nihil ejusmodi inventum eſt. Id autem ideo quaeſivi, & quaeri volui, quòd mihi ſuſpicio inciderat, ejusmodi cellulas humore farctas atque diſtentas poſſe fortaſſis ita extare aliquando, ut carunculas, a te eodem in loco in V. Tabula delineatas mentiantur. Veri autem ſimillimum cenſeo, has cellulas fuiſſe quasdam ex cyſticis glandulis a ſubſiſtente ob additum fortaſſe lentorem ea quam ſecernunt, materia, in calculumque concreta ad eum modum dilatatas: quam quidem materiem bilem eſſe quandam, id ipſum videtur indicare quod in ejusmodi nigros calculos, ut bilis haud raro ſolet, concreverat. Nam quod vereri aliquis poſſet, ne ſe bilis ex Veſicula per cellularum foramina illuc conjeciſſet, minus in hac noſtra obſervatione credibile eſt, cum in ea Cyſti nec ejusmodi bilem, neque ullos calculos invenerimus. Utcunque id eſt; ſicut has cellulas fuiſſe cyſticas dilatatas glandulas, credo; ita hinc potes intelligere, me eas quidem glandulas ſecundum naturam in Cyſti eſſe, & continuatis etiam non ita abſimili ſtructura Ductibus, exiſtimare; ſed adeo parvas, ut per ſe, nullo adhibito artificio, multo rarius conſpiciendas ſe praebeant, quam tuae iſtae omnes Figurae videntur ſignificare.

57 Quod quidem artificium ſi in ulla, certe in Figura III. generatim ſaltem a te fuiſſe commemorandum, cenſeo, aut illud ſane non omittendum, ut Lectores moneres, haud ſemper ita res inveniri, & oſtendi poſſe, ut a te iſtic proponuntur. Nam ut Cyſtis tunicarum numerum praetermittam, quem, ut quisque aut cultro indulget, aut contra timet, ne lacerare magis, quam ſeparare videatur, ita augere facile poſſit, aut imminuere; illud mihi per anatomen compertum eſt, iſtam alteram tunicam *vaſculoſam* non ſemper ſaltem ita inveniri, ut *cumulatiſſimam*, quam pingis, 977 *elegantiſſimamque ſanguineorum vaſorum ſylvam undequaque ſuſtentet*, ſed ne ſubjectam quidem tertiam, quam vocas *glanduloſam*, iſtis pariter haud inelegantibus *plurimis ſanguiducorum vaſculorum plexibus* ita *inſtratam*. Verum ut haec etiam omnia ſileam, & de

prima, ac tertia tunica illa dumtaxat de quibus a te plura verba fiunt, attendam; *muſculares fibras*, quas tamen *potiùs muſcularia rudimenta* mox vocas, *diligenti anatomico cultro ab extima, cui incumbunt, & annectuntur, tunica non difficilè ſolvi, ac ſeparari*, doces. Nimirum in fellea illud iteras quod in urinaria Veſica, me vix credente, atque adeo diſſentiente, indicaveras (*e*), exteriorem ipſam tunicam *plano ulteriùs obtegi muſculari*. Imo; quantum intelligo, proximas aliquot paginas curſim hic illic inſpiciendo; ita in ea adhuc es opinione, ut me potius in eo in quo a te diſſenſi, loco (*f*) in multos, graveſque errores prolapſum eſſe, non dubites.

58 Ego vero te longe aliter ſenſurum exiſtimo, ſi iterum, ſed magis quieto animo, quae ibi ſcripſi, & quò ſpectent ſingula, reputaveris, ac praeſertim ſi, quod rei caput eſt, Veſicae urinariae examen, omni praejudicata opinione paulisper ſepoſita, inſtitueris. Quod ſi feceris; primus ipſe pro veri ſtudio de medio tolles iſtud, Anatomicis inauditum, diſcrimen quod inter ventriculum, aut inteſtina, & urinariam Veſicam excogitaſti, ut muſcularis tunica in
980 illis ſit *extimae revera intimaeque tunicae intermedia*, ſive [quod eodem recidit] in ventriculo quidem & inteſtinis *peritonaeum ipſum*
984 *extimum ſit*; ſed non in Veſica, quippe in qua tantum abeſt ut muſculare planum intermedium agnoſcas, ipſam *externam tunicam propaginem peritonaei, muſculari plano obtectam* ſcribis. Nam quid, te obſecro, cauſae eſt, quod in ejusdem Veſicae anatome mihi, & caeteris ſupra extimam membranam fibrae iſtae muſculares occurrant nunquam; imo ſaepe ne illa quidem ſublata, omnino, & undequaque in conſpectum veniant, adipe videlicet hic illic intercedente, cujus cauſa Gravis Anatomicus Heiſterus (*g*) *in veſica humana tunicam celluloſam ſtatui poſſe credit*, nimirum *quia manifeſto inter extimam & muſcularem tunicam plerumque, ſi non ſemper, pinguedo, eaque ſaepe copioſa, ibidem reperitur, in peculiaribus cellulis adipoſis ſecreta, collecta atque aſſervata.* Igitur extetna, imo etiam ſecundum Heiſteri rationem altera quae externae ſubjicitur, detracta tunica; tum demum nobis ſub hac altera conſpicuum prorſus fit illud *muſculare*, ut vocas, *planum*, quo tu, Vir cl. ipſam extimam *obtegi tunicam*, contendis. Neceſſe ergo eſt, ut iſtud non

(*e*) Theatr. Anatom. Manget. Tom. I. pag. 416. (*f*) Adv. III. pag. 76. (*g*) Comp. Anat. Not. 13.

non minus in Veſica, quàm in ventriculo, & inteſtinis locum teneat intermedium. Si hoc autem neceſſe eſt; tu videris, quonam modo tuum iſtud tuearis diſcrimen, & *quo pacto probes, — a nemine negari ullo modo poſſe, urinariam veſicam ſolùm extrinſecùs rubere, interiùs verò, & praeſertim in media ejus tunica inſigniter albeſcere;* ut alia praeteream quae tibi minus fortaſſe attendenti iſtic crediderim excidiſſe. Nam quod in iſta pariter media ſede fibras ego locari ſcripſi aemulantes fibras trium faſciolarum Coli inteſtini, cum id, ut teſtatus ſum, *conferendo perſpexi*, nec unus ſane perſpexi; tum in meis ad Poſthuma Cel. Valſalvae, Scripta Adnotationibus quidquid & eo tempore, & inſequentibus annis de iisdem rebus obſervavi, jam pridem candide in utramque partem ad eum modum expoſitum eſt, ut facile omnibus futurum ſit intelligere, an praeſtet Virum Summum, & de utroque noſtrûm egregiè meritum Lanciſium (*h*) ſequi, cujus indicio apud noſtrates, Coli *muſculares faſciae* appellari coeptae ſunt, an tecum potius *communi*, *conſultoque*, ut tu ais, *nomine uti debeamus Ligamentorum inteſtini coli* propterea, quia illarum fibrae *tum leves, & candidiſſimae ſint, tum nullâ fabricâ, uſuve muſculari ſint praeditae:* quod ut te alibi eſſe explanaturum promittis, ſic nos ibi ſatis ſuperque examinaviſſe, patebit.

59 Nunc enim quando in media Veſicae tunica tu nullum alium, niſi *inſigniter albeſcentem* colorem agnoſcis, & ne *ſubalbidum* quidem fers, quem tamen negare in parte nemo poteſt, & qui primi eam tunicam diligentius inſpexere, diſerte memorarunt; quid dices, ſi *ſubalbido* eo colore non contentus, rubentem quoque in eadem tunica, quibusdam praeſertim in cadaveribus, & conſpectum eſſe, & conſpici, affirmem? Nam quid ſibi aliud tandem volebat aut Adrianus Spigelius (*i*), cum illam tunicam eſſe ſcripſit *nonnihil fibris carneis conſperſam, quae ſe ſe egregie, facta aliqua ſanguinis affuſione, in conſpectum proferunt*, aut Caſparus Bauhinus (*k*), cum easdem docuit *nonnunquam ex ſanguinis affluxu ita fieri conſpicuas, ut membranam carnoſam diceres*, aut ante eorum utrumque Archangelus Piccolhominus (*l*), quem ab ipſis laudari auctorem par erat, cum de exteriore propria Veſicae tunica, hoc eſt de illa de qua hic loquimur, media, *ſub communi a peritonaeo deducta*,

(*h*) Ad Euſtach. Tab.x. Fig.2. (*i*) De hum. corp. fabr. l.4 c.12. (*k*) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. (*l*) Anat. Praelect. l. 2. Lect. 24.

ſta, invenienda haec litteris mandavit: *exterior paulo craſſior, & fibris carnoſis tota conſperſa. Quae tametſi rubrum vividum carnis colorem non promant, quia inter membranas candidas conſertae, albicare nituntur, tamen carnoſae ſunt, & cum ſanguinis appulſu & confluxione increverint, colorem verè rubrum expromunt. Quinetiam uberiore ſanguinis in veſicam confluxu, interdum ita grandeſcunt, & conſpicuae fiunt, ut totam illam exteriorem membranam, quaſi membranam carnoſam diceres. Vidi equidem ſuperioribus annis puellam, undecim annos natam, cujus veſica ob exeſionem, & acrimoniam humorum ſpoliata erat interiore tunica: Exterioris verò fibrae carnoſae, adeo erant inflammatione vexatae, ut totam eam carnoſam judicares.* Sed haec, inquies, conſtitutio morboſa erat. Fateor. Illud tamen primùm dico, ſanguinis appulſum illum quem ſine inflammatione Archangelus memorat, fere idem videri quod in hanc ipſam rem noſtram Bohnius (*m*) indicavit, ſcribens, *praeprimis ſi cum ſtagnatione ſanguinis animal perierit*, atque adeo cum illo ſanguinis appulſu comparandum, quem Anatomici ad melius perſpiciendos examinandosque nonnullos muſculos quaerunt, ex iis, exempli cauſa, qui ad oſſicula auris pertinent: quem certe ob appulſum, muſculi naturam manifeſtari potius quàm fingi, exiſtimamus. Deinde ajo: ut ejusmodi conſtitutio qualis in puella fuit, in parte, alia ſit ac quae ſecundum naturam deprehenditur; maxime tamen ipſa erudiri Anatomicum, aptioremque fieri ad eorum plura in caeteris Veſicis quaerenda, & melius dignoſcenda quae ſpectant ad fibras earum muſculoſas. Sic ego etſi ſaepe alias, ut mox apparebit, in harum examine verſatus fueram; nunquam tamen rem melius intelligere viſus ſum quàm in accurata anatome viri apoplectici qui urinariis morbis obnoxius vixerat.

60 Cum enim extimam Veſicae tunicam; in qua nullae carneae erant fibrae; eique adhaerentes magna copia adipoſas cellulas facile abſtuliſſem, muſculus in conſpectum venit in tunicam conformatus, muſculus, inquam; nam quo alio appellem nomine firmum, craſſum, rubicundum ſtratum ex firmis, craſſis, rubicundis compactum fibris? Eo detracto, ſubalbidi, & in retis fere modum impliciti alii fibrarum faſces, & intima quam nervoſam vocant, ſucceſſit tunica. Media igitur inter extimam, atque intimam illa erat tunica muſculoſa: cujus fibrae eadem qua circum veſicam craſſitudine, rubedine, directione ſuper faciem, anticam praeſertim, glan-

(*m*) Circ. Anat. Prog. 14.

glandulae Proſtratae pergebant, ut ibi quidem haec glandula vero, ac longe evidentiſſimo obducta muſculo dici poſſet. Verum haec, atque alia fuſius alibi perſequemur. Nunc quae ad Veſicam dumtaxat pertinent, exponamus. Erat ejus tunica muſculoſa anterius craſſior, quàm poſterius, ex fibris autem ubique facta ſecundum longitudinem poſitis, ut nullam ne ad infimam quidem cervicem ſatis perſpicere potuerim quae curva eſſet, aut in transverſum ferretur. Non tamen propterea continuo adſtipulabor Viro alioqui, dum viveret, Diligentiſſimo Johanni Bohnio (*n*). Nam quod hic ſcripſit: *unicum tantùm, eumque longitudinalium, licet cernere hujus tunicae fibrarum ordinem, reliquos fictos crederem;* ſic quidem ingenuo, & Celeberrimo Scriptori viſum haud dubito; mihi tamen tum aliorum Praeſtantium Hominum, tum meae obſervationes aliquanto aliter oſtenderunt; ut verear, ne nimia in illa, a me deſcripta, Veſica muſcularium fibrarum conſtipatio nonnulla obſcurarit, quae in aliis vidi, ut eadem certe, intenſusque rubor quaedam viciſſim illuſtrarunt, quae in aliis perſpicere ſatis non potui. Nam vidi nonnunquam in Veſicae antica, & poſtica facie fibras per medium recta primum ferri ſecundum Veſicae longitudinem. Sed vix ullae apparebant quae hanc totam emenſae, ſummum Veſicae fundum attingerent. Pleraeque enim, aliae non multo, aliae majore a Proſtata glandula intervallo hinc, & hinc ad latera curvabantur, nec quid deinde his accideret, nec quae rectis aliae in medio ſubeſſent, erat manifeſtum. Nam ſive cultro, ſive unguibus adniterere; nil proficiebas, imo rem magis obſcurabas. Sin oculis dumtaxat fideres; nihil praeterea perſpiciebas: tantum ad imam cervicem plures quam alibi, fibrae eſſe videbantur; ſed qua directione, non apparebat. Contra alias fuit cum fibras plerasque recta ſummum petere, & aſſequi perſpicerem, unde in oppoſitam faciem ſe demittebant. Quasdam propter imam cervicem videre viſus ſum in modum arcuum, cornua ſurſum convertentium. Verum aliàs viciſſim nihil tale videre potui; ſed fibras ibi potius transverſas, ut aliàs videram, easque plures. Rectae autem, quae per poſteriorem Veſicae faciem occurrebant paucae, minusque diſtinctae, ſatis multae erant in anteriore, quas ubi divellerem, earum aliquas in ſubjectas transverſas inflecti, & degenerare, intelligebam. Has omnes fibras, quarum poſitum, quantum ad hoc tempus obſervare licuit, ſignificavi, ſub detracta,

cum

(*n*) Ibid.

cum pinguedine, extima tunica deprehendi, & muſculoſi generis eſſe, cognovi, quanquam non ita rubicundo, ſed pallido colore apparebant. Quoniam autem has fere omnes obſervationes in Veſicis habui, ut par eſt, aere diſtentis; nonnunquam etiam poſt id ſiccatis; ut ea ſemper figura eſſent quam plenae lotio obtinuerant; quaedam mihi contigit animadvertere ad eandem figuram, & Veſicae Sphincterem muſculum pertinentia, quae ubi adſcripſero, protinus ad illam a qua tecum digreſſus ſum, Veſicam fellis redibo.

61 Veſicae urinariae rotundam, imo inverſi pyri figuram aſſignari paſſim, ex Anatomicorum deſcriptionibus, & Iconismis notius eſt, quàm ut hic a me inculcari oporteat. Mihi tamen inflatas, quales Anatomici pingunt, Veſicas accuratius inſpicienti, praeſertim vero quinque, aut ſex quas continenter e cadaveribus extraxi virorum, mulierumve urinae vitiis minime laborantium, imo nonnullorum etiam qui dum ſaniſſimi viderentur, vulneribus, aut apoplexia repente occubuerant, contigit non ſine admiratione longe aliam figuram ſpectare. Nam ſiqua erat pyri ſimilitudo, non inverſi illa erat, ſed baſi innixi; ut inferior Veſicae pars fere mediâ, nedum ſuperiore, latior eſſet, ac inverſi potius, ut vulgo loquuntur, cordis quàm pyri imaginem tota Veſica repraeſentaret. Ac ſane cordis in eo quoque ſimilior erat, quod neque tam longa, quàm delineare plerunque ſolent, pro latitudine apparebat, & ſatis amplior a fronte inſpecta, quàm a lateribus, inveniebatur. Glandula autem Proſtata cum imo Veſicae orificio, non Veſicae baſis centro ſubjiciebatur; ſed ita erat in medio quidem, verum anticae faciei magis ſubjecta, quàm poſticae, ut cum Veſica a fronte vel ad baſim ipſam ſpectata, non ultra Proſtatae anteriorem faciem promineret, contra a tergo ultra ejus glandulae poſteriora ad tres nonnunquam, aut quatuor transverſos digitos protuberaret, hujusque protuberantiae, atque adeo Veſicae ipſius poſticae baſi annexae veſiculae ſeminales totae ſubeſſent. Erat autem intra Veſicam eadem baſis, hoc eſt Veſicae ipſius cervix, inſtar plani ad imum orificium verſus leniter declivis, non in anguſti, oblongique coni modum extenuata, circum quem poſſimus muſculi Sphincteris fibras circumductas eſſe, intelligere. Quamobrem etſi plures ad cervicem muſculoſas fibras perſpexi, velut antea dictum eſt; non tamen video quî poſſint in diſtenta praeſertim Veſica orificium a quo pleraeque earum ſic diſtant, contractum ſervare; ut id muneris iis tantum quae orificium proxime cingunt, ideoque non multis ſane fibris adſcribendum videatur. Sed haec, atque alia ad haec

per-

pertinentia poſteaquam cum multo pluribus tum cadaveribus, tum Scriptis Anatomicorum collata fuerint, a me fuſius alibi fortaſſe exponentur.

62 Nunc ad fellis Veſiculam, exterioremque ipſius tunicam rediens, caute illud abs te, Vir cl. factum cenſeo quod nullas in *ex-* 982
tima Veſiculae; hoc eſt exterioris ejus tunicae *facie* fibras carneas delineaveris. Quod autem ſcribis, *in obeſioribus eandem* tunicam 977
adipoſis acervulis, hinc indè obtegi; mihi quidem contra videntur adipoſi acervuli hac tunica obtegi, *exteriore, ſeu communi dicta.* Sane Verheyenius (*a*) quoque adnotat, *communi immediatè ſubjectam* tunicam quae utrique veſtrum eſt *vaſculoſa, in obeſis continere multum pinguedinis, parvoque labore in diverſas lamellas ſeparari;* ut permirum mihi videatur, neminem adhuc, quod ſciam, extitiſſe qui celluloſam tunicam, ut alibi, & nominatim in inteſtinis, veſicaque urinaria, ſic in fellea Veſica ſub communi tunica ſtatueret, aliarumque numero ſuperadderet, praeſertim cum non modo in habitioribus foeminis ſaepe pinguedinem viderim ubique, aut fere ubique ſub extima Cyſtis tunica collectam, aut in obeſo, neque tamen plurimum, viro multam ibi craſſamque pinguedinem maxima ex parte circumfuſam, verum in aliis etiam, carnoſis quidem, ſed non pinguibus, viris ibidem ſatis, ſiquis attenderet, conſpicuam non uno in loco deprehenderem. Igitur hujusmodi tunicam celluloſam facile agnoſco eodem hic poſſe, quo in urinaria veſica, jure conſtitui, potiore autem, quàm in tenuibus inteſtinis, ſi ſub horum communi tunica ſecundum Cl. ac Solertiſſimi Albini (*b*) obſervationes, certos dumtaxat ad tractus ſtatui debet, quod & in ventriculo fortaſſe locum habere, ſuſpicor, cum, in obeſis praeſertim, celluloſam, pinguedinis plenam, ſubſtantiam ejus vaſa video quadantenus, ſub extima tunica, comitantem. Verum utcunque hoc eſt; cellulas quidem, atque pinguedinem ſub communi utriusque Veſicae tunica nullo negotio demonſtrari poſſe, conſtat; Glandulas autem ſub intima utriusque tunica poſſe pariter oſtendi, non liquet.

63 Neque hoc eo dico quod glandulas negem iis ineſſe, aut ſub intima ineſſe tunica. Tibi enim, mihi, aliisque credo qui haec viderunt. Nam quod ad felleae Cyſtis attinet glandulas; ubi eas ego, &

(*a*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 17. (*b*) Vid. Act. Lipſ. A. 1725. M. Sept.

& Cl. Santorinus perſpexerimus , ſatis ſupra indicatum eſt. Ne-
que aliter ſenſiſſe videtur Malpighius (*c*), cum glandulas ejusdem-
modi in poro bilario, quem *veluti coarctatam, & ramificatam ve-
ſicam* ſpectabat, *ſub ipſius tunica* quaerendas eſſe, indicavit. Quod
ſi alii in tunica interna locavere ; non tamen continuo neceſſe eſt,
ut eos omnes erraviſſe, credamus , cum videlicet uno ejus tunicae
nomine plures fortaſſe lamellas comprehenderint, quas ſingulas tu-
nicarum vocabulo non dignarentur. Idemque pariter de his ajo qui
in Veſicae urinariae interna tunica , tot in laminas a Borrichio (*d*)
diviſa, glandulas conſtituerint : quas tamen Bidlous (*e*) diſerte in
tertia ſtatuerat tunica, cui deinde *villoſum adhaerere tegmen* , hoc
eſt, intimam membranam, docuit; ut mallem, a te minus univer-
ſe ſcriptum (*f*), in tunica intima illas non eſſe , *ut hucusque pu-
tatum.* Cum igitur in utriusque Veſicae glandulis, harumque ſe-
dibus agnoſcendis inter nos conveniat; quid jam eſt in quo diſcre-
pemus ? Magnitudo nimirum , propter quam paſſim obviae ſint,
ac manifeſtae. Tu enim illas eſſe affirmas (*g*) in Veſica urinaria
patenter obvias. At Amicus alter meus Experientiſſimus Heiſte-
rus (*h*), etſi id a te pronunciatum ſciebat , ſcripſit tamen , *maxi-
me prope collum , attamen raro conſpicuas eſſe.* Ego vero ſemel iis
qui mihi ſecanti aderant, firma, albida, ſubrotunda, disjecta gra-
nula oſtendi ; aliàs autem ejusdem figurae veſiculas , magnitudine
inaequales, ſed omnes parvulas, & ex fuſco ſubflavas , quae illo
expreſſo quo diſtendebantur, humore , evaneſcebant : hae ſub te-
nui intima Veſicae lamella conſitae erant. Verum neque illorum
granulorum , neque harum veſicularum ulla oſcula videre potui,
neque aliquid iſtiusmodi alio in loco, quàm in cervice , neque in
aliis demum Veſicis praeter illas , quae certe ſecundum naturam
non prorſus ſe habebant; intus enim vel rubebant, vel erodi etiam
alicubi coeperant. In Veſicis autem recte ſe habentibus fruſtra ocu-
lorum aciem intendi , ſi forte ullas conſpicerem glandulas; fruſtra
etiam nonnunquam , dum intimam tunicam ſepararem , an huic
987 ſubeſſent, in illisve quas memoras, *areolis* conſitae eſſent, quaeſi-
vi. Itaque nihil praeter rationem facere mihi videor , cum hinc
non jam illud infero, eas glandulas nullas eſſe, neque ipſis, ut ti-
bi

(*c*) De Liene c. 6. (*d*) Vid. Bartholin. Anat. quart. ren. l. 1. c. 20. (*e*) Anat. hum. corp. Tab. 44. Fig. 2. (*f*) Mangeti Theatr. Anat. Tom. I. pag. 416. (*g*) Ibid. (*h*) Comp. Anat. n. 391.

bi videor, *indicere bellum intendo ;* ſed hoc unum infero ; non ea eſſe magnitudine, ut paſſim, ac manifeſto ſe ſe offerant, ſive ut *patenter obviae* ſint. Neque magis indico bellum Veſicae bilariae glandulis; velut ex iis quae ſupra ſcripta ſunt, conſtat. Hoc tamen miror, tibi adeo eſſe patentes, ut earum nonnullas vel per tunicam ſecundam, ſeu vaſculoſam tranſpicias, quantum ex Figura hac III. mihi videor intelligere, cum litteris B, & E interjectum ejus tunicae tractum diligenter inſpecto: contra autem mihi in iis quarum tunicas accuratius ſeparavi, Veſiculis nondum ne unam quidem ulla in tunica ejusmodi glandulam ſe ſe obtuliſſe, ſed aereas tantum, id quod manifeſto deprehendi, ſpumoſas bullulas, iſtiusmodi glandularum corpuſcula mentientes. Quod reliquum eſt; ſane gaudeo, te meis *Adverſariis*, quaſi ſinceris quibusdam moni- 97
toribus, hic, atque alibi uſum, tandem induxiſſe animum ad illa tuae *Hepaticae Hiſtoriae* addenda quae ad ipſius complementum pertinere videbantur; at magis gauderem, ſi quemadmodum Cyſtis, ita bilariorum quoque Ductuum tunicas ſingulas, harumque deſcriptiones aut ſigillatim adjeciſſes, aut quae eſſe poſſent, hic generatim indicaſſes, aut ſaltem minime praetermiſiſſes quid de iis quas alii vel ante hos totos tres & triginta annos propoſuerunt, habendum eſſet. Haec omnia cum ad *Hiſtoriam* pertinebant tuam *numeris tandem omnibus abſolutam ;* tum longe minus erant in vulgus nota, quam *in intermedia* meſenterii *tunica, ſeu celluloſa*, ejus *glandulas ſitas eſſe*, quod tu hic nobis *autopſia ſatis edoctus confirmas.*

64. De Figura IV. qua Salamandrae cujusdam nonnulla viſcera repraeſentas, crederem me fortaſſe aliqua poſſe adjicere, ſi vel ejus beſtiolae mihi in praeſentia copia eſſet, vel quorum tandem *erro-* 99
rem longè, latèque patentem redderes, in *hujusmodi*, opinor, *inſecti* [ſic enim vocas] anatome, intelligerem. Sed quoniam neque in Joh. Pauli Wrffbainii *Salamandrologia*, neque alibi quidquam inveniſſe memini quod iſtiusmodi controverſiae anſam daret, totam eam rem mitto, ut illud quoque, an Salamandra, quod Eruditus ille Auctor (*i*) negat, recte vocari *inſectum* poſſit. Ad humanam ergo anatomen redeamus; vel ſi de brutis animantibus ſermo a nobis habendus eſt; non Salamandrae, cujus de viſceribus nulla mihi dubitatio fuit, ſed Viperae de qua fuit, jecur, & ventriculus quo ſe modo habeant, videamus. Affirmaveras, *in Vipera* —— *hepar* 125
eſſe

(*i*) c. 5. n. 4.

eſſe *non tantùm ſuprà, & circà ventriculum protenſum, ſed usque ad duodenum; ad ultimam ſcilicet chilificationis opellam ibidem adjuvandam incubatu ſuo.* Ego vero qui ſi aliorum Tabulis, meique ipſius non recenti memoriae omnino credere voluiſſem, oppoſitum affirmare potuiſſem; malui non minorem tibi, quàm mihi, aliisque, fidem habere, & rem propterea in dubio relinquere. Itaque ſcripſi (*k*): id *num ita ſit, dubito.* Verum emiſſis *Adverſariis*, cum tempus rediiſſet habendis, ſecandisque Viperis opportunum, ſubiit quaerere pro veri ſtudio, quemadmodum res ſe haberet. Comperi igitur, me mea memoria non falli. Nam pluribus Viperis diligenter inſpectis, nullam invenire potui in qua haec tria non luculentiſſime obſervarem. Primum: jecur, ventriculum, & ingentem illam veſicam in quam degenerat pulmo, ut ſecundum Viperarum longitudinem ſtatuta ſunt, ita eſſe in eum modum diſpoſita, ut veſica aere diſtenta ventriculum ab jecore, hujusque *incubatu* diducere potius videatur, quam adducere. Alterum: etſi veſica ei rei minime officeret; hepar tamen ne totum quidem ventriculi unum latus ſtipare, imo quae praecipua ventriculi pars videtur, hanc fere non attingere. Tertium: jecoris finem ab inteſtini duodeni initio non exiguo intervallo diſtare. Quae duo poſtrema ut praeclarius intelligantur; ſcire licet, ventriculum Viperarum ſolere formam referre duorum conorum qui inter ſe baſibus juncti ſint. Superior conus in quem imus oeſophagus ipſe expanditur, hujus ſtructurae ſimilior eſt. Inferior autem manifeſtò craſſior eſt, ob intimam tunicam non modo in crebriores fere, altioresque rugas ſecundum longitudinem, complicatam, verum etiam cruſta quadam inſtructam ſubflavi obſoleti coloris, ex plurimis, quod in ſupremo limbo praeſertim apparet, minutis particulis compacta, ipſaque ſpecie atque habitu glanduloſa: quanquam praeterea non ſemel vidi huc illuc per cruſtam disjecta albida quaedam, ovalia, aut ſubrotunda, ſed compreſſa, corpuſcula parvarum inſtar lenticularium glandularum, quorum ſemel nonnulla quidem in ſuperiore etiam cono animadverti, ſed quâ inferiori vicinior erat, & perpauciſſima, cum in hoc longe plura conſpicerentur. Ejusmodi autem cruſta ad hujus inferioris coni verticem non extenditur; ſed duorum fere transverſorum digitorum emenſo ſpatio, deſinit. Mox coni vertex non perficitur; ſed in tubum ſe ſe arctat cylindri forma, donec exiguo, ſed minima tamen ſaepe diligentia conſpiciendo

(*k*) Adv. III. pag. 61.

do annulo, ita poſito ut regreſſui magis quàm egreſſui obſiſtat, ſeu pyloro, intercedente, ſuaque albida, compactaque facie in ſubrubentem, ac mollem converſa, aliquanto amplius inteſtinum fiat, in quod ſub ipſo annulo bilarius canalis influens bilem viridem importat. Eſt autem inter pylorum, & ſupremum deſcriptae in ventriculo cruſtae limbum intervallum transverſorum digitorum circiter trium, idemque fere eſt a pyloro ad finem jecoris intervallum. Jecur enim inſigni ſanguifero vaſe quaſi in duos ſecundum longitudinem diremptum lobos, qui ad finem extenuari ſolent, & alter altero paulo inferius extendi, vix aliquando extremam ac tenuem laciniam infra illum cruſtae ſupremum limbum, neque tamen niſi ad exiguum tractum, demittit. Itaque cum jecur longitudine ſex fere aequet transverſos digitos; ſuperiore quidem parte quae prope cor incipit, & deinceps reliquâ quae ut craſſior, ita ad *incubandum* aptior eſt, oeſophagum; inferiore autem, quae jam tenuior eſſe ſolet, eam ventriculi regionem quae oeſophagi ſimilior eſt; quantum pulmonaris veſica permittit; comitatur, & ſtipat; regionem autem ventriculi alteram, quae, ut ex deſcriptione etiam intelligitur, potiſſima eſt, hanc, inquam, vel potius ſummam ejus dumtaxat partem vix tenui extremâ laciniâ attingit, ſic ut propoſitum trium fere digitorum intervallum inter hepatis finem, & inteſtini duodeni initium ſervetur. Cum haec omnia in pluribus illis quas eo tempore diligenter ſecui, Viperis ad hunc omnino modum ſe habuerint; non me tunc poenituit quod aſſenſum ſuſtinuiſſem, te contra docente, *hepar* in Vipera *protenſum* eſſe *uſque ad duodenum; ad ultimam ſcilicet chilificationis opellam ibidem adjuvandam incubatu ſuo:* neque vero in praeſentia poenitet, quamvis tu dubitationi meae opponas *tuam*, *omniumque* [ſic enim ais] *ac-* 1137
curatiorum Anatomicorum autopſiam, qua videlicet *ſuaderi luculenter poſſim.* Nam etſi omnes a me adhuc viſae Anatomicorum Tabulae non tibi; quod conſtat; ſed mihi adverſarentur; in re tamen quae non dexteritatem, neque artificium, ſed oculos tantum requirit, me meis oculis non minus ſaltem quam veſtris, credere aequum eſſe, exiſtimarem.

65 Poſtrema hujus VII. Tabulae Figura, ut *extra ordinem* addita eſt, ſic oſtendit, quàm praeter expectationem tibi, Vir cl. acciderit aliquid intueri de illo genere quod tandiu Malpighii Aſſeclis negaviſti. Verùm hoc in praeſentia omitto quod tibi permirum viſum eſt. Illud ego viciſſim miror, te id rete intra ſuillum

jecur pingentem, nuſquam in tot Iconismis delineaviſſe, nec, quod ſciam, in tam longo Opere memoraviſſe rete illud quod ultro, ac ſine ulla prorſus ſectione, nedum praeparatione, in externa facie humani, & plerarumque beſtiarum jecinoris ſaepe vel luculentius obſervamus quam intra ipſum humanum, ſuillum, & aliarum animantium jecur, nulla pariter adhibita praeparatione, ſpectemus. Sed de hoc fuſius alibi ſcripſimus.

1054 66 Ad Tabulam denique veniamus VIII. in cujus Figura I. *Sinum ductûs hepatici* non ſecus proponis, atque indicas, ac ſi in omnibus cadaveribus iſta occurreret peculiaris dilatatio. Video quidem, a Gliſſonio (*a*) transverſam quandam in eo ductu amplitudinem pingi in quam rami omnes corrivantur. Sed neque perpetuae hae res ſunt, ut ſive inanes, ſive immiſſo aere diſtentos ductus obſervando, comperi, & quibus ſunt, eorum nonnullis an potius a bile majore copia congeſta, & diutius ſaepe reſtitante accidiſſent, quam ab ortu paratae jam eſſent, dubitavi. In ramorum autem ejusdem Ductus numero, habitudine, finibus quantum iſta vel a tuis reliquis Iconismis, te ſilente, diſcrepet delineatio, manifeſtius eſt, quam ut animadverti a me debeat. Verum ſi qua in re te, Vir cl. ſilere non oportebat; in iis certe non oportebat tot, tamque conſpicuis *faſciculis muſcularibus* quibus Gliſſonianam Capſulam *robuſtè inſtructam* repraeſentas; neque enim ad iſtum modum perpetui magis occurrunt, quam adeo manifeſtae Glandulae in ipſa occurrant. Quod autem *Septum capſulare primum opinaris Cl. Boh-*
1055 *nium obſervaviſſe;* opinio plane te fallit tua. Ejus enim quae profers, verba: *vaginam craſſiorem eſſe illâ ſui parte, quâ portam, ac quâ porum biliarium involvit; imò binis his vaſis proceſſus ejusdem involucri vices intermedii ſepimenti praeſtare*, miror, te non vidiſſe fere ſecundum vulgatiſſimam Anatomiam Hepatis, Franciſci Gliſſonii conſcripta eſſe. In ea nimirum haec legimus (*b*): *Capſula communis, ubi vas iſtud* biliarium *obtegit, minùs, quàm alibi, craſſa eſt; quippe pars ejus magna inter Portam, & vas iſthoc intervenit:* & mox: *Praeterea, toto vaſis hujus tractu, capſula communis, prominentiâ quadam tereti, durâque extuberat:* & infra (*c*) *Cùm Capſula eâ ſuî parte, quâ Portam tegit, craſſior ſit, quàm illâ quâ ramos bilarios obducit, ſeptuplòque minimùm latior reperiatur; cumque nonnulla ejus portio inter Portam & porum bilarium [praeſertim*

(*a*) Anat. Hep. c. 27. (*b*) Cit. cap. 27. (*c*) C. 28.

tim in majoribus eorum ramis] manifeſtè intercedat ; & caet.* Sed ut id Septum Gliſſonio eſt reſtituendum ; ſic ipſam Capſulam ; quanquam, ut a Gliſſonio diligentius deſcriptam, eoque nomine inſignitam, Gliſſonianam Capſulam communi more nos quoque appellare conſuevimus ; aliis Inventoribus acceptam eſſe referendam, non ignoramus. Quamobrem tibi minime poſſumus adſtipulari ſcribenti, eam *primum detexiſſe laudatum Virum Gliſſonium.* 27
Etſi enim ipſe quoque id opinabatur, cum haec verba (d) edidit A. 1654 : *Mihi primùm [niſi fallor] contigit, partem hanc detegere ; cùm ante duodecim annos, ex mandato Collegii Medicorum Londinenſium, mihi publicè praelegendi munus incumberet* ; tamen ; ut de Euſtachio ex conjectura nil dicam ; ſane Joannes Walaeus in altera *de motu chyli & caet.* ad Bartholinum Epiſtola, ſcripta A. 1640. diſerte haec poſuerat : *in ipſo hepate, tot rami arteriae coeliacae ſunt, quot ſunt rami venae portae, & totidem quoque ſunt rami ductus cholidochi, quae omnia hactenus ab Anatomicis pro venis portae habita ſunt, quod COMMUNI TUNICAE tria illa vaſorum genera in hepate includantur* : quibus inſuper Walaei verbis ſuſpiciones illas meas de calculis a Columbo, & Cameniceno, haud in Portae vena, ſed in bilario ductu inventis confirmari maxime vides. Denique cum ais, *Concurſum* Ductûs *cyſtici, ac hepatici* eſſe *in hoc exemplari quaſi ad angulum rectum* ; id quidem omitto ; nam tuam tibi Figuram adverſari ſatis video, quae a parte jecoris acutum, ab altera obtuſum angulum quam luculentiſſime oſtendit. Sed cum eundem illum *concurſum* ibi delinees, ubi revera eſſe potuiſſe non videtur ; obſecro te, ut diligenter conſideres, num etiamſi ductus Hepatici Sinum *in naturalem ſedem*, ex qua *diduxiſti, atque elevaviſti*, repoſitum intelligamus, ille tamen *concurſus* eo non cadat, ut intra Capſulam delituiſſe, neceſſe fuerit.

67 Etſi tum veteres, tum recentiores Anatomici plures nobis totius venae Portae delineationis reliquerint ; tamen tua quoque, Vir cl. induſtria probanda eſt, qui novam adhuc, eamque majorem in II. Figura inſuper addere voluiſti. Verum optandum fuerat, ut id aliquanto feliciùs praeſtares. Nam ſi nihil proportione eſt pulchrius, ſi contra nihil ad perturbandos Tirones aptius, quam partium in una eademque Icone minime ſervata proportio ; quid tanti fuit, ut *gaſtricas omnes venas adeò contraheres ſuisque in extenſionibus in hac Figura* 1065
ab-

(d) Ibid.

*abbreviares, ut anguſtiſſimus hîc admodum infra naturalem magni-
tudinem repraeſentaretur ventriculus?* ut *repraeſentati ventriculi ſe-
dem juſto altiorem efficeres?* ut *truncum Portae juſto longiorem deli-
neari curares?* Nimirum *ne ſubjectae venae occultarentur*, atque *ut
vaſa hepatis ventriculo ſuperimpoſiti diſtinctim oſtenderentur.* Sed
aut ego quidem plurimum fallor, aut potius quam usque adeo a
proportione recederes, decebat idem in gaſtricis facere quod in tot
aliis venis feciſti, ut nihil niſi fines oſtenderes, vel ſi reliquum
addere placebat, ut craſſiorum dumtaxat trunculorum ductum, &
ſedem per lineas e punctis factas indicares; caetera autem, ſi vel-
les, ſeorſum peculiari Icone perſequereris. Huc illud accedit quod
988 Tirones magis perturbet, te ſupra pollicitum in tuis Figuris *omnia
magnitudinem naturalem ſervantia*, venae Portae truncum in III.
Tabula aliquanto, in hujus vero Figura I. multo longiorem, quàm
in hac qua de loquimur, II. pinxiſſe, in qua tamen *truncum Por-
tae juſto longiorem delineari curaviſſe* te, dicis; ut vel in ſuperiore
Figura errorem, vel in hac minorem hominis magnitudinem [quan-
quam huic cogitationi, praeter ſilentium tuum, Sinûs, & ramo-
rum venae in utrâque Figurâ comparata dimenſio obſtat] vehe-
menter ſuſpicari cogantur. Sed in eo quoque minus felix fuiſti,
quod in ſubjectum incidiſſe videris nimium diſcrepans a caeteris ex
quibus ſuperiores Icones deſcriptae ſunt. Nam ſi a Tironibus dex-
tera, ut par eſt, earum pars cum hujus ſiniſtra, & viciſſim confe-
ratur, vel ſi tantummodo in hujus Tabulae Figuris duabus primis
ramorum ortus, ſedes, primaeque partitiones inter ſe comparen-
tur; vereor, ne haec magis diſſideant, quam verba ſignificant tua
1062 quae in eorum dumtaxat *diſtributione ramorum ad varias jecoris
regiones, nonnihil varias per homines varios habitudines* eſſe, indi-
23 cant. Huc adde quod Tirones magis magisque perturbet, te qui
recte alibi, & in hujus quoque Explicationis initio venam Portae
in radices, truncum, ramosque dividendam eſſe, agnoveris, ipſe-
que diviſeris, ſaepe deinde in hujus Explicationis progreſſu, ejus
oblitum diviſionis videri. Quae enim venae tanquam minores radi-
ces ab aliis ventris partibus in radices majores, & truncum conve-
nire dicendae erant, eae contra a majoribus radicibus, & trunco
1063 *egredi, emergere, germinari, oriri*, & ad illas ventris partes *pro-*
1065 *duci, dividi, propagari, ramos diſſeminare* dicuntur. Alia praeter-
1066 mitto; ſed unum tamen, ad hanc, aliasque in quibus venae Por-
tae Sinum delineas, Figuras pertinens, ante ſubjiciam, quàm de
proxima finem ſcribendi faciam.

68 Proxi-

68 Proximae igitur Figurae III. quae Tabulae Euſtachii XXVII. [in Theatro Mangeti XI.] Prima eſt, cum Ampliſſimi Lanciſii Interpretatione productae, altera a te adjicitur Interpretatio in *Animadverſione* videlicet quae inſcripta eſt: *De vero in hac Figura Authoris Bartholomaei Euſtachii ſenſu.* In quo aſſequendo utinam 1098
longe feliciſſimus fuiſſes. Sic enim operae pretium apparuiſſet, cur iſtam ultro, & ſponte tua interpretationem ſuſcepiſſes neque faci-lem, neque ejusmodi ut confici ſic poſſet ſine multiplici reprehenſione Viri de utroque noſtrum egregie meriti. Ego vero praeſenti coactus inſtituto, tertiam quidem interpretationem afferre conabor, ſed earum dumtaxat partium de quibus & dubitatio ſit, & ſententiam meam firme, ac luculenter probare poſſim. Sic enim ratio apparebit cur aut revelare Euſtachii mentem aggreſſus ſim, quam alioqui multis in Figuris, ut in hujus quoque nonnullis partibus, me nondum ſatis aſſecutum confiteor, aut quaedam ab Lanciſio non ſcripta adjicere, quem minime dubito haec quae proponam, per ſe, & longe quidem facilius, viſurum fuiſſe, niſi innumeras illas ſuas rerum difficillimarum Explicationes intra eas temporis anguſtias, interque illa tot, ac tanta quibus diſtinebatur, negotia effundere debuiſſet. Illud principio eſt ſtatuendum quod ex inſpectione Figurae illius I. ac proximarum II. & IV. apertiſſime colligitur: cum Euſtachius vellet univerſam venam Portae ſociis ubique ſtipatam arteriis ſive coeliacis, ſive meſentericis ab anteriore facie demonſtrare; in I. venae illius ramos, & radicum fines; in II. & IV. ramorum initium, & radices; in omnibus interjectum ramis, ac radicibus truncum propoſuiſſe. Ex quo conſequitur, ut ſiquid forte dubitationis in Figura I. explicanda occurrat, magno adjumento eſſe debeat vel II. vel IV. quippe quae, ſi varium, a Lanciſio animadverſum, *vaſorum numerum*, ac praeterea variam inſertionem excipias ejus venae quae inferiorem arteriam meſentericam ſociam habet, & ſiqua ſunt alia iſtiusmodi; in reliquis certe partibus eaedem ſunt, in eoque praeſertim, ut continuationes ſint trunci venae Portae, in hiſce ambabus, ut diximus, Primaque Figura delineati. Hoc quod poſuimus, exemplo aliquo illuſtremus. Amanuenſium Lanciſii culpâ ingens error in Figurae I. Explicationem irrepſit, cum *Majores venae portae rami ſubſtantiam hepatis penetrantes* ad 13. ÷ 12. indicati ſunt, ſive ad litteram *c* in Theatro, & apud te quoque, Vir cl. quem minus gravia notantem, tale erratum tua Animadverſione non emendaviſſe, plurimum miror. Atqui illos non eſſe ramos *ſubſtantiam hepatis penetrantes*, ſed

ra-

radices in truncum Portae confluentes, ſi ex anatome non conſtaret, ſatis ſuperque intelligi poſſet ex ambobus trunci illius extremis in triplici propoſito Iconismo inſpectis, atque collatis. Cum igitur res ad hunc modum ſe habeant; in propoſitis ſuper Figura I. dubitationibus dirimendis, recte atque ordine facere videbimur, ſi proximis illis Figuris pro re nata ſubinde utamur.

69 Illud primum animadvertis, *illam ubicumque duplicatam, quam ad quoslibet majores, minoresque Portae ramos, conſtanter delineatam intuemur, parallelam diſtributionem*, illam, inquam, *Lanciſianâ explicatione adnotatam non perſpici*. Eſto, Lanciſius breviſſimis Explicationibus illis ſuis majora potiſſimum adnotare ſolitus, duplicem iſtam diſtributionem diſerte non memoraverit; quanquam incuriâ, opinor, Pictorum, Scalptorumque Euſtachianorum non *ubicumque*, neque ad *quoslibet minores ramos* illa *conſtanter delineata* eſt; Poteras tamen Lanciſio ignoſcere, quod diſerte duplicem non adnotaverit, cum tu qui triplicem adnotare debebas, duplicem dumtaxat notes. Nam eſſe triplicem, vel ſola comparatio ſatis docet Figurae hujus I. cum proximis illis duabus, in quibus duplicitas ternis in ſingulis ramis parallelis lineis, non quaternis, ut in hac fere ubique, deſignatur. Quo poſito, fallaris neceſſe eſt,
1099 cum per iſtam parallelam diſtributionem *nil aliud indicare voluiſſe accuratiſſimum Auctorem Euſtachium*, doces, *praeter quàm parallelam per totum jecoris corpus vaſorum Portae, ac biliarium Ductuum, ſe ſe perpetuò comitantium, diſtributionem*. Nam ſi vel duplex tantùm parallelum vas Euſtachius delineaſſet; *nil aliud indicare voluiſſe* praeter ramum venae Portae, & bilarium ductum, negare tamen poſſem, praeſertim cum id tu ex Figura ipſa non probes; ipſe autem pro eo ductu, hepaticae arteriae ramuſculum pariter indicare potuiſſet; Quanto ergo magis negare potero, *nil aliud indicare voluiſſe*, cum vas, non duplex, ſed triplex eadem diſtributione delineaverit? Quid verbis opus eſt? cum ex hac ipſa Figura mox ſim luculenter oſtenſurus, in ea Euſtachium conjunctos cum ſingulis venae Portae ramis binos demonſtraſſe ramuſculos, arteriae videlicet, ac ductus hepatici, ad ultima uſque, quantum ipſi perſpicere datum eſt, illius venae extremá deductos. Nec mirum; quando olim Galenus (*a*) non modo *excarnare*, ut nunc loquimur, hepar, docuit, & ſingulos venae Portae majores ramos *in ramos* minores, & hos *in ſurculos*, & hos denique *in germina* di-

(*a*) De Anat. Admin. l. 6. c. xi.

diviſos perſequi; verum inſuper tradidit, *ſi animal amplae magnitudinis extiterit, UNA CUM* his *VENIS, & meatus, qui bilem recipiunt, & arterias ipſius, dum in jecore, ſicut oſtenſum eſt, detegis, conſervare eſſe integrum: Sin autem parvum fuerit, non adeo AD FIBRAE CUIUSQUE EXTREMUM tria vaſorum genera poſſe ſalva relinqui.* Igitur Euſtachius in Galeni lectione, ſiquis alius, exercitatiſſimus, ab hoc propoſitam *excarnandi* hepatis rationem amplexus, eadem quaerere aggreſſus eſt. Et ſive apertâ Capſulâ qua terna illa vaſa in unum faſciculum junguntur, ſingula quoad potuit, ſcalpello eſt perſecutus, reliquum immiſſo, ut jam tum ſolebat (*b*), aere, aliove humore, perſpexit; ſive flavus illi color, ductus hepatici, hiantes autem, ut in arteriis, ſectiones, arteriae indicium; ut nobis etiam, in valde ulterioribus hiſce ramuſculis; nonnunquam dederunt; certe nihil eſſe manifeſtius poteſt, quàm ipſum olim, cum Summi alii Anatomici, ut ſupra vidimus, hiſce in rebus caecutirent, hunc trium vaſorum faſciculum, & quod facilè conſequitur, Capſulam ea concludentem perſpexiſſe, & Poſterorum in his retegendis induſtriam tanto antea tempore praeveniſſe.

70 Sed priusquam id oſtendo; neceſſe eſt cuidam occurram dubitationi tuae. Nam *praeterea valde ambigere te*, ſcribis, *pro binis illis trunculis d. d. duos arteriarum ramuſculos, ut interpretatur clariſſimus Commentator* Lanciſius, *noſtrum intellexiſſe Bartholomaeum.* Te autem *cogitaviſſe*, ſubjicis, *incomparabilem illum Anatomicum per binos hos trunculos, arteriam, ſimulque nerveum aliquem majorem ramum indicare potiùs diſtinctim voluiſſe. Ita*, concludis, *Euſtachianae figurae neceſſariam partem, ſeu nerveam, quae quidem in memorata explicatione deſideratur, jurè reſtituimus.* Ego vero de eo primum ambigo, num Lanciſius, cum duos illos ramuſculos arterioſos per 12. 11. deſignavit, de ambobus trunculis intellexerit, quibus nunc pariter litteras *d. d.* appoſitas eſſe, video, an de ramuſculis duobus qui ex ſiniſtro trunculo cooriuntur. Hoc enim ſi voluiſſet; Euſtachii mentem praeclare mihi videretur aſſecutus. Ab hac autem, quod pace tua dixiſſe liceat, te longe cenſeo receſſiſſe, cum in alterutro eorum trunculorum [utrum enim dicas, ſiniſtrum, an dexterum, non definis] *nerveum aliquem majorem ramum*, eumque tanquam hujus *figurae neceſſariam partem* agnoſcendum eſſe, arbitraris. Volo enim, tuis ex Tabulis, tuo-

(*b*) De Renib. c. 42.

tuoque ex arbitrio judicemus: optionem tibi do, ut de duobus illis trunculis utrum velis ſeligas, quem pro ramo nerveo, & quem pro arterioſo Euſtachius pinxerit. Utrumlibet pro nervo accipias; nonne reliquus, pro arteria videlicet accipiendus, aequalis nervo illi erit, vel fere aequalis? Nunc igitur ex tua ipſa Tabula IV. in qua hepaticos nervos omnes cum arteria demonſtras, ex ramis nerveis illis omnibus unum mihi, ſi potes, indica, qui non ipſo hepaticae arteriae trunco plurimis partibus minor ſit. Fatearis igitur neceſſe eſt, de iis trunculis neutrum pro nerveo ramo ab Euſtachio eſſe delineatum, praeſertim ſi illud inſuper attenderis, neque conſuetudinis ipſius fuiſſe, ut cum viſcerum ſingulorum vaſis, nervos commonſtraret, &, ſi maxime fuiſſet, in nullis tamen ejus Tabulae Figuris, illisque potiſſimum proximis quae hujus continuationes ſunt, id feciſſe, &, ſi etiam feciſſet, in hac certe Figura, hisque trunculis non feciſſe, quorum videlicet ſectiones ambas ad eundem modum repraeſentarit: tantum abeſt, ut nervus vel in *memorata explicatione* Lanciſii, meritò *deſideretur*, vel ut abs te, ceu *Figurae neceſſaria pars* ſit *jure reſtitutus*.

71 Verum ut de iis trunculis *d. d* neutrum eſſe nervum, contendo; ſic non utrumque, ſed alterum dumtaxat eſſe arteriam, agnoſco. Nec me tamen plāne permovent quas in hanc rem producis, rationes: *neque binos arteriarum truncos ex coeliaca in hepar proficiſci; neque unquam ſuper Portae truncum ad jecoris oſtium arteriam hepaticam in ramuſculos, praecipuè aequales, & parallelos, jam diſtributam obſervari.* Nam bini nonnunquam earum arteriarum ſunt trunci, quod in noſtro quidem Theatro publice ante hos novem annos demonſtratum eſt; tunc autem ramuſculos eſſe aequales, & parallelos, nil prohibet; *nunquam* vero *ſuper Portae truncum ad jecoris oſtium* jam ortos *obſervari*, quis concedat? Me igitur magis moveri fateor ab duabus illis Figuris proximis, quas hujus eſſe continuationes, ſaepe diximus. Nam per iſtam ipſam faciem trunci venae Portae unum trunculum, non duos, commonſtrant ex coeliacae arteriae ramo ſurſum contendentem, cujus trunculi ſedem, magnitudinem, partitionem ſi diligenter attenderimus, ac ſimul haec omnia cum trunculis in Figura hac pictis contulerimus; facile intelligemus, unum arterioſum eſſe trunculum, eumque ſiniſteriorem de duobus quos hîc Euſtachius delineavit. Reliquus vero trunculus, ſive dexterior, cum arteria non ſit, nervus autem eſſe nequeat, velut ſupra oſtenſum eſt; relinquitur, ut bilarius ſit Ductus; neque enim alius iſtiusmodi truncus ſupereſt qui pro-

propter truncum venae Portae cum hac in ramos dividatur. Quod ſi Figuram diligentius inſpiciamus; haec magis magisque confirmabimus. Siniſtri enim trunculi ramus dexter mox ramuſculum emittit, venas cyſticas ita comitantem, ut pari cum ipſis paſſu incedat, ac pariter dividatur: quae res profecto neque bilariis ductibus, neque cyſticis nervis convenit, ſed arteriis. Itaque tu ipſe in calce *Animadverſionis* hoc agnoſcis, ubi de venis *cyſticis* verba fa- 1100
cis *cum trunco ex iisdem producto, ſociâque arterioſa propagine, quae quidem omnia*, inquis, per *figuram Auctoris elegantiſſimè diſtinguuntur.* Neceſſe ergo eſt, ut trunculus, unde ramus oritur, ex quo *arterioſa* iſta *propago* enaſcitur, arteria ſit. At ille idem ramus ulteriùs progreſſus, alios manifeſto ramuſculos praebet qui ſocios ſe dant ramis venae Portae, pictaeque ab Euſtachio illius triplicis *parallelae diſtributionis* unam efficiunt partem. Igitur pa- 1101
lam eſt, arteriae hepaticae cum vena Portae progreſſum per hepar, ac conjunctionem ab ipſo fuiſſe cognita, & hic delineata, neque ea diſtributione *nil aliud indicare voluiſſe praeter quàm* —— *vaſorum Portae, ac biliarium Ductuum* perpetuam conjunctionem: quod certe ſcripſiſſes nunquam, ſi ſemel attente quam deſcripſimus, ejus rami progreſſum, ac partitiones in ipſa autographa Euſtachii Tabula, non in ea quae oſcitanter hac praeſertim parte a tuis Scalptoribus deſcripta eſt, Icone inſpexiſſes. In eademque Euſtachii Tabula alterius trunculi ramum dexterum ulteriùs quàm in tua Icone pergentem, ac dexterum venae Portae ramum jam comitantem viſſes. Quacum re ſi caetera, quae in eodem ſpectantur trunculo, conjunxiſſes, illudque praeſertim quòd qua parte Cyſtis felleae ſedem reſpicit, Cyſtici in ſe influentis, & hinc abſciſſi meatus adjunctam adhuc particulam ſervat; non ſane video, cur de nervo potius quam de bilario Ductu cogitare debuiſſes. Huc illud denique accedat quod & perſpicuitatis ratio, & ſervata ab Euſtachio in Figuris illis proximis, totaque adeo illa Tabula conſuetudo plane poſtulat. Cum enim quorumcunque vaſorum conjunctam parallelam diſtributionem propoſuit; nunquam trunculos ad quos ea pertinent, praetermiſit; ut videlicet vaſorum origines, finesque ſciremus, & ex truncis naturam, ac nomen cujusque rami, & viciſſim, facilè poſſemus cognoſcere. Hoc cum ita ſit, quî fieri potuit, Vir cl. ut qui de duobus trunculis alterum arteriam eſſe, arbitrareris; *nil aliud* in ramorum diſtributione *indicatum* credideris ab Euſtachio *praeter quàm biliares Ductus*; & viciſſim ut qui ramos, *biliares* eſſe *Ductus* cenſeres, trunculum alterum non hiſce Ductibus, ſed nervis tribueris?

72 Hactenus quae Euſtachiani Iconiſmi partes diligent ia noſtra explicari poterant, ſatis, ut opinor, dilucide, & firme explicatae ſunt; ut planum jam ſit, Ductus bilarii, & Arteriae hepaticae perpetuam intra hepar cum vena Portae conjunctionem minime Euſtachium latuiſſe. Nunc eae ſequuntur partes, quae potius quid non eſſe videantur, quam quid ſint, affirmare poſſim. Nam quod tu *intelligendum ducis*, Euſtachium *per illum ramum*. f. [Lanciſio 8. ÷ 12.) *non quidem venam umbilicalem arcuatam delineare intendiſſe, ut explicat cl. Lanciſius; ſed potiùs ſiniſtram ſinus Portae productionem*: quod deinde addis, *ramum illum* rami f extremo ſiniſtro ſuperimpoſitum, *quem tu peculiariter adnotas ſuperadditâ Literâ*. g. [*ſed à doctiſſimo Interprete non adnotatur*] —— *ab Euſtachio* ——, *ut tubum metipſum* foetus *venoſum procul dubio adumbratum fuiſſe*: quod denique *concipi poſſe*, negas, *Euſtachium vas*
1100 *illud*. e. [Lanciſio 11. 14.] *pro vena ipſa umbilicali delineaſſe*. —— *Cautiùs igitur juvare decernere*, *cl. Euſtachium canalem hujusmodi*. e. *in ramos diffiſſum*, *non jam pro vena umbilicali adumbraſſe*, *ſed totum pro ulteriori ſinûs Portae ſiniſtra productione*; quod, inquam, haec tu omnia pronuncias; ego ut rationes haud improbo tuas, propter quas ea non eſſe videri ais, quae interpretabatur Lanciſius, ita viciſſim ſpero, te non improbaturum meas, quibus adductus, neque illa eſſe videri ajo, quae ipſe nobis interpretaris. Nam; ut ab ultimis incipiam; fateor quidem, canalem *e* non videri eſſe venam umbilicalem, cum ejus attendimus ramos, quos certe in ea vena nos adhuc conſpicere non potuimus. Non tamen Sinûs venae Portae ea videtur eſſe productio, quae cum eo Sinu non communicet, ſed cum ulteriore demum ramo, non ſolum ex Sinu jam profecto, ſed in alios etiam ramos diviſo. Quid? quod non modo Sinûs, ſed ne productio quidem eſſe videtur iſtius rami venae Portae, cum & multis partibus craſſior ſit curvo illo ramuſculo f. per quem a latere cum ramo illo continuatur; & ſuos ipſe ramos contra obverſos habeat, ac rami illius productio haberet. Quid ergo eſt? Num forte major aliquis ex iis ramis quos aliquando Falloppius (*a*) [ut ejus verba, ſupra a nobis ex parte allata, demonſtrant] hinc communicare vidit cum intima ſiniſtri hepatis lobi ſubſtantia, inde vero aut *ſub pancreo cum quibusdam aliis venis ab eodem portarum trunco extra hepar obortis*, aut *in liene* cum hujus *ipſius ſubſtantia*. Non hoc dico; neque enim delineatio haec cum Falloppii deſcriptione ſatis convenit, quamvis ad id rerum genus qua-

(*a*) Obſ. Anat.

quadantenus videri poſſit accedere. Hoc tantùm dico, Lanciſium in vena umbilicali deſignanda attendiſſe locum *e.* ejusque canalis craſſitudinem venae umbilicali convenientem. Atenim, hic urges, *cui unquam verè anatomico contigiſſet perſpicere, umbilicalem venam ſuo per hepar itinere in ramos faceſſere?* Hoc Lanciſius vel quibusdam crediderit Scriptoribus, vel potius in tanta rerum copia ſatis fortaſſe non attenderit. Sed tu viciſſim [quod pace tua dixiſſe liceat] non vidiſti, quaerere ex te, ſi viveret, Lanciſium poſſe, *cui unquam verè anatomico contigerit proſpicere*, Sinum venae Portae, poſteaquam in majorem ramum, deinde in ramuſculum contractus eſt, mox repente in ampliorem, & tam longum ramum expandi, cujus praeterea ſurculi contra atque oporteret, non ſecundùm motum ſanguinis a Sinu venientis, ſed contra eundem converſi ſint, nimirum ut ob haec tandem omnia; quae non umbilicalis eſſe vena, ea *cautiùs*, ſi Diis placet, Sinus illius eſſe productio ipſa videri debeat.

73 Sed haec fortaſſe pro ſe Lanciſius. Ego verò pro ipſo ad alterum reſpondebo quod in ejus perbrevi Explicatione deſideras, ut ramum videlicet *g.* adnotaſſet, quem tu ab Euſtachio pro *tubo metipſo venoſo* foetus *procul dubio adumbratum fuiſſe*, pronuncias. Scilicet hoc ipſum Lanciſio dubium viſum fuerit, neque injuriâ viſum. Nam ſi Anatomen, atque adeo tuam ipſam, quam iſtic memoras, II. Tabulam conſulamus; certe neque ſedes, neque initium, neque finis ejusmodi ſolet eſſe, tubuli venoſi. Totus enim a ſiniſtro latere trunci venae Cavae; non ad hujus anteriorem faciem poſitus eſt: Ex Sinu autem oritur venae Portae; non ab ramis de quibus antea dictum eſt: Denique in Cavam deſinit ex hepate jam emergentem, hoc eſt ad *a;* non ad *g.* multoque minus ubi delineat Euſtachius, cujus Autographum Scalptores tui neſcio cur hac ipſa in re non ſecuti, hujus rami finem tum aliquanto altius produxerunt, tum bifidum non expreſſerunt, quae res videlicet ipſa quoque iſti repugnaſſet interpretationi tuae. Cui tamen interpretationi ne illud quidem ſatis eſſet, nec quod in ullos alios ſurculos ramus idem *g.* toto itinere non dividatur, quando Euſtachius a dextris cyſticae venae dexterae alterum vel longiorem pinxit ramum venae Portae qui nullos ſurculos de ſe emittit.

74 De ramo autem *f.* quòd *Sinus Portae productio* eſſe non videatur, ex iis quae ſupra ſunt dicta, intelligitur. Quod ſi ex me forte viciſſim quaeras, quid fuiſſem ipſe facturus, ſi trium iſtorum ramorum *e. f. g.* interpretationem aggredi debuiſſem; ſic habeto:

me utrinque rationes fuiſſe propoſiturum, cur vena umbilicalis, productio Sinûs venae Portae, tubulus venoſus tum eſſe, tum non eſſe videri poſſent: iisque propoſitis, rem in medio relicturum, ut ſiqui vel alia veſtigare, & credere mallent, vel haec quidem, ſed ita uti Euſtachius aut humani aliquid paſſus eſſet, aut ex quàm rariſſimo exemplari, aut ex non humano rem deſcripſiſſet, aut ejus Pictores, Scalptoresque non ſatis fideliter expreſſiſſent; haec per me omnibus ſive meliora ſtatuendi, ſive divinandi facultas libera eſſet. Itaque multum cenſeo laudandum eſſe conſilium tuum, ubi ratione illa propoſita quod vena umbilicalis ad hepar in ramos non findatur, nihil ipſe de alia quadam Euſtachii delineatione conſtituere videris, ſed ita ſcribis: *Ob ſimilem rationem, an Euſtachius in fig. 3. Tab. II. ex Tabulis ſuis, quae inſertae ſunt Theatro Anatomico [& II. eſt Tab. X. Romanae editionis] pro trifido vaſe illo. h.* [Lanciſio 6. 27] *ſeu in tres ramos ad ingreſſum in hepar diviſo, venam umbilicalem ſignificare voluerit, Probi Anatomici viderint.* Quanquam in ea Figura; ne tecum quidquam diſſimulem; res aliquanto minus difficilis videri poteſt. Nam illud primùm, quod Lanciſium, opinor, movit, ex anatome perſpicuum eſt, nullum eo loco vas ejusmodi craſſitudinis ſubire jecur, praeter venam umbilicalem. Neque aliud voluiſſe Euſtachium, altera ejus Figura commonſtrat, quae in proxima ipſius Tabula ſequitur, ac numero IV. deſignatur. Si enim hanc eodem quo illa poſitu, locatam fingamus, ſique jecoris fiſſuram, ſi iſthmum, ſummae fiſſurae latera committentem, in utraque attendamus; ut in hac ibi nullum aliud vas, niſi umbilicalem venam, membraneo ligamento annexam, oſtendiſſe videbimus, ſic in illa quoque nullum aliud ibidem vas, niſi eandem venam, ab ligamento jam liberatam, voluiſſe Euſtachium oſtendere, non difficile conjiciemus. Cur autem in vena illa, ſic liberata, & fortaſſe etiam verſus jecinoris limbum aliquantum protracta, ſupremam partem pinxerit trifidam, ſive ſingulos ſe minores ramos ab ſingulis lateribus in hepar mittentem; certam quandam mihi poſſe videor ex anatome conjecturam afferre.

75 Quod ut faciam; neceſſe eſt ad memoriam revocem, imo paulo fuſius exponam quod ſupra ad tuam III. Tabulam adnotavi: ſolitum me eſſe invenire, Sinum venae Portae, cum a dextero jecinoris lobo ad ſiniſtrum ſe extendens, contra interjectam utrique lobo fiſſuram pervenit, ſe ipſum, aut potius quendam quaſi ramum ex ima ſui parte deorſum mittere, qui obviam ſcandentem um-

umbilicalem venam mox infimo ſuo extremo ſic excipiat, ut non facillimum ſaepe ſit utriusque fines ſtatuere, praeſertim cum venae ſumma pars [quod nonnunquam obſervavi] non prorſus adhuc in adultis occluſa eſt. Ex ejusmodi igitur ramo, in quem ipſa umbilicalis vena rectà producitur, & quidem prope hujus venae finem, cum alii minores rami ab anteriore, ſeu ſuperiore facie oriuntur, tum duo praecipui ab lateribus recedunt, ſinguli ab ſingulis; ut haud raro, extrinſecùs inſpiciendo, non abſimilem effici figuram viderim ac ſi vena umbilicalis in fine trifida eſſet, quemadmodum ab Euſtachio in eo Iconismo videtur repraeſentari. Etſi vero ramum illum Sinus, duobus ramis interjectum, prae his invenire ſolitus ſum craſſiorem, quam Euſtachius delineavit; ab ſingulis autem lateribus non ſingulos ſemper praecipuos ramos, ſed binos interdum comperi; ſaepe vero non ſurſum, ſed deorſum potius oblique ductos inveni; nunquam tamen haec quaeſivi [quaeſivi autem in adultorum jecinoribus ſaltem decem] quin ſi extrinſecùs ſpectarem, illa ſe ſe mihi ſpecies offerret venae umbilicalis quae in ſummo hinc, & hinc ramos emitteret; ſi verò intrinſecùs ſcrutarer, Sinus caveam deprehenderem ſe ſe manifeſto demittentem in occurſum illius venae, iisque ramis initium praebentem. Itaque etiam atque etiam miratus ſum, te eum Sinum toties delineantem, vix ſemel aliquid pinxiſſe quod ad ea quae ſunt a me decies continenter perſpecta, accedere videri poſſet, in Tabula nimirum II. ad litteram *q*. non ſecus ac ſi id ipſum pro re *ſingulari* aeque habuiſſes ac diviſiones illas de quibus ibi verba feciſti in explicatione litterarum *r. r. r.* Sed longe aliter viſum iri iis ſpero qui diducta jecoris fiſſura, hujusque iſthmo, ne ulla ex parte obſtet, diſſecto, 897
umbilicalem venam ad ſuum usque finem perſequentes, qui rami denique hinc, & hinc in ſummae fiſſurae latera, eamve viciniam immittantur, inquirant; mox autem trunco venae Portae, & continuato Sinu a ſiniſtris aperto, ſectionem ad venam usque umbilicalem deducant, eorum quos diximus, ramorum oſcula perquirentes. Hi igitur ſi in iſtiusmodi perquiſitionibus fuerint diligenter verſati, cum facile mecum conjicient quid Euſtachius per trifidum illud vas ſignificare voluerit, tum percipient, cur ejusdem vaſis truncum Lanciſius venam umbilicalem appellarit.

76 Verum; ut ab hac ad quam tecum digreſſus ſum, Euſtachiana Figura ad priorem illam revertar; non erat denique cur tuam in Ampliſſimum Lanciſium Animadverſionem ita concluderes, ut ſcriberes: *cur ipſe venulas cyſticas gemellas* —— *ſeparatim ab aliis va-*

vaſis, per propriam hepatis ſubſtantiam diſperſis non indicaverit, id eſt ulteriùs, quod certè haudquaquam intelligo. Multo enim aequius fuerat, ſi negaſſes, te intelligere, quomodo affecta Vir aetate, ac valetudine, idemque tot, tantisque negotiis diſtentiſſimus, in reſcribendo autem ad innumerabiles Amicorum litteras, de ipſisque bene merendo [quod nos ambo ſaepe experti ſumus] diligentiſſimus, tantum tamen ſomno, aliisque neceſſariis vitae ſubſidiis detraheret temporis, ut tot, tam copioſa, tam utilia, tam diverſa tam brevi commentari, ſcribere, vulgare poſſet; hoc, inquam, multo aequius te intelligere, negaſſes, quàm ſi in eo Opere quo ipſe princeps viam caeteris, aditumque patefaceret: quo in tot alienis, antiquisque delineationibus ſine ullo adjecto Auctoris Scripto nuperrime inventis, quae hujus mens eſſe potuiſſet, conjicere ac divinare cogeretur: quo demum preſſis illis ſuis, brevibusque interpretationibus quas pro anguſtiis temporis effudit, innumera, & maxima evolveret; ſi in eo, inquam Opere minutum aliquid forte praetermitteret, vel potius non ſatis diſerte ac *ſeparatim* indicaret. Sed haec melius pro tua aequitate, tuoque adverſus Summi Viri, Optimique Amici, ac Fautoris memoriam grato animo ipſe videris. Ego enim, his jam omiſſis, priusquam de Euſtachii Tabulis finem ſcribendi facio, nobis haud inutile eſſe cenſeo, ut ex ipſis cum alia, tum illud praeſertim addiſcamus, Arteriarum Aortae, & *emulgentis angulum* magna ex parte non eſſe *rectum an-*
1082 *gulum ex longitudinalis atque transverſae fiſtulae concurſu productum,* qualem videlicet tu ſcribis, & plerique paſſim Anatomici videntur exiſtimare. Hic nimirum error ex non ſatis accuratis delineationibus olim ortus, perque tot alias non abſimiles etiam apud Summos Anatomiae Scriptores ad hanc usque diem propagatus, eo magis diſcentium animis inolevit, quod qui in Theatris exemptos cum vaſis magnis Renes in tabula ſpectandos diſponunt, quam in plerisque editis Figuris vident, eam ſolent partium diſpoſitionem imitari. At ſi rem diligentius in cadaveribus, non in picturis, aut ſi in picturis, in Euſtachianis praeſertim, perpaucisque aliis inquirerent; ſaepius Renes aliquanto inferiores, vaſisque magnis viciniores ſtatuerent, & quod conſequitur, emulgentia vaſa ſic diſponerent, ut cum magnis non rectos angulos, ſed ſupra obtuſum, infra autem acutum efficerent.

77 Tuas reliquas Tabulas, quod anatomicae non ſunt, in praeſentia quidem praetereo: ad aliaque potius tranſeo quae unam, aut alteram ex tuis *Orationibus*, hic illic inſpiciens, adnotavi, ad Ana-

natomes ipſius, ac Medicinae hiſtoriam pertinentia. In I. Oratione Arantium pronuncias *Canaliculorum ſeminalium in teſtibus inven-* 19 *torem; licèt a Graafio, Higmoro, Slado, Coupero aliisque collecta fuerit inventionis Laureola.* Ibidem Alexandrum Achillinum affirmas *primum glandularum maxillarium inferiorum excretorios Canales juxta linguam dehiſcentes inveniſſe, primumque ſalivae fontes perſpexiſſe, primumque foramen Uveae, ſeu pupillam ipſam ad lumen mediocre mediocriter dilatari, magis ad minus, maximè ad minimum, aut nullum, ad majus, aut maximum viciſſim conſtringi evulgaviſſe; Quod deinceps nobiliſſimum inventum velut arcanum Fabritius ab Aquapendente cujusdam Amici ſui inveſtigationibus retulit.* Sed Bononienſibus noſtris, apud quos illam Orationem habebas, cum aliis in locis, tum in iſtis potiſſimum meum tamen nomen ad memoriam redibat. Meminerant nempe, ante illos totos tredecim annos haec quae in I. *Adverſariis* (*a*) edita ſunt, ex me audiviſſe: *Minimam teſticulorum ſtructuram* [*quam tamen antiquioribus aliis adſcribi non ignoro*] *ab* Arantio veſtro *viſam comperio, ſicut poſtea a Cabrolio perſtrictam, fuſiùs verò a Riolano expoſitam ſcio, tametſi ab nemine; ut in conſimilibus erat captus temporum eorum; probe intellecta, & cum illa, cum qua debebant, paraſtata connexa eſt: quae nempe laus diligentiſſimo Graafio reſervabatur:* itemque illa (*b*): glandularum *maxillarium* canales, *uti Eruditis notum eſt, neque aliis antiquis Anatomicis fuerunt ignoti, & in his Achillino veſtro, homini, ut illis temporibus, bene docto, cujus in ſcriptis unum quoque ex iis arcanis reperio quae Fabricius poſtea ſuo cuidam Amico obſervata primò eſſe, arbitratus eſt;* videlicet: *Uvea & caet.* Utram tandem laudationem; ut ſincere, quemadmodum Amicos decet, inter nos loquamur; utram, inquam, laudationem fuiſſe Bononienſibus gratiorem putas? meam qui veritus ſum ignota credere Doctiſſimis Viris aut verba Theophili (*c*), *vaſcula multa capillacea araneali que tenuitate* in ipſis teſtibus memorantis, aut aliorum Veterum, quos ex parte indicavi, cum Avicenna (*d*) docentium, *ſub* lingua *eſſe duo orificia, quae ambo ingreditur ſtilus, & ſunt fontes ſalivae, quae ad carnem proveniunt glandoſam,* ac propterea Arantio, & Achillino his in rebus tantum tribui quantum licuit; An tuam qui plus aequo tribuens, ſine ulla dubitatione

(*a*) N. 19. (*b*) N. 26. (*c*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 27. (*d*) Can. l. 3. Fen. 6. c. 1.

ne ambos harum rerum inventores pronunciaſti ? atque ita quidem pronunciaſti, ut nihil Graafio relinqueres : quocum Sladum, & Cowperum quare ad eum modum conjungas, Claudium autem Uberium ſileas, neſcio ; qui Patavio Piſas evocatus, nomine Vauclii Dathirii Bonglari (*e*) *totum teſtem eſſe totum vas*, decem ante Graafium annis & pictura, & verbis oſtenderat.

78 De Mundino autem in eadem Oratione cum diceres, putasne, Bononienſes ipſos non intellexiſſe : qua ratione quaecunque tibi liberet Mundino inventa tribueres, ea ipſâ ratione contendi poſſe, Arabes, & caeteros qui ante Mundinum ſcripſere, nihil prorſus ex tota Anatome ignoraviſſe ? Rem, ſi placet, exemplo
18 illuſtremus. *Nonne*, inquis, Mundinus *per venam chylin videri poſſet chyloſa itinera quodammodo indicaſſe? Tanto enim ductore —— Euſtachius —— lacteam venam ſuam meditatus eſt, ut ab Euſtachio in clariora lacteorum indicia properabat Aſelius, & ab Aſelio Pequetus.* Quid ſimile ? Ex accurata Euſtachii (*f*) deſcriptione inter omnes conſtat, ipſum revera Thoracicum ductum vidiſſe, atque ante Pecquetum propoſuiſſe. Mundinus autem cum *venam chylin* ſcribebat ; quid, quaeſo, aliud, quàm venam Cavam intelligebat ? Eſtne aliquis cui ulla unquam hac de re dubitatio fuerit, atque adeo eſſe potuerit, quando Mundinus (*g*) ei capiti quod inſcriptum eſt *de Anatomia Venae Chilis*, hoc initium fecit : *Quibus omnibus elevatis tibi apparebit vena magna, quae eſt ramus venae chilis deſcendens, & arteria magna, quae eſt ramus aborti deſcendens, & quando illa vena chilis eſt in directo renum, ab ipſa ramificantur duae venae, quae vocantur emulgentes, quarum una vadit ad renem dextrum, & altera ad ſiniſtrum.* Mitto alia Mundini loca, omnia non minus perſpicue comprobantia, venam cavam fuiſſe ab ipſo *venam chilin* vocitatam, idemque apud Mundinum ſignificari per *illam venam chilin*, quod apud Ciceronem (*h*), eosque fere omnes qui latinis litteris anatomen attigerunt, per *venam illam cavam.* Nec mirum, quando Graecis idem eſt κοῖλος, quod Latinis *cavus.* Sic Fernelius (*i*) diſerte : vena κοίλη, *id eſt cava dicta.* Sic Maſſa (*k*) *quam venam graeci chilim, latini cavam vocant.* Sic Falloppius (*l*) : *cavam venam appellavimus, aliorum anato-*

(*e*) Teſt. exam. (*f*) De Vena ſine pari Antigr. 13. (*g*) Anatom. (*h*) De Nat. Deor. l. 2. (*i*) Phyſiol. l. 1. c. XI. (*k*) Lib. Introd. Anat. c. 17. (*l*) Inſtit. Anat. c. de Ven. & caet.

tomicorum more, *Latino nomine : Graecis vero* κοίλη *dicitur*. Sed
in re minime neceſſaria caeteros praetermitto. Jam enim ſatis ſu-
perque patet, non modo rem, ſed ne nomen quidem quo uſus
Mundinus eſt, *venae chilis*, vel, ut Matthaeus Curtius edidit,
cylis, vel potius *cilis*, excitare Euſtachium potuiſſe ad cogitandum
de venis chyliferis, niſi forte exiſtimamus, Virum graece doctiſſi-
mum aut ea quae diximus, ignoraviſſe, aut quantum eſſet diſcri-
men, neſciviſſe inter vocem *cilos* [κοῖλος] qua *cavus*, ut diximus,
& vocem *chylos* [χυλός] qua ſuccus, & apud Medicos is peculia-
riter qui *chylus* dicitur, ſignificatur. Quid? quod Euſtachius (*m*)
cum Thoracicum invenit ductum, non alium uſum habere *credi-
dit*, quam ſanguiferae venae, neque unquam oſtendit, ſuſpicari
ſe, an chyli via eſſe poſſet; ut quanquam uſque adeo rerum, &
verborum imperitus fuiſſet, ut per Mundini venam *chylin*, venam
chyliferam ſignificari putaſſet, manifeſtum ſit tamen, in chylifero
Ductu inveniendo *ductore* Mundino non eſſe uſum.

79 Quod ſi verba pariter Jacobi Berengarii indicaſſes quibus in-
ductus es ad pronunciandum, *primùm detexiſſe ipſum ductus ſali-* 23
*vales conſpicuos, tum ſcaturigines effluxum ſub nervis opticis per ca-
vernas oſſis baſilaris ad aures, & palatum; quorum primas Steno,
alteras Nuckius, velut in propria inventa, ſibi indè arrogarint;*
vereor ne facile haec demonſtrare potuiſſes. Sed ne forte credas,
me Bononienſium Anatomicorum laudibus refragari; ſic habeto:
neminem plus ipſis tribuere poſſe, quam ego tribuam, ſemperque
tribuerim; imo vero tanti eoſdem a me fieri, ut cum propriis lau-
dibus & plurimis, & maximis celebrari illos poſſe videam, pro-
pterea ſatis aequo animo ferre nequeam, tantos Anatomicos, qua-
ſi propriis quibus redundant, omnino carerent, alienis encomiis
exornari. Bononienſem ipſam Academiam, Cives ipſos Bononien-
ſes, quorum illam, ut Parentem amantiſſimam, hos, ut Viros
amiciſſimos colo, ſiquis veris laudibus extollere cupiat, nunquam
tam copioſa uti oratione poterit, ut cum plurima dixerit, non
multo plura mihi videatur omiſiſſe. Idem tamen ſi in eandem ora-
tionem conjici videam quae minus certâ fide ſubnixa, caetera quae
longe veriſſima ſint, ſecum trahere in dubium, atque infirmare ve-
hementer poſſint; Oratorem, quod nunc facio, etiam atque etiam
rogem, ut vera alia, atque alia, quae in tam ubere materia non
deſunt, conquirat; inania illa praetermittat. Haec ſi forte quae
ſint,

(*m*) Antigr. cit.

7 ſint, requiras; ea nempe ſunt: *Bononiam poſt ſex ſupra triginta ſaecula ſcientiarum Genetricem* eſſe: *Academiam Bononienſem ipſam*
11 *primos inter vetuſtiſſimos Hetruſcos floruiſſe: Hetruſcis debellatis, Gallisque Bojis regnantibus, muſas excolendas dediſſe: Gallis indè Bononiae hoſpitibus, & reſtauratoribus perditis, ſub Romana Republica principem ſtudiorum ſedem non amiſiſſe:* quae profectò ne cum iis quidem valde cohaerent quae paulo ante poſueras: *compertum*
8 *eſſe antiquarum rerum Cultoribus genuinam Medicae Academiae Originem aſſequi Epochâ ad Auguſti Regnum inducta:* quanquam hoc ipſum num ſatis compertum eſſet, poteras de Viri Cl. Curtii noſtri (*n*) eruditiſſimo libro intelligere. Quem ſane, & Lipſ. Actorum Supplementa (*o*) ſi diligentius verſaſſes; ne illa quidem ſine
12 ulla haeſitatione ſcripſiſſes quae *declinante Imperio*, quae *Barbaris Italiam depraedantibus* de *ſervata dignitate* ejus Academiae *ſaeculis omnibus* aſſeveras.

80 Sed ut melius videas quam difficile ſit probare quae remotiſſimis, vel obſcuriſſimis ſaeculis fuere; iis praetermiſſis, ad propiora veniamus. Affirmas, *in prima finitimarum Scholarum*
14 *OMNIUM erectione ex* Bononienſi *Liceo in operam invocatos eſſe Praeceptores, & Duces,* —— *ſimiliterque contigiſſe in ortu, aut reſtauratione Romanae, Piſanae, Pariſienſis, Monſpellienſis, aliarumque plurium, quibus omnibus* Bononienſe *Archigymnaſium propagare valuit doctrinae germina, & VELUTI SOL PLANETIS MINORIBUS, mutuam dare lucem, & radios.* Haec etſi ſcio Bononienſibus ipſis noſtris, Viris Equiſſimis, Modeſtiſſimisque, in hunc modum dicta, placere non poſſe; tamen pro meo in Academiam illam, & Civitatem longe Praeſtantiſſimam grato animo demonſtrari omnibus, & plana fieri, vehementer cupio. Tu igitur quomodo id praeſtas? *Joannem* producis *à Concurezio*, & *Marſilium à Sancta Sophia*, Mediolanenſem illum, hunc Patavinum, atque alium praeterea neminem; quaſi vero quae dixiſti omnia aut ad Ticinenſem dumtaxat Academiam inchoandam, inſtaurandamque pertinerent, aut ex Bononienſibus ipſis nemo unquam *in* ejusmodi *operam invocatus* fuiſſet. Sed tamen id ipſum quod de Ticinenſis Academiae initiis affirmas, videamus. *Saeculo*, inquis, *decimo quarto ad primum Papienſis Academiae fundandum lapidem, ut alter medicinae Lycurgus operam & decus inſtrueret, advocabatur Marſilius à Sancta Sophia* Bononienſi *in ſtudio* cele-

(*n*) Notizie Iſtor. & caet. (*o*) Tom. VI. Sect. X.

celebratiſſimus anteceſſor. Equidem hunc Marſilium [quem Lucas Tozzius Vir alioqui Doctiſſimus, cum Sanctorii noſtri *Commentaria in primam Sectionem Aphoriſmorum Hippocratis* non uno in loco diſſimulanter deſcriberet, atque aliquid tamen vel iis in locis addere de ſuo vellet, cum Marſilio Cagnato, qui ſcribebat ſaeculo XVI. ad finem properante, confudit (*p*)] hunc, inquam, Marſilium a Sancta Sophia ego quidem ex Alidoſio (*q*) non ignoro A. 1402. fuiſſe Bononiae Profeſſorem Medicinae ad diem usque qua ibidem mortuus eſt. *Eveniſſe* autem *ei*, *ut extra Patriam* Patavium *moreretur*, *quòd Carrar. Principi parum gratus haberetur*, *quaſi ſecutus partes Galeatii Principis Mediolanenſ. quum Patavii imperaret*, praeter alios, docet Jacobus Salomonius (*r*), qui cum Venetis, ac Patavinis Hiſtoricis, id imperium coepiſſe, oſtendit (*s*) A. 1388; deſiiſſe autem A. 1390. Atqui Ticinenſis Academia *fundata*, *apertaque eſt* A. 1362. quod laudatus Curtius (*t*) demonſtrat. Igitur uti certum eſt (*u*), Marſilium & Patavinum, & Nicolai filium fuiſſe, qui *praeſtantiſſimus Medicinae Profeſſor uſque ad annum* 1350. in Patria Academia vivebat; ita non ex hac, ſed ex Bononienſi profectum fuiſſe eundem Marſilium ad Ticinenſem inchoandam, adhuc oſtendendum eſt, praeſertim cum ex Albis vetuſtiſſimis (*) Profeſſorum Gymnaſii noſtri liqueat, ipſum inter hos plurimis ante annis docuiſſe, quam ab Alidoſio inter Bononienſes referatur.

81 Locus hìc eſt, ut ſuperiora quaedam verba attendamus,
quibus de Cardano, & Mercuriale *ad Cathedras* Bononienſes *mu-* 13
nifice conductis ſermonem habens, *primum*, ais, *ſuis erga Urbem* Bononienſem *expletis officiis*, *Romam ad ſummos à Pontifice atque Optimatibus colligendos honores ſe contuliſſe: Alterum Patavini Gymnaſii inſtauratorem fuiſſe*, & *jubar*. Nempe videris ſic in tranſitu ſignificare, Mercurialem a Bononienſi Gymnaſio ad hoc Patavinum *inſtaurandum* veniſſe. Quod ſi verum eſſet; cuinam magis pla-

(*p*) Comment. in Aph. l. 1. Aph. 3. (*q*) Dottori Foreſt. & caet. (*r*) Inſcript. Urb. Patav. (*s*) Ibid. in Faſt. Praetor. (*t*) Libro cit. (*u*) Vid. Tomaſin. Gymn. Patav. l. 3. c. 1. (*) Ex his Excerpta, a Salomonio conſcripta, Patavii ſunt apud Anteceſſorem Doctiſſimum, Celeberrimumque Nicol. Comnenum Papadopoli, quem audio iiſdem niſi in ampliſſima *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*, quae nunc ſub praelo eſt, propediem vulgabitur.

placere poſſet quam mihi, qui tanto Cive jure ac merito gloriari ſoleam? Sed ut de altera Parente mea Bononienſi Academia, ita de ipſa quoque Patria, quam ſumma proſequar pietate neceſſe eſt, ſic exiſtimo: ſatis utramque habere verarum laudum; ut inanes debeat reſpuere. Mercurialis noſter Patavini Gymnaſii *jubar* fuit; *inſtaurator* non fuit. *Studium* Patavinum *hoc anno* 1570. *non parum luminis accepit ex adventu doctiſſimi Viri D. Hieronymi Mercurialis, qui ad lecturam Practicae ordinariam in locum Fracanziani defuncti, ROMA advocatus eſt.* Sic Tomaſinus (*x*): ex quo (*y*) ſcire licet, eo ipſo tempore in hoc Gymnaſio res ad Medicinam ſpectantes tradidiſſe Bernardinum Paternum, Paulum Craſſum, Hieronymum Capivacceum, Hieronymum Fabricium ab Aquapendente, Melchiorem Guilandinum, Albertinum Bottonum, aliosque Homines Celeberrimos, Collegas autem in caeteris Diſciplinis habuiſſe Franciſcum Piccolomineum, Archangelum Mercenarium, Bernardinum Petrellam, Joſephum Moletium, Jacobum Menochium, Marcum Mantuam, Tiberium Decianum, Joannem Cephalum, Guidonem Pancirolum, Franciſcum Manticam, aliosque in ſua quemque Facultate uſque adeo illuſtres Viros, ut eorum ſinguli ad alias potius inſtaurandas Academias mitti, quam in qua univerſi eſſent, opus ullo *inſtauratore* eſſe poſſet. Summa igitur Mercurialis mei, & prope divina laus fuit quod inter tot ejusmodi Profeſſores advocatus, *non parum luminis* tanto, & tam praeclaro Gymnaſio addiderit adventu ſuo. Huic autem Gymnaſio eò charior fuit, & gloriosior novi ejus luminis acceſſio, quòd Mercurialis non aliunde id attulit, ſed eòdem unde acceperat, retulit. In hac enim ipſa Academia, Oddo de Oddis, Baſſiano Lando, Victore Trincavellio, Gabriele Falloppio, M. Antonio Genua, Bernardino Tomitano, Franciſco Robortello docentibus, medicis, philoſophicis, & humanioribus ſtudiis eam operam dederat, ut annos duos & viginti natus hîc ſcriberet, typisque committeret opuſculum ſuum primum, quod *Nomothelasmus, ſeu Ratio lactandi infantes* inſcribitur, aliudque opus *propediem in lucem edendum parare, die, noctuque laboraret*, ut ipſe ad civem ſuum nobiliſſimum, Franciſcum Pauluccium ſcripſit in Epiſtola illi Opuſculo praefixa, & *Patavii* data *M. D. LII. Sexta Auguſti die:* cujus libelli, iis qui vel de Mercurialis Vita, vel de Medicorum Scriptis egere, quantum video, incogniti, rariſſimum apud me exemplar

(*x*) Ibid. l. 4. (*y*) L. 3. & l. 2.

plar aſſervo. Hinc (z) Philoſophica, & Medica corona meritiſſimo donatus, in Patriam rediit, a qua Romam ad Pium IV. Pontificem Max. legatus, ibi apud Alexandrum Cardinalem Farneſium tandiu fuit, donec in hanc altricem ſuam Patavinam Academiam vocaretur. In qua (a) cum duodeviginti annos docuiſſet, tum vero in Bononienſem maximis ſtipendiis accerſitus eſt, ubi quinquennium moratus, Piſas tranſiit, unde ſenio, morboque confectus in Patriam demum reverſus, quantam huic vivens gloriam pepererat, tantam moriens triſtitiam reliquit. Haec Summi, atque Eruditiſſimi Medici initia, hi progreſſus, hic exitus fuit, digni certe qui Patavini Gymnaſii *inſtaurator* eſſet, ſi egens inſtauratione inveniſſet: quod ea tamen quam hinc hauſerat, & quam hinc aliò, non aliunde huc importavit, doctrina, atque eruditione perfeciſſet.

82 Num vero *ſaeculo decimo ſexto*, an decimo ſeptimo, *exper-
tiſſimus Julius Caeſar Claudinus ingreſſuum ad Infirmos, conſulta-* 21
*tionum, praeſidiorum omnium, praxeos, uno verbo, felicioris regi-
mina pervulgarit*; num *Garzonius, Nicolai V. Medicus*, num *Va-
rolius, Gregorii XIII.* ille *Bernardinus*, hic *Conſtantinus* nomen 15
habuerint, an *Bernardus*, atque *Conſtantius*, haec, inquam, ac
alia iſtiusmodi ipſe videris; In his illud quod in eadem I. Oratio-
ne ſcripſiſti; *Sanguis, te*, Bononienſis Academia, *monſtrante*, 25
circumactus in orbem, quomodo cum his conveniat quae in IV.
Oratione ſcribis: *Columbus minorem, ſive per ſolos Pulmones indu-* 24
*ctam ſanguinis circulationem primus invenit, Caeſalpinus majorem
& caet.* hic enim Piſis, ille vero Patavii, Piſis, & Romae docuerat. Verum ut intelligas, Vir cl. me non de hujus, aut illius Academiae laudibus, ſed de vero in Medicinae, & Anatomes hiſtoria laborare; ſic habeto: non Columbum, quem quidem Virum in ſerie illa incomparabili repono Summorum Anatomicorum qui Patavii docuerunt; non Columbum, inquam, ſed nihil ad te, aut ad me attinentem, imo ab utroque noſtrûm ob inſana commenta damnandum quae in Religionem invehere conatus eſt, Hiſpanum Medicum Michaelem Servetum ſex & viginti annis ante Columbum minorem illum circuitum ſanguinis diſerte tradidiſſe: quod ex ejus verbis liquet per Cl. Sievertum (b), alioſque ante hos

(z) Vid. Tomaſin. Elog. Tom. I. (a) Vid. Erythr. Pinacoth. I.
(b) Diſſert. de Morbis & caet. n. 61.

hos annos duodecim evulgatis, ab ipſo autem Serveto editis A. 1533.

83 Sed eorum quae in eadem VI. Oratione ſubjicis de Inventoribus Anatomicis, ſi non omnia, pleraque ſaltem in praeſentia pro
43 veri ſtudio conſideremus. *Oeſophagi, ventriculi, inteſtinorum ſtructuras, atque tunicas a Williſio detectas* dicis, *proditas* autem *à Kerkringio Conniventes Valvulas.* His ego objicio quae in I. (*c*) & III. (*d*) *Adverſariis* jam ſatis indicavi. Deinde quaero, ſi de *Mappa hominis Anatomica*, ſi de *humani corporis imagine* hic verba facis, cur Williſianam Oeſophagi ſtructuram, ex beſtiis deſcriptam, huc trahas? cur *patefactos ab Aſellio Chyliferos Ductus; reſeratam à Pecqueto nutritii laticis ciſternam; —— enodatas à Bohnio Hepatico-cyſticas fiſtulas* hic commemores? Certe horum nemo in humanis corporibus ea patefecit. Sed quae chylifera vaſa in beſtiis Aſellius, & ante hunc olim, ut ipſe (*e*) candide fatetur, *vidit omnino*, ſed non agnovit Eraſiſtratus, illa in hominibus *primum omnium Venetiis privatim ac publice* ſe oſtendiſſe, teſtatus eſt Caecilius Folius (*f*) in libello edito A. 1639: quod eodem anno a ſe ipſo, imò biennio ante ab alio Medico, factum eſſe, duodecim poſt annis ſcripſit Highmorus (*g*). Pecqueti autem cavum Receptaculum, ut vaſa quoque Lymphatica, videtur primus in homine conſpexiſſe, & delineaſſe Olaus Rudbeckius (*h*). Vaſa denique Hepati-cyſtica, niſi tu, Vir cl. omnibus ſublatis dubitationibus, certius demonſtres, nondum aliquem habemus a quo ſatis in humanis cadaveribus perſpecta eſſe, ſciamus. Quod ſi promiſcue [id quod tua ſuperiora verba credere non ſinunt] ſive in homine, ſive in beſtiis inventa, hic enumeranda ſuſceperas; cur *proditas* a *Pejero* inteſtinorum *Glandulas* dicis; quas nimirum in brutis animantibus a Pechlino (*i*) ante *proditas* eſſe, conſtat? Quod vero ais *evoluta ab Euſtachio Coli inteſtini ligamenta;* quaero, num tertium quoque? & ſi omnia, num ut initium, ſic omnium finem evolverit? Nam *in Hepate* num *panſa a Gliſſonio* fuerit *Muſcularis capſa*, ſatis viſum eſt ſupra. *Explicata* autem *in Liene* ab recentiſſimo Summoque Anatomico *penicillaria Vaſa* num ita vis nos accipere, ut nihil
18 diſcrepans intelligamus ab eo quod in I. Oratione ſcripſeras, eundem

(*c*) N. 23. (*d*) Animad. 4. & 7. (*e*) De Lactib. c. 13. (*f*) Sanguinis a dextro & caet. (*g*) Corp. hum. Disq. l. 1. P. 2. c. 7. (*h*) Exercit. de Duct. Aquoſ. Tab. 10. (*i*) De Purg. Med. Fac. c. 36.

dem Anatomicum *diſtributionem penicillorum in lienaribus vaſis* —— *à Caſſerio recepiſſe videri?* Scilicet Caſſerius id invenerit; hic dumtaxat *explicarit?* Sed quoniam ad ea probanda quae in hac, vel illa Oratione a te de Inventis Anatomicis pronunciantur, nulla Auctorum loca proferre ſoles; ſi forte id Caſſerio adjudicas propter eam Iconem quae ad VIII. Spigelii librum Tab. IX. n. IV. adjecta eſt; animadvertere te decet, ad eundem modum picta eſſe a Caſſerio vaſa tum Jecoris in Fig. II. Tabulae proximae, tum Placentae in Tab. VI. *de Formato Foetu:* ideoque non a Caſſerio, ſed ab ſuo ſingulari artificio eum didiciſſe qui cum una in Tabula *Ramorum lienalium*, *hepaticorum*, ac *Placentae uterinae* figuras repraeſentaſſet, monuit *(k)*: *hiſce rite perſpectis facile fore judicare, vaſorum ſanguineorum extrema ſummopere inter ſe differre*, itemque nominatim vaſorum *extremitates* in Arteria ſplenica *penicilla detrita repraeſentantes*, non in *placenta uterina* —— *locum habere.*

84 Ais deinde, fuiſſe *Pancreaticum Ductum*, *ceu fontem ſalivalem inferiorem, ab Hoffmanno, & Wirſungo propoſitum, ut ſalivarias ſuperiores ſcatebras detegere datum eſſe Stenonio, Whartono, Nuckio, & Caſp. Bartholino, atque dudum Achillino.* Non eſt mihi in animo urgere hic multum Galeni *(l)* loca, ne dicam Herophili, & Eudemi, & Marini, quae Eruditis Medicis ſatis cognita eſſe, ſcio: *ex glandulis quae ad radicem linguae ſunt, ſaliva eodem* [in fauces] *fertur. Jam vero in inteſtina reliquiae ex ventriculo, bilioſus vero humor ex jecore, ex glandulis item quibusdam aliis quae hic quoque ſitae ſunt, lenta humiditas ſalivae perquàm ſimilis deſcendit.* & infra: glandulas *raras & humidas quibus conceptacula ipſa committuntur*, —— *humorem quendam quaſi pituitoſum gignere, quo interior inteſtinorum tunica ſublinitur. nam quod quae ſalivam gignunt glandulae, ipſam in os evidentibus venulis ſtillatim effundant, quodque totae etiam fauces a glandulis ejusdem utilitatis cauſa humectentur, nemo eſt amplius qui neſciat. jam enim inter omnes diſſectionis profeſſores maxime conſtat.* Non, inquam, haec volo hoc in loco multum urgere, quae etiam paulo ante cum de inteſtinorum glandulis ſermo eſſet, praetermiſi, neque vero alia iterare quae ſupra ſunt cum de Achillino diceremus, commemorata. Hic ſatis erit quaerere, cur ubi de homine agitur, inter *ſalivariarum ſcatebrarum* Inventores *Nuckius*, & *Caſp. Bartholinus* qui ſuas in beſtiis detexerunt, ponantur, cum his autem

(k) Theſaur. Anat. II. Aſſ. 4. n. 2. & 4. (l) De Sem. l. 2. c. 6.

tem Rivinus ne memoretur quidem? aut cur in Pancreatico ductu retegendo cum Wirſungo *Hoffmannus* laudetur, qui (*m*) eum ductum non in hominibus, ſed in *gallo indico* monſtravit?

85 Quoniam ad Wirſungum ventum eſt; non dubito, te Vir cl. de ejus morte ſaepius legiſſe quae a Graafio, Kerckringio, aliisque conſcripta ſunt. Tradit ille (*n*) id quod verum eſt: Wirſungum *A.* 1642. *Patavii primum reperiſſe Ductum Pancreaticum, quem in Reip. Medicae bonum aeri inciſum publici juris fecit.* Sed haec addit: *à quo plura potuiſſemus ſperare, niſi ab invidis nefariè in aedibus ſuis, eo forſan nomine, fuiſſet ſclopeto interemptus.* Kerckringius (*o*) autem de eodem: *à quo ne plura acciperemus, invidiae, eum in flore aetatis ſclopeto, dum ſupra omnes anteceſſores ſuos in glorioſa Medicinae cathedra quotidie de ignorantia ageret triumphos, perimenti, ferimus acceptum:* quae [neque haec tantum] Kerckringii verba, ſua deinde fecit Munnickius (*p*). Haec atque alia ejusdemmodi quis commentus ſit, ad eosque Clariſſimos, Honeſtiſſimosque Scriptores detulerit, neſcio. Illud ſcio, cum Inclytae Nationi Germanicae quae pulcherrimarum Artium ſtudio in noſtra Academia degens, meae fidei commendata eſt, annis ſuperioribus auctor eſſem; ut Tabulam ipſam aeream in qua Wirſungus retectum a ſe Ductum naturali magnitudine ſculpendum curavit, ſculptumque eidem Nationi dicavit, ceu rarum Immortalis nominis Viri, & Sodalis quondam ſui tum Virtutis, tum Amoris teſtimonium, diligentiori cuſtodia in propriae Bibliothecae Aerario aſſervandam decerneret, atque ingreſſi eſſemus in eum ſermonem, a quo, & qua cauſa Egregius ille Anatomicus hîc interfectus fuiſſet, cumque alii, ut fit, alia dicerent; illud, inquam, ſcio, veniſſe in mentem mihi, ut Acta inſpicerentur quae a pluribus ſaeculis, in ſingulos annos, ſumma fide ipſa Natio conſcribit, & conſcripta, diligenter aſſervat. Ibi homines mei amantiſſimi, cum Acta ſuperioris ſaeculi protuliſſent; non quaerendi modo, ſed etiam deſcribendi quae ad Wirſungum ſuum pertinerent, mihi libentiſſime copiam fecerunt. Haec igitur Tomo IV. pag. 80. Anno ipſo 1643. quo anno mortuus Wirſungus eſt, de ejus fato ab ejusdem Civibus, atque Sodalibus conſcripta invenimus: 22. *Auguſti illuxit fatalis dies Nob. Excell^mo & Clar^mo Viro D. Joh. Georgio Wirſung* Phi-

(*m*) Vid. Bartholin. Anat. quart. renov. l. 1. c. 13. (*n*) De Succo Pancr. c. 1. (*o*) Spicil. Anat, Prooem. (*p*) Anat. Praef.

Philoſophiae ac Medicinae Doctori, Inclytae Nationis noſtrae Aſſeſſori honorando, qui circa 24. *noctis horam, ex ſolito, ſub propriae domus janua, familiariter cum aliquibus Dominis Concivibus eodem contubernio utentibus converſatus, à D. Jacobo Cambier, ob neſcio quod odium privatum, ſclopeto majori, quod Carabinet vulgo dicunt, petitus, globoque transjectus cum ſanguinis copia ſimul & animam fudit, haec verba identidem repetens „ſon morto io, o Cambier, o Cambier.„* Hunc autem *Cambier* fuiſſe Dalmatam quendam, cum rei ſummula indicat, ad libri oram ex inſtituto ſic adſcripta: *Quidam Dalmata interficit ſclopo longo noſtrum Concivem ſub propriae Domus Janua;* tum illa confirmant quae in Actis ſubjiciuntur: *Interea facti hujus Author, ſuo Cognato Nicaſio Cambier, ut & alio quodam Dalmata comitatus, in hoc facinore comitibus, hoſpitio ſuo in quo pernoctarat, exiens, Pataviumque relinquens, fuga ſibi conſuluit* Porro Wirſungus quo anno Patavium veniſſet, ex Albo conſtat laudatae Nationis, in quo, more inſtitutoque Majorum, ſua ſe manu inſcripſit, *Anno*, ut ipſe vidi, 1629. *die* 8. *Novembris.* Hoc autem toto annorum ferme quatuordecim ſpatio nullum docendi munus geſſit; tantummodo a Veſlingio noſtro (*q*) inter diſcipulos, qui *maxime profecerant*, ſelectus eſt qui ſibi *miniſter*, *vel inciſor*, *ut dicunt*, foret (*r*), quo in miniſterio *merita* ipſum *diligentiae laude* celebravit. Itaque male natas illas de cauſis ipſius mortis ſuſpiciones evelli ex animis penitus, decet, quando ex tam antiquo, fideli, ac ſimplici teſtimonio conſtat, Wirſungum ob privatum quorundam Dalmatarum odium, non ob invidiam qua ejus Inventum, aut ejus Praelectiones [quae, ut diximus, nullae fuerunt] quispiam Patavii proſequeretur, ſic interiiſſe, ut hic plures alii ea tempeſtate, crebris in maximo Juvenum Exterorum numero inter ſe diſſenſionibus interierunt.

86 Ad Orationem tuam jam redeo, Vir cl. in qua porro, *Renales Papillas ab Euſtachio revelatas; —— expoſitos à Bellino Urinarios Tubulos* fuiſſe, dicis. Sed de his ut Falloppium, atque Euſtachium videndos alibi (*s*) indicavi; ſic viciſſim Renales Papillas jam ante Euſtachium *revelatas* fuiſſe, manifeſtum eſt. Nam, ut omittam quod tradidit Joannes Poſthius (*t*): *in renibus proceſſus ma-*

(*q*) Praef. Edit. 2. Syntagm. (*r*) Vid. etiam Molinett. Diſſert. Anat. l. 6. c. 5. (*s*) Epiſt. in Euſt. Tab. pag. XXII. (*t*) Obſ. Anat.

mamillares primum obſervaviſſe D. Rondeletium, in cadavere D. Fontanoni, Collegae ſui; certe cum Fontanonus adhuc viveret A. 1542. (*u*); ſex ante annis Nicolaus Maſſa (*x*) diſerte ſcripſerat: in rene *verſus cavitatem, ubi ſunt pori uritides, videbis quasdam carunculas habentes figuras papillae uberum, —— & dicunt, —— aquoſitatum —— per extremum papillae mitti ad porum uritidem.* Sed verbum iſtud quo utitur, *dicunt*, non obſcure ſignificat, alios quoque priusquam Maſſa haec ſcriberet, papillas in renibus vidiſſe. Et ſunt revera qui has Berengario acceptas referant; ſed nec verba proferunt, nec locum ipſum ſatis deſignant. Verum tamen ſcribunt. Nam in *Iſagog.* ubi agit *de Renibus*, haec invenio: *Praedicta lacuna* [quam nunc *pelvim* vocitant] *habet circa ſe panniculum ſolidum perforatum ultra decem foraminibus magnis: per quae mediante certa Renis ſubſtantia parva ſimili papillis mamillarum mulierum in praedictam concavitatem natura emulget urinam.* Sed & in *Commentariis* quae ſuperiore anno 1521. ediderat in Mundini Anatomiam *Comment. XIII.* ubi *de Renibus* ſcripſit, & de Injectionibus *per ſyringam aqua calida plenam* jam tum ab ſe in eorum vaſa inſtitutis, haec tradidit: *in illa lacuna ſive in illo vacuo quod facit porus uritides, ſunt certae carnes: quae aſſimilantur papillis mamillarum mulierum: ſunt tamen minores: —— & praedictae carnes papillares habent baſim verſus partem in qua terminantur rami venae emulgentis & cuſpidem verſus lacunam pori uritidis, Et porus uritides nerveus eſt: perforatus foramine notabili ubi eſt cuſpis talis carnis papillaris, forte ut tale foramen non claudatur.* Foramina autem haec pertinent ad eos quos nunc vocitamus *pelvis tubulos.* Vel hinc igitur vides quae Bononienſi huic Profeſſori poterant in I. Oratione certiora fortaſſe anatomica Inventa tribui, quam quae ſupra examinavimus.

87 Quae porro ſubjicis: *Septum ſcroti deſcripſit Maſſa; Teſtium, ac Paraſtatae ſyphunculos exhibuere Arantius, & Graafius; Highmorus centro poſitum eorum fulcimen;* haec quoque ejusmodi ſunt, ut non ſine examine omitti poſſint. Nam *Teſtium ſyphunculos* fuiſſe ante Arantium indicatos, ſupra oſtendimus; *Paraſtatae* autem *ſyphunculos* neque ab Arantio deſcriptos meminimus, & ante Graafium ab Highmoro (*y*), ante hunc autem ab Riolano, ut alibi de-

mon-

(*u*) Vid. Linden. de Script. Med. (*x*) Lib. Introd. Anat. c. 18.
(*y*) Corp. hum. Disqu. l. 1. P. 4. c. 2.

monſtravimus (z), propoſitos eſſe; conſtat. Ibidem pariter indicavimus, ab eodem Riolano *exhibitum* eſſe ante Highmorum id quod iſti ejus *fulcimini* in humanis teſtibus reſpondet. Nam quòd tu, Vir cl. hoc *centro poſitum* eſſe, ſcribis; id vero in beſtiis quibusdam, non in hominibus ſic inveniri, Graafius (a) monuit. Hinc intelligis, iſtud *fulcimen*, ut ab Highmoro exhibitum eſt, ad tuum inſtitutum non pertinere; vel ſi pertineat, nihil eſſe cauſae cur Maſſam quaſi primum Septi Scroti Inventorem, producas. Atque olim quidem cum Maſſam ipſe memoravi (b); qui ante hunc, illud indicaíſet Septum, ignorabam; ſperabam tamen, fore ut *vetuſtiora Majorum teſtimonia comperirem in Epiſtola quam Cl. Joh. Jacobum Ravium de Inventoribus Septi Scroti conſcripſiſſe*, intellexeram. Et quanquam antiquiora iis quae ego protuleram, in ea Epiſtola non inveni; ipſe tamen poſtea incidi in Columellae locum, ut in mea I. in Auctores Rei Ruſticae Epiſtola ad Cel. Virum Jacobum Facciolatum ſcripſi; quo in loco (c) *media quaſi cutis, quae intervenit duobus membris genitalibus*, hoc eſt, teſticulis, ea ratione memoratur, ut planum ſit, Columellae minime ignotam fuiſſe membranam quae teſtibus ſive inſtar communis utrique Septi [neque enim adhuc ſine ulla dubitatione ſtatuere id licet] ſive peculiaris ſingulorum Sacculi interjecta eſt. Si ergo quod in beſtiis Highmorus vidit, ad propoſitum pertinet tuum, ad idem pertineat neceſſe eſt quod Columella agens de Suum caſtratione commemoravit. Cujus ſi hunc unum attendas locum; aliquid fortaſſe mutatum cupias in I. Oratione, ubi videlicet haec de Anatome in univerſum ſcripſiſti: *poſt inventores Egyptios exculta haec ab* 16
Empedocle, Alcmeone, Democrito, Hippocrate, & Galeno, Romanis inde Profeſſoribus Celſo, Paulo Eginètae, Aetio, Caelio Aureliano, Antonio Muſae, Columellae, aliisque omnibus obſcura jacuit. Quanquam, ne quid tecum diſſimulem, alia ſunt his in verbis, quae magis flagitant mutationem. Nam; ut Ariſtotelem, Herophilum, Eraſiſtratum, Marinum, aliosque è Graecis illuſtres Anatomiae Cultores, Auctoresque reticeam, quos, inter Hippocratem, & Galenum memorari, decuiſſet; quid *Romanis Profeſſoribus* annumeras; mitto Columellam, & Caelium Aurelianum, quorum ille etſi neque Medicus fuit, & veterinariam medicinam, aliud

(z) Adv. I. ad n. 18. (a) Tract. de Viror. Org. (b) Adv. I. n. 18. (c) De Re Ruſt. l. 7. c. XI.

aliud agens, modica ſui Operis parte attigit, hic verò num medicinam Romae, an apud Afros ſuos fecerit, neminem legiſſe memini qui doceret; latine uterque ſcripſerunt tamen; ſed quid *Romanis Profeſſoribus* accenſes Paulum Aeginetam, & Aetium Amidenum, qui neque Patria, ut ex adjecto patet cognomine, neque incolatu, quod ſciam, neque vero, ut longe omnibus notiſſimum eſt, qua in ſcribendo uſi ſunt, lingua, Romani Profeſſores fuerunt, imo inter Graecos Medicos relati ſunt ſemper, hodieque referuntur?

88 *Seminales veſiculas primum indicaviſſe Ingraſſiam, ſecundùm alios Rondeletium*, ſcribis. Sed mirum eſt, te, Vir cl. qui in nova *Hiſtoriae* tuae Editione tam ſaepe Hippocratem cites, incidiſſe nunquam in illa verba quibus Eruditiſſimorum non hujus modo, ſed ſuperioris etiam ſaeculi Virorum judicio, ſatis ipſe eas Veſiculas indicavit (*d*): *Semen porrò velut favus ab utraque veſicae parte eſt:* quae ſane, atque alia ejusdemmodi in Hippocraticis libris obvia, *ſub quibus* nunc *te totum reponis*, tibi longe notiſſima credidiſſem, niſi Hippocratem *talem tantumque Virum*, & quem vel tu ipſe, ut paulo ante vidimus, inter eos certe a quibus Anatome *exculta* eſt, reponis, *ex anatomicis disquiſitionibus, pro temporum ſuperſtitione, & incuriâ, vix quidpiam ſibi comparaſſe*, nuperrime pronunciaviſſes (*). Quae autem addis: *Alghiſium Urethrae compoſitionem —— illuſtraviſſe; —— Terraneum* ejusdem glandulas *internas; ejusque transverſales, ſeu potius urinariae veſicae depreſſores muſculos Bidloum;* haec omnia tu ipſe *illuſtres*, neceſſe eſt; Primùm quid tandem in perpauciſſimis Alghiſii verbis ſit, unde *Urethrae compoſitio*, quae videlicet ignota, credo, aut obſcura eſſet antea, *illuſtretur?* Deinde quomodo eas Terraneus *illuſtraverit* glandulas de quibus tu uſque adeo ejus familiaris, ſive, ut Praeſtantiſſimus Santorinus (*e*) loquitur, *ejusdem Amicus, cui is ſua communicaverat*, tu, inquam, ipſo jam mortuo, ſcripſeris (*f*): *nec datum adhuc fuiſſe* tibi *glandulas illas disgregatas diſtinctè conſpicere, quas pro ductuum hujusmodi* [urethrae] *principiis ſtabiliebat laudatus Terraneus*, imo oſtenderis, neſcire te, ubi eaedem, ſcilicet *vel in intimiori urethrae ſubſtantiâ, vel in corpore ſpongiformi, urethrae circumpoſitô, vel alibi ultra eam ſupponendae* ſint. De-

(*d*) De Oſſ. nat. (*) Praefat. nova Hiſt. Hep. (*e*) Obſ. Anat. c. 10. n. 9. (*f*) Manget. Theatr. Anat. Tom. II. pag. 32.

Denique Transverſales urethrae Muſculos quî *potius urinarie veſi-cae depreſſores muſculos* credas, cum hoc nomine (*g*) ipſe nobis rem profecto longe aliam deſcripſeris ? Caeterùm non modo *ſuſpenſorii majoris virilis Mentulae Ligamenti*, ſed & Transverſalium urethrae Muſculorum tum Auctores, tum Illuſtratores cum ipſe olim in *Adverſariis* laudaverim; hic illud addam, hos tamen muſculos videri mihi vel olim non fuiſſe ignotos Carolo Stephano (*i*), imo ab eo pictos eſſe in *Parergo* Tabulae, capiti 20. libri II. ſubjectae, & ad litt. D in hunc modum deſignatos: *Alii duo muſculi ad virgae latera minimi.*

89 Porro *muliebria Ova enucleaviſſe Stenonem, genuinam rotundorum Uteri Ligamentorum fabricam Hornium, oviductus Fallopium, Noveſium cervicis uteri veſiculas, Swamerdamium uterina vaſa*, tu dubitari non poſſe, exiſtimas. Verum quod ad *muliebria Ova* attinet; me quidem non praeterit, A. 1667. ante omnes ſcripſiſſe Stenonem (*k*): *ſe non amplius dubitare, quin mulierum teſtes ovario analogi ſint, quocunque demum modo ex teſtibus in uterum, ſive ipſa ova, ſive ovis contenta materia transmittatur:* idque *alibi ſe ex profeſſo oſtenſurum.* Sed in *Obſervationibus* (*l*) quas A. 1675. edidit, *ſpectantibus ova viviparorum*, cum muliebrium ovorum nomine nihil ſe, praeter notas jam diu Anatomicis veſiculas teſtium, cum aliis intelligere ſe ſe, oſtenderit; has autem non videri eſſe ova ſecundum Malpighii & ſententiam, & anatomiam, atque adeo ex ipſius Graafii obſervationibus petita ratione, in *Adverſariis* IV. (*m*) non obſcure indicaverim, cumque Celeberrimi Viri qui poſtea ſcripſerunt, eandem ſententiam, atque rationem copioſe, & docte confirmaverint; vehementer dubito non modo ne Steno, ſed ne alius quispiam vera adhuc *muliebria ova* viderit, nedum *enucleaverit*. Num autem *genuinam rotundorum Uteri Ligamentorum fabricam enucleaverit Hornius*, etſi ex iis quae ad Poſthuma Valſalvae Scripta adnotavimus, alias judicare meliùs poteris; tamen ſatis erit in praeſentia, ut judices ex animadverſione Graſii (*n*) de omiſſis in illorum fabrica venis Hornium, & merito quidem, arguentis, quando vel olim Euſtachius (*o*), qui princeps ejusmodi ſa-

(*g*) Ibid. Tom. I. pag. 423. (*h*) Adv. I. n. 18. & IV. Anim. 21. (*i*) De diſſect. part. corp. hum. (*k*) Hiſt. Diſſ. Piſc. ex Can. gen. (*l*) In Bartholin. Act. Hafn. Tom. II. Obſ. 88. (*m*) Animadv. 28. (*n*) Part. Genit. Defenſ. (*o*) Tab. XIII. & XIV. Fig. 1.

fabricam obſervavit, venas in ſuis Tabulis non omiſerat. Quod vero *Oviductus*, hoc eſt, Tubas Uteri *enucleaſſe Falloppium*, non dubites, valde miror, cum Riolanus (p), Lindenius (q), aliique Graviſſimi Viri cenſuerint, *eleganter* illas ab Ruffo Epheſio fuiſſe *deſcriptas*, ubi (r) adverſus Herophilum, *foeminas varicoſis aſſeſſoribus carere*, exiſtimantem, ſe vero conſpexiſſe, affirmat, *è teſtibus enata vaſcula, atque utrinque varicis inſtar revoluta*, quae *in uteri cavum perforata ſubibant: è quibus mucoſus quidam humor, ſiquis exprimeret, emanabat.* Nonnulla enim quae pro Falloppio reponi poſſent, illudque in primis quod haec Ruffus non in mulieris, ſed *in pecudis utero* vidiſſe ſe, ſcribat; haud ſatis intelligo cui tibi uſui eſſe queant, qui Mundinum *uterinas tubas* vel ſolo *ſeminariorum vaſorum nomine indigitaſſe* ante Falloppium, non dubitas (*), atque, ut ſaepius vidimus, ſeu quis in beſtiis, ſive in hominibus rem primus invenerit, non laboras. Quod autem *Noveſium* ſcribis *cervicis uteri veſiculas*, *Swamerdamium uterina vaſa enucleaſſe*; primas velim animadvertas a Viro illo cl. ne nominari quidem, non modo ſatis non deſcribi, ante autem quam ipſe ſuas vulgaret obſervationes, non unum fuiſſe qui in uteri cervice diſerte veſiculas memoraverit, quod ex noſtris I. Adverſariis (s) intelligi poteſt. *Uterina* autem *vaſa*, arterias videlicet, itemque venas tum ſuperiores, tum inferiores, tum dexteras, tum ſiniſtras inter ſe jungi, cum ante Arantium, cui haec quidam tribuunt, Falloppius (t) docuit; ſane Swammerdamii, aliorumque in iis vaſis *enucleandis* induſtriam magna ex parte ab eo usque tempore occupavit.

90 Atque haec de ventris tantum organis; nunc pauciora quaedam de peculiaribus ſive thoracis, ſive capitis, & de communibus totius corporis partibus videamus. Lowero *primùm compertam heliceam muſcularem cordis ſtructuram*, ſcribis. At Jo: Alphonſus Borellus (u), ſpiris fibrarum cordis propoſitis, *hánc*, inquit, *mirabilem ſtructuram primùm mihi videre contigit Piſis, adſtante clariſſimo Malpighio anno 1657. poſtea novi alios eadem adnotaſſe; tandem Clariſſ. Louverus, & Laurentius Bellinus exactam cordis contexturam indagarunt & caet.* qua de re ipſe quoque Malpighius (x) vi-

(p) Anthrop. l. 2. c. 35. (q) Medic. Phyſ. c. 7. (r) De corp. hum. part. appell. l. 1. c. 29. (*) Orat. I. pag. 17. (s) N. 32. (t) Obſ. Anat. (u) De Mot. Animal. P. 2. Prop. 37. (x) Op. Poſth;

videri poteſt. Sed & biennio ante Lowerum, Anno videlicet 1667. Nicolaus Steno (*y*), *Modernos ſpiralem ductum in corde detexiſſe, jam* ſcripſerat, ſive Piſanas illas, ut in Etruria tunc erat, deſignans obſervationes, ſive alias etiam quae ipſas anteceſſiſſent. Nam Lindanum a Th. Bartholino (*z*) laudari, video, qui in elixato corde obſervarit, *à baſi fibras deorſum cochleato prorſus ductu circumductas.* Quanquam ejusmodi, in corde, fibrae, non fugiſſe omnino videntur Andream Veſalium (*a*), qui eas quoque fibras in illius viſceris deſcriptione commemorat, *quae quidem orbiculatim cor ventriculosque amplectuntur, at obliquè ſecundùm cordis longitudinem procedunt.* Porro *Bronchialia Sanguiduca vaſa Ruiſchium expoſuiſſe; bronchiales glandulas oſtendiſſe Borrichium*, dicis. Ego vero qui alibi de utrisque ſcripſi, hic tantum dicam, primùm quod ad Bronchialia vaſa attinet; niſi adhuc verum eſt quod ſua tempeſtate ajebat Galenus (*b*), *à magna vena, quae ſpinae incumbit, venam aliquam in pulmonem tranſire, neque nos unquam vidiſſe, neque diſſectorum quemquam ſcripſiſſe;* niſi *pneumonicam*, ut Rolfincius (*c*) appellabat, venam, quam nunc *bronchialem* vocitant, *in pulmonem inſertam, & ſparſam* ab Nicolao Sammichelio primum (*d*), deinde a Fabricio ab Aquapendente demonſtratam eſſe, negamus; niſi demum ſpernimus quae de eadem, vel iisdem [numero enim, ac trunci inſertione, ut bronchialis arteria, diſcrepant] a Williſio, Bourdonio, Verheyenio, Cowpero, Heiſtero, aliisque ejusmodi Exercitatiſſimis Anatomicis, ſicut omnibus eſt notum, litteris mandata ſunt; ſed ſi contra venam aliquam bronchialem agnoſcimus; neceſſe profecto eſt, ut Cel. Ruyſchio non hanc tribuamus, quam ipſe (*e*) *negat adhuc ſibi videre licuiſſe, neque autem hîc magis neceſſariam eſſe*, putat, *quàm in hepate* venam aliquam arteriae hepaticae ſociam; tribuemus autem, ſi non bronchialem dumtaxat arteriam, ſed in univerſum *Bronchialia Sanguiduca vaſa* ab ipſo *expoſita* eſſe, affirmabimus. De *Bronchialibus* vero *glandulis* hoc unum dicam, tot, atque ejusmodi, praeter Borrichium, fuiſſe Auctores a me in *Adverſariis* V. (*f*) commemoratos qui illas propoſuerint, ut minime proclive ſit, Borrichium ſic ſine ulla dubitatione quaſi pri-

(*y*) Elem. Myol. Specim. (*z*) Anat. quart. renov. l. 2. c. 6. (*a*) De corp. hum. fabr. l. 6. c. 10. (*b*) De loc. aff. l. 5. c. 3. (*c*) Diſſert. Anat. l. 5. c. 29. (*d*) Ibid. (*e*) Ad Epiſt. Probl. VI. (*f*) Animadv. 41.

primum earum Inventorem laudare. Gaudeo tamen, illo meorum *Adverſariorum* loco illud ſaltem videri eſſe effectum, ut tu, Vir cl. ſententiam mutaveris, neque amplius Verheyenium, qui ſane poſt illos omnes Auctores ſcripſit, *primum harumce* glandularum *Promulgatorem*, *&* *Indagatorem* (*g*) appelles. Quo libentius tecum has quoque meas dubitationes communico, ſi forte alia aliqua tibi placere, & quadantenus prodeſſe poſſit. Nam & pro amicitia id cupio. & pro tua iſta erga quasdam meas, in uvula ſaltem, & laryngе habitas, obſervationes humanitate etiam debeo.

91 Itaque illud non ſatis aſſequi me, fateor, cur *extricatum* ajas
45 *a Sylvio quartum cum tertio* cerebri *ventriculo communicantem Aquaeductum.* A quo, obſecro, Sylvio dicis? Jacobo illo vetere; an Franciſco de le Boe? Si a Jacobo dicis; jam major Magiſtro Diſcipulus [ut antiquiores Anatomicos praetermittam] Andreas Veſalius (*h*) ſatis clare ante ipſum deſcripſerat, imo & pictura indicaverat nomine *Meatus ex tertio cerebri ventriculo in quartum ſub cerebri natibus tendentis.* Sin a Franciſco; quid, quaeſo, praeterea hic *extricavit?* A *Tertio*, inquit, *Ventriculo ſub Ponte noſtro*, *Teſtibus & Natibus in quatuor ipſius extremis eminentibus ornato*, *Canalis vel Aquaeductus eſt verſum Quartum Cerebelli Ventriculum* (*i*). Sed haec ipſa ſunt quae Veſalii deſcriptio, & Figura docent. Neque ea ipſa nomina *Canalis vel Aquaeductus* ante hunc Sylvium fuiſſe incognita, vel unus ſatis ſuperque oſtendit Arantius (*k*), cum diſerte ſcripſit: *canalis, vel aquaeductus quidam eſt potius cenſendus, qui à centro cerebri, tertio ſcilicet vocato ventriculo, inter cerebellum, atque ipſam jam efformatam ſpinae medullam, ad occiput deſcendens, confectos animae ſpiritus in cerebri ciſternam, aut ſinum deferat.* De *Arachnoidea* autem Cerebri *Tunica* quod videris indicare, hanc *Slado & Blaſio* acceptam eſſe referendam; certe Praeſtantiſſimus Ruyſchius (*l*) inter *primos* illius *inventores* hos ponit, ſed aeque tamen *Quinam* etiam, ac *Swammerdamium*, qui nempe omnes *conſortium quoddam inter ſe fovebant A.* 1665. *&* 1666. Ego vero hic opus eſſe diſtinctione quadam, exiſtimo. Nam quod ad ſuperiorem ejus tunicae partem attinet, nihil in praeſentia eſt quod adverſari huic Recentiorum Anatomicorum

(*g*) Manget. Theatr. Anat. Tom. II. pag. 261. (*h*) De corp. hum. fabr. l. 7. c. 6. & Fig. 10. (*i*) Diſput. Med. 4. n. 21. (*k*) Anat. Obſ. c. 7. (*l*) Ad Epiſt. Probl. IX.

rum Invento, ſciam. Quod autem pars ejusdem inferior, quae videlicet tum Oblongatam Medullam operit, tum Spinalem comitata, intra vertebrarum cavum ſe ſe demittit, aut ab iis Cl. Viris, aut a *Tulpio primùm detecta ſit*, quod Bohnius (*m*), & Ridleyus (*n*) putabant; certae quaedam cauſae ſunt quae me longe aliter cogant exiſtimare. Julium enim Caſſerium (*o*) video illam praeclare delineaſſe tum qua Oblongatam Medullam, & ab hac prodeuntes nervos late obducit, tum qua intra vertebras ſe ſe immittit. Cum haec animadverto, tum Varolium (*p*) invenio qui ante Caſſerium haec ſcripſerit: *Firmatur autem tota ſpinalis medulla intra calvariam in propria ſede reſpectu cerebri & cerebelli à quadam membrana tenui, lucida, atque robuſta; qua mediante anterior pars medullae annectitur cerebro, & poſterior cerebello: ad quam poſteriorem membranam extra ſpinalem medullam deſinit ſpatium, quod quartum ventriculum vocant*, Infra etiam de hac membrana fuſius loquitur. Sed ego non plura proferam quam quae ſatis ſint, ut ſimul intelligatur, alia inſuper quae aetate hac noſtra obſervata primum creduntur, a Varolio fuiſſe perſpecta: Ubi igitur docuit, Infundibuli *foramen exiſtere in medio* illius *membranae*, haec ſubjecit: *Hac itaque membrana ablata, ſub ipſa quidam vaſorum ſe mutuo intercuſſantium plexus apparet, quem ſi cuidam arrideret vocare rete mirabile, nihil curo. Removeo deinde haec omnia vaſa, unde tanto magis conſpicua evadit reflexio ſpinalis medullae in anteriora, atque progreſſus ad ſuperiora: ſi vero talis membrana removeatur etiam à ſubjecta ſpinali medulla verſus poſteriora [quam remotionem exteri vel vanam, vel impoſſibilem exiſtimarunt] detegitur ſeries quaedam fibrarum transverſalium cum eminentia, & diſtinctione à fibris rectis ſpinalis medullae; eſt autem ille proceſſus cerebelli, quem pontem appello;* hoc eſt, quem *Protuberantiam Annularem* nunc vocant, cujus *tractus*, ſive *ſtrias*, praeter novum illud *rete mirabile*, vide ut Varolius perſpectas habuerit.

92 *Aurium Tympanum, & Labyrinthum protuliſſe in medium Caſſerium, atque Coiterum; Achillinum Incudem, & Malleum*, ipſe pronuncias. Sed, ut monuit Euſtachius (*q*), ne ipſe quidem Achillinus *ſibi tantum ſumpſit, ut inventionis ſibi palmam vendicaret:*

(*m*) Circ. Anat. Prog. 21. (*n*) Anat. Cer. c. 2. (*o*) Ad Spigel. l. 10. Tab. 9. & 7. Fig. 2. (*p*) De Nerv. Opt. Epiſt. I. (*q*) Epiſt. de Audit. Org.

ret: ex quo intelligere debemus, etſi Achillinus primus omnium quos legerimus, iis de oſſiculis ſcripſerit, videri tamen ab alio aliquo fuiſſe inventa, primumque demonſtrata. Nam *Tympanum*, *&* *Labyrinthum* neque a Caſſerio, neque a Coitero primum fuiſſe propoſita, ſatis ſuperque ex *Anatomicis* Falloppii *Obſervationibus* intelligitur. Neque tamen quidquid nunc vocamus *Labyrinthum*, nedum *Tympani* cavitatem Falloppius princeps deprehendit. Ariſtoteles (*r*) enim haec ſcripſerat: *Pars* auris *interior forma anfractui cochleae ſimilis.* Et ante hunc Empedocles *audire nos*, cenſuerat, *aere partem intimam aurium impellente, eam ſiquidem in modum cocleae obuolutam, ac tanquam tintinnabulum edito in loco ſuſpenſam, irruentis aeris pulſus omnes agnoſcere:* quod in libro extat Galeno adſcripto *de Hiſtoria Philoſophica* (*s*). Quòd ſi nos haud ſatis haec movent quae ab Euſtachio (*t*) etiam, aliisque ſunt animadverſa; Corn. Celſi (*u*) verba inſuper adjiciamus: *In aure quoque primo rectum & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. Quod juxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quae facultas audiendi eſt:* quae quidem niſi conſpecti jam eſſent quadantenus Canales Semicirculares, ſcribi potuiſſe non videntur; & ſane de his quoque Rubeus (*x*) hunc Celſi locum interpretandum eſſe, cenſuit. Quod ad *Tympanum* autem attinet; res quidem multo clarior eſt. Nam ſiquis etiam illa velit minus attendere quae inter Hippocraticos occurrunt libros (*y*): *Foramiua aurium ad os durum, & ſiccum lapidi ſimile pertingunt. Jam verò ad ipſum os eſt cavitas antroſa. —— Pellicula verò in aure juxta os durum tenuis eſt, velut aranei tela;* at aliorum negligere verba non poterit, qui Tympanum, ante Falloppium, manifeſto propoſuerunt, ut Berengarii (*z*), qui expoſuit nomine *certae vacuitatis, quam claudit quidam panniculus ſubtilis, & ſolidus. —— Et huic panniculo intra praedictam vacuitatem adjacent*, inquit, *duo oſſicula parva:* quam *vacuitatem* alibi vocat (*a*) *concavitatem anfractuoſam*, & *cavernam;* vel etiam ut Maſſae (*b*), qui *eſſe cavitatem* dixit *quandam rotundam, quantitatis unius ungulae, & iſtam cavitatem tegi a quadam membrana ſubtili dura, —— ſupra quam membranam intus*

(*r*) Hiſt. Animal. l. 1. c. XI. (*s*) Tit. de auditu. (*t*) Loc. cit. (*u*) De Medic. l. 8. c. 1. (*x*) Annot. in hunc loc. (*y*) De Carn. (*z*) Iſag. ubi de Aurib. (*a*) Comment. 37. in Mundin. (*b*) Lib. Introd. Anat. c. 41.

intus ſunt duo oſſicula ad modum malleorum timpani & caet. Cum vero de *cochleae ſpirali lamina* ſic loquaris, ut minime liqueat, velisne hanc a Praecl. Verneyo *inventam*, an *oculis* tantum *accuratiùs ſubjectam*; aequum eſt, hoc alterum potius a me credi, quàm ea quae Euſtachius (*c*) de eadem ſcripſit, tibi incognita exiſtimari.

93 Quod autem *Euſtachium* Auris *Tubam revelaviſſe*, diſerte ſubjicis; magis vulgata Ariſtotelis (*d*) verba ſunt, quam ut diſſimulari a me queant: A parte auris *interiore meatus ad cerebrum nullus eſt, at in oris palatum uſque ſemita pertendit.* Quid? quod ad Problemata quaedam de auditu, ejusve organo ſolvenda, mihi quidem videtur iſta eadem *ſemita* ad eundem modum eſſe uſus ad quem Recentiores Anatomici uti ſolent, ejusque viae cum via reſpirati aeris communicationem, & quàm ad audiendum requiratur ut illa pateat, nullaque turbetur ratione, non ignoraſſe: ut cum ſciſcitanti (*e*), *cur nonnulli cum ſuas inſcalpunt aures, tuſſiant?* reſpondet: *An quia ſenſus audiendi foramen cum pulmone, canalique ab aſperitudine cognominato ſortitur? indicium, quod his ipſis repletis, obſeptisque, homo ſurdeſcit;* vel cum quaerenti (*f*): *qua de cauſa, oſcitantes, minus audire poſſimus?* ſatis ſic facit: *An quod multum ſpiritus effluentis inter oſcitandum aures etiam intrinſecus ſubit? —— Igitur cum interior renititur exteriori illi occurrenti, efficitur, ut motus interioris ſtrepitus motum exterioris retorqueat, atque offuſcet.* Valſalvam autem noſtrum cum de aliis multis, tum de hac potiſſimum Anatomes parte egregie meritum, cur *tertium mallei muſculum revelaviſſe*, pronuncies, non ſanè video. Neque enim ipſe *novum* eſſe, dixit; imo ut de propoſito ab aliis muſculo eſt locutus, cum videlicet in libri ora adnotavit (*g*), *cur aliqui hunc non admitterent.* Et revera is muſculus *Externi* nomine deſcriptus fuerat a Verneyo (*h*) qui Caſſerii muſculum, aliquanto potiori jure Externum appellandum, omiſit. Hunc Caſſerii *Muſculum Proceſſus Minoris Mallei*, illum vero *Proceſſus Minimi* Valſalva dixit, ut *Proceſſus Majoris* Internum longioremque illum vocavit qui ab Euſtachio olim inventus fuerat. Poſtremo ſcribis, *Euſtachium durum* acuſticum *Nervum affabrè proſequutum eſſe;* *Fal-*

(*c*) Loc. cit. (*d*) Hiſt. Animal. l. 1. c. XI. (*e*) Probl. Sect. 32.6. (*f*) Ibid. Sect. XI. 29. (*g*) De Aure Hum. c. 2. n. 7. (*h*) De Aud. Org. Part. I.

Falloppium huic traditum canalem oſſeum, ſeu Aquaeductum expoſuiſſe; quaſi vero Falloppius idem in quo libello (*i*) duri Nervi canalem, in eodem vel fuſius, ac operoſius quam ipſum canalem, ejus nervi inceſſum perſecutus non eſſet. Certe Euſtachius cum poſt Falloppium ſcriberet, non modo cum hoc in eo contendere non eſt aggreſſus, ſed *de* eodem *inceſſu* dixit (*k*), ſibi *loqui non eſſe opportunum*. Quod ſi non deſcriptiones, ſed delineationes attendimus; neque certum eſt, Euſtachium, antequam Falloppium legeret, nervi illius inceſſum pinxiſſe; neque tamen hunc tantùm pinxit, ſed canalem quoque ipſum oſſeum (*), niſi ego quidem plurimum fallor, delineavit.

94 Verum illud magis miror quod ais, *Turbinata oſſa Schneiderum edocuiſſe*. Nam ſi de re ipſa ſermo ſit; hanc vetuſtiſſimis Anatomicis non ignotam fuiſſe, Galenus (*l*) indicat, ſcribens, *ſatius fuiſſe ipſa* [*oſſa haec admodum foraminulenta, & cavernoſa*] *non magis* ἠθμοειδῆ *appellaſſe, quam a ſpongiae ſimilitudine* σπογγοειδῆ, *quemadmodum Hippocrates ea comparavit.* Atque ut ad minus antiqua tempora deſcendamus; certe Ingraſſias praeſertim (*m*) haud brevem mentionem fecit de *hujusmodi ſpongiarum, pumicumve inſtar aſperis oſſiculis, ſeptum* naſi *versùs obliquè ſaepenumerò contortis, & gibboſis*, quae *viatoriam perulam referre*, dixit. Illud quoque minime praetermittendum eſt quod, ut a Fernelio acceptum, ſcribit Riolanus (*n*): *ſpongioſa oſſa conſtrui, & componi ex tribus oſſiculis cavernoſis ſeriatim contextis, ita ut unum alteri ſuperjectum ſit.* At ſi & de re multo diligentius deſcripta, & de nomine ſimul loquamur; utrumque certe in eo Caſſerii noſtri Capite reperitur quod diſerte *de Turbinatis Oſſibus* inſcriptum eſt (*o*). Quo ex Capite cum verba pleraque, Caſſerio nominatim laudato, Schneiderus in librum (*p*) tranſtuletit ſuum; atque adeo cum tu ipſe, Vir cl. alibi (*q*), ſcripſeris: „quae à plurimis *oſſa* vocantur *ſpongioſa*, „—— à te cum *Caſſerio*, aliisque accuratioribus Anatomicis voca„ri *oſſa turbinata*; non injuria, opinor, mirari me, dixi, cur hic, pronuncies, *Turbinata oſſa Schneiderum edocuiſſe.* Veniam quoque dabis, ſi candide fatebor, me non ſatis aſſequi quod ſub-

(*i*) Obſ. Anat. (*k*) Epiſt. de Aud. Org. (*) Tab. 44, Fig. 2. (*l*) De Uſu Part. l. 8. c. 7. (*m*) In Gal. de Oſſ. c. 1. comm. 8. (*n*) In Gal. de Oſſ. Comm. c. 8. (*o*) Pentæſt. l. 3. c. 6. (*p*) De Oſſe Cribrif. (*q*) Duct. Lact. Part. I.

ſubjicis: *Malpighium reticulare corpus* in lingua, *Heiſterum vaginales tunicas evulgaſſe*. Neque enim Amicus hic meus Eruditiſſimus (*r*) tegumenta linguae proponere ſe dixit, ut nunquam deſcripta, ſed dumtaxat ut *nusquam adhuc delineata*. Quinetiam ait in *Programmate de Inventis Anatom.* ſe linguae *tunicam reticularem, quam ab aliis recte delineatam non novit*, ea *figura illuſtraviſſe*; ut non intelligam, cur non hanc quoque alteram tunicam [ſive reticulare corpus] *evulgatam* ab eo dicas, quando primam dicis; nam certe utraque cum jam diu nota eſſet, ab ipſo pariter fuit eadem delineatione illuſtrata.

95 In illis autem verbis: *Quid non* —— *excoluit* —— *in Venarum valvulis Aquapendens?* viciſſim eſt unde, Vir cl. te laudem. Neque enim, ſi vera fateri volumus; Venarum Valvulas primus ipſe vidit, aut memoravit, quamvis ſcripſerit (*s*), *ad ſuam usque aetatem tam priſcos, quam recentiores Anatomicos adeo latuiſſe; ut non ſolum nulla prorſus mentio de ipſis facta ſit, ſed neque aliquis prius viderit quam A. D.* 1574. quo videlicet ipſe anno obſervavit, etſi anno tantum edidit 1603. Nec tamen haec dico aut propter Jo. Poſthium (*t*), qui *femorarias venas circa diviſionem ipſarum inſignes habere valvulas*, tradidit, aut propter Archangelum Piccolhominum (*u*), qui docuit, *in mediis venis reconditas eſſe innumerabiles penè valvas, quemadmodum in orificiis vaſorum cordis*, —— *idque ex parvis venarum intervallis, alias ſurſum, alias deorſum ſpectantes*, harum exemplo prolato *ubi vena cava diducitur in jugularem externam, & internam*, illarum vero *in inferioribus venis*. Quamvis enim neuter horum imitatus ſit Andraeam Laurentium (*x*) qui ejusmodi *oſtiola* non ſe quidem, ſed *recentiores quosdam obſervaſſe*, confeſſus eſt; imo Archangelus rem hanc *magni momenti*, *ab omnibus prætermiſſam* ſe *comperiſſe*, affirmaverit; Salomon tamen Albertus (*y*), qui ipſe quoque ante Fabricium de his Valvulis plura edidit, imo duobus, quos primos omnium habemus, Iconiſmis propoſitis, earum aliquas monſtravit; quo erat candore, minime ſiluit quod audiverat, ante ſe, id eſt *anno* LXXIX [Saeculi XVI] *ineunte Hieronymum Fabricium ab Aquapendente anatomicum, & chirurgum clariſſimum, Patavii*

(*r*) Comp. Anat. Expl. Fig. 20. (*s*) De Venar. Oſtiol. (*t*) Obſ. Anat. (*u*) Anat. Praelect. l. XI. Lect. 3. (*x*) Hiſt. Anat. l. 4. c. 7. (*y*) Obſ. Anat.

vii ſpectantium oculis ſubjeciſſe oſtiola in venis. Veruntamen multis antequam Fabricius vidiſſet haec, annis tum Veſalio (*z*), ut aliàs indicavi, Cananus dixerat, *ſe in venae conjuge carentis initio, & in ſectionum venarum renes adeuntium, & in ſectionum venae juxta elatiorem ſacri oſſis ſedem occurrentium orificiis, membranas ejusmodi obſervare, quales in venae arterialis; & magnae arteriae occurrunt principiis;* tum vero Jacobus Sylvius (*a*) [quae loca etiam Riolano, aliisque, nunc video, eſſe animadverſa] tradiderat: *Membranae quoque epiphyſim eſſe in ore venae azygi, vaſorumque aliorum magnorum ſaepe, ut jugularium, brachialium, cruralium, trunco cavae ex hepate proſilientis, uſus ejusdem cum membranis ora vaſorum cordis claudentibus.* At his quae addiderit, & quae item in his emendarit Fabricius, manifeſtum eſt. Itaque cum quaeris: *quid non excoluit in Venarum valvulis Aquapendens?* recte quidem, & docte *excolendi* verbo uteris. Sunt tamen quaedam in iis Valvulis quae Poſteris *excolenda* reliquit. Exemplo ſint quae Kerckringius addidit (*b*) de valvulis *ternis ſaepe* a ſe *repertis in venis hominum*, itemque de valvulis, *quae affixae ſunt venis*, ubi *ramos majores emittunt, quae differunt longè figura ab aliis venarum valvulis: non enim*, inquit, *lunae creſcentis, ſed pyri oblongioris formam referunt.* Quanquam hoc videtur non modo obſervatione alterius Celeberrimi Anatomici, verum etiam iis quas olim Salomon Albertus (*c*) ediderat, confirmare potuiſſe. Hic enim ſcripſit: *ad exortus emulgentium* [venarum] *in bobus viſam eſſe membranam triquetram, oſtio emulgentium ſubter ita praetenſam, ut unà cum eo repraeſentaret quaſi corpus terrae umbram in plano abs ſe projicientis. Nam emulgentis orificium, orbis forma eſt, ipſa vero membrana, trigoni ſpecie. Ejusmodi membranas paſſim occurrere tam in cavae trunco majore, dum per dorſi declive defertur, quam in cruribus, ramorum minorum oſtiis inferius praefectas. Majores enim ramos alteras illas, de quibus mox dicetur, σιγμοειδεῖς membranas adipiſci.* Quae tametſi cum Kerckringii obſervatione, atque adeo cum vero [quod ad hominem certe attinet] non cuncta conveniunt; figura tamen ab Alberto deſcripta mirifice cum iis convenit, quae a Kerckringio in vena cava equina, humanaque delineantur.

96

(*z*) Exam. Obſ. Fallop. (*a*) Iſagog. l. 1, c. 4. (*b*) Spicil. Anat. Obſ. 4. (*c*) Loc. cit.

96 Quae autem addis: *Habere nos lymphatica vaſa à Jolivio, Rudbeckio, & Bartholino deprompta, depromptas a Ruiſchio eorum valvulas;* vide, quaeſo, num aeque proprie ac ſuperiora illa, dicantur. Hic enim Summus Anatomicus Opuſculum illud ſuum quo vere eas valvulas, ſiquis alius, evidentiſſime demonſtravit, inſcripſit ipſe *Dilucidationem Valvularum in Vaſis Lymphaticis, & Lacteis*, profeſſus (*d*) *& alios*, quos candide nominat, *ante ſe [quanquam non ita dilucidè] in Lymphaticis valvulas obſervaſſe.* Et ſane Rudbeckius praeſertim (*e*) ea vaſa ſic deſcripſerat: *Sunt ex membranis conflata, intus infinitas habentia valvulas, exterius nodoſa & caet.* Quod ſi Vir Candidiſſimus tunc noviſſet quae, Opuſculo illo ſuo, *paucas ante ſeptimanas edito*, protulit Blaſius (*f*); omnino ne ipſe quidem reticuiſſet, *jam Anno* 1664. 28. *Junii Lugd. Batavorum praeſente D. Nicolao Stenonis* Swammerdamium in vaſis lymphaticis flatu diſtentis, exſiccatis, & denique ſecundum longitudinem apertis, ut III. apud Blaſium Figura oſtendit, illas ipſas valvulas oculis penitus ſubjeciſſe: quibus de rebus haud inutile tamen erit Swammerdamium ipſum conſulere, idem tempus, ſed alium locum, aliosque teſtes memorantem in *Tractatu de Reſpiratione* (*g*). Caeterum in lacteis venis ſi non luculentiſſime demonſtratae, & ſub oculos ipſos poſitae; ſtatim certe fuerunt valvulae animadverſae, nec perpauciſſimis verbis deſcriptae; ut non intelligam, cur Almeloveenius, Vir alioqui Eruditiſſimus, in eo libro quem inſcripſit *Inventa Nov-antiqua* (*h*) omnino adnotandum exiſtimaverit, ſe *primam valvularum in lacteis venis mentionem factam legiſſe apud Caecilium Folium.* Nam quo in libro primum venae lacteae deſcriptae fuerant, in eodem ipſarum valvulae propoſitae ſunt. *In his* canalibus, ipſe inquit Aſellius (*i*) *illud admiratione dignum, quod pluribus valvulis, ſive oſtiolis interſtincti ſunt, ſive interciſi, quas ego valvulas, ſaepiùs vaneſcente jam chylo, inſtar minutiſſimorum veluti marſupiolorum, aut concretarum guttularum, ſtillarumve, dependere ex illis, non modo, quà comitantur inteſtinis, ſed etiam in reliquo ductu animadverti.* — Hae valvulae *intus foràs ſpectant:* & alibi (*k*): Harum valvularum *uſus eſt impedire, ne quod ſemel hauſtum eſt materiae, inani, atque irrito*

(*d*) Praef. (*e*) Exerc. de Duct. Hep. c. 7. (*f*) Append. ad Veſling. Part. 23. (*g*) Sect. 3. c. 1. n. 6. (*h*) §. 23. (*i*) De Lactib. c. 18. (*k*) C. 28.

rito labore, remeet viciſſim, ac reſtagnet in partem, unde hauſtum eſt. Id, quod adeò exactè hic praeſtant, ut nec digitorum compreſſu, nec alio niſu ullo retrò cogere unquam, ſemel conceptum in iis liquorem, etſi variè id conatus, potuerim. Quae cum duodecim annis ante quam Folius ſcriberet, edita eſſent; non eſt igitur apud hunc *prima* earum valvularum *mentio*, niſi forte [id quod neque ibi quaerebat, neque attendit Almeloveenius] in lacteis hominum vaſis, quemadmodum ſupra indicatum eſt. Scilicet Viros, quantumvis doctos atque eruditos, nonnunquam memoria fallit. Sic Highmorus (*l*) dum venas lacteas a Falloppio viſas, atque adeo *perluſtratas* eſſe, demonſtrare contendit, haec ejus verba protulit: *In ſima hepatis parte ſunt meatus quidam minimi, qui deſinunt, & terminantur in Pancreas, & in glandulas ibi proximas; qui minimi meatus ſuccum quendam oleaginoſum, album, & ad aliquam amaritudinem tendentem, deferunt.* Sed Falloppius (*m*) eum ſuccum, non *album*, ſed *flavum* eſſe, ſcripſit, quod & Aſellius, & Riolanus confirmant, qui de ea Falloppii obſervatione ante Highmorum meminere, omnesque cognoſcent, qui cum Falloppii libro verba illa, ab Highmoro haud ſatis accurate producta, contendent. Quod ſi Highmorus cum ea ſcriberet, non lactea ſolum, verum etiam lymphatica vaſa perſpecta habuiſſet; vix dubito, quin potius conjeciſſet, meatus a Falloppio deſcriptos, illos ipſos eſſe quos in duabus proximis Tabulis (*n*) inter ſimam hepatis faciem, & pancreatis interiora ductos, pro vaſis lacteis, cum lymphatica revera eſſent, Highmorus ipſe demonſtravit. Huc illa faciunt quae litteris mandavere cum Gliſſonius (*o*) de cauſa cur lymphae ductus ex hepate prodeuntes, *ſeriùs innotuerint*, inde videlicet petita quod *ſimillimum vero ſit*, hoſce cum aliis vaſis intra pancreas *ſaepe abſcondi*, tum praeſertim Franciſcus Sylvius (*p*) de folliculi fellis vaſis lymphaticis, quae, *ſicut Hepatica, liquorem flaveſcentem vehere*, — ſe *ſaepiùs animadvertiſſe, & aliis quoque — oſtendiſſe*, teſtatur. Eadem enim Falloppio accidiſſe, nihil prohibet. Itaque etiam Th. Bartholinus Anatomicus Eruditiſſimus (*q*), quem inter lymphaeductuum *Depromptores* merito nominas, mi-

(*l*) Corp. hum. Disqu. l. 1. P. 2. c. 7. (*m*) Obſ. de Venis, Obſ. 3. (*n*) Tab. II. & III. (*o*) Anat. Hep. c. 31. (*p*) Disq. Med. 6. n. XI. & de Meth. Med. l. 1. c. 10. n. 2. (*q*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 13.

minime negavit, meatus illos Falloppii, ſua *vaſa lymphatica* fuiſſe. Verum ut Falloppius, multoque magis Aſellius, Highmorus, & quotquot lacteas venas, in hepar tendentes, ſe vidiſſe, ſcripſerunt, lymphae ductus, quamvis non agnitos, conſpexerunt; ſic viciſſim ſe & vidiſſe, & agnoviſſe tribus ante caeteros luſtris, affirmavit Schneiderus (*r*), cujus huc verba, a paucis animadverſa, tranſcribam, quanquam ab Doctiſſimo etiam Profeſſore Joh. Guilielmo Pauli (*s*), ut Walaei quoque ſupra adductum locum, indicata eſſe, nunc video: *Extant in corpore etiam Aquae ductus, eo nomine eos appellabam, cum anno 1636. in Academia Jenenſi notarem. Locupletiſſimus teſtis praeſto eſt. Eum nominatim ciere quid attinet? Illorum poſitionem, ordinem, figuram, ac reliquas conditiones exactius perſequi diſtuli, iter in peregrinas oras capiens. Vaſa Lymphatica poſtmodum perquam commodè cognominata fuere.* Sed Rudbeckii, Jolivii, aut Bartholini Fautores, ſiqua alia in re, in hac certe locupletiſſimum teſtem *nominatim ciere* attinuiſſe, contendent. Quod vero . . . . .

Hactenus ad Amicum; ſic enim credebam; ea ſcripſeram, quae, Vir Doctiſſime, legiſti. Reſtabat, ut quaedam adjicerem non de iis modo quae in VI. illa Oratione ponuntur, ſed de iis etiam quae omittuntur. Cum enim eorum ſuſcepta eſſet commemoratio qui a Mundini aetate ad annum uſque 1723. Rem Anatomicam auxerunt; cur Alexander Benedictus, Carolus Stephanus, alteruter Sylvius, Jo. Baptiſta Carcanus, Vidus Vidius, Archangelus Piccolhominus, Jo: Riolanus, Adrianus Spigelius, Caſp. Bauhinus; cur,. ut multos alios praetercam, Redius, Dodartius, Lanciſius, Meryus, Ravius, cur horum ſimiles qui apud cultiores fere cunctas Nationes adhuc vivunt, tot alii de Anatome egregie meriti Scriptores omiſſi ſunt? Verum ne haec, atque alia adderem, omniaque [id quod paucis perfeciſſem diebus] emendata, multisque etiam in locis magis emollita, extremâ denique impoſitâ manu, cum illo tantùm cujus gratia conſcripta fuerant, communicarem, ea nimirum cauſa factum eſt quam a principio demonſtravi. Tu, ſi me amas, his, qualescunque ſunt, litteris ad eam potiſſimum rem uteris, cujus rei gratia ad te mittuntur. Hoc in praeſentia mihi optatius facere nihil potes. Vale.

D. Patavio Idib. April. CIↃ IↃCCXXVI. JO.

(*r*) Lib. de Catarrhis ſpecialiſſ. in ipſo fine. (*s*) Annot. in Horn. Microc. §. 30. & 28.

JO. BAPT. MORGAGNI
AD
A M I C U M
EPISTOLA ALTERA.

Ad ea quae curſim, & aliud agens in *Hiſtoria Hepatica* notaveram, invenit tandem poſt annos ſeptem Auctor ejus cl. quid reponeret, cumque plurimum, ut qui me nondum bene videtur noſſe, ne ſecum ejusmodi contentionis ſerram reciprocarem, vereretur, & ne ipſi gloriam hanc fortaſſe inviderim, ut ſicut primus, ita & poſtremus in laceſſendo foret; in id omnes intendit nervos, &, ne quid diſſimulem, egregie denique, ac ſe ipſe, ſi dicere fas eſt, ſuperans, etiam effecit, ut, non modo mihi, ſed & omnibus nullae ad ipſum reſpondendi partes neceſſariae amplius videantur.

Hiſt. Hep. pag. 899. & 900. 2 Nam (ut a primis ejus Animadverſionibus incipiens ex ordine venias ad extremas) videbis in duabus primis, Vir Doctiſſime, nihil eſſe omnino ad quod oporteat reſpondere, niſi forte quispiam, vel quod eſſet *cavae totius regionis Hepatis centrum*, vel quae *regio ejus ima*, *& poſtica*, prorſus ignoraret. Veruntamen de his, ſi voles, alibi (*a*).

3 Ad tertiam autem Animadverſionem, multo minus eſt cur
912 quidquam reponam. Nam primum, quod ipſe nondum intellexit, ſatis ſuperque intelligunt omnes, me cum ipſo nunquam, ſed cum Praecl. Mangeto, & ibi quidem *ad hominem*, ut loquuntur, diſputaſſe. Deinde me huic Malpighii, Nuckii, Reverhorſtii loca, & *contraria*, & quae *ſupra*, aut *infra*, in *Theatro* probaret ſuo, diſerte objicientem, non iſta profecto quae mihi Animadverſio ſupponit, intelligere potuiſſe: videlicet non verba ex Malpighii exer-
913 citatione *de Hepate*, quam Mangetus omiſit, ſed ex Epiſtola *de Gland.* quam propoſuit; non XI. aut XV. Nuckii Figuras (*b*) ad aliarum partium glandulas attinentes, ſed illam quam Animadver-
ſio

(*a*) Vid. ſupra Epiſt. I. Artic. 24. 25. & 14. (*b*) In Mangeti Theatr. Anat. Tab. LIII.

ſio tranſilit, XIV. quae tamen una, ut ex Nuckii deſcriptione omnes ſciunt, ad rem pertinebat, nimirum ad *Glandulas ad concava Hepatis portae adſitas*; non denique II. Reverhorſtii Figu- 915
ram (*c*) neque cavam hepatis faciem, neque glandulas exhibentem, ſed dumtaxat III. In hac autem quod contra cl. Provocatorem evidenter eſt, expectabimus dum homines ipſius gratia credant *ſolo mentis luſu fuiſſe praeſtitum* a Reverhorſtio graviſſimo Viro: ne- 914
que tamen hoc faceret quo minus illud a Praecl. quocum diſputabamus, Mangeto probatum jam eſſet. Nihil enim ad nos, ſi vel *intolerandis*, ut alibi Provocator dictitat, *erroribus* ambo illi Iconiſmi ſcaterent, quamquam in altero id quod plurimum reprehendit, & ceu *nuſpiam in hominibus viſum* miratur, mirari nos poſſumus ab Auctore tantum *Hiſtoriae Hepaticae numeris tandem omnibus abſolutae* adhuc ignorari, de quo quidem aliisque ejuscemodi opportuniore loco agemus (*d*): in altero autem Iconismo id tanquam certiſſimum arripitur ad reprehendendum, de quo ejus Explicatio prorſus ſilet, contra vero *id prorſus ignotum eſſe* dicitur, quod eadem Explicatio aperte docet ad litteras *h. h.* ſed de hoc in proxima Animadverſione.

4. Hic illud minime eſt praetermittendum quod omnem reſponſionis neceſſitatem tollit: hanc pro nobis Animadverſionem pugnare, cum Bartholinum laudat, qui ſi *non ſemper*, at *modo*, cum 916
Rudbeckium exhibet, qui ſi non omnes, at *perplurimos*, *ac interdum omnes* hos hepatis lymphae ductus *glandulas*, aut *glandulam quamdam ingredi* vidit, cum denique ipſum producit cl. Provocatorem *non revera negantem*, *dari etiam in ipſo homine* hoc *poſſe*. Erat enim haec noſtra diſſenſio: Ipſe in ſumma ſuarum ab aliis diſ- 20
crepantium obſervationum ſine ulla dubitatione ita ſcripſerat: *in omnibus animalibus praeſentia ſunt hepatis limphatica: In quibus autem obſervabiles ſunt hae glandulae, easdem ſolum ſuperſcandi à limphaticis, non intime penetrari, manifeſte adnotavimus.* Ego vero *credere* me, ſcripſi, (*e*) Mangetum ipſum *dubitaturum*, *huic ne potius uni*, quam tot aliis; ac quibus Viris! aliter docentibus *crederet*. De eo igitur quod ex illius obſervationibus contra tot aliorum obſervationes colligebatur, dubitare non liceret? Imo, ipſo auctore, jam licet. Neque enim, iis quidem in verbis, illa erat noſtra diſſenſio, an illam *penetrationem* agnoſcere *neceſſariò oporteret*,

(*c*) Ibid. Tab. LXII. (*d*) Vid. Epiſt. I. 33. (*e*) Adv. III. pag. 38.

ret, multoque minus an illi ductus ab iis *glandulis orirentur*, nullo autem modo, (nam hoc quoque *obtrudere* Animadverſio videtur) *de his* erat dumtaxat *humanis cadaveribus*, ſed erat de his *omnibus animalibus*, *quae ipſi obſervabiles praebuerant has glandulas:* quamquam jam ſupra quod olim obſervaverat, & hic *confirmat*, in dubium traxit, imo qua ſolet conſtantia, in *ſubjectis* etiam humanis, longe aliter habere ſe, docuit, ubi videlicet ſcripſit:
906 *has* glandulas *Lymphatica hepatis trajiciunt*, *vel earum dorſo prorepentia*, *vel per intimum etiam corpus interdum transmiſſa.*

5 Quarta Animadverſione Provocator cl. tria tentat, ad quae
917 nihil attinet reſpondere. Non ad primum, niſi quis forte ſit aut tam ineptus, ut de incertiſſimo aliquo pronunciato dubitanti *incumbere putet* contrarium *oſtendere*, aut tam *facilis*, ut exiſtimet,
918 prima lymphaeductuum initia, quae ſub ſenſum cadere vel nullo modo, vel difficillime poſſunt, ea ſic poſſe demonſtrari, ut *non*
920 *ſolum autopſia*, *ſed etiam ratione conſtet*, cum demonſtrata initia, prima illa eſſe, tum *nullum* de innumeris *vas lymphaticum in partibus animalis omnibus* non ſic naſci, praeſertim; ut nunc caetera omittantur; cum *Nuckius*, *accuratiſſimus ille Nuckius*, ex iis quae in vitulino ſplene, aliisque humanis partibus obſervaverat, ſe conjeciſſe, profeſſus ſit, *Vaſorum Lymphaticorum principia ab arteriarum ſurculis emanare*, *idque aliquando intermediâ veſiculâ*, *aliquando deficiente veſicula*, *immediate ab ipſa arteria*, *venave.*

6 Ad ſecundum autem ſane reſpondere neceſſe eſſet, ſi vel levem aliquam veri ſpeciem haberent quae fidenter nimis non ſecus ac ſi veriſſima forent, in Animadverſione *obtruduntur.* Verum enimvero, ubi quis illum perlegerit ad quem Animadverſio pro-
21 vocat §. V. in quo de cavae, de convexae hepatis partis, de cyſtis felleae lymphaticis vaſis verba fiunt, prima autem *omnia* (in hac enim una voce, a me notatus, error eſt) prima, inquam, *omnia* videbit ex eo unde ego retuli, loco prodire ſcribi, cum meam non deſiderabit fidem, tum vehementer mirabitur, primum hanc temere inſimulari, deinde laudatam in Animadverſione Tab. III. a meis ipſam partibus ſtare, ut quae lymphatica vaſcula non omnia ex eo loco prodeuntia demonſtrat. Sed ubi alteram (*f*) ex illis de quibus ſupra dictum eſt, Reverhorſtii Figuris, ejusque Explicationem inſpexerit; tum vero majorem in modum mirabitur novum iſtud genus admirationis, quo ſe cl. Provocaror perculſum oſten-

(*f*) Manget. Theatr. Anat. Tab. LXII. Fig. 2.

oſtendit, quaſi ego Lectoribus, ſi Diis placet, impoſuiſſem, cum ſcripſi nimirum, ipſum quidem tradere, lymphatica vaſa, quae *ſuper convexam hepatis partem ſerpunt, iter habere per ſuſpenſorium ligamentum uſque* (quam vocem hìc *ſuaviter mutilatam omittit, & ſilet*) *uſque ad glandulas lumbares;* Reverhorſtium autem in illa Figura *aliud oſtendere, & docere.* Ipſe autem hìc illud arripiens, de quo nulla unquam eſſe potuit dubitatio, contendit, lymphaeductus in ea Figura per ſuſpenſorium Ligamentum reptantes oſtendi, idemque Explicatione confirmari *ad litt. gg.* & *ad litt. ii.* ac verba his, iisque litteris reſpondentia producit. Sed interjectas utrisque litteras *hh.* interea *ſuaviter* tranſilit, & reſpondentia ipſis haec verba, quaſi nunquam ſcripta eſſent, aut huc una maxime non pertinerent, omittit: *Eadem vaſa* (lymphatica ſuſpenſorium ligamentum perreptantia) *reſecta, ubi Diaphragma perforando ejus lymphaticis uniuntur.* Et ſane Figura ipſa ita in ſuperiore Ligamenti ejus limbo reſecta vaſa lymphatica commonſtrat, ut ne unum quidem ſuperſit quod per idem Ligamentum pergere non modo *uſque ad*, ſed ne verſus quidem *lumbares glandulas* oſtendatur. Nunc intelligo, cur in ſuperiore Animadverſione de iſta ipſa Figurae parte mature Lectoribus *obtruſum* ſit: *Quo vero illa pergant lymphatica, tam directe ſupra ligamenti aciem protenſa, id prorſus ignotum eſt;* quaſi hoc Reverhorſtius ſiluiſſet, & hoc ejus 915
ſilentium inter ejus eſſet *intolerandos* illos *errores* recenſendum.

7 Denique Tertium Animadverſionis caput neque in eo reſpon- 921
ſionem requirit, quod verum id eſſe confitetur, quo ex anatome poſito, noſtra oriebatur dubitatio, neque in eo quod id tamen ipſum in *Hiſtoria* etiam *Hepat.* traditum intelligi debuiſſe, contendit. Quicumque enim memoratum illum §. V. legerint, omnino perſpicient primùm iter tradi lymphaeductuum cavae hepatis par- 21
tis, deinde vero convexae, & horum quidem iter per ligamentum ſuſpenſorium: poſt hoc autem continuò haec ſubdi: *lymphaeductus cyſtis felleae praedicti HUIC etiam categoriae adnumerandi veniunt.* Quaenam autem ſit *haec categoria*, niſi de qua continuò dictum eſt? Atenim, inquit, *cum* id *dixi*, *intelligo quidem eorum diſtributionem, & greſſum in genere ad lumbares pariter glandulas, ſeu chyloſa receptacula.* Sed neque Lectores intelligere aliter poſſunt ac verba ſignificant, non commune quidpiam, ſed *hanc categoriam* deſignantia, & tam ineptum ibi erat id dumtaxat docere, quod nunc ediſſeritur, ut ſimplex erroris confeſſio docere magis poſſet, quam iſtiusmodi interpretatio.

8 Idem-

8 Idemque judicium, vel me ſilente, laturos omnes exiſtimo de iis quoque binis interpretationibus, quas Animadverſio quinta producit. In duobus capitibus (*a*) vaſa hepatis deſcribere anatomica fide inſtituerat. In poſteriore ſine ulla dubitatione, non aliena, ſed ſua auctoritate id ipſum docuit, quod in priore ſe videre potuiſſe, negaverat. Manifeſtiſſimae inconſtantiae accuſavi. Reſpondet, in poſteriore capite id docuiſſe, non quod ſic viderit, ſed quod ſic conjecerit. Quanto erat melius inconſtantiae non ſatis a ſe animadverſae culpam deprecari, quam homines non obſcure monere, ut ſibi ſemper in ejus anatomicis deſcriptionibus caveant, ne cum hiſtorice loqui maxime putent, ibi ex conjectura dumtaxat loquatur. At *conjeci*, inquit, *tutò —— & toto jure auguratus ſum.*
923 Non vidit tamen; & nihilominus (id quod argui (*b*)) *ſine ulla dubitatione, quaſi vidiſſet, hiſtoria aſſeveratione affirmavit.* Sed *quis*, inquit, *inficiari poſſet, nos ad uſque ULTIMA hepaticorum lymphaticorum ſtamina perveniſſe, —— cum ulteriores horumce productiones non viderimus?* Id vero ſi non inficiari, at certe pro maxime dubio habere poteſt quicumque novit, eandem ſubtilitatis naturae, & viſus noſtri menſuram non eſſe. Atenim inquit, *an forte nobis —— ad extremas fere viſceris oras deventis putare non liceret, poſtrema lymphaticorum ſtamina attigiſſe?* quaſi vero iſtud *putare* eſſet videre, & *extremae fere* eſſent extremae orae. Et ſane tempus jam eſſet, ut non alii modo, ſed ipſe tandem didiciſſet, quam ſaepe ſuae ſe conjecturae deceperint. Teſtantur id potiſſimum duae illae poſtremae hujuſce *Hiſtoriae* paginae, aliaeque de quibus alibi commemorabimus, tum duo haec loca inter ſe compa-
30 rata. Hac affirmans ſcribit in primo: *Rami omnes pori biliarii, non minus majores, quàm minores, & ultimò gracileſcentes —— portae ſurculis inalterabiliter paralleli, communem directionem proſequuntur; pari paſſu, paribus diviſionibus excurrunt; immediate ubicumque accumbentes; communique cum eadem amictu per totum hepar arctè, & inſeparabiliter devincti.* Haec vero, ne-
941 gans, ſcribit in altero: *quae quidem poſtrema vaſa (porta & arteria hepatica) licèt per totam hepatis ſubſtantiam cum vaſis biliferis interventu capſulae ſociata progrediantur, non easdem tamen cum iſtis porus bilarius exactè diſtributiones init, ut horum vaſorum diviſiones & curſus variis modis, locisque non diſcrepent.* Quî, quaero, hanc tantam, tamque manifeſtam inconſtantiam defendat? Pri-

(*a*) Part.I. cap.7. §.3. & cap.8. §.6. (*b*) Adv.III. pag.38.39.

Prima, inquiet, ſcripſi ex conjectura; ſecunda ex inſpectione. Sic igitur *tutae* ſunt conjecturae, & ſic ſunt decentes interpretationes!

9 Neque vero decentior eſt interpretatio altera quam ad non leviorem alteram inconſtantiam defendendam excogitavit. Cum enim lymphaeductus qui ad *capſulam* ſunt, primum docuiſſet *extimam* 20
ſolum ejusdem capſulae ſuperficiem perambulare, deinde autem ſcripſiſſet, *communi* (capſulae) *tegmine tanquam vagina quaquaverſum involvi*, in manifeſtiſſima inconſtantia deprehenſus, non modo negat, ſe in utroque loco de iisdem vaſculis verba feciſſe, ſed ne dubitat quidem, me contra affirmantem redarguere quaſi verba *ſuperaddentem quae aliam ſtatim intrudant revera ſignificationem*. Dixi, inquit, *praedicta*; tu autem dicis *iſta ipſa*. Sed quid, ſi *praedicta* alia eſſe non poſſunt, quam *iſta ipſa*? Non licebat igitur mihi non ipſius quidem, ut omnes recognoſcere poſſunt (*c*), ſed meis verbis id affirmare? Nam ſi de ullis quae ad capſulam ſint, lymphaticis vaſis ſupra ipſe docuit, alibi quam extra capſulam intra hepar perreptare; nihil eſt cauſae quin me hallucinatum eſſe confitear. Sed ſi res ipſa apertiſſime contra eſt, ſi ſcopus confutandi Courtialem ne poſſe quidem id docere permiſit, ſi denique Index primae Editionis univerſe haec, diſerteque inculcat: *Limphatica in hepate, capſulae non immerguntur, ſed eam deſuper repunt*; certe qui *praedicta* ſcripſit, nulla alia quam *iſta ipſa* ſignificavit. Verum haec minime neceſſaria reſponſio eſt. Continuo enim in Animadverſione, ea ſubjicit, quae non oſcitanti Lectori oſten- 924
dant, illiusmodi interpretationem ne Auctori quidem ſuo ſatisfacere. Quorſum enim illa tandem aliquando expreſſa, confeſſio, ſibi *properanter ſcribenti* — *contingere interdum humanum aliquid pati*? Utinam *interdum* ſolum, & ſolum *properanter ſcribenti*, dicerem; niſi illud adderet, in mea quoque *elimatiſſima ſcripta irrepſiſſe non raro quidpiam* ejusdemmodi. Utinam eſſent *elimatiſſima*; & fuiſſent fortaſſe, ſi poſt ſeptennium, ut ipſe, emiſiſſem; nunc talia ſunt, qualia anguſtiae temporis, & aſſiduae aegrotationes conceſſere. Qualiacumque tamen ſunt; *nihil* enim *humani a me alienum puto*; talia ſaltem ſunt, ut quod alios facere poſſe, fateor, ipſe ad hoc tempus certe non fecerit, ut jure in iis aliquid redargueret.

10 Etſi enim ſcribit, *mittere* ſe *centena*, quae in iis invenit, *aſſer-*

(*c*) Ibidem pag. 40.

aſſertis memoratis his ſuis obſcuriora ſatis, ſibique minus conſtantia; tamen quae de tam multis, ex noſtris omnibus ſcripris ſeligendo, tanquam inſigniora ſpecimina hic producit, ne ipſe quidem, opinor, exiſtimat eſſe cum ullo de tot quae in libello illo *Hiſtoriae* ſuae deprehendimus, comparanda. Quid verò ſi in iſtis ipſis ſpeciminibus omnes perſpiciunt, non me, ſed ipſum eſſe, nec ſane leviter, arguendum? Nam primùm profert, & alia quidem litterarum forma, ac ſi mea ipſa eſſent verba; quod nullo modo ferendum eſt; nonnulla, revera iis quae in I. *Adverſariis* ſcripſeram, omnino contraria. Ibi enim eos, quos Bidlous perinde ac ſi perpetui eſſent, in tuberculis Areolarum pilos depinxit, uſque ad id tempus me *nunquam vidiſſe*, monui. Verba autem quae nunc mihi, tanquam ex *Adverſ.* V. fideliter deſcripta, ſupponuntur, haec ſunt: *concedit Bidloo, ſemel atque iterum illos ipſos pilos, ut ut tenuiſſimos, vidiſſe, etiam antequam primam illam ſententiam evulgaſſet.* Sic autem omnino ſcripſi: (*d*) *ut cum antequam illa* (Prima) *Adverſaria ederem, & poſtquam edidi, innumeras non mulie-brium modo, ſed virilium etiam cadaverum Areolas diligentiſſime inſpexerim, ſemel tamen, atque iterum tenuiſſimos, & viſum fermè eludentes pilos, ſemel ex aliquot, aliàs ex perpauciſſimis, cum plurima quidem eſſent, ejuſmodi Tuberculis, & quidem è ſumma eorum mediaque parte erumpentes videre potuerim.* Itaque omnes, non modo ſine ulla ex iſtiusmodi ſuperioribus; ſed ſine ulla prorſus interpretatione, ſatis ſuperque per ſe vident, me hoc certe dicere: etiam antequam Prima Adverſaria ederem, innumeras Areolas me inſpexiſſe; eos autem *pilos etiam antequam* Prima illa Adverſaria ederem, *vidiſſe*, hoc vero me quidem non dicere. Eâdem fide, eâdemque litterarum formâ, alia atque alia tanquam in *Adverſariis* a me ſcripta ſubjiciuntur, quae me nego ad eum modum unquam ſcripſiſſe: & quamquam graviter fero, quae mea non ſunt, mihi ſupponi; tamen aliqua ex parte etiam laetor, cum video, poſt ſeptuennes in ſex meis *Adverſariis* aſſiduas perquiſitiones, ne colorem quidem inconſtantiae objici mihi potuiſſe, niſi quae a meis ſcriptis, & ex parte etiam ſententiis diſcreparent, pro meis denique venditarentur: Et quoniam de quatuor primi tantum loci ſedes indicatur, videlicet *Animadverſio VII. Adv. V;* peto a te, Vir Doctiſſime, ut videas, num in illa tota Animadverſione haec ipſa verba legantur: *Tuberculorum in areolis intimam partem efformari* ex

(*d*) Adv. V. pag. 4.

ex lactiferis ductibus, an verò hoc ita bis indicetur, ut *tuberculorum intimam PROFUNDAMQUE partem efformare* —— *Ductus Lactiferi* dicantur, & *tuberculorum efformatio eorum ductuum & dilatationi, & ultra areolae planum prominentiae MAXIMA EX PARTE deberi affirmetur*, &, quod gravius eſt, iſti ipſi qui nunc quaſi a me non animadverſus objicitur, inconſtantiae colori diſerte ibidem occurratur. Quid? quod haec mea ipſa, quae modo protuli, verba quibus ajo, tubercula ductibus *maxima ex parte* deberi, videtur Provocator cl. in hunc modum deformaſſe, in quem ſcribit, *alio loco* me docere: *totum hujusmodi tuberculorum corpus conſtitui ab inflatione veluti varicoſa contenti vaſis lactiferi*: quae verba me nunquam ſcripſiſſe, nunquam de *toto* illo corpore id docuiſſe, confirmo. Quid? quod *ſuperius adduxiſſe ſe*, dicit, argumentum *Verheyenii* —— *illic a me rejectum, hîc approbatum*, cum in ſuperioribus Animadverſionibus neque Verheyenium, neque ejus argumentum ullo modo memoraverit. Denique *mittere ſe illud*, ait, *in polyporum cordis, & aortae Diſputatione in ſe projectum*: (*Animadv.* 41. *Adverſ. II.*) „*Hîc vides ut obliviſcatur, polypis per venas è corde productis redeuntis ſanguinis motum obſtare*:„ *veluti ſi lentiſſimus ſanguinis per cavam ad cor redeuntis motus, qui polypis, cum producebantur, obſtare non poterat, poſſet iisdem jam productis obſtare.* Interea autem ſilet, mea quae hic producit, verba iis continuò fuiſſe ſubjecta: *expanſionis* (Aortae) *ſucceſſiva productio ſic explicatur. Polyporum in cordis caveis inchoatorum productiones directo quidem tramite Cavam, VENAMQUE, & arteriam PNEUMONICAS* „*TOTA LIBERTATE*„ *percurrebant; ſed quae Aortam pervadebat, ea cùm parvo ab egreſſu è corde intervallo in flexum canalis, ſeu arcum* „*impingeret;* „*hinc in ELONGATIONE ULTERIORI valde impedita* „ *ſubſidebat, ibidemque adaugebatur.* Ex quibus nimirum cognoſcent omnes, me de iisdem, de quibus ibi ipſe, polypis verba facientem, neque de *jam productis*, ſive jam abſolutis dicere, ſed de iis quorum *productiones*, ſive *elongationes ulteriores* e corde per vaſa fieri, aut non fieri *tota libertate* adhuc poſſint, &, ſi de *jam productis* dicerem, hoc ad hominem, ut loquuntur, dicere, ad oblitum videlicet, iis polypis, quos ipſe; non ego; *tota libertate* ponit *productos*, obſtare ſanguinis motum, quamlibet lentiſſimum (etſi in vena, quam ipſe hic omittit, *pneumonica* lentiſſimus certe non eſt) quo minus *tota libertate producti* ponantur. Atque haec ſunt ſelecta illa ſpecimina, per quae magno ſtudio collecta, & ſumma in-

induſtria adornata cl. Provocator ſperavit, fore qui crederent, me *centena* ſcripſiſſe loca ſuperioribus ſuis, *obſcuriora ſatis*, *ſibique minus conſtantia.*

11 Sexta Animadverſione cum Provocator cl. nihil aliud iteret, atque ingeminet, niſi haec duo verba, *non intelligo;* minime mihi
925 id inficiari neceſſe eſt. Nam etſi ipſe *non intelligit* quid mihi velim, ſic in tranſitu notando quod ille docuit, *arteriae ramum „pergrandem*, & *ſatis notabilem* „ *jecur ſubire;* intelligent tamen omnes, ramum qui etiam aliquanto major eſſet quam ipſe pingat, haud recte in tanto viſcere, quantum eſt hepar, *pergrandem* dici. Certe Galenus (*a*) *parvam quidem planè arteriam* hepaticam
926 dixit. *Non intelligit praeterea*, *quo pacto* nonnullis aliis quae per praeteritionem ſubjicio, *confirmare* ſua: quod quidem neque unquam mihi venit in mentem, & miror admodum ipſi veniſſe, illud praeſertim ponenti, quod nunquam facile concedam, me ſuum *Adverſarium* eſſe. At caeteri omnes praeclare intelligent, me cum Praeſt. Mangeto diſputantem, illa impugnare, noſtrum vero cl. Provocatorem nihil reſpondere, imo alieniſſima agere cùm incredibili quadam facilitate jam totus in eo eſt ut mihi, quaſi ea quaerenti, argumenta ſuggerat, quibus ſua poſſim, ut putat, *praeclarius* confirmare. *Demum non intelligit*, quid obſtent ſibi quae
927 Mangetus ex Malpighio, & Litrio protulit. Verum ubi releget poſtremas illas duas novae ſuae Editionis paginas, ut tandem vel ipſe intelliget, *exhibitas* ab ipſis *glandulas* —— *ab intortis ſimul*
928 *hepaticis concurrentibus vaſis* debere *diſtingui*, nedum *poſſe;* ſic etiam intelliget, quid magis *cautum* fuerit, *honeſtumque*, num ſe illas *acriter* negaſſe, quas agnoſcere nunc cogitur, an me neganti non aſſenſiſſe; tum quaenam *tricae*, & *gerrae* fuerint, num quae
31 ſtructurae ſunt a me laudatae, an illae quas ipſe *nugas* appellare tandem aliquando coactus eſt.

12 Septimae Animadverſionis hoc eſt argumentum. Cl. Provocator, enumerans ex ordine & in univerſum chyli vias, ita ſcripſerat: *Lacteas duplicis generis*, *glandulas lumbares*, *ductumque thoracicum.* Ego omiſſum videns receptaculum chyli, jure meritoque redargui, quod *glandulas lumbares pro chyli receptaculo ſe habere*, *non obſcure oſtendiſſet.* Quid poterat honeſtius facere, quam confiteri, ſe plus aequo Bartholini auctoritati tribuiſſe, qui ut invenit nonnunquam, ita ſe rem ſemper habere credens, lumbares

(*a*) De Uſ. Part. l. 4. c. 13.

bares glandulas idem eſſe in hominibus docuit, quod in beſtiis ciſterna, ſeu receptaculum chyli, quod tamen poſtea cavum, ut in beſtiis, atque membraneum, ſed mole, & ſaepe etiam numero diſcrepans, in ipſis hominibus Cowperus, Henningerus, Cantius, aliique Solertiſſimi Viri invenerunt, quos inter numerandus praeſertim eſt Doctiſſimus, & erga me Humaniſſimus Saltzmannus, qui etſi uno in ſubjecto idem vidit quod Bartholinus, huic tamen id univerſe ſtatuenti non aſſentitur. Noſter vero quaſi hoc etiam 929
tempore, cum receptaculum chyli nominatur, non cavum membraneum, ſed ſolidae glandulae per quas vaſa lactea traducantur, intelligerentur, ſperat id ſibi negotii dumtaxat impoſitum videri poſſe, ut Lumbares glandulas de *Lactearum* genere eſſe, oſtendat. *Lacteas eſſe*, inquit, *cl. Thomas Bartholinus fatetur.* Verum ſi hoc ſatis eſt; jam chyli *Receptacula* tot erunt, quot glandulae Meſaraei. Addit: „cl. Petrus Wium in ſua figura relata in Actis „Lipſienſibus, chylari receptaculo immediate adjacentes adeo de„lineat (Glandulas Lumbares) ut *iisdem Lactea vaſa, non minus* „*quam receptaculo, adhaereant, & competant.*„ Quis non crederet, haec verba, ſic aliâ characterum formâ propoſita, omnino eſſe illius Auctoris? Qui tamen cum hujus Explicatione conferet, ſic inveniet: *Lactea vaſa abſciſſa receptaculis, & glandulis adhaerentia.* Scribit autem *receptaculis*, quia duo prorſus disjuncta, & diſſita proponit in *delineatione illa Ductus thoracici*, qua Noſter hîc nititur, ſupra autem, ut eſt, ita *ſingularem & prorſus ex-* 909
traordinariam vocaverat. Quae omnia ut animadverteret nemo; certe ſperare non debuit, ne hoc ſaltem animadverterent omnes; ut glandulae *receptaculo immediate adjaceant*, non eſſe tamen id ipſum cui adjacent, & quod nunc paſſim Anatomici intelligunt, cavum evidenter, & membraneum receptaculum. Me quoque poſtremò (quis crederet?) *in ſuam ipſam deſcendere ſententiam*, & *me mihi ipſi manifeſte opponere*, dictitat, atque ut inconſtantiae hujus nota major appareat, *non longe*, inquit, *ab illo inſimulationis loco.* Et tamen totis duodeviginti grandibus paginis ab hoc (*b*) diſtat is alter locus (*c*), in quo me mihi *manifeſte* adverſari, contendit. Nam ſupra antequam ad *Hepat. Hiſtoriam* accederem, in homine ſcripſeram, *tale eſſe Receptaculum quale vel Cowperus vel Henningerus propoſuit;* non, ut ipſe aliis, ut ſolet, characteribus refert, „*tale eſſe Receptaculum (Chylare) quale Cowperus propo-*

(*b*) Adv. III. p. 50. (*c*) Ibid. p. 32.

„*ſuit.*„ Sed vel ita ſcripſerim ; quo unquam modo ipſe mihi adverſatus ſum ? Num forte Cowperus chyli Receptaculum non cavum membraneum , ſed ipſas lumbares glandulas eſſe , docuit ?
930 Non, inquit ; ſed tamen Cowperus in Explicatione cujusdam Figurae tradidit, ad lumbares glandulas *tendere* , & *deſinere* vaſa *partium inferiorum* lymphatica : ergo *in primis meſenterii* ; haec autem ipſa, ſecundum *Adverſaria* ſunt lactea ; igitur lumbares glandulae ſecundum *Adverſaria* , *chylaris etiam excipuli neceſſariò munera praeſtare* debent. Quamquam ex iis quae paulo ante dicta ſunt, patet , quàm ad rem faciat iſtiusmodi argumentum ; tamen cum profeſſus ſit , hanc Animadverſionem ſe habere *in Tyronum gratiam* , facere non poſſum quin addam , vel ipſos Tirones ex illa eadem Figura Cowperi , quae in Actis quoque eſt Lipſienſibus (*d*) per ſe eſſe cognituros , *deſinere* quidem in lumbarem glandulam dexteram lymphatica illa vaſa inferiora , ex eadem tamen magnum vas lymphaticum prodire quo lympha deinde in receptaculum chyli transvehatur : tum ex ejusdem & antecedentis Figurae quae easdem partes ſuis in ſedibus commonſtrat , explicationibus perſpecturos , Cowperum hic lactea a lymphaticis illis vaſis inferiorum partium diſtinguere , & diſerte tradere litteris *ss* inſcriptis in iisdem illorum faſciculis , ea ipſa vaſa lymphatica *a glandulis inguinalibus* pronaſci , *ac ab aliis glandulis quae circa vaſa iliaca occurrunt* , *& lympham a partibus inferioribus revehunt* : & ſane is dumtaxat unde faſciculi *ss* aſcendunt , inferior locus , ſatis oſtendit , num ſint illa lymphatica *in primis meſenterii* , multoque magis , num illa *ab hepatis partibus agminatim aſcendentia* ; ut Tirones docentur in iſta ſingulari Animadverſione.

13 Venio ad octavam , in qua haec de ipſo a me ſcripta cl. Pro-
934 vocator Lectoribus judicanda proponit : *Williſius* , *& Vieuſſenius de nervis hepaticis neque iſta eadem prorſus* , *neque iſta eadem ambo unanimiter tradidere* , *quae hic ab ipſo tradidiſſe narrantur.* A Lectoribus igitur videnda ſunt primum omnia , quae illi ab ipſo tradidiſſe narrantur , deinde omnia quae tradidere : haec ni videant ; inter ſe conferre , & judicare quî poſſint ? Verum etſi Animadverſio multis , longisque textibus legentes obruit ; in ea tamen plures ex iis rebus non videmus , quae prae caeteris videndae hic fuerant. Lectores id ſentient ubi illa omnia per ſe conferent. Tunc enim
22 videbunt primum , in *Hiſtoria Hepat.* ſic narrari : *SEX ab eisdem* (Wil-

(*d*) A. 1699. M. Febr.

(Williſio , & Vieuſſenio) *graphicè deſcribuntur fibrae nerveae:* quot quidem apud ſecundum videbunt , non apud primum , qui etſi in Animadverſione dicitur *ſimilem nervearum fibraruum* —— *numerum oſtendere in Tabula* XI. *Nervorum deſcript. & caet. ſub* 935 *notis ♂ & ☿;* tamen neutra ſub nota ſex , ſed plures oſtendit, ſuae conſentiens deſcriptioni , ſuaeque ſub nota *o* , magis huc quam ☿, pertinente , Explicationi in quarum illa *maximum* memorat *fibrarum nervearum faſciculum* , in hac *magnam nervorum conjugationem.* Videbunt deinde, narrari quidem de ambobus , ſed Vieuſſenium tantum, non Williſium, docere: earum ſex fibrarum *TRES veſiculae felleae ramiſque ductus biliarii impertiri.* Videbunt tertio, cum ambo pariter dicantur tradere : ex caeterarum fibrarum *ac fibrillarum octavi paris dextri concurſu plexum efformari hepaticum ;* ab uno tamen Vieuſſenio haec tradita eſſe , non a Williſio , qui tantum abeſt ut id doceat; nullum alium hepaticum plexum agnoſcit , quam qui a Vieuſſenio vocatur *Plexus ganglioformis ſemilunaris nervi intercoſtalis* , ideſt ganglium ex quo fibrae effecturae hepaticum Vieuſſenii plexum proficiſcuntur, non reticulum ex harum, & fibrillarum octavi paris dextri concurſu formatum : quod quidem reticulum a Vieuſſenio pro hepatico Plexu habetur.

14. Cum haec Lectores tria viderint, ſicque perſpexerint, num *iſta eadem ambo* Auctores *unanimiter tradiderint* , quae tradidiſſe narrantur ; videbunt porro, num *iſta eadem prorſus* quae ibidem ſubjiciuntur , tradiderint. Nam quarto narrari invenient, hepaticum plexum *ad totum inde jecur* eſſe *diſtributum* , quod neuter illorum diſerte docet. Quinto denique (ne longior ſim) narratum legent, hepaticum plexum *fibrarum faſciculis quaquaverſum expanſis cum plexu lineari* , *meſenterico aliiſque abdominis communicare.* Sed, miſſis nunc caeteris, plexus iſte *linearis*, quem utraque *Hiſtoriae Hepat.* Editio fideliter, & primo quidem loco , quaſi evidentius communicantem, inculcat, cum alius eſſe non poſſit quam *lienaris* , ut in ea quoque Parte legitur ejuſdem *Hiſtoriae* quae in Theatro Anatomico edita eſt ; certe cum hepatico non communicat ſecundum Williſium , neque vero ſecundum ipſum Vieuſſenium. Non ſecundum hunc, ut ejus deſcriptio , ac delineatio commonſtrant ; non ſecundum Williſium, qui cum id docet, ac pingit , non de plexu hepatico reticulari de quo in *Hiſtoria Hepatica* ſermo eſt , ſed de longe alio plexu intelligit ganglioformi, quem ipſe hepaticum vocat, ut ſupra diximus. Quae omnia cum ita ſint; quid reliquum eſt , niſi quod fidenter nimis Animadverſio concludit,

937 dit, ut *videant nunc ingenui Lectores*, ac judicent inter me negantem, a duobus illis ſcriptoribus illa eadem prorſus, atque unanimiter tradita eſſe, atque inter Provocatorem dictitantem adhuc, amborum *tam conſonas ſibique invicem reſpondentes* eſſe *ſententias*, ut locum habeant, quae non dubitat illo ſuo attico lepore ſubjicere, haecque praeſertim: *Videant tandem* inquit Lectores, *ſi „monendus ipſe plura fuiſſem, imprimiſque ut loqui ante dicerem „: cum neque monendus plura ſit neque loqui ediſcendus, qui aliorum verbis fideliſſime loquitur;* quaſi ego ipſum eſſe *loqui ediſcendum*, non *loqui edocendum*, monuiſſem.

15 Cum reliquae omnes, tum vero potiſſimum nona Animadverſio nullam a me poſtulat reſponſionem. Cl. quidem Provocator, quod de ipſo hactenus demonſtravi; id mihi non dubitat affingere,
938 quod verba *plerumque perhumaniter aſſoleam mutilare*. Sed cum eodem in loco fateatur, me ubi maxime conduxiſſet, id minime feciſſe, hoc ipſo omnibus ſatis oſtendit, in ejusmodi re ignarum prorſus, & inexpertum me eſſe. Contendit deinde, ſe *vel ipſos nervos hepatis*, *vaſa hepatis appellare nervoſa cum plerisque Medicorum* potuiſſe, non *propriè* quidem, & *in ſpecie*, *ſed ipſum nervoſarum partium genus*, *quod certe liquidum non eſt*, *redigendo in genere ad canales*, videlicet ſecundum *genericam* Partium diviſionem *in liquida*, *& canales*. Sed etſi ſecundum hanc ipſam rationem *Membranas vaſa membranoſa*, Oſſa, & Cartilagines, *oſſea*, *& cartilaginea vaſa* appellare liceret; cum videant tamen omnes quam abnorme eſſet hiſce uti appellationibus *proprie*, & *in ſpecie* loquendo, quae contra ubi illa inſtitueretur *generica* diviſio, in ejusmodi ſermone ſuum certe locum haberent; illud profectò hic unice quaerendum exiſtimabunt, cum ipſe *vaſa* hepatis *nervoſa* dixit, illamne ibi diviſionem *genericam* inſtituiſſet, an contra locus requireret, ut *proprie*, & *in ſpecie* loqui crederetur. Invenient igitur id dixiſſe, non obſcure, & ex conſequenti, in neſcio quibus, ut Animadverſio *obtrudit*, ſuorum Capitum inſcriptionibus, quas certe eſſe in Theatro quod examinabam, Anatomico, innuere non potuiſſem, ſed perſpicue atque diſerte ubi mea Adverſaria ſatis indicant, videlicet ubi venâ portae, arteriâ, ductuque hepaticis, & venae cavae portione deſcriptis, vaſis hepatis *proprie* & *in ſpecie* vocatis, ad capſulae pleraque eorum involventis deſcriptionem pergit. *Va-*
27 *ſa*, inquit, *haec omnia*, *praedictaque limphatica*, *& nervoſa*, *exceptis venoſis ductibus & caet.* Haec cum perpenderint, tum intelligent, in quem illud iterum cadat (*a*). *Dic*

(*a*) Juven. Sat. 6.

Dic aliquem ſodes, dic, Quintiliane, colorem.

16 Animadverſionis decimae propoſitum duplex eſt. Alterum, 944
ut *evertat omnes in ſuos Hepati-cyſticos, & Cyſt-hepaticos ductus effictas objectiones.* Alterum, ut hi ductus *a quolibet dubitandi loco expediantur.* Et primum quidem facile obtinet Provocator cl. nam plerumque *objectiones* a ſe ipſo *effictas*, non a me productas, *evertit.* Ego enim de ipſius, non de aliorum plerorumque ductibus dubitavi. Alii in beſtiis quibusdam craſſiores bilis canales hinc cum hepaticis ductibus, inde cum veſicula communicantes tradiderunt: Num de his dubitavi, qui, ingenti ſpectato animalium numero, ſcripſerim (*b*): id *in perpaucis tantum brutis locum habere?* Ipſe vero tradidit, etiam illos quos paſſim minimas Cyſtis radiculas vocant, tradidit, inquam, *minutos etiam hoſce ultimos canaliculos, non minus ac priores, ex ipſismet pori bilarii ramis exoriri:* qua de 112
re me dubitaſſe, profiteor. Alii humanae etiam veſiculae adhaerere radices ejusmodi, imo craſſiuſculos ductus in eam influentes, neque tamen cum hepaticis canalibus manifeſte communicantes, docuerunt. Num haec omnino negavi, qui ſim ad hunc modum locutus (*c*): *quamvis in humanâ etiam veſiculâ certa quaedam oſcula, aliquam ſtyli portionem admittentia interdum ſaltem videamus; graviſſimos tamen Anatomicos, & in his Cowperum, dubios haerere, an ſemper occurrant, multoque magis, an cum hepatico ductu communicant?* Quod ſi Provocator hanc communicationem vel in ipſo homine, ſicut nunc facit, contendit eſſe manifeſtam; de hoc certe dubitavi, quanquam *fieri poſſe* tamen addiderim, *ut haec omnia in caeteris etiam animantibus, ipſoque adeo homine retegantur.*

17 Quae cuncta cum ita ſint; *effictam* igitur eſſe omnes vident objectionem primam, in qua plurimis Auctoribus, quorum ego 945
obſervationes in dubium nunquam revocavi, nominatis, haec ſubdit: *Poſt tantorum hominum teſtimonia; quis credere potuiſſet inveniri ſcriptorem, qui ut adverſus mea omnia opera videretur luctari, vel hujusmodi ductus revocare in dubium ſtuderet? & tamen cl. quidam Anatomicus, cùm his explorandis numquam fortè operam inſumpſerit, firmè aſſerit, etſi fieri poteſt & caet.*,, Effictum eſt, me *his explorandis nunquam forte operam inſumpſiſſe*, qui quae viderim, ea probaverim, atque indicaverim; effictum eſt, me illa ſcripſiſſe, *ut adverſus ſua omnia opera viderer luctari*, quae niſi Praecl. Mangetus, quocum diſputabam, probaviſſet, non facile unquam,

(*b*) Adv. III. pag. 57. (*c*) Ibid.

quam, in publico ſcripto, vel minimo attingere digitulo voluiſſem. Effictum eſt, me quae fere omnes unanimiter doceant, ea de his ductibus *revocare adhuc in dubium ſtuduiſſe*; quaſi vero falſum omnino eſſet, quod non ita pridem in Diſſertatione de *novo Bilis Diverticulo* ſcripſit Profeſſor Eruditiſſimus Abrahamus Vaterus: *plurimos ex recentioribus horum vaſorum exiſtentiam in homine negare, & tubulos illos, quos pro hepati-cyſticis reputarunt quidam, nil, niſi ramulos ſanguineos ex arteria & vena cyſtica oriundos eſſe, demonſtrare.*

18 Quod ſi Provocator cl. non id ipſe feciſſet, quod mox praeter rationem mihi imputat, ut quae de his ductibus vel in ipſo homine non negavi, *perhumaniter mutilaret*, continuo vidiſſent omnes, me tantum de his agnoſcere, quantum plures alii agnoſcere hac tempeſtate noluerunt, etſi nondum, ut in beſtiis quibusdam, ſic in homine exploratum eſſe, dixerim, illos cum hepatico ductu communicare: quod ſane neque Bidlous, neque Bohnius, neque, quantum ſcio, Cheſeldenius, neque vero Caldeſius aut ipſi explorarunt, aut ab aliis exploratum eſſe, docuerunt: *quos* tamen, ſcribere non dubitat, a me *conſuli potuiſſe*. Quid, ſi magis quam ipſe conſului? Nam illa quam in Theatro laudat Bidloi Figura, nonne illa ipſa eſt in qua id omiſſum notavi (*d*), quod poſtremo loco ibidem repraeſentari ab ea, dicit? nonne illa ipſa eſt, ad quem reſpiciens Incomparabilis Profeſtor Ruyſchius (*e*), *nullas radices è Veſiculae fundo emergere* docuit, *quantumvis eae in figuris ab exercitatiſſimo Highmoro, & poſt eum a cl. Profeſſore Bidloo repraeſententur?* nonne illa ipſa eſt, ob quam *praejudicio potius, quam experientiae* obſecutum eſſe Bidloum, ſuſpicatur *Schroerus*, a Ruyſchio laudatus, qui denique illas radices id eſſe quod ſupra ex Vatero indicavimus, ſine ulla dubitatione conſtituit. Bohnium vero an magis quam ipſe conſuluerim, cum illa oſtendunt quae agnovi aliâs ex Bohnio fuiſſe a Provocatore ſumma cum diſſimulatione deſumpta, tum hoc praecipue commonſtrabit, quod cum ipſe *obtrudat*, Bohnium ſcribere „oſcula hujusmodi ductuum „ad fellei folliculi cervicem patentia, —— *in homine* —— *ſtylum* „interea aequè *ac in bovino ſubjecto aequè recipientia*; „recordor, multo aliter Bohnium (*f*) ſcripſiſſe, videlicet *ſtylum interdum aeque*

(*d*) Ibid. p. 64. (*e*) Ad Epiſt. Probl. V. (*f*) Circ. Anat. Prog. 17.

que ac in bovino ſubjecto recipientia. Heiſterum autem non ſolum *Accuratiſſimum*, ſed etiam Prudentiſſimum Anatomicum magis quam ipſe, de Cheſeldenio conſului; nam cum Provocator cl. illud dumtaxat attenderit, quod Heiſterus *enunciavit*, *Cheſeldenium Anglum radices felleas in homine delineaſſe*, ego illud etiam attendo quod nihilominus Heiſterus idem, qui Cheſeldenium conſuluit, ibidem (*g*) rurſus pronunciavit: *Radices felleas in bobus non in homine adeſſe.* Denique cl. Caldeſium uter noſtrum aut diligentius conſuluerit, aut fidelius expreſſerit, tu Vir Doctiſſime, judicabis. Provocator ſine ulla dubitatione affirmat: *Caldeſium vaſa hominis hepati-cyſtica deſcripſiſſe, atque delineaviſſe.* Ego id a Caldeſio factum, diſerte nego: ac plurimum miror, Provocatorem cl. ſcribere, Caldeſium *in* ea *delineatione ſecum non omnino convenire*; nam ut mitiſſime loquar, is qui paulo poſt non veretur ſcribere, me *fortaſſe non parum eſſe excuſandum quòd res ſuas non ſatis intellexerim*, minime ipſe intellexit, Caldeſium (*h*) Tab. II. Fig. VI, non communicantes cum veſicula, ſed ab hac antepoſita fortuito opertos in medio excurſu aliquot hepatici ductus ramos delineaſſe: uſque adeo (ut ipſum quibus alias, verbis excuſem) uſque adeo *proclive eſt hominibus ea videre, quae non ſunt, quando ea quaerunt, quae ut ſibi animo confinxere, ita cupiunt invenire.*

19 Vellem non minus excuſare ipſum poſſe in iis quae ad *alteram objectionem* reſpondet, inde petitam quod *bruta* quidem, *in quibus ſe ſe exercuit, memoraſſet, humanum autem jecur ne in tota horum ductuum deſcriptione memoraret, diligenter caviſſet.* Et ſane quis non miraretur, ne verbum quidem ipſum feciſſe unde intelligi liceret, hos ductus, ut nunc contendit, jam tum in hominibus vidiſſe. Re autem vera ne verbum quidem de hoc feciſſe, id ſatis ſuperque demonſtrat, quod unum reſpondet, videlicet ſe memoraviſſe ductum *exacte jam* — *à Gliſſonio, aliisque deſcriptum, à ductu hepatico paululum ante cyſtici inſertionem emergentem & caet.* 946
Fateor. Sed num propterea *humanum jecur* memoravit? *Cum*, inquit, *Gliſſonius in homine haec vaſa deſcribat, jam ergo* — *humanum jecur* — *ampliſſime memoro: imò per illud „aliisque deſcriptum„ Bohnium inprimis indigitare intenderam, qui nempe ductum illum majorem cyſticum, prius à Gliſſonio deſcriptum, in binis humanis cadaveribus ſatis conſpicuum offendiſſe memorat.* Scilicet hoc erat, unde liqueret, *quantae eſſet fidei propoſitio* mea, Pro-

(*g*) Comp. Anat. 2. Edit. n. 217. (*h*) Oſſerv. int. alle Tartarughe.

Provocatorem *humanum jecur ne memoraret*, *diligenter caviſſe!*
Ne ſi illud quidem diſerte feciſſet, quod *intendiſſe* ſe dicit, ut
Bohnii nomen adjungeret; meam poſſet *fidem* redarguere: quid
enim? num propterea quia nominavit Gliſſonii ductum; *humanum*
jecur memoravit? num forte is ductus non etiam eſt in brutis ani-
mantibus? imo neque Gliſſonius, neque Bohnius, neque alii,
quos ſciamus, illum in homine *a ductu hepatico paululum ante cy-*
ſtici inſertionem emergentem deſcripſerunt; igitur qui ductum hu-
jusmodi ceu ab *aliis jam exacte deſcriptum* memoravit, ille non mo-
do *humanum jecur*, ne humanum quidem ductum eo tempore me-
moravit. Quid? ſi hominem fateri cogerem, ſe non potuiſſe tunc,
ut dicit, *intendere Bohnium inprimis indigitare.* Attende, quaeſo,
diligenter, Vir Doctiſſime. Rem enim magni momenti, incredibi-
lem, inauditam, aggredior; hanc cum oſtendero, tum recte judi-
care poteris, quàm Provocatorem noſtrum deceat in hoc aliisque
innumeris locis meam fidem immerito inſimulare. Hîc certe ubi ſi-
bi commodum eſſe exiſtimat, ſe tunc in animo habuiſſe affirmat,
Bohnium ob duas illas in humanis cadaveribus obſervationes, indi-
care. Alibi pariter, ubi ipſum cogo fateri, apud Veſalium nequa-
quam eſſe quod apud Veſalium eſſe, tunc ſcripſerat, ad Bohnium
1047 confugit. *Fateor*, inquit, *me caſum illum ex honoratiſſimo Bohnio,*
inconſulto tunc Veſalio (quem quidem prae manibus non habebam)
deſumpſiſſe. En illius locum in Circul. Anat. Progynaſm. x. *de Chy-*
lificat. fol. edit. Lipſ. 153. *ubi & caet.* & loco Bohnii producto,
An tanto, inquit, *Viro, ut Bohnius eſt, adhibenda fides non fue-*
rat? Quid ſi cogo hominem confiteri, neque illum primum, ne-
que hunc alterum Bohnii locum tunc reſpicere, aut ex Bohnio de-
ſumere potuiſſe? Quî facies? inquis. Ego vero faciam nullo nego-
tio; proferens dumtaxat longe alia ejusdem Provocatoris verba, ex
hac eadem, quod incredibile videtur, Animadverſione deſumpta: *Boh-*
959 *nius caeterum ille eſt, cujus quidem Opera nusquam ante primam meae*
hujus Hiſtoriae editionem legeram: ſed poſtquam cl. Adverſarius mihi
eum, veluti contrariae noſtris ſententiae fautorem, objicere dignatus eſt,
natâ mihi in animum curioſitate conſului; eòque libentius inde perlegi,
quò ipſa mihi rebusque meis, ut ſi propria inventa, rationes, & ex-
perimenta ad mutuas aures nobis invicem communicaſſemus, adeò
adamuſſim facientia undequaque reperiebam. Me ipſum hominis,
utcumque de me meritus ſit, miſeret; nam; ut ego ſileam; quis
haec per ſe non deprehendat ipſique videat, hanc infelicem opti-
onem eſſe reliquam, vel ut Bohnium *nuſquam ante primam ſuae*
hu-

hujus Hiſtoriae editionem legiſſe, defendat, quo poſito jam fateatur neceſſe eſt, ſe in ea prima editione neque ad Bohnii obſervationes illas reſpicere, neque ex eo loca deſumere, contra ac ſemel atque iterum affirmavit, potuiſſe; vel ut haec ante editionem illam primam ex Bohnio hauſiſſe, ex Bohnio deſumpſiſſe, contendat, quo utcumque poſito, quis amplius credat, non eodem modo tot alia ex eodem, ut ego objeceram, Bohnio, innominato deſumpſiſſe, idque cum fecerit, hîc tamen nobis ut permirum aliquid venditaviſſe, ſe ita in eadem cum Bohnio incidiſſe, *ut ſi propria inventa, rationes, & experimenta ad mutuas aures ſibi invicem communicaſſent*. Poſt haec, quae ejus in libro recognoſcere omnes poterunt, ſemel bene cognita, atque deprehenſa dictitet, quantum velit, magnas *ulterius in ambages* me *ruere*, me *verba*, *atque verſiculos ſuos mutilare & hinc inde diruto ordine tranſponere*; ne multis; me ea omnia quae ipſe fecit, facere, dictitet; quis erit qui jure cenſeat ullam a me ipſi reſponſionem deberi? praeſertim cum omnes vel ex ejus Animadverſionum argumentis, vel ex iſta ipſa pagina cum meis *Adverſariis*, quae *Hiſtoriae Hepat.* ordinem plus etiam quam oportebat, ſequuntur, diligenter collata, facile percipiant quam ipſe ordinem invertat, ex proxima autem pagina quanto detrimento verba mutilet, ſint aeque percepturi; quae ſi ego aliquando melioris ordinis, aut brevitatis cauſa vel tranſpoſui, vel ex parte omiſi, nihil inde tale conſequitur, ut omnibus in locis poterunt aequi Lectores cognoſcere. Sed tamen tantae iſtae *ambages*, in quas *ruere* in tertia *objectione* me, dicit, *effictae* ſunt. Non ego ibi (*a*) de ejus *ſententia* loquor, aut huic dico Verheyenium eſſe contrarium; imo ex eo quod huic Verheyenius praeivit, infero, non verum igitur de aliorum ſententiis cl. Provocatorem narraſſe, dictitantem *horum omnium canalium uſum ad UNICAM bilis in recipiens ſuum deportationem decantatum fuiſſe.* 947

20 Quarta *objectio* etiam manifeſtius *efficta* eſt. Neque enim ego ſcripſi, ut diverſa characterum forma obtrudit, *familiare illud Verheyenii argumentum: Ita in brutis; ergo & in homine, fallax eſſe;* ſed ita ſcripſi (*b*), *quàm ſaepenumero fallax ſit, liquet.* Haec autem haec vera *mutilatio* eſt, quae ſententiam ſic mutat meam, ut nihil ſit opus ad id quod ſubjicitur, reſpondere, praeſertim cum altero illo in loco (*c*) ſatis mihi conſtiterim qui eo argumento non ad demonſtrandum, ſed dumtaxat ad revocandum in dubium

(*a*) Adv. III. pag. 57. (*b*) Ibid. (*c*) Adv. II. pag. 77.

um rem quidem longe alterius ordinis, uſus ſim, nihil ipſe pronuncians, ſed pronunciantem dumtaxat monens, non *objurgans.* Nunc viciſſim in quinta *objectione* quaenam tandem noſtra illa fuerit mutilatio videamus, de qua tantopere conqueritur, ac ſi revera *conati eſſemus* ſic *amplam illam horum vaſorum oſtenſionem, quae a ſe, aliisque plurimis Anatomicis* (de quibus jam vidimus) *in quolibet majori bruto, ipſoque homine creberrime*, ut ait, *inſtituitur, obſcurare, & invertere.* Quis non exiſtimaret, me aliquid de inſigni aliqua ejus oſtenſione, & quidem in homine, praetermiſiſſe? Nihil ejuſmodi. Queritur enim, me *verba illa praecipuam*, ut ait, *textus ſui ſignificationem aperientia mutilaviſſe*, haec videlicet: *Varium amborum canalium numerum in ſubjectis variis attingebam.* Sed in quibus tandem? Hominem nunquam nominaverat, ſed *animalia quamplurima, Boves, equos, ſues, & etiam Moloſſos.* Cur hìc ubi res agitur, non dicit in quibus? ut experiri etiam alii, & credere poſſint. Deinde quid eſt *varium canalium numerum attingebam?* Non de numero quaerimus, ſed de origine. De hac diſerte loqui oportet, ut credere poſſimus. Utrumque demum fecit. Hepar ſuillum unum, & in hoc vaſa de quibus a me quaerebatur, duo cum eorum origine, ne dicam qualicumque nexu, commemoravit. Itaque ego, non mutilatis, ſed praeteritis, ut incertiſſimis, & ad rem diſerte non pertinentibus, neque propterea fidem facientibus indefinitis ſuperioribus illis verbis, ab iis dumtaxat incepi, quae de certo ſubjecto eſſent, ad propoſitum pertinerent, & fidem aliquam facere poſſent. Ex iis, quibus ipſe uſus ſum verbis, mens ſatis elucet mea; neque enim univerſe dixi: *At quid affert?* ſed ſic (*d*): *At quid affert quò id credere poſſimus? In hepate, inquit, ſuillo & caet.* Itaque non mutilavi qui illud reliqui *quò id credere* non *poſſemus*, illud autem omne protuli *quò* dumtaxat *id credere poſſe* videremur; certe ex iis quae protuli, nulla verba intermedia ſubtraxi (ut illa ipſe, *quàm ſaepenumero*) quibus ſubtractis, ſententia continuò mutaretur.

21 Antequam ad *objectionem* ſextam tranſimus, hic duae pariter non leves ſententiae noſtrae mutationes occurrunt. Ait, *Verheyenium* (cujus de *lapſibus*, & multo tamen majoribus laudibus
948 dicetur alibi) „*peritiâ & diligentiâ mihi ſpectabilem modò*„ *a me renunciari.* Ego vero haud paulo aliter quam ipſe animadvertere videatur, de Verheyenio ibi (*e*) ſcripſeram, ſic videlicet, *cujus peri-*

(*d*) Adv. III. pag. 57. (*e*) Ibid. pag. 58.

peritia, ac diligentia nobis aliquanto magis ſpectata ſit, quam iſtius Provocatoris. Ait quoque, *magnificas* quasdam *laudes D. Calvo diſcipulo ſuo* a me *profuſe impenſas.* —— *magnis* hunc *laudibus* a me *exundatum eſſe*, dictitat. Num igitur cenſet, qui ſui diſcipuli fuerint, eos a me laudibus ornandos non eſſe, praeſertim ſi in re non levi, ſed graviſſima, multo diligentiores Magiſtro ſe praebere videantur? Sed inſpiciamus, obſecro, divinum iſtud, & inuſitatum laudum genus, quibus a me *profuſe* illum ait eſſe *exundatum.* Quid quaeris? error ejus ſimilis eſt ſuperioris. Ea enim ipſi incomparabilis, quae mihi mediocris laus videtur, quod ego ex Epiſtola Chirurgi Peritiſſimi Calvi, a Praecl. Anellio vulgata, & ex iis quae, eodem Calvo communicante, edidit Eximius Vir Fontenellius, crediderim (*f*) eam qua de agebatur, Hiſtoriam *multo accuratius* a Calvo *traditam*, quam extet in litteris illis Cl. Provocatoris, quas ipſe *curſim ad cl. Mangetum conſcriptas* fatetur. Non igitur Calvum credidi, ut Animadverſio obtrudit, *res* Noſtro *ignotas*, ſed res ut diſerte ſcripſi, a Noſtro *parvipenſas* evulgaſſe. Neque aliam in Calvum laudem ullam contuli, niſi forte pro nova quadam & inaudita laude habet, quod pervulgatum contritumque hac tempeſtate *Peritiſſimi Chirurgi* titulum addidi, non modo ne humaniſſimo horum temporum mori in iis qui vivant, non ſine aliqua laude nominandis deeſſem, verum etiam quia *Peritiſſimus Chirurgus* fuerit, neceſſe eſt, qui *juſſu* cl. Provocatoris *foetum à viventis matris umbilico extraxerit.* Utrumque id eſt; ſi ego propterea *magnificis*, *magnisque profusè laudibus exundaſſe* Calvum dicendus ſum; quid de Praeſtantiſſimo, ad quem ſcribebam, Mangeto, qui (*g*) eundem Calvum, non modo ut ego, ipſum imitatus, *Peritiſſimum*, verùm inſuper *magni nominis Chirurgum* vocaverat; quid item de Auctore Folii cujusdam dicemus typis editi A. 1720. inſcriptique: *Requiſiti del Dottore di Medicina Giambattiſta Bianchi.* Cum enim is Auctor celeberrimus in celebri illo Opere, ſive Folio, ſcribat de Noſtro: *Fanno menzione delle di lui già ſtampate Fatiche* —— *i più celebri Autori*, tum vero inter hos ponit *il Sig. Dottore Calvo, già Scuolaro del Sig. Bianchi, nella ſua operetta Italiana:* „*Del feto fuori dell' utero.*„ quae nimirum illa eſſe videtur, quam hic cl. Provocator memorat *ſcriptam ſub oculis ſuis, italico ſermone, relationem cum publico a Calvo communicatam.* Ejusdem quoque Folii Auctor, a quo incredibilem

(*f*) Adv. IIII. pag. 83. (*g*) Theatr. Anat. Tom. II. pag. 143.

bilem etiam illam, & cujus infra erit uſus, primo loco notitiam habemus, videlicet Provocatorem noſtrum, qui ſibi adeo ſenior videtur, eſſe natum (haud multis denique ante nos menſibus) A. 1681. idem, inquam, Auctor inter edita a noſtro *Opera Medica* Opus etiam commemorat, ut a Mangeto evulgatum eſt, quinque & triginta, haud amplius, verſiculorum, *De foetu a ventre viventis Matris extracto*: quod Opus hîc noſter ſic extenuat, ut epiſtolam; quod ſupra diximus; vocet, *curſim ad cl. Mangetum conſcriptam.*

22 Sed ad ſextam *objectionem* veniamus. *Redeamus*, inquit, *ad Verheyenium, cujus propoſitum locum ſi demonſtrem noſtras horum ductuum oſtenſiones egregiè firmare, neque ideo à cenſore noſtro fuiſſe hunc authorem intellectum, de cauſae noſtrae bonitate apertum aliquando lectores judicium prolaturos fore confidam.* Equum poſtulat, ſi promiſſa *demonſtret*; ſed quid, ſi *propoſitus* Verheyenii *locus*, contraria utrique promiſſo luculentiſſime *demonſtras*? Igitur *propoſitus* Verheyenii *locus*, ut *Adverſarior. III.* (h) perſpectis diligenter oris quisque intelligit, eſt *l.* 1. *tr.* 2. *c.* 17. *quod in I. Edit. eſt c.* 15. In eo capite an quae ego ajo, *ſic obſervaverit, atque deſcripſerit* Verheyenius, videndum eſt; ego enim *Ibidem* indicavi, Verheyenium *ſic obſervaviſſe, atque deſcripſiſſe.* Figuram quidem, quae ex ipſo in Theatro proponitur, etiam memoravi, ſed cum *obſervationibus, atque deſcriptionibus* ita conjunxi, ut ſiqua forte in ea Figura, haud infrequenti, ut toties oſtenderam, ſcalptorum vitio, non ſatis aut perſpicue, aut fideliter expreſſa eſſent, nemini illa, niſi volenti, obeſſe jam poſſent. Quis enim, cum de Anatomico aliquo intelligendo agitur, & res a Figura, quae praeſertim, ut haec, ſit apographa, dubia ſit; non illum potius conſulat, quam ſcalptores, aut credat hos, homines Anatomes imperitiſſimos, melius Auctorem, ſi Diis placet, quam ſe, ſuasque obſervationes Auctorem ipſum intellexiſſe? Verheyenii Figura exigua, & confuſa eſt. At Verheyenii verba (haec autem *locus* ille Verheyenii ſunt) ad eam declarandam Figuram in medio illo Capite de induſtria ſecundum ejus litteras, & numeros, quos inter verba repraeſentat, conſcripta, plura ſane, & perſpicua ſunt. Attamen Provocator cl. *propoſitum* Verheyenii *locum* conſideraturus, hunc deſerit, & quaſi ego Figuram dumtaxat memoraſſem, ad illam decurrit, & qui de inverſo a me ſuorum verborum ordine queritur, mea ſic invertit, ut ea

(h) Pag. 58. 57.

ea è *limine* arripiat, quae poſtremo loco erant examinanda. Multus autem ipſe eſt, ut homines ſolent in mala cauſa, quem ego in optima non imitabor. Certum quendam ductum ſcripſi *Verheyenium vidiſſe maximo quidem orificio 3. hiantem, ſed minus conſpicuo, quia non, ut duo illa orificia priora, tuberculo prominebat.* Provocator, qui haec quàm ſibi adverſa ſint, videt, Figurae apographae, imo propriis etiam quibuſdam cogitationibus inhaerens, *falſum* in ea dictitat, *orificium 3. maximum eſſe; falſum, minus conſpicuum eſſe; falſam* denique eſſe meam ex eadem ut ipſe ait, Figura *illationem, quod nempe Verheyenius hîc intenderit potiùs orificia 1. & 2. quam orificium 3. tuberculo munita exhibere, quia ſcilicet prominentia magis vidiſſet.* Quid opus hîc eſt cogitationibus, & *illationibus*, ut omnes cognoſcant, uter noſtrûm intellexerit Verheyenium, cum verba illa mea ex his ipſis Verheyenii deſumpta videant, qui de illorum trium orificiorum ſitu, & intervallis cum ex ordine docuiſſet, *prout*, inquit, *in Figurâ per numerum 1. 2. 3. expreſſum eſt. Quod magnitudinem ſpectat, ſupremum erat minimum, ſecundum majus, tertium longe maximum; licet hoc, quia tuberculo non prominebat, minus foret conſpicuum;* de illis autem duobus aliis orificiis ſupra dixerat: *duo alia offendi orificia exiguis tuberculis in veſiculae cavitatem eminentia 1. 2.* Quae ego Verheyenium *vidiſſe* affirmavi, Verheyenius ipſe diſerte ſe vidiſſe, confirmat: & erit qui alienis ſcalptoribus magis, quam Verheyenio ipſi credat, hujusque *locum* a me *propoſitum* deferat, quem tamen *locum* neque a nobis antelligi, & pro ſe facere, ſuſceperit demonſtrandum? Deſerat autem? imo, ei *loco*, qui facta certe & obſervationes continet, quasdam ſuas facile, ſi opus eſſet, infirmandas, cogitationes longe anteponat. Nam Verheyenius diſerte docet, Ductum *e* 3.950 (qui D. Medius eſt) *deſinere 3. oſculo: alium ductum inferius* (qui eſt D. inferior) *cum primo* (qui D medius eſt) *circa inſertionem* concurrere, denique Ductum *c.* 1. 2. (qui D ſuperior eſt) ſive ille gemino quaſi crure inſtructus, deſinere in *duo* illa *orificia exiguis tuberculis in veſiculae cavitatem eminentia* 1. 2. Cum haec omnia ſint ita certa, & perſpicua, ut quicumque legerint Verheyenium, aliter ac nos retulimus, intelligere non poſſint; Provocator, quaſi Verheyenius *in deſcriptione confusè* (ſic enim ait) *aliqua* dumtaxat *de his inſertionibus proferret*, non modo contendere non dubitat, ſed *probaviſſe* ſe, credit, Ductui inferiori D *attribuendum eſſe* 951 oſculum 2, oſcula autem 1. & 3. *cruribus canalis ſuperioris D* —— *referri debere*; perinde ac ſi ipſe, non Verheyenius, iſtas ipſas a

Verheyenio diligenter habitas, obſervationes habuiſſet. Si haec quae minime ſunt ferenda, invenire poſſet qui ferrent, invenire quoque poſſet quibus probaret, non quod ipſe, ut ſibi commodum eſt, comminiſcitur, ſed quod ego ex ipſis Verheyenii obſervationibus, & deſcriptionibus objeci, id *effictum* eſſe, & *ſat inconſulte contortum*. Eisdem quoque probaret, ex hac Verheyenii Figura oſtendi illa de quibus me dubitare, profeſſus ſum: quaſi vero aut ea ex bove non eſſet, aut *minutas etiam* illas, *ultimasque* Cyſtis radiculas commonſtraret *ex ipſismet pori biliarii ramis exoriri.*

23 Neque fui diſſimilis eſt in ſeptimae *objectionis* examine. Ego
952 quod objicio id Verheyenium dico *ex parte deſcriptione*, *ex parte Figurâ eâdem luculenter oſtendere.* Ipſe ſic *feſtinat* ad *Figuram*, ut *deſcriptionem*, non ſine cauſa a me inculcatam, omnino tranſiliat. Nam in Ductu illo D medio, *qui a* Provocatore *non minus quam Ductus D infimus*, *cyſt-hepaticus appellatur*, cum tamen ante tres, haud plures, verſiculos aliud omnino ſentiens, eundem *infimum ductum D.* ſe *hepati-cyſticum dicere*, docuiſſet; in Ductu, inquam illo D medio, id quod Figura haud ſatis oſtendit, Verheyenius praeclare deſcripſit verbis illis: *Hic ductus per totum tractum inter ramum & caet.* Quae ad verba; ſi, ut par erat, retuliſſet; nihil ipſum habiturum fuiſſe quod reſponderet, oſtendunt ea quae reſpondet ad illam Figurae partem quam ſibi manifeſtò adverſari, negare
953 non poteſt. Nam poſtquam *ſpinarum piſcium* ſimilitudine producta eandem, hoc eſt Verheyenium, non obſcure deriſit (quod quidem longe aliud eſt, quam ejus *lapſus* modeſte adnotare) ſatis eſſe credit ad objectionem declinandam quod in altero Ductus ſuperioris D crure *contrariae rivulorum inſertiones* exhibeantur, nimirum perexigua una aut altera lineola, quae tamen neque in Lipſienſi Verheyenii Editione A. 1705. neque in Colonienſi A. 1712. invenitur. Sed quoniam has ejus Auctoris Editiones, in aliis quoque ab exhibita in Theatro Anatomico Figura (*a*) diſcrepantes, ſupra haud memoravi, & hic praeteribo, illudque unum inculcabo, de altero tamen crure illius ductus ſibi multo certius, atque evidentius oppoſito nihil ipſum, ut neque de maxime adverſa deſcriptione reſpondere.

24 Quo minus mihi reſpondendum cenſeo de illo, ut ſemel atque iterum vocat, *Paradoxo*, *contra omnes humorum in animali*
954 *circuitnum leges*, quod ipſe ait, excogitato; quaſi id ipſum, & quod

(*a*) Tab. LXIII. Fig. 16.

quod praeterea fieri, ſed *interdum*, & a *cauſa quapiam nova*, credidimus, venularum innumerarum obſervatio non indicaret; niſi forte hoc nunquam *celeberrimus* Profeſſor animadvertit, quando ne illud quidem videtur animadvertiſſe, majus eſſe pelvis cavum ureteris cavo; neque enim *a minoribus in majores cavitates* ſcripſiſſet *CUJUSLIBET excrementitii laticis curſum dirigi.* Multoque etiam minus reſpondendum cenſeo aut de meis quibusdam verbis, aut de octava *objectione*, quorum neutra quorſum pertinerent, ipſe intellexit, cum tamen omnes, niſi ad ea quae ex Verheyenio objeceramus, reſpondeat, quantum hac prematur, intelligant. Quid, 956
ſi alia praeterea attuliſſemus? cum ad ea quae attulimus, nondum, ut oſtendimus reſponſum ſit: ex quo patet, num *inutiliter*, ut ipſe dictitat, *atramentum profuderimus*, & an *effictas* ipſe, ſed non a nobis, *objectiones everterit*, quod primo loco in iſta longiſſima Animadverſione faciendum ſuſceperat.

25 Nunc alterum ſequitur, ut illos ſuos, de quibus nos dubitavimus, Ductus *inſignibus ulterius obſervationibus*, *atque experimentis firmet*, *& a quolibet dubitandi loco expediat*. Quid quaeris? 957
A Galeno incipit *de HIS non quidem in Brutis*, *at in ipſo*, ut ait, *homine aſſeverante*, quaſi inter Doctos conſtaret, Galenum homines diſſecuiſſe, non quae in beſtiis viderat, ad homines tranſtuliſſe. Sed tamen num *de his* de quibus ego dubitavi, ductibus, Galenus *aſſeveraverit*, alia ejusdem verba clarius oſtendunt non in libris *de loc. affect.* ſed in libris huc aliquanto magis pertinentibus *de uſu part.* (b): ea inquit, *quae ad jecur eſt cyſtis*, *inviſibilibus atque anguſtis prorſus finibus vaſorum a ſe ipſa in viſcus immiſſorum* bilem *attrahit*. Ego vero non de radiculis cyſtis an eſſent, ſed de earum finibus quaerebam an ipſi quoque cum pori biliarii ramis manifeſto communicarent. Galenus *inviſibiles* pronunciat. Continuo autem a *priſcis illis aetatibus* ad hanc noſtram tranſcurritur, & a 963
Galeno ad Collegam illum, qui ſuum *erga* cl. Provocatorem *ſtudium officiumque* commemorat. Hic etſi mihi propter aetatem ignotus eſt, neque obſervationis ſuae teſtes nominatim ullos appellat, aut ex Praeceptoribus ſuis, aut ex Collegis; quos ego quidem praeclare noſſem; malo tamen cum officioſo homine officiis certare, eique, ut par eſt, majorem fidem, quam Tabulae ſub ejus nomine propoſitae habere. Nam ipſe quidem *biliferos ductus*, *Hepaticum*, inquit, *cyſticum*, *& choledochum*, *ſed praeſertim iſtum* 964
&

(b) L. 5. c. 6.

& primum —— *uſque adeo dilatatos inveniſſe* ſe, ſcribit, *ut ipſummet venae portae truncum amplitudine, ſeu diametro ſuperarent.* Tabula autem primum ex parte, ultimum multo maxima ex parte, Cyſticum vero totum anguſtiores illo trunco, & praeſertim Cyſticum repraeſentat. Contra, affirmat ipſe, *eam fuiſſe cavitatem* veſiculae fellis, *ut vel ab unico parvae olivae nucleo tota facile occupari poſſet.* At multo ampliorem Tabula iſtam ipſam *cavitatem* oſtendit. Porro deſcribit ipſe *ad ejus fundum tuberculum quoddam.* Sed nullum Tabula verum oſtendit prominensque tuberculum. Quae etſi ita ſunt, non ego tamen ſic ejus Amicum imitabor, ut plus ſcalptorum negligentiae credam, quam Auctoris verbis, quem vel mihi ignotum cum ob ejus Patriam, mihi grato in primis homini longe chariſſimam, tum ob meam erga omnes, quicumque praeſertim anatomicam rem amant, voluntatem, & obſervantiam facile diligo. Unum eſt in quo ipſum rogo, ut pro ſua humanitate, & communi veri ſtudio excuſatum me habeat, aſſenſumque ſuſtinere me, ſinat; nam ſi vel ipſi mihi idem quod illi, contigiſſet, aſſenſum tamen ſuſtinerem; neque enim ſpecilli, quantumvis *facilis*, trajectio, cum per *ſpongioſam*, & *raram*, ut illam fuiſſe fatetur, *ſubſtantiam* accidit, naturales potius, quam manufactas indicat vias. Quod ſi nihilominus ſe illas demonſtraſſe ſine ulla dubitatione contendat, ejus voluntati non repugnabo; neque enim ego inveniri has unquam poſſe, praeſertim vi morbi dilatatis vaſis, negavi; imo vero ultro ſcripſi, *fieri poſſe, ut haec omnia in ipſo homine retegantur.* Longe autem aliam agendi rationem cum longe aliter agente cl. Provocatore ſequar, neceſſe eſt. Deſcriptionem hic non memorat, ſed *nitidam* dumtaxat *figuram* —— *egregiè ulteriùs haec vaſa oſtendentem.* Lectores igitur, vel me tacente, iſtam inſpicient Figuram, & cum haec vaſa neque ad veſiculam pervenire, neque, quod caput eſt, cum pictis in ea foraminibus communicare, perſpicient, tum illud primum intelligent, quam facile quae ſibi conducunt, cl. Provocator affirmet, deinde vero ſi hanc magnam Tabulam ſollicite adjunxit tanquam *egregiè ulteriùs haec vaſa oſtendentem*, haec autem, vel dilatatis impenſe vaſis, ne illa quidem oſtendit, quae ejus ſuperior Tabula, vaſis ſecundum naturam ſe habentibus, aliquanto clarius propoſuit; quid cautius de toto hoc negotio interea habendum ſit, per ſe facile exiſtimabunt.

26 Neque id minus exiſtimabunt, cum ea quae ſubjiciuntur, diligenter contulerint. Nam miſſis Amſtelodamenſium *amplis*, ut vocat, harum viarum *iconiſmis*, qui tamen uno, quod ſciam, eoque

que perexiguo, plures non ſunt, miſſis etiam plerisque eorum
quae in beſtiis pariter, de quibus nunquam dubitavi, Verheye-
nius, & Bohnius tradidere, mox quaedam deprehendent quae ei-
dem Bohnio nimis fidenter adſcribuntur. Velut illud: *per ſtyli, &*
liquefactae cerae introductionem enunciat attigiſſe anaſtomoſes ca- 958
nalium cyſtidis, non tantùm cum majoribus hepaticis ramis, ſed
inſuper cum minimis; nam *minimos* non memorat Bohnius. Velut
illud: *compreſſo folliculo fellis & caet.* quae verba quidem Bohnii
ſunt, ſed ad notiſſimos omnibus hepatici ductus ramos, non ad
eos de quibus Provocator agit, pertinentia. Velut illud in primis:
In his omnibus (ideſt *in HUMANIS* etiam *cadaveribus*) Boh-
nius *non tantum cyſtica haec peculiaria vaſa, cyſtidi, ac hepatico*
ductui intermedia, manifeſtè patefacit, ſed DUPLICATUM va-
ſorum genus, ſeu cyſt-hepatica, atque hepati-cyſtica non obſcure
deſignat, diſcriminatque. Nam quomodo ea Bohnius in homine
manifeſtè patefacit, qui dumtaxat, ut infra aſſeritur, *auguratur*,
quod & nos fecimus, *quosdam intrinſecùs latitare canales inter-* 961
medios, qui ipſi hepatis ſubſtantiae immerſi, inter hepaticum po-
rum, & veſiculae cervicem mutuum aſſervent commercium; vel
quomodo *duplicatum vaſorum genus non obſcure* diſcriminat, qui
inſertionem in *minimos* ductus hepatici *ramos*, ut hic aſſeritur,
non memorat, neque *multiformem* illam *anaſtomoſim*, ut in uno
eodemque ſubjecto, ſed ut in variis proponit, neque demum (ne
perſequar caetera perperam a Provocatore ſuppoſita) *orificia* eſſe,
tradit, quod ſciam, *aut recte, aut obliquè in folliculum producta,*
ſed de omnibus univerſe ſcribit *obliquo ſatis tractu tunicas pene-*
trantia, diſerteque negat, *ſuſpicari convenire*, alium bilis eſſe
motum, quam ab hepate; non igitur contrarium ad hepar motum
agnoſcit, aut probat; recte, an ſecus, nihil ad me qui in nullius
unquam verba juravi; certe contra cl. Provocatorem, qui hic il-
lum quaſi ſibi adſtipulantem *obtrudit;* mihi illud ſatis, ut quibus 959
in locis tanquam ipſi adverſantem objeci, in iis ne adſtipuletur.

27 Ventum eſt ad *inſignia* illa, quae titulus hujus Animadver-
ſionis pollicetur, *experimenta.* Sed cum pleraque jam vel apud
unum Bohnium legebantur; tum omnia ejusmodi ſunt, ut quicum-
que novit, vel ut ex cunctis hepatis particulis, & quod conſequi-
tur, ex iis etiam quae veſiculam fellis contingunt, radiculae hepa-
tici ductus proveniant, vel quam facile, imo, ut noſter alibi ſcri-
pſit, *ordinarium* ſit, bilem vel per ſe e tunicis veſiculae exſudare, 101
& vicina inficere, is eorum omnium quae in homine, plerorum-

que etiam quae in beſtiis habita ſunt, experimentorum vim non ſolum eludere, verum etiam, idque jure, in dubium revocare poſſit. Verum quid in his omnibus tempus trivit quae hactenus oſtenſum eſt quam vel dubia, vel non ad controverſiam noſtram ſint pertinentia; aut quid ex ſuppoſita nobis, ut in loco oſtendemus,
961 alieniſſima ſententia, conatur *obtrudere*, nos iſta ipſa quae negamus, *apertè*, *ac neceſſario fateri?* quid, inquam, ſic tempus trivit, cum perpauciſſimis verbis, ſi vera ſunt quae demum ſubdit, obtinere omnium aſſenſum valeat. *Hos canales*, inquit, *ſaepius in homine ſe exploraviſſe*, *&* *oſtendiſſe.* Viros igitur nominet peritia, diligentia, auctoritate dignos quibus fidem habeamus, & quibus ipſe (ut mea cum Praecl. Mangeto diſputatio requirebat) ante primam *Hepaticae Hiſtoriae* editionem oſtenderit. Nam quod ſe unum, & annum memorat 1720; nihil agit. Ipſe quidem, ut ſaepe, ut graviter aliis in Figuris aut alios, aut ſe ipſum fefellerit, a me alibi demonſtratum eſt; neque haec ego vaſa unquam negavi, imo aperte ſcripſi (*c*), inveniri inpoſterum poſſe; quanquam in hac ipſa Figura quae me dubium faciant, alio in loco (*) clarius oſtendam. Attamen ſi vere *ſaepius* haec *exploravit*; cur me, aliosque dubitare, adhuc ſinit? Satis erat, ut adminiſtrationem anatomicam proponeret, quam ſequentes, nos quoque illa explorare poſſemus; praeſertim cum ejus tradendae *munus indeclinabile eſſe*, alias (*d*) pronunciaverit, *Anatomici*, *qui primus partem aliquam demonſtret?* Nam quod *iisdem ac in brutis adhibuerat*, *tentamentis uſum* ſe, dicit; vel iſta *tentamenta* eadem ſunt, quae aliis ſunt nota; his autem caeteri, & in his ſummi, ac diligentiſſimi Anatomici nihil ſe in homine profeciſſe faſſi ſunt; vel nova quaedam ſunt atque aliis incognita; haec autem ſecundum ea quae ipſe pronunciaverat, effugere non poteſt quin recte atque ordine proponat. Cum propoſuerit, tum ut alias ejus adminiſtrationes, atque utinam meliore eventu, experiemur. Neque enim ſperet, ut illi Cheſeldenii obſervationi de qua ſupra vidimus, acquieſcamus, aut aliis duabus, quae ut multo minus huc attinerent, ne ipſe quidem *ignoravit*.

28 Undecima ſequitur Animadverſio, cui ſimiles ſi plures ſcripſiſſet, majorem certe laudem ſibi erat pariturus. Non modo enim, quod

(*c*) Adv. III. pag. 57. (*) Vid. Epiſt. I. Art. 38. & ſeq.
(*d*) Duct. Lacr.

quod ait, verum eſt, *ingenuum, honeſtumque pudere Hominem* non *poſſe pro veritatis ditione mutare conſilium;* verum inſuper haec pe- 974
culiaris laus eſt quam ſibi vindicare poteſt qui erravit. Scilicet in hac Animadverſione, *ea ipſa moderatur, imo retractat*, quae cum in prima, tum vero etiam in hac Editione docuerat ſive muſculorum veſiculae fellis ſphinćterem affirmando, quem hîc negat, ſive ejusdem valvulas negando, quas hîc affirmat. Rem praeterea ex parte fatetur quam ego in Adverſ. V. (*e*) neque tunc primùm, animadverteram, *paucas ipſum, nec ſatis diu pertentatas obſervationes conſueviſſe in medium adducere.* Hic enim diſerte ſcribit, *uni aut alteri obſervationi, à ſe in felleis folliculis, cyſticisque ductibus, valvuloſâ fortè fortunâ habitudine deſtitutis inſtitutae impenſiùs fiſum fuiſſe.* Laudo, quod vera haec fateatur, non minus laudaturus, ſi alia pariter vera fatebitur, nonnullaque in primis his conſimillima, de ſphinćtere ſcilicet quem in fine Ilei eſſe, affirmavit, & de valvula, quam ibidem negavit. Quod ſi mihi forte hanc, nunquam tamen a me quaeſitam, laureolam non vult concedere; at Graviſſimo Profeſſori Heiſtero concedat, a quo non duobus verbis, ut de his valvulis cyſticis, quas Provocator *imaginarias* vocaverat, ſed tota *de Valvula Coli* Diſſertatione monitus eſt. Hunc enim, ta- 108
metſi ſupra in hac ipſa Editione (quod in me dićtum gloriae ducerem; in ejusmodi Profeſſorem, ac utriusque noſtrum Amicum, ferre non poſſum) *quàm maximae expectationis Virum* non veritus 104
eſt appellare, quaſi Anatomicum adhuc prae ſe adoleſcentem; tamen; ut alia nunc omittamus; quicumque ex iis quae ſupra a nobis ſcripta ſunt, colligent, noſtrum iſtum, ſeniorem adeo, ut ſibi videtur, Anatomicum vix uno ante Praeſtantiſſimum Heiſterum anno eſſe natum, neque praeterea ignorabunt, anno adhuc 1722. ut inter Ordinarios Profeſſores tandem aliquando recenſeretur, laborare debuiſſe, cum tot ante annis inter Ordinarios Profeſſores jure meritoque Heiſterus eſſet evocatus; nihil Noſtrum facere indignum ſe judicabunt, ſi ut in hoc, ita aliis in locis *hujus Auctoris diligentiae lubenter ſe referet.*

29 Verum in proxima duodecima Animadverſione id tantum abeſt ut faciat; quaedam ab Heiſtero, imo ab aliis etiam Anatomicis non probata, inculcare adhuc, & tueri connititur. Primùm namque cum adverſus omnes, quantum quidem in praeſentia memini, omnium aetatum Anatomicos ipſe tradere non dubitaſſet; muſcu-

(*e*) Pag. 5.

muſculoſam veſicae urinariae tunicam, non mediam eſſe, ſed extimam, atque ita extimam, ut peritonaeum hanc compingens, *plano ulterius obtegatur muſculari;* cumque ego id a vero alieniſſimum eſſe, oſtendiſſem; Solertiſſimus Heiſterus, utroque noſtrum perlecto, ne tranſverſum quidem unguem in altera Compendii ſui editione a communi receſſit ſententia; Egregius autem alter Anatomicus Santorinus, cum errores alios cl. Provocatoris redarguat, huic errato habere tantum honorem noluit, ut iterum confutaret, ſed *ceu nulla animadverſione dignum, miſſum facere* ſe dixit (*a*), iſto veſicam *plano ulterius obtegi muſculari.* Haec cum ita ſint; Noſter primo errore non contentus, alios non leviores quaſi in ejuſdem defenſionem addit, eumque in primis, quod *humani* quoque *ute-*
980 *ri* (quem inter *veſicas* cum *ſingulis inteſtinis* recenſet!) *extimam faciem praecipue occupent muſculares faſciculi:* neque ſatis intellectum, ut ſolet, Malpighium, in ſuas trahere partes conatur: &
981 quaſi peritonaei, uterum inveſtientis, laevem illam extimam faciem numquam vidiſſet; *muſcularibus lacertis*, hoc eſt, ut definiiſſe *muſcularem ſubſtantiam* videtur, *fibris ſuperficie aſperis*, *ſcabris ac veluti nodoſis*, uterum, aliaque *ejuſmodi promptuaria* affirmat
983 *ditari inprimis extrinſecus poſitis*, *ſeu liberioribus*, *veluti qui per unam ſaltem faciem ab alio nectenti involucro non implicantur.* His; atque aliis ejuſdemmodi de urinaria etiam veſica poſitis, tanquam certiſſimis planiſſimiſque, non dubitat ſcribere, *quàm inanes* noſ-
984 trae *objectiones ſint*, *quemque cordatum poſſe vel ſolùm legendo dignoſcere.* Ego vero non dubito, ne ipſum quidem dubitare, fore ullum tam excordem quin ſentiat, me in illis cunctis objectiobus nihil aliud egiſſe, niſi ut homines intelligerent, maluiſſe me alia omnia credere quibus ipſe forte deceptus eſſet, quam id ipſum tam abnorme quod nunc confirmat ſublata omni fortuiti erroris excuſatione, ab eo revera Anatomicis *obtruſum* fuiſſe. Itaque ſi meas illas objectiones *inanes* eſſe vult; ſunto, ſic tamen ut omnes intelligant, meas non tam objectiones, quam graviſſimi ejus errati excuſationes *inanes* eſſe. Quae cum ita ſint; non ero amplius tam ineptus, ut pro meis illis objectionibus propugnando, *invitum*, ut ait Flaccus, *ſervare laborem.* Haec tantum addam: me non *finxiſſe illud non intelligere;* quod ſic quidem, ut ipſe ſcripſerat, non poſſe intelligi, demonſtravi: me non *in rei veritatem remis*
985 *veliſque* quod *obtrudit* ipſe, *niti*, cum illa oſtendere quae tunc can-

(*a*) Obſ. Anat. c. x.

candide ſcripſi, tum vero alia quotieſcumque tu, Vir Doctiſſime, jubeas, a me de veſicae anatome producenda (*b*): me pro rubicundo *ſubalbidum colorem in muſculis* non *videri* poſſe *inſtituere*, neque *ut ad ſubalbidum colorem mediam veſicae tunicam quoquomodo conducam, inviſum omnibus colorem eidem tunicae accomodare*, qui de fibris carneis, quantum ad veſicam *ſaepius*, & in parte attinet loquar, & Falloppii (*c*) Incomparabilis Anatomici verba proferam in illa veſicae tunica *non ita rubicundam carnem, qualem in muſculis; ſed SUBALBIDAM* (quomodo Bauhinus (*d*) quoque loquitur) diſerte ponentis: ad me neceſſario non attinuiſſe verba facere de tunica *univerſe atque uniuſmodi & aequaliter, undequaque ſubrubente*, qui *cutaneum muſculum* refutarem, *qui tanquam rete eſſet, non tamen ex aequalibus fibrarum faſciculis compoſitum, ſed ſummâ quaquaverſum irregularitate diſtributis, coeuntibus, aut interſectis; quibus membranoſa peritonaei expanſio in fulcimentum inſeruit*; ſic enim tunc ſcripſerat, qui nunc ea, qua ſolet, conſtantia, *aequaliter, & undequaque* ſcribit *rubere extimam urinariae veſicae tunicam*, & quidem a fibris *in quoſdam determinatos ordines atque* 981 *faſciculos diſpoſitis*: contra, meorum *verborum* nullam eſſe *diſcordiam*, niſi apud illum, qui vel ex eo quod *extimae veſicae tunicae* 986 nondum *culter admotus ſit*, arbitratur, *conſequens* eſſe, *ſanguinolentas alias partes ad ipſius contactum apponi* non potuiſſe, vel de duobus ruboribus, diverſas inter ſe cauſas habentibus, non intelligit me verba feciſſe.

30 Nam de caeteris quae ſequuntur quid dicam? „ Judicabunt, „ inquit, Lectores, ſi *in fibris carneis ſtatuendis rubori tribuendum* „ *non ſit*. „ Imo vero judicabunt quam deceat aliorum verba, alia praeſertim litterarum forma producendo, ſic mutilare, ut abſurda eſſe videantur; neque enim ego ita ſcripſeram; ſed ad hunc modum (*): *omnino enim in fibris carneis ſtatuendis NIMIUM tribuere rubori videtur*. Sed niſi iſtud *nimium* abſtuliſſet; ea quae ſubiicit, contra nos addere non potuiſſet. Caetera quae de veſica, & ligamentis Coli inteſtini ſubjiciuntur, alio in loco (*e*) examinabimus; quae vero de Auctorum toties inculcatis *Lapſibus*, infra expendemus. Poſtremo de meis quibusdam, quae cum haud ſatis unus ipſe intelligat verbis, *valde obſcura*, & *intricatiſſima* eſſe exiſtimans, *le-* 987
pidum

(*b*) Vid. Epiſt. I. Artic. 57. & ſeq. (*c*) Obſ. Anat. (*d*) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. (*) Adv. III. pag. 76. (*e*) Vid. Epiſt. I. loc. ci.

pidum nobis *luſum inſtituit*, quaſi *herculeas* neſcio quas *rationes*, iiſque *anatomicas inauditas res* docere contenderem; de iis, inquam,
984 verbis, *humaniſſimo* illo ſuo, ſupra dato, reſponſo utar, nimirum *meos ego deprecabor Lectores ut eidem locum illum meum explicare faveant*. Ubi id fecerint, tandem aliquando cognoſcet, neque in nos cadere, quae duobus ſubjectis exemplis, putat, & ut melius eſt latine nihil ſcribere, quam ea ſcribere, quae intelligere nemo poſſit, ſic melius eſſe nihil ad latine objecta reſpondere, quam ab aliis omnibus intellecta, in reſpondendo non intelligere. Iidem Lectores docere poterunt, quanto gravius, & graviore quidem in
988 genere, mox labatur, qua de re ego quoque aliquid in extrema hac Epiſtola coactus attingam.

31 Illud unum hoc in loco non praetermittam, quod; ut ad hujus Animadverſionis initium redeam; non mihi modo, verum etiam Profeſſori Experientiſſimo, cui melius fuerat hic quoque cedere, Laurentio Heiſtero, aliiſque Anatomicis adverſatur. Heiſterus namque utriusque noſtrum perlectis ſcriptis, judicium hoc tulit (*f*): *Bianchus in Mangeti Theatro anatomico novos veſicae muſculos, elevatores & depreſſores, deſcribit, pag.* 414. *& ſeq. eosque duabus Tabulis delineat. Verum a Morgagnio in Adverſ. Anat. III. pag.* 75, *uſque ad finem, refutatur*, vel, ut alibi (*g*) apertius loquitur, *nervoſe refutatur*. Atque Anatomicus alter exercitatiſſimus, Doctiſſimusque Jo: Dominius Santorinus (*h*) de iisdem Provocatoris Muſculis diſerte haec ſcripſit, *ſe in nulla unquam incidiſſe cadavera (etſi plurima prae caeteris ſelectiora, atque ad Anatomen aptiſſima, ob hanc potiſſimùm rem diſſecuerit) quae iſtiusmodi muſculos obtulerint*. Contra autem cl. Provocator affirmat, ſe eosdem muſculos *& Bononiae ſemel, iterumque in Noſocomio Mortis Publicis illius almi Archigymnaſii Praeclariſſimis Profeſſoribus plurimis, atque ſtudioſorum coronae ampliſſimos oſtendiſſe, & in ſuae R. T. Univerſitatis Theatro publicè quotannis oſtendere*. Melius in rebus quas nemo adhuc niſi ipſe, potuit invenire, feciſſet, ſi ex alterutra *Univerſitate* eos qui non oſtenſioni tantum, ſed fideli, luculentaeque Anatomicae adminiſtrationi interfuiſſent, *Praeclariſſimos* Profeſſores nominaſſet. Nam ut Profeſſoribus oſtendiſſe, credamus; aequum tamen eſt, ut ſciamus, & quomodo, & quibus oſten-

(*f*) Comp. Anat. ad n. 347. (*g*) Progr. de Inv. Anat. Edit. in 4. (*h*) Obſ. Anat. C. x.

oſtenderit, ut puta, ſi de Bononienſibus ſermo ſit, *Honorariis* ne an *Ordinariis*. Etſi enim in utriſque Viri Peritiſſimi eſſe poſſunt; longe tamen magis alii ab aliis in ea Nobiliſſima, ingentique Profeſſorum numero abundantiſſima Academia differunt, quam Provocatoris Typographus videtur credere, qui ipſum ex *Honorario* dumtaxat, creavit repente (*i*), ſi Diis placet, *ORDINARIUM in Bononienſi Archigymnaſio Theoricae Medicinæ*] *Profeſſorem*. Igitur cum aliquos nominaverit, tunc ea quae Praeſtantiſſimus, Graviſſimuſque ex Bononienſibus Profeſſor negat, ipſique adeo per litteras vidiſſe negavit, tunc inquam, ex aliis etiam univerſa, & ſingula, quae ad totam illam adminiſtrationem pertinent, ſciſcitari poterimus; in his illud quoque, num Depreſſores veſicae muſculos oſtenderit, ut in impugnata a nobis deſcriptione, an ut poſtea in VI. Anatomica Oratione indicavit. In hac enim ſcribit: 44 *Vrethrae transverſales, ſeu potius urinariae veſicae depreſſores muſculos Bidlous* illuſtravit. Deſcriptionem autem illam quicumque cum Bidloi Tab. XLVII. Figura 5. hujuſque explicatione comparaverint, cum quantum hi ab illis differant muſculis, intelligent, tum vero magis magisque de refutatis a nobis univerſis cl. Provocatoris muſculis dubitabunt.

32 Hae tamen, atque aliae a nobis merito confutatae res illae ſunt quas in proxima jactat XIII. Animadverſione. *Ego vero* inquit, *qui rebus non verbis ſtudens, non ad hunc locum ſolummodò, ſed universè alibi, quodlibet, quod velit, oratoriae declamationis privilegium Cenſori noſtro cl. amplè dimitto, & concedo & caet*; quaſi 99 vero non ipſe eſſet, qui in notatis ibidem (*k*) a me locis bili haud obſcure mentem affingeret, ac Antiquorum Codicum infelicitatem deplorans, ipſos induceret contra *Recentiores noſtros*, *turpiſſima*, ut ait, *ignorantia obcaecatos*, opportuniſſime in Anatomico ac Medico libro *Stylo hiſtorico*, ut pollicitus, erat, conſcripto, declamantes, vel quaſi ego, non ipſe uſque adeo aut vires exiguas, aut alias occupationes ignorarem meas, ut Oratoris titulum aucuparer. Egone tantum mihi ſumerem, ut *Orationes* ſcribere, & *Orationum* magnifico titulo mea qualiacumque ſcripta ornare auderem? Utinam muneri par eſſem meo, & in anatomicis deſcriptionibus, quae *omni ornatu orationis quaſi veſte detracta* nudæ eſſe debent, *puram* illam aſſequerer, & *illuſtrem brevitatem*, qua Tullio (*l*) o- pi-

(*i*) Vid. Orationum Titul. (*k*) Adv. III. pag. 52. (*l*) De Cl. Orat.

pinor, auctore, *nihil eſt in hiſtoria dulcius.* Nam quod eos Anatomicos *qui volunt hanc calamiſtris inurere*, ego quoque *ineptos* putaverim, illa ipſa verba ſatis oſtendunt, quibus ego non in deſcribendo, ſed in aliena deſcendentis bilis deſcriptione notanda, aliisque ejuſmodi uſus ſum. Itaque nec ſe mecum facere, nec in quem diceret, animadvertit cl. Provocator, ubi (*m*) tot deſcriptionum oblitus ſuarum, in eos declamavit Anatomicos, qui idem facerent quod ipſe fecit, in eo, inquam, loco quem verba haec excipiunt (*n*) *Redeo ad te, humane Cadaver*, neque poſt multo ea ſubſequuntur: *vobiſque cordi ſit illud Celſi*: „*Ne fluctues ſem-* „*per in medicis conjecturis, firma te Anatome*: „quae verba ita Celſi dici poſſunt, ut *humanus Cadaver*. Quorſum haec? eo nimirum ut intelligatur, aſſentiri nos quidem cl. Provocatori, in nova Praefatione eos *medicos ſcriptores* jure meritoque improbanti, *qui ſeligendis vocibus tam avidè incumberent, ut neque literulam ſcribere latinè auderent, quam in Calepinis & Nizoliis (quos ſemper in manibus verſarent) non conſuluiſſent*, & qui alia quae Ibi-
216 dem, atque alibi recenſent, tandiu, ac tam aſſidue facerent, ut *quod ſtudium Medicis diſquiſitionibus vertendum eſt, idem totum aut plurimum elimandae, volutandaeque diutius elocutioni, ac ſeligendis voculis impenderent*: Neque tamen a nobis iiſdem qui ejuſmodi homines improbaremus, probari viciſſim poſſe Anatomicum, aut Medicum qui latine ſcribere auderet priuſquam ſaltem ſubjectum ſuum ut puta Anatomicus *humanum Cadaver* recte dicere latine didiciſſet (*o*), ac non modo *in locutionem Ciceronis, Caeſaris, Terentii, Livii*, ne iis quidem annis qui hiſce, ut fieri ſolet, ſtudiis ab aliis tributi ſunt, *inquiſiviſſet*, ſed nunquam Celſum, latinum Hippocratem, cujus ſententiis in ſcribendo uti vellet, tandiu ſaltem inſpexiſſet, ne pro ejus elegantiſſimis verbis verba neſcio cujus afferre poſſet. Neque enim horum alterutrum eſt *leve quidpiam & fere inane*, qualia ego quoque *prudentiae eſſe* fateor *detractioni, & invidiae*, non timendis tamen a quocumque ſcriptore malis, *concedere*; Sed tam grave eſt, quam juſtae erga Lectores reverentiae, quam *prudentiae* ipſi deeſſe, praeſertim ſi ita ſcrip-

(*m*) Orat. III. pag. 23. (*n*) Ibid. pag. 24. & 25. (*o*) Huc adde ex pag. 970. Hiſt. Hepat: *Porrò ex cadaveribus, QUOS, Bononiae dum degerem, in Mortis Xenodochio diſſecabamus & caet.*

ſcripta *Orationes* inſcribantur, & de his illud diſerte jactetur (*p*): *Hae nempe mutae litterae diutiſſimè loquentur. Rebus*, inquit, *non verbis ſtudeo.* Quid? Hippocrates, Celſus, Galenus, ſummique alii Medicinae ſcriptores in ſua quiſque lingua probatiſſimi num rebus forte non ſtudebant, aut cum rebus ſtuderent, idcirco in verbis arbitrati ſunt licere ſibi eſſe, non dicam ita negligentibus, ne tantam elegantiſſimis Scriptoribus injuriam faciam, ſed parum duntaxat diligentibus? Verum enimvero ſic utplurimum rem ſe habere animadverti, ut qui nihil omnino quemadmodum ſcribant, laborent, iidem non multum laborent quid ſcribant. Itaque ſi ex Provocatore cl. *Res*, *Res*, inquam, illas, quibus unice *ſtuduiſſe* ſe affirmat, quaeramus; reſpondet quidem (*q*), *certe non exigua*, *& non pauca* —— *in Humani corporis provinciis* —— *aſſequutum ſe fuiſſe*, *& lineam aliquam*, *eamque non minimam ad Humanae hujus Mappae expoliendam formam adjeciſſe.* At ſi per nos ipſos tot iſtas, & tantas *Res* in cadaveribus inquiramus; tum vero facile apparet, non multo plus ipſum *rebus*, quam verbis *ſtuduiſſe.* Verum id & alias ſatis oſtendimus, & quandocumque nobis placeat, oſtendere magis magiſque poterimus. Sed fortaſſe *Res* iſtae ſuae neque *minimae* neque *exiguae*, neque *paucae* illae ſunt quas eſt editurus, ſecundum ea quae in Praefatione editionis I. magnifice quidem ſpoponderat: *curſus*, inquit, *mei Anatomico-pathologici* —— *triginta ſectiones* —— *dabunt praecipuè Cerebri*, —— *Lienis*, *& Thymi ſtructuras*, *uſuſque germanos*, —— *miniſteria glandulae Thyroideae*, *& aliarum bronchialium*, *earumque vaſa excretoria.* —— *Venient poſtmodùm à tergo opuſcula varia* —— *de morbis vernis*, *aeſtivis*, *autumnalibus*, *& hyemalibus & caet.* Verum poſt annos duodecim *Anatomicam* habens *Orationem* (*r*), priora illa quae ſe deprehendiſſe, tunc jactaverat *ſuam hactenus qualemcumque operam*, *& diligentiam effugiſſe*, confeſſus eſt. *Quid enim*, inquit, *vero*, *proximum*, *quid denſâ illâ circumjectâ caligine ſatis deterſum proferrem de ſtructura Cerebri*, de *Thymi*, *lienis*, —— *Thyroideae glandulae*, *ac plurimarum conglobatarum*, *aliorumque membrorum poteſtatibus*, —— *quid tandem de tot aliis*, *ignotis hactenus*, *diuque fortaſſe ignorandis*, *Humani corporis partibus?* Quod vero ad morbos illos attinet; quae res

(*p*) in Epiſt. ante Orat. I. (*q*) Orat. VI. pag. 46. (*r*) Ibid pag. 67.

res longe facilior eſt ; ſibi nunc quidem *videtur ſuam ſatis fidem* 784 *liberaſſe* — *de Morbis, vernis, aeſtivis, autumnalibus, & hyemalibus;* & tamen quos *duntaxat* morbos ſpectaverit, quosve omiſerit, haec verba indicant ei tractationi praepoſita : *Sed quoniam* 717 *bilioſas duntaxat epidemias exarare ſtatuimus, ideò praetermiſſis hyemalibus, morbis & caet.* Quo igitur modo in univerſum *de morbis*, ſpeciatim autem *de hyemalibus, ſuam ſatis ſidem liberaſſe* ſe, exiſtimat, vel quomodo tot illa alia, & tanta, quae poſtea ſe juxta cum omnibus ignorare confeſſus eſt, in ea Praefatione promiſit, niſi utrobique ſtuduit, non *rebus*, ſed *verbis*: quibus quidem alibi quoque ipſum vehementer ſtuduiſſe, nobis quam facillimum eſſet oſtendere, niſi planum facere praeſtaret, idem prorſus egiſſe in hac etiam XIII. Animadverſione, ubi incaſſum pro eo pro-
102 pugnat quod ſcripſerat : *indubitabilem* eſſe *digreſſionem in cyſtim totius pene liquidi, ab hepate verſus inteſtina per porum biliarium excurrentis?*

33 Nam certe quae nunc argumenta addit, ne ipſum quidem puto exiſtimare ad rem pertinere. Quid enim mihi *Salamandra*, quid
990 *Rana piſcatrix*, quid *Xiphia*, quid *Vipera*, quid aliae narrantur ve-
& ſeq. xatae inprimis & dilaceratae viventes beſtiae, qui de homine potiſſimum, & ſecundum naturam diſputaverim ? praeſertim vero quid *Columbi*, quaſi haec quae producuntur, ſed minime intelliguntur, Galeni verba: *Columbi veſicam jecinori adjunctam perinde ac aliae quaedam animantes non habent;* veſicam fellis Columbis tribuerent, non ; ut anatome oſtendit, & quod mirandum eſt,
1010 Provocator cl. alibi confirmat ; adimerent. Deinde quid haec omnia, atque tot alia cunctis notiſſima, & in his rariores quoque illae cyſtis fundi in nonnullis interdum hominibus a jecinore diſjuncti Ruyſchianae obſervationes? quid haec, inquam, omnia ſibi volunt, niſi id quod Cel. Ruyſchii verbis dicitur: *veſiculae contentum maxima ex parte per ductum cyſticum advenire?* Hoc vero neque mihi unquam in mentem venit ut negarem, neque illud eſt quod Provocator cl. probare debet. Longe enim aliud eſt, veſiculae bilem pene totam ex hepatico meatui per cyſticum advenire ; ac bilem per hepaticum meatum ad inteſtinum deſcendentem, *pene totam divertere in cyſtim.* Hoc ipſe *indubitabile* eſſe, affirmavit ; negavi ego ; illud alterum docui ſemper, & adhuc doceo ; ut vehementer mirer, cur mihi oppoſitam ſententiam affingat, nec vero hic ſolum, ſed ubicumque venit ipſi in mentem de efficto, ut ſibi commodum eſt, quem ipſe appellat, Adverſario ſuos illos imagina-

rios

rios triumphos agere. Nam ut omittam quandam ejus latinam ad Amicum Diſſertationem A. 1720. a me viſam, in qua etiam aliis quibuſdam Amicis ſuis ita ſe venditabat, ut eorum quae Ampliſſimo Lanciſio promiſerat, ſatis memor non videretur; nonne ſupra (ubi de hepaticyſticis ductibus) nonne infra (ubi de cyſtis ip- 961
ſius glandulis) me conviciſſe prorſus, ſomniat, propterea quod 1090
bilis ingreſſum in cyſtidem per cyſticum ductum omnino denegem; idque in Advers. III. Animad. 25; in qua tamen, ut omnes, vel ſilente me, vident, ſemel, iterum, ſaepius inculco, *indubitabile* non videri mihi, non jam bilem ex hepatico per cyſticum ductum veſiculam ingredi, ſed *bilem ab hepate ad inteſtinum* deſcendentem *PENE TOTAM divertere in cyſtim*. Neque ego, quod ſciam, *valvuloſam cyſtici ductus conſtitutionem*, neque contra eum quem 994
agnoſco, bilis moderatum motum, illa alia de quibus tamen in loco videbimus, commemoravi. Illud quidem nunc miror, eum qui tandem aliquando iſtam *valvuloſam cyſtici ductus conſtitutionem* non eſſe, ut ſcripſerat, *imaginariam*, agnoſcat, eum qui *per iſ-* 974
tam fateatur in *non paucis* veſiculis *multo majus plerumque accidiſſe* 970
impedimentum ſive ſtyli, ſive aquae tranſmiſſioni a bilario *poro in folliculum*, *quàm à folliculo in porum*, eum tandem qui *per* iſtam fieri contendat, *ut bilis neque tam liberè, rapideque à biliario poro in cyſtim deſcendat; neque tam facilè ſubitòque à cyſti in hepaticum*, 971
atque choledochum erumpat; neque enim expedire, folliculum felleum tam cito repleri; neque tam cito vacuari; eum, inquam, qui haec omnia jam agnoſcat, et ſcribat, miror, illud adhuc ſine *omni dubio* defendere, quod cum ea omnia ignoraret, aut negaret, poſue- 990
rat, *bilem videlicet per hepaticum ductum verſus inteſtina continen-* 991
ter derivatam, digredi penè totam per cyſticum ductum in folliculum felleum. Eſto enim, hoc *indubitabile* tunc crediderit, cum bilem in folliculo *liberè congregari*, arbitrabatur. At quomodo *indubitabi-* 110
le nunc credit, quando hujus rei iſtud *multo majus* in *non paucis* veſiculis *plerumque impedimentum* agnoſcit? Eodem opinor modo, quo caetera iſta quae nunc contendit, cum iis cohaerent quae alibi affirmavit: per ductus cyſtici *amplitudinem non pedetentim, & ſuc-* 107
ceſſivè veſiculae exonerationem fieri, ſed ſubitò & impetu quodam, per leges mechanicas patere. Sed haec ipſe viderit. Ego ſane ut quae non ſcripſi, tueri non debeo, ſic quae ſcripſi, & agnoſcere, & tueri non dubito.

34 Nam *pene totius* bilis in veſiculam deſcenſum eſſe *indubitabilem*, ad idque *convincendum* eſſe *nervoſiſſimas*, quas memoraverat, ob-

obſervationes, haec vero me negaviſſe, & adhuc negare, confiteor. Nam in prima obſervatione, quantae ſint vires obliquae in-
995 ſertionis, & carunculae ductus Communis, neque pro certo definiri ſatis poteſt, & ipſe ſatis eſſe exiguas, indicat, qui res aut
996 eaſdem, aut, quod omnino effugere non poteſt, ſimiles, ſed certe, ut ipſe poſuit, minimorum ductuum orificiis praepoſitas, idem, aut ſimile quid praeſtare, non concedit. Secundam obſervationem non eſſe perpetuam, nunc aperte fatetur, mutatis, neque hic ſolùm, contra atque in Praefatione pollicetur, verbis: praeterea ad primum quod animadvertimus, ſua illa interrogatione reſpondet nihil; ad alterum etſi ita reſpondet, ut de alio ac loquebamur, inteſtino jam loqui videatur; tamen utcunque ipſe intelligat, numquam ego negavi, quò minus, vi fortaſſe etiam morbi, per communem ductum, bilis in inteſtinum poſſit effundi, eò plus in veſiculam divertere cogi, ſed num hinc ſequitur *indubitabile* eſſe bilem *pene totam* ſecundum naturam eo divertere? De tertia obſer-
997 vatione quod nondum in homine ſit luculenter confirmata, ſatis ſupra dictum eſt; & quando erit, ad bilem pertinebit ſane per alios ac cyſticum, de quo diſputabatur, ductum in veſiculam comportatam. Ad Quartam denique, & quintam obſervationem, cum ipſe contendat, his illud oſtendi quod nunquam a nobis eſt negatum, nihil profecto eſt cur quidquam iterum notemus, praeſertim cum ea quae Cl. Provocator reſpondet, hic quoque, ut ubique, talia ſint, ut eorum infirmitatem Lector quiſque per ſe poſſit animadvertere. Nam quartam certe obſervationem ego dixeram *judicio graviſſimi ejus* Auctoris Bohnii, *nihil aliud probare, niſi a ductu hepatico aliquid bilis folliculo infundi.* Provocator autem fidenter Lectorem rogat, ut Bohnium conſulat; quaſi vero Bohnius (*a*) in laudato ab utroque noſtrum Progynaſmate XVII. diſerte ſcriberet: per eam obſervationem *omne dubium tolli*, quod per canalem hepaticum deſcendens bilis pene tota in folliculum divertat, non, ut ego fideliter retuli quod *a ductu hepatico ALIQUID fellis folliculo infundatur*: quam ſententiam Bohnius, tanquam ſumman omnium illarum obſervationum, ad oram quoque ſic iteravit: *A ductu hepatico ALIQUID bilis veſicula recipit.* Quintae autem obſervationi quorundam videlicet animalium, veſiculam ab hepate prorſus diſjunctam habentium, cum ego aliorum viciſſim obſervationem oppoſuerim, quorum ductus cyſticus, & hepaticus ſeorſim per-

(*a*) Circ. Anat.

pergunt, & ſeorſum inteſtinum pertundunt; ipſe quidem ignorare ſe, oſtendit, tum quaenam haec ſint animalia, tum quantam haec 998
vim habeat objectio. Sed eruditi Lectores ea quaenam ſint, ex Blaſio, Malpighio, Redio, aliiſque, & in his ex eodem Bohnio in eodem laudato Progynaſmate non ignorant neque neſciunt in quibus cyſticus ductus omnino ſejunctus ſit ab hepatico, in iis certum eſſe, bilem ex hepatico per cyſticum in veſiculam non ire; in iis autem quorum veſicula ab hepate prorſus ſejuncta eſt, in iis tamen non eſſe *indubitabile*, *potiſſimam hepatici ductus biliarem ſarcinam ad eandem veſiculam deferri neceſſe eſſe*, praeſertim ſi *difficilis*, *longa*, *acclivis*, vel *retroverſa*, & una denique ad hanc via ſit; contra facilis, neque raro multiplex ad inteſtinum, quae res nimirum non illud indicant, de quo nunquam diſputavi, eſſe praeterea aliam ad folliculum viam, ſed hoc quo de agebatur, atque agitur, ſatis indicant facilius eſſe majorem bilis partem in inteſtinum eorum animalium, quam in folliculum ire. Hoc enim eſt quod ipſum urget, hoc, quod ejus *rebus refragatur*, utcumque tergiverſetur, & *ſe fatiget*, ac *clamitet*. Nam contrarium ipſe *indubitabile* eſſe, aſſeruerat, & per iſtiuſmodi *nervoſiſſimas* obſervationes magnifica Geometrarum formula, probatum eſſe, pronunciaverat, ut
adhuc, vel in *homine* ipſo, pronunciat. Quod ſi id forte in iis 999
animantibus probare potuiſſet; num continuo in *homine* in quo longe alia bilioſarum viarum eſt diſpoſitio, probaſſet? Certe ego ab ea viarum diſpoſitione quae in objectis a me animantibus obſervatur, non deduco, ut ipſe interpretatur perperam, ſimilem eſſe oportere ſtructuram, ſimilemque bilis curſum in iis quae ipſe memoraverat, animalibus, imo illud in quo objectionis vis potiſſima eſt, deduco: tantum abeſſe, ut ex animalium, quae ab humana ſtructura diſcrepent, obſervatione propoſitus iſte in homine bilis curſus *indubitabiliter*, & *nervoſiſſime* ſit arguendus, ut vel in ipſis animantibus alia ſint in quibus oppoſitum prorſus bilis curſum agnoſcere neceſſe ſit. Cur igitur qui merito tunc me increparet, ſi ex variae ſtructurae animantibus eundem eſſe bilis curſum in aliis animantibus, intuliſſem; non meritiſſimo ſe ipſum increpat, qui ex viperis aliiſque ab homine tam diſcrepantis ſtructurae ſerpentibus, eundem revera in homine bilis curſum eſſe, intulit. Sed quid ſe increpet, qui me illa quae de cyſtis & de bilis ductuum ſtructura omiſerat, notantem, non dubitat ad *Lectoris qui ſuam hanc videt, perpenditque Hiſtoriam*, *judicium* trahere, perinde ac ſi Lector de his, aliiſque ejusmodi rebus etiam alibi tam fidenter appellatus, utram-

que illius Editionem *Hiſtoriae* conferre non poſſet, ac quae in prima verè omiſſa, in hac me admonente, tandem addita fuiſſe, agnoſcere.

35 In XIV. Animadverſione ſunt alia quae, etiam tacentibus nobis, per ſe facile perſpicere Lectores queant. Illud prae caeteris grave mihi, atque intolerandum, de quo ne pluribus aliis in locis querar, in hoc uno queri liceat. Quae enim ratio alia facilior, eademque acerbior male mihi faciendi excogitari poterat, quam ipſa mihi Cl. Provocatoris verba tribuere? Id ejus ſaepe facit Typographus, ſublatis ex meorum *Adverſariorum* locis a Provocatore adductis, omnibus indiciis & notulis, quibus ego caveram, ne hujus verba quae ut impugno, ſic inter mea fideliter affero, pro meis unquam ab incauto aliquo Lectore acciperentur. Quae ſi reſtituantur verborum diſcrimina, hoc eſt, ſi (quod cauti omnes Lectores facient) objectiones meae in meo, non in Provocatoris libro legantur; id unum videlicet ſatis erit, ut omnes intelligant, multa multis in locis, & in hoc praeſertim ipſum ſcripſiſſe, quae nullam a me poſtulent reſponſionem. Quod enim primum *obtrudit*, me *huic ſuae*, *communique ſententiae* (de cyſtis bile ab adjacentis ventriculi turgentia ad exitum compulſa) *de more iraſci;* ego neque iraſcor, qui ab iracundia natura, & inſtitutione alieniſſimus ſum, neque iſtam ſententiam omnino improbo; quae cauſa fuit ut quibus illa *firmatur*, *rationes* a me excuti, non oportuerit. Sed in in his tribus dumtaxat haereo, I. quod *pervulgatam*, ut ego ſcripſi, ſive, ut nunc ipſe confitetur, *communem* ſententiam ſe dixerit *inveniſſe*. II. quod turgentiam illam ventriculi *ſine ulla dubitatione etiam „ a fermentativa rareſcentia quadam „ deduxerit*, de qua ſane plures Viri Graviſſimi dubitant. III. quod tres quas ut ei faventes ſententiae produxit, obſervationes tam *conſpicuae* in eo ſint, quam ipſe exiſtimare ſe, oſtenderit. Et continuo cauſas cur illae obſervationes non *ita conſpicuae* videri poſſint plures ſubjicio, alias quidem ab aliis, ut in tranſitu ipſe indico, leviores, gravioresve cenſendas, ſed univerſas tamen, & ſingulas ſane ejuſmodi, ut rebus quae *conſpicuae* eſſent, tot, & talia ne videri quidem adverſari debuiſſent. De his tribus primum ipſe, ut diximus, hic diſerte confitetur: alterum alibi diſcuſſurum ſe, dictitat; quamquam niſi alia atque oſtendit, incedat via, non magnopere profecturus videtur: in tertio conatur inſiſtere; ſed quaſi nihil hic aliud ageretur niſi ut objecta a nobis, utcunque diſcuteret, ita in vi trium ſuarum obſervationum tuenda prolixus eſt, ut hoc ipſo ſatis ſuperque comprobet, me non ſine cauſa dubitaſſe, an *ita conſpicua* eſſent, quae vix tot verbis

bis tantoque labore videri fortaſſe poſſit, utcunque defendiſſe. Quamobrem cum ita quod mihi ſatis eſt, habeam; idque praecipuum mihi propoſitum fuiſſe, illis qui mea quidem *Adverſaria* legerent ex eo verbo „non ita *conſpicuum* „ alia characterum forma ſaepe inculcato; luculentiſſime appareat; nihil eſt cauſae cur omnem iſtam defenſionem refellere aggrediar.

36 Quaedam tamen quae nullo modo praetermitti poſſunt, attingam. Nam quod in prima obſervatione *plurima omittere*, *&*
mutilare me, queritur, *potiſſimam in obſervatione nervi partem fa-* 1000
cientia; minus inepta haec eſſet querela, niſi poſt ejus verba *in aliis autem*, de meo continuo (*a*) adderem *contra*, qua una vocula & quod pluribus ipſe verbis, ſatis ſignifico, & tamen ut meam, extra commata ipſam ſcribendo, indicium Lectoribus ultro facio, ut ſi ejus prolixitatem deſiderent, ipſum conſulant. Quod vero in iis quae objicio *obſcuritates*, *atque confuſas interjectiones* (*an arte*, inquit, *poſitas?*) eſſe, dictitat; ſane qui eadem apud me, ſuis diſcriminibus inter mea, ipſiuſque verba appoſitis diſtincta, non ut hic apud ipſum, diſcriminibus (an arte?) ſublatis, confuſa, non omnino oſcitanter; preſſe enim ſunt ſcripta; perleget, judicare is poterit, num egeant, cl. praeſertim Provocatoris, benigna opera, ut, a *tenebris patienter expediantur*, *&* *evolvantur*, *bonamque in lucem quantum liceat*, *revocentur*. Quantis autem a te- 1001
nebris revera expedire, me admonente, conetur, & in lucem, quantum tamen licet, revocare quae ipſe ambiguis verbis, & parum inter ſe conſentientibus ſcripſerat, & nihilominus *conſpicua* eſſe, affirmaverat, Lectores videbunt, praeſertim cum adhuc memo-
ret *analogiam hepaticorum ductuum cum ſeminalibus ductibus* a ſe *in-* 1002
ſtitutam, quo loco certe haec ſcripſerat, quae adhuc ſcribit: *Hinc* 106
quia ſemen non ſemper in urethram derivari debet, *ſed ſolo coitûs momento; ſic non ſolùm vas deferens obliquè immergitur in urethrae tunicas*, *ſed inſuper ad vaſis ejuſdem oſculum in urethrae ſinum annulus jacet muſcularis quidam*, *ſeu caruncula*, *continuam illius percolationem impediens*: *Quae jam bene quadrant cum caruncula*, *&* *obliquitatis machina ad excurſum & inſertionem canalis hepatici in inteſtinum poſitis*, *ac nullo alio naturaliter*, *praeterquàm chiloſeos tempore*, *bilioſae ibidem quantitatis influxum permittentibus*. Hæc enim qui ſcribat, quis eum unquam putare poſſit aſſiduum bilis influxum in inteſtina non negare? aliter namque illa ſuperiora de ſemine quomodo *bene quadrare cum* his poſſent? Non negat tamen

(*a*) Adv. III. pag. 55.

men ; imo iſtis ipſis verbis illum aſſiduum bilis influxum docuiſſe ſe , dicit , & *ſolùm* aſſiduum *nimiae quantitatis fluxum* negaſſe; quaſi aut *nimiae* ibidem ſcripſiſſet , aut per inſtitutam cum iis quae de ſemine protulerat , comparationem ibidem ſcribere potuiſſet. Quid ? quod paulo ante , Deum fidem implorare non dubitavit , quod ego *tam indebite* (ſic enim ait) *ſiluiſſem atque diſſimulaſſem* rem *toti penè humano generi vulgatiſſimam* , quae denique haec eſt: *quidpiam hepaticae genuinae bilis per choledochum ductum in inteſtinum ſemper illabi* , perinde ac ſi Docti omnes Viri tanquam certiſſimum , ac neceſſarium agnoſcerent aſſiduum iſtum in inteſtina bilis defluxum , neque ; ut Veteres omittam ; Gliſſonius (*b*) teſtaretur , *ſaepe ſe inteſtinum è regione hujus inſertionis aperuiſſe , ſemperque ductum hunc occluſum deprehendiſſe , & propterea manifeſtum eſſe , humorem bilioſum haud perenni curſu emigrare ;* neque; ut alios Recentiores ſileam ; Gulielmus Cole (*c*) , ex quo noſter, quantumvis diſſimulans , plura videtur ſumpſiſſe , diſerte traderet , *prius impleri* —— *neceſſe habere veſiculam* , *quàm* bilis hepatica *in inteſtinum erumpere poſſit :* & infra : *per ſat longum tempus occludendam eſſe* , *ut* illud *praeſtetur* , *ductus communis in inteſtinum aperturam* , *quo intervallo nil bilioſi laticis chylo affundi poteſt.* Verum ſi iſtum bilis defluxum cl. Provocator aſſiduum eſſe, contendit ; quomodo *conſpicuam* eſſe vim , tuetur ſecundae obſervationis in qua tanquam peculiare *Cervi* , *Equi* , *aliorumque* dumtaxat *quae pene continuò devorant brutorum* , ponit quod *profluat indeſinenter per ductum hepaticum* —— *bilis ad inteſtinum* , *ibidem ad continuam penè functionem neceſſaria ?* Cum enim ipſe nunc fa-
1004 teatur , *uſum inſertionis & carunculae eſſe pariter in iiſdem illum* , *quem ſupra* (hoe eſt in homine & aliis pleriſque animantibus) *deſcripſit ; nempe* ,, *liberum* ,, *bilis* , *ejuſque quantitatis* ,, *ſeu copiae*, *curſum quidem inhibere* , *leniorem vero continuum minime inhibere ;* certe , in defluxu hoc bilis quem in omnibus & *continuum* , & *leniorem* agnoſcit , non magis *conſpicuum* eſt , quid peculiare tandem habeant Cervi , Equi *aliaque animalia cyſti deſtituta* , quam *conſpicuum* ſit cur inter haec nunc annumeret ; ne de aliis quaeram ; glires ſine ulla exceptione , aut dubitatione , & *chamaeleontem* , cum hujus certe felleam cyſtim & deſcriptam , & pictam videamus tum a Praeſtantiſſimis Viris Pariſienſibus , tum a Celeberrimo , eodemque Diligentiſſimo Rerum Naturae Contemplato-re

(*b*) Anat. hep. c. 19. (*c*) De ſecret. Anim. c. 14.

re Antonio Valliſnerio (*d*), in gliribus autem (quantum quidem noſtris in regionibus obſervatur) eandem cyſtim haud deeſſe, non ego modo animadverterim, qui parvam potius, ſed ante me experientiſſimus Redius (*e*) qui magnam, longeque craſſiſſimam invenit. Hos novos igitur cum addat errores, quis putet veteres deleviſſe?

37. Itaque poſtquam illa protulit quae adverſus tertiam obſervationem a nobis ſcripta fuerant non tantum haec, & quaecumque prioribus objeceramus, ita ſe credit, ut opus erat, diſcutere, ſed contendit, objecta noſtra *illa ipſa eſſe, quae ſuum ſummoperè in-* 1005
ſtitutum adjuvent, atque tueantur, & à quolibet impoſterum dubitandi loco firmiſſimè vindicent. Hic autem eſt ubi antiquos errores confirmat, & manifeſtiores omnibus facit. Nam longiſſimo quem hinc orditur, ſermoni quaſi fundamenti loco praeſtruit quandam, ſecundum variam *capiendi digerendique cibi rationem*, inſtitutam diviſionem animalium. Ex herbivoris autem, *dirimit non ruminantia, ut equos, mulos, cervos & caet. à ruminantibus, ſeu bobus, ovibus & caet.* Hancque rationem ſecutus, denique ſuum illum ſermonem his verbis concludit: *Interea herbivoris*
ruminantibus brutis fellea cyſtis conceditur, ut bobus, ovibus & 1011
caet. non ruminantibus vero plerumque denegatur, ut cervo, equo & caet. idque ob ſuperius adductas rationes in §. III. Cap. XIX. Partis I. hujuſce Hiſtoriae. Praeclaras vero, atque *conſpicuas* rationes quae id quod neque eſt, neque unquam fuit, confirment: cervum videlicet inter non ruminantia cum equis poni, qui omnino inter legitima ruminantia cum bobus, ovibus, capris ponendus fuerat. Quis enim inficietur, *Ruminantium biſulcorum* eſſe *genera quatuor ſumma*, ut (*f*) Peyeri verbis utar, *tritiſſima, bubulum, cervarium, ovillum, caprinum?* Neque magis *conſpicuae* ſint oportet rationes illae ob quas *brutis non maſticantibus, ſeu avibus* cl. Provocator ſtatuit inditum eſſe *membranaceum* ventri-
culum *ad finem colli ſeu ſuper cor, atque pulmones locatum*, quem 1006
avium ingluviem dicimus; nam neque cunctis avibus inditus eſt, & eſt quidem *ad finem colli*, ſed non ita *ſuper cor, atque pulmones locatus*, ut id praeterea addi oporteat, niſi velimus, Tirones credere intra thoracem eſſe conditum. Quid? ubi illum quem alii ſe-

(*d*) Hiſtoria del Camaleonte §. 64. & T. 3. Fig. 2. (*e*) Opere Tom 4. pag. 135. (*f*) Merycol. l. 1. c. 5.

ſecundum ventriculum, alii corpus tubuloſum, alii aliter vocitant,
1008 *verum* ipſe *horumce animalium pancreas eſſe putat*; num ibi *conſpicuum* eſt, an meminerit, ſuum iiſdem animalibus eſſe pancreas, idque, ut alii jure meritoque cenſent, legitimum, veriſſimumque; vel ſi hoc meminit, quodnam denique eidem munus atque uſum aſſignet? Mitto *oeſophagejas* illas *glandulas* quas pulli Gallinacei videtur credere eſſe proprias, mitto iſtiuſmodi deſcriptiones harum omnium, omnibus, & mihi certe qui illas, non ut ipſe
1009 *ſuperioribus diebus*, ſed jamdiu obſervatas, deſcriptaſque habeo, notiſſimarum partium. Illa tantum mihi ſatis eſt a Lectoribus clariſſime perſpici, in quibus me haerere profeſſus ſum: Num eſſet ita *conſpicua* producta cauſa, cur quaedam animantes fellis veſicula careant, videlicet *perpetua ſtomachi turgeſcentia*, quando is qui tot tantiſque conatibus meam *explodere* ſe credit *inſtantiam*, hanc
1010 confirmat, mecum fatendo, *ſane nullam in avibus hujuſmodi turgentiam eſſe* poſſe, cum tamen quaedem aves non deſint ea veſicula carentes: Num in univerſum ejuſdem *ſtomachi turgeſcentiae* in tribus illis propoſitis obſervationibus, totoque illo capite unice ſpectatae, vis ita conſpicua eſſet, quando nunc non ad meas modo, ſed ad aliorum objectiones, ut dicitur, *delendas*, revera pri-
1015 ma illa ſententia *deletur*, vel certe plurimum mutatur, addita inteſtini duodeni turgentia, imo hujus, & ventriculi concuſſionibus: Num denique illam *inveniſſet* ſententiam, qui nunc tres ſaltem
1011 laudat Auctores qui in eadem ante ſe fuerint; quanquam Bohnius (*g*), ille Bohnius quem nunquam nominatum ab ipſo eſſe, praeſtitiſſet, non pro illa ut ait, *propugnat*, nec ea quae ex eodem profert, *aſſerit*, ſed tantum, *non adeo praefracte negare* ſe, ſcribit, neque poſtremo illud *adjicit*, aut iis verbis, quamvis, ceu fideliter deſcripta, aliis litteris edantur, *adjicit* experimentum, aut *ex hoc ipſo* id quod Provocator ait, *probare intelligit*; ſed ante duodecim bene longas paginas jam propoſitum, & paucioribus quidem verbis propoſitum, contra Backii & Sylvii hypotheſim diſerte torquet. Haec omnia ubi Lectores animadverterint, tum cenſebunt
1016 an jure poſſem hic *mihi jam de victoria plaudere*, ſi ego tam faciles unquam victorias adamaviſſem.

38 Porro in his etiam quae ſequuntur, quàm facilis victoria eſſet quis animadvertere non poſſit? Agitur enim de Animadverſione jam ſupra a nobis confutata. Agitur de glandulis lumbaribus, quibus

(*g*) Circ. Anat. Prog. 17.

bus olim alio in loco a Provocatore cl. chyli ciſterna *vicina* eſſe dicta eſt, nunc *in unum idemque corpus compoſita* cum ipſis dicitur. Agitur de Th. Bartholini ſuper hiſce ipſis rebus ab Anatomicis nunc paſſim rejecta, ne dicam pene deſerta, ſententia; & Lectores ad eundem, de cujus ſententiae veritate quaeritur, Th. Bartholinum amandantur. Agitur, inquam, de hiſce rebus; atque ut de his verum *protinus dignoſcatur*, conſulendus proponitur tum „ Tit. *de Chyli in venas propulſione* num. 78.„ in Medicis Cel. Boerhaavii Inſtitutionibus, qui tamen Titulus ſive ſub eo, ſive ſub aliis numeris in earum ſaltem (nam primam nondum vidi) ſecunda, tertiave Editione, nunc unice attendenda, non occurrit, tum Bohnii *Circul. Anat. Progymnaſm. VII. & XIV.* quorum tamen 1017
illud *de Nutritione* eſt, hoc verò *de Urinae ſecretione, atque Excretione*; ut vel ex hiſce penes quem ſit *verborum artificium*, non difficile intelligatur. Quid? quod nullum *quemlibet, vel in anatome verſatiſſimum, ſimilia alia in humano corpore ejuſdem mechanicae functionis exempla invenire poſse, confidit* cl. Provocator, non videns nimirum, quàm ſua illa prior tum ſenſim aucta, tum perſtans ſingulis vicibus, turgentia ventriculi, & repentina, atque alterna Arteriae magnae turgentia diſſimiles ſint, praeſertim cum in hac ſit magis percuſſionis vis, quam turgentiae, ſpectanda: neque contra videns, quàm ſint inter ſe ſimiles pulſatio trunci ejuſdem Arteriae in chylo per vicinum thoracicum ductum evehendo, & pulſatio inferiorum arteriarum in ſanguine per venas proximas attollendo. Nam quod nihilominus quaerere non dubitat: *Quorſum igitur inſulſa exſibilatio?* ut de certis quibuſdam ſane non *inſulſis exſibilationibus* in praeſentia quidem ſileamus; certe quaenam revera ſit *inſulſa* interrogatio, ex iis quae mox quaerit, omnes intelligent, qui quidem inter docentem, & in loco videntem quid interſit, non ignorent. Illam vero alteram interrogationem: „ Quid autem de *inconſtanti* noſtra ſuper *fibroſum* cyſtis *annulum* aſſertione Clariſſimus noſter effingit? „ in quemnam Clariſſimum recidat, manifeſto cognoſcent, ubi uter noſtrûm *effingat*, animadverterint. Nam ego ut illam inconſtantiam oſtenderem, cum loco in quo Provocator affirmat, eum annulum, *potens ex ſe ſatis retinaculum eſſe*, alterum comparaveram locum in quo ab eodem annulo ſcripſerat *nullimode vetari* deſcenſum bilis in cyſtim ideo delabentis non quod a magna aliqua potentia urgeatur, ſed quod tota libere in inteſtinum illabi nequeat: quem quidem locum fuiſſe a me ad comparationem aſſumptum, luculentiſſime demonſtrat Theatri pa-

gi-

gina 379; quam, ad illam comparationem, in libri ora (*a*) indicavi. *Clariſſimus* autem *noſter*, quaſi non illam ibi, ſed paginam 380. indicaſſem, *effingit*, longe alium ex hac locum a me ad comparandum aſſumptum eſſe. Itaque cum in ipſum recidit illa ſua interrogatio, tum haec quoque altera: *Quo igitur Conſcientiae conſilio ſcribere haec potuit cl. Cenſor?* atque huic ſubjecta concluſio: *Fictae igitur, ac prorſus inanes ſunt mihi iſtae res imputatae.* Poſtremo num biles ego, an ipſum potius *confundam*, omnes poterunt exiſtimare, qui ad meam quandam objectionem haec reſpondere coactum videant: *quaſi quòd in cervo, equo, aliiſque herbivoris brutis, tenerrimas, facillimèque ſolubiles ſubſtantias paſcentibus; eadem opus foret ad acuendam bilem praeparatione, quae quidem in homine, aliiſque carnivoris animalibus requiritur.* Qua nimirum reſponſione haec duo affirmat, alterum diſerte: equos qui, ut omnes norunt, totam certe hyemem ſiccis, aſperis, duris aluntur cibis; ſi cum homine comparentur *tenerrimis, facillimeque ſolubilibus ſubſtantiis* veſci; alterum non diſerte quidem, ſed ſic tamen ut ex iis quae dicit, conſequatur: *praeparatione* iſta bilis, hoc eſt ea quam in veſicula quieſcendo nanciſcitur, non opus eſſe aliis beſtiis, quae iiſdem quibus equi alimentis veſcantur; in quibus tamen beſtiis ut ea quae in equo deeſt, veſicula, non deeſt; ſic neque ea deeſt quae in equo, bilis quieſcentis praeparatio.

39 Sed haec levia ſunt prae iis ad quae in XV. Animadverſione affirmanda compellitur. Scripſerat in Hiſtoria ſua, veſiculam fellis *dividi communiter in collum cervicem, & fundum*, colli nomine cy-
100 ſtico ductui aſſignato. Ego verò notavi hunc locum, ſcribendo: imo *Recentiores* veſiculae *cervicem, & collum idem eſſe, communiter docere.* Qui ſuam manifeſtiſſimam deprecari hallucinationem honeſtius poterat, eandem, ut infra patebit, videri volet hic defendiſſe. Sed quomodo ſperare id poteſt, qui continuo id verum fateri quod ego ſcripſi, cogatur, videlicet inter Recentiores Anatomicos in veſicarum omnium deſcriptionibus *colli, & cervicis vo-*
1019 *cabulis veluti ſynonimis* uti *communem* eſſe *morem.* Attamen quid agitet, attendamus. Initium ab longe alia controverſia ducit: deceatne atque oporteat, hunc morem ab Anatomicis retineri, id quod conſtat me affirmaviſſe, an vero contra deſerere *neceſſario debeant; collum* veſicarum *ipſum ab ipſa diſtinguendo cervice*, id quod Provocator hoc in loco vehementiſſime contendit. Lis eſt, quod

(*a*) Adv. III. pag. 56.

quod Vir Doctiſſime intelligis, de nominibus; ejuſmodi autem lites & ipſe averſari ſoleo, & ſapientes video non probare, niſi forte aliquis (id quod ego facio) mutationi valde obfuturae, nedum aptae, neque neceſſariae vocabulorum ſe opponat. Verum noſter *ab graviſſima quadam cauſa* ad hanc ipſam mutationem ſe *fuiſſe permotum*, aſſerit, ut qui *hoc aevo in tanto Anatomiae lumine collocato vitam ducat, atque in anatomicis diſſectionibus, atque anatomicorum librorum lectionibus jam propè conſenuerit*; quaſi unus ipſe hoc aevo Anatomicus viveret, unuſque in Anatomicis exercitationibus, atque lectionibus conſenuiſſe videri poſſet, qui neque adhuc ſenex eſt, & cum hanc primum mutationem invehere conatus eſt, ea adhuc aetate erat, quam ceu *juvenilem*, ut infra 1050
videbimus, excuſat. Sed utcumque eſt, fructum iſtarum tam aſſiduarum, ac diuturnarum lectionum inſpiciamus. Primum controverſia noſtra erat in bilis, & urinae veſica; ipſe vero ad Uterum tranſilet, quem *inſigniorem animalium veſicam eſſe, ac quolibet veſicarum privilegio exquiſitè gaudere*; nulla tamen eorum quos ſe adeo legiſſe dictitat, Anatomicorum auctoritate producta, ſine ulla ponit dubitatione. Deinde duo *Principis Anatomicorum Galeni* profert loca, quorum alterum eſſe ait in *extraordin. Comment. V. Aphor.* 46, alterum in libro *Anat. vivor.* quaſi ipſe aſſiduis ſuis lectionibus inveniſſet, revera a Galeno ſcriptum eſſe hunc librum, quem inter *ſpurios* Viri Eruditiſſimi rejecere, aut alium eſſe Galeni in Aphoriſmos Commentarium, quem *ordinarium* vocaremus. Haec autem loca; ut quae mox commemorabimus, omnia, ad Uterum non ad eas quibus de agitur, veſicas pertinent, neque ex iis tamen conſtat, *cervicis*, & *colli* vocabulis diverſas uteri partes Galenum, aut alterum illum, quicumque is fuit, ſcriptorem indicaviſſe; ſed *os uteri* quam nos cervicem, *collum uteri* quam nos vaginam, iis quidem in locis appellaviſſe, aut appellandas cenſuiſſe. Poſt hos Falloppius dicitur ſcribere, quam nunc uteri *cervicem* vocamus, *cervicem jam fuiſſe a Veteribus vocatam, ut à Galeno, Sorano & caet.* 1020
Si Falloppium, quem id ſcribere dicit, at ubi ſcribat, non dicit, in *Obſervationibus Anatomicis* forte legit, quàm parum acuratè legerit, haec vera ejus verba indicant: *ab antiquis anatomicis Galeno ſcilicet, atque praecipuè a Sorano in tract. de utero vocatur* (vagina) αἰδοῖον γυναικεῖον, *nec non etiam* κόλπος γυναικεῖος, *nunquam autem cervix.* Producitur deinde Laurentius: qui tantum abeſt, ut *colli*, & *cervicis* nominibus varias uteri partes diſtinguat, vaginam *collum uteri aut cervicem dici*, & ſcribit;

& ipſe dicit. Quamobrem is ipſe qui pro ſe produxerat, cl. Provocator celeberrimum Doctorem reprehendit, & qui tam ſaepe exprobare nobis haud dubitat quod Auctorum *lapſus* non ſine cauſa adnotaverimus, Laurentium ipſe *in gravem quandam confuſionem cecidiſſe*, immerito affirmat, nimirum quod *cervicis nomen* (id quod eſt in noſtra quaeſtione) *cum collo ſeu vagina confuderit*, & ,, hanc ,, quam ſuperius *tertiam* eſſe uteri partem conſtituerat, nunc *ſecun-* ,, *dam* pronuntiet ,, cum tamen neque *tertiam* eſſe dixerit, ſed quam tertio loco, ab ſummo ad imum deſcendendo, nominaverat, ab imo ad ſummum ſecundum *ſecantium* quem diſerte profitetur ordinem, redeundo, *ſecundam* a pudendo *invenerit*, atque, ut par erat, deſcripſerit. Noviſſime *Diemerbroeckium* laudat, & *Bartholinum*, quo nomine cum tres intelligi poſſint Scriptores Anatomici, non eſt mihi tamen neceſſe quem intelligat, quaerere, neque eorum aut Diemerbroeckii libros adire, quando ex ipſis utriuſque productis verbis conſtat, hunc vaginam *collum uteri majus*, illum ſervicem *collum breve*, ſeu *minus* appellaviſſe; neque enim quidquam adjunxiſſent, ſi *colli* vocabulo unam tantum uteri partem licere intelligi, crediidiſſent. Atque huc tandem redeunt tot illae, & tam diuturnae, in quibus noſter *conſenuit*, Anatomicorum lectiones, ut ne unum quidem cum maxime cupias, proferre Auctorem valeat, qui *colli*, & *cervicis* appellationibus diverſas uteri partes deſignaverit.

40 Et tamen tres ſaltem erant qui id fecerunt, & ad eum ſane prorſus modum qui ab ipſo laudatur, unus qui ante hos ſexaginta annos vivebat, & cujus liber in omnium adhuc eſt manibus, reliqui autem duo Veteres illi quidem, & Graeci, ſed quorum quod ſupereſt non ſemel editum, & latiné redditum, ab iis ignorari non poteſt qui anatomica Oribaſii volumina, aut Veſalii de humani corporis fabrica editionem Venetam, aut, ne longus ſim, ſaltem Riolani Anthropographiam, ſaltem Bauhini Theatrum Anatomicum mediocri ſtudio verſaverint. Quinam ſunt igitur? Libenter dicam, ut qui ſaepe adeo meam accuſare fidem non dubitavit, quaſi ejus verba, contradicendi cauſa, mutilare, ſi Diis placet, ſolitus eſſem, tandem aliquando intelligat, eo me veri ſtudio agi, ut quae maxime pro ipſo faciunt, cum diſſimulare poſſem, ultro propoſuerim. Nimirum ille eſt Jo: Hornius, hi veró Moſchio, & Soranus. At quamvis hi duo ſic feciſſe neque obſcure videantur, & certiſſime dicantur; tamen multis de cauſis quas nunc ſingillatim recenſere neceſſe non eſt, nunquam propterea exiſtimavi, decere atque oportere eos ſequi potius, quam caeteros aut aetate, aut inſti-

ſtituto, aut auctoritate longe ipſis anteferendos. Nam ut de ipſo Hippocrate nihil dicam, quem *uterorum cervicis* nomine interdum ſaltem ipſam vaginam appellaviſſe, non videtur dubitandum; Ruffus Epheſius Vir Doctiſſimus, cujus inſtitutum fuit libris tribus corporis humani partium appellationes proponere, quam nunc uteri cervicem dicimus, promiſcue *Cervicem*, *atque Collum* vocari, docuit (*a*). Hunc alii apud Veteres Viri Eruditiſſimi ſecuti ſunt. A Galeno autem, quem unum cum dico, quidquid fere apud Veteres fuit hac in re auctoritatis mihi ſane complecti videor, vaginam *communiter* αὐχένα τῆς μητρᾶς (hoc eſt cervicem uteri) *nonnunquam* τράχηλον, *collum vocari*, pluribus ejus productis locis oſtendere occupavit Caſp. Bauhinus (*b*). Quae cum ita ſint etſi hic de quo dixi Moſchio, & hic Soranus ita *cervicis*, & *colli* vocibus ſint uſi, ut apud Anatomicos varias indicare partes crediderint; haud licere tamen nobis eorum judicium ſequi, non dubito, niſi velimus oſtendere, alterutrum nos ignorare, vel ſi ante Ruffum, & Galenum ſcripſerunt, ab his tanto ipſis majoribus Viris eorum ſententiam fuiſſe improbatam, vel ſi poſt ipſos, non poſſe igitur vetuſtioribus illis omnibus, veriſque Anatomicae Facultatis Principibus ſic anteponi, ut quorum nominum promiſcuum illi uſum eſſe, voluerunt, nos horum auctoritate permoti, longè alium facere contendamus, praeſertim cum Hornius qui id, ut opinor, tentavit, ſi forte iſtorum morem aque inſtitutum longo intervallo referre poſſet, neminem, quod nunc ſuccurrat, de tot Praeſtantiſſimis Anatomicis invenerit, qui ſibi licere non ignobilis ſcriptoris, & aliquot ipſorum Magiſtri exemplum ſequi arbitraretur: quinimo Hornius ipſe (*c*) qui in *Microſmo* ſuo uterum, ut indicatum eſt, in *fundum, cervicem, collum* & *ſinum pudoris* diviſerat, in *Microtechne* (*d*) poſtea illuc rediit, ut quod *collum* dixerat, *vaginam* appellitaret.

4. Itaque ego, qui ejus diviſionis, ut Hornium mittam; Moſchionem, & Soranum Auctores haberem, non tamen cenſeo quod ipſi fecerunt, idem facere nos poſſe. Cl. autem Provocator, qui nulla, niſi ea quae ſupra vidimus, Anatomicorum loca produxit,
nequaquam dubitat, quaſi rem confeciſſet, pronunciare: *jam luce* 1021
clarius eſſe, uterum cum memoratis Anatomiae Antiſtibus (ita enim ſcribit) *dividendum eſſe in fundum, cervicem, & collum*: & cum ita ſcribat, de vi tamen vocum judicium ferre non veretur, & Chymicorum *matracia*, ac *retortas*, quaſi inſtrumenta Latinis notiſſi-

(*a*) l. 1. c. 31. (*b*) Theatr. Anat. l. 1. c. 39. (*c*) §. 69. (*d*) §. 26. 28.

tiſſima, eorumque partium appellationes in medium adducere. Atque utinam de his tantummodo verba feciſſet; neque, de animalibus loquendo, ſcripſiſſet: *collum anterius nemo unquam cervicem denominat.* Nam primum Latinorum omnium Medicorum Magiſter, Cornelius Celſus cum aliis in locis, tum maxime lib. 7. cap. 13. collum anterius *cervicis* vocabulo aperte ſignificat, hoc illi capiti initium faciens: *At in cervice, inter cutem & aſperam arteriam, tumor increſcit.* Deinde ſi quod Provocator contendit, anterior colli pars *propriè collum nuncupatur;* cur ipſe ſcribit *collum anterius?* Nimirum ſentit, *colli* vocabulo, niſi aliud addas, cervicem quoque comprehendi; in uteri igitur appellationibus quomodo *colli* audito vocabulo, cervicem excludi intelligemus? At cervix, inquit, *propriè* dicta, *capiti immediate connexa eſt.* Quid? reliquum collum num capiti *immediatè* connexum non eſt? Quomodo ergo in utero *collum* id eſſe intelligemus, quod inter, & fundum media ſit cervix interpoſita? At animalis, inquit, colli cervix *ſuperior regio* eſt, reli-
1022 quum collum *inferior, longiorque productio*: ſicque in utero pars *ſuperius poſita* cervix, pars *inferius ſita, & longius producta*, hoc eſt vagina, collum dicenda eſt. Quid vero ſi in animalis collo cervix illa ita collo reliquo ſuperior eſt, ut cum *ad poſteriora locum teneat*, huic collo ſuperimpoſita non ſit, ſed poſtpoſita. Quomodo igitur in utero *collum* eſſe intelligemus non quod antepoſitum ſit cervici, ſed quod ſuppoſitum? Quid tandem, ſi in animalis collo ita magis producitur ad inferiora collum anterius, ut tamen hoc totum longitudine cervicem non aequet, imo, ſecundum Elsholtii (*e*) menſuram, ultra dimidium ipſa cervice brevius ſit; quomodo in utero *collum* eſſe, intelligemus, quod cervice ultra dimidium longius ſit?

42 Sed quis haec non videt, & cum haec videat, non intelligit, quot, & quibus de cauſis propoſitae a cl. Provocatore uteri partium appellationes ad obſcuritatem, & *confuſionem* inducendam aptiſſimae ſint? Ipſe tamen clamat, his eſſe utendum, *niſi velimus in novas confuſiones elabi, eaſque Tironibus noſtris oggerere*: increpat *incautum hactenus Anatomicorum morem confundendi in* veſicis *cervicem cum collo*: praedicat, *ſe anatomicas res clarius, & facilius edocere.* Sed quando ejus *claritas*, atque facilitas quanta ſit, vidimus; aequum eſt, ut quaenam caeterorum ſint *confuſiones*, & qui-

nam

(*e*) Anthropometr. c. 20.

nam *incautus hactenus mos*, videamus. Nonne ipſe fatetur, *apud pleroſque recentiores cervicis nomen* ei parti uteri quae inter fundum, & vaginam eſt, eſſe *unicè*, *& conſtanter ſervatum*: ſubjectum autem cervici tubum *vaginam dici plerumque conſueſcere*? Eſt ergo hoc tempore communis, hoc eſt, plerorumque Anatomicorum mos Uterum in *fundum*, *cervicem*, & *vaginam* dividere. Plerorumque pariter eſt mos Veſicam urinariam cum toto ſuo excretorio ductu ſpectatam in *fundum*, *cervicem*, & *urethram* partiri; omnium vero, quantum quidem in praeſentia memini, Veſiculam fellis ſimiliter acceptam in *fundum*, *cervicem*, *& cyſticum ductum* tribuere, ſemper autem in Veſicarum diviſionibus *cervicis* & *colli* nomine promiſcue uti. Atque adeo Hornius ipſe, qui uterum in *fundum*, *cervicem*, *collum & caet.* diviſerat hoc poſtea ut ſupra dictum eſt, *vaginam* maluit vocitare, neque unquam in urinariae, aut felleae veſicae diviſionibus a plerorumque more, modò propoſito, receſſit, & quam in *Microcoſmo* (*f*) Veſicae urinariae *cervicem* dixerat, in *Michrotechne* ejuſdem *collum* appellitavit (*g*). Quid tandem Provocator invenit in communi hoc more dignum ut vocetur *incautus*? Quas *confuſiones* ex hoc exiſtere, ut ſit omnino deferendus? Num quia Veteres quod nos vaginam, & quod nos initium urethrae, vocarunt *collum*; nos aliter vocantes, *incauti confuſiones* inducimus? Hoc ſi eſt; ipſi quoque commune eſt; nam utrumque Veteres *cervicem* etiam appellavere, quod contra, ipſe faciendum pernegat. *Confuſionis* autem hoc ipſo quot, & quantas *incautus* inferat, paulo ante oſtenſum eſt; ſed illam praetera *confuſionem* quae ex ipſa praeſentis conſuetudinis mutatione oriretur, certe invehit is, qui pro mutatione pugnat, avertunt ii qui mutationi adverſantur, hac praeſertim ratione permoti quod ſi in eo nominum utilitas eſt, ut loquentes intelligamur, ſane illa quae magis noſtra aetate communia ſunt, tanquam utiliora ſervanda ſunt. Si qua autem maxime ſunt communia, ea ſunt profecto quae paulo ante in cyſtis felleae diviſione commemoravimus, ut non modo hac, ſed ne ſuperioribus quidem aetatibus plures exiſtimem fuiſſe qui, iiſdem auditis nominibus, eaſdem partes non intelligerent. Attamen cl. Provocator perinde quaſi tot, ac tam variis, & tam controverſis fuiſſent vocabulis hae deſignatae, quot, & qualibus uteri partes vocatae ſunt, non dubitat quas in utero appellationes eo quo vidimus jure, conſti- tuit

(*f*) §. 44. (*g*) §. 21.

tuit, eaſdem ad hanc aliaſque veſicas traducere; propterea quia *eandem*, inquit, *omnimodè uteri partium habitudinem ſervant, nempe ex fundo ſenſim gracileſcentes in cervicem, ex cervice in longum collum, ſive excretorium ductum elongatae.* Quod ipſum quàm a vero alienum ſit, cum ipſa Anatome oſtendit, tum noſtra illa, quam Provocator a ſuis partibus ſtare credit, Virginei uteri Figura commonſtrat. Namque uterus ita creatus eſt, ut fundi ejus cavum jam prope cervicem anguſtius ſit, quàm ipſius cervicis; cervicis autem cavum poſtquam in oſculo ſe ſe iterum contraxit, in latiſſimum canalem deſinat: quarum *habitudinum* in veſicis neutra eſt.

43 Haec autem omnia quae ſunt hactenus a me diſcuſſa, ſi in unum colligamus; patebit, quod ad litem attinet de appellationibus partium Veſicarum adhibendis, nihil a Provocatore actum eſſe, tum quia a Veſicis ad Uterum tranſilivit, qui neque veſica eſt, neque eandem quam veſicae, partium habitudinem ſervat, tum quia ne in ipſo quidem Utero licet commendatas ab ipſo appellationes accipere; niſi multas, magnaſque velimus in anatomen confuſionis, cauſas invehere, nulla cogente neceſſitate, nullo ſuadente, quod quidem ipſe protulerit, non modo Anatomiae Principum, ſed ne unius quidem Anatomici exemplo. Quae cum ita ſint; ut non video, quomodo haec ejus Animadverſio *e veſtigio deleat* quod ego in ea controverſia ſenſeram, quae eſt de appellationibus partium Veſicarum adhibendis, ſic minime intelligo, quomodo id *deleat*, aut *delere* ullo modo poſſit quod in illa altera controverſia ſcripſeram, quae eſt de appellationibus partium dumtaxat Cyſtis felleae a Recentioribus noſtris reapſe *communiter* adhibitis. Nam quod ipſe tanquam notiſſimum affirmaverat: hanc cyſtim *dividi communiter in collum, cervicem, & fundum*, negavi ego, propterea quia contra, notiſſimum eſt, *ejus cervicem, & collum idem eſſe, communiter docere* Recentiores. Quid reſponderi ad hoc poſſet, niſi *erravi: hallucinatus ſum.* Vide quid reſpondeat, & ex uno hoc loco quid de homine ſit exiſtimandum, cog-
1023 noſces: „Cum ego, inquit, dico de fellei folliculi corpore, *di-*
„ *viditur communiter in collum, cervicem, & fundum*, illud *commu-*
„ *niter* de his intelligo, qui Anatomiae Principum ſenſa percipi-
„ unt, ut ſuprà, & dignoſcunt; non verò de *ignorantiâ obcaecatis*,
„ cyſtim ideo in collum, cervicem, & fundum revera non dividen-
„ tibus; qui tamen, ni *caecitatem* cum pervicacia conſocient, per
„ ſuperiùs expoſita, magiſque in vindiciis eorum, quae ad urina-

riam

„ riam veſicam invenimus, atque aliàs evulgavimus, ſuo loco expo- „ nenda illuminari facile poterunt. „ Pene exclamavi, cum haec legerem: (*h*)

Nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram atque animos a crimine ſumunt.

Jam *ſupra* vidimus, quaenam Anatomiae Principum, & nominatim Galeni quem merito *Principem Anatomicorum* univerſe dixit, *ſenſa* fuerint, utque ipſi omnino contraria. Faciamus tamen, non modo me, ſed ipſum Bauhinum Galeni *ſenſa* non *percepiſſe*, neque *dignoviſſe*; & eos qui ipſa *perceperint*, & *dignoverint*, attendamus. Quoſnam ut me convinceret, tandem produxit? Quoſnam, non dico, ex vetuſtioribus tantum, ſed ex paulo etiam minus recentibus, imo ex recentiſſimis Anatomicis nominavit, qui ita ut ipſe, intellexerint, & aliud *cervicem* in cyſti fellea, aliud *collum* eſſe, ſcripſerint? Profecto, cum maxime cuperet, ne unum quidem. Reliquum eſt igitur, ut illud *communiter* de ſe uno intelligat, qui *Anatomiae Principum ſenſa perceperit*, *ut ſupra*, *& dignoverit*, caeteros autem quicunque poſt eos fuerunt, aut ſunt, Anatomicos, omnes dicat (quod alias de Medicis Recentioribus tantum dixerat) *turpiſſima potius ignorantia obcaecari maluiſſe*, & *malle*, quàm a Veterum Codicibus, aut ab ipſo, unico, ſi Superis placet, eorum Interprete *illuminari*, ac verum diſcere. Et erit quiſquam (niſi forte vera *ignorantia obcaecatus*) qui oportere credat, me quidquam huic homini reſpondere, aut has, aut illas quarum tam nervoſum hic praebuit ſpecimen, aut alias ullas ejus ſeu *vindicias*, ſeu provocationes attendere! Velut hanc, quae ſequitur, proximam.

44 „ Quod, inquit, ſpectat ad concurſum canalis cyſtici „ cum felleo ductu, Quis dixit *canalem cyſticum à cervicis apice* „ *ad ductus fellei inſertionem verticaliter produci*? en textum meum utriuſque editionis. „ Ita meam fidem, qui idipſum, ut ab eo dictum, notaveram, tam ſecura interrogatione in dubium trahit, eoque me non leviter provocat. Nonne omnes, niſi jam omnes ipſum noſſent, fieri non poſſe, faterentur, ut verba illa eadem de quibus ad hunc modum interrogat, ipſe ſcripſiſſet. Attamen ſcripſit; non in textu quidem quem produxit, ſed in eo quem debebat producere. Textum enim producit, ad quem, niſi id revera facerem quod ſaepius objicit, ut videlicet ordinem inverterem, reſpicere cer-

(*h*) Juven. Sat.6.

certe non potui, ut qui, diſcuſſam modo illam cyſtis *communem*
diviſionem praecedit. Textum autem omittit ad quem, ut poſt eam
diviſionem poſitum, procul dubio reſpexi, hunc ſcilicet: *Produc-*
102 *to hinc verticaliter à cervicis apice canali cyſtico; ſeu potiùs eodem*
veſiculae collo ad ductus fellei inſertionem aſcenſo, hoc eſt, ut de-
clarare ipſe debui, *aſcendente*: quod certe verbum, *aſcenſo*, pro
aſcendente uſurpatum, a me fideliter in *Adverſariis* (*i*) adductum
& miſerationis cauſa declaratum, cum omnes debet, tum Provo-
catorem ipſum cl. debuit admonere, me verba ipſius produxiſſe,
non de meo effinxiſſe. Quid? ſi reipſa admonuit, nec permovit
tamen, ut iſtam diſſimulationem prorſus tolleret, ut iſtam, facile
adeo confutandam, interrogationem deleret. Certe enim vidit hunc
locum, qui mox verba profert, uno tantum interjecto veſiculo ab
iſto *aſcenſo* diſtantia, in quibus inconſtanter, ut ſolet, neſcio
quid videri poteſt ab eo quod modo affirmaverat, ipſe diſſidere.
Sed non propterea, quod affirmaverat, obliteravit; imo poſtea
confirmavit, certe ſaepius contra atque ibi diſſidere videbatur,
ſenſit, ſcribendo, canalem cyſticum eſſe *ductum verticaliter aſcen-*
107 *dentem*: *altitudinem colli veſicae* eſſe *perpendicularem*: bilem ex
108 folliculo *verticaliter aſcendere*: & canales thoracicum, ac cyſticum,
110 *ductus* eſſe *verticales*. Etſi enim aliud eſt ductum cyſticum ad per-
pendiculum aſcendere, aliud, ad perpendiculum in hepaticum meatum
influere; tamen ubi videri vult a prima illa ſententia diſſenſiſſe, nihil
aliud ſcripſit, niſi *ductum cyſticum longitudini perpendiculari* eſſe
proximum; ut aut ibi non diſſenſerit, aut ſi ibi, ut vult, diſſen-
ſit, tot aliis in locis eandem illam ſententiam confirmarit.

45 Sed haec levia ſunt; ad graviora veniamus. *Demus*, inquit,
1024 *quod abſolutè verticalem ſeu ad normalem lineam, eſſe dixerim con-*
curſum cyſtici tubi in hepaticum ductum: An verticaliter non
producitur ductus cyſticus D. in hepaticum ductum E. Fig. II. no-
ſtrae hujus Tabulae VII? Nos quoque *demus*, id quod continuo
ſubjicit, hanc ipſum Figuram *diligentiſſimè effingi ex Archetipo*
967 *curaviſſe*, quanquam res oſtendit è ſua naturali ſede depoſitas,
eaſque res, ut una ipſarum paulò mota loco id omne quod in
controverſia eſt, continue mutet. Id, inquam, demus. Num il-
lud cadaver regula Polycleti erat, ut ex illo (quemadmodum
Canones Medicis ſcribere non dubitavit) Canonem Anatomicis fa-
ciat? Neque enim de uno, ſed de pleriſque cadaveribus contro-
ver-

(*i*) Adv. III. pag. 53.

verſia noſtra erat ; neque tametſi (quod alibi dixerat) *hunc iconiſmum cum Archetypis plurimis concordare curaviſſet* ; ipſi tamen uni, in cauſa praeſertim propria, plus quam caeteris credere aequum eſſet. Quid? ſi caeterae omnes ejus Figurae illi Canoni apertiſſime repugnant. Octies enim cum horum ductuum concurſum proponat ; ſemel *verticalem*, *ſeu ad normalem lineam*, ut ipſe loquitur, ſive potius ad aequales angulos, ut multo cautiores loquuntur ; ſepties ad angulos inaequales repraeſentat ; ut ſi velit, illam unam Figuram id quod plerumque eſt, exhibere, fateatur oporteat, reliquas omnes id quod raro eſt, demonſtrare ; ex quo ſequeretur, pleraſque ejus Figuras minus eſſe attendendas propterea quia cum perpauciſſimis archetypis contuliſſet: quanquam quis credat, in una Figura conficienda in cadaver, ut pleraeque ſunt, conſtitutum incidiſſe ; in reliquis, ſemper in cadavera, raro quodam modo diſpoſita, incurriſſe ? Quid? quod, cum maxime cuperet, ne unum quidem invenire Anatomicum valuit, qui cum ſuo illo Canone conveniret. Sentio, me rem incredibilem dicere, cum ipſe diſerte provocet ad plures plurium Iconiſmos, tanqeam maxime cum ſuo conſentientes. Sed quo res minus credibilis ſt, eo magis omnibus facile eſt, vera ſit, an falſa cognoſcere, inde verò qua fide uterque noſtrum ſit, conſtituere. Provocat primum ad duas Figuras Bidloi, quarum una eſt 4. *Tabulae* LXII. *Theatri Anat* ; altera *in ſequenti Tabula*, eſt 3 ; ambae autem ſunt in Bidloi ipſius Tab. XXXVIII. illa 5 ; haec pariter 3. In illa Provocator teſtatur, *nullum certè manifeſtum obſervari diſcrimen inter angulum, qui ab his concurrentibus ductibus O, & P, illumque, qui ab O, & Q. ſeu meatu cyſtico, ductuque communi procreatur.* Ego contra teſtor, *certe manifeſtum obſervari diſcrimen* inter duos illos angulos, ut primus ſit acutus, alter obtuſus, quemadmodum Bellinus docet. Idemque vel magis affirmo in altera Figura, in qua Provocator negat, eos angulos *acutam ad partes jecoris, obtuſam ad partes inteſtinorum notabilem habitudinem exhibere.* Num poſſumus magis contraria teſtari, quam teſtamur? Num poſſunt ii quibus vel Theatri, vel Bidloi copia ſit, quidquam facilius internoſcere, quam uter noſtrum verum, falſumve teſtetur? Inſpiciant igitur, & judicent, uter noſtrum *omnium admirationi magis* obnoxius ſit, an ille qui quaſi nemo has eſſet Figuras inſpecturus, non tantum ad eaſdem provocat, ſed ſecum ipſe *apprimè concordes eſſe*, jactitans, in me quaedam, in eum merito recaſura, etiam hic jacere non dubitat, an ego, ſi modo quidquam ad 974

tam facile confutandum Provocatorem reſpondeam.

1025 46 Poſt duos Iconiſmos Bidloi, ad totidem Gliſſonii provocat, *principis hepaticarum rerum ſcriptoris.* Hìc verò artificium eſt nimis facile retegendum. Hos enim *principales ejus operis iconiſmos* eſſe, affirmat, ſi forte incautus aliquis propterea crederet, ad eam qua de agimus, rem demonſtrandam fuiſſe potiſſimum elaboratos, qui vere ad ipſam vix, ac ne vix quidem pertineant. Nam ſi magnitudinem, ſi laborem, ſi rem propter quam praecipue parati ſunt, attendamus; certe *principales ejus operis* ſunt. Quid autem ad controverſiam noſtram haec omnia? cum illi Iconismi, ut res per ſe loquitur, & Auctor confirmat, oſtendendo *excarnato hepati adſcripti* ſint, eaque praeparatio hepar *percoctum*, & *bacillis deruncinatum*, & *ſubinde aquae immerſum* requirat: quae dum fiunt, certe veſicula a ſua naturali ſede diſſolvitur, ductusque de quibus loquimur, ſaepe, & vehementer contrahantur, diſtrahantur, vexenturque neceſſe eſt. Tamen, praeſertim ſi in libro ab ipſo Gliſſonio edito iſtae Figurae inſpiciantur, non prorſus utrinque aequales illi anguli invenientur, de quibus alioquin ibi oſtendendis non valde Gliſſonius laborabat, ut qui ſuperioribus Figuris omnibus, in quibus eos canales pingit, ſatis demonſtraverat, iisque praeſertim quae verè huc pertinebant, & *principales*, quod ad hanc rem attinet, *ejus operis* Figurae ſunt. Earum prima Capite exhibetur 16. ubi Experientiſſimus Auctor haec ſine ulla exceptione docet, & diſerte ſcribit: *meatus verò cyſticus B C. obliquè inter utrumque incidens, angulum cum poro bilario acutum, cum ductu autem communi obtuſum conſtituit: quemadmodum in ſchemate videre eſt.* Figura altera in proximo capite 17. prima occurrit, ubi de iisdem canalibus ſcribit: *quippe vaſa illa HAUD ALITER conſtructa ſunt, quam in appoſita figura videre eſt;* in ipſa autem illos angulos, & quidem ſingulos in ſuo genere eximios, oſtendi, *omnes*, ut verbis ejusdem Gliſſonii utar, *fateantur neceſſe eſt, niſi oculis ſuis fidem abrogare velint.* Atque has oportebat Gliſſonii *icones conſulere*, ſi, quid in re hac ſolitus eſſet Gliſſonius obſervare, oſtendi volebat, non eas *principales* dicere quae hujus rei cauſa inſtitui non potuere; neque alio ſimili artificio conari eas quae vere *principales* ſunt, eludere. Cum enim has, quas nos memoravimus, per ſe incurſuras in Lectorum oculos, dubium non eſſet; nonnullis interjectis de quibus mox dicemus, haec obtenduntur: *Non interea diffiteor, interdum & impensè obliquam ejuſcemodi cyſtici ductus productionem, cum illis diſparibus angulis, in aliquibus humanis follicu-*

liculis animadverti ; ut ideo & ipſe Gliſſonius , & ipſe Bidlous , aliique non pauci figuras varias cyſticas cum ductu nunc directè, nunc obliquè producto proponant. Quamvis & Bidlous , & Gliſſonius, & alii , qui tamen non memorantur , Figuram aliquam ſine illiusmodi angulis edidiſſent , qualem neque Bidlous , neque , ſi diligentiùs quaeramus , Gliſſonius ullam edidere ; tamen ſi in hac re praecipuas , ſi plerasque cum illiusmodi angulis propoſuiſſent ; color iſte quo Provocator utitur , locum profecto habere non poſſet. Quid enim ? Gliſſonius in hepatis anatome diu, multumque verſatus (nam de Bidloo ſupra vidimus) peculiares in hanc rem proponit Figuras, & diſerte docet, eos ductus *haud aliter* ſe habere : idem cum ſexies omnino eosdem delineet , quater illis cum angulis , ſingulis in ſuo genere eximiis , bis dumtaxat, idque iis de cauſis quae fugere neminem poſſint , cum illis angulis, minime , ut noſter contendit , *diſtinctis* exhibet : & erit aliquis tamen qui quod idem Gliſſonius vix interdum , & aliud agens, videri poteſt ſubindicare, id plerumque: quod autem plerumque, & *ex profeſſo* , ut loquuntur, manifeſtiſſime commonſtrat, & docet, id vero *interdum* , & *in aliquibus* dumtaxat *animadverti*, nobis obtrudat?

47 Duos quos cl. Provocator, tanquam a ſuis partibus ſtantes, nominatim laudaverat Anatomicos, palam adverſari ipſi, vidimus ; quid de caeteris quos haud nominat , ſed omnes a ſe eſſe jactitat, exiſtimabimus ? num hos ſaltem ſine illis angulis cyſtici ductus inſertionem pinxiſſe, credemus? *Miſſos* , inquit, *facimus alios omnes primi ſubſellii Anatomicos , ejuſcemodi cyſtici canalis directum in felleos poros concurſum in homine aperientes.* Ego vero Veſalium , Euſtachium , Vidium , Caſſerium , Veſlingium , aliosque ejusdem notae Anatomicos dico, atque affirmo , ad eum *concurſum* a parte jecinoris tam acutum augulum pinxiſſe, ut nihil evidentius , nihil Provocatoris Canoni , illique concurſui *verticali* eſſe magis adverſum poſſit, a parte autem inteſtini tam obtuſum , ut in plerorumque ipſorum Figuris, quod & in Gliſſonii nonnullis animadverti , ne angulus quidem eſſe videatur, id quod ubi ad omnium maxime obtuſum angulum ventum eſt, fieri oportere, nemo ignorat. Quae ut eſt omnibus videre facillimum, ſic quoque eſt inter me, & Provocatorem judicare : qui haec, opinor, perſpiciens omnia, eò denique redit quò ſupra ipſum vidimus evaſiſſe , cum illud ſuum *communiter*, apertiſſime falſum, nihilominus tueri vellet : *ut ſuper hac re non meditantes ſcriptores, ſed cultro utentes in veritatis teſti-*

monium advocet. Perinde enim eſt ac ſi diceret: quid mihi Bellinum objeciſti? quid mihi alios objicis? *meditabantur* tui iſti ſcriptores, non ut ego, *cultro utebantur.* Sic vicerit; neque enim mihi opus eſt cum ejusmodi homine, qui ſe unicum Anatomicum putat, diſputare. Afferrem enim obſervationes meas cum egregio Profectore Bellino conſentientes. Tu quoque, reſponderet, *meditaris*, non *cultro uteris.* Ad ſummam; poſſetne mecum humanius agere quam cum Incomparabili Anatomico Friderico Ruyſchio ea aetate, ea aſſidua in pene innumeris cadaveribus, diligentique ex-
1026 ercitatione Viro? *Quod ipſe affert*, *ego* inquit, *prorſus denego: Namque in tercentis fortaſſe, quos vidi, & examinavi, folliculis felleis nunquam felicem adeò me reddidi, ut* id *deprehenderim.* At deprehendi ego, dicerem, & vere deprehendi. Tu *tercentos*, reſponderet, non ſecuiſti. Quod etſi neque nego; neque, ne diſputationis vim intelligere non videar, hic affirmo; tamen ejusmodi hominibus melius eſt obſequi, quam adverſari, praeſertim quando ea mihi diſputatio non cum illo fuit, ſed cum Cl. Mangeto, qui objecta a me Cel. Ruyſchii verba ipſe propoſuerat. Affirmet igitur cl. Provocator, ſe *planè oſtendiſſe, non erraſſe qui etiam dixerit, canalem cyſticum à folliculi cervicis apice ad ductus fellei inſertionem verticaliter produci, & aſcendere.* Ego etſi ſcio, controverſiae genus fuiſſe, non utrum etiam hoc aliquando ſit, ſed an plerumque, hoc autem *plerumque* ut continuò ſubjicit, ſcio non eſſe; non repugnabo. Scribat, eundem canalem *ſolùm non rectilineum, ſed ali-*
99 *qualiter ad ſimilitudinem colli cigni, inflexum* eſſe, *& incurvatum*, quod contra ſuam primam ſententiam eſt: deinde, ut ſibi videtur commodum, ajat, *ſaepe* fuiſſe a ſe ſcriptum, *a Typographis* autem *deformatum in ſed*, quod ob *ſaepe*, & *ſed* diſſimilitudinem non ita videtur veriſimile; non adverſabor. Addat noviſſime: ea deformatione *ſignificationem immutari, idque perpetuò videri conſtitui, quod ſolum aliquando contingit:* quod cum *ſaepe* illo quod a ſe contendit eſſe ſcriptum, valde profecto non convenit; ſilebo: neque enim expedit cum iis diſputare, qui ut quidlibet tueri volunt, ita quidlibet non dubitant reſpondere.

48 Quod quidem in XVI. Animadverſione etiam fieri, manifeſtum eſt. Pollicitus eximium quendam, & ſingularem uſum bilis, continuò de ſaliva, quaſi hujus promiſiſſet uſum, tam prolixe diſſeruerat, ut nihil magis. Negavi id quod adhuc nego, tam longum de ſaliva ſermonem in eo loco, conveniſſe. Reſpondet Diſ-
1028 putator *eximius*, ibi ſe de ſaliva *mediocrem inſtituiſſe mentionem.*

Me-

Mediocrem vero mentionem, quae plures impleat paginas, quam promiſſus bilis uſus; mediocrem, inquam, de qua ipſe per ſe tunc ſcripſerit: *ſed indignantem nimis ſalivam movet EXUBERANS hic rerum ſalivalium ſermo!* Non eſt ſatis. Quaſi non ſe, ſed me laederent ejus errata, eoque magis, quo majora, non modo hic, quod plerisque in locis, fecit, ut reprehenſa a me retineret; ſed quem ipſe *exuberantem* cognoverat, *longum hunc in illo capite de ſaliva —— ſermonem longiùs adhuc* in nova Editione *protraxiſſe* ſe, jactat. Quid? quod me accuſare non dubitat, quod *longas vel diſparati argumenti in meis operibus digreſſiones intertexuerim. Vide*, inquit, *totam Animadv.* 28. *Adverſar. Anat. III.* In qua videlicet de Cyſtis felleae calculis verba faciens, digreſſus quidem ab ipſo ſum; quocum contendere nunquam volui, ſed non a cl. Mangeto, quocum unice diſputavi. Hujus ego, non ipſius, *ordinem ſcribendi me conſervaturum*, in Praefatione pollicitus eram. Non igitur a primo diverti propoſito, qui quo in loco Praeſt. Mangetus laudavit Bidloum *obſervantem*, *ejusmodi calculos aquis innatare*, eodem in loco de cyſticis calculis loquutus ſum, meisque obſervationibus illud quoque confirmavi, hos *aquae immerſos, non ut ii qui de urinaria veſica extrahuntur, in imo ſubſidere, ſed innatare.* Qua de re, aliisque ad eosdem calculos pertinentibus ſic iterum alibi (*a*) verba faciam, ut quae ex eo tempore de ipſis praeterea obſervata habeo, proponam. Hic illud dumtaxat adſcribam, cum alibi, tum ibi potiſſimum a Provocatore cl. auras eſſe diverberatas, ubi *nimis fidenter* pronunciavit *non vera*, *bonaeque obſervationis expertia* verba illa noſtra, propterea quia *plurimos* calculos vidit *aquae immiſſos eidem primùm ſupernatare; hinc poſt aliquam in aqua macerationem, cum eandem imbibiſſent, ſponte —— ſubmergi!* neque enim praeter ipſum qui ſibi, ut ſolet, adverſarios effingit, de quibus ſuos illos triumphos utcunque agere videri poſſit, aliquis facile invenietur, qui mea illa verba ad maceratos quoque, & imbutos aqua calculos extendenda eſſe, comminiſcatur. Verum; ne a propoſita Animadverſione nimium digredi videamur; quomodo in hac tota, quae de bilis uſu magnifice ſcripſerat, tueatur, ex ordine ſpectemus. 475

49 Initium duxit ab Hippocrate (*b*) bonam valetudinem repetente a ſanguine, & pituita, & bile duplici, flava nempe, & nigra tunc videlicet, *cum haec moderata inter ſe, tum facultate,* 1026

tum

(*a*) Vid. Epiſt. I. Art. 43. & ſeq. (*b*) De Nat. hom.

tum copiâ temperationem habuerint ; idque praeſertim ſi permixta fuerint. Neque vero dubitat, *Hippocraticam bilem ipſum eſſe* (cujus de uſu agitur) *jam in hepate elaboratum, atque ſecretum humorem*, quando Hippocrates loquitur de bile cum ſanguine *permixta*,
1031 ipſe autem negat, bilem in hepate ſecretam ſecundum naturam in ſanguinem redire. Addit, Galenum propoſuiſſe *bilis in tenui inteſtino, & VENTRICVLO pituitae viſcoſae crudioris, aliorumque*
1027 *mucorum abſterſivam facultatem.* Nec veretur libri 5. de uſu part. caput 4. indicare in quo (tantum abeſt ut in ventriculo id Galenus ſtatuerit) diſerte docuit, *cur in ventriculum* Natura meatus bilioſi *portionem aliquam non infixerit*, quia videlicet conſtat, *bilem omne ventriculi officium, ſi ad eum confluxerit*, eſſe *everſuram.* Sed quorſum hae atque aliae Hippocratis, Galeni, Avicennae de pluribus, iisque non contemnendis utilitatibus bilis congeruntur ſententiae ab eo, qui in *Hiſtoria Hepatica* universè jam ſcripſerat: *Bili igitur jure gratulamur ab injuria illa noſtris temporibus vindicatae, qua ab ANTIQUIS Medicinae Proceribus inter ſecundae coctionis quisquilias conſcripta, ſtatim, ab ejus in inteſtinum depluvio exulabat per alvum à corpore turpis, omnique uſu, praeter deſidendi proritationem, exauctorata.* Quae quidem verba quam parum conveniant cum iſtis quas nunc producit, Antiquorum ſententiis, vel ipſe tacitus ſenſit, qui in Nova Editione illud *antiquis* delevit,
85.86 ex qua aliisque diſſimulatis mutationibus intelligi poteſt, quàm verax nupera Praefatio ſit, ubi jactat; *vix quaedam* antea editae Hiſtoriae *ampliata eſſe ſolemniora loca ;* —— reliqua *vel in ipſis ortographiae mendis fuiſſe ſibi religiosè relicta.* Quanquam ne ea quidem mutatione ſatis ſibi cavit, ut qui iis quae diximus, & Fernelii, aliorumque ad haec uſque tempora Medicinae ſcriptorum locis, nemini ignotis, & hìc dumtaxat augendae, ut ſolet, voluminis moli utilibus, larga manu pèr multas paginas congeſtis, il-
1038 lud denique vellet, ſi alicui forte poſſet, obtrudere, *ſe ex OMNIUM cùm veteris, tùm recentis medicae ſcholae Antiſtitum, & ſcriptorum ſententia in abſterſivam, ac ſaponariam bilis virtutem manu ductum :* ſe *catholicam ejuscemodi*, atque, ut infra etiam
1041 inculcat, *ſaeculis omnibus, omnibusque Medicinae Patribus tam egregiè probatam,* —— *ſententiam amplexum*, nec potuiſſe *cum tam eximiis Ductoribus à recto tramite aberrare*, nec, quod conſequitur, a me ſine *omnium* reprehenſione non probari. Verum enimvero ſi ea igitur *omnes* tradidere; quinam ſunt illi, aut *antiqui*, aut non antiqui *Medicinae Proceres*, qui nihil bili *praeter de-*

ſiden-

ſidendi proritationem relinquebant? Certe oblitus eſt, ſe antequam Fernelium, *aliosque paucos* ſupra exciperet, diſertè ſcripſiſſe, *ferè* 1029
omnibus Medicinae Antiſtitum aſſeclis per plura ſaecula ad uſque nuperos dies increbuiſſe ſententiam, bilem ab hepate in inteſtinum defluam, inutile excrementum eſſe —— *vix ad inſtar naturalis clyſteris propriâ acrimoniâ, & mordacitate irritans inteſtina.* Huc adde non modo Moebium (c) qui, *an pituita ſemper & in omni corporis conſtitutione (in prima coctione) generetur, illâque bilis inciſione, & abſterſione opus habeat, meritò dubitandum* eſſe, monebat, ſed & Verheyenium (d) docentem: *quantum ad mucum inteſtinalem, illum non egere ea inciſione, niſi debito craſſior ſit.* Non igitur *omnes* reprehendi, cum ipſum non probavi. Quid? ſi ipſum non probando, laudavi, & defendi caeteros. Neque enim quos hîc Duces ſecutum eſſe ſe, dictitat, eos revera ſecutus eſt, imo apertiſſime deſeruit, ut quae hîc producit, eorum loca cum *Hiſt. Hepat.* Part. I. capitis XI. (quod nunc eſt XVI.) §. quarto (nunc tertio) conferentibus patebit. Nam ut caetera praetermittam; certe ibi in prima Editione ſcripſerat: *ſi bilis obviantem in duodeno chylum fluidiorem, ſubtilioremque reddat, ſoluta ejusdem partium cohaeſione;* —— *per ſalinam partem inteſtinorum mucoſitates abſtergat, craſſiores ejusdem chiloſi laticis ſubſtantias ſcindat, tanquam totidem cuneis penetrantibus armata,* haec, aliaque ejusmodi ſe quidem *Phiſiologis ruſpatoribus decantanda relinquere.* Se vero *ſimpliciora amplecti; uſumque bilis ire expoſiturum tam clarum, tam patulum, tam ſimplicem; ut idem futurum ſit ingenuo, & ſapienti legere, & probare.* Sic ibi. Quid igitur hîc *obtrudit*, ſe uſum bilis proponentem, *tradidiſſe, bilioſi humoris particulas lixivioſas ac ſaponarias in inteſtino, inſtar totidem vividorum cuneolorum, viſcidiores chymi partes ſcindere, ſubtiliare, atque in fluenti naturam inducere?* Vel enim haec ad eundem modum ab aliis tradita eſſe, fatetur; vel negat. Si negat; cur hîc aliorum auctoritates obtendit? Si fatetur; cur ibi, aliis omnibus relictis, & non obſcurè improbatis, *ſimpliciora* ſe prolaturum, tam magnifice profeſſus eſt? Video quàm nollet illa ſcripſiſſe. In ſecunda enim Editione tacitè, ut ſolet, non modo *inteſtinorum mucoſitates* in *mucilagines* mutavit, ſed magnificum illud promiſſum in haec extenuavit verba: *Uſumquè bilis ibimus expoſituri,* 57
qui rerum animalium concentui magis forſan accedat; pro verbis autem quae hinc detraxit, alia poſuit quibus opportune efficiatur, ut

(c) Diſput. de Bil. nat. (d) Anatom. l. 2. tr. 1. c. 18.

ut Lectores ad prolixiorem illum de ſaliva ſermonem quadantenus praeparentur, neque, ut in prima Editione, qui de bile ſe acturum ſpoponderat, is, loco bilis, continuo ad ſalivam tranſiliiſſe videatur. Non mihi ſane diſplicet, haec illum ex me didiciſſe; illud diſplicet quod indicatas a me haſce emendationes ſic in Praefatione diſſimulaverit, ut ſcribere non ſit veritus: *loca ab Adverſariis impugnata, neque immutatâ litterulâ, recognoſci undequaque poſſe; atque obtrudendi locum non eſſe, ſe voculas Hiſtoriae mutando, ſenſa etiam quoquomodo immutaſſe.* Contra ego omnes moneo, ne mea *Adverſaria* ad novam hanc *Hep. Hiſtoriae* editionem exigant, imo hanc ad id inutilem habeant, ne meam fidem ibi aliquando deſiderent, ubi alterius eſt deſideranda, velut hîc. Nunquam enim mihi venit in mentem, ut omnes omnium de bilis uſibus ſententias non probarem, imo illud venit, ne credere ipſum ſinerem, ſe recte feciſſe quod, non probatis aliorum omnium uſibus, profeſſus eſſet, ſe vero *uſum bilis ire expoſiturum tam clarum, tam patulum, tam ſimplicem, ut idem futurum eſſet ingenuo, & ſapienti legere, & probare*, praeſertim cum ipſe hunc tandem uſum in haec verba contraheret: *Ecce uno verbo totus* bilis *uſus;*
95 *prout per ductum ſuum ſuper inteſtini parietem depluens, eumque madidans, acredine inde ſua ulteriorem ſuper eum ſuſque deque ſemitam facilè fodicat ſibi; adglutinatam hoc ritu divellens cibariam ſubſtantiam.* Nunc vero ſi ex me didicit demiſſius ſentire de hoc uſu, ſi eundem non *totum* amplius, ſed *primarium* dumtaxat; de quo mox videbimus; bilis uſum vocare, ſi alios, ut vidimus, aliorum uſus ad ſuum adjungere; cur haec omnia ſic diſſimulat, ut me pro aliis ſtantem, atque ipſum dumtaxat, & recte quidem, monentem *contendere*, dictitet, *tam ſolemnem, acceptamque corda-*
1041 *tis omnibus, atque probatam bilis functionem evertere.* Quis enim, praeter ipſum, docuerat, hunc eſſe *totum* bilis uſum inteſtina petentis, ut agglutinatum horum parietibus chymum divellat?

50 Quid? ſi ne primarius quidem ad quem nunc redit, is bilis uſus cenſeri facile poteſt. Quid? ſi quae adverſus eum uſum objecimus, ſatis diſſolvere nondum valuit. Quaeſivimus enim, cur idem chymus qui ventriculi, aut ſuperioribus duodeni parietibus, etſi nulla intercedat bilis, non agglutinatur, reliquis inteſtinorum parietibus agglutinari deberet? Addidimus: *ſane harum partium omnium parietes aſſidue de ſe deſtillante humore ſic madere, ut naturaliter conſtitutus chymus, accedente praeſertim periſtaltico earundem motu, non facile ipſis agglutinari poſſe videatur.* Ad primum nihil

ipſe,

ipſe, quod ſatis ſaltem perſpicuum ſit, reſpondet. Ad alterum vero quid reſpondeat; video; ſed quid proficiat, non video. Sermo enim eſt de chymo *naturaliter conſtituto*. Ipſe vero hunc mihi cum *ſebo*, & *adipe*, cum *ſulphureis tenacibus haerentibus ſubſtantiis*, & cum *reſiniformibus corporibus* comparat, atque *in hypochondriacis*, *in oppilatis*, *in cachecticis*, *in diutinè ictericis*, *in chloroſi detentis*, *aliisque* ejusmodi *aegris*, in quibus certe chymum *naturaliter conſtitutum* non eſſe, *omnes bonae praxeos veritates* evincunt, *impactos* iis *partibus chymoſos mucores* mihi narrat, quamvis, inquit, iis in aegris *adhuc inteſtinorum parietes aſſiduè de ſe deſtillante humore, fortaſſe & uberiori, madeant, tum periſtalticus vigeat motus*: quibus duabus de rebus cum dubitare ſaepe liceat *ſanctiorem praxim* conſulentibus, tum de illo praeſertim licet, num in memoratis aegrotantibus is aqueus, & leviter ſubſalſus inteſtinorum humor ſecundum naturam ſe habeat, an potius *mucoſus apprimè ſit*, & *viſcidus*, qualem nimirum quia Provocator cl. aut ob morbum vidit, aut ob mortem, ideo fortaſſe talem quoque *naturaliter* eſſe, videtur non dubitare. Nam quod denique *periſtalticum inteſtinorum motum* ait, *non in impactis*, & *canalis ſuperficiei haerentibus* —— *vim ſuam exerere*, tunc examinare oporteret, cum naturalem chymum ſic impingi, & haerere, demonſtraſſet. 1040 1041

51 Videamus nunc quomodo caetera quae addidimus, diſſolvat. Negavimus (*a*) quae ad ſuum peculiarem uſum bilis comprobandum protulit, *ejusmodi eſſe*, *ut ab aliis ad alios longe uſus potius comprobandos adhiberi non poſſint*. Subjecimus: *imò quaedam ejusmodi eſſe*, *ut jure meritoque poſſint redargui*. Ipſe vero illud primum ita diſſimulat, ut ſi nos omnia praeter illa, que nominatim redarguimus, probaſſemus. Haec autem nunc quaſi contemptim *ad complementum* dumtaxat *quoddam commemorare* ſibi *placuiſſe*, dictitat, perinde ac ſi, diſerte non eò proferre ſe, ſcripſiſſet, ut inde propoſitum *multò evidentius pateret*. Veruntamen quae nos redargui poſſe, affirmavimus, ipſe autem redargui poſſe, hîc negat, quae ſunt? Scripſerat: *in Struthio-camelo bilem exonerari IMMEDIATE in ventriculo*. Animadverti ego, vel Praecl. ipſum Mangetum *in adſcripta notula diſſenſiſſe*, & Cel. Vallisnerii noſtri *anatomen accuratiſſimè iteratam objeciſſe*. Verane haec ſunt, an falſa? Certe Mangetus haec adnotavit (*b*): *Pernegat Praeclariſſimus Vallisnerius hunc IMMEDIATUM bilis in Struthiocameli ventriculum in-*

(*a*) Adv.III. pag.51. (*b*) Theatr. Anat. Tom.I. pag.377.

ingreſſum —— *inque ea pernegatione* —— *innititur* —— *diſſectione* —— *accuratiſſime iteratá.* Vallisnerius autem nonne tradidit, *ductum biliferum*, non in ventriculum, ſed *in duodenum ſex lineis*
1045 *tantùm infra pylorum inſeri?* Quem mihi igitur Provocator *intellectus errorem* imputat? Quid plurimis Vallisnerii verbis ſui libri molem auget? Profectò facere nunquam poterit, ut Mangetus, ut Vallisnerius id quod ego dixi, ne ſcripſerint. At enim Vallisnerius ſcripſit, magnam tamen bilis partem *directè intra pylorum excurrere.* Non tamen ſcripſit; id quod ego redargui; *immediatè*, neque ſecundum ea quae ſemel, iterumque obſervavit, id *probare, ac firmare unquam potuit.* At Vallisnerius quoque bilem cenſuit *deferri in ventriculum Struthiocameli, ut ejus digeſtiva facultas validiſſima fieret;* quaſi vero hoc a vi bilis *abſterſiva*, atque ad eundem ac Provocator contendit, modum agente repetendum, cenſuiſſet, aut ego Vallisnerii opinionem, non obſervationes objeciſſem. Nam quod [omittam enim *clementer*, alia Provocatoris errata inculcare quae omnes intelligunt, etſi ipſe *fatetur ingenuè ſe hactenus non intellexiſſe*] Nam quod, inquam, *hic denuò demirari* ſe dicit, *me in hanc ſpartam, veluti ſingularem fautorem meum, illuſtriſſimum Vallisnerium advocaſſe, eundemque ſine ullo temporis, locive intervallo, ſeu in eadem arena tam durè aggredi, ut ejusdem ſententiae ſtatim & apertè inimicum me proferam;* quis haec legens, non putaret, a me Collegae & Amici Doctiſſimi opinionem productam eſſe, eandemque durè, acerbè, infenſo animo atque inimico eſſe impugnatam? Ego vero haec dumtaxat ſcripſi (*c*): Mangetum *Cl. Vallisnerii noſtri anatomen accuratiſſimè iteratam* Provocatori *objeciſſe;* quae autem de bilis in Struthiocameli ventriculo uſu Vallisnerii opinio eſſet, neque ibi Mangetus, neque ego memoravi; atque ut verum fatear, ne memineram quidem; neque tamen aliud ſcripſi (*d*) niſi *illud quaerendum reſtare, num tanta illa vis digeſtiva bili in ventriculum admiſſae accepta ſit referenda. Nam & in Comite, a Cabrolio diſſecto, porum choledochum ita prope pylorum egreſſum* habuiſſe, *ut non minus ventriculo quam inteſtinis, bilem transmitteret; ſed hanc cauſam illi fuiſſe, non cur melius, citiusque digereret, verùm, ut inquit Cabrolius, cur ſaepius nauſearet, vometque.* Haec nimirum tota eſt illa *dura*, *aperta*, & *inimica* a me inſtituta, ut cl. Provocator dictitat, in Cel. Vallisnerium aggreſſio,

(*c*) Adv. III. pag. 51. (*d*) Ibid.

ſio, quod ſecundum obſervationem & judicium Cabrolii, non de Vallisnerii, de cujus ſententia ne verbum quidem, ſed de Provocatoris opinione dubitaverim. Neque haec eò dico quod inter Amicos licere, non cenſeam, alterum de alterius opinione modeſte dubitare, ſed ut iſtae penitus artes pateant cl. Provocatoris, id quod ipſe ſolet, ego verò nunquam licere, credidi, aliis affingentis, ut durè, inclementerque Amicorum praeſertim opiniones impetantur. Quid in me praeterea dicere, aut acrius exprobrare potuiſſet, ſi ego id facere auſus eſſem quod ipſe adverſus illuſtriſſimum virum fecit, eundemque vere *ſingularem fautorem ſuum*, cujus ſummam ſpectatamqne Prudentiam ipſe quoque celebrat; ut nempe ſcriberet: *abunde liquet, ligamenti hepatici privilegium* venae umbilicali *non eſſe denegandum, ut quidam Vir inconſideratè* 885 *denegat.* Verum ipſe qui nihil niſi conſiderate negat, cur adverſus Cabrolii, atque adeo Galeni judicium, ſcribit: *in Comite à Cabrolio diſſecto non fuiſſe incommodam, atque vitiorum digeſtionis altricem apertionem illam choledochi pori prope pylorum, evidens eſt.* Cur inquam hoc ſcribit? Quia *ille Comes, ſi ita fuiſſet, ad illam*, inquit, *aetatem pervenire haudquaquam valuiſſet.* Ad quam, quaeſo, aetatem? de qua ipſe Cabrolius (*e*) ita ſilet, ut adoleſcens, an vir, an ſenex ille Comes obierit mortem, prorſus ignoremus. Quid, quaeſo, eſt *inconſideratè* ſcribere, ſi hoc non eſt? Nam quod addit: *ſi nauſeae & vomitus ab illa choledochi ductus introductione principium duxiſſent ſuum, ille certe non ſaepiùs, ſed ſemper nauſeaſſet atque vomuiſſet*; nimirum hoc tanti non eſt, ut propterea res, quod ait, *evidens ſit.* Quid enim, ſi illud *ſaepius* Cabrolii ſignificaret *quotidie*, ut *frequenter* apud Riolanum in ejusmodi caſibus *quotidie* ſignificat? *Probabile eſt*, inquit Riolanus (*f*) *Galenum in brutis canalem, qui bilem in ventriculum eructat, obſervaſſe; inde conjectura quadam ſimilem ſtructuram in hominibus quibusdam adeſſe ſibi perſuaſit, cum videret homines pituitoſos meram bilem FREQVENTER vomere, ut demonſtrat in Arte parva exemplo cujusdam, qui cum habitu corporis eſſet pituitoſus, QVOTIDIE tamen bilem pallidam evomebat.* Imò iſtud idem *ſaepius* Cabrolii ſignificabat *perpetuò* eidem Riolano, ſcribenti (*g*): *Affirmat quoque Cabrolius, ſe vidiſse porum choledochum in ſtomachum protenſum, qui PERPETVO vomitus bilioſos in homine dum viveret, excitavit.* Verum ut mittam Riolanum;

(*e*) Obſ. 6. (*f*) Anthrop. l. 2. c. 22. (*g*) Ibid.

lanum; certe bilis cyſtica, quae nimirum irritare ventriculum maxime poterat, cum non *ſemper*, ſed tumente a cibis ventriculo, fere exprimatur, neque *ſemper* in ventriculo adeſſe, & cum adeſſet, interdum a cibis ipſis ventriculum opplentibus vel temperari, vel repelli etiam poterat, praeſertim cum ductus non intra pylorum, ſed *prope pylorum* hiaret. Potuit quoque illa bilis non parem *ſemper* ad irritandum acrimoniam habere: potuit ventriculus diuturno uſu, & vexatione quadantenus hebeſcere, atque occaleſcere ſic ut nonniſi acriore, vel multa bile percelleretur: potuit nonnunquam ex copia viſcidae lentaeque materiae ventriculo ineſſe, ut bilem tunc influentem dilueret. Sexcenta ſunt quae ſatis eſt interdum eſſe potuiſſe; ut intelligatur, non eſſe igitur *evidens*, ut Provocator contendit, in eo judicio erraviſſe Cabrolium. Quae illum non vidiſſe, mirandum non eſt, qui *quale negotium ſuis rebus faceſſat nova*, *quam* continuò ibidem *ſubdidi*, *objectio*, *plane non videat*.

52 Scripſerat ille id quod mirum eſt, in hac ipſa poſtrema Edi-
95.96. tione retinere non dubitaſſe: *Et multo evidentius patet* propoſitum, *ſi naturaliter per ductum ſuum in ventriculi cavitatem eructetur* bilis. —— *Sic ex choledochi inſertione in Remigis ventriculi fundo apud celebrem Anatomicum (Veſalium) ſumma in hoc viro aderat voracitas, & chiloſeos promptitudo*. Quid ſive ad ejus negligentiam demonſtrandam, ſive ad probationem iſtam confutandam proferri aptius poterat, quam apud Veſalium de illius Remigis *voracitate*, & *chyloſi* ne verbum quidem eſſe? Protuli. Et hic, *quale* id ſibi *negotium faceſſat*, *planè non videt!* Quid igitur videbit, ſi hoc non videt? Neque ſane id modo non vidit, verum neque in quem laqueum ſe indueret (id quod ſupra demonſtravimus) cum ſe illa ex Bohnio, Veſalio minime conſulto, deſumpſiſſe confeſſus eſt,
1047 neque etſi Veſalius dixiſſet, eum Remigem *calidi*, *ſiccique temperamenti fuiſſe*; ut *fuiſſe videri*, dixit, & *validae* praeterea *vocis*,
1048 *longiſſimi ſpiritus*, *robuſtiſſimumque*; ex nullo tamen horum effici, ut *ſummam in hoc viro adfuiſſe voracitatem*, *& chyloſeos promptitudinem*, dixerit, vel ut haec adfuiſſe, *jure* aſſeramus, cum in multis illa omnia, neque tamen *ſummam voracitatem* ſpectemus. Attamen ſcriptitare non veretur, *a me ipſo Veſalium in hac re minùs adhuc conſultum eſſe*. Cur? quaeſo. „Nam ſi Veſalium, inquit, „conſuluiſſet, eumque advertiſſet dicentem, *nunquam Remigem* „*illum vomuiſſe*, *neque à qualibet validiſſima cauſa potuiſſe ad nau-* „*ſeas concitari*, profecto non ſenſiſſet ſuperiùs cum Cabrolio & caet.„

Quid

Quid ſi Veſalium non tunc modo, quod coactus fatetur; ſed ne nunc quidem ſatis ipſe conſuluit? Mitto enim, Veſalium iſta quae alia forma litterarum, ut ipſius ipſiſſima Veſalii verba, proferuntur, non ſcripſiſſe, ſed tantum (*b*): illius *familiares* aperuiſſe, *ſe nunquam illum vomentem, ac ne in maximis etiam procellis nauſeabundum vidiſſe;* Hoc, inquam, mitto, & duo tantummodo adnoto. Alterum: Veſalium quaeſiviſſe, *num vomitu bilioſo, quem hujusmodi hominibus FREQUENTEM Galenus eſſe teſtatur, vexari conſueviſſet.* Alterum: etſi id non invenerit; non auſum tamen eſſe (id quod in aliis paſſim fecit) a Galeno in ejusmodi re diſcrepare: imo paulo infra, haec ſubjeciſſe: bilem *haudquaquam ventriculi fundo innoxiè immitti potuiſſe. Nam;* ut alia quae hujus rei probandae cauſa affert, omittam; *ſi ventriculo*, inquit, *bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) hujus mordacitate perpetuo ad excernendum irritaretur: neque tantiſper, dum cibus probè confectus eſſet, retentrice ſua facultate fungeretur: & bilem illam reſpuens, ejusque occaſione nauſeabundus, quod ſibi offerretur, minùs quàm decet, ambiret, amplecteretur que.* Quae ſi Provocator diligenter animadvertiſſet; haec intelligere potuiſſet: primum, Veſalii, atque adeo Galeni, non meo dumtaxat, aut Cabrolii judicio, a bile in ventriculum influente, etſi hic *perpetuò* ad excernendum irritaretur, non tamen perpetuum, ſed *frequentem* vomitum induci, ſatis eſſe: deinde a perpetua illa ad excernendum irritatione, non *ſummam voracitatem, & chyloſeos promptitudinem*, ſed, Magnis illis Viris auctoribus, nauſeam & impedimentum afferri probae confectioni ciborum, ut qui ante juſtum tempus a ventriculo in inteſtina excernantur: noviſſime id quod rei caput eſt; tantum abeſſe ut unum *hocce* Veſalii *exemplum plane convincat, immediatam bilis è propriis ductibus in ventriculum transmiſſionem haudquaquam* nauſeas, *&* vomitus, *ſed promtiorem potius chyloſin inducere;* ut ipſe Veſalius a contrariis ſtet partibus, neque immerito, quippe qui unum quidem exemplum ſciret ad dubitandum ſecundum rationem ſatis eſſe, ad id vero quod adverſus rationem ſit, quantum quidem ſummis iisdem Magiſtris videbatur, adſtruendum ſatis non eſſe. Fieri etiam fortaſſe potuit, ut Veſalius, aut Remigum, viliſſimorum hominum, verba non ſatis digna cenſeret quibus haberetur fides, aut ſi id cenſeret, peculiare tamen aliquid ſubfuiſſe, ſuſpicaretur, cur vomitus, ac nauſeae in illo homine non

(*b*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 8.

non contingerent, quem etiam *aliis quibusdam organis*, & *praecipuè circa thoracis coſtas*, & *muſculos ab aliorum hominum fabrica variantem* deprehendiſſet. Et certe is Remex aut non ut alii homines, conſtructus, aut non ſaniſſimus fuerit, neceſſe eſt; nam ſi noſtra ſtructura ferret, ut bilis in ventriculum immiſſa, non modo non vomitum & nauſeam, ſed ſine ullo detrimento, *promtiorem potius chyloſin induceret*, ſapientiſſimus hominum Conditor non in ejus tantum, ſed in omnium hominum ventriculum bilis meatum perduxiſſet.

53 Verum ſunt alia quae Provocator cl. videre ſe, negat. „Certe inquit, non video, quibus *contrariis* Bohnii *rationibus ſatisfeciſſe* expediret, antequam *bilem ſenſiles inteſtinorum tunicas ad dejectionem proritare enunciaſſem*. „At *probi Lectores*, ad quos
1049 ſubinde, quaſi aut ego, aut ipſi nihil viderent, fidenter ſatis provocare non dubitat, non modo quaenam ſint iſtae Bohnii rationes *viderint*, ſed etiam eo in loco eſſe *viderint*, ut vel ipſius Provocatoris oculos effugere nullo modo potuerint. Ut enim Bohnii (*i*) verba quae ex 17. Progymn. exſcribit, praetermittamus, quanquam illa non ad *eundem vellicandi modum* pertinent qui videlicet ab acrimonia bilis fit, ſed ad eum qui fit a copia; atque illa tantum verba, quae ex XI. Progymn. affert, in hujus calce quaeramus: *Neque bili ejuſmodi acrimonia ſubeſt, per quam magis tunicam inteſtinorum nerveam quàm cyſtis ſuae propriam irritare queat*; profectò quae inter alia verba, ſcripta ea ſint, non videre non poterimus. Sunt autem haec; quae tametſi iis etiam quae ſupra a nobis pro Cabrolio, Galeno, Veſalio ſcripta ſunt, adverſari videantur, tamen in praeſentia examinari non oportet, quando Provocator ipſe irritantem illam in bile acrimoniam agnoſcit, quam Bohnius ſic negat: *Ita ut non opus ſit ſtimulum a bile hujuſque acrimoniâ petere, eandemque ideo clyſterem naturalem appellare: quatenus quicquid haec ſcybalis commodius eliminandis forſan confert, illorum viſciditatem corrigendo ac ſolvendo praeſtat. Neque bili ejuſmodi acrimonia ſubeſt, per quam magis tunicam inteſtinorum nerveam, quàm cyſtis ſuae propriam, irritare queat: cum quamvis linguae deguſtantis, ratione amaroris, notabilem ſui perceptionem imprimat, minime tamen ideo tali acrimonia vel ejuſmodi particulis gaudeat, quae tactus ſenſoria afficiant, atque ſtimulent; praeprimis cum foeculentias inteſtinorum ſecundum naturam ſe habentes, nunquam acres*

(*i*) Circ. Anat.

acres & vellicantes, *ſed vel inſipidas*, *vel ſubdulces deprehendere liceat.* Et poſt haec Provocator audebit aliis, ut videbimus, imputare, quod *Scriptorum auctoritates mancas offerant*, ipſiſque *à vero* 1057
alienum ſenſum imponant! Negat Bohnius hoc toto loco, eam bili 1060
acrimoniam ineſſe qua vel inteſtina, vel ſuam irritare veſiculam poſſit, & rationes cur id neget, producit. Provocator autem ex hoc ipſo loco pauca dumtaxat verba ab aliis divellit, quae ſic divulſa ſibi utcunque favere videantur; reliqua ſibi prorſus contraria non modo omittit, verum etiam reperire ſe poſſe, negat. „Vir „graviſſimus, inquit, hoc eſt Bohnius, mecum eſt, qui ſanè non „majorem bilis in inteſtino, quàm in cyſti, *irritantem acrimoniam* „inquiro. Neque alias *contrarias rationes* per Bohnii Opera reperire contingit. „

54 Hoc igitur aeque verum eſt, ac quod ſubjicitur: „Sed „illud verbum *acore ſuo* non eſt neque *latinum*, neque *medicum*, inſtat Cenſor cl. „Scripſerat cl. Provocator, bilem *ſenſiles inteſtinorum tunicas proritare ad dejectionem acore ſuo.* Quae verba cum 96
neque me fides mea mutare ſineret, neque ipſa, & quod conſequitur, quid mihi vellem, plane intelligere Lectores poſſent, ad illa, fideliter exſcripta, haec continuo adſcribere coactus ſum (*k*): *ſic enim*, *quaſi bilis acida eſſet*, *contra non Latinorum modo*, *ſed & Medicorum conſuetudinem ejus acrimoniam vocare ſolet.* Liquet igitur, me neque uſque adeo ineptum fuiſſe, ut in eo *inſtarem*, quod in tranſitu admonere ſatis eſſet, neque *acorem* ſive *latinum*, ſive *medicum* eſſe verbum, negaviſſe, imo ſecundum & Latinorum & Medicorum conſuetudinem eo acidum, non acrem ſaporem ſignificari indicaviſſe. At hoc ipſum negat cl. Provocator. *Et ego* inquit, *non eſſe* medicum *denego*; *cum plurimis medicis Auctoribus non rarò uſui ſit*, acorem *pro* acrimonia *deſumere.* Aegre omnino ferendum eſt, quod iſtos *plurimos medicos Auctores* non indicaverit, incognitos certe eruditiſſimis illis Viris qui *Lexicon Medicum* collegerunt, & non unis curis adauxerunt; quamquam hi fortaſſe aliquos eorum viderunt, ſed pro *Auctoribus* in eo habendos eſſe, non putaverunt, in quo manifeſtiſſime errarent; improbandus enim imperitorum abuſus eſt, doctorum *conſuetudo* ſervanda. At enim Doctos etiam atque eruditos Medicos ſic loqui potuiſſe, Provocator contendit. „*Acorem*, inquit, non eſſe *latinum*, ſeu „*grammaticum* etiam planè nego. acor enim apud *Latinos*, atque „*Gram-*

(*k*) Adv. III. pag. 52.

„*Grammaticos* non ſolam ſignificat *aciditatem*, ſed etiam & *acrimo-*
„*niam*. *Conf*. *Calepinus* in verbo *acor* quod redditur italice, *acuità*,
„*aſprezza*. „Itaque non dubitat, ſe viciſſe, ut qui ſibi perſuaſit (*), Medicos qui latine ſcribere velint, totos *a Calepinis*, & *Nizoliis quos ſemper in manibus verſent*, pendere. Illi vero, ſi quando opus eſt ut Lexicographos hoſce conſulant, tantum ipſis credunt, quantum probant, velut hac in voce, *acor*: quam etiamſi traderent, id quod non faciunt, *acrimoniam* ſignificare; niſi tamen id certo idonei Auctoris producto loco demonſtrarent, neminem qui quidem mediocriter peritus eſſet, impellerent ad cre-credendum. At producunt, inquit; „exemplum videlicet ex *Col*.
„lib. V. *ea res emendabit acorem malorum*, quo certe caſu ridicu-
„lum, inquit, eſſet intelligere non quidem malorum (ut decet)
„*aſperitatem*, ſed potius ſtricto modo *aciditatem*.„ Sed utrum horum *ridiculum ſit* intelligere, non ego, ſed ipſe doceat Columella. Qui cum de *Malo punico* eo in loco (*l*) verba faciat, *ſi*, inquit, *ACIDUM*, *aut minùs dulcem fructum feret*, *hoc modo emendabitur*; traditaque una, itemque altera emendandi ratione, *ea res*, inquit, *emendabit ACOREM malorum*. Igitur, *ridiculum eſſe* credere, *acorem malorum* aliud quam *acidum* eorum ſaporem ſignificare, non ego, ſed Columella ipſe docet, ne forte *ajat perhumaniter ille* Provocator *praeclariſſimus*: *ſed bone Deus*, *quam demiſsè haec Paedagogium olent!* minime videlicet attendens, in quem hoc cadat, ignarusque ſententiae, hac quoque aetate veriſſimae, M. Tullii (*m*): *non tam praeclarum eſſe ſcire latinè*, *quam turpe neſcire*, eum nimirum qui latina lingua vel grandia, ſi Diis placet, volumina ſcribere audeat. Non enim hic agitur de *invaleſcente* (*n*) *noſtrae hujus aetatis pro latina elegantia prurigine*, de qua *tertius hic è caelo* delapſus lato cum ſaeculo rixatur: *de hac* ipſum ſcimus undequaque ſapientiſſimum Virum *tam dulci literatorum Hominum mentis aegritudine non laborare*. Non de *pompa* (*o*) *verborum inutili*, non de *eloquentiae fuco*, non de *artificioſo illo orationis genere*, non de *elocutionis lenociniis*, non de *verborum volubilitate* illa, *quae neque ſcienti*, *neque ignoranti unquam profuit*, non, inquam, de ullo iſtiusmodi declamatorio, non medico ornamento agitur. Sed de re agitur ſine qua *improvidis juvenum ſenſibus*

* Praefat. nova Hiſt. Hep. (*l*) De Re Ruſt. l. 5. c. 10. (*m*) De Cl. Orat. (*n*) Praefat. cit. Hiſt. Hep. (*o*) Orat. Anat. III. pag. 23.

bus imponitur, ſine qua fruſtra *utiliora* illa, ſiqua ſint, *Poſterorum memoriae committuntur*, ſine qua *genuina* illa *ſimplexque ratio Medici ſcriptoris non attingitur*, ut ſaltem de lingua latina ſcriptor tantum ſciat, quantum ſatis ſit ne cum negare credat, affirmet; cum affirmare, neget; ne unum cum velit, alterum omnino ſcribat; ne cum bilis naturalem conſtitutionem deſignare ſe, putet, morboſam exprimat; ne cum acrem fellis ſaporem indicare cupiat, acidum ſignificet. Id ſi neſcit, cur latine ſcribit? imo cur latine provocat? cur provocatos, ſi ipſum neceſſariò doceant, invidioſo *Cenſorum* nomine appellitat? cur rectè monentibus refragatur? Silere potius decet, vel alia, ſiquam forte melius calleat, lingua ſcribere, vel iis, quorum manus perſaepe in ejus ultimis ſcriptis omnes agnoſcunt, omnia, non ita inaequaliter emendanda, augenda, interpolanda, ſed a capite ad calcem reſcribenda permittere; ſiquos tamen inpoſterum invenire poſſit, quibus pro moleſtiſſimae operae pretio illa grati animi ſenſa ad extremum perſolvat: ipſos *noſtrae hujus aetatis pro latina elegantia prurigine*, & *hac tam dulci literatorum Hominum mentis aegritudine laborare.*

55 Qui loquendi modi longe humaniſſimi in hujus novae Editionis nova Praefatione in noſtrae aetatis ſcriptores Medicos jacti, illam ipſi excuſationem adimunt quam mox ei loco praetendit in quo Borelli, Nuckii, Reverhorſtii, aliorumque Hominum Celeberrimorum ſententiam *Modernorum aliqualium inſomnia* nuncupa- 97
verat. Fatetur namque, *juvenilem in hac dicendi formula ante hos* 1050
14. *annos diſploſiſſe igniculum*. Nunc autem poſt annos 14. cum multo graviora jaciat; cum in eadem Praefatione dictitet, *recentiores prope omnes* Medicinae *ſcriptores* —— *ad propria auctoranda commenta, pro innata libidine*, Naturam *diſtraxiſſe*, *ac veluti in alios mores coegiſſe*; *cum fatalem quandam propriae aeſtimationis cupiditatem ſcriptorum animos plerumque adortam* affirmet *ad famoſiora venditanda commenta etiam atque etiam accendiſſe*; cum *in tam portentoſa medicarum Haereſium multitudine pudere ſe* ſcribat, *innumera alia vigilantium inſomnia recenſere*; cum *Medicinae praeſentium in primis temporum tenebras & infortunia* —— *jure* —— *dolere ſe*, confirmet; cum *ad Hepatis & Bilis morbos* —— *à Nuperorum commentis vindicandos*, *improbo ſatis*, *diuturnoque labore ſe convertiſſe*, aſſeveret; cum haec, inquam, aliaque ejusdemmodi nunc addat; credemusne, priora illa juvenili imprudentiae, an utraque peculiari cuidam confidentiae, & dicacitati eſſe adſcribenda? Cui certe adſcribo quod meos de eximiis ſcriptoribus loquen-

di modos cum ſuis *conferri* poſtulet, *indeque judicari*, *uter noſtrûm impenſiùs humanum aliquid paſſus ſit*. Quid enim ſimile? *Lapſus*, illos, inquam, quos tertia quaque pagina exprobrat, *lapſus* in *primae Claſſis Medicis*, & *Anatomicis ſcriptoribus* adnotavi. Num usquam *inſomnia* dixi? num, ut ipſe de Bachio, & Sylvio, *deliramenta?* num *ridiculas confabulationes?* num *vaniloquia*? num *fabellas?* Ego vero, niſi mite, niſi moderatum, niſi inter homines communis imbecillitatis conſcios facile ferendum iſtud *lapſuum* vocabulum exiſtimarem; ita me Deus amet, ut quodcumque aliud multo libentius uſurpaviſſem: quamquam hunc eundem loquendi modum is ipſe, qui usque adeo in me damnat, non ita horruit, quin de Laurentio, ut ſupra vidimus, haec pro-
101
1020 nunciaverit: *celeber iſte Anatomicus in gravem quandam confuſionem CECIDIT*; & de Verheyenio: *in ejus* ligamenti *deſcribenda*
887 *origine LABITUR*. Atenim ego *in triginta quinque*, *mortuis verò omnibus*, adnotavi. Fortaſſe & in pluribus, qui multa, & de univerſa ferme Re Anatomica ſcripſerim, adnotavi; nil tamen niſi *lapſus*. Quod ſi *quinque* dumtaxat ac *triginta* ſunt; falſum eſt igi-
1011 tur, quod alibi *obtruſum* eſt, me *Lapſus Authoribus aliis OMNIBUS*, uno excepto Bohnio, *communes reddidiſſe*. Quod ſi *mortuorum* tantum *lapſus* notavi; conſulto feci, cum Eruditi cujusdam inter Gallos ſcriptoris documentum non ignorarem, quod utinam alii animadvertiſſent: ſic *tolli ſuſpicionem quandam invidiae, nec locum eſſe ſecretae cuidam audaciae*, *quae ſaepiùs alterum alteri ex numero viventium opponit*. Atenim *lapſus* adnotavi *ducentos ſexaginta ſex* (ut ſedulitati cl. Provocatoris credamus, qui ſummam omnium anxiè ſubduxit) in *primae Claſſis Medicis*, & *Anatomicis ſcriptoribus*, ex iis vero *ſignat è centum & unum in ſolo famigeratiſſimo*, *accuratiſſimoque Verheyenio*. Mirum videlicet quod non in ſcriptore quoque infimi ſubſellii adnotaverim, qui non alia niſi illa multo honeſtiſſima, utiliſſimaque cauſa id fecerim, quam de Verheyenio praeſertim loquens propoſui (*a*), *ne propter Viri alioqui de Re Anatomica praeclare meriti auctoritatem Juniores deciperentur*: quod ferme ſpectavit etiam laudatiſſimus Heiſterus qui ejusdem Auctoris lapſus, neque in tranſitu, ſed ex inſtituto, in longa, ac perutili Praefatione bene multos collegit. Neque enim mirum eſt, quod Viro qui de tota Anatomica Facultate duo juſta Volumina ſcripſerit, non pauci quidem errores exciderint

cide-

(*a*) Adv. V. pag. 5.

ciderint, ſed non tot denique, aut tanti, quot, quantosve parvo in libello *Hepaticae* dumtaxat *Hiſtoriae* cl. Provocator admiſit. Quod ſi hunc *clariſſimum* nihilominus voco; quanto magis potero Verheyenium vocare, & *ſingulari hominem diligentia*, ſi non in cunctis, quod mortalium nemini datum eſt, at in plerisque, & quidem libenter, dicere, praeſertim cum eo me honore ſenex ipſe, & in primis clarus, adoleſcentem adhuc, neque ita multis notum, affecerit, quo tot alios fama, atque aetate majores non eſt dignatus, ut plura ex meis I. *Adverſariis* ſumpta, & aliquando ſatis prolixa loca deſcripta in ſuis adeo celebratis Operibus proponeret, eaque, & me non minus quam alios, me longe majores, ſolebat, probaret. Quae cum ita ſint, meisque in *Adverſariis* potiſſimum IV. Animadv. 19. & haec Verheyenii erga me agendi ratio, & mea viciſſim *Illuſtris* ejus *Anatomici* honorifica commemoratio omnibus occurrant, conſtet autem, me neque in I. neque in caeteris *Adverſariis* ullius qui viveret, lapſus nominatim, niſi provocaſſet, adnotaviſſe; profecto ita abnorme, imo ridiculum eſt quod a Provocatore nonnulli dicuntur dixiſſe, ut quamvis hos, ſiqui ſunt, qui id ſe dixiſſe faterentur, diſerte nominaſſet, vix tamen ſperare potuiſſet, ut ſanus aliquis crederet, id a ſanis hominibus dictum eſſe. Itaque neque eos nominavit, & credere ſe, negavit; id tamen peſſimo exemplo ſcripſit. Nam vae ipſi ſi nos eodem animo eſſemus, neque id imitari turpe nobis duceremus. Quid enim proclivius eſt, quàm, nullo producto auctore, illud in aliquem dictum eſſe, dicere, quod te credere quidem neges, ſed interim dicas? praeſertim ſi de abditis ipſis hominum cogitationibus loqui audeas. Cur ipſe in Amicum, atque adeo paulo ante laudatum Anellium ſcripſit? Cur in nos, non minus Amicos, neque minus laudatos, repente ſtilum diſtrinxit? Quam in partem accipi voluit ambiguum illud Malpighii, atque adeo Bononienſium omnium Doctorum laudationis genus: *Famigeratiſſimus apud Nationes omnes DOCTOR BONONIENSIS?* Sexcenta ſunt in quibus ipſum larga manu pari exemplo ulciſci poſſemus. Sed in hoc uno malumus vinci, & cogitationibus omiſſis, ad facta redire. Meum igitur unum, maximum, novum, & ante hoc tempus inauditum crimen eſt, quod tot ante me Viri etiam modeſtiſſimi, non ſine bonorum aſſenſione, veteri conſuetudine, inſtitutoque admiſerunt, ut Majorum, quos nemo facile me unquam magis obſervavit, & coluit, ſiqua forte eſſent errata in quae inter ſcribendum neceſſariò incurrerem, haec, officio erga

Tirones adductus, & veri, ac publicae utilitatis ſtudio permotus, ſic adnotarem, ut *lapſus*, hoc eſt communis humanitatis inevitabilia quaedam indicia, eſſe dicerem, atque hos tamen in viventium nemine, niſi ſi quis forte me provocaſſet, nominatim retegerem. Ille vero qui hoc mihi crimini dat, & ſaepe adeo, hac inculcata accuſatione, prope capitalis facinoris loco ponit, ut ipſe adverſus Majores ſeſe geſſerit, ſupra diximus.

Nil peperit. non puduiſſe verberare homines ſenes! (b)

Non *lapſus* ille, ſiqua graviora ipſorum errata credidit, niſi forte ſemel, aut iterum, vocare auſus eſt. Nimis hanc inhumanam, atque immodeſtam eſſe vocem, duxit. Mitioribus uſus eſt. *Tabellas*, *ridiculas confabulationes*, *vaniloquia*, *deliramenta* appellavit. Et quoniam nobis multorum adnotatos *lapſus* objecit; perpaucos ipſe
7 dumtaxat redarguere auſus eſt. Itaque, nemine excepto, *inania veterum commenta* dixit, & ne Viventibus fortaſſe parcere crede-
174 remus, *Recentiores*, inquit, *noſtri turpiſſima potiùs ignorantia obcaecari malunt*. Igitur tantum intereſt inter hoc ejus crimen, & meum, ut ego id quod feci, iterum quotiescumque publica requiret utilitas, me profitear eſſe facturum; hanc enim, omni remota injuria, & contumelia, ſecutus ſum: ipſe vero quod fecit, *damnet*, ac merito quidem; nihil enim Lectoribus proſunt quae ipſi vehementer obſunt, jactae in immeritos contumeliae: quas tamen ſi penitus damnaſſet, in nova Editione omnes, una excepta, non reliquiſſet, neque alias inſuper illas addidiſſet de quibus ſupra dictum eſt, aut aliàs dicetur. Atque ut intelligi melius poſſit, quantum inter ejus, meumque factum, non ego, aut ipſe, ſed Graviſſimi, Doctiſſimique Viri diſcrimen agnoſcant; cum contumelioſas quibus ipſe uſus eſt, reprehenſiones qui probet, inveniri poſſit nemo; contra meum, quod ipſe unus improbat, *lapſus* nobilium ſcriptorum modeſtè adnotandi inſtitutum, ſapientiſſimi, etiam apud exteros, Homines diſertè laudarunt. Sic qui Lipſiae Celeberrimi Viri *Acta Eruditorum* conſcribunt, me *optime de publico mereri pergere*, pronuntiarunt (c), *quod-quamplurimos* M. *lapſus in quinque Adverſariis Anatomicis palam facere tali conſtituerim ratione, ut data occaſione, laudanda non minus una probarem, ac aliorum etiam Errores notarem*. Sic Eximius Anatomicus Heiſterus (d) mea Adver-

(b) Terent. Adelph. (c) Suppl. Tom. 7. Sect. 5. (d) Compend. Anat. Praef.

verſaria quibus errores *indicantur* , *atque emendantur* , cenſet, *in incrementum anatomes* , *utilitatemque publicam* eſſe inſtituta , quia videlicet *ita anatomen a multis erroribus* , *qui tam in* M. *quam Verbeyeno* , *aliisque adhuc occurrunt* , *liberatum iri* , *certus confidit.*

56 Quod reliquum eſt ; ut recte Provocator facit , quod *Ingeniosiſſimi* illius *Viri publicae aeſtimationi ſe pariter ſubſcribit* , qui vel poſt editam *Hiſtoriam Hepaticam* , quae ſententiae *inſomnia* in hac dicta fuerant, eas nihilominus ſecutus eſt ; ita extra chorum, ut ſolet, ſaltat, cum a me *nitidè oſtendi* , *atque demonſtrari* poſtulat , quae a me nunquam ſunt affirmata. Utrum *in inteſtinorum cavitatem* , quod ipſe verbo negaverat , *hient venae meſeraicae* , a Praecl. Mangeto *in medio relictum eſſe* , ſcripſi (*e*). Num ergo relictum non eſt, cum denique hic faſſus ſit: *ex hiſce tamen omnibus ſe non concludere* , *omnem prorſus chylo in eas venas denegari tranſitum ?* Cl. vero Brunnerum *experimento plane demonſtratum id cenſuiſſe* , addidi (*f*). Num forte non cenſuit , qui *Rem* hanc *planè demonſtrare experimentum*, ſcripſit? Haec ſane ita ſe habere; & vana eſſe effugia a Provocatore quaeſita, illi omnes intelligent, qui utriuſque Auctoris indicata alias (*g*) a nobis loca tota perſpexerint. 1051

57 Abſoluta hîc eſſet iſtius nimis longae Animadverſionis confutatio, niſi qui ſuum a nobis ſcribendi ordinem toties inverſum eſſe, queritur , a calce noſtrae Animadverſionis 24. ad ejusdem caput repente tranſiret. In quo poſtquam faſſus eſt , plura eſſe quibus nunc ſatiſfacere ne conatur quidem , & haec tamen *ſingula* , & *ſimilia alia* (neque enim ad omnia reſpondet quae objecimus) ad ſuam ſe jactavit *Anatomicam Univerſalem Hiſtoriam diſcutienda* ſervare , 1052
nobis *ſpecimen* non invidet *binum* ſuae illius futurae *diſcuſſionis* , atque adeo ſuae illius *Univerſalis Hiſtoriae*. Videamus, quaeſo, *ſpecimen* primum. Vias omnes lacteas , abſente chylo, *ſolum* a *ſalivis* 93
pancreaticis, *& propriè dictis* percurri, & pervias ſervari, affirmaverat. Ego vero admonui, ſic ipſum, *non modo ſucci qui à ventriculi*, *& inteſtinorum tubulis* , *& glandulis deſtillans*, *tenuiorem ſui partem immittere in lactea vaſa poteſt*, *oblíviſci* ; *ſed tot lymphatica vaſa quae in chyli receptaculum*, *ductumque thoracicum lympham invehunt* , *ignorare prorſus videri*. Attendamus inſigne *diſcuſſionis* ſpecimen. Succi ventriculi, & inteſtinorum ſi illi verè ſunt , & ſi- hi

(*e*) Adv. III. pag. 52. (*f*) Ibid. (*g*) Ibid. in marg.

hi aliqua ex parte ſubtiliores ſunt, *ſalivales*, inquit, *ſunt.* Nimirum ut objectae culpam declinet oblivionis, in aliam incurrit; obliviſcitur namque, ſe ibi non niſi de *ſalivis pancreaticis*, *& propriè dictis* ſermonem habuiſſe. De vaſis autem lymphaticis haec reſpondet: *quaſi quod ſucci, qui a lymphaticis vaſis in chyli excipulum, atque thoracicum ductum importantur, valerent retrogredi, atque ex his partibus in implenda lactea primi, & ſecundi generis —— deſcendere. Novum hunc nihil obſtantibus valvulis mechanismum obiter Lectores expendant.* Imo novum hoc potius reſponſionis expendent genus; quaſi vero hîc illud ageretur, quod ne in mentem quidem venire cuiquam poterat hoc tempore, an lympha a chyli receptaculo, ductuque thoracico relabi retrorſum queat, cum illud agatur, an quando inter omnes conſtat, lympham in id receptaculum, eumque ductum comportari, hae duae inter lacteas praecipuae viae a ſalivis dumtaxat, abſente chylo, percurrantur, perviaeque ſerventur; ut ſcribi ſine ulla dubitatione potuerit: *in chyli abſentia vias has omnes lacteas*; ſcilicet non modo *lactea duplicis generis praedicta*, verum etiam praedictas pariter *glandulas lumbares, ductumque thoracicum; limpido ſolum liquore, hujusmodi videlicet ſalivari ſubtiliori turgidulas ſe ſe offerre viſui.* Ita ſe habet *ſpecimen* primum. Attendamus alterum. *Primum & ultimum*
92 *chylificationis inſtrumentum in ore, ventriculo, & inteſtinis ſalivam* pronunciaverat. Haec adſcripſi: *oblitus videlicet, ut nunc alia praetermittam, virium aeris quem deglutimus una cum cibis, atque adeo cum ſaliva ipſa, fortaſſe ad ejus particulas implicandas, & ad ventriculum ſecum rapiendas viſciditate quadam donata.* Quae quidem ſicut eo pertinent, ut intelligatur, non eſſe igitur unicum chylificationis inſtrumentum ſalivam ſine ulla haeſitatione ſtatuendam; ita illuc viciſſim nullo modo trahi poſſunt, quò Provocator *obtrudit* aſſerens a me „maximum condi *chylificationis inſtrumen-„tum*„ *in viribus aeris, quem deglutimus una cum cibis & caet.* Tantum enim aeri *quem deglutimus*, hoc eſt, in nobis, tribui poſtulo quantum decet, non quantum ipſi *obtrudere* commodum eſt, perinde ac ſi aerem aut ſalivae ipſi praeferrem, aut in omni animantium genere idem prorſus praeſtare, contenderem; quanquam in piſcibus ad quos connititur id quod de nobis dixi, tranſferre, haud omnino aerem deſiderari qui cum ſaliva in eorum pluribus miſceatur, ii non ignorant, qui ſciunt, quo in loco hiare natatoria ipſorum veſica ſoleat. Itaque ex binis hiſce exemplis quae ſpeciminis loco ſelecta propoſuit, quid de caeteris reſponſionibus ha-

habendum ſit quas in ſua illa *Univerſali Hiſtoria* proponet, jam
nunc omnes poterunt exiſtimare.

58 Neque XVII. Animadverſio ab iis quas hactenus *exploſimus*,
diſcrepat; ut ex hac quoque, etiam ſilentibus nobis, proclive
omnibus ſit judicare, quinam *rebus omnibus contradicendi partes*
complexus, —— *contra ipſam veritatem remis veliſque contendere* 1056
inſudet. Nam queritur primum cl. Provocator, *plerumque* me ſuae
Hiſtoriae membra in centones divellere. De qua quidem injuſta que- 1057
rimonia cum ſupra vidimus, tum mox videbimus. Ipſe vero inte-
rea; ut ſolet ſui praeſentis, non primi, atque ideo neque noſtri
ordinis rationem habere; ab locis quae ſunt in Animadverſione no-
ſtra XXIV. retrorſum labitur ad locum qui eſt in XXIII. De
me autem queritur quod ad examinandum locum qui ex ordine ſe-
quebatur de Gliſſoniana Venae Portae Capſula, producam, & con-
feram alterum locum qui de eadem praeceſſerat; quaſi vero ſcrip-
toris inconſtantia, niſi pluribus collatis locis, poſſet convinci, aut
quicunque ejus rei cauſa idem neceſſario facere coguntur, ordinem
invertere, & ſcripta in centones divellere dicerentur. In illo igi-
tur altero loco, in quo ejus partes fuerant exacte nobis, quantum
ipſe noſſet, eam Capſulam deſcribendi, haec, haud plura verba
conſcripſerat: *Indumentum hoc commune, ex tunica hepatis à peri-*
tonaeo oriunda prognatum, primus detexit laudatus Vir Gliſſonius;
Capſulamque ideo communem hepatis vocavit; quam rete muſculari
compoſitam volunt Moderniores aliqui. Ipſe autem, qui certe *ex tu-*
nica hepatis à peritonaeo oriunda prognatam affirmavit, de hoc *rete*
muſculari quid docuit? Affirmavit? an negavit? Ne unum qui-
dem addidit *verbulum*. Qua tandem igitur ego *induſtria* uſus ſum, 1058
cum ejus loci ſententiam proferens, ſcripſi (*a*): „Capſulam Gliſſo-
„nianam ſupra in deſcriptione *ex tunica hepatis à peritonaeo oriun-*
„*da prognatam* ſtatuerat, vix addens: *rete muſculari compoſitam*
„*volunt Moderniores aliqui*?„ Et tamen contendere non veretur:
„repellendo jam igitur illud *vix*, quod multa quidem induſtria
„fuit à cl. Cenſore in hunc textum intruſum, jam plane (in eo
„loco) ſe dicere, capſulam hujusmodi eſſe muſculari rete compoſi-
„tam, *ut volunt moderniores aliqui*, quo pacto alios candide ex-
„cludat, qui revera iſtud non *volunt*.„ Verum enimvero num il-
lud *vix* ego *in textum intruſi*, qui imò de induſtria ab ejus verbis
certo diſcrimine ſeparavi? Num plus ipſe dixerat, quam ego re-
tuli?

(*a*) Adv. III. pag. 48.

tuli? Num ſaltem ſignum ullum ibi dederat, a ſe *Moderniores* illos *aliquos* probari, qui alibi, ut vidimus, ſcripſit: *quantum ferunt modernorum aliqualium inſomnia?* Utrius igitur noſtrum in haec Lectoribus obtrudendo *multa* eſt *induſtria*? Mea certe non eſt, qui rem ut erat ita reliqui. Illius potius eſt, qui contra id quod in Praefatione affirmavit, in hac nova Editione minime veritus
27 eſt, ſuis illis verbis haec continuo attexere: *Imo legitimum muſculum*, & quae, prioribus plura, ſequuntur. Nam cum priora, id quod ego argui, non ita bene cum altero loco convenirent, in quo cum ad uſus ventum eſſet, bilem in hepate exprimi, jam ſine ulla haeſitatione affirmabat non ſolum *per naturalem membranarum* glandulas cingentium *contractionem*, ſed *&* per *ſuperadditam inſuper capſulae Gliſſonianae immediate adjacentis & advolutae, quae ſecundum accuratiorum indagines verus eſt muſculus*; nunc iſto novo facto; ſecundum mea, quantumvis diſſimulet, monita; peropportuno additamento, minus jam iſta ambo loca, ſi iterum conferantur, videbuntur inter ſe diſſidere. Longe enim aliud eſt, Capſulam *ex tunica hepatis à peritonaeo oriunda prognatam RETE MUSCULARI COMPOSITAM velle Moderniores aliquos*: & Capſulam ipſam, *ſecundum accuratiorum indagines, VERUM*, ſive *LEGITIMUM MUSCULUM* pronunciari, imò quaſi id ſupra ſatis conſtitutum jam eſſet, poni, atque aſſumi. Nam ſi haec duo apud Anatomicos idem eſſent, *legitimum* eſſe *muſculum*, & *rete muſculari componi*, ut modo incautis vellet *obtrudere*; quid igitur opus erat, ut prioribus illis verbis *rete muſculari compoſitum*, haec in nova Editione adderet, *imo legitimum muſculum?* Non eſt igitur amplius ut ſperet, ſe cuiquam poſſe *obtrudere* querimoniam illam alteram de me ſuam, quaſi *arte factas contradictiones* in ipſo redarguerem, qui quam parum ſibi ipſe conſtaret, iſto additamento patefecit. Poſt haec, opinor, jam *bene intelliget*, quid mihi voluerim, cum ipſi qui in deſcriptione Capſulæ hanc *ex tunica* quidem *à peritonaeo oriunda prognatam* ſtatuerat, *rete* autem *muſculari componi*, nedum *legitimum* eſſe *muſculum*, non ſtatuerat, non conveniſſe indicavi, ut cum ad uſus ventum eſſet, repente pro *vero muſculo* eandem acciperet. Neque enim illud unquam mihi venit in mentem ut contenderem, peritonaei productionem fieri in progreſſu muſculoſam non poſſe: quanquam ſi tam ineptus fuiſſem ut id contenderem, haud ſatis ſcio, an ipſe eo quod producit, exemplo me convincere valeret. Nam „ cre-
1059 „ maſteres ipſos muſculos ab ipſo peritonaeo eſſe *oriundos*, *progna-*

„ *tos*,

„*tos*, *productos*, nemo, inquit, eſt qui in dubium revocet.„ Quid ergo? Ipſi qui *in anatomicis diſſectionibus*, *atque anatomicorum librorum lectionibus jam prope conſenuit*, nondum accidit, ut 1019 quod ego ſaepius vidi, obſervaret, Cremaſteres ab inferiore ipſorum Abdominis Muſculorum parte pronaſci? neque ut videret, Falloppium (*b*) Veſalii deſcriptionem, ut canibus, non hominibus convenientem, propterea arguere, quod Cremaſteres enaſci a peritonaeo, docuiſſet; neque verò ut animadverteret, hos a Peritonaeo non deduxiſſe Vidium (*c*), non Spigelium (*d*); non Riolanum (*e*), non Veſlingium (*f*), non Highmorum (*g*), non Marchettum (*h*), non Th. Bartholinum (*i*), non Diemerbroeckium (*k*), non Blaſium (*l*), non Graafium (*m*), non Dioniſium (*n*), non Munnickium (*o*), non Verheyenium (*p*), non Fantonum (*q*), non Boerhaavium (*r*), non Cowperum (*s*), non Heiſterum (*t*), non Teichmeyerum (*u*), non Santorinum (*x*), non alios tum veteres, tum recentiores, quorum omnium avide congeſtis auctoritatibus bene multas, ut ſolet, Provocator paginas impleret; Ego autem cui valde diſpar mos in ſcribendo, & propoſitum eſt, ſatis ſuperque eſſe, credo, hos qui longe aliud docent nominaviſſe, ut ab omnibus, num *nemo ſit qui in dubium id revocet*, intelligatur. Quoniam autem Provocator cl. Capſulam *ſecundum accuratiorum indagines* verum eſſe muſculum, in propoſito altero loco pronunciaverat, negavi ego *ſecundum accuratiorum indagines* id pronunciare potuiſſe, niſi Cowperum eximium illum, & diligentiſſimum Anatomicum, qui aperte diſſenſit, ab *accuratiorum* numero expungere auderet. Ille vero hoc loco facillimam ſibi eſſe reſponſionem, putat, propterea quia cum ego Cowperum *in plurimos*, quod ipſe ait, *graviſſimosque errores* lapſum eſſe, judicaverim, ſibi quoque ipſi licere credit me *imitari*, & hac in re Cowperum

(*b*) Inſt. Anat. (*c*) De Anat. l. 4. c. 10. (*d*) De hum. corp. fabr. l. 4. c. 12. (*e*) Anthropogr. l. 5. c. 36. (*f*) Synt. Anat. c. 6. (*g*) Corp. hum. Disqu. l. 1. P. 4. c. 3. (*h*) Anat. c. 6. (*i*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 22. (*k*) Anat. l. 1. c. 22. (*l*) Comment. in Veſling. locum cit. (*m*) De Viror. Organ. (*n*) L'Anatom. de l'homme Demonſtr. 4. (*o*) Anat. nov. (*p*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 21. (*q*) Anat. corp. hum. Diſſ. 8. (*r*) Inſtit. Med. n. 641. (*s*) Myot. Ref. chap. 2. (*t*) Comp. Anat. n. 343. (*u*) Elem. Anthropol. c. 31. (*x*) Obſ. Anat. c. 9.

perum lapſum dicere. Verum non ſentit, aliud hìc agi, videlicet non an Cowperus hìc lapſus ſit, de quo poſt videbimus, ſed num ab *Accuratiorum* numero Anatomicorum ſit expungendus; neque enim ob perpauciſſimos (ſi cum pluribus variisque illius ſcriptis, ac cum multorum longè plurimis erroribus conferantur) & facilè in tanto Viro excuſandos lapſus, *Accuratioris*, imo neque *Accuratiſſimi* Profectoris nomen debet amittere. Sic Hippocrates (y) *ego*, inquit, *etiam eum medicum vehementer laudarim, qui parum delinquat.* Sic Horatius (z)

Vitiis nemo ſine naſcitur; Optimus ille eſt
Qui minimis urgetur.

Itaque non modo alibi, ac multo ſaepius, magnis Cowperum laudibus ſum proſecutus, ſed iis ipſis in locis in quibus ob eas quas ſupra expoſui, cauſas, nonnulla notare coactus ſum: in quibus Cowperus aliquid humani paſſus videtur; ſemel, atque iterum (a) (id quod cl. Provocator omittit) illum *accuratiſſimum alioqui*, eaque ipſa in parte *in multis laudem promeritum* diſerte cenſui; tantum a vero abeſt id quod obtrudere his, *multa quidem induſtria*, conſcriptis verbis conatur, ut *ad propriam firmandam ſententiam ibi loci (ut mihi commodum erat) iſtum ſcriptorem inter accuratiores Anatomicos habendum eſſe videar jubere, & alibi ſpiſſiſſimorum* lapſuum *notam eidem inuram.*

59 Eâdem, ne quid gravius dicam, induſtriâ obtruditur, me ſcripſiſſe, *Bellinum demonſtraſſe Gliſſonianam capſulam eſſe muſcularem.* Mea verba haec ſunt, multum hìc, infraque attendenda (b): „*quaſi* illud revera, ut tu, Mangete, adnotas, Bellinus *demon-* „*ſtraſſet*; quod, ut de me ſileam, certe Doctiſſimo Fantono non „videtur.„ Quid aliis non videatur, ajo; quid mihi, *ſileo*; & erit qui *obtrudat*, me illud dixiſſe quod ſilui! & is qui *a vero alienum hujusmodi ſenſum* mihi *imponit*, hìc clamabit tamen, me *a vero alienum ſenſum prudentiſſimo* Fantono *imponere!* Num igi-
2060 tur Graviſſimus, & Perſpicaciſſimus Vir Fantonus (c) ex propriis ſuper Capſula cùm meditationibus, tum obſervationibus hoc diſerte non collegit: *Quamobrem Bellino eruditiſſimo aſſentiri non poſſumus, cum biliari trunco intra jecur, ejusdemque ramis advolutum eſſe muſculum ſtatuit, quo directionem motûs bilis firmiùs,* atque

(y) De Vet. med. (z) Serm. l. 1. S. 3. (a) Adv. II. pag. 31. 43. (b) Adv. III. pag. 48. (c) Anatom. corp. hum. Diſſ. 6.

atque elegantiùs demonſtret. Quid ergo eſt, illud a Bellino ut Mangetus adnotat, demonſtratum, demonſtratum non videri Fantono, ſi hoc non eſt? Cur haec verba, & ſenſum Fantoni is omittit, qui inter ſuas illas de me querimonias hanc quoque injuſtiſſimam poſuit: a me *ſcriptorum auctoritates mancas offerri?* Atenim Fantonus *dubium ſe adhuc* teſtatur, cum paulo poſt ſubjicit: *rem hanc in humano & bubulo jecore animum eſſe ultrò inveſtigare.* Fateor. Sed quid hinc ſequitur? Num illud dumtaxat quod Provocator ait, nihilque ad me pertinet: ,, Ergo falſum eſt hactenus, ,, *Doctiſſimo* revera *videri Fantono, illud Bellinum non demonſtraſſe.* ,, 1066
An hoc quoque: Ergo verum eſt hactenus, *Doctiſſimo Fantono non videri, illud Bellinum demonſtraſſe.* Nam ſi videretur; *dubium ſe adhuc* non teſtaretur, neque in animo haberet hanc rem ulterius inveſtigare. Utriusque hujus conſequentiae vim, & diſcrimen qui attenderit, is intelliget, quomodo in prima alienus a vero ſenſus, imo aliena verba *ſuaviter* mihi *impoſita* ſint, atque ideo in quem cadat illa altera querimonia, quod *acutiſſimi ingenii modis, & luſibus controverſia ineatur.* Non igitur ego *mancam* Doctiſſimi Fantoni auctoritatem produxi, qui nihil dixi quod non quantumvis etiam dubitanti conveniat. Provocator autem cl. num. *mancam* non attulit, qui primum apertiſſima illa de Bellino, quo de agebatur, verba omiſit, cum alia quaedam in quibus eadem ſententia narratur, non impugnatur, protulerit? qui deinde ſiluit, quid de Needhamii, ſupra a ſe prorſus non omiſſa, opinatione Fantonus dixerit: ſiluit, Fantonum *nunquam non fuiſſe arbitratum*, hanc capſulam ab aliis *diverſam vix eſſe* quae ad munienda magis, quam comprimenda vaſa, ut ratione, atque obſervatione oſtendit, videntur eſſe factae: ſiluit, Fantonum *cum diligentiùs in homine* rem examinaret, *obſervaviſſe, ramos aliquot venae portae ſociari quidem ramis arterioſis, atque biliaribus, ſed tenuiſſimâ vaginâ obduci: Triplex inſuper genus hoc vaſorum non perpetuò in vaginali propagine ſimul decurrere: Porro faſciculos fibroſos, qui fortè haberi pro carneis poſſunt, circà portae venae ſaccum exteriùs conſpicuum, ubi in jecoris ſinu vena recipitur, ac potiſſimùm juxtà minimum jecoris lobum occurriſſe:* haec, inquam, ſiluit, Fantonum obſervaviſſe, quaſi nihil niſi *aliquot ingenioſas meditationes*, ut ait, *exeruiſſet*, qui ex propoſitis obſervationibus illud deduxit, quo poſito, *Bellino* ſe *aſſentiri poſſe*, apertiſſime negavit.

60 Quae omnia cum ita ſint; patet, in quem tandem omnes il- 1057

 lae

hae querimoniae jure ac merito recidant quod ſcripta *in centones divellantur*, quod *ſciptorum auctoritates mancae offerantur*, quod *declamationibus*, *arte factis contradictionibus*, *Scommatibus*, *aliiſque ſimilibus acutiſſimi ingenii modis*, *& luſibus controverſia ineatur*. Quae ſane querimoniae a me erant eo gravius ferendae quod prima earum origo ex iis extitit, quae ſub initium hujus Animadverſionis a cl. Provocatore de me non ita obſcure dicta notavi:
1056 quaſi ego *rebus omnibus* ipſius *contradicendi partes aliquando complexus*, *hinc hujuſmodi capſulam*, *abſque ullo muſculari artificio*, *eſſe dumtaxat membranaceam dictitans*, *contra ipſam veritatem remis veliſque contendere inſudaverim*. Nam quid reſpondere poſſit, ſi univerſa, & ſingula haec negem? Quomodo probare poſſit, me *omnia*, quae ipſe affirmarit, refellenda ſuſcepiſſe, qui nihil unquam eorum, niſi a Praecl. Mangeto propoſitum eſſet, attingere voluiſſem? aut me Gliſſonii capſulam, *abſque ullo muſculari artificio*, *eſſe dumtaxat membranaceam* ſcripſiſſe, qui hac de re judicium non interpoſuerim meum? aut me (quod graviſſimum & a vero alieniſſimum eſt) *contra ipſam veritatem velis remiſque contendere inſudaviſſe*, qui mearum cogitationum cognitorem unum habeam Deum? Verum ut ipſi *declamationes*, & *ſcommata* relinquam ſua, & de Capſulae dumtaxat ſtructura quidquid in Animadverſione hac conſulto omiſi, paucis expendam; primum nego, in ſuis ipſum Tabulis ea *demonſtraſſe*, ex quibus illud conſequatur, ut credit, Capſulam „idcirco *veri* ubicumque *muſculi* nomine ex„cipiendam eſſe. „Nam ut daremus, ita rem ſemper ſeſe habere, ut in ejus Tabulis; certe ipſe Capſulam in ulterioribus partibus, & *ubicumque* non oſtendit. Atque ut in ulterioribus cunctis partibus id oſtendi poſſet quod in primis illis dumtaxat, ac majoribus oſtendit Tab. VIII. Fig. I. quis tamen eſſet qui membranam, ſuperadditis fibris quidem carneis, ſed disjectis uſque adeo, atque disjunctis, hic illic praeditam, *verum* propterea *muſculum* eſſe, & *veri ubicumque muſculi nomine excipiendam* jure concederet? Id ſi liceret; *verorum* univerſi corporis *Muſculorum*, catalogus mirum quantum excreſceret. Deinde vero quod Auctores producit fibras carneas, vel muſculoſam ex parte ſtructuram in iſta membrana agnoſcentes, ea in re tempus, ut ſolet, terit; neque enim mihi incogniti erant, aut eos aliter docuiſſe, unquam ſcripſeram. Neque ego unquam, quod meminerim, contendi, Provocatorem cl. erraviſſe *eo* dumtaxat *quod* vel Bellinus, vel Lanciſius contrarium ſenſerint, ſed ubi vel perſpicuae rationes, vel faciles, ſi

opus

opus eſſet, anatomicae oſtenſiones in promptu eſſe poſſent, eorum quoque Ampliſſimorum ſcriptorum judicio, ac teſtimonio uſus ſum, praeſertim cum diſputatio mihi eſſet (id quod Provocator nunquam attendit) non cum ipſo, ſed cum Praecl. Mangeto, qui Cel. Lanciſii ad cl. Provocatorem Epiſtolam, ſine ulla cenſura in ſuum Theatrum receperat. Non ego igitur *in Praeclariſſimorum Authorum aeſtimatione varius, aut inſtabilis*, ſed in ſeligendis firmioribus eorum locis, & quae ſi quis mihi fortè negare vellet, poſſem facile reſiſtere, non ita fortaſſe imprudens. Quid enim ſimile? Gliſſonii Capſula ubicunque eſt verus muſculus; & Ductus Cyſticus obliquè confluit cum Hepatico. Hoc poſſis facile neganti oſtendere; illud non poſſis. Quanti autem ego Bellinum fecerim, & faciam, illud teſtimonio ſit, quod cum multa dicere in hac re poſſem; malui tamen primum *ſilere*, neque modo quidquam praeter id dicere quod ſatis eſſet. De Lanciſio vero, cujus ego nomen haud minus mortui colo, quam viventis coluerim, longe alia res eſt. Neque enim omnes fibras carneas Gliſſonii capſulae nego, &, ſi negarem, ſatis tamen Lanciſio erat *muſculus adjunctus*, cujus vices, quod ad jecur pertinet, proximum praeſtare Diaphragma fortaſſe poſſet. Haec ego dicerem. Ille vero quocum iſtic cl. Provocator contendit, *metipſe* quidam ſane quid diceret, ignoro. 1061
Nam *ipſemet* quid ſit, omnes ſciunt; *metipſe* autem quid ſit, neque ego ſcio, neque adhuc inveni qui noſſet.

61 Animadverſio XIX; nam XVIII. nihil ad me pertinet; ad ſeria nos revocat. Extollit Provocator cl. *labores* tot ſuos, *tot tantosque ad Tironum progreſſus, & commoda contentiones, & ſtudia* in ſecretionis cauſis exponendis; ut magnam, ſi Diis placet, in 1071
nos concitet invidiam, quod *ſtrenuè horriſonoque bello* in tam praeclara, tamque univerſo terrarum orbi utilia ſua cogitata *irrumpere* auſi ſimus. Verum ſi illa tam praeclara, tamque utilia erant, quae in prima Editione, nec primus tamen (*a*) propoſuerat; cur in hac altera tot addit, tamque omnia confundit, & miſcet, ut contra magnifica illa novae Praefationis pollicita, non facile videam, quî *loca ab Adverſariis impugnata, neque immutata literula recognoſci undequaque poſſint*. Nulla alia, opinor, de cauſa niſi ut qui priore illa Editione carerent, iis minus vereretur obtrudere, me *nihil* 1072
penitus probare adversùs ipſum, *multum adversùs me ipſum probare*. Quonam id modo? *Quandoquidem*, inquit, *probare ipſe nitens*

„ne-

(*a*) Vid. Michelotti Diſſ. de ſepar. Fluid. pag. 251. & ſeq.

„*neque viam à corde ad jecur eſſe omnium longiſſimam, neque viam* „*à corde ad renes eſſe omnium breviſſimam & caet.*„ *gravem ſub quadam FALLACIA larvatum errorem pro re certa intrudere laborat.* De ſe ipſo putat, an de me loqui? De me, inquit. Ubinam ergo *fallacia* haec mea? Num ego, quod ipſe continuò ſub quadam apertiſſima *fallacia* obtrudere laborat, *breviorem eſſe*, *aut longiorem a corde* ad hepar, aut renes *viam ab apparenti dumtaxat inter utramque partem ſeu ad oculum menſurabili intervallo computavi*, aut *computaviſſe* ipſum, dixi? Si dixi; verba proferat, locum demonſtret. Ipſe vero qui de non ſervato a me ordine toties queritur; nisì meum, imo ſuum priorem ſcribendi ordinem hoc in loco perturbaſſet; non prius examinare debebat ea quae a me ſuperiore pagina (*b*) ſcripta erant ſuper illis verbis ſuis de ſanguine ex quo bilis ſecernenda eſt, *per tot arcus portae longosque meandros uſque ad ejus truncum* ferendo, *& rurſus ab ejus trunco per novas & longas in ipſo hepate ramorum divaricationes?* At ſi haec, ante, ut par erat, a me producta, ipſe quoque prius produxiſſet; cui tandem nisì ſtipiti, aut trunco obtrudere ſe poſſe, ſperaſſet, me viam iſtam *ab apparenti dumtaxat intervallo* inter cor, & jecur per *fallaciam* computaviſſe, aut ab ipſo *computatam* indicaviſſe? Quid ergo dixi, niſi hoc (*c*): *Quis eſt qui non videat, neque viam a corde ad jecur eſſe omnium longiſſimam, neque viam a corde ad renes eſſe omnium breviſſimam?* Num per haec obtrudere id volui, unde aliquis *ſtatim* diceret, *longe breviorem eſſe viam a corde ad hepar, quam a corde ad renes?* an hoc potius, ut via a corde ad jecur ſit per *ambages*, non tamen *omnium longiſſimam* eſſe? Extendat enim, quantum ipſi libet, omnes illas *ambages*; certe nunquam nos adducet, ut ſecum exclamemus: *Quot ulnarum MILLIARIIS, vaſa à corde ad he-*
58 *par concurrentia longitudine aequiparanda?* Hoc nimirum proprium ipſius eſt, *artificioſum*, in quod alibi (*d*) declamavit, *orationis genus, quod minima in maxima transformare poſſe, non vera in veriſimilia ſibi impunè ſuaſit.* Haec tamen *tot ulnarum milliaria* dum demonſtret, expectabimus; atque interea ab his *non veris*, quae fruſtra *in veriſimilia transformare* conatur; ad ea tranſibimus *minima*, quae *in maxima* transformare allaborat.

62 Dixeram: *eodem fere a corde intervallo & tenuiora, & craſ-*
ſio-

(*b*) Adv. III. pag. 46. (*c*) Ibid. pag. 47. (*d*) Orat. III. pag. 24.

ſiora ſecerni, *veluti pericardii humorem*, *& circumjectum cordi adipem*, *velut urinam*, *& circumjectam renibus pinguedinem*, *velut denique* (*nam ad ſalivam ipſe provocarat*, hoc eſt noviſſime ſalivae exemplo nixus erat) *in eodem ore & craſſiorem*, *& tenuiorem ſalivam*. Quid ipſe ad haec tria exemplorum paria? Ad primum, immemor, nullam mihi ſecum, ſed omnem cum Praeſt. Mangeto diſputationem fuiſſe, qui (*e*) ſecretionem humoris pericardii non ſine *folliculis glandulofis* fieri, agnovit, relictis ipſe Malpighii, & Litrii obſervationibus, de tribus, ab his diſcrepantibus, cogitatis neſcit plane quod amplectatur; & tamen haec ipſa tria ſibi *acceptiora* eſſe, dictitat. Neque tempus modo mihi eſt, 1073 neque voluptas unquam erit cum ipſo diſputandi, ut haec omnia poſſim, aut velim examinare. Sed quid ſi illud ipſum arriperem cogitatum cui magis confidere videtur, ut quod primo loco poſuit, humorem videl. pericardii *ab internis bujus foraminibus ſcatere cum ejuſdem arteriarum*, *ſine ullo flexuoſo artificio diſtributarum*, *apicibus facile communicantibus*? Quid enim putat? Certe hoc cogitatum oſtendere, multo brevius intervallum eſſe a corde ad fontes aquae pericardii, quam ſit a corde ad cellulas cordis adipoſas. Nam ad illos, quamvis Diligentiſſimi Ruyſchii (*f*) repugnet Icon, *ſine ullo*, inquit, *flexuoſo artificio* feruntur arteriae; ad has autem arteriae pertinent *in innumeros*, quod ipſe ait, *gyros*, *& flexus diſperſae*, *& intortae*, *hinc in intricatiſſimos reticulos divaricatae*. Vides, ut *ambagibus* hic quoque indulgeat ſuis, ſi forte viam hanc in *minutiſſimis*, quod ipſe inculcat, *capillamentis*, *& finibus* arteriarum ferme deliteſcentem *tranſformare in maximam* poſſit, & quae aliquot *ulnarum milliaria* longitudine adaequet. Verum ſi his flexibus non plus fortaſſe quam par eſt, tribuamus; iſti ipſi flexus, & quidquid praeterea his addit, non in ſui, ut credit, ſed in mei ipſius commodum cedunt. Unde enim ſunt haec flexuoſa adeo capillamenta? Certe ex arteriis, ut fatetur, coronariis, quarum origo minime omnium a corde remota eſt. Illae autem pericardii arteriae, *ſine ullo flexuoſo artificio* diſpoſitae, quarum ad hoc tempus cognita origo eſt, nonne ſunt, ut Ruyſchius (*g*) confirmat, vel ex mediaſtinis, vel ex mammariis, vel ex intercoſtalibus, vel ex phraenicis, quae omnes quanto amplius quam coronariae diſtent a corde nemo

(*e*) Theatr. Anat. Tom. I. pag. 183. 184. (*f*) Reſp. Ad Epiſt. Probl. 2. (*g*) Ibid.

nemo non ignorat? Itaque ſuae in iis capillamentis *ambages*, arteriarum quae pericardio proſpiciunt, longitudinem penſantes, ad illud *idem fere intervallum* a corde efficiendum pertinent, quod ipſe negat, nos affirmavimus. In altero autem *urinae*, & *pinguedinis circumjectae renibus* exemplo non minus hic oblivifcitur quocum mihi res foret: qua de re cum infra iterum ſermo futurus ſit; idcirco ad tertium exemplum tranſeo *craſſioris*, & *tenuioris ſalivae*, in quo non jam aliorum, ſed ſui ipſius oblitum miror. Neque enim *noſtra cum venia*, ſed cum ſua ſcribere debebat, *abſolutè* ſe
1074 *negare*, illa *craſſiora liquida*, illa, inquam, *quae a faucialibus —— glandulis ſcaturiunt*, *ſalivas revera eſſe*: & *idcirco ſe glandulas cibarii tubi in ſalivales*, *& mucoſas diſtinguere*; quando ipſe non
92.93 modo in prioris, ſed in hujus quoque Editionis I. Parte, non tantum ut hîc, *palatinas*, *labiales*, *buccales & caet.* ſed diſerte *fauciales* etiam glandulas, inter *ſalivares*, inter eas quae *ſalivae rivulos inſtillant*, ſine ullo ab aliis diſcrimine, proponit.

63 Neſcio deinde, cur quandam, quam & ipſe *nimiam* eſſe ſubſenſit, de adipe digreſſionem inſtituerit; niſi forte idcirco fecit, ut ex III. ad II. Adverſaria, ſervantiſſimus ipſe ordinis, ſuarumque immemor querimoniarum, tranſiliens, clamitare poſſet, *ex*
1076 *duabus* meis *propoſitionibus*, *ſi utravis vera cenſetur*, *alteram eſſe manifeſte falſam*. Nam certe nulla alia facere de cauſa potuit, ut continuo oſtendemus, poſtquam de *duabus* illis *propoſitionibus* viderimus. Altera eſt: *veriſimile eſſe cenſeo*, —— *pinguedinem quoque aſſiduo quodam circuitu circumferri*: Altera: Adipoſae membranae *ſacculi pinguiferis globulis*, *quaſi glandulosis acinis*, *referti ſunt*, *ad quos vaſa pertingunt ſanguifera*. Cur igitur ſi vera prima eſt; ſecunda ſit falſa, neceſſe eſt? Quia, ut praepoſita a Provocatore verba declarant, hanc eſſe accipiendam non dubitat ſecundum eorum ſententiam, qui *adipem in propriis cellulis viventis animalis depoſitum*, cenſent, *veluti congelari in duriuſculos*, *ſaltem non amplius fluentes*, *pinguedinoſos globulos*. Jam miſſa omnia alia facio quae meam illam Animadverſionem (*h*) legentibus ultro oſtendunt, me *globulorum* nomine nil niſi ſubrotundas, incluſas ſacculis, membraneas cellulas poſſe intelligere, quae, ut ſacculi glandularum lobulis, ſic ipſae lobulorum acinis reſpondeant. Hoc tantum ajo: non *pinguedinoſos* me, ſive ex pinguedine globulos, ſed certe *pinguiferos* ſcripſiſſe, ut nemo niſi qui forte credat ſanguineos globulos

(*h*) 6 in Adv. II.

los, & ſanguifera receptacula idem eſſe, credere me poſſit, cum *globulos pinguiferos* dixi, contentam pinguedinem, non continentes cellulas ſignificaſſe. Nemo, inquam, non jam eorum dico, qui *noſtrae hujus aetatis pro latina elegantia prurigine*, aut qui *hac tam dulci literatorum Hominum mentis aegritudine laborent*, ſed eorum dico, qui hoc dumtaxat latine ſciant, non eſſe idem *pinguedinem ferre*, & *pinguedinem eſſe*. Quod ſi quis forte id neſcit; num verum aequumque eſt, ut pro ejus imperitia ego plectar, & *falſum manifeſte* ſcripſiſſe dicar? Nulla igitur ob id cauſa erat, ut iſta de Adipe digreſſio interjiceretur. Sed nulla quoque, ut *ego admonerer, ut viderem an fortè allucinatus non fuerim, adipem inter craſſiores animalis humores recenſens.* Nam neque contrarium ſatis oſtenditur, neque ego illud ſcripſi, neque *bile ipſá craſſiorem* adipem reputavi. Hoc tantum indicavi, quod adhuc confirmo: *circumjectum cordi adipem, circumjectam renibus pinguedinem* prae humore pericardii, & prae urina eſſe *craſſiora*. *Admonendus* potius eſt cl. Provocator, ut videat, ſi adeps inter *tenuiora* recenſendus ſit, quorſum igitur ſuae illae *ambages*, flexuſque pertineant quibus via a corde ad hujus cellulas adipoſas uſque adeo augeatur: itemque ut videat, ſive inter *craſſiora*, ſive inter *tenuiora* pinguedo ſit recenſenda, cum haec in omni fere corporis parte, & quod conſequitur in omni a corde diſtantia ſecernatur; alterutrum inde effici, vel falſam igitur eſſe illam pro qua propugnat, ſententiam, vel ſi mordicus retineri velit, in vaſculis ſanguiferis, pinguedinis ſecretioni dicatis, in ſingulis propemodum corporis partibus, majores, minoreſve flexus eſſe confingendos certo ordine auctos, aut imminutos; quo tamen maxime precario commento uti, videat an ſatis ſibi liberum ſit, qui ſupra quidem ejus generis vaſcula *ad adipoſam renum tunicam* ſcripſit eſſe *flexuoſiſſima*, ſed tamen ad 1073
cordis quoque *baſim* in ejuſdem generis vaſculis *innumeros gyros*, *& flexus* agnovit.

64. Verum hujuſmodi commenta jure ac merito *effugia* vocavi, & eſſe, probavi: ubi ſcripſi (*a*): *Neque effugium variorum angulorum, & flexuum, aut variae (quam tamen Viri bene multi Doctiſſimi, & experientiſſimi, nullam agnoſcunt) in ſanguine fermentationis uſque adeo prodeſſe poteſt, quando is ſanguis qui a corde ad meatum auditorium fertur, non modo non ita longa, ſed neque ita flexuoſa, neque ita ad remorandum apta fertur via, ut is qui ad*

(*a*) Adv. III. pag. 47.

ad jecur deducitur ; & tamen ex utroque materia lenta, flava, amara ſeparatur, imo, velut infra agnoſcit, ex illo magis SPISSECENS bilis ſeparatur, quam ex iſto, contra atque fieri de ejus ſententia oporteret. Quae verba deſcripſi, ut intelligatur, quam vera ſint quae ipſe dictitat : „ *Angulorum , & flexuum* habitudi-„nes *effugium* eſſe pronunciat, ſed quid unquam ? Cur neque „verbulum ad hanc propoſiti *effugii* firmandam rationem adjicit? „ Illud vero quod in tranſitu innui adverſus ſanguinis fermentationem, abjicere quidem a ſe cuperet, ſcriptitans, me *fortè mihi perſuaſiſſe, tenere ſe in ſanguine Williſianam fermentationem, muſto, ac panificio analogam.* Sed quî ſatis poſſit? qui ut alia praetercam, certè in illo ipſo quod examinabam, capite (*b*) ſanguinem *cum liquoribus vinoſis* diſerte comparaverat, *qui ſpontanea ſolum fermentatione à mixtis impuritatibus defaecantur.* Nam etſi ab hac *defaecatione inhiberi* ſanguinem, mox indicavit, *quouſque motu cietur locali ſenſibili ;* non multo poſt tamen ſcripſit, ſanguinem ad hepar adventantem *ex receſſu hoc notabili, & diſtantia à motus localis impulſu, magis magisque indè in curſu ſuo tardigradum fieri, liberiuſque indè, & vegetiùs vacantem fermentationi ſuae, faciliùſque indè bilioſas extricantem ſordes, & tanquam eructantem e plexu ſuo :* idque *ad alias* deinde *omnes animalis ſecretiones* tranſtulit, repetens *praecipuè ex majori indè aut minori in eodem devecto ſanguine, depurativae fermentationis libertate, varias hinc ſolutiones in ſanguine, ut diverſorum hinc generum liquida aut tenuiora, aut craſſiora ſejungantur in itinere à tota maſſa.* Quod legitimae fermentationis genus etſi ex illis eſt quae ab Doctiſſimis, & Experientiſſimis viris in ſanguine negari, dixi, & merito quidem ; neque enim ſanguis tantum uſquam remoratur, quantum ei rei ſatis ſit, neque unquam ex ſanguine, ut ex aliis quae fermentationem ſubierint, liquidis inflammabilem ſpiritum elicere potuerunt ; tamen ſi hoc quoque *effugii* genus cl. Provocatori permittamus, non facile poterit illud nobis expedire quod de bile *magis ſpiſſeſcente*, ſecretaque in meatu auditorio objeceramus. Si enim reliquae bili ſecernendae via illa ad hepar non modo longiſſima, verum etiam, ut addit, flexuoſiſſima, & in qua ſanguis *depurativae fermentationi liberius vacet*, aptiſſima, neceſſaria eſt ; quanto magis haec omnia neceſſaria erunt ad ſpiſſiorem illam bilem in Auditorio meatu ſecernendam ? Sed ne-

(*b*) Edit I. c. 10.

neque longiorem, neque magis flexuoſam, neque vero magis aptam in qua ſanguis fermenteſcat, hanc poteſt dicere, imo multis partibus ne tantum quidem. Novum igitur quaerit effugium, & qui jam antea in *ambages* ſe conjecerat, nunc in *anguſtias* ſe conjicit, ex quibus evadere an poſſit, vehementer dubito. *Haec*, inquit bilis *potius in aure, quàm in hepate ſecernitur, non quia* 1077
longior ad illam via, magisque flexuoſa ſit (vides, ut adamatam deſerere cogatur ſententiam) *ſed quia anguſtior, tum anguſtiſſimis devehentium vaſorum apicibus adhuc apponitur glanduloſus intricatiſſimus tubulorum flexus.* Hae autem verae ſunt *anguſtiae*, eò confugere quod non modo ea qua accipi debet, ratione precarium ſit, verum etiam multis aliis partibus in quibus tamen ejusmodi bilis non ſecernitur, commune. Sed nimirum anguſtiae quae in hac quidem Animadverſione tam ſaepe, & tantopere inculcantur, inter illa autem quae nos ad examen vocavimus, cogitata inculcatae non fuerant, novum, ut diximus, effugium ſunt, quod aliis additum, mirificam Ideae illius, ſecretionis ſimplicitatem, & vim magis magisque patefacit, tum inſuper cum aliis illis effugiis maximopere conſentit; in anguſtiſſimis enim vaſis aptior, ut opinor, locus eſt, & juſtum ſpatium in quo motus fermentationis a ſanguineis particulis ſatis libere perfici poſſint, ita ut exempli cauſa, ea de qua dicere coeperamus, ſpiſſior bilis a ſanguine ſeparetur! Quid multis opus eſt? Ne ipſe quidem Provocator cl. novo huic effugio ſatis confidit. Nam ubi *ſpiſſeſcentem illam ultra ſtatum ſuum hepaticum bilem* meatus videl. auditorii memoravit, *non intellexi*, inquit, *bilem illam ſpiſſeſcentem eſſe in ſanguine hepaticâ revera craſſiorem.* Quid ſi non extaret Editio prior? in hac enim poſtrema multo cautius, quam fidelius eum locum vel omiſit, vel illuc tranſtulit, atque retruſit, ut non poſſim invenire. In illa autem Editione (*c*) cum oſtendendum propoſuiſſet, bilem a ſanguine non in hepate, ſed alibi ſeparari, *cum alium in* conſiſtentia *induit genium, vel ſcilicet liquidius*, ſic enim ait, vel *craſſius*, poſtquam in renibus exemplum protulit ſecretionis *bilis bile hepatica ordinaria ſubtilioris*, continuo exemplum ſubjecit craſſioris, illis verbis: *non minus ac ſpiſſeſcens ultra ſtatum hepaticum ſuum; dicto valedicens colatorio*, id eſt hepati, *per glandulas philtratur ovales meatus auditorii.* Quae omnia cum ita ſint; & quid tunc intellexerit, & quo nunc modo evadere, quantumvis conetur, haud poſſit, manifeſto liquet. 65

(*c*) Pag. 40. 41.

65 Eâdem fide mox ſcribit: „in hoc loco Cenſor cl. valde (niſi fallor) intempeſtivè pronunciat, *à me ipſum ad ſalivam provocari.* „ Nam neque ubi de bile auditorii meatus, ſed antea, ut videmus opportune ſcripſi quod ipſum niti ſalivae exemplo ſignificaret; neque *me* ad ſalivam provocari, ſcripſi, ſed hoc prorſus modo (*d*): *velut denique (nam ad ſalivam ipſe provocat) in eodem ore & craſſiorem, & tenuiorem ſalivam.* Quanquam autem id eadem ſententia dictum eſt, qua ſaepe alia eodem mòdo, ut *Provocet jam iſte ad Doctiſſimum Bellinum: quando ad lotrices provocavit & caet;* ipſe quo jure quave injuria in certiſſimae contumeliae locum trahit, & ad ea non veretur *intempeſtivè* tranſilire quae nunquam ab ipſo dici oportebat, ut in calce hujus Epiſtolae demonſtrabitur. Nunc enim de iſto, ut ipſe vocat, *Epiſodio* fere tantum attingemus, quantum huic loco ſatis ſit, ut *animus*, ſicut ipſe ait,
1078 *reficiatur.* Nam quod ipſe dictitat, adverſus *Hiſtoriam* ſuam *Herculeum*, & *inſigne* productum eſſe *argumentum*, ideſt „famoſum „illud *cecinebant*„ non id argumenti loco, ſed *Epiſodii*, ut *reficeretur animus*, productum eſt. Quod quando aliorum, ut ait, erratum tam mirifico ac recondito artificio defendit, ut *b* pro *r*, ſimillimam nimirum litteram, irrepſiſſe dicat, cum videlicet non *canebant*, ut fit, & proximo Epigrammati ſubſcriptum *dabant* ſatis indicat, ſed *cecinerant* ſcriptum eſſet; cur, quaeſo, tot alia quae ſua certe ſunt, neque iſto *cecinebant* leviora, tueri ad eundem modum non connititur? Sed fortaſſe timuit, ne ipſum viciſſim Typographi aliquanto verius recriminarentur, ſi omnem in eos culpam transferret. Quid ergo fecit? Multo faciliorem, atque breviorem defenſionem excogitavit, ut ipſe qui latine tamen ſcribere vellet, latinae linguae curam inter inutilia, atque adeo inter *mentis aegritudines* aperte reponeret, ſecurus judicii cum Summi Scriptoris Fontenelii (*e*) cenſentis, *libenter homines inutile id dicere quod ignorant, & hoc eſſe quoddam ultionis genus*, tum vero etiam ipſius Hippocratis (*f*), aut ejus certe vetuſti Auctoris, cujus Epiſtolae Hippocratis eſſe creduntur: *Excellentia*, is inquit, *morbi opinionem de ſe praebet propter judicantium imperitiam. Unusquisque enim ex his quae ipſe non habet, judicat id quod in alio abundat, ſuperfluum eſſe.* Cujus utriusque ſcriptoris ut ſententiam tam veram,

(*d*) Adv. III. pag. 47. (*e*) Hiſt. de l'Acad. des Sc. 1699. Praef.
(*f*) Epiſt. ad Dionyſ.

ram , quàm inanem Provocatoris reprehenſionem eſſe , demonſtrem ; idcirco quod aliis ignoſcerem, in hoc uno diſſimulare non poſſum , ſed ejus *imperitiam* linguae , cujus inutilem curam dictitat , iis in quae ſubinde incurro , prolatis exemplis patefacio. Nunc autem ad *famoſum* iſtud *cecinebant* , ſive ad propoſitum *Epiſodium* revertamur , cui quidem hîc addit quod novi *Epiſodii* loco eſſe poſſit. Perinde enim ac ſi vetus illud *Epiſodium* in meo, imo vero etiam in ſuo libro non omnibus proſtaret ; miratur quo unquam modo contigerit , ut *Viri alii ingenioſiſſimi* , *eruditiſſimique* id ſcire , aut eodem poſtea uti , ad ſuos pariter *reficiendos* Lectores , potuerint. Nimirum hîc ejus obliviſcitur quod in proverbio eſt : Pulchrum omnibus placere. Sed multo etiam magis obliviſcitur primùm num ipſe *Viris* illis *aliis*, eorumve ſtudiis, atque dogmatibus ulla unquam Praefatione , ullis unquam Theſibus inſultare conatus ſit , deinde quid illi , ſi ſunt, ut vere ſunt, *ingenioſiſſimi*, *eruditiſſimique*, ipſi per ſe poſſint, noviſſime illos quoque tot alia , & *herculea* quidem , atque *inſignia argumenta* objeciſſe , ad quae ſi diſerte reſpondere ſe poſſe , ſperaſſet , nunquam certe ad iſtiusmodi *Epiſodia* confugiſſet. Atenim inter illa, iſta etiam quae in *Adverſariis* jam legebantur , objecere. Scilicet vera iſta etiam , ac partim opportuna , partim ſatis firma cenſuere. Neque vero illorum dumtaxat , quantumvis ipſe diſſimulet , ſed & aliorum Praeſtantiſſimorum Virorum idem inter me , & ipſum judicium fuit. Quoties id Cel. Heiſterus oſtendit ! quoties Praecl. Santorinus ! quoties is qui de *Fiſtula Lacrymali* poſtremo ſcripſit , Doctiſſ. Platnerus , cujus haec verba ſunt : Morgagnus *verò haec omnia* (*Bianchi inventa*) *haud immerito in dubium vocat.* —— *& haec Bianchi inventa nos nunquam vidiſſe , ingenue fatemur !* quoties denique illi , qui inſtar omnium eſſe poſſunt , Graviſſimi Viri a quibus Lipſiae *Acta Eruditorum* ſcribuntur , quorum ut multa alia verba praeteream , certe illa quae huc maxime pertinent ; praeterire non poſſum (*g*) : *Bianchi* , inquiunt , *Hiſtoria Hepatica* —— *manca* , *obſcura* , *contradictoria* , *falſa* , *in celeberrimi Malpighii manes injuria & caet. a* Morgagno *ample oſtenditur*. Si igitur quae hi jam ſatis indicaverant , alii poſtea , praeter modo memoratos, Praeclariſſimi Viri , quorum judicium , doctrina , eloquentia ſatis ſuperque omnibus ſpectata eſt , urgere voluerunt ; num ego ; an is potius qui erraverat , hosque laceſſiverat , in cauſa eſt ? (*h*)

Ego

(*g*) A. 1720. M. Oct. (*h*) Terent. Andr.

Ego iſthaec moveo, aut curo? non tu tuum malum aequo animo feres? Verum haec in praeſentia obſcurè ad ea quae muſſitat, ſatis ſunt. Nam *aliud eſt maledicere*, ut ait Tullius (*i*), *aliud accuſare: accuſatio crimen deſiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teſte confirmet; maledictio autem nihil habet propoſiti praeter contumeliam.* Ubi igitur quis accuſare voluerit, non maledicere; videt quid ſibi, ſi ullo modo poſſit, faciendum ſit; nos quomodo ejusmodi inanem, futilem, atque, ut omnia uno verbo complectamur, vel ab ipſo Provocatore deſertam, accuſationem certiſſimis, ubi opus ſit, documentis penitus refellamus, & confutemus, jam vidimus.

1079 66 Nunc omni miſſo Epiſodio, ad reliqua pergamus; imo vero cum Provocatore cl. qui ordinem mirifice obſervat, ad ea quae, ut ante a me ſcripta, ſic prius examinanda ab ipſo fuerant, retrogradiamur. Quanquam quid dixi *a me ſcripta?* Alia quidem litterarum forma perinde ac ſi mea eſſent, verba exſcripta video, ſed pro meis non agnoſco. In *Adverſariis*, ut ſupra admonui, in primaque *Hiſtoriae Hepat.* Editione quid ambo ſcripſerimus, quaerendum; tum vero utri noſtrûm *difficilius fuerit exſcribere, quam confutare*, eſt judicandum. Quod ſi *ſenſa obiter duntaxat* volebat *perſtringere*; primum verba aliis characteribus ſcribere non debebat, deinde ſic totam rem enunciare: Tradideram ego in I. mea *Hiſtoriae Hepaticae* Editione (*k*) id quod in II. ad *Adverſariis* monitus, ut abſonum, ex parte omiſi, ex parte ita diſcerpſi, atque interpolavi, ut amplius vix agnoſcatur: tradideram, inquam, ad ſolvendas ab reliquo ſanguine bilis particulas, utpote quae caeteris ſint magis implicitae, multiplicata fuiſſe inſtrumenta ſolventia „ſcilicet angulos & latera„ vaſorum; ad haec enim in conum gracileſcentia, & praecipue ad angulos ex ramorum partitione reſultantes alliſas ſanguinis particulas ſolvi, paulo ante docueram. Illud vero ut oſtenderem, ſcripſi, ſanguinem ex quo bilis ſecernenda eſt, non modo per vaſa arterioſa, ut reliquum, ferri, ſed inſuper per venam portae; ut ſpectata hac „longiſſima omnium „via, ideò inferretur, ad tantos angulorum & laterum vaſculari„um occurſus in tanto circuitu abundanter „alliſionem illam fieri, & ſolutionem. In *Adverſariis* autem animadverſum eſt, hoc additamentum venae portae ad illud propoſitum nihil pertinere, propterea quia a venae portae radicibus ad truncum inverſa illa figura eſt,

(*i*) Pro M. Caelio. (*k*) C. x. §. 3. 4.

eſt, quae in arteriis ad allidendum ita opportuna a me dicebatur; a trunco autem ad ultimos in hepate ramos etſi illa figura reſtituitur; maxime tamen, ut in tota illa vena, debilis eſt ea vis a qua ſanguis allidatur. Verum ſi haec omnia ſua, & mea ſenſa, ita perſpicuè, integrè, fideliter propoſuiſſet; quomodo *brevi manu* potuiſſet noſtra *refellere*, ejusmodi videlicet reſponſione in qua nihil diſerte de angulis, nihil de contracta in conum figura, nihil de al- 1080
liſione, ſed de alia prorſus re verba fiunt? vel quomodo unquam ſperaſſet, alicui ſe *obtruſurum*, id quod mox conatur, ab iſtis ſuis propoſitis ſenſis non ea penitus diſcrepare, quae alibi, aut 1081
hîc expoſuit? videlicet figuram venae Portae tum a radicibus ad truncum, tum a trunco ad extremos ramos ad ſanguinem magis 144
implicandum facere: viam autem hujus ſanguinis per arterias figura ſua facere ad ſanguinem in genere ſolvendum, non ad ſolvendas peculiariter bilis particulas. Nam qui haec contendat, poteſtne idem cum de peculiari bilis ſeparatione ageret, & hujus cauſam in via ſanguinis eſſe, traderet, per illas arterias, & totam venam portae, poteſtne, inquam, omni ejus viae longitudine deſcripta, & *ſuper alias omnes* inculcata, haec ſcripſiſſe: *Nonne ideò inferes, ad tantos angulorum, & laterum vaſcularium occurſus in tanto circuitu, abundanter, & quantum ferat exigentia illidi in radice liquidorum hanc maſſam, & in componentibus etiam intricatioribus diſſolvi, & abrumpi.* Nam ſi haec hujusmodi illiſio, & diſſolutio in Vena Portae non eſt, ut certe non eſt; non erat igitur cur ex *longiſſima ſuper alias omnes via* illud eſſet *inferendum*: & ſi ea illiſio, & diſſolutio quae in arteriis eſt, peculiariter probile non eſt, imo hujus obſtat ſeparationi, quae requirit ut *congeneres particulae a progreſſivo motu non diſtractae veniant commodius in intimiores contactus, & cohaeſiones*; qui ergo debebat qui peculiarem ſeparationis bilis cauſam proponeret, hanc in *multiplicatione inſtrumentorum ſolventium* collocare, *in multiplicatione ſcilicet angulorum, & laterum*? Lectores igitur qui haec omnia in I. de qua agebatur, Editione, non in hac altera, de induſtria, quanquam Praefatio neget, maxime mutata, & interpolata, quaeſiverint, facile conſtituent, uter noſtrum res *confuderit*, & quid de illis Provocatoris cl. verbis cenſendum ſit: *jam dubito Cenſorem noſtrum cl. non intellexiſſe, aut potius, ut in contradictionem niteretur, finxiſſe non intelligere*: quibus de verbis, aliisque iſtiusmodi quibus uti non veretur, in extrema hac Epiſtola mentio fiet.

67 Nunc enim, ne praeteriiſſe omnino videamur id, quod ipſe ob-

obtrudit, me; quaſi *magnis* mihi viderer *ſuffultus rationibus*, objeciſſe; rogandus eſt Lector, ut *Adverſarius* inſpectis, animadvertat, ſic a me ſcriptum eſſe (*l*): *Praetereo admiſſam in ſanguine ſine ulla dubitatione fermentationem; praetereo admiſſam obſervationem notabilis in ſanguine portae prae alio venoſo amaritudinis, quam alii, ut Verheyenius, non admittunt, & eorum qui admittunt, nonnulli malunt, inde reditum bilis ex inteſtinis, quàm extricationem bilioſarum particularum comprobari.* Intelligent enim, ea a me praeteriri, non objici, ut non ſit opus hic pluribus verbis tueri. Intelligent, illud a me non prorſus probari, quod ea quae haud omnibus certa videri poſſent, *ſine ulla dubitatione* admitterentur, imo ne plurium quidem Scriptorum auctoritate confirmarentur, quae nunc demum ob meum hoc monitum in poſtrema Editione addita eſt. Intelligent denique, me non unum Verheyenium negantem, ut cl. Provocator obtrudit, ſed & *alios* reſpexiſſe: reſpicere autem ex iis quae ſupra dicta ſunt, me Verheyenium potuiſſe, cognoſcent, non minus certe quam cl. Provocator potuit, Reverhorſtii, cujus alibi eſſe *intolerandos* errores dictitat, in illarum
60 earundem rerum altera auctoritatem ſequi, in altera hanc ipſam
97 inter *inſomnia* collocare. Quod ſi noſtrum alteruter hîc vere *obliviſcitur*; num forte obliviſcor ego', qui de bilis circuitu conſtituere nihil volui? an ipſe potius qui ſe credit *ſatis ſuis locis demonſtra-*
97 *viſſe*, bilis circuitum inter *modernorum inſomnia* eſſe ponendum, *nil contra circuitus leges, & animalem machinam deformius excogitari poſſe bilioſo hoc motu circulari, ut vel Medicinae initiatis patet,*
98 imo vel *per lacteorum oſcilla* eſſe *diſſonam*, *non poſſibilem*, *morboſam circulationem bilis*; cum ipſe tamen in Oratione VI. (*m*) inter *eximia* quae *in liquidis omnibus animalis partibus, earumque itineribus oggerere valuit modernorum ſolertia, circuitum univerſalem* diſerte laudaverit ipſius *Bilis*, haec etiam ſubjiciens: *ut ſane cultiorum Medicorum neminem ad nitidos hos dies praetereat, nullum Humorum Hominis immotum degere; quemlibet à propriis fontibus circumvagum ad unam aut plures partes corrivari; ab hiſce ad fontes reſtitui, novosque gyros aggreſſum, motuum perennitate recreari.* Quod tamen *ad expletam* attinet *bilis ſecretionem à ſanguine etiam*
66 *ante adventum ſuum in hepar*, haud ſatis ſcio an quod Gladbachii verbis exponitur, *idem* alii quoque *obſervaverint*. Certe laudatus Th. Cornelius (*n*) neque ea, quod ſciam, ſe ipſum obſervaſſe, ſcri-

(*l*) Adv. III. pag 46. (*m*) Pag. 47. (*n*) Prog. 6.

ſcripſit, neque aliud ſcripſit, niſi *ſanguinem juxta portas jecoris eſſe ſubamarum.* De hujus autem rei *veritate* & ſe *dubitaſſe* Praecl. Fantonus (*o*) ſignificat, & Ampliſſ. Lanciſium haud aliter ſibi dubitationem ſuſtuliſſe, quam indicando, oportere venam cavam ſupra jecur in vivo cane obligare, ut duas circiter poſt horas ſanguis in vena portae *obſcurè amaricans* inveniatur; ni haec fiant (quae num ſecundum naturam noſtris in corporibus fiant, omnes vident) *tantam bilis quantitatem, quae lingua diſtinguatur, haberi non poſſe.* Atenim Provocator cl. rem fortaſſe extra omnem dubitationis aleam poſuiſſe ſe, credet, *obſervatione Realdi Columbi qui Romae* 191
in ipſamet vena portae Cadaveris Sancti Ignatii tres calculos bilioſos invenit; ut habetur ex vita ejusdem Sancti. Verum quaſi una dumtaxat haberetur, quo Auctore non addit; cum ego praecipuis inſpectis quatuor quae vel accuratius, vel certè copioſiùs a Petro Ribadenera, Jo: Petro Maffejo, Daniele Bartholo, & Vigilio Nolarco ſcriptae ſunt, in nulla tamen, iſtos calculos *bilioſos* fuiſſe invenerim, neque in ipſius Columbi libris (*p*) alia unquam legiſſe meminerim, niſi haec: *Lapides autem innumerabiles penè hiſce manibus extraxi, inventos in renibus, colore vario, in pulmonibus, in jecore, in vena portae, ut tu tuis oculis vidiſti, Jacobe Bone, in Venerabili Egnatio Generali Congregationis Jeſu.* Quid? quod num reapſe in vena Portae fuerint, non immerito dubitari, adhuc poteſt (*q*)? Veruntamen haec non eò pertinent ut oppugnem quae in Adverſariis me praeterire, profeſſus ſum; ſed eò dumtaxat ut intelligatur, quam facile Provocator cl. quaecunque ſibi favere, aut ad id de quo ſcribit, pertinere, credit, ſine dubitatione arripiat, & ſine diligenti examine pro certis, atque exploratis ſcribat; velut illud quod, tanquam ſibi ab Amiciſſimo, & Praeſtantiſſimo Vi- 51
ro Jacobo Cicognino Regio Medico, & Conſiliario narratum, litteris mandavit: *innotuiſſe praeceptori quondam ſuo Bononienſi Bilem artificialem naturali ſimillimam fabricare ex multo oleo communi cum quadam portione cineris cujusdam, & quodam acido.* Et tamen ego qui iisdem olim cum Doctiſſimo Viro Bononiae Praeceptoribus uſus ſum, ex illo ipſo Doctore unà audivi, non *ex oleo communi*, non ex *cinere*, ſed ex oleoſo quodam, ex acri quodam, ex acido quodam, ſingulis ad certum quoddam pondus commixtis, poſſe illud confici, id quod depoſito quovis pignore contendam; no-

(*o*) Anat. Diſſ. 6. (*p*) De Re Anat. l. 15. (*q*) Vid. Epiſt. I. Art. 49. & 66.

noſtrum quoque ex Cicognino audiviſſe quanquam multo aliter at-
que audivit, deinde edidit; quantum enim alterius vel in loquen-
do diligentiam, tantum alterius vel in ſcribendo negligentiam ſpe-
ctatam habeo; neque injuriam homini facio qui ſupra ſe *properan-*
924 *ter ſcribere*, confeſſus ſit, Quid? quod in iis quae per ſe vidit,
& rebus quidem anatomicis, ſcribendis, in iis, inquam, ipſis us-
que adeo negligens eſt, ut ingentem in Nobili Cive meo [Geor-
gio Marcheſio] Meſenterii tumorem pto tumore Omenti deſcribat.
377 *Similem*, inquit, *ipſe deſcripto carcinomatoſum Omenti affectum*
in Nobili Forolivienſi cum cl. piae memoriae Valſalva Bononiae vi-
debam & caet. At vero in accurata, quam Valſalvae ipſius Prae-
ſtantiſſimi manu exaratam habeo, ejusdem affectus deſcriptione
haec lego: *Ma ciò che aveva lo ſconcerto, era il Meſenterio,*
dalla corporatura del quale tutta detta mole pendeva. Era queſta
coperta in tutta la parte antica del baſſo ventre dall' Omento, il
quale eraſi attenuato, ed in molti luoghi lacero. Separato l'Omen-
to, reſtò alquanto più in viſta il tumore, la di cui mole circondata
nel miglior modo che ſi potè, moſtrava di potere aſcendere al peſo
di venticinque libre: caetera in Poſthumis, in quibus apparandis
nunc totus ſum, Valſalvae Obſervationibus adjiciam. Sed quid
majorem oſtendere negligentiam poteſt, quam *Epiſtolicae Diſſerta-*
tioni haec adſcribere: *Taurinorum Auguſtae Pridie Nonas Februa-*
838 *rii* 1719; & in ea tamen de Ampliſſ. Lanciſio jam mortuo verba
facere, quem non niſi proximo inſequente anno amiſimus? Hoc
certe iterum ad memoriam revocat Curionem illum (*r*) cujus M.
Brutus vix credebat *tantam fuiſſe oblivionem in ſcripto praeſertim,*
ut ne legens quidem unquam ſenſerit ſibi aliquid, huic ſimile, ex-
cidiſſe, & *ne in ſcripto quidem meminerit quid paulo ante poſuiſ-*
ſet.

68. Reliquum eſt; nam caetera expendimus ſupra; ut quid Pro-
1082 vocator reponat ad ea videamus quae a nobis animadverſa ſunt in
illis verbis, unde *luculentam confirmationem* haberi dicebat ſuae de
ſecretione ſententiae: *Breviſſima omnium*; ſic enim ſcripſerat;
via eſt à corde ad renales glandulas; ac nullis pene flexuoſitatibus,
anguliſve praeter majuſculum unum, emulgenti, & Aortae in-
terpoſitum, externè divaricata, internè autem ſeu in viſceris
corpore compendioſa eſt, & directa, uſque ad ſecretionis locum,
ac vix in aliquot ramulos diſpertita. Primum in nova Editione
ſua-

(*r*) Vid. Cicer. de Cl. Orat.

ſuaviter eximit illud *omnium* ex loco ob hoc potiſſimum verbum a me *impugnato* , contra atque in Praefatione magnifice jactat. Id 67 vero omnibus argumento eſſe debet , ipſum quoque ex iis quae objecimus, & ſupra jam ſatis vidimus, errorem ſuum cognoviſſe ; quanquam, ut ſolet, hic dictitat, ſe *ſuperiùs & alibi contrarium ſatis demonſtrare.* Et ſane , ut flexus praedicet coronariarum arteriarum; nunquam perſuaderi mihi poteſt, vel ipſum credere, ſe inventurum aliquem qui ipſi credat , eos flexus ad cellulas adipoſas, (ut brevitatis ſtudio de his tantum dicam) in ipſa cordis baſi prope initium coronariarum ſitas , tot tantoſque eſſe , ut viam omnem ſuperent, quae ab eadem baſi per Arteriae magnae truncum primùm aſcendentem, deinde deorſum inflexum ad emulgentes uſque, imo ad ipſas uſque *renales glandulas* intercedit. Sed quoniam hanc *breviſſimam* eſſe *omnium* , haud amplius contendit, verbo *omnium* diſſimulanter deleto; verba reliqua nondum deleta, ſed in alia, opinor, Editione delenda , quî tueatur, videamus. Hanc totam eandem viam a corde ad renales glandulas *nullis penè flexuoſitatibus , anguliſve praeter majuſculum unum emulgenti , & Aortae interpoſitum externè divaricatam* eſſe, dixerat. Ego vero primum objeci : *angulum hunc eſſe ferè ex maximis.* Quod objectum *quid hîc faciat* , ſe *certè* ait *non intelligere ;* quaſi non eſſet longe manifeſtiſſimum , 1083 hîc facere, ut omnes intelligant, qui angulus *ſit ferè ex maximis*, eum non fuiſſe ita extenuandum , ut *majuſculis* dumtaxat diceretur. Neque vero magis intellexit (ne ; ut ipſe diceret ; ego quoque dicam, *finxiſſe non intelligere*) quo pertineret id quod a me ſecundo loco objectum eſt. Objeci autem , alibi ipſum agnoviſſe , & ſcripſiſſe: *reſiſtentiam eo notabilem eſſe in trunco Aortae ſuper aliam quamcunque arteriae partem , quò arcus ejuſdem canalis non longè a corde notabiliter auctus fluentum ſanguineum ſubitò , & violenter inflectit.* Ipſe vero hanc tantam flexuram non modo non negat, imo ipſam, ejuſque vim in *obſiſtendo impingentis liquidi velocitati* hoc in loco extollit : quae omnia mirifice pro me faciunt. Cum enim haec *in acutiſſimum , ut hic ait , angulum flexura* , cum haec tanta *ſuper aliam quamcunque arteriae partem reſiſtentia* non ſint cum illo ad emulgentes angulo comparandae ; ſint autem profecto in illa ipſa qua de agimus , *à corde ad renales glandulas* via; quo unquam modo ipſe potuit, eandem illam viam dicere

(r) Vid. Cicer. de Cl. Orat.

dicere *nullis pene flexuoſitatibus* , *anguliſve* , *praeter majuſculum unum* , *emulgenti* , *&* *Aortae interpoſitum* , *externe* eſſe *divaricatam?*

69. Sic ea defendit quae de iſta via extra renes ſcripſerat. Videamus, num tueatur melius quae de eadem intra renes affirmaverat: *compendioſam* videl. *eſſe ac directam uſque ad ſecretionis locum* , *ac vix in aliquot ramulos diſpertitam.* Oppoſui omnino adverſantem anatomen Malpighianam, ut a Praecl. quocum diſputabam, Mangeto *infra*, quod ibidem diſerte dixi, propoſitam. Quid Provocator? *Ego*, inquit, *fateor haec Mangetum a cl. Malpighio in Anatomico Theatro exſcribere.* Satis hoc mihi eſt; nunquam enim cum alio diſputatio mihi fuit quam cum ejuſdem Theatri Cel. Auctore, qui quod ego oppoſui, idem ipſe pro vero proponebat. Cum tamen Figuras quoque Praecellentium aliorum Virorum, ac nominatim Ruyſchii, & Euſtachii ſubjecerit, in iiſque Provocator
1084 cl. effugium quaeritet; num ſic evadat, quaeſo, attendamus. Primùm in Cel. Ruyſchii Figuris, quae Tab. LXIV. repraeſentantur, dictitat, *renalium omnium in homine arteriarum tum externas, tum internas occurrere diſtributiones:* quod quidem tam a vero alienum eſſe, quam quod alieniſſimum, conſtat; neque enim Ruyſchius in animo habuit, aut habere potuit alias iis in Figuris arterias oſtendere, quam quae in renum ſuperficie, aut ea in ſectione apparere poſſent. Quomodo ergo *omnes* oſtendit? aut quomodo illam hic oſtendere diſtributionem potuit, quae ut appareret, alia diſſectione opus erat; quo videlicet modo arteriae humanos renes ſubeuntes, intra hos dividi primum incipiant, deinde aliis ramis obviam euntes, in arcum curventur, tum ab hoc arcu prodeuntes, in rete quoddam implicentur, & non intra lobulos, ut bene apparere hic poſſint, ſed inter lobulos, ad renum uſque ſuperficiem excurrant. Haec tamen diſtributio illa eſt quam Malpighius obſervavit, noſque objecimus. Ruyſchius autem, ut de hac ſibi laborandum non putavit, ſic eam porro diſtributionem oſtendere dumtaxat agreſſus eſt, quam in arteriolis jam ad ſuperficiem renum a Malpighio deductis, dum ulterius pergerent, animadvertit. Has Malpighius dixerat, quod & nos poſtremo loco objecimus, *ab extima ſuperficie aliqualiter ad latera reflexas, tandem interius terminari, & harum ſpecioſam ſobolem immiſſum atramentum perbellè deſcribere.* Huic autem deſcriptioni Figurae non repugnant Ruyſchii, quae & per eam ſuperficiem, & ab hac introrſum illas ad latera

re-

reflexas, ſive ſerpentino inceſſu eleganter pergentes exprimunt; imo longae illi, & implicitae priori Malpighii diſtributioni, quam minime, ut indicavimus, tollunt, ea addunt quae contra Provocatorem cl. vehementer pugnent, dum ob oculos ponunt, uſque adeo arterias in renum ſuperficie inflecti, ab hac introrſum ſic retorqueri, & per non modicum adhuc tractum ita convolvi, ut exercitatiſſimus, ſi quis alius, in arteriolarum inceſſibus explorandis ipſe Ruyſchius, de his ſuis Figuris verba faciens (*a*) teſtetur, *vaſa ſanguinea tam mirifice hic eſſe contorta, & circumvoluta, ut nuſquam reperire ſit in toto corpore, ut hic Fig. 2. & 3. exhibetur.* Et tamen Provocator (qui cum hiſce Experientiſſimi Viri verbis, 10. 73
nunquam, opinor, ſua illa de renum, & adipoſae eorum tunicae vaſis comparavit) quaſi hae ipſae ſibi plurimum faverent Figurae, non dubitat ſcribere: in Fig. 6. (quae eadem ac illa 3. eſt, ut conſtat etiam ex Prodromo Theſauri VI.) in illa, inquam, *praecipuè obſervare eſſe, inſignem illam à centro ad uſque ſuperficiem hujus viſceris ſanguineorum vaſorum directionem, atque breviſſimum trajectum*: quibus in verbis quid magis mirer, haud facile reperio, num peritiam in exiſtimando, *a centro ad ſuperficiem* eas arterias deduci, quae manifeſtè, ut decreſcens earum craſſities quo magis ad centrum accedunt, demonſtrat, a ſuperficie ad centrum feruntur; an veri ſtudium in affirmando contra ipſius Figurae fidem, *inſignem directionem, atque breviſſimum trajectum* in illis ipſis arteriis quas cogitur mox confiteri *vermicularem illam, hoc eſt uſque adeo contortam, ſervare habitudinem.* Quid? quod cum in ead. Theatri Tabula, Figura 4. extaret, a Ruyſchio idcirco additu (quod diſerte ab ipſo moniti ſumus, itemque a Theatro monemur) *ut reptatus vaſorum, praeſertim ſanguineorum, luculentius quam in praecedenti Figura, videri poſſet*; non hanc *praecipuè*, ut par erat, Provocator cl. ſpectari juſſit, quae dici non poteſt quàm inflexas arteriolas monſtret, & quàm contortas; ſed contra illam ſe legit in qua, ob aliam rem oſtendendam, ſibi primum ſatisfacere Ruyſchius non potuerat, & in qua inſuper ſcalptores Theatri ne tot quidem flexus, quot Ruyſchius pinxerat, deſcripſere. Sic igitur ipſi favent hujus Figurae. Quid autem de illa dicemus, in qua Euſtachius, quantum ejus ferebant tempora, ita illam alteram de qua primo loco diximus, arteriarum diſtributionem a centro ad ſuperficiem uſque renis adumbravit, ut neque diviſiones plures, neque

(*a*) Theſ. Anat. III. n. 41

que dum ſibi mutuo obviam eunt, arcus illos Malpighianos praetermiſerit, additurus pro ſua diligentia etiam reliqua, ſi ita injiciendo, ac vitra adhibendo, ut Malpighius fecit, ea retegere potuiſſet. Quae certè omnia quicunque attenderit, atque inſuper Provocatoris verba non ignoraverit, extollentis alibi (*b*) tanquam *nobiliorem* Euſtachii *inventorum partem*, *vaſorum renalium arcuationes & mirificos plexus*; idem non poterit alia ipſius Provocatoris verba non mirari, hic jactantis, in ea Euſtachiana Figura „non tantos *arcus*, *retia*, atqua ad *latera flexuras* in his ſangui„ducis vaſis exporrigi, ſed plurimam à truncis ad totum viſceris „ambitum directionem, atque breviſſimum iter;„ quaſi vero aut *arcus* illi non ultro in oculos eam Figuram inſpicientium incurrerent, qui alicubi vel tres, alius alii ſuccedentes, cernuntur, illam *anfractuum & arcuum cumulatiſſimam rationem*, adeo in meſenteri-
1063 cis arteriis inculcatam, aemulantes; aut reliqua ab iis temporibus requiri deberent quae auxiliis ad ea retegenda opportunis deſtituebantut; aut rectiſſima, & breviſſima omnino via picta eſſet, quam Euſtachius ipſe in ejuſdem Figurae explicatione in quatuor vel quinque ſciſſam *ramos* eſſe, ait, *qui in multos alios rurſus diviſi*, —— *vario modo diſpenſantur*, *ac invicem permixti uniuntur*, *& denique in tenuiſſimos*, *viſumque propemodum fugientes ſurculos ceſſant*; aut tandem ibi ad ſuperficiem revera ceſſarent, non per eam mirifice intorquerentur, introrſum deinde reflecterentur, atque ita inflexi, convolutique verſus illam unde venerant, partem redirent, quemadmodum in iis ſaltem ad quas ipſe modo provocaverat, Ruyſchii Figuris oſtenditur. Quae omnia cum ita eſſe, omnes perſpiciant, non eſt profectoopus ut doceam, quàm Ruyſchii, Euſtachiiquè, a Praecl. Mangeto additae, Figurae illi faveant qui, ad ſententiam confirmandam ſuam, affirmare non dubitaverat: arterioſam intra renes viam *compendioſam* eſſe, *ac directam uſque ad ſecretionis locum*, *ac vix in aliquot ramulos diſpertitam*.

70 Quanto autem minus conjecturis, quam obſervationibus fidendum eſt, tanto minus movere nos debet quod porro conjicere nititur ex quodam experimento, praeſertim cum Mangetus (*c*), quocum noſtra erat diſputatio, contraria prorſus Malpighii experimenta ſine ulla dubitatione propoſuerit; Thomas autem Bartholinus libro I. *Anatomes quartum renovatae* capite 17. ſcribat: *flatum*

(*b*) Orat. I. pag. 18. (*c*) Theatr. Anat. Tom. I. pag. 400.

tum aut aquam immiſſam, *per emulgentes quidem fluere*, *per tubulos autem* (*ureterum*) *non effluere* ; ſic enim Auctores, eorumque loca indicantur, non, ut ipſe ſolet, & hic facit ſic: *Bartholinus conſpexit*, ut neque de quo Bartholino dicat, neque de quo Opere, aut libro, intelligas, ſi forte velis quae omnino contraria ex Bartholino profert, conferre: quanquam id minus in hoc loco neceſſarium eſt, tum ob ea quae dicta ſunt, tum quia non unum eſſet quod poſſet ad contraria illa, etiam conceſſa, reſponderi. Poſtremo *optaret* cl. Provocator, ab iis qui forte Adverſaria non 1085
legiſſent, credi, me nihil prorſus attuliſſe unde id quod jure indicavi de ipſius *in re botanica uſu*, intelligi poſſet, cum ea tamen ipſius protulerim (*d*) verba, quae in nova Editione, contra ac 38
Praefatio pollicetur, ſuaviter mutare debuerit. Multo autem magis *optaret*, ſe nunquam ſcripſiſſe alia, quae uſque adeo, monentibus nobis, falſa eſſe intellexit, ut illa amplius in ejus *Hiſtoria* invenire non poſſimus. In illis exemplum eſt, quo ſuam *hipotheſim luculenter firmari*, praedicabat (*e*). *Vides*, ajebat, *lactea vaſcula tranſverſe ad angulos rectos*, *aut rectis parum diſſonos*, *cum fiſtula inteſtinali concurrere.* Vidi ego, quo ipſe modo deciperetur, extimum videlicet primumque illorum *concurſum* pro intimo atque ultimo, qui unus ad rem faciebat, perperam attendendo. Nunc autem *vellet* obtrudere, ſe concurſum intimum ultimumque attendiſſe, hac ſpe fretus quod ego rem ſub ſenſus non cadentem, *diſſimilem* atque ipſe dixit, *oſtendere* non poſſim. Neque interim videt, ut uno ſe ex laqueo expediat, in alterum ſe, & multo quidem omnibus manifeſtiorem, induere. Nam ſi *concurſum* illum intimum, ultimum, & ſub ſenſum non cadentem intelligebat; cur igitur, *Vides* ajebat? cur *luculenter* ſuam eo exemplo ſententiam *firmari*, pronunciabat, eo, inquam, exemplo „ſecretionis, quae „cum *ſenſibilibus* celebretur inſtrumentis, genuinum & modum *in*„*ſenſibilis* ſecretionis, hepaticae indigitare poſſet nobis? „Non igitur illos certos angulos ad *concurſum* intimum reprehendi, *quaſi quod diſſimiles oſtendere ipſe poſſem* ; ſed ob hoc ipſum quod oſtendi non poſſint, eoſdem tanquam *ſenſibiles*, *luculentos*, *videndoſque* ab omnibus in medium, *exempli*, imo *confirmationis* cauſa, productos reprehendi. Quae omnia ejus effugia cum *tam facile comprimantur* ; intelligere, etiam me tacito, per ſe poſſunt *cordati*, *ſolidaeque rei anatomicae Cultores*, me jure meritoque in *Adverſario*-

rum

(*d*) Adv. III. pag. 47. (*e*) Edit. I. pag. 37.

rum ora adſcripſiſſe: *Commenta quaedam de ſecretione animali, & ſpeciatim bilis, confutantur.* Neque ſane dubito, quin pari a nobis jure illud quoque adſcriptum intelligant: *Hepatis commentitia ſtructura confutatur:* qua de re infra videbimus. Interim de utraque quid cenſuerit Vir Celeberrimus Petrus Antonius Michelottus, cognoſcere omnes poterunt qui ejus doctiſſimam *de Separatione Fluidorum in Corpore Animali* Diſſertationem (*f*) inſpicient.

71 Animadverſionis XX. dimidium ferme perlegeram, priuſquam initelligere poſſem, quid haec tandem ad me pertineret.
1087 Quid enim ad me, quod cyſticae venae non invehant, ſed avehant ſanguinem a folliculo fellis? Nunquam ſane mihi venit in mentem ut id negarem; imo cum id agnoſcerem, non facile unquam, & ſic ſine ulla dubitatione *decreviſſem*, infra harum influxum, Venam Portae habendam jam eſſe pro arteria, quod cl. Provocator ſua, *ut moris eſt*, *poteſtate* decernit, eademque iis unis venis *ſpeciale privilegium* concedit, ut in Venam Portae, non amplius Venae, , ſed Arteriae munus gerentem, ſanguinem inferant. Hoc nimirum eſt contra *decretum*, & *Canonem* continuo peccare, ut quidpiam admirandum, quidpiam ſingulare, quidpiam *non* levis *momenti*, —— *quod hucuſque ab Anatomicis alto fuerit ſilentio repoſitum*, videri poſſit inventum, quod tamen qui mutationem officii in Vena Portae paulo altius incipere ſtatuant, in nihilum confeſtim redigant, nec fortaſſe injuria; quid enim tanti eſt, ut quidquam ab naturae conſuetudine alienum potius admittamus, quam iſtos ambiguos fines tantillo altius conſtituamus; nam aut in primum fere ſinus initium, aut infra hoc, in truncum ipſum Venae Portae, Cyſticae confluunt? Quid porro ad me illud alterum quod non minore conatu, neque paucioribus verbis agitur:
1088 *bilem ab arterioſo ſanguine in folliculi glandulis* non *ſecerni?* Quonam in loco *Adverſariorum* hoc affirmavi? qui nihil de me, ſed de Malpighio, & Ruyſchio diſerte ſcripſi (*g*): *portionem aliquam ejus bilis quae in veſicula continetur, ab iis Glandulis prodire, exiſtimarunt.* Quod igitur *gravem hanc*, ut vocat, *allucinationem facile delere* ſe *poſſe confidat;* per me licet; num vero etiam per alios, haud ſatis ſcio. Nam quod primum ait *arterioſum ſanguinem ad biliariam ſecretionen non deſignari*, *apud cordatos omnes in confeſſo eſſe;* vereor, ne, quantum ad hanc controverſiam attinet, ſe ipſum e numero *cordatorum* invitus expungat, qui, ut ſupra vidimus,

(*f*) pag. 225. & ſeq. 253. 325. & caet. (*g*) Adv. III. pag. 65.

mus, docuerit, portionem quandam, & *amarae* quidem, ac *magis ſpiſſeſcentis* bilis a meatus auditorii glandulis; &, quod conſequitur, ex arterioſo ſanguine ſeparari: qua ex re illud potius expectandum videbatur, ut argumentum peteret ad coniiciendum, non diſſimilis bilis portionem a cyſticis pariter glandulis ex non diſſimili ſanguine ſecerni, quae reliquae in folliculo bili affuſa, hanc hepatica *craſſiorem* quemadmodum *ut plurimùm* eſſe, confitetur, *&* 942
amariorem efficeret. Quod autem addit, *ligatis arteriis omnibus cyſticis* & caet. veſiculam tamen *nova multaque bile ſcatere*, hoc vero maximam bilis partem per eas glandulas non ſecerni oſtendit; nullam omnino portionem, non oſtendit. Atenim hae glandulae, inquit, *mucoſum illud, ſeu lymphatico-aqueum duntaxat emungunt ab arteriarum ſanguine, quod intimam cyſtis ſuperficiem obtegere, at-* 1089
que oblinire valet. Id vero eſt quod non dicere, & multo minus *innuere*, ſed demonſtrare eo magis oportet, quod a pluribus & experientiſſimis quidem Anatomicis minime agnoſcitur. Nam Ruyſchius (*h*); ut infra objicitur; *qualis* earum glandularum humor *ſit*, *cujus ſaporis & conſiſtentiae*, negat *expiſcari poſſe*; Santorinus (*i*) autem cum in nobiliſſima foemina id exprimeret, quod illae continebant, *bili prorſus ſimile* ait ſe inveniſſe. Ac neutrum quidem horum fugiebat iſta apud multos pervulgata, & protrita earum glandularum cum iis quae in urinaria veſica ſunt, comparatio, qua tantum nititur Provocator cl., ut affirmet, *jam luce clariùs*, *vel per ſolam rationem oſtendi*, *glandulas folliculi fellei bilis ſecretioni nullam operam impendere.* Attamen cum iſtam comparationem uterque commemorarint, in hanc tamen *luce clariorem* non ivere ſententiam; credo, quòd neuter eorum usque adeo perſpicax eſſe potuerit, ut *ALBIDAM illam in utriusque (BILIS, & urinae) veſicis mucoſam cruſtam* videret, *ALBIDAM*, inquam, illam cruſtam quam Provocator intra bilis cyſtim non dubitat ponere, cum mox agnoſcat, vel quae extra cyſtim ſunt, proxima inteſtina *bile valde ſuffuſa*, *atque ideo flaveſcentia plerumque viſi.* Quod ſi contra bilis *acredinem* (non amplius *acorem*) mucoſa intus cruſta veſiculam contendit debuiſſe muniri; quam, quaeſo, mucoſam cruſtam in exteriore facie eorundem inteſtinorum, *aliarumque finitimarum partium* contra iſtas bilis injurias opponet? quas quidem non cunctos pariter timere, ex verbis conſtat Graviſſimi

(*h*) Reſp. ad Epiſt. Probl. V. (*i*) Obſ. Anat. c. 9. n. XI.

viſſimi Bohnii, ſupra etiam ad XVI. Animadverſionem productis: *quamvis linguae deguſtantis, ratione amaroris, notabilem ſui perceptionem imprimat* bilis; *minime tamen ideo tali acrimonia, vel ejusmodi particulis gaudet, quae tactus ſenſoria afficiant, atque ſtimulent.* Poſtremo etſi *majores & crebriores per totum hepaticum ductum*, quàm in folliculo, *glandulas hujusmodi* eſſe, confirmat; non tamen hinc ſequitur, contra Malpighianam (*k*) conjecturam bilem ab ipſis non ſeparari; nihil enim quod hoc prohibeat, profert; imo potius ſequitur, non *illud duntaxat* (ut dicit, ſed non demonſtrat) *mucilagineum linimentum* ſecerni. Cur enim plus linimenti, ubi a minus amara, neque ita immorante bile, minus incommodi timendum eſſet? Certe ipſe paulo ante ſcripſerat, *in urinaria veſica —— ſubſidens lotium, ſuosque idcirco commodiùs aculeos exerens, majus etiam ad excipuli faciem munimentum*, quam in ureteribus, *depoſtulare.* Quae omnia cum ita ſint; haud ſatis videre me, fateor, cur in Viros tot Praeſtantiſſimos, qui in contraria ſententia ſunt, *juvenilem* etiam hac aetate *diſplodat igniculum*, hac interrogatione longum ſuum concludendo ſermonem:
1090 *cur tam inſulsè, tantoque Tironum praejudicio quis adhuc pronunciaret, in glandulis fundi folliculi fellei bilem, non illam neceſſariam mucilaginem, ſecerni?*

72 Sed haec alii viderint: ego ad ea jam transeo quae ad me pertinent, vel ut melius dicam, quae ad me pertinere, usque adeo cl. Provocator exiſtimat, ut haec fidenter quaſi in ſummas me coegiſſet anguſtias, ſubjiciat: *Ex his quae nos hactenus diſcuſſimus, perpendat*, inquit, *paulíſper, ſi lubet, divinetque candidus, doctusque Lector, quonam itinere bilem in felleum humanum folliculum importare valeat Cenſor noſter cl.* Mihi vero inanis haec divinandi in re apertiſſima ſolicitudo conſimillima videtur comicae illius ſolicitudinis, & admirationis quam in Demiphone, opinor, expreſſit Terentius (*l*).

—— *quid mihi dicent, aut quam cauſam reperient?*

Demiror. ad quae Geta haec continuo reponit:

—— *atqui repperi jam. aliud cura.*

Quis enim Lectorum eſt, non jam dico *doctus*, ſed qui dumtaxat latine ſciat, qui jam non norit quod ſupra etiam ad Animadverſionem XIII. oſtenſum eſt, *graviſſimè hallucinari* Provocatorem cl., non dubitantem, me in Adverſ. III. Animad. 25. *denegare*, *bilem ex*

(*k*) De Lien. c. 6. (*l*) Phorm.

ex hepatico ductu per cyſticum in folliculum deſcendere, cum id
tantum ſcripſerim (*m*) Recentiores „ bilem ab hepate ad inteſtinum
„ deſcendentem *pene totam* divertere in cyſtim ita *indubitabile*, ut
„ ipſe poſtea dicit, non exiſtimare. „ Longe enim aliud eſt, nega-
re, eſſe *indubitabile*, quidquid bilis ab hepate verſus inteſtinum
deſcendit, id *pene totum* in cyſtim digredi; & *denegare bilem ex
hepatico ductu per cyſticum in folliculum deſcendere*. Itaque tem-
pus, chartas & *atramentum conſumpſit*, & perdidit, qui haec non
intelligens, magno hactenus conatu annifus eſt *refugium illud* (ſic
enim putat) & *aſylum* ad cyſtis glandulas mihi praecludere, quaſi
oratorio, cujus ipſe optimus artifex, & judex eſt, *ſtylo* illud a me
unquam eſſet petitum, aut ſi eſſet, omnino id ipſe jam praeſtitiſ-
ſet quod jactat: *Jam igitur biliaris cyſticarum glandularum ſecre-
tionis commentum (ex quolibet hoc fautore proficiſcatur, & quae-* 1092
*libet ſit fautorum Auctoritas, quà niti Cenſor cl. ſtudet) ſatis ſu-
perque exploſimus*. Io triumphe! de quo alii, ut diximus, vide-
rint, quemadmodum & de iſto alio, qui continuo canitur, at de
quo Viro? de Experientiſſimo, Diligentiſſimo, Celeberrimo Se-
ne, & Profeſſore Ruyſchio: *hoc jam de titulo*, inquit, *figura
Ruyſchii nullo pacto aequiparanda eſt cum mea*. Supra autem, poſt-
quam renalium ſanguiferorum vaſorum Icones Euſtachii, & Ruy- 1084
ſchii perpenderat, nonne pariter haec adſcripſerat: *Ex quibus qui-
dem omnibus, donec in univerſali noſtra Anatomica Hiſtoria genui-
nam renalium ſanguineorum canalium diſtributionem aperire ali-
quando ſtudeamus, ſatis abundè liquet & caet.*

73 Sed quorſum haec de eo potiſſimum Auctore cujus ex Figu-
ris *plurima*, & in iis quaedam difficiliora, etiamſi non faſſus eſſet,
ipſum tranſtuliſſe internoſceremus ad ſuam illam maximam exor-
nandam? Nimirum quia ego ſcripſeram (*n*): *Ex* ea Cyſtis *Figu-
ra, ejusque Explicatione intelligere omnes poſſe, de iis glandulis,
quas olim Malpighius in ſuilla, & ovilla veſicula obſervaverat,
quid Ruyſchio videatur*. Verum quid neceſſe erat iſtam Figuram
uſque adeo abjicere atque contemnere; quando ex ea, qualitercun-
que in ea glandulae oſtendantur, ſemper tamen intelligitur, qua-
les ipſae viſae Ruyſchio ſint, certeque viſum huic eſſe id quod
ego viſum eſſe contendebam, illas glandulas eſſe ponendas. Haec
enim continuo ſubjiciebam: *Nimirum ab ſummis duobus hiſce A-
natomicis* (Malpighio, & Ruyſchio) *vel aliud agentibus, eae
glan-*

(*m*) Adv. III. pag. 52. (*n*) Ibid. pag. 64.

glandulae jam olim fuerant luculenter propoſitae, de quibus Hiſto-riae Hepaticae Auctor in prolixo, & eâ inſcriptione ornato opere vix obiter fecit mentionem, & iis quidem verbis, ut cùm utrùm ipſe admittat, ignores, tum illud certe ſatis intelligas quod addit: „*Bilem per haſce glandulas ſecerni, ridicula eſt aliquorum confabu-* „*latio.* „Quid ipſe ad haec? Meam fidem haud obſcure in du- „bium vocare non veretur: „Viderit, inquit, ingenuus Lector, „an ipſe *in prolixo meo Hepaticae Hiſtoriae opere vix obiter* de his glandulis *mentionem fecerim, & iis quidem verbis, ut, utrum ad-mittam ignores.* Faciamus igitur quod ipſum facere ad me convin-cendum oportebat, neque *taedeat ſua ipſa ſuper hac re verba omnia hîc exſcribere.* Num alia in prima Editione ſunt quam haec, quae & in hac nova retinuit illic, ubi de cyſtis tunicis ſermonem habet?
101 *Qui* (moderniores) *quartam* (tunicam) *addunt, inter nerveam, & muſcularem collocant, eamque glanduloſam vocant, glandulis ſcilicet numeroſiſſimis obſitam, per quas muccoſum illud tranſcoletur, intimam indè hujus burſulae faciem totam inveſtiens. Bilem per haſce glandulas ſecerni, ridicula eſt aliquorum confabulatio.* Ipſe vero qui hanc *ridiculam* eſſe *confabulationem*, pronunciat, de his glandulis utrum ſint, quales, & quantae ſint, & quid vere agant, ipſe, inquam, ibi quid cenſet? Quid addit de ſuo, unde intelligamus, num *moderníoribus* illis has ponentibus, & muci ſecernendi offi-cium aſſignantibus, adſtipuletur, an repugnet? quid, inquam, addit? Ne verbum quidem. Sed *de hiſce omnibus*, aliiſque *ulte-riora non afferre ſe*, dicit, *prout largiſſimè ab anatomes Hiſtoricis VENDITATA; ideoque hîc ſupervacanea.* Itaque ſermone omiſſo, in quem obiter inciderat, de harum glandularum *exiſtentia*, & of-ficio, protinus ad tunicas de quibus loqui inceperat, redit. Quid igitur aliud eſt *vix obiter de his glandulis mentionem facere, & iis quidem verbis ut utrum admittantur, ignores*, ſi hoc non eſt? Contra, Malpighius, & Ruyſchius non in prolixa aliqua Hepa-tica Hiſtoria, ſed aliud agentes, ille videlicet in Exercitatione de Liene (*o*), hic in Figura, & Explicatione, ſubjectis Reſpon-ſioni ad Epiſtolam Problematicam V. in qua plura, & varia a Frentzio quaeruntur, eas jam olim glandulas luculenter propoſue-rant. Quid ad haec? *In explicatione*, inquit, *illius Figurae Ruy-ſchius nullam prorſus biliaris in his glandulis ſecretionis mentio-nem inſtituit.* De hoc poſtea videbimus; nunc illud primum agi-

(*o*) cit. cap. 6.

agitur, an iis quas nos conjunctas objecimus, *Figura ejuſque Explicatione* eas glandulas Ruyſchius luculenter propoſuerit. De ipſis ita, ut pareſt, conjunctis ſilet. De Malpighio vero quid reponit? Illud primum *ab ingenuo Lectore* videndum dicit, *an ſatis a Malpighio* ibi *probatum ſit* „*portionem aliquam ejus bilis, quae in veſi-* „*cula continetur, ab hujus glandulis prodire.* „Ita eadem ſemper chorda oberramus. Non hoc, inquam, primo hoc loco agitur; ſed an Malpighius eas glandulas luculenter propoſuerit. Verum ne illud quidem ſibi videndum *ingenuus Lector* cognoſcit, an *ſatis a Malpighio probatum ſit*; neque enim unquam id dixi, ſed hoc dumtaxat (*p*): Malpighium *portionem aliquam ejus bilis quae in veſicula continetur, ab iis glandulis prodire, exiſtimaviſſe, ex ejus de Liene Diſſertatione ſatis conſtare.* Quid ergo videndam rem *ſuaviter* mutat? Cur hoc exiſtimaviſſe Malpighium, ex ea Diſſertatione ſatis conſtare, non probat? niſi forte id credit ibi ſe probare, ubi addit: „hinc demum modeſtus Auctor *vix tantùm probabi-* 1093
„*lia* adducere fatetur. „quo in loco vere ego poſſum dicere,
„quod immerito ipſe alibi ſcripſit, illud *vix* multa quidem indu- 1058
„ſtria fuiſſe a noſtro cl. *Provocatore* in hunc textum intruſum. „Nam Malpighius ibi quoque, ut ſolebat, ea *modeſtia*, quam omnes laudare video, paucos imitari, quae exiſtimabat ipſe, ut *probabilia* propoſuit; non tamen ut *VIX TANTUM probabilia*, quarum duas priores voces etſi, ut Malpighii, alia litterarum forma ſcriptas conſpicio, apud ipſum tamen in toto eo loco non invenio; imo haec diſerte, & aſſeverantiùs quam ſoleret, ſcripta invenio: *Altera portio conſtitutiva bilis, craſſiuſcula tamen, NISI VERIUS DICERE VELIMUS alteram bilis ſpeciem, ex his, quae poſt diutinos labores deprehendi in ſuilla, & ovilla veſica probabiliter evomitur à minimis glandulis miliaribus per tunicam biliariae veſicae diſperſis, ad quam arteriae deſinunt.*

74 Atenim experimenta, inquit a Malpighio producta id *non probant; —— ſed ſolum aperiunt, hepaticam bilem in folliculum tranſlatam*, „*ibidemque ſtabulantem longaeque morae potitam, novis inductis internis motibus, aqueis evaporatis ſubſtantiis, atque aſperioribus exaltatis particulis, ex dilutiori (ut fuerat in hepaticis ductibus) pallidiori, ac ſuaviori craſſiorem, colore ſaturatiorem, amariorem, atque acriorem evadere, quod quidem ab omnibus admittitur. Imò*. . . . Sed alia non eſt

(*p*) Adv. III. pag. 65.

eſt opus exſcribere, tum ne in multo longiorem divertamus ſermonem, quaerentes, num is qui improbat, ſatis ipſe perceperit, cur illa a Malpighio eo in loco addantur; tum quia neque illa, neque iſta quae exſcripſimus, ad controverſiam noſtram faciunt, quae minime illa eſt, an jure id Malpighius exiſtimaverit, ſed haec dumtaxat, an id exiſtimaverit. Cur igitur iſta exſcripſimus? Ut ſic in tranſitu conferri poſſent cum aliis quibuſdam quae idem Provocator cl. ſupra ſcripſerat: videlicet ſe *in juvenis mulieris; febri*
942 *acutâ denatae cadavere bilem cyſticam —— tum multò tenuem, ſeu hepatica non craſſiorem deprehendiſſe; tum nullo modo amaram, imò ad quendam dulcorem diſpoſitam, hepaticâ interim ſatis amaricante bile. Breviori* autem *forſitan folliculari morae fuiſſe hoc phaenomenon imputandum*. Nimirum ipſe qui illationes Malpighii improbat, non intelligit, *breviorem* in folliculo *moram*, ne amarior bilis hepatica evadat, praeſtare forſitan poſſe; ſed ex *ſatis amaricante* ut *nullo modo amara, imo ad quendam dulcorem diſpoſita evadat*, facere non poſſe. Quid ergo praeſtitiſſet dicere? Non *breviorem* dumtaxat *moram*, ſed comixtionem fortaſſe cum multo ex illo ſuo *lymphatico-aqueo* glandularum cyſtis humore, vi morbi minus mucoſo reddito, in ejus *phaenomeni* cauſa fuiſſe. Sic aliquid ſaltem commentus eſſet quod cum aliis ſuis, qualia haec cumque ſint, placitis magis cohaereret. Sed ad graviora, & in viam redeamus. Neque, inquit, Malpighius, *ut Ruyſchius per ſuam figuram inſtituit, memoratas glandulas in homine, ſed in ſuilla, & ovilla veſica fellea duntaxat proponit; ut ideo falſum ſit „ ab ſummis duobus hiſce Anatomicis, vel aliud agentibus, eas (ſeu eaſ„dem) glandulas jam olim fuiſſe luculenter propoſitas*.„ Tandem aliquando objecit aliquid, quod ſi minus ad rem faceret, at ſaltem facere videretur. Videretur, inquam, nam cum diſerte ipſemet dixerim (*q*) eas glandulas *Malpighium in ſuilla, & ovilla veſicula obſervaviſſe*; quo unquam modo ſuſpicari poteram, fore, qui *obtruderet*, me ab ambobus illis Anatomicis *eaſdem* glandulas dixiſſe propoſitas. *Eas*, inquit, *ſeu eaſdem*. Ego vero multo potiori jure, quam ipſe alibi illa *iſta ipſa*, affirmare poſſum „bina haec
923 verbula *ſeu eaſdem* ab *ipſo Viro* hic loci creata eſſe, & verbulo *eas* ad cenſurae locum ſuperaddita: & ut ſuper hoc *ſeu eaſdem* tota ob„jectionis ratio ſita eſt, ita hoc idem *ſeu eaſdem* in illa mea *Ani„madverſione* me ponere, neque per ſomnium cogitaviſſe, ut vide-

(*q*) Ibid pag. 64.

dere eſt. „ Quod ſi pro *eas* nihilominus velit ipſe *eaſdem* accipere ?;
non *eaſdem* humanas , ſed *eaſdem* cyſticas intelligat , quas ſi alii ,
vel in beſtiis dumtaxat cognitas , aliud agentes , propoſuerunt ,
quanto magis in homine jam notas , ipſe diſerte agnoſcere , &
proponere debuiſſet, qui *Hiſtoriam Hepaticam* perſcribebat.

75 Illud ſequitur multum me *aberrare à vero* , *putantem Sylvii*
ſectatores aſſerere , *Bilem per cyſticas glandulas ſecerni*. Verum me
id *putaſſe* , mea certe ſcripta non oſtendunt. Scripſerat cl. Provo-
cator , quod ſupra vidimus : *Bilem per haſce glandulas ſecerni* , *ridi-* 101
cula eſt aliquorum confabulatio. Adſcripſi ego (r) , *Qui humaniſſi-*
mus (ne vero nomine appellarem , quod gravius tuliſſet , quàm ni-
hilominus hoc ferre videatur) *Qui humaniſſimus* , *inquam loquendi*
modus quàm gratus ſit futurus , *haud ſcio* , *non modo Sylvii ſectato-*
ribus , *de quo fortaſſe ille intellexit* , *verum etiam aequis aeſtimatori-*
bus Malpighii & Ruyſchii , *quibus illa eadem verba non ſatis cavent*.
Quid igitur aſſererent *Sylvii ſectatores* , non dixi , imo vero ne quid
Sylvius quidem : hoc dixi , ipſum *de Sylvio fortaſſe intellexiſſe* ; id
autem dixi , propterea quod non multis poſt illum *loquendi modum*
interjectis verſibus haec ſubiici , animadverti : *Quod autem in mem-*
branarum Cyſtis *poroſitatibus machina ſedeat* (*ut ſupra*) *ſecretoria* 101
bilis à ſanguine —— *nonne ſunt vaniloquia* , *homini caeterùm vene-*
rando jam ſuperiùs commemorato imparia ? *fabellae* , *inquam* , *&*
caet ? ſcilicet cum illud *ut ſupra* cum primo illo *loquendi modo* con-
ferrem , hos autem alteros conſimillimos *loquendi modos* , ut libri
ora diſerte ſignificabat , erga *Sylvium* adhiberi cognoſcerem , Pro-
vocatorem quem non nimis ſane diligentem eſſe in iis legendis
Auctoribus quos redargueret , ſciebam , *de Sylviò fortaſſe* in priore
quoque loco *intellexiſſe* , viſus ſum mihi haud injuria poſſe ſuſpica-
ri. Nunc ille negat ; ego mihi gratulor , non affirmaviſſe , ſed
fortaſſe , ut videbatur , dixiſſe ; ipſi profecto non gratulor , qui
fateatur neceſſe eſt , non in eundem dumtaxat , ut ego ſuſpicabar ,
Sylvium , ſed & in Sylvium , & in alios praeterea Celeberrimos
Doctores iſtiuſmodi *loquendi modis* inſurgere ſe voluiſſe. Et ſane
tunc ipſe animadverti , priorem *loquendi* , qui plures reſpiceret ,
modum Malpighio , & Ruyſchio *non ſatis cavere* , *ut qui licet a*
Sylvii opinione (quam ſine Doctore jam ſatis noram) *longiſſime*
abierint , *portionem tamen aliquam ejus bilis quae in veſicula contine-*
tur , non a quibuſcumque hujus poris , ſed *ab iis* , de quibus ibi
men-

(r) Ibid. pag. 65.

mentio erat, *glandulis prodire*, *exiſtimarunt*, *ut ex Adnotatione* a Praecl. Mangeto *exhibita*, *& Malpighiana de Liene Diſſertatione ſatis conſtat.* Nunc ipſe de Malpighio né conatur quidem; neque enim ullo modo poſſet; negare; Ruyſchio autem videri vellet *ſatis caviſſe.* Utinam poſſet; nam certe non minus dignus erat, quem obſervaret, nedum cui ab iſtiuſmodi loquendi modis omnino caveret. Quo magis aegre fero, in eum me locum eſſe adductum ut connivere, quod mallem, & continuo credere non liceat, niſi ipſe videri velim ſine ulla prorſus ratione quae paulo ante retuli, verba ſcripſiſſe. Atque ut intelligere omnes poſſint, me invitum in hoc loco verſari; conjecturas duas, quae ipſi excuſationis loco ſunt, quamvis facillime poſſem, non excutiam, non urgebo, non extorquebo: illud tantum dicam, Viros Graviſſimos, & in Auctorum ſenſibus intelligendis, ſiqui alii, Exercitatiſſimos, *Actorum Eruditorum*, quae Lipſiae eduntur, Scriptores (*s*) cum non haec, aut illa Cel. Ruyſchii verba ſeorſum ſpectata, ſed omnia quae Mangetus in illa Adnotatione etiam profert, conjuncta, ut par eſt, quid demum ſignificent, pro eorum nunquam ſatis laudando inſtituto paucis referrent, haec ſcripſiſſe: *Explicationem viae*, *qua bilis ad veſiculam felleam deſcendat*, *jungit*, *eamque appellat cum celeberrimo Bohnio ductum cyſticum*, *glandulas tunicae interioris veſiculae EIDEM SCOPO INSERVIENTES adjiciens*, *quas in collo plures circa fundum rariores delineatas exhibet.*

76 Verum, ſepoſito Cel. Ruyſchio, ad Provocatorem cl. redeamus haec ſubiicientem: „An autem *ſtructuram intimae* ſuperficiei „veſiculae, imo & meatus cyſtici, ductuumque hepatici, & com- „munis, ne memoraverim quidem, qui legerint, judices ſint.„ Haec ego omnia negavi, atque iterum nego. Ipſe qui contra ad Lectores provocat, cur loca non indicat in quibus ea memoraverit? ſaepius, etiam ubi nihil opus eſt, qua in *Parte*, quo in *Capite*, quo in §. aliquid ſcripſerit, magna nobis ſedulitate inculcat. Cur hic illud facit quod iis fere in rebus ipſum facere animadverti, quas ſe ſcripſiſſe, aut ſic, ut contendit, ſcripſiſſe, probare non poteſt, ut neque §., neque *Caput*, neque adeo *Partem* unquam ſignificet? Quid ergo eſt? ſiqui ſunt qui illud poſſint facere, quod nos tunc fecimus, ut univerſum *Hiſtoriae Hepaticae* librum perlegant, ſed primae Editionis (ſenſit enim in nova apparanda, quàm nos vera diceremus, & quàm neceſſaria requireremus, ideoque fal-

(*s*) A. 1697. M. Jan.

ſaltem in calce multa quae omiſerat, aut vix attigerat, ſupplere conatus eſt) ſi qui igitur illud poſſint facere, & qua de ſtructura nos in *Adverſariis* dixerimus, attendentes, hanc in toto eo libro perquiſiverint; iis confirmo, me nondum ſcire ubi ſint ipſam inventuri. Sed quoniam is labor multo gravior eſt, quam ut multi ſubire velint; conjecturam faciant ex eo quod continuo ſubjicitur, & longe facilius expediri poteſt. Pari enim fiducia ad eoſdem provocat qui legerint, ut „hi inſuper judicent, an *Aliae hujus Tabu-* „*lae* (ſeu memoratae LXIII. Theatr. Anat.) *Figurae diſcrepent ab Hiſtoriae Hepaticae* ſive *diſquiſitionibus*, ut ipſe ait, ſive *commentis*, ut a me probatum eſt. Et quamvis ego cum *alias Figuras* dixi (*t*), non de omnibus aliis dixerim, ſed de iis tantum, de quibus *ſupra indicatum erat*; tantos ipſe ſibi ſpiritus ſumit, ut omnes inſpici velit, & cum ſuis placitis comparari. Morem, quando ita vult, geramus.

77 Ex I. Figura quaedam aſſumit; caetera omittit. Inter ea quae aſſumit, nihil eſt de quo controverſum ſit, niſi *interni hepatis lobelli*, de quibus, ut a Malpighio *in medium adductis*, cum mentionem injeciſſet, mox cenſuerat, Malpighium *nil in hepate* 28 *innovaſſe praeter novi vocabuli introductionem*: & tamen hîc eos lobulos, ut veros a Figura repraeſentatos, *apprimè cum ſua Hiſtoria convenire*, dictitat. Omittit interea oſtenſas in eadem Figura Malpighianas ſubrotundas glandulas, & *fibroſam*, ac *membranaceam* lobulorum *connexionem*, quarum hanc neſcio, ubinam in ſua *Hiſtoria* memoraverit, illas contempſiſſe, vel ex iis quae modo dicta ſunt, omnes ſciunt. II. Figura, inquit, *Apicum Portae Venae*, *& Cavae anaſtomoſes*, *nobis ſanè acceptiſſimas*, *repraeſentat*. Imo Auctor Figurae Bidlous diſerte monet (id quod Mangetus in Explicatione non omiſit) illas venas *mutua anaſtomoſi nunquam jungi*; ut conſtet, reprehendendos eſſe Scalptores qui uno aut altero forte in loco erraverunt. Videtur enim Bidlous hanc Figuram apparaviſſe, ut intelligeremus, minutos ramuſculos earum Venarum neque jungi inter ſe, neque (id quod Provocatori maxime adverſum univerſa Figura indicat) decuſſari. III. Figura quantum ipſi adverſetur, ſatis ſupra ad Animadv. XV. indicavimus. De IV. etiam Figura quid habendum ſit, ex iis quae ad Animadvers. IX. adnotavimus, ſatis liquet. Nam; ut omittamus, quid de ea ſummus Anatomicus Ruyſchius, aliique, ibi

(*t*) Adv. III. pag. 65.

laudati, cenſuerint; nihil profecto, niſi *Radices Cyſticas;* ut Bidloi, Auctoris Figurae, verbis utar; oſtendit *per Hepatis corpus diſperſas, earumque truncum majuſculum*, quae certe nunquam omnino negavi; communicationem verò ipſarum cum ductu hepatico, de qua praecipuum dubium erat, nullo modo oſtendit; ut non intelligam quo jure cl. Provocator ſcribat: Haec IV. Figura *ductus noſtros hepati-cyſticos, & cyſt-hepaticos meliùs, atque optabiliùs exhibere, atque firmare non poſſet;* Hoc enim ſi verum eſſet; nihil erat cauſae cur Tabulam ſuam V. excogitaret, cum ad hanc Bidloi Figuram, qua nihil ad id *melius, atque optabilius*, rejicere Lectores poſſet. VII. Figura (V. enim, & VI. deſiderantur) *internam ſuperficiem fellei folliculi à nobis in Tab. VII. expoſitam, apprimè*, inquit, *dilucidat*. Melius dixiſſet *emendat*, ut alibi indicabo (*) Hic enim ſatis eſt animadvertere, ipſum *ſuaviter*, quod deinceps quoque facit, tranſilire ab *Hiſtoriae Hepaticae* prima Editione, de qua dumtaxat eo tempore loqui poteram, ad Tabulas, novae huic Editioni nuper adjunctas, de quibus tunc lis eſſe non poterat. Dixiſſe igitur debebat, non *in Tab. ſed in Hiſtoria* expoſitam. Sed in hac, ut ex ſupra dictis colligitur cum eam ſtructuram ne memoraverit quidem; idcirco neque illud ipſe poteſt nunc dicere; & nos intelligere debemus, quantum igitur haec Figura quae illam in Veſicula & tribus bilis canalibus diligenter exponit, ab ea Hiſtoria diſcrepet in qua iſtae horum omnium ſtructurae, tanquam in rerum natura non eſſent, omnino praetermittuntur.
1095 VIII, inquit, Figura *arteriarum & lymphae ductuum per felleam humanam veſiculam diſtributiones depingens ea confirmat, quae nos in Tab. II. & III. de his vaſis delineavimus, & in Hiſtoria deſcripſimus.* Ecce iterum Tabulae de quibus ſermo tunc eſſe non poterat, in medium proferuntur, quibuscum tamen num prorſus conſentiant quae in VIII. hac Figura ab Diligentiſſimo Ruyſchio pinguntur, vaſorum inceſſus, diviſiones, & ulteriores praeſertim, aut aliunde etiam accedentium arteriarum propagationes, omnes qui conferent, ſatis intelligent. Sed quoniam haec in *Hiſtoria* quoque *deſcripſiſſe* ſe, dicit; ſed quo in loco, non dicit; ſcire licet in primae quidem Editionis deſcriptionibus haec nuſquam a nobis quae ad arterias has pertinent, inveniri; quae vero ad lymphae ductus, cum ſua ipſa Tabula III. non ſatis congruere. Atque ut haec omittamus, illud certe non eſt omit-

(*) Vid. Epiſt. I. Art. 52.

omittendum, ipſum interea ſilere, quam iis quae ſcripſerat, adverſetur in VIII. Figura *Ductus Cyſticus tortuoſus*. In IX. quoque Figura extra chorum ſaltat, dum hac ait *luculenter confirmari ea quae ſanè* ſuis in *Tabulis exprimit*; quaſi vero aut ego de his loqui poſſem eo tempore, aut non potuiſſet ipſe ex ea Figura quaedam in ſuas transferre, aut demum quae tranſtulit, ea diligenter tranſtuliſſet. Cui rei exemplo ſit illud unum, quod vere in ſua quoque *Hiſtoria* ſcripſerat, videlicet *lymphaticorum vaſorum in ſuſpenſorio hepatis ligamento diſtributio, atque reptatùs*. Scripſerat enim id quod & pingere voluit, *per ſuſpenſorium ligamentum* ire ea vaſa *uſque ad glandulas lumbares*. Reverhorſtius autem cujus nos Figuram objecimus, non eo verſus ire contendit, ut ad IV. Animadverſionem docuimus. Ecce vero Incomparabilis Anatomicus Ruyſchius, qui in hac Figura IX. repentia per ſuſpenſorium ligamentum vaſa lymphatica non verſus lumbares glandulas euntia (quod Provocator) ſed verſus Diaphragma (quod Reverhorſtius) depingit. Quid officere magis Provocatoris rebus poterat? & tamen has ait per hanc ipſam Figuram *luculenter confirmari?* Sed quem Iconiſmum ſibi fatebitur officere, ſi vel X. Figuram *rebus ſuis non officere*, contendit? Quid vero? *rebus* igitur *ſuis non officit Colli Veſicae, ut & Ductus Cyſtici reptatus ſerpentinus?* Quid magis poſſet adverſari? At hoc, *à nobis inter rariora ſuperiùs repoſitum eſt*. Id videlicet, quod Figurae Auctor Experientiſſimus Frid. Ruyſchius in ipſius Explicatione, *in plurimis Veſiculis Felleis humanis locum habere*, teſtatur. Utri magis credendum ſit, non eſt hic ambigendi locus. Satis eſt inſtituto huic noſtro, hanc Tabulae LXIII. Figuram, ejuſque Explicationem tam *diſcrepare* ab Hiſtoria Hepatica, quàm quod maxime.

78 Figurae autem *XI. XII. XIII. & XIV. quae quidem cùm arterioſa ac lymphatica vaſa per hepatis tunicam reptantia, tum Portae, & Cavae per humanum, & vitulinum hepar ramificationes exporrigunt, noſtras denuò tabulas, confirmant*, inquit, *& amplectuntur*. Ad Tabulas *denuò* provocat ſuas, quas me taedet ſaepius dicere locum in mea illa diſputatione nullum habere potuiſſe. Quid? quod ab ipſis ejus Tabulis Figurae hae omnes, nedum ab *Hiſtoria Hepatica*, plurimum *diſcrepant*. XI. enim Figura primum lymphatica vaſa (ut numerum mittam quem tamen minime omittendum cenſet; urgetque Figurarum harum Auctor Ruyſchius (*a*)

 lon-

(*a*) Reſp. ad Epiſt. Probl. V.

longe alio ordine oſtendit atque cl. Provocator pinxit, & quendam faſciculum eorum imum, longe aliud iter affectantem, quam quod lymphae ductibus hujus faciei hepatis in deſcri-
21 ptione aſſignavit. Deinde *arteriolas ex Arteria Hepatica oriundas, & per* hepatis *membranam reptantes* plurimas haec Figura commonſtrat, quarum nullam in eadem membrana aut Provocatoris Tabulae oſtendunt, aut *Hiſtoria* deſcribit, imo haec (id quod a nobis (*b*) per hanc ipſam Figuram, noſtramque obſervationem re-
26 prehenſum eſt) illius Arteriae *diramationes univerſas in vaſa ſolum hepatis*, & per *ſolas* horum *tunicas* deduci, inculcat. Reliquis autem Figuris tribus quid cum *Hiſtoria Hepatica*, aut etiam cum hujus Tabulis commune ſit, videre non poſſum. Nam cum illae ſingulae ſingula, & prorſus diviſa vaſa demonſtrent; *confirmare* certe non poſſunt decuſſationes illas quas *Hiſtoria* comminiſcitur, cumque omnes ſummo artificio confertiſſimos ramuſculos minimos commonſtrent, quod, quaeſo, in *Hiſtoriae* Tabulis ſanguiferum vas eſt, niſi forte ex Ruyſchio deſcriptum, quod pari cura, atque elegantia expreſſum ſit? Quis porro crederet, *Hiſtoriae Hepaticae* favere Figuram quoque XV. quae *portionem hepatis hydropici, per morbum veſiculoſi facti, depingit?* Quidni? In diſputationem ejus loci, & temporis meam, quaſi aut ibi aliud quam naturales ſtructuras ſpectarem, aut quae nuper addita ſunt, tunc redarguere potuiſſem, trahitur II. atque adeo, ſi ſuperis placet, III. inſuper noviſſima ejusdem *Hiſtoriae* Pars, & de *morbis hepatis ab obſtructione progenitis* mentio inducitur. At quanto congruentius erat perpendere, hepar *ab obſtructione* ſic *veſiculoſum factum*, magnum indicium praebere earum quas negabat *Hiſtoria*, Malpighii glandularum, quas reſtitans materia dilatando patefecerit? XVI. Figura illa Verheyenii eſt, quae tametſi adeo a ſcalptoribus depravata ſit, tamen ut *Hiſtoriae* illi adhuc repugnet, ſatis ſuperque ad IX. Animadverſionem indicatum eſt. In Figura denique ex eodem Auctore XVII. illuc cl. Provocator relabitur, ut ad Tabulas provocet ſuas. *Si*, inquit, *vel primo intuitu, cum prima noſtrae hujus Tabulae VIII. conferatur, quid aliud concors magis, & veritati unanimiter accedens deprehendi poſſet?* Attamen ne *primo* quidem *intuitu* tanta iſta *concordia* deprehenditur. Ubi enim in Verheyenii Figura ſunt; ut alia omittam; aut ſinus iſte Ductus Hepatici, aut tot, talesque iſtae fibrae, & glandulae quae in Ca-

pſula.

(*b*) Adv. III. pag. 39.

pſula a Provocatoris Figura oſtenduntur ? aut contra ubi in hac eſt tortuoſus ille Cyſtici Ductus inceſſus ; qui etſi multo minus quam in aliis iſtius Verheyenii Figurae Editionibus , in Theatro repraeſentatur, non prorſus tamen omitti videtur ? Quod ſi etiam Figura haec cum illa Provocatoris Figura undequaque conveniret; num convenit pariter cum ea , quam ad ductus cyſtici , hepaticique confluxum *Hepatica* nobis deſcribebat *Hiſtoria ?* Angulos certe illos quam manifeſtiſſime repraeſentat , de quibus alibi dictum eſt, a parte jecoris acutum, obtuſum a parte inteſtinorum.

79 Quae omnia cum ita ſint , ac nulla prorſus de tot LXIII. Tabulae , Figura inveniatur , quae cum *Hepatica Hiſtoria* conſentiat; tamenne clamabit Provocator cl. „ Ubinam ergo ſitae ſunt „ Figurae illae hujus Tabulae, quae *diſcrepant ab Hepaticae Hiſtoriae* „ *commentis* ? „ aut quaſi nullae ejuſmodi in hac Tabula omnino 1096
eſſent , in ea quae proxime praecedit, fortaſſe quaerendas eſſe, dictitabit ? in qua *utinam pro fauſtis ejus rebus* nullae eſſent quae *diſcreparent*. At omnes in ea quoque *ſat longè diſcrepant* duae videlicet Reverhorſtii, totidemque Bidloi. Etſi vero duae illae *quàm intolerandis erroribus ſcateant* (ſic loquitur qui *lapſuum* a me adhibitam vocem exprobrat) *ſat ſuperque demonſtraviſſe ſe* , ſcribit ; in quo tamen diſcrepare , dixi , in eo , nonnulliſque aliis in rebus quam parum ſit *demonſtrationibus* iſtis fidendum , ex parte ſupra , atque adeo etiam paulo ante docui ; ex parte alibi , ſi tu , Vir Optime , voles , docebo (*c*). De duabus autem reliquis affirmat quidem , *jam non eſſe ſuſpiciendum* , *quidpiam a ſua Hepatica Hiſtoria diſcrepare*. Sed ut harum Figurarum primam , de qua alibi (*) pariter mentio fiet , nunc , quod ipſe facit, omittamus, & in alterá illa ipſa , quae pro ſe ſtare contendit , quaeramus ; haec illi adverſari *Hiſtoriae* inveniemus. Nam influxus Cyſtici in Ductum Hepaticum talis pingitur , qualis jam a nobis ad XIV. Animadverſionem de hac Bidloi Figura loquentibus dictus eſt; *laudatae* vero *illae toties* a cl. Provocatore *Portae venae*, & *Cavae decuſſationes* ſi praeſertim in iis in quibus opus eſt , ramis quaerantur , *minoribus* videlicet , ut inculcaverat, (*d*) & *minimis*, num *in quacunque hepatis parte ultimo aſſignabili* ab hoc ſchemate *perbelle* , ut dictitat, oſtendantur, omnium qui non ſunt oculis capti, judicium eſto.

(*c*) Vid. Epiſt. I. Art. 33. (*) Vid. Ibid. (*d*) Edit. I. pag. 28. 29.

eſto. Neque enim neceſſe eſt, ut hanc, aut ullas ex meis reſponſionibus quis divinet, quae ubique, vel me tacente, omnibus in mentem ipſae veniunt, ut illud quoque, utri noſtrûm *melius*, *atque laudabilius fuiſſet* (qua de re in extrema Epiſtola tamen ſcribemus) *promiſſum exequi*, & caetera illa quae ad *ſcribendi genus* pertinent, obſervare, de quibus ipſe *hîc*, & alibi *tam ſecurè ad proborum Hominum judicium* provocat.

80 Quoniam vero Animadverſio XXI. non contra nos, ſed contra Ampliſſimum (quis crederet?) Lanciſium ſcripta eſt, de Provocatore cl., ſiquis alius, optime meritum; alio in loco eandem examinabimus (*e*). Interea autem nonnulla quae nos reſpiciunt, eidem Animadverſioni praepoſita, expendemus. Haec ad duo capita revocantur. Alterum eſt, Euſtachii Tabulae XXVIII. Figu-
1097 ram I. *intactam* ſe *deſumpſiſſe*, *ut* —— *fidem omnem praeberet perpetuae per hepatis ſubſtantiam interſectionis, atque decuſſationis majorum, minorum, minimorumque ramorum Portae & Cavae a ſe in prima hujus Hiſtoriae editione expoſitae, ductiſque inde ratiociniis elucidatae, à quibuſdam, fortaſſe,, in odium authoris, contradictae.*,, Alterum caput eſt, ſe tamen ei decuſſationi non tantum, quantum ego ſcripſerim, tribuiſſe, imo eandem jam quaſi abrogaviſſe, *antequam quiſpiam in hanc ſuam hypotheſin inſurgere cogitaſset*. Primùm igitur de primo capite videamus. Et Euſtachii quidem Figuram, num ipſe *intactam*, ut profitetur, *deſumpſerit*, facile omnes intelligent, qui praeter auctam, de quo ſilet, totius Figurae magnitudinem, videbunt, nec Venae Cavae truncum, nec quoſdam aliorum vaſorum ramos ita ab Euſtachio pictos fuiſſe, ut exempli cauſa rami illius *g*, maxime attendendum, finem neque tam altum, neque unum in acumen contractum: trunculi autem *d* qui in Figura ſiniſter eſt, ramum dexterum non ceſſantem paulo poſt, ſed ulterius deductum, qua ex re quid ſequatur, alias oſtendemus (*f*): demum; ne plura adiiciantur; ramum illum oblongum, exilem, & ſingularem Venae Portae qui ad Cyſticarum latus demittitur, nullo cum ſubjecti paralleli rami additamento, ut reliquos, ab Euſtachio fuiſſe delineatum. Num vero haec Figura Euſtachii, *fidem omnem praebeat perpetuae* illius *per hepatis ſubſtantiam*, Venarum *decuſſationis*; quod ad *majores* ramos attinet, oſtendit pars Figurae ſuperior, ad quam nulli Venae Portae rami deducuntur: quod

(*e*) Vid. Epiſt. I. Art. 68. & ſeq. (*f*) Vid. Ibid. Art. 71.

quod ad *minores*, pars ima dextra commonſtrat, in qua minores jam facti Cavae rami omnes minoribus Portae ramis fere paralleli deſcendunt: quod denique ad *minimos*, eadem pars, extrema ipſa eorundem minorum ramorum omnino disjuncta demonſtrat. Et quanquam palam eſt, Euſtachium in vere minimis (de quibus videlicet lis noſtra erat) harum Venarum ſurculis perſequendis, commonſtrandiſque non eò acceſſiſſe, quò recentiora tempora pervenere; tamen ſi eam qua de agimus, decuſſationem in hac Figura oſtendere voluiſſet, id ſaltem quod in ejuſdem Tabulae Figura XIII. forte ſpectamus, praeſtitiſſet, ut nulla fere pars eſſet, in qua magis decuſſatos minores, minimoſque quos poterat, ramos non exhiberet. Non erat igitur cur Provocator illam I. Euſtachii Figuram *accuratiſſimam* praedicaret, cum illud praeſertim accedat; quod mirum eſt, ipſum non vidiſſe; ut ſi haec *accuratiſſima* ſit, ſua Venae Portae in ramos diviſionis, horumque diſtributionis delineatio ne accurata quidem credi poſſit, cum uſque adeo ab *accuratiſſima* illa diſcrepet. Neque erat cur teſtaretur, ſe, cum ſcripſit, illam, utpote in tenebris adhuc latentem, videre non potuiſſe. Nam primùm quod illa exhibet, vel magis Figura Piccolhomini (*a*) oſtendit, quae ab longo jam tempore in omnium manibus verſatur, praeſertim cum a Bavhino in Theatrum ſuum (*b*), & ante hunc, a Laurentio (*c*) pro *nova* (quod miror) & ab ſe *addita* in ſuam Hiſtoriam Anatomicam tranſcripta fuerit; Deinde Gliſſonius (*d*) diſerte ſcripſerat: *radices venae cavae, Portae ramis ferè decuſſatim incumbere: quoniam vena Portae hepar circa cavi ipſius centrum ingreditur, radices autem cavae neceſſariò in medio ſuperioris ac poſticae hepatis partis ſe ſe exonerant, ubi ſolùm truncus venae cavae (in quem radices illae deplendae erant) hepati appropinquat*: quae quidem Provocator, ſed minus caute, ut alibi oſtendimus, ſua fecit; Noviſſime quae ipſe Provocator de minimis praeſertim ramis omnibus huc addiderat, atque huic additamento *tanto* olim cum *ſtrepitu* ſuperſtruxerat, haec denique eſt ab *Adverſariis* noſtris coactus, ut falſa, & commentitia, in nova hac Editione abiicere. Quod quoniam non modo, ut ſolet, diſſimulare, verum etiam negare in hoc loco aperte conatur; age, Vir Doctiſſime caput hoc alterum examinemus.

81 Pri-

(*a*) Anat. Praelect. l. 2. Lect. 17. (*b*) L. 1. Tab. 35. Fig. 4. (*c*) Praef. & Tab. 7. Fig. 1. (*d*) Anat. Hep. c. 26.

81 Primùm negat, *in prima ſuae Hiſtoriae editione —— in inſenſili* illorum *vaſorum ordine, quem à ſenſibili per rationem deduxerat, tam ſolemne, ut ego ſcriptito, bilioſae ſecretionis fundamentum fuiſſe a ſe jactum.* Quid ergo eſt quod Sapientiſſimus Vir Lanciſius priusquam ego ejus *Hiſtoriam* examinarem, ad ipſum de hac
1152 ſcripſit: Duo illa a te propoſita, in quibus *TOTAM explicandae rei* (bilis ſecretionis) *rationem poſuiſti, mihi nullo pacto probari poſſunt. Primum, quod radices venae Cavae in QUACUMQUE hepatici parenchymatis portione cum ramis Portae ſe ſe ad angulos rectos interſecent, & caet.* Verum quid ego ad Lanciſianam Epiſtolam provoco, qui ad illam *primam* Hepaticae *Hiſtoriae Editionem* recta poſſim provocare? Nonne ſtatim atque iſtam, de qua loquimur, decuſſationem propoſuit, haec continuo ſubjecit *(e): Haec diſpoſitio in hepate, ramorum Cavae cum porta MULTUM res noſtras elucidabit; ut mox videbimus?* Nonne *mox*, in illa inſiſtens *diſpoſitione*, concluſit *(f)*, *ideo deventam* eſſe *jam mentem ad compoſitionem* illam hepaticae *glandulae*, quam neque Gliſſonius, neque Malpighius ipſe potuerant invenire? Nonne hoc *applicari proportionaliter poſſe*, pronunciavit, *caeteris animalis glandulis conglomeratis?* Nonne ſic *cognita glandulae hepaticae ſtructura, adſum jam*, inquit *(g)*, *modum expoſiturus, quo ibidem a ſanguineo latice liquidum exterminatur bilioſum?* Nonne revera in eo modo explicando, ſtructurae illi atque diſpoſitioni ſic inhaeſit, ut ubi poſt multas ambages ad rem ipſam ventum eſt, ad *ultimum* videlicet *ſecretionis actum unico feliciter intuitu conſpiciendum*, his verbis niteretur: *Cum etenim rectus ſit concurſus finis portae cum ductus excretorii exordio; deflexus autem cum cavae radice (ut etiam ſuperius demonſtravimus) evidens eſt*, particulam bilioſam *viae rectitudinem multo facilius ſervare poſſe, quam mutata itineris directione in cavae originem transverſe detorqueri.* Nonne huc tot illa, & tam prolixa ſpectabant, lacteorum vaſorum, nutritionis, cribri coquinarii ſimilia, ut dictitabat, exempla, & illud *oppoſitum*, ut ipſe quidem ajebat, Renum ſtructurae? Nonne his productis, cum ad *bilis conſiſtentiam* tranſiret, continuo ſubjecit: quae *eſt altera jecorariae ſecretionis cauſa?* adeo ſibi perſuaſum habebat, primam ejusdem eſſe cauſam, ſtructuram, diſpoſitionemque de qua hactenus tot verba fecerat? Nonne poſtremo haec omnia *inſervire proportionaliter poſſe*, dixit, *apud cordatos, ſolidaeque rei anatomi-*

cae

(e) Part. I. c. 8. (f) C. 9. (g) C. 10.

cae cultores, ad ſecretiones alias animalis omnes explicandas? Tot igitur, *tantoque*, ut mox ipſe confeſſus eſt (*h*), cum *ſtrepitu* ei vaſorum diſpoſitioni ſuperſtruxit; & hic ſcribere non veretur; quaſi ego Lectoribus impoſuiſſem; nequaquam in ea *tam ſolemne*, *ut Cenſor cl. ſcriptitat*, *biliofae ſecretionis fundamentum fuiſſe a ſe jactum!* At niſi ego fundamentum hoc convulſiſſem, ipſum adhuc, eique ſuperſtructum magnificum in ſpeciem aedificium ſuſpiceret ac adamaret ſuum, ut poſt Graviſſimi Viri Lanciſii ſincera monita adhuc facere pergebat: id quod ex Reſponſo ad ejus Epiſtolam patet, in prima Editione appoſito, in hac; quamvis a me redarguto; contra promiſſa Praefationis ſublato. Quod quidem fundamentum, eique inaedificata ipſe tandem aliquando ſic diſjecit, atque ſubmovit, ut in Editione hac neque omnia quae modo ex prima indicavimus, loca inveniri queant, & quae inveniuntur, pleraque ſic mutata, interpolata, atque adeo emendata deprehendantur, ut quae ego *commenta* jure appellaveram, ipſe quoque *nugas* jam vocet: *Sed, quid*, inquit, *in nugis hujuſmodi inſiſtemus, dira- mationes, & concurſus adducentium, & abducentium vaſorum* 31
hepatis inaniter perquirentes? Quid praeclarius ad candidi, ac docilis animi laudem ex errore agnito, atque emendato referendam? Verum hanc quoque laudem amittere maluit, quando unà haec edidit, quae in praeſentia examinamus. Primùm namque negavit, ut vidimus, tantùm huic ſe fundamento innixum eſſe, quantùm oſtendimus, imo pro *conjecturali dumtaxat re* habuiſſe; quaſi vero in I. Editione (*i*) non ſcripſiſſet, *uniformem*, de quo loquimur, *ſtatum LEGITIMO JURE affirmare DEBEMUS in inſenſibilibus, ultimiſque venarum earundem Capillamentis:* ut paulo poſt: *hinc lege contrariorum innixi aſſerere COGIMUR & caet.* tum vero quae paulo ante etiam produximus (*k*): *cum etenim rectus ſit concurſus finis portae cum ductus excretorii exordio; deflexus autem cum cavae radice (ut etiam ſuperiùs DEMONSTRAVIMUS) evidens eſt & caet.* Quorum quidem trium locorum poſtremum nunc, quantum video, ſuſtulit; reliqua autem duo ſic novam in Editionem retulit, ut dicat in primo *conjectabamus*, in altero *niſi* 29
conjecturis in prima hujus hiſtoriae editione productis ſuffulti aſſere- 10
re velimus. Sed qui utrumque praecedebat locum, multo evidentius huic novo colori repugnantem, ne mutare quidem una litterula auſus eſt: *Sequitur* (ſcripſerat, & adhuc ſcribit neſcio quan- 27
to

(*h*) C. XI. (*i*) C. 9. (*k*) C. 10.

to cum caeteris mutationibus ; & novo hoc colore conſenſu) *ſe-quitur NECESSARIO ; quod Cavae radices in quacunque hepa-tici parenchimatis portione , cum ramis portae ea habitudine con-currere debeant , ut ſe ſe invicem transverſim , ſeu ad rectos An-gulos , aut ſaltem in decuſſim quamdam interſecent.* Verum enim-vero vel vult, vel non vult iſtiusmodi commenta abjicere. Si non vult; cur *nugas*, ut vidimus, appellat? Sin autem vult ; cur ſu-pra, ut pariter vidimus, in extrema Animadverſione XIX. *corda-*
1085 *tos* Lectores *deprecatur , ut videant , an bene egerim , quum ipſo, modo illo, quem porrigit haec Hiſtoria, Hepatis ſtructuram deſcriben-te , ego tamen tam facile poſuerim : „ Hepatis commentitia ſtructu-„ ra confutatur.* „ Ego enim certe ſtructuram illam , ut commenti-tiam, confutavi, quam ipſe quoque in *hac* Hiſtoria *nugas* appellat. Num forte ipſum cujus judicii non pudet , cum a ſe eſt ; ejuſdem pudet , cum a me eſt ? ſic opinor. Nam illud deinde hic addit, ſemetipſum longe aliter de ea ſtructura ſenſiſſe ; & judicium hoc ſuum *in nova primarum duarum partium hujus Hiſtoriae impreſ-ſione , quae quidem ad perficiendam tertiam hanc , atque noviſſimam Editionem , antequam quiſpiam in hanc ſuam hypotheſin inſurgere cogitaſſet , ex Genevenſibus praelis praeſtita eſt , jam ſcripſiſſe ,*
1098 *publicique juris feciſſe.* At quomodo *publici juris fecerat* , qui mox fatetur , *has ipſas primas Partes nunc ſolùm cum Tertia , & reliquo Hepatico opere evulgari ? Has* quidem *ipſas* , inquit , *ab anno* 1717. *jam typis fuiſſe redditas , amplam fidem praeſtare poterunt optimi Viri Johannes Fantonus , & Jacobus Cicogninius, quibus ego tunc temporis earum copiam jam feceram.* Sed aliud eſt *publici juris feciſſe*, aliud Amicis duobus oſtendiſſe , tot prae-ſertim graviſſimis occupationibus diſtentis, ut haud facile fieri poſ-ſit , ut poſt annos ſeptem pro certo meminerint , an *has ipſas* tunc inſpexerint, ſicut nullum folium, nullam paginam tam longo intervallo teſtari poſſint eſſe mutatam. Quid? quod anno illo eo-dem 1717. noſtra de quibus agitur , III. Adverſaria edita ſunt ? Verum quid ego in re apertiſſima argumentor ? Primum in manibus meis ſunt utriuſque eorum ipſorum litterae A. 1718. ſcriptae ex quibus conſtat , extremo jam menſe Aprili ejusdem anni , anni , inquam , non 1717 , ſed 1718. Praeclariſſimum Fantonum , me-dio autem Junio Praeſtantiſſimum Cicogninum adhuc ignoraviſſe, an Genevae ea nova Editio inchoata eſſet, hunc vero nihil de ipſa niſi Auguſto demum menſe vidiſſe. Quas litteras edendi faculta-tem ab Amiciſſimis Viris petiiſſem , niſi ipſius Provocatoris cl. te-

ſti-

ſtimonium, typis editum, in omnium manibus jam extaret, Epiſtola videlicet meis IV. *Adverſariis* praefixa, in qua ipſe ad Ampliſſ. Lanciſium haec ſcripſit: *Dum novam operum meorum Anatomico-Practicorum, quae nuper auxi, & illuſtravi, editionem Genevenſibus typis APPARAREM, ad manus meas pervenere Adverſaria II. & III. Cl. Morgagni.* Si ergo cum mea III. Adverſaria vidit, novam hanc editionem adhuc *apparabat*, ideſt (ut italicè primùm ad Lanciſium ſcripſerat in eo quod apud me ſervatur, autographo, dato A. 1718. menſe Junio) *già già ſe ne alleſtiva la ſtampa*; quonam haec modo, *antequam quiſpiam in hanc ſuam hypotheſim inſurgere cogitaſſet, ex Genevenſibus praelis praeſtita erat?* Permira haec tibi videri ſcio, Vir Doctiſſime; ſed in calce tamen hujus Epiſtolae quae longe magis mira videantur, producemus.

82 Animadverſio XXII. ei quae proxime praecedit, omnino reſpondet. Nam ut in ea *verum in* memorata *Figura Auctoris Bartholomaei Euſtachii ſenſum* adverſus Ampliſſimum Lanciſium ſe credidit demonſtraſſe; ita in hac verum in glanduloſae ſtructurae hepatis deſcriptione Marcelli Malpighii ſenſum, non modo adverſus me, ſed adverſus omnes ſe credit revelare ſic, ut *liquidò conſtet, neminem hactenus ante ſe ſuper hâc re illuſtrem iſtum Scriptorem, quan-* 1122
tum quidem luculentiſſimam veritatem deceat, fuiſſe interpretatum. O cor Euſtachii! medullam Malpighii! ſed nos primùm feliciſſimi Interpretis *textum* in *Hiſtoria Hepatica* videamus, ubi de Malpighio, ejusque hepaticis Inventis ſermonem habens, rem in quatuor haec verba contraxit: *lobulis licèt ſuis in medium adductis,* 28
totumque hepatis corpus complentibus, qui in acinos indè diſpertiantur exagonos, conflatos tandem ex ſubovalibus glandulis, quas intrent omnis generis capillamenta vaſorum. In hac interpretatione Malpighii ſententiam minime fuiſſe intellectam, cenſui, & adhuc cenſeo. Itaque in his quatuor verbis eſſe tres non ferendos errores, animadverti (*a*): Interpres negat. Ego ajo. Videamus de primo. Erat hic in acinis a glandulis hepaticis diſtinguendis, quas Malpighius nimirum eſſe ipſas acinos, voluit. Qua quidem re cunctis qui in Malpighii lectione vel mediocriter ſint verſati, nulla eſſe manifeſtior poteſt. Contra Interpres, illam veram eſſe contendit Malpighii ſententiam exiſtimandam, ut *Hepatis ſubſtan-* 1120
tia ex lobulis confletur, lobuli ex acinis, acini verò tandem ex glan-

(*a*) Adv. III. pag. 42.

glandulis. Quid hoc eſt aliud, niſi vim illius; adeo Malpighii familiaris, ſimilitudinis non percipere, qua videlicet ſolebat glandulоſos lobulos cum exiguis uvae racemis, glandulas ipſas cum uvae acinis comparare, unde & *acinorum* nomen traxit, quo folliculos ipſos, ſive glandulas ſignificaret? Ut enim in racemi diviſione ubi ad uvarum acinos ventum eſt, nulli praeterea ſuperſunt globuli in quos acinos ipſos dividas; ſic in glanduloſi lobuli diviſione ubi ad ejus acinos veneris, ibi ſubſiſtas, neceſſe eſt. Itaque in hepate deſcribendo ſemper in acinis, ut ultimis particulis, Malpighius (*b*) ſubſtitit. Incepit (*c*) a Cochlearum jecinore. Diviſit in lobulos. Deinde haec addidit: *nec ſat eſt naturae hanc paraſſe diviſionem, ſed minimorum valde amica, ulteriorem, ſoloque microſcopio conſpicuam, molita eſt; nam ſinguli mox expoſiti lobuli, velut exigui uvae racemi conglobatis ſubrotundis corporibus, acinorum inſtar conſtantur.* Num ulterius in dividendo proceſſit? Nullo modo. Sic in lacertis *ſingulos lobulos* memoravit, *qui glanduloſis acinis conſtant*, & in his ſubſtitit. Sic in piſcium lobulis *glanduloſos acinos deprehendi*, ſcripſit, nihilque praeterea addidit. Sic in Sciuro cum *elegantem & claram eſſe jecoris compoſitionem*, dixiſſet, quid tamen ultra lobulos, ut extremum, poſuit, niſi acinos? *& TANDEM*, inquit, *emergunt glanduloſi illi acini extra aſſurgentes.* Verum quid ego ulterius pergo oſtenſurus in tota illa hepatis deſcriptione ſemper Malpighium in acinis, ut in ultimis particulis, ſubſtitiſſe, quando ipſe in proxima *de Cerebri Cortice* Exercitatione (*d*) quidquid Hepatis glanduloſa ſtructura modo docuerat, in ſummam ad hunc modum contraxit: *An cerebrum ſit inſtar hepatis jam expoſiti, quod totum quandoque in multiplices lobos diviſum, coagmentatur exiguis aliis minoribus, veluti glanduloſis portionibus, quae & ipſae ulterius in minimos acinos ſubdividuntur, in quos ULTIMO DESINUNT vaſa, dubitari poteſt.* Quid ergo Malpighio eſſe poſſunt hepatis glandulae, quando vaſa *ultimo deſinere* in acinos, dixit, niſi hi ipſi, quos ab uvarum ſimilitudine ſic vocavit, *acini*? Conferamus, quaeſo, duo Poſthumi Operis loca. In altero quam in hepate ſtructuram invenerit, & docuerit, narrat: *Hepar*, inquit, *innumeris ferè glandulis, velut tot uvae acinis, integrari, habui, quibus ſanguinea vaſa, venae ſcilicet portae, EXTREMI FINES, arteria pariter, & porus biliarius, tanquam proprium excretorium vas, appendantur.*

In

(*b*) Exercit. de Hepate. (*c*) c. 2. (*d*) c. 1.

In altero haec ſcribit: *lobuli* hepatis *coagmentantur minimis glandulis, in quas DESINUNT EXTREMITATES pori biliarii, & vaſa ſanguinea.* Cum igitur his in locis quid alias docuerit, exponat, hîc autem deſinere vaſa dicat in minimas glandulas; profecto acini in quos alias deſinere vaſa dixerat, nihil ſint, niſi ipſae minimae glandulae, neceſſe eſt.

83 Quae cum ita ſint; nemo erit plane qui non miretur illam Interpretis cl. interrogationem: *Ubinam, quaeſo, Malpighius aperuit, acinos hepaticos eſſe ipſasmet glandulas hepaticas?* A quo viciſſim ſi quaeramus, ubinam Malpighius *aperuerit*, acinos hepaticos eas glandulas non eſſe; ad haec confugere videbimus quae protinus examinabimus. Primum: peculiarem circumſcriptionem, & figuram acinorum Malpighium propoſuiſſe; igitur acinorum nomine hepaticas glandulas noluiſſe ſignificare, *cum ultra omne dubium ſit, non poſſe Malpighium, nec alium quemlibet Anatomicum ſenſibilem, manifeſtamque circumſcriptionem, atque figuram proponere in hepaticis glandulis, quae quidem ſenſui obviae non ſunt.* Ad haec, atque alia quae in eandem ſententiam addit Interpres cl., mirum eſt, ipſum non vidiſſe duas paratas eſſe reſponſiones: alteram, ſi haec vera ſint, cur igitur ipſe acinos contendat de Malpighii ſententia ex *ſubovalibus glandulis* eſſe conflatos? alteram, cur neque a Malpighio, nec ab alio quolibet Anatomico praeſtari poſſe, tam ſecurè pronunciet, quod ipſe, ipſe, inquam, praeſtitit tum Figura Tabulae VII. extra ordinem addita, tum ejus Explicatione. Pinxit enim *figuram*, *& capacitatem*, qua ſunt hepati- 1159
ci *folliculi*, *ſeu ſacculi*, *ſubtiliſſimâ tunicâ conditi*, faſſusque ſe eſt tandem aliquando *multâ ratione convictum*, *ex his ſacculis ortum ducere canales felleos hepaticos; tum cum iiſdem* (ſacculis) *apices, ſeu fines Portae, Cavaeque venae radices communicare.* Qui igitur ſcripſerat id quod in *Adverſariis* (e) reprehenſum, & hiſce Animadverſionibus indefenſum, in hac quoque nova Editione retinuit: *hepatis parenchima glandulae conglomeratae nomine donatum* 29
nuper, non niſi ex vaſorum Capillamentis glomeramen eſſe: & *oſtendere* ſe, *nil alio donari jecoris corpus, praeter vaſcularem texturam:* 26
qui infra etiam jactat, *ingerentium atque egerentium vaſorum apicibus ubique glanduloſum folliculum interpoſitum ſe explodere ſatis*, 1136
ut putat, *valuiſſe*, illa denique incipit ſe in hepate *convictum* fateri. Et quanquam ad illud, ad quod ſolent, confugiat, *boſce fol-*

licu-

(e) III. pag. 43.

liculos glandulas non *eſſe*, haec tamen longe alia lis eſt, neque ita facile, ut ipſe putat, niſi de glandulae definitione inter omnes conveniat? dirimenda: hîc autem, iſta controverſia ſepoſita, de glandulis certe loquimur, ut Malpighius intelligebat; eas vero Malpighius eſſe ipſos folliculos, non dubitabat. Quos ſi cl. Provocator veros vidit, ſi inter illa ſua *praeparata archetypa* veros *tenet*, neque in his (ut in aliis quibusdam interdum accidit, ob chartarum videlicet, chordarumque fidium ſimilitudinem) ullum haud ſatis anatomicum artificium ſuſpicionem cautis ſpectatoribus de ſe praebet; non video ſane, cur id *non potuerit Malpighius*, *nec alius quilibet Anatomicus*, quod vel ipſe tandem poteſt; multoque minus video, cur inter illas ſuas *invi*ſ*as hactenus fabricas* hoſce he-
1160 paticos folliculos reponere, eosque *ſuum inventum* diſerte appellare non dubitet, quaſi non eſſent illi ipſi, Malpighii Aſſeclis notiſſimi, loculi quos Malpighium acinos vocaſſe, nos dicimus, ipſe vero, ex quibus Malpighius conſtare acinos, docuerit.

84. Cujus ſuae interpretationis hoc alterum profert argumentum.
1121 Malpighius in Epiſtola *de ſtructura Glandularum & caet.* haec ſcripſit: *in cancris loco acinorum, & folliculorum conglobatorum caecales ſacculi occurrunt, quibus ſeparatur, & coacervatur bilis;* Igitur Malpighius „diſtinguit in brutis hepaticos *acinos* à *folliculis*, ſeu à glandulis.„ Sed mihi videtur munus Interpretis hoc fuiſſe, cum ex tot aliis, ut vidimus, locis res ſic intelligi non poſſet, ſaltem pauliſper conſiderare, an illud *&* eſſet pro *ſeu* a Malpighio uſurpatum, ſic ut non divideret, ſed conjungeret *acinos* ac *folliculos*, praeſertim cum ibi utrisque illis non duo diſtincta rerum genera, ſed unum dumtaxat reſponderet *caecales ſacculi.* Conſuetudinem autem ſcribendi Malpighii in ea ipſa Epiſtola ſi attendiſſet, haec certe inveniſſet, *arearum, & ſpatiorum. primus exortus, & origo. hiant, & aperiuntur. glanduloſis cribris, & porulis. perpolitae, laevesque. determinatis meatibus, & porulis. congeriem fiſtularum, & tubulorum*, aliaque ejusmodi in quibus omnibus locis quis pertinaciter negare poſſet, fuiſſe *&* pro *ſeu* collocatum? Quid vero, ſi Auctor ipſe in eadem Epiſtola, atque adeo paulo ante locum ab Interprete productum, iſtum ipſum locum ſic ut nos contendimus, accipiendum eſſe, praemonſtraviſſet? At praemonſtravit. Cum enim ad viſcerum, & nominatim ad hepatis ſtructuram iſtam confirmandam tranſiret, diſerte ſcripſit: *Huc usque ex luſtratis conglobatis glandulis videtur Natura una, ſimplicique incedere methodo, dum ſcilicet excretorio vaſi appendit unum, modo*

modo plures *FOLLICULOS, SEU ACINOS membranoſos, quibus mediantibus à vaſis peculiarem ſeparat humorem, eumque recollectum foras eructat. EODEM pariter artificio in compangendis viſceribus Naturam uſam, aliàs indicavimus, monentes, JECUR, cerebrum, & renes glandulas eſſe & caet.* Quid clarius poſſet deſiderari cum ad paulo poſt ſubjectum locum intelligendum, tum vero ad demonſtrandum, Malpighium *folliculos*, ſeu *glandulas* idem atque *acinos* eſſe voluiſſe?

85 Hinc quoque infirmitas cognoſci poteſt ultimi quo Interpres nititur, argumenti. Oblitus enim eorum omnium quae paulo ante in primo argumento uſque adeo inculcaverat, Malpighium videlicet neque potuiſſe, neque voluiſſe hepaticis glandulis figuram ullam aſſignare, hîc repente affirmat, contenditque, aliam his glandulis, aliam acinis figuram aſſignaviſſe, ideoque aliud glandulas, aliud acinos eſſe, voluiſſe. Igitur glandulas ait *globoſas eſſe, aut a globoſis non valde diſpares*, tradidiſſe, idque ex producto de cancris loco patere: *acinorum, & folliculorum conglobatorum.* Verum cum haec ſic eſſe accipienda oſtenderimus ut ſi ſcriptum eſſet *acinorum, ſeu folliculorum conglobatorum*; liquet, quidquid ibi de folliculis dixerit, de acinis pariter eſſe intelligendum. Addit locum alterum petitum ab ipſa Exercitatione *de Hepate*, in quo ait, Auctorem ,,de humano jecore verba facientem haec ſcribere: *Totum jecur conſtat multiplicibus lobulis, qui coagmentantur glandu- ,, loſis globulis.*,, Hunc ego locum ibi invenio, ubi Malpighius (*a*) de imperfecto adhuc hepate ſecundum Harveii (*b*) non in *humano* foetu, ſed in avium ovis obſervationes verba faciens, de pluribus ab Harveio indicatis ſimilitudinibus illam ſeligit, quae ſibi, ut ſupra diximus, acceptior erat, *uvarum*, & *racemi*, eamque ſic explicat. *Sicuti enim ſingulis racemi fibris, & vaſorum finibus conglobata quaedam moles appenditur, quae ab excurrentibus per racemum vaſis, ſibique continuis humorem recipit, cribrat, & per alia diverſa, novaque vaſa contento ſemini, ſeu plantulae communicat, ita omnibus venae portae EXTREMIS ramulis glanduloſos ACINOS addidiſſe naturam, probabile eſt, ut appulſo humori ſubſerviretur; & ſicut totus uvae racemus exiguis quaſi botris vaſorum communione, & nexu conflatur, qui & ipſi appenſis acinis, conglobantur, ita totum jecur conſtat multiplicibus lobulis, qui coagmentantur glanduloſis globulis.* Quis ex hoc toto, ut par eſt, per-

(*a*) C. 3. (*b*) De Generat. Exerc. 19.

perlecto loco non intelligeret, cum in acinis, qui *extremis* venae portae ramulis addantur, Malpighii diviſionem ſubſiſtere, tum vero ex vi ipſa ſimilitudinis, magno uvae racemo totum hepar, exiguis racemi *botris* lobulos, uvarum denique acinis glanduloſos acinos, ſeu glanduloſos globulos reſpondere; quid enim acini ſunt, niſi extremi globuli, & quid extremi globuli, niſi acini? Igitur hic quoque quidquid de hepaticis glandulis Auctor dicit, de acinis etiam dicit. Quid igitur nobis Interpres comminiſcitur, aliud in hepate eſſe acinos, aliud globulos? praeſertim cum Auctor, quem amplius atque attentius antequam ipſum interpretaretur, legere oportuiſſet, in Exercitatione *de Renibus* (c) diſerte ſcripſerit: *in HEPATE, cerebro, aliiſque glandulis hoc eſſe perpetuum, ut ſinguli quique glandularum ACINI, SEU GLOBULI proprium ramum excretorium, praeter arterias, & venas, promant.* Negaverat, Malpighio *folliculos*, & *acinos* idem eſſe. Malpighius autem ipſe ſcripſerat; *folliculos, ſeu acinos.* Negat, Malpighio *acinos*, & *globulos* idem eſſe. Malpighius autem ſcripſit *acinos, ſeu globulos.* Atenim, inquit „cum ſcribat Malpighius, *hepaticas glandulas eſ-*
1122 „*ſe globoſas*; ſcribatque ſimul *hepaticos acinos eſſe exagonos*, jam „plane hepaticos *acinos* ab hepaticis *glandulis* ipſe diſtinguit.„ Videamus quaeſo, num ita ſcribat, & num *ſimul*. Verba quibus Interpres nititur, *glanduloſos globulos*, ea qua diximus occaſione, ſcribit cap. 3. Capite autem 2. jam ſcripſerat, glanduloſorum acinorum *figuram*, non ſemper, non abſolute *exagonam*; quid ergo? dumtaxat *ut plurimum exagonam, vel plurium laterum eſſe*; quo videlicet intelligeremus, de tot quae ſe inſpexiſſe, commemoraverat, tam variis animantibus, in plerisque ſane, & praeſertim *piſcibus* fortaſſe, & *imperfectioribus* quae continuo nominat, glanduloſos acinos eſſe exagonos; in aliis autem non eſſe. Sic antequam id ſcriberet; *lobulos* pariter, *conicam ut plurimum ſervare figuram*, tradiderat; & tamen ipſe mox ſubjecit, *non eandem omnino in omnium animalium jecoribus ſimilem eſſe lobulorum figuram, ſed ut plurimum variari.* Sic videri in quibusdam piſcibus *trifolium referre.* Sic *in aliis animalibus lobulorum figuram piſum aemulari, & in fele ſex, aliquando plura latera obſervari, in homine idem adamuſſim reperiri.* Quod exemplum cum eſſet ita propinquum, atque adeo continens cum iis verbis quibus pariter *ut plurimum* acinorum figuram tradidit eſſe *exagonam*; perfacile profecto erat

(c) C. 3.

erat animadvertere, quo haec poſſent modo ſic accipi, ut tot aliis,
a nobis prolatis, Auctoris ejuſdem locis minime adverſarentur, po-
tius, quam ea ratione intelligere, cui non tantum illa eadem loca
repugnarent, ſed iſtud ipſum *ut plurimum*, inter haec verba inter-
jectum, non undequaque conſentiret. Quae cum ita eſſe, omnes
intelligant, ſemperque, ut puto, intellexerint; *liquido* ſane *conſtat,
neminem hactenus ante* cl. Provocatorem *ſuper hâc re illuſtrem iſtum
ſcriptorem* ſic *fuiſſe interpretatum*; an vero etiam, ut addit, *quan-
tum luculentiſſimam veritatem deceat*, non modo id non conſtat;
ſed oppoſitum; niſi ego plurimum fallor; *liquido conſtat*.

86 Primo Interpretis errore oſtenſo, qui in eo erat, Malpi-
ghium *acinos a glandulis hepaticis diſtinxiſſe*; plura verba facere non
eſt opus, ut alter oſtendatur error, qui in eo eſt: Malpighium *aci-
nos ex ſubovalibus glandulis conflari*, *dixiſſe*. Nam ſi a me modo
probatum eſt, Malpighium *acinos*, & *glandulas hepaticas* idem
eſſe voluiſſe; conſequitur, pariter eſſe probatum, *acinos* qui eae-
dem glandulae ſint, ex his ipſis conflari, noluiſſe; nihil enim ex
ſe ipſo conflatur. Sed Provocator cl. qui ſibi eſſet conſcius, ſe il-
lam vocem *ſubovalibus* ex Malpighio non deſcripſiſſe, in eaa me
notatum errorem fuiſſe, opinatus eſt. *Hic caeterùm*, inquit, *alter* 1123
ille eſt ,, intolerandus ,, error, *in Hiſtoria noſtra ab illo Cenſore effi-
ctus*, *in quem ſanè ruere quemlibet ſcriptorem poſſe putarem*, *ſi a-
liam*, *praeterquam ovalem*, *hepaticis glandulis ex Malpighiana do-
ctrina accomodare figuram contenderet*. Ego vero qui neminem un-
quam timui, ne *in* me *rueret*, praeter ipſum, atque adeo ne
ipſum quidem, verum in re notavi errorem, non *effictum* in vocula:
quam non melius tamen quàm rem tuetur, etſi *evidenter* hanc, a
ſe *effictam*, objectionem *uno quidem ictu everſurum* ſe, ſpondeat.
Profert enim ex ſupra laudata Malpighii Epiſtola (*d*) quendam
locum, in quo ſane ſcriptum eſt, *naturam folliculos rotundos*, *in-
terdum ovales*, *non raro oblongos caeci inſtar efformare*. Sed
hinc non ita *luculenter*, ut ipſe putat, *confirmatur à Malpighio*,
hepatis glandulas eſſe *rotundas*, & interdum *ovales*; nedum *ſub-
ovales*, quod erat unicè probandum. Illa enim verba inter ea in-
terjecta ſunt quae de pancreate & facere inceperat, & facere con-
tinuo pergit; ut *luculenter* ad hepar non pertineant, & ſiquo mo-
do magis pertineant, id eatenus ſit (ut praedicta, & ſequentia ibi-
dem oſtendunt) quatenus hujus quoque folliculi glanduloſi in qui-
bus-

(*d*) De ſtruct. Gland.

busdam animantibus inſtar oblongorum caecorum inveniantur, quae neque *ſubovalia*, neque ita in homine, aut in plerisque eſſe animantibus, quisquam dixerit. *Unus* ille igitur primus *ictus* aut incaſſum, aut certe non *evidenter* cecidit. Multo minus alter quem cl. Provocator ingeminat. Cum enim inter initia ejusdem Epiſtolae, bene ac ſapienter, ut methodi ratio poſtulabat, *omnium ſimpliciſſimam* glandulam proponat Malpighius, eamque *ovali, interdum rotundâ, quandoque lenticulari*, vel *oblongâ conſtare formâ*, doceat; hinc Interpres cl. *non melius hujusmodi ſcriptoris conſilium interpretari me poſſe, mihi*, inquit, *viſus ſum, quàm ſubovalem figuram, ſeu ovali, & rotundae mediam in hepaticis glandulis ex his ejus locis recognoſcendo.* At quibus ex locis? Ex ſuperiore ſcilicet, atque ex hoc ultimo, in quibus modo rotunda, modo ovalis, modo oblonga folliculorum figura eſſe dicitur, nunquam *ſubovalis*, non modo abſolute, aut ſemper *ſubovalis*. Quid? quod ſuperior locus, ut oſtendimus, non certe, ac luculenter ad jecur ſpeciatim pertinet; hic vero alter certè, & manifeſtò ad jecur ſpeciatim non pertinet. Neque enim *Malpighius per hunc textum de conglomeratis, ut* Interpres ait, *glandulis ſermonem inſtituit*, ſed de *disgregatis*, ſive ſolitariis, unoque loculo conſtantibus, quarum videlicet plures in inteſtinis videmus. Sed unicus Malpighii Interpres, cum ejus Auctor ibidem loqui ſe, dicat de glandulis oeſophagi, inteſtinorum, & *conſimilium partium*; acute hinc infert „ in his certè *conſimilibus partibus* pancreatis, atque „hepatis viſcera cum inteſtinis commercium ducentia ab auctore „comprehendi veriſimillimum eſſe; „ quaſi vero Malpighius ibi vellet, atque adeo poſſet in proponenda *ſimpliciſſimae glandulae idea*, non quo in loco haec eſſet, ſed quae viſcera cum eo loco haberent commercium, ſpectare, & has quoque glandulas, quamvis maximè compoſitas, in illud ſuum exemplum adducere. Ille vero, ut par erat, & omnibus qui eam Epiſtolam vix legere inceperint, planum eſt, ab iis glandulis initium duxit, quae uno, ut dixi, & manifeſtiore conſtarent folliculo, proceſſurus deinde ad eas quae pluribus conſtarent, hinc ad eas quae multo pluribus, & obſcurioribus, ut ſic deinceps per multos gradus ad eas perveniret quae tum ex plurimis, tum ex minus in noſtro corpore manifeſtis folliculis compingerentur, quo in genere illa demum nominatim *viſcera pancreatis, atque hepatis* collocavit; tantum abeſt, ut de peculiaribus horum folliculis *inter initia* verba fecerit, vel quod pariter Interpres ſecurè affirmat, *nullo alio loco de hepaticarum glandularum figurâ apertiùs ſe explicaverit.* 87

87 Tertius reſtat in Interprete notatus error, quem idem credit *ex ſe ipſo citra ullam animadverſionem corruere.* A Malpighio traditum eſſe, docuerat, hepaticas ſuas *ſubovales glandulas intrare omnis generis capillamenta vaſorum.* Gravem ego errorem animadverti, negavique, à Malpighio unquam fuiſſe traditum, *omnis generis capillamenta vaſorum, hoc eſt etiam lymphaticorum* ad eas glandulas *pervenire.* Num forte Interpres cl. aliquem Auctoris ſui locum profert in quo lymphae etiam ductus eò pervenire, docuerit? Tantum abeſt, ut id conetur; plus etiam mihi videtur concedere quam objeceram. Scribit enim, Malpighium *in memorata exercitatione de hepat. de vaſorum diſtributione per hepatis lobulos mentionem inducentem, —— intelligendum certè eſſe de ſolis Cavae, Portae, & pori biliarii ramis.* Sed cum Malpighii Interpres, noſtro, opinor, aliquanto melior, ipſe Malpighius id non concedat; tanta alterius liberalitate uti fas, non arbitror. Ille enim in Poſthumo Opere, ubi quae ſibi fuerit in laudata Exercitatione ſententia, exponit, haec verba quae ſupra etiam deſcripſimus, ſed hìc iterare neceſſe eſt, diſerte conſcribit: Hepar *innumeris fere glandulis, velut tot uvae acinis, integrari, habui, quibus ſanguinea vaſa, venae ſcilicet portae, & cavae extremi fines, ARTERIA pariter, & porus biliarius —— appendantur & caet.* Cum igitur ex his verbis liqueat, num Auctor *intelligendus CERTE ſit de SOLIS Cavae, Portae, & pori biliarii ramis;* de arteria quidem, neque tunc quidquam objeci, neque nunc eſt, ut objiciam. Satis ſuperque eſſe, putabo, ſi mihi de lymphae ductibus ſatis fiat, ſi hos quoque mihi oſtendatur Malpighium ad hepaticas illas *ſubovales* glandulas pertingere, docuiſſe. Sed tu attende, quaeſo, Vir Doctiſſime, non quomodo id oſtendatur; ſed novum prorſus, atque inopinatum defenſionis genus: *Cum ego*, inquit cl. Provocator, *prae aliis omnibus ille idem ſim, qui acriter oſtendo, neque arterias, neque lymphatica vaſa intimos hepaticorum vaſorum concurſus, ſeu glandulofos, ut ajunt alii, folliculos penetrare, idque vix paucis lineis ante memoratum locum inculcem, quis jam à noſtro Cenſore tam bellè ſuaderi poſſet, ut crederet, me, cùm ſcribo „ſubovales hepatis glandulas intrare „omnis generis capillamenta vaſorum„ intelligere etiam arterias, etiam lymphatica intrare?* Verum enimvero ſi quae indicavit de arteria (de qua non agimus) non tertia ab hac pagina, quae au- 26
tem de lymphaeductibus non octava ab hac pagina, ſed *vix pau-* 21
cis, ut dictitat, lineis ante memoratum locum, inculcaſſet; ſi

praeterea in illo ipſo, de quo agimus, loco, non Malpighii ſententiam, ſed ſuam expoſuiſſet; nulla tamen iſta defenſio eſſet, in eo praeſertim, quem uſque adeo inconſtantem, & obliviofum oſtendiſſemus. Quanto igitur minus firma, minusque adeo ad rem erit, cum longe aliter ſe habeant omnia, & quod caput eſt, eum eo in loco non de ſe amplius, ſuisque placitis, ſed de Malpighio, & hujus obſervationibus verba facere, hasque, ſecundum ipſius Malpighii ſententiam Lectori exponere inſtituerit? Quod ut longe manifeſtiſſimum eſt, ita certiſſimum quoque eſt, non hic a nobis actum, quaeſitumque fuiſſe, quid ipſe *intelligeret* in propria, ſed quid *intelligere* deberet in aliena ſententia referenda. Quod ſi id etiam ponamus, quod ipſe poſtulat, & quod nullo modo ponendum eſt, ipſum in Malpighii ſenſibus exponendis ad ſuos proprios reſpicere debuiſſe, atque ideo cum dixit *omnis generis capillamenta vaſorum*, non *etiam arterias*; non *etiam lymphatica intellexiſſe*; contrarius quidem, ſed non facilius ferendus, ex ejus interpretatione exiſtat error, neceſſe eſt, Malpighium videlicet non lymphae dumtaxat vaſcula, ſed *etiam arterias* ad hepaticas glandulas pertingere, negaviſſe. Quod quantum vero adverſetur, non modo ex productis *Poſthumi Operis* verbis, verum etiam ex iis cognoſcitur, quae in Exercitatione *de Liene* (*a*) idem Auctor edidit eodem tempore quo Exercitationem *de Hepate* evulgavit: Materiae, inquit, bilis *major copia*, *quae fluidior eſt*, *erumpit à glandulis hepatis*, *in ipſas delata à venae portae ramulis*, *& non improbabiliter etiam ab extremis ARTERIARUM finibus*, *quae à ductu hepatico excidentes*, *tandem in HEPATIS GLANDULAS TERMINANTUR*. Tribus igitur Interpretis erroribus demonſtratis, tanto minus in eo ferendis, quanto magis *de Malpighio*, *quem ne intelligere quidem valuit*, *libera*, ut aliàs diximus, idem *nobis judicia tulit*; aequum ſane eſt, ut huc illa ipſa verba adſcribamus, quibus iſtam ſuam animadverſionem concludere non dubitavit: *Quis noſtrum igitur Authores INTELLIGERE melius didicerit; An ego Malpighium, an Cenſor noſter Hiſtoriam noſtram, Lectores ipſi viderint.*

88 Etſi vero in proxima etiam Animadverſione XXIII. ſatis libere de Celeberrimis aliis Auctoribus videtur loqui; ego tamen non neceſſe habeo, quae minus ad me pertinent, examinare. *Helmon-*

(*a*) C. 6.

montii, inquit, *aliorumque ſimilium edentulae nimiùm ſunt* —— *ob-*
jectiones, *imò ex ſe ipſis regeruntur.* —— *à Bohnio* vero, *atque* 1125
Bellino prolatas —— *non difficilius comprimimus.* —— *Quae adver-*
ſùs urinarum à bile tincturam proponit Bellinus de urinis *Part. I.* 1126
minimi pariter momenti ſunt. Haec omnia alii viderint. Nos illud
dumtaxat perpendamus, quid ad eam quam ex aliis omnibus in
iſtiuſmodi controverſia argumentis ſelegimus, objecimuſque, *Belli-*
nianam urinae evaporationem reſpondeat. *Non eſt neceſſe*, inquit,
ut ad probandam in lotio bilis tingentis praeſentiam ſuperſtes ab eva- 1127
porata urina ſedimentum cùm flavum, *tùm amarum deprehendatur*,
veluti ejuſdem authoris (Bellini) *eſt animus. Quippe plurimae ama-*
rae res ab igne validè tentatae, *torrefactaeque*, *ut hoc pacto natu-*
ralem amittant conformationem, *amaritiem ſuam deponunt*; *mul-*
taeque vel quolibet ſaturato colore pollentes, *hac conditione eodem fa-*
cilè exuuntur. —— *Re enim vera in evaporatione volatiliora*, *acu-*
tioraque ſalia, & *ſulphura*, *quibus quidem ratio ſaporum*, *atque*
colorum eſt, *abſumuntur*, *atteruntur*, *aut invertuntur*, *ut ſapi-*
dus aut coloratus eorum effectus non difficilè pereat. —— Quod igitur
ſedimentum evaporationis urinae nigrum appareat, —— *probare hoc*
ſolùm, *reſidua ab evaporatione ſolidiuſcula urinae contenta corpora*
ab igne fuiſſe torrefacta; *in nigrum idcirco neceſſariè colorem ver-*
gere. Verum iſta omnia quam fruſtra dicantur, haec oſtendunt.
Primùm num *urinae ſolidiuſcula corpora* in propoſita à Bellino eva-
poratione ab igne tam *validè tententur*, & *torrefiant*, inde pote-
rat intelligi, quod ſedimentum non ad ſiccitatem uſque deduci-
tur, ſed ad *viſciditatem* dumtaxat. Deinde id ſedimentum *ſi totum*
ſimul aſpiciatur, *nigrum* quidem *indicatur*, non tamen revera eſt,
ut eſſet, *ſi ab igne fuiſſet torrefactum.* Denique; ut iſta, atque
alia plura mittamus; ſi eo colore ſedimentum apparet, *Salſiſſimi*
autem *invenitur ſaporis*, *nullà unquam*, hoc eſt ne tum quidem
cum torrefactum nondum dici poteſt; *contracta amaritudine*, ſi
tale, inquam, eſt propterea quia *ſolidiuſcula urinae corpora ab*
igne ſunt torrefacta, *ut hoc pacto naturalem amiſerint conformatio-*
nem, ſive *abſumpta*, *attrita*, *aut inverſa* ſint; ſi ad hunc mo-
dum, inquam, res ſe ſe habet; quî fieri igitur poteſt; ut affùſa eidem
ſedimento nulla alia re; niſi *aqua communi ad eam quantitatem*, *quam*
evaporaſſe diſcimus per ponderationem, continuò redeat prior illa *citrea*
flavedo, & priſtinus ille *ſapor naturalis urinae?* *Num torrefa-*
ctionis effectus tam facile tolli? Num corpuſculorum *naturalis amiſ-*
ſa conformatio tam facile reſtitui? Num *abſumpta*, *attrita*, *aut*

inverſa ſulphura , *&* *ſales* tam facile reparari , augeri , refici poſ-
ſunt ? Non mihi videtur legiſſe Bellinum , qui has ejus obſerva-
tiones in propoſita controverſia *minimi momenti eſſe* , *neque difficile*
comprimi poſſe , ſcripſit. Hoc mihi ſatis attigiſſe ; caetera quae
adverſus Bellinum , & Bohnium congerit , alii viderint. Nam ne-
que ad me pertinent , & quamvis pertinerent , nonnulla ejuſmodi
ſunt , ut malim certe aliis credere , quam ipſe experiri. Bilem
exempli gratia in urinis ictericorum , cl. Provocator affirmat , *ſen-*
ſibilem interdum amaritiem , *quae quidem ipſius ſalſedinis ſuperat ſen-*
1128 *ſum* , *deguſtanti cuilibet porrigere* , *ut plurimi* , *ſe praeſente* , *ſae-*
piùs in praxi experti ſunt. Factum male quod ex iſtis *plurimis* ne
unum quidem alias invenerit. Neque enim in alio hujus *Hiſtoriae*
loco ſcripſiſſet : *icterici urinam* , —— *totam ſincerae bilis perſonam*
181 *referentem* , *forſan eadem quoque ſapiditate praeditam inveniſſe-*
mus , *ſi foedis hiſce obſervationibus daretur immiſceri*. Nunc vero
non modo *plurimos* invenit , qui *ſaepiùs in praxi foedis hiſce ob-*
ſervationibus immiſcerentur ; ſed ſeipſum *immiſcuiſſe* videri poteſt.
Nam contra eam , quam paſſim & communiter credimus , quam
a Bellino , ac Bohnio videmus ſine ulla dubitatione poſitam ob-
ſervationem , neſcio quam ſibi videtur in urina amaritudinem in-
veniſſe. *Nos* , inquit , *plane affirmamus* , *in quacumque urina*
naturali —— *ſub ſalſedine notabilem etiam amarorem guſtu perci-*
pi , —— *ut cuilibet attendenti liquere facilè poterit*. Verum. iſtum
notabilem amarorem , qui velit , *guſtu percipiat* , & num a pecu-
liari urinae ſalſedine diſtinguendus , & ad illam ipſam qua de agi-
tur , bilis amaritudinem ſit referendus , *attendat* ; ego ad alia ,
quae viſu , non *guſtu percipi* poſſunt , & quae ad me pertinent ,
tranſibo , ut ex his quae mihi experiri etiam licet , intelligam quid
de illis quae experiri nolo , ſit judicandum.

89 *Croceum naturaliter urinae colorem* eſſe , ipſe litteris manda-
verat (*a*) in eo loco , qui , ut de iis ſolet quae clam delevit , ubi
nunc ſit quaerendus , non dicit ; ego certe in nova hac Editione
nondum potui invenire. Sapienter fecit , ſi noſtro monito uſus
eſt , illumque delevit ; urinae enim color , ut in *Adverſariis* (*b*)
admonuimus , *naturaliter croceus non eſt* , *ſed dilute flavus*. Num
vero pariter ſapienter faciat , quod hic nihilominus , *colorem etiam*
dilute flavum contendat *croceum praedicari* poſſe , *imo debere* , at-
ten-

(*a*) Edit. I. pag. 41. (*b*) Adv. III. pag. 48.

tendamus. *Si croci, inquit, granum unum in aquae communis cyatho diſſolvimus, haec ſtatim eundem, qui naturalis ſanorum urinae eſt, colorem induit, ſive dilutè flavum.* Quid tum poſtea? ut enim laudo quod confiteatur, *naturalem ſanorum urinae colorem eſſe dilute flavum*; ſic non video, quomodo quem *dilutè flavum* fatetur, eundem *croceum praedicari debere*, poſſit nobis demonſtrare. *Croceum*, inquit, *eſſe* dico *ſeu illius inſtar, qui à pauca quadam croci aquae ſociata quantitate dilutus, ac veluti citrinus progignitur*; quaſi vero iſtiuſmodi colorum nomina non a rebus, quas referrent, ſed a rebus ex quibus exiſterent, impoſita eſſent. Quod ipſum ſi concederem; nullo autem modo eſt concedendum; ſequeretur ſane, naturalem urinae colorem *aqueum* potiùs, quàm *croceum* eſſe vocandum, propterea quia ex multo majore aquae copia, quam croci, ejus ſimilitudo conficitur. Sequeretur pariter, ut ſi crocus (id quod multae res faciunt) colorem dare poſſet, quem ipſe evidenter non haberet, coeruleum puta; color hic non coeruleus eſſet appellandus, ſed croceus, quippe qui a croco fuiſſet inductus. Denique, ne a propoſito recedamus exemplo, ſequeretur, ut ſi croci granum unum diſſolveretur 28
non in aquae communis cyatho, ſed in tanta copia, quanta ex uno croci grano aliquod vel dilutiſſimae flavedinis ſervare veſtigium poſſet, hic tamen color *croceus praedicari deberet*. Quid igitur eſt, cur Medici, de quibus potiſſimum ſermo erat noſter, id cum *deberent*, minime faciant, idemque cl. Provocator hunc ipſis *Canonem* inter illos ſuos non praeſcripſerit? Tunc fortaſſe facere inciperent. Hactenus vero quid fecerint, ex eo palam eſt, quod cum ipſe confiteatur, *à Practicis croceum urinae colorem ſolere plerumque vocari, quum —— adeò tinguntur urinoſi latices, ut ſaturatam imitentur aquae ex majori immixti croci menſura tincturam*; nullum tamen exemplum profert; cum iſtud *plerumque* plura non deeſſe ſignificet; ex quo conſtet; eruditos, & recte loquentes Medicos naturalem urinae colorem *croceum* quoque nuncupaſſe. Cum igitur neque hoc, neque *Bellinianae* evaporationis *infirmitatem* probaverit; *videbit certè* in poſterum, *quem in ſe uſum habere potuerit* noſtra *illa objectio*. Et *profectò* etiam *intelliget quid ſibi velit* altera *memoranda objectio* quam *eodem loco idem ingenioſiſſimus* (ſic enim *humaniſſime* loquitur) *objurgator oggerit*; cum videlicet ſi illa non ſatis ſunt quae ex illis ambobus locis deſcripta, & inter ſe collata legit, reliqua perleget, numque de illa re quam primo in loco pronunciat, in altero, quamvis *ſuo*, ut dixerat, *lo-* 1129

co

co quidpiam attigerit, incaſſum quaeret, imo haſce inveniet non *ſubtilioris* bilis quae *hepar declinaverit*, ſed tantùm *legitimae bilis Hepaticae tincturas eſſe*, *voluiſſe*.

90 Usque adeo XXIV. Animadverſionis lectionem averſor, & horreo, ut veniam petam a te, Vir Doctiſſime, ad XXV, quae ultima eſt, transeundi, qua perpenſa ad iſtam, inviti quantumvis, aegrèque, ut decet, ferentes, extremo loco redibimus. Quae igitur, tot alios *Hepaticae Hiſtoriae* errores adnotando defatigatus, poſt ipſos, profeſſus ſum (c) me *indicando potius*, *quam notando*, ſcriptarum, num *ejusmodi ſint*, quod Provocator noſter cl. dicti-
1134 tat, *ut vel ipſe Lector legendo repellat*, & *deleat*, videamus, an vero potius ejusmodi, ut quemadmodum, in cunctis ſuperioribus Animadverſionibus, ita in hac quoque, etiam me tacente, ipſe per ſe Lector *repelli*, ac *deleri*, non ſinat. Et primum cum meum iſtud quam breviſſime ibidem ſcribendi inſtitutum Provocator ipſe commemoret, cur non ad hoc potius, ſiquid forte ſibi videretur obſcurum, retulit, quam illuc, ut *per mutilata exſcripta verba*, *effictumque hoc pacto centonem imponere fortaſſe ſtuduerim?* praeſertim cum *exſcripta* a me iſta *verba* ita apud ipſum proxima ſint, ut a me relatum eſt. Atenim *ſolùm comparatè ad biliares ductus* in medium attuliſſe ſe dicit, *brevem* venae Cavae *à motus impulſu diſtantiam*. Num illud ipſe negavi, aut nego? cui quidem ſatis ſit haec illos perpendere qui cum Malpighio cenſent, coeliacae arte-
123 riae, *primi*, ut cl. Provocator ſcripſit, *aortae emiſſarii* hepaticum ramum cum glandulis quae bilis ductuum initia ſunt, communica-
26 re: hepaticum quoque bilis ductum cum eodem certe *PERGRANDI ſatis*, *& notabili* arteriae ramo concludi intra capſulam illam, *quae ſecundum accuratiorum indagines verus eſt muſcu-*
1054 *lus*, ſive quae *faſciculis muſcularibus ROBUSTE inſtructa* eſt,
27 *imò legitimus eſt muſculus ad omnes portae*, *& ductûs fellei diramationes*, *itinera*, *& concurſus elongatus*, *& advolutus; ut non tantùm momentis ſiſtalticis ſuis*, *ſed & contractilibus muſcularibus ſuppleret defectui pulſationis in porta; truſiones ideo promovendo in concurſibus*, *& canali excretorio*, *reſpectu ad liquida contenta*, *ſecreta*, *& per diverſas hinc vias promovenda*. Quae omnia, atque alia ejusmodi, alibi, ut vidimus, a Provocatore propoſita, vel etiam
1135 inculcata, *probi Lectores* opponent primùm *nulli* iſti *competenter amplae*, *& pulſantis arteriae attiguitati*, deinde & *nulli* iſti *tunica-*

(c) Ibid. pag. 51.

carum cingentium oſcillationi, *aut muſcularium adjacentium*, *praeter debilis capſulae*, *preſſurae*. *Debilis*, inquam, *capſulae*. *Cum* aliis enim minoris momenti iſta vox *debilis*, ut pote ſuperioribus Animadverſionibus nimis aperte repugnans, ſublata hîc eſt ex eo textu, qui caeteroqui ſic profertur: *En textum*, *qui*, *neque litterulâ à prima Editione immutatâ*, *nunc habetur in* §. *III.* & *caet.* Et ego ille ſum qui *per mutilata exſcripta verba imponere fortaſſe ſtudeo!* Huc illud accedit, quod ſi contendere voluiſſem, non *comparatè* ibi, ſed *abſolutè* ab eo ſcriptam eſſe *brevem* venae Cavae *a motus impulſu diſtantiam;* jure fortaſſe potuiſſem. Nam *comparatè* quidem tunc loquitur, cum ait: *bilis ductus longè minùs turgere ſuccis ſuis*, *quàm Cavam contento ſanguine*. At vero cum 119
ſeorſum *momenta* enumerat hinc in Cava, inde in iis ductibus *ad fluxum urgentia*, & quaſi de Coronariis arteriis, non de Cava loqueretur, in hac ſtatuit *brevem à motus impulſu diſtantiam*; non omnes certe ita facile concedent minùs *abſolutè* hoc dici, quàm id quod continuò praecedit, & *abſolutè* verum eſt, *vaſis amplitudinem*. Secundo loco cum hepati *proximi diaphragmatis alternum motum* non *nihil valere*, non *nihil poſſe* ad ipſam quoque hepatis *concavam* partem, indicavi (*d*) hoc nimirum volui, deprimi alternis a diaphragmate hepar non poſſe, quin hujus corpus univerſum, ipſique ideo biliarii ductus, & quod his ineſt, concutiatur, imo quin concava ipſa jecinoris facies contiguis partibus quadantenus apprimatur. Nihil igitur eorum volui, quae egregius Interpres obtrudit, *me intellexiſſe*, ut *veritati*, ſi Diis placet, aut *mihi jam ipſi videar adverſari*. Tertio. Si *modus quo Boylaeus*, & *Papinius* „grandiora cujuslibet Animalis„ *oſſa in liquidam ſubſtantiam ſolvunt*, revera apud Taurinenſes uſque adeo familiaris erat, ut nunc eſſe, *affirmat;* cur igitur verbis illis neſcio quid reconditi promittentibus, ipſum deſcribere aggreſſus fuerat: *Modum edocent curioſiſſimi Auctores*, huncque ita Lectoribus qui ex Boylaeo, & Papinio poterant jam noviſſe, deſcripſerat, quem *vel coquis ipſis*, *ipſisque mulierculis familiariſſimum* eſſe, ſciebat? Sed mirum non eſt, quid Auguſtae Taurinorum coqui, & mulierculae gerant, nos ignorare, cum ipſe ita quid Patavii Anatomici egerint, aut non egerint, ignoret, ut ex uno eodemque, adhuc vivente, Anatomico duos fecerit. Quartae meae objectionis ſententiam totam, non 909
modo verba ipſa, non refert, quamvis alia characterum forma 1136
per-

(*d*) Ibid.

perinde ac ſi mea eſſent, deſcripta producat. Attamen ne ſic quidem ſatis reſpondet. Primum namque confiteri cogitur, ſe non exacte, ſed *ſuo modo*, ventriculum circumjectis viſceribus ſtipatum *cum machina Papiniana conferre*; quaſi diſerte non ſcripſiſ-
121 ſet, ventriculum *in ſuperiori* orificio ab iis viſceribus *premi adeò, & conſtringi, ut tanquàm operculis ſtrictè oppoſitis occluſus, TRANSPIRARE NON SINAT activiores* —— *particulas, ac ſpiritus*. Nam quod huc alia, tanquam ab ſe *eodem loco* inculcata, trahit; neque *eodem loco* ſcripta ſunt, quae altera ab iſta pagina ſubjiciuntur; neque in illa de qua una agebam, comparatione producta ſunt; quae poſt alteram prolixe deſcriptam comparationem adduntur. Quod autem ait, eò ſe Lienem *non in primis advocaſſe, ſed Hepar*, ſuisque prolatis verbis, quaſi id ego diſſimulaſſem, confirmat; neque haec opus erat producere, quae ipſe produxi (*e*), & Lienem tamen de duobus iſtis *operculis* eo *ſtricte appoſitis* unum fecerat, quorum alterum ſi paululum amoveri ſinit; reliquo dumtaxat, illud intercipere orificium quî poterit? De meo autem *aere* non laboro qui *halitus* illos *humidos per ventriculi parietes* non induco; ipſe qui inducit, videat ut ſuis *ſpiritibus* ſatis caveat. Poſtremo quod ad *majora chyloſae functionis principia* refugit, recte facit; nam haec minora non ſatis firme tueri ſe poſſe, videt.

91 Quae in quinta objectione, probanda eſſe de Viperis, dixi (*f*), minime probantur; ſed probationis loco, quandam denique in Viros Doctiſſimos, atque Experientiſſimos inſultationem invenio. Probandum erat primo loco, Viperis *ſumme energeticum eſſe ſtomachi munus*, ut, vel poſt *Mures*, & *Canes*, quaſi hos voracitate vincerent, ipſas inter *voraciora animalia* recenſendo, ſcriptum fuerat. Quid ad haec probanda allatum eſt? Affirmatum eſt tantum, ſed non probatum, *viperam ſuper alia voracia bruta, ingeſta ſolidiora quaelibet* (credo etiam ferrum, ut *ſuper voracem* Struthiocamelum ſit) *vel ipſa etiam viva*, & *integra non exilia*
113 *animalia ut aves bufones* & *caet.* (non eſt ſatis; nam *ſuper voraces* piſces eſſe debet) *animalia ſe majora ſibi in eſcam comparare, devorare*, & *digerere*. Equidem de paſſerculis, & parvis bufonibus nonnuquam a vipera devoratis non ignorabam; ut ex iis quae alibi ſcripſi, olim apparebit: ſed de *animalibus* revera ipſa vipera *majoribus*, de *ſolidioribus quibuslibet*, *ſuper alia voracia bru-*

(*e*) Ibid. (*f*) Ibid.

bruta a vipera ingeſtis, Redium aliquem qui teſtaretur, libenter ſane productum vidiſſem. Quod ſi ego mihi deeſſe nolui, eum Redium teſtem produxi in re, *quae*, *praeterquam Redo*, ut Noſter ait, *omnibus nota eſt*; cur Provocator cl. ſibi deeſt, nullum producendo teſtem in rebus quae certe non *omnibus* notae ſunt? Attamen ſi mihi concedit, omnibus eſſe *notum* id quod Redius (*g*) ut ſummum in viperis obſervavit, has *ad decimum uſque menſem inediam* ferre, & ſi huc addit quod vere *omnibus notum* eſt, easdem *longis jejuniis ſe accomodare*, non modo *aliquando*, ut ipſe fatetur, ſed quàm ſaepiſſime, ut in captis & aſſervatis, quotidie videmus, ne quidquam dicam de hyeme, quo anni tempore, *ſolent plerumque*, & quidem *ſecundum naturam* (ut ejusdem Redii (*h*), ſi per cl. Provocatorem licet, verbis utar) *aut nullo modo*, *aut quam minimè*, *rariſſimèque alimentum capere*; haud ſatis video quomodo ipſas, non dico *ſuper alia voracia bruta* voraces jure ſtatuamus, ſed *murium* dumtaxat voracitati, earum voracitatem anteponamus, cum illos Redius (*i*), ſaepius expertus, nunquam ad tres ſolidos dies ſine cibo ſervare vivos potuerit? Atenim viperae modicos paſſeres, & bufones nonnunquam devorant. Num propterea voraciſſimas, ideſt inexplebili edendi aviditate praeditas *ſuper alia voracia bruta* cenſebimus? Deinde iſtos paſſerculos, iſta *ingeſta ſolidiora quaelibet* a viperis *ſuper alia voracia bruta concoqui*, & *ſolvi*, quem teſtem habemus? praeſertim cum a quibusdam produci videam Libavium, qui illa animalcula a viperis *reddi* ſcripſit *exſiccata diu*, *nil comminuta per membrum ſui ſeceſſus*, vel Plinium, qui *a ſerpentibus* prodidit *rejici ſuetas avium devoratarum plumas*, & *oſſa*. Quae certe omnia ſeu falſa, ſeu parte ex aliqua vera ſint, ab eo videnda erant, ac diſcutienda, a quo *ſummè energeticum* in viperis *ſtomachi munus* erat probandum. Ab eodem autem quomodo alterum probetur, *hepar* videlicet in viperis *non tantum ſupra*, & *circa ventriculum eſſe protenſum*, *ſed uſque ad duodenum*, videamus. *Alterum*, inquit, *num ita ſit*, *qùis poſſet ingenuus dubitare*, *qui nempe noſtrâ omniumque accuratiorum Anatomicorum autopſiâ ſuaderi luculenter poteſt*? Quid ergo? inter *accuratiores Anatomicos* non eſt Eduardus Tyſon ponendus? Hic (*k*) tamen hepar, jam contra ventriculum, extenua-

(*g*) Degli Anim. Viv. (*h*) Ibid. (*i*) Ibid. (*k*) Act. Lipſ. A. 1684. Tab. V. Fig. 1.

nuatum, ne ad pylorum quidem, non modo ad *duodenum*, perducit. Praeterea Baldus Angelus Abbatius, M. Aurelius Severinus, Gerardus Blaſius, Michael Bernardus Valentinus *ingenui* homines non erant, aut non ſunt? Quis *ingenuus* hoc dixerit? Hi tamen omnes num de ea re dubitaverint, ex Tabula III. Abbatii (*l*) liquet, quam caeteri in zootomias, & Amphitheatrum ſuum ſine ulla unquam dubitatione tranſtulerunt. In ea vero Tabula num Viperae jecur ad totum ventriculum, nedum *ad duodenum*, *protendatur*, omnes ſatis vident.

Parcius iſta Viris tamen objicienda memento. (*)

His ergo omnibus, & propria quadantenus memoria aliter docentibus, & *ingenui*, & non imprudentis hominis fuit de oppoſito ſaltem (id quod nos fecimus) *dubitare*, donec viperis iterum, & ſaepius diſſectis, alio in loco poſſemus (id quod nunc poſſumus (*m*)) nos quoque ipſos aliter vidiſſe, affirmare: quanquam; ut tunc illud omitteretur; nimis ſane ultra inanem, ut plerumque obſervaſſe memineramus, viperarum ventriculum, jecur circumfundi, & protendi oportebat, qui illum etiam poſt comeſta *animalia*, ipſa vipera *majora*, diſtentum & fovere poſſet, & ad duodenum adhuc pertingere *ad ultimam ſcilicet chilificationis opellam ibidem adjuvandam incubatu ſuo.*

92 In ſexta objectione; cum Provocator negaſſet, quidquam *clarius illuſtrare poſſe* hoc hepatis munus, quàm *notabilem indigeſtionis habitum omenti disjunctioni a fiſtulae inteſtinalis incubatu* ſuccedentem; contrarias Riolani, & Foreſti obſervationes memoravimus (*n*). Ipſe autem regerit Galeni, aliorumque obſervationes, quaſi vero aut Riolanus, aut Foreſtus, aut ego easdem ignoraſſemus, cum neque illi ambo ſuas fortaſſe fuiſſent ſcripturi, niſi illas, quas diſerte commemorant, tanquam pro *Canone* ad ſuam uſque aetatem paſſim eſſe habitas, noviſſent, neque ego eorum obſervationes objecturus, niſi vidiſſem, ceu de re undequaque certiſſima
123 ſine ulla dubitatione adhuc ſcribi: *quid clarius & caet.?* Itaque cum illi Galenicas obſervationes probe ſcirent, Anatomen autem, & Chirurgiam callerent; quis ob illas audeat cum Provocatore pronunciare: *Riolanum parvam omenti portionem pro magna reputaſſe cenſendum eſt. Id pariter de Foreſti omento intelligi volo. Quid enim*

(*l*) De adm. Viperae nat. * Virgil. Ecl. 3. (*m*) Vid. Epiſt. I. Art. 64. (*n*) Adv. III, pag. 62.

enim omenti niſi paucum , & modicum , in communibus abdominis plagis, atque herniarum operationibus plerumque reſcinditur ? Quid haec aliud ſignificant, niſi qui haec pronunciat, neque primùm attendiſſe quis Riolanus fuerit, ut tam facile, quaſi imperitus Anatomiae, & Chirurgiae, *parvam omenti portionem pro magna reputaret*, aut communibus & quotidianis in iſtiusmodi re uteretur exemplis: neque deinde illam Foreſti, de qua judicium ferre vult, obſervationem (*o*) unquam legiſſe, quae de *communibus* certe non eſt, & in qua tantum abeſt, ut *quid omenti paucum, & modicum* dumtaxat ſcribatur exciſſum; *paulatim totum omentum extractum* proponitur. Qui ergo illam attente perlegerint, num *nihil indè* ipſi *in contrarium oggeratur*, intelligent. Difficile enim concedent, in ejusmodi caſu nihil, niſi eam, quae neque in omnibus illuc uſque extenſa invenitur, omenti portionem ablatam eſſe,. quae *ad ilei inteſtini inferiores* dumtaxat *flexus propenderet*, reliquam autem omnem, *ſuperioribus inteſtinis accumbentem*, relictam eſſe; ad quam nunc videlicet confugere cogitur, & de hac tamen affirmare *quod incubatu ſuo verè coctionem adjuvet*, ilei inteſtini *flexibus* excluſis, quando univerſe de *fiſtula inteſtini* in *Hiſtoria* ſcripſerat. Nam 123
quod certam quandam ſuam *juvenilem* obſervationem Graviſſimorum eorum Hominum obſervationibus opponit; ne ipſe quidem, 1138
opinor, contendet, facilius ipſis fuiſſe *parvam omenti portionem pro magna reputare*, quàm ſibi, adhuc praeſertim juveni, aut vaſa quaedam ſanguifera ventriculo inſervientia, quae liganda non fuiſſent, non ligare, aut ſi ita, ut ait; *diligenter* omnia peregit, in non brevi illa operatione ita moloſſum non vexare, aut ita ejus viſcera ab aeris injuriis tueri, ut quod ſemel obſervavit, aliunde eſſe non potuerit, ſed tanquam multarum *obſervationum ſumma* quaedam, nobis pro *Canone* eſſe debeat noſtram, atque adeo Riolani *imperfectam*, ſi ſuperis placet, *objectionem* corrigendam.

93 In unam ſeptimam objectionem multas contrahit. Prima illa fuerat: *Coeliaca primum aortae emiſſarium eſſe dicitur, quod evidentiſſimè falſum eſt.* Nunc *evidentiſſime* quidem id eſſe *falſum*, ipſe confirmat, cum ſcribit, tot alia ſupra Coeliacam emiſſaria Arteriae magnae nemi- 1139
nem *vel anatomiae ignarum latere* poſſe. Quod autem addit, *negare* neminem poſſe, coeliacam *primum eſſe aortae ſub diaphragmate emiſſarium*; ita verum eſt; ut ſi ipſe quod hic demum facit, tunc ibi feciſſet, ut *ſub diaphragmate* non omitteret; nihil ego objecturus fuiſſem.

Nam

(*o*) Obſ. Chir. l. 6. Obſ. 7.

Nam quod intelligi id debuerit, propterea quia *de viſcere in abdomine degente, ſeu de Hepate conſtans* ſuae *Hiſtoriae ſermo ſit*, neque hoc verum eſt cum tot alia viſcera, & partes in medium paſſim, & praeſertim ubi egit de viis ſanguinis ad varia ſecretionum organa, attulerit, & poteſt, ut in nervis conſpicimus, etiam vas aliquod ſanguiferum non intra eam caveam cui proſpicit, exoriri, imo certe carotides ex. gr. arteriae intra thoracem incipiunt, & cranii caveae noviſſime inſerviunt. Ad ſecundam objectionem ſic reſpondet: *ego tertiam circiter totius ſanguinis in homine degentis partem in Portae trunco atque ramificationibus continuo reſidere, ci-*
123 *tato loco ſatis probaſſe videor.* Si hoc, non dico, praeſtitit, ſed vel uno verbo praeſtare aggreſſus eſt; nihil cauſae eſt, cur ego ejus *probationes* infirmas eſſe, ſeu *rem eſſe*, ut ait, *adverſam*, *probare* non debuerim. Verum ſi nihil aliud ibi fecit praeterquam ejusmodi rem *ſine ulla dubitatione pronunciare*; quis eſt qui id legens, mecum jure meritoque non cenſeat, rem *ſaltem maxime incertam eſſe?* Et ipſe tamen ſcribit: *id citato loco ſatis probaſſe videor?* Perlegat quicunque velit non modo *citatum locum*, ſed univerſum in quo eſt, Partis I. poſtremum caput. Spondeo fore, ut errores quidem, a me in eo capite indicatos, aliosque praeterea inveniat, ullam vero quae ad illud probandum ſpectet, litterulam non inveniat. Atque ut in tranſitu hic duo oſtendam; alterum,
1145 num verum ſit quod infra ipſe credi vellet, me ejus errata *ſummo ſtudio* notaviſſe; cum reapſe, aliud agens, ea tantum quae ſcribenti ſuccurrebant, notaverim; alterum, quantum in probando inter me, & ipſum diſcrimen ſit; protinus id quod modo dicebam: eſſe alios praeter eos quos in *Adverſariis* indicavi, in eo ipſo poſtremo capite errores, ex his uno exempli cauſa producto, apertiſſime demonſtrabo. Scriptum eſt in illo capite: *animalium*
124 *aquatilium hepata terreſtrium jecinoribus eſſe minora.* Hoc ejusmodi eſſe, ajo, ut nemini illorum probari poſſit qui ingens multorum piſcium jecur, quod interdum vel in duos ampliſſimos lobos diviſum, a ſumma ad imam fere ventris partem extendi, mirati ſumus, cum plerisque aliis eorundem viſceribus comparaverint. Quid? quod in nullo ex tot Piſcibus quorum diſſectiones ad ſuum uſque aevum editas collegit Blaſius (*a*) quidquam de hepatis parvitate adnotatum invenire adhuc potui, cum ex adverſo viderim, (*b*) in Acu Marino memorari *hepar pro animalis magnitudine ſatis grande*,

(*a*) Anat. Animal. Part. III. (*b*) C. I.

de, (*c*) in Piſce ex Canum genere, unà cum viſceribus ſuis 26. libras aequante; ſine viſceribus 15. excedente, *hepatis pondus quinque libras ſuperans* (*d*), in Crocodilo *hepar bifidum binis lobis inſigne*, (*e*) in Galaeo laevi *hepar in duas conſpicuas fibras*, *&* *oblongos lobos diviſum*, *velut inſignes lineas abdominis longum percurrentes*, (*f*) in Lucio *hepar oblongum inſtar linguae ad ſecundas pinnas extenſum*, (*g*) in Orbe *Hepar maximum in ſiniſtro latere* (quod & nos in aliquot piſcibus obſervaſſe meminimus) *in dextro minorem lobum*, (*h*) in Phoca *hepar bene farctum ſex majoribus lobis diſciſſum*, (*i*) in Phocena *hepar ampliſſimum*, *&* *totam*, *quae eſt inter diaphragma*, *&* *ventriculum*, *abdominis cavitatem ferè occupans*, (*k*) in Salamandra *hepar ingentis magnitudinis*, (*l*) in Xiphia denique *hepar grande ſatis*: *&* *exſangue*. Sed jam illuc unde digreſſi ſumus, & quo tamen hoc etiam de *minore* piſcium jecore pertinet, revertamur.

94 Ex iis quae improbavimus, volebat Provocator oſtendere, alterum eſſe hepatis uſum, ut ſanguinis copiâ, vel repentinâ etiam rarefactione turgentis *diverticulum ſit unà cum liene*. De liene quidem, ob ejus ſtructurae modum nolui unquam ab aliis etiam, id proponentibus, magnopere diſſentire; hepatis verò *ſubſtantiam promptè*, *ac pro re nata ad modum laxiorum membranarum valde cedere*, *atque extendi poſſe*, negavi. (*m*) Contra, Provocator cl. hoc *compertiſſimum fieri*, *luculenter evinci*, de hoc nos *plane convinci*, aſſeverat. Si probationes quaeris; duos omnino affert. Nam primùm ait, *Portae ramos*, *qui potiſſimam* hepatis *partem conſtituunt*, —— *in jugulatis*, *aut improviſè denatis* —— *longè ultra naturalem ſtatum ampliores*, *&* *ſanguine turgidiores deprehendi*: *in picrocholis verò*, *lentoque morbo demortuis graciliores admodum*, *atque inaniores*. Etſi in *Erratis* monemur, ut hìc pro *jugulatis* 1230
intelligamus *praefocatis*, non tamen erratum adhuc ſatis ab Auctore correctum eſt; quot enim ſunt *improviſè denati* ob magni alicujus vaſis rupturam, quorum ſanguis magnam partem in aliquam caveam invenitur effuſus? quot *praefocati*, iidemque *lento* extenuati jam *morbo*? num in his etiam, quod ipſe mox negat, aut in illis, contra ac videmus, *longè ultra naturalem ſtatum* rami illi

(*c*) C. XI. (*d*) C. 14. (*e*) C. 15. (*f*) C. 20. (*g*) C. 22. (*h*) C. 25. (*i*) C. 26. (*k*) C. 29. (*l*) C. 36. (*m*) Adv. III. pag. 62.

illi Portae venae *ſanguine ſunt turgidiores?* Verum ut eſſent; nonne id magis in Pulmonaribus interdum vaſis, in Auricula cordis dextera, & potiſſimum in Venae Cavae Truncis quam ſaepiſſime, & luculentiſſime deprehenditur? imo in his tantò magis, quanto minus circumprimuntur, cum contra, Portae venae rami ab arctiſſimè, confertiſſimèque intra eandem hepatis membranam conclufis tot ramis aliis, & vaſis, & folliculis, & humoribus undequaque premantur. Quae cum ita ſint; ſatis planum eſt, num *hepatis ſubſtantia, quomodocumque Cenſor velit, valde cedere, atque extendi poſſit*, itemque num quia venae Portae rami ſanguine interdum pleniores inveniuntur, ob hanc rem, aliis etiam partibus, veniſque communem, imo longe magis facilem, continuo peculiare ſanguinis diverticulum in jecore potiſſimum ſtatuendum ſit. Quid? quod veri ſimillimum eſt, illam idcirco plenitudinem inveniri, quod ulteriorum *fiſtularum hepatis cavitates* ita *ampliabiles* non ſunt, ut Provocatoris diverticulum poſtulabat; Earum videlicet anguſtias, ceſſante arteriarum & diaphragmatis impulſu, preſſione dumtaxat incumbentium partium, & vi elaſtica vaſorum promotus ſanguis, ſuperare non poteſt, ideoque in craſſioribus ramis ſubſiſtit, quos quanto magis diſtendit, tanto minus ulteriores ab hac diſtentione compreſſos, & quod conſequitur, tenuiſſimos illos ex quibus magna hepatis pars conſtruitur, poteſt *dilatare*. In hominibus autem adhuc viventibus, vel eas libere ſuperare anguſtias valet, & ſic tanta iſta in craſſioribus ramis plenitudo neque fit, neque fieri poteſt, tenuiſſimis & ipſis tum Portae venae, tum Cavae ſurculis ſanguine plenis, ideoque locum non cedentibus; vel eas libere ſuperare non poteſt, & ſic a tergo
1140 plenitudines fiunt, unde *ſubitaneae* illae *hujus viſceris phlegmones, & celeres quaedam ejuſdem obſtructionum ſpecies*, quae non ita facile contingerent, ſi penitiſſima ſubſtantia hepatis ſic a natura eſſet compacta, ut diverticuli inſtar prompte cedere, & dare locum, non obſtare, majori ſanguinis copiae poſſet: Tantum abeſt, ut ab illis phlegmonibus, & obſtructionibus de oppoſito *plane convincamur*, ut Scriptor noſter cl. putat, hinc alteram ſuam repetens probationem? Sic fuerat a nobis animadverſum (*n*) quod *perhumaniter* hic ipſe diſſimulat, quam facilis idem ſit in *demonſtratione*, imo *plena demonſtratione* ſtatuenda. Hoc enim primùm volebamus: tum vero deinde alterum, de quo ad Medicos judicium detulimus. Nam

(*n*) Ibid.

Nam etſi inter omnes conſtaret, quod certe non conſtat, *haemorrhagias narium in LEVIBUS etiam hepatis, & lienis obſtructionibus ORDINARIO accedere*; non tamen continuo id quoque conſtaret, quod ipſe *plenè demonſtratum* pronunciat. Sic longe aliud ex ea obſervatione conſequi cenſebat Tozzius (*o*), qui tamen non a *leviter* obſtructo, ſed *ab obſtructo, tumidoque* jam hepate contingere id ſcripſit, Volcherus autem, quem laudat, Coiterus (*p*) ab *hepatis MAGNA obſtructione, praecipue* cum *ex hac in hydropem incidunt*; ut duorum jam *Practicorum*, & *revera medentium judicium*, quale ſe *etiam* profitetur *amplecti*, Noſtro non favere, videamus. Ejusmodi hominum judicio ea quoque commiſimus, quae octavo loco indicavimus (*q*). Neque adhuc, ut Provocator cl. dictitat, hoc *pendet judicium*. Nam uter noſtrum *lacerationibus* ſit uſus, judicium non obſcurè jam editum eſſe, infra apparebit. Uter vero *toties allucinatus ſit*, judicatum a pluribus eſt, ut ex iis quae ad ſuperiores Animadverſiones, & nominatim XII, ac XIX. ſunt ſcripta, intelligitur. Num vero *faciliùs quam hactenus fuerit*, *ipſe morbos hepatis OMNES internoſcat inter ſe ſe*, quî poſſit adhuc *pendere judicium*, quando ejus confeſſio jam extat, *jecoris ad attiguas partes adnaſcentias morboſas, varices, aneuriſmata, du-* 209
ctuum excretoriorum dilatationes praeter naturam, tandem & hydatides, —— has, ut & alias hepatis nunc memoratas affectiones —— revera per ſola extiſpicia palam fieri. Denique an in l. de qua ſermo erat, Editione *in hepatis morborum ſignis nihil immoratus ſit*; quomodo *judicium* nunc *pendeat*, cum ipſe in priore Praefatione jam edixerit, a ſe *omnia ſtylo explicari hiſtorico; ſicque —— nihil in ſignis, & curationibus exponendis immorante*. Illam enim, quamvis ſaepe a me redargutam, Praefationem in nova Editione omittere quidem potuit; horum autem nullo modo inter ſe cohaerentium, ob idque etiam a me (*r*) notatorum verborum, memoriam delere non potuit.

95 Multò autem minus *delere* poteſt ea quae porro *ſic per tran-* 1141
ſennam, ut diximus, *indicavimus* in II. *Hiſtoriae* Parte quam eâdem Praecl. Mangetus *ſapientiâ* omiſit, qua alias pariter, etiam *anatomicas*, Provocatoris minas (*s*) in I. Parte praetermiſerat. Nos primo loco, cum plura congeſta videremus ad *manifeſte evincendum*

(*o*) Medic. Part. Pract. c. de Hep. & caet. (*p*) Obſ. Anat.
(*q*) Adv. III. pag. 62. (*r*) Ibid. (*s*) Vid. Adv. III. pag. 38.

dum id quod hic etiam affirmatur: *dari morbos à ſolido non dependentes à fluido;* ne infiniti eſſemus, ideoque *ſapienter;* alia omiſimus; illud unum notavimus (*t*): *oſſa QUAEDAM duriora ad tantam redigi mollitiem POSSE, ut inſtar cerae verſari facillimè poſſint in omnem ſenſum in ſano quò ad caetera homine, hoc eſt ſine ullo vitio fluidi univerſalis.* Quid ergo queritur cl. Provocator, me ejus locum *mutilaviſſe?* Num alia omiſi, niſi quae ibi nolui redarguere? Quod autem redargui, nonne ab ipſo affirmatum eſt? Atenim *in aliquo* dumtaxat *caſu,* inquit, id volui affirmare? Num ego in omnibus affirmaſſe, dixi? Certe voces illae *quaedam,* & *poſſe*, quae in ſupra ſcriptis, & ſic a me editis, leguntur, hoc nemini in mentem venire ſinunt. Nunc viciſſim attendamus, an qui immeritò de nobis queritur, de eo nos meritò hìc queri poſſimus. Igitur inter Auctores quos pro ſe laudat, & quorum fere omnium ut nomina exiguo labore ex una Obſervatione Miſcellan. N. C. (*u*) exſcribere potuit, ſic plerasque obſervationes non ſatis ad rem facere, animadvertere potuiſſet; tres quibus *in primis* nititur, mihi objecit *Olaum Wormium, Fernelium,* & *Danielem Pruttenium in Miſcellan. Curioſ. ex relatione Abrahami Baudae Chirurgi Regii.* Si quo in loco, quaeras; nihil, ut fere ſolet, praeterea addit; propemodum ut hîc quoque, quod paſſim feci, ipſe debeam divinare, cum ego contra meis in ſcriptis, aliquo ſedulitatis, magno certe fidei teſtimonio, neminem fere, in rebus praeſertim ejusmodi, laudare Auctorem ſolitus ſim, cujus locum, ſummo cum Lectorum, & Provocatoris in primis cl. commodo, diligenter non indicaverim. Non eſt tamen cur de Wormii, aut Fernelii verbis hic multum laboremus, primum quia Provocator nihil aliud urget, niſi utrumque eorum *nullam concomitantium* eam quae in oſſibus mollities erat, *in liquidis morborum mentionem inſtituiſſe,* quaſi vero propterea ullum *in liquidis morbum* fuiſſe, negaſſent, aut non ſatis eſſet, ſi forte ii morbi praeceſſiſſent. Sic Fernelius, cujus locus eſt *de abditis rerum cauſis* l. 2. c. 9., *ex morbo tam mollia & flexibilia evaſiſſe* oſſa, ſcribit; quem morbum nihil vetat, quominus fuiſſe in humoribus, ſi lubet, credamus. Deinde Wormius; quantum conjicio ex eo quem * paulo ante indicavi, loco Miſcell. N. C.; oſſium mollitiem in puella *a nativitate* videtur obſervaviſſe; nos autem hìc quaerimus de *oſſibus durioribus, ad mollitiem redactis*, non de cartilaginibus,

(*t*) Ibid. pag. 62. (*u*) A. I. 37.

ſbus, fortaſſe nunquam induratis. Pruttenii vero, vel potius Baudae obſervationem; quam Provocator ſatis ſuperque indicaviſſe ſe exiſtimat, cum *Miſcellanea N. C.* (quaſi haec uno perpuſillo libello continerentur) nominavit; ut nondum in ipſis neque memoriae, neque tot Indicum ope mihi datum eſt invenire, ſic facile in iis in quibus olim me vidiſſe memineram Th. Bartholini *Actis* inveni, quae *Hafnienſia* inſcribuntur (*x*). Animadverti autem, ex hac obſervatione quidquid pro ſe facere videretur, id Provocatorem exſcripſiſſe; quidquid contra non modo oppugnare, ſed penitus convellere ſuam ſententiam poſſet, id omiſiſſe, vel *ſuaviter* ut ipſe diceret, *mutilaviſſe*. Mitto *dolores* vel *maximos*, mitto *impotentiam omnium articulorum*, cum oſſa adhuc *ſuam duritiem*, & *ſoliditatem conſervarent*, praegreſſam. Alia etiam mitto. Sed quae ſubjiciuntur, praetermittere nullo modo poſſum: *Multi*, inquit Obſervator, *cauſam tam portentoſi morbi inquirentes, ſcorbuticam ſaburram accuſarunt; alii alias cauſas rimati ſunt. Ego virus Venereum credo cauſatum eſſe hunc morbum, eò magis, quòd certus factus fuerim, aegrum olim ante tredecim annos Gonorrhaea virulenta per aliquot hebdomadas laboraſſe, & procul dubio malè curatum fuiſſe.* Haec igitur praeceſſerant; & nobis tamen hoc exemplum prae caeteris fusè, & diſertè producitur ad *manifeſtè evincendum*, morbum *locari in ſolido independenter à fluido*, — *conceptibilem videlicet absque concurſu fluidi?* Hoc 127 enim in *Hiſtoria Hepatica* propoſitum erat, neque hîc negatur, cum *compertiſſimum eſſe, dari morbos à ſolido non dependentes à* 1143 *fluido*, ibi *iſtà* etiam *obſervationum* ſpecie *firmatum*, & *oſtenſum* fuiſſe dicitur. Atenim *quid*, inquit, *vitii liquorum aderat in illo Foreſti Homine?* Infantem voluit dicere natum *cum brachio dextro a cubito uſque ad humerum non tantum reſoluto, ſed omnino eſſe non coagulato, ut brachium inſtar lori in omnem partem flexile flaccidumque concideret ita, ut in brachio a cubito uſque ad humerum os abeſſe videretur.* Ad quem ſic natum Infantem accitus Foreſtus cum eſſet, *intra tres ſeptimanas* curationem abſolvit (*y*). Hic vero Infans quomodo ad rem pertinet? Num quia, ut cl. Provocator ait, *dextro excepto humero, caeterae omnes, non ſolùm liquidae, ſed & ſolidae partes* in eo *ſanae erant*, & *ab omni vitio immunes?* Atqui Foreſtus de *ſolidis* caeteris *partibus*, excepto capite, nihil; de *liquidis* autem prorſus nihil memoriae tradidit.

(*x*) Vol. III. Obſ. 24. (*y*) Obſ. Med. l. 17. Obſ. 5.

didit. Num vero quia, ut *ejuſcemodi oſſium affectiones ſaepe*, ita haec quoque *ſanata fuit per impoſitas ferulas, aut faſcias, aut aluminoſa balnea, aliave remedia, non quidem liquidorum ſed oſſium vitium dumtaxat reſpicientia?* Verum neque ſuum iſtud *ſaepe* a Provocatore probatur, neque, ſi ex Foreſti curatione judicandum eſt, opportuna ſaltem victus ratio excludenda eſt, quae in humoribus emendandis plurimum poteſt. Mater ipſa, inquit Foreſtus, (z) jam *recte habens & bene valens puellum optime lactavit, & commoda victus ratione uſa fuit, cibisque boni ſucci & optimi nutrimenti, iisque quae & lac augmentare ſolent, UNDE quoque magno cum ſucceſſu, etiam adhibitis remediis ad hoc aptis, puellus citius ſanitatem conſequutus fuit.* Denique hiſce omnibus praetermiſſis, num infantis hujus os ex *duriore* ad illam *tantam redactum mollitiem* fuerat? an potius ex quo mater inter initia geſtationis *in dextrum cubitum verſus humerum* prolapſa erat, indurari amplius non potuerat? Atqui diſputatio non de hoc, ſed de illo eſt.

96 Porro in eo quoque, quod ſecundo loco notaveramus (a), diſputationem *perhumaniter* mutat. Contendit enim id quod nemo unquam negavit, *prolabente hepate, hoc eſt verſus umbilicum deſcendente, umbilicale* ejus *ligamentum* —— *neceſſariò pariter relaxari oportere.* At nos haec ejus verba notaveramus: ligamentorum hepatis *omnium relaxationi debetur haec affectio.* Aliud autem eſt, ligamenti umbilicalis relaxationi prolapſum hepatis *deberi*; Aliud in ipſo hepatis prolapſu illius quoque ligamenti relaxationem conſequi *oportere.* Tunc ea relaxatio pro cauſa; nunc pro effectu habenda eſt. Primum notavi. De altero cur loquerer, nihil erat. Si ergo ullus eſſe Anatomicus poterit, qui ligamenti umbilicalis *relaxationi deberi* hepatis prolapſum, merito cenſeat; tunc illud quoque eſſe poterit quod Provocator affirmat, ut noſtram *ſecundam objectionem Anatomicus quilibet è limine comprimat.* Tertium quod notaveram, illud erat, felleae veſiculae perruptionem *ſaepe in cadaveribus occurrere.* Provocator cl. ſi *tercentos fortaſſe*, ut ſupra dixerat, *vidit & examinavit folliculos felleos*, cum unum,
1026 haud amplius, quantum hactenus invenire poſſum, eumque ero-
472 ſione perruptum deprehenderit; praeclare ſiquis alius, ſciat neceſſe eſt, ejusdem folliculi perruptionem non niſi rariſſime in cadaveribus occurrere. Contrarium tamen defendit, vel potius ad hoc defendendum *ſat eſſe* putat *repetere è quibus citato loco varias ruptio-*

(z) Ibid. in Schol. (a) Adv. III. pag. 63.

ptionum veſiculae felleae obſervationes eruerit, Bonetum, Hoffmannum, Benivenium, Salmuthum, Job. à Meekren, Fabricium Hildanum, Bertinum; tum qui in Tertia parte ſuo etiam loco adducuntur in cenſum. Hic quoque divinemus oportet, non modo in Auctorum eorum locis, qui in II. Parte laudati ſunt, verum etiam in ſuo illo inveniendo loco, qui in III. Parte eſſe dicitur. Sed quis erit in III. Parte ſuus locus, quando ipſe confitetur, ſe in hac ſcribenda, non in eum quem in II. ordinem, ut videbatur expectandum, ſed in alium, variumque, —— abru- 208
ptum, & miſcellaneum —— perrexiſſe? Rerum Indicem verſemus; nihil de Cyſtis felleae abruptione invenimus, niſi quod in II. Parte eſt. Ad Elenchum totius Operis redire oportet, ut tandem aliquando [quis crederet?] inter Fluxum Hepaticum, & Bilioſam Phrenitidem, ſuum iſtum de perruptione Cyſtis locum inveniamus. 491
At ſi inde expungimus Georgium Bertinum, & Philippum Salmuthum, in II. jam Parte laudatos; duo tantummodo ſuperadditi Auctores reſtant. Primus eſt Joh. Matth. Faber, qui Dec. II. Ann. IX. N. C. ex fellei folliculi ruptura ſaepiùs repentinam mortem fuiſſe conſecutam enunciare dicitur. Sed revera unam dumtaxat, ejus rupturae obſervationem (b) producit, quam ab alio videtur accepiſſe, & hoc addit: Ab ejus (Cyſtidis) ruptura pariter lethum extemporaneum vid. ap. Schenk. p. mihi 460. Hoc nimirum eſt lud ſaepiùs; Schenkius autem nullum, quod ſciam, ejus disruptionis profert exemplum praeter illud idem (c), quod tamen ad repentinam mortem non pertinet, Georgii Bertini: Alter ex ſuperadditis Auctor, fol. 190 quaerendus, Cl. eſt Lentilius, qui tamen neque ſe obſervaſſe id ſcribit, & per conjecturam id proponit ex quo demum Provocator, Cyſtis felleae rupturam infert. Ille enim, ſaltem in appendicibus anni 5. & 6. ephemer. germ. (adde omiſſam a Provocatore Dec. III. & pag. 128.) per conjecturam loqui ſe, oſtendit. Itaque tota haec acceſſio quae in III. Parte facta eſt, ad unam redit obſervationem, quae, a quo habita ſit, neſcimus. In II. au- 140
tem Parte plures quidem laudantur Scriptores, ſed apud Bertinum una tantum obſervatio eſt, cujus Auctorem, quantum verba indicant a Schenckio (d), & Boneto (e) producta, ignoramus, ut illud etiam, quod cl. Provocator affirmat, an id a calculis fuerit ductum op-

(b) Pag. 466. (c) Obſ. Med. l. 3. ubi de Veſica Fell. (d) Ibid. (e) Sepulchret. l. 3. S. 8. Ob. 35.

opplentibus. Neque pariter plura uno exempla, aut Obſervatoris nomen habetur apud *Hoffmannum*, ſi ille tamen eſt, ut opinor, cujus a Boneto (*f*) verba afferuntur; Noſter enim, quaſi unus, & unius tantum Hoffmanni liber extaret, nihil praeter cognomen proponit. *Salmuthus* autem (*g*), & *Job. a Meek'ren* (*h*) habitas quidem a ſeipſis obſervationes, ſed ſinguli ſingulas tradiderunt. De *Boneto* denique, *Benivenio*, & *Fabr. Hildano* hoc dumtaxat habeo quod dicam: Apud primum; quando perinde ac ſi non plura quam Benivenius edidiſſet, locus non additur; in *ſepulchreto* ſaltem, non alia adhuc inveniſſe me exempla veſiculae *a percuſſione*, *aut alliſu* disruptae, quàm duo illa, *Salmuthi*, & *Hoffmanni*: At nullum prorſus apud Benivenium, & Hildanum; quamvis apud hunc *parte* 4. *obſ.* 45. *caſui* ſuo *ſimilem* extare ſcribat Job. a Meek'-ren (*i*); apud illum vero cap. 110. *ſimile quid* legi narratae a ſe obſervationi, indicet laudatus Hoffmannus. (*k*) Quorum haec verba quomodo accipere oporteret, Provocator cl. intellexiſſet. ſi Benivenium, & Hildanum, ut par erat, antequam laudaret, inſpexiſſet. Nunc autem cum veſiculae *a percuſſione*, *aut alliſu* disruptae *exemplum eſſe* ſcripſerit apud *Benivenium*; reapſe in indicato hujus capite veſicula ne memoratur quidem, imo ne diſſectio quidem cadaveris; *pugnus* tantum, quo *ſtomacho cujusdam juvenis violentius impetito*, *homo interemptus eſt*, memoratur. Pariter cum Provocator ſcripſerit, ob *impedimentum effluxûs bilis*, *vel à ductûs Choledochi intùs ſuſceptione in cyſtim ipſam*, *exhibitum*; *ex quo dicti Canalis ſtrangulatio*, disruptae veſiculae *caſum afferri* a *Fabr. Hildano*; hic revera in memorata obſervatione *inteſtina* quidem, *& inprimis tenujora undique tam flava* commemorat, *ac ſi croco infecta fuiſſent*; at *veſiculam fellis* non ruptam, ſed *omnino* dumtaxat *vacuam*, *cholidochum* autem, non *ſtrangulatum*, imo *praeter modum laxum & apertum fuiſſe*, dicit. Quibus ex omnibus primùm Lectoribus apparet, quantum auctoritatibus a Provocatore tam ſecure, & fidenter adductis credendum ſit, cum Auctores, quorum nomina in magnifico illo Indice *Hiſtoriae* praefigit ſuae, ego vel aliud agens, & quaſi praeteriens, oſtenderim ab ipſo inſpectos non fuiſſe: Deinde quod ad rem praeſentem attinet, conſtat, omnia quaecumque aliquo modo indicata huc ſummo ſtudio con-

(*f*) Ibid. l. 2. S. XI. Obſ. 42. (*g*) Ibid. l. 3. S. 16. Obſ. 10. (*h*) Obſ. Med. Chir. c. 46. (*i*) Ibid. (*k*) Loc. cit.

congeſſit, diſruptae veſiculae exempla, ubi examinentur ad quinque admodum obſervationes redire, quarum tres quos auctores habuerint, ignoramus. Quem ſane nimis exiguum numerum ſi cum ſcriptis omnium ad hunc uſque diem apertorum cadaverum hiſtoriis, quarum immanis, atque incredibilis copia eſt, comparemus; non video, qua ratione *quiſque videat „ an ruptio veſiculae felleae SÆPE in cadaveribus non occurrat.* „ Addamus enim quam alibi 472
ſcribit aut a ſe ex eroſione, ut diximus, aut ab aliis ex vulnere 452
obſervatam, inſuper quam nos apud Bonetum (*l*) animadvertimus; ne ſic quidem effiici poteſt, ut res oppido quam rariſſima, & a pleriſque exercitatiſſimis Anatomicis nunquam viſa, quaſi tertio quoque die inveniretur, dici poſſet *ſaepe in cadaveribus ocurrere.*

97. In ea autem inconſtantia, quam jure, quarto loco notaveram (*m*), defendenda nullis non artibus utitur cl. Provocator. Nam 1144
primùm *ad ſpirandi ſtrangulationem crudeliter deductum hominem* ab hepatis tumore, atque adeò *brevi etiam ſuffocandum* pingit, ut *in hoc caſu*, morte videlicet alioqui imminente, *apertionis lateris* demonſtret *neceſſitatem*, perinde ac ſi omnino eadem vel tunc fuiſſet, cum *ſaepius* ipſe *in incremento tumoris ad hujuſmodi ineundam operationem exſtimulabat Chirurgum.* Deinde hujus ait *intempeſtivam formidinem* non a ſe, verum *ab ipſa in cadavere inſpectione aperturae, ab ipſomet naturae conatu tentatae ad exantlandum humorem*, fuiſſe redargutam, quaſi vero illa inſpectio per ſe voces emiſiſſet, non ejus qui ſcriberet, haec verba eſſent. Tum vero *a natura plenam & certam externae apertionis indicationem oſtenſam eſſe per aperta ſponte tumoris clauſtra;* quaſi ad meliceridis locum, 154
ad hepatis verticem, Chirurgi ferrum adigi potuiſſet, atque adeo debuiſſet, per quem Natura ipſa non ſine aegri pernicie, morboſae materiae exitum molita eſt: quod ſi *medicum aliud auxilium excogitari non poterat;* certe illud quod diximus, non *auxilium*, ſed pernicies aegro fuiſſet. Caeterum quod ad ſuam inconſtantiam attinet; poterat certe ex iis *quae in genere praecipuè indixerat* contra 1145
iſtiuſmodi auxilium, aliquid *in ſingulari caſu, & ſecundùm circumſtantias varias excipere.* Verum enim vero num *excepit*, qui quaſi nihil unquam contra praecepiſſet, nihil praeſentanei periculi fuiſſet, tam cupidè iſtius tumoris inciſionem urſiſſe ſe oſtendit? Atque adeo num excipere potuit, cum meliceridem *ad hepatis verticem* fuiſſe, fateatur, cum exterior quidem *intumeſcentia* etiam fo-

ret,

(*l*) Sepulchr. l. 3. S. 14. Obſ. 5. n. 4. (*m*) Adv. III. pag. 63.

363 ret, vel potius appareret, ſed non *parva admodum*, *non in acutum faſtigiata*, non *pus candidum* datura, non tandem ita cum
150 latere conglutinata, ut, incidendo, materia *per abdominis cavum effuſa contenta viſcera* non *praefocaret*, quae verba; quamvis illa quae profert: *Citò lethalia ſunt hujus generis apoſtemata*, *& ſubitaneam ſaepe necem afferentia & caet.* continuò ſequantùr; tamen ab ipſo *tacentur*, a me autem non omittuntur, ut intelligat, me *in practicis rebus* ita *delectari*, ut nunquam tamen Celſi (*n*) monitum contemnam: *eſſe prudentis hominis* —— *non ſubire ſpeciem*
150 *ejus, ut occiſi, quem ſors ipſius interemit.* Nam *abſceſſus jecoris eo ritu curati* non tot denique viſi ſunt, quot ipſe exiſtimat; certe *Nic. Tulpii*, a quo in primis id viſum eſſe dixerat, afferre locum potuiſſet, quem ego invenire necdum potui. Atque ut melius intelligat quibus ego *in practicis rebus delecter*; ſic habeat: longe pluris a me fieri Medicos qui eſſe malint, quam videri; & rogari, quam ambire: qui plus in diligenter obſervando aegrotos operae, quam in *Canones* praeſcribendo conſumant: qui Hippocratem re magis, quam verbis imitentur; quibus *uſui frequentius ſint* ſim-
626 plicia illa medicamenta, non uno in juſculo tredecim, quinimo duo & viginti, ſi Diis placet, incoquere remedia ſoleant: qui in
330 aliorum obſervationibus producendis tantam fidem, ac diligentiam adhibeant, ut vel ex hac quantam in propriis habendis, & conſcribendis praeſtiterint, ſatis perſpicere poſſimus: qui tametſi Hippocrati jure meritoque plurimum tribuant, non tamen contendant, (*) Medicinam *nihil ab Hippocratis aevo ad nos uſque profeciſſe*, praeſertim cum paulo poſt, non ſine manifeſtiſſimae inconſtantiae nota, *ſuſpicere* cogantur, *Mercurialem*, *Martianum*, *Baglivium*, *Sydenhamium*, *Duretum*, *Mercatum*, *Cratonem*, quos inter; ut alios, cunctis longe notiſſimos, ſileam; cur Hollerium, Jacotium, Ballonium omittant, non video, ſane aliquo ex memoratis majores, neque ab iis, quorum ſimiam inepte agunt, praetermiſſos. Sunt alia praeterea multa quae in vero Medico requiram, quae ſiquando a me impetrare potero ut III. *Hiſtoriae Hepaticae* Partem perlegam, ſciſcitanti; provocantique indicabo. Neque me pro vero propugnantem iſtud jure abſterrere poterit, quod ei
212 Parti praefixit, Hippocraticum initium libri *de Arte*, *poſt* quod, tanquam poſt Ajacis *clypeum*, latere ſe poſſe ſperat. Quid vero? ſi for-

(*n*) De Med. l. 5. c. 26. (*) Praefat. nov. Edit. Hiſt. Hep.

fortè ex eo clypeo mox in extrema Epiſtola gladium efficerem, proferens in medium Hippocratis verba, quae ab ipſo ibidem o- mittuntur, per eaque inſuper, ſi eſſet opus, oſtendens: *ſiquis verborum inhoneſtorum arte ad ea quae ab aliis inventa ſunt, confundenda promptus fuerit, nihil quidem* jure *corrigendo*, ſi quis, inquam, id fecerit; eum *qui in —— artes hoc modo irruerit, ab aliis quibus hae curae ſunt, quorumque id intererat, & praeſtare hoc poterant*, fuiſſe, auctore ipſo Hippocrate, *prohibendum*. Sed nunc, hiſce omiſſis, ad reliqua, olim in II. Parte notata, redeamus.

98 Tandem aliquando ad *objectionem* pervenimus, *cui ſuas inesse vires*, Provocator cl. *non diffitetur*. Haec quinta eſt; in qua palmarem illum errorem perſtrinximus (*o*), quo *Atheromatis*, & *Steatomatis* definitiones inter ſe fuerant permutatae. Quid queris? In miſeros *amanuenſes*, qui ſuam dicere cauſam non poſſunt, graviſſimum hoc erratum tranfertur, quaſi hìc de verbo pro verbo, non de definitione pro definitione perperam inter alienum tum nomen, tum exemplum conſcripta ageretur. Quae excuſatio tam ab omni veri ſimilitudine ipſi qui utitur, viſa eſt eſſe remota, ut parum huic fidens novam quandam & inexpectatam comminiſcatur defenſionem, ſibique ab uno ad alterum graviorem, ut fit, errorem tranſitum paret. *Interea*, inquit, *neque hunc errorem in nova hac noſtrae Hiſtoriae editione emendare curavimus*. Cur, quaeſo? *Primùm*, inquit, *ut intacta illa omnia candidorum Lectorum arbitriis plane dijudicanda ſuperſint, quae à noſtro Cenſore ſummo ſtudio petuntur, atque objurgantur*. Sed quomodo hoc vere ſpectare potuiſſet, niſi contra atque contendit alibi, has duas Partes nondum typis habuiſſet deſcriptas, priusquam noſtram *Cenſuram* videret? quae 1097
num *ſummo ſtudio* parata ſit, alia demonſtrant quae in iſtius ipſius Animadverſionis examine, minus olim animadverſa, vetera ejusdem errata notavimus: num vero ipſe *intacta illa omnia*, ut hic quoque confirmat, reliquerit, & ſatis antea viſum eſt, & infra videbitur. Sed alteram cur hunc ſaltem locum non emendaverit, cauſam attendamus. *Secundò*, inquit, *quoniam error hujusmodi eſt, ut vel ſibi plane relictus lecturis tironibus, aut Clinicis officere vix queat: Quum revera in praxi hactenus recenſendus ſit* 1146
nemo, qui Atheroma, & Steatoma, tumores ambo folliculatos ——

ipſa

(*o*) Adv. III. pag. 63.

ipſa curationis ratione haudquaquam diſpares , —— rectè , & dilucidè internoſcere didicerit , aut edocuerit. Scilicet hoc relinquebatur, ut, ne ſe iſto ſaltem in loco erraviſſe, confiteretur; miſcere omnia, & turbare contenderet, ac tot Medicinae lumina , Galenum, Paulum, Aetium, Tagaultium, Ingraſſiam, Falloppium, Paraeum, Foreſtum, Fabricium ab Aquapendente, Barbettum, atque alios, quorum neque nomina, neque loca indicare neceſſe eſt, cum omnibus notiſſima ſint, aut deceptos ipſos eſſe, aut nos decepiſſe, *obtruderet* , cum de duobus iſtis tumoribus vel internoſcendis, vel diſpari modo curandis diſerte docuere. Non me quidem praeterit, ante illos omnes, Celſum (*p*) ſcripſiſſe, hos tumores *mediocres differentias habere, —— neque diverſo genere curari: tum quid intus habeant, ut conjectura praeſagiri poſſe; ſic ex toto cognoſci, niſi cum ejecta ſunt, non poſſe;* tamen ipſe quoque aliter Chirurgum rem gerere oportere monuit in ſteatomatis curatione, neque ſigna quibus hoc conjiceretur, omiſit, nec, quod caput eſt, nomina tamen ita miſcuit, ut quod alii omnes *Steatoma*, id *Atheroma*, & quod *Atheroma*, id *Steatoma* ſine maxima rerum perturbatione, atque *etymologiae* ignoratione, vocari poſſe, innueret.

99. Quod autem ſexto loco notaveram (*q*): *In generalibus viſcerum abdominis obſtructionibus, quemvis legitimè affirmare poſſe, primogenitam fuiſſe obſtructionem hepatis;* id me jure notaviſſe,
160 ipſe probat; cum eodem in loco ſcribat, hoc *ordinariò* contingere, & *difficillimè* rem aliter evenire. Ex hiſce enim ſequitur, interdum igitur id *legitime affirmari* non *poſſe*. Septimo loco illud reprehenderam: *praecipuam ad vitam animalis facientem ſecretionem biliosam eſſe*. Ipſe verò *quid mihi velim, intelligere* ſe, negat, *quum nullum*, inquit, *vel minimum animal, terreſtre, aquaticum, amphibium, volatile, infectum & caet. hepate, bile, ejusque pro vitae muniis praecipuis, ſecretione deſtituatur.* Verum ego qui non omnia animalia diſſecuiſſe me, fateor, neque in *vel minimis* haec ſatis videre potuiſſe, iſtis univerſalibus, ſecuriſſimis pronunciatis ipſi perlibenter relictis, gravem ipſi auctoritatem hoc quoque loco opponam, ſuam. Alibi enim affirmat: *bilis, ſuccique pancreatici in oeconomia animali uſus* a ſe *ſimplices aſſignatos,*
98 *commodos quidem eſſe ad vitam, non autem neceſſarios:* & paulo poſt:

(*p*) De Medic. l. 7. c. 6. (*q*) Adv. III. pag. 63.

poſt: *ex forti obſtructione, Scirrho, aut alio vitio quocumque, jacente in animali jecore tanquam ſi non adeſſet, ſeu impedita in eodem bilis ſecretis, indèque & diſpenſatione ad duodenum, affectos ſaepe hoc ritu homines vitam aliquamdiu, imò apparentem & ſanitatem protrahere.* Denique adverſus objectionem ultimam advocet jam quantum poteſt, *flatum furioſum*, & *flatulentum ambulonem*, & ſi quid eſt nominum horribiliorum; non facile illud vetuſtum flatibus *in animalibus imperium* reſtituet, *ut liberè per univerſi corporis ambages celerrimeque expatiari poſſint.*

100 Reſtant quae ex Lanciſiana ad Provocatorem ipſum Epiſtola animadvertimus. Ea, inquit, *commentitia pleraque eſſe.* Quae 1147 reſponſio an vere *commentitia* ipſa ſit; quae continuo ſubjiciuntur, commonſtrant. Se *non invenire* ait *in illa Epiſtola* ,, *Virum graviſſi-* ,, *mum Hiſtoria Hepatica perlecta diſertè ea ipſa affirmare quae in* ,, hac *negantur.* ,, Non eſt opus ambages quaerere; ea quae ſint, ſatis ſuperque ſignificavi; indicavi paginas, columnas quas vocant, non omiſi; ut, ſi ipſe cl. Provocator nolit, at alii omnes; tum ea, tum caetera quaecumque dico, & quatenus dico, poſſint *videre* atque *invenire.* Illud vero in iſta II. Editione ego quidem neque *video*, neque *invenio*, quod tamen ut a me notatum, ſecundum ea quae ſaepius jactantur, nullo modo praetermitti debebat, Reſponſum videlicet Lanciſianae Epiſtolae in prima editione tum ſubjectum, tum ex parte antepoſitum. Illud ipſum cum iis quae in *Adverſariis* in eaque Editione ſcripta ſunt, deinde cum iis quae ad XXI. Animadverſionem, vel potius ad huic praepoſita ſupra adnotavimus, conferri volumus. Sic enim patebit, num a Cel. Lanciſio improbata tueri potuerit, an potius tum in eo Reſponſo, tum praeſertim *Cap. IX. & XV. Part. I.* hujus Editionis *coactus* ſit unum ex potiſſimis ſuis *commentis* extenuare, atque invertere, & denique *nugas* appellare, atque *ab hoc impoſterum excutiendo miſterio ſe abſtenturum* polliceri. Sic opinor, agens, *non obſcuram ab* Lanciſio *approbationem nactus* fuerit. At ſi perperam Reſponſum illud omiſit; recte fecit quod Ampliſſimi Viri Epiſtolam non omiſit, quacum ea quae nos animadvertimus, ipſe autem hic negat, conferri facile poſſint. Nam *Lanciſius a placitis*, inquit, *noſtris dubitanter recedit*, imo *vix adverſus duo* —— *dubitare videtur.* Lanciſius autem diſerte ſcripſit: *duo illa*, 1153 *a te propoſita, in quibus totam explicandae rei rationem poſuiſti, mihi NULLO PACTO probari poſſunt:* & paulo infra: in hoc *ſane diligentem, ſolertemque anatomicum haerere minime decet, qui*

non artefactis iconibus , ſed naturae exemplaribus duci debet. Praeterea cl. Provocator *videre* ſe, negat; „in Lanciſii Epiſtola, *Mal-*
1148 *„pighii*, aut *Lymphaticorum vaſculorum , non in extima ſolùm ſu-„perficie capſulae ſubſiſtentium* , ullam mentionem inſtitui. „ Ego vero ſic in *Adverſariis* animadverteram (*r*) : „ Non credit Lanci-„ſius, nihil in hepate Malpighium niſi nomen glandulae innovaſſe, „ſed veras *glandulas*, veros *glandularum folliculos* adhuc agnoſcit. „ Videamus an agnoverit. Certe inter ea quae paulo ante protulimus, Epiſtolae verba, diſerte & ſine ulla dubitatione locutus eſt de *hepatici corporis glandula*, —— de *communi*, inquam, *loculo*, *ſeu glandularum folliculo, qui ad ſphaeroidem , vel ovalem figuram accedit.* Qui ſic loquitur, num hos *folliculos* non agnoſcit, & ſi hos folliculos agnoſcit, num praeſtantiam, & veritatem, contemptae a Provocatore, Malpighianae hepatis anatomiae non fatetur? Illud deinde animadverti : *Non credere* Lanciſium *lymphatica va-„ſcula in extima ſolum ſuperficie capſulae „ ſubſiſtere , ſed cenſere lympham , quae antea bilis particulis intermixta erat , abſorbere.* Hoc vero cenſeat, an non, alia haud procul inſequentia ejusdem
1153 Epiſtolae verba ſatis indicant: *partes*, inquit, *bilis ſibi mutuo adhaereſcere coguntur , cum ſubtilis lympha , quae illas in vena porta ſolvebat , agitabatque , tam per inſenſilem tranſpirationem , quam per ſenſilem in rorifera vaſa derivationem , ab iisdem recedit , ubi in ductus biliarios confluunt, atque aggregantur.* Si ex hoc igitur loco recedere a bilis partibus lympham in rorifera vaſa, cenſuit; certè haec *in extima ſolum ſuperficie capſulae ſubſiſtere*, nequaquam credidit. Itaque in iis quae ex Lanciſiana Epiſtola adverſus cl. Provocatorem animadvertimus, nulla; non modo non, quod ipſe ſcriptitaverat, *pleraque ; commentitia ſunt ;* ne illud quidem quod illam *incredibili , ut Lanciſius ſolebat , humanitate ſcriptam* diximus : ſatis ſuperque hoc comprobant loca quae Provocator ex ea producere non omiſit, haec facile nimirum *inveniens* , ac *videns*, qui reliqua illa *invenire*, ac *videre* ſe, negat. Verum ei ſummae atque adeo, ut vere diximus, *incredibili* Tanti Viri erga ſe *Humanitati* ut reſponderit, mox videbimus.

101 Nunc pauca quae in calce hujus Animadverſionis cl. Pro-
1157 vocator ſubjicit, ſunt inſpicienda. Et primum in meam cum Praecl. Mangeto diſputationem ſe intrudit; ſed fruſtra. Nam tametſi Hepaticae Tabulae, huic novae Editioni adjectae, ejusmodi eſſent,

(*r*) Ibid.

ſent, ut unae pro omnibus, iisque in primis quas ab Incomparabili Ruyſchio Mangetus ſumpſit, poni potuiſſent; non hinc tamen ſequeretur, eam de qua tunc loquebar, *Hepaticae Hiſtoriae* Editionem, cujus vitia atque defectus alienis Tabulis, & quae ex Tabulis eliciuntur, obſervationibus, ipſe Mangetus neceſſario corrigere, ac ſupplere debuit, talem fuiſſe, ut idem ſcribere jure meritoque potuerit, *omnia* in qua *ſumma* ἀκριβεία *confecta nobis occurrere, nec eſſe quòd aliquid pro Hepatis plena deſcriptione poſt* eandem *deſideraretur*. Quòd autem Provocator cl. ſibi gratulatur, ſe *de Hepatica Re jam ad unguem perduxiſſe Vindicias*, ut *jam* alias *omnes*, quae *reliquis Operibus* ſuis *medeantur*, —— *exequi protinus poſſit*, *atque evulgare*; duobus omnino monitis videtur egere, altero ut ſi melius caeteris quam *Hiſtoriae Hepaticae mederi* non poſſit; videat, ne ſi, ut Celſus ait, (*a*) *eſt prudentis hominis, eum, qui ſervari non poteſt, non attingere*, imprudentiſſimi ſit, morbum inſuper medicamentis augere: altero ut prius tamen has primas *de Hepatica Re vindicias* revera *ad unguem perducat*, deinde ad reliquas aggrediatur. Neque enim quae *vindicanda* ſuſcepit, *vindicare* potuit, ſed novis erroribus cumulavit, & multa praeterea ſunt quae ne vindicare quidem conatus eſt, ſed vel convictus abjecit, vel quaſi facile *repellenda* Lectoribus reliquit, vel etiam *ſuaviter* diſſimulavit: ut quae de venae portae muniis duo perperam dicta notavimus *Adverſ. III.* pag. 39. ut tot illa quae XXI. Animadverſione perſtrinximus: ut pleraque pag. 43. 44. 45. redarguta: ut nonnulla quae pag. 48. attinguutur: ut alia demum, quae reprehendimus pag. 49. & 50. ex quibus tamen ultimis cum ipſe quaedam aliàs ſe *vindicaturum* promiſerit, vel nobis ſilentibus, omnes perſpiciunt, num *Hiſtoriae Hepaticae* Vindicias, *ad unguem perduxerit*, ſicuti ex primo hoc in re ſelecta, & ab ipſo diu verſatiſſima, toties inter ſuos jactato, ac promiſſo conatu quid de reliquis exiſtimandum ſit, vident, & eo magis vident, quod quae reliquarum Vindiciarum ſpecimina ſubinde elegit, quae huc potiſſimum afferret, ea quam levia, infirma, vitioſa ſint, non difficile eſt judicare.

102 Quod reliquum eſt, minime video, quî *confidat illa omnia, & ſingula, quae in his —— ſcripta hactenus ſunt, neque ultra ſuae hujus Hepaticae Hiſtoriae inſtitutum, neque ultra ingenuam, & honeſtam ejusdem defenſionem prolata eſſe, probos quoslibet, atque pru-*

(*a*) De Medic. l. 5. c. 26.

prudentes Viros intellecturos fore. Ne enim hic memorem quae de Utero, atque Urinaria Veſica *ultra inſtitutum* admiſcuit, & tandem aliquando, quantumvis invitus, ad ſuperiorem, quam huc diſtuli, XXIV. Animadverſionem transeam; quid tandem iſta ad *Hepaticae Hiſtoriae inſtitutum* pertinebat? Quid enim addit? quid
1129 defendit? quid docet? Nonne crambem recoquit primùm, & *in importuna* non modo ſatis ſuperque propoſitarum meditationum, ſed toto praeterea caelo a priore illâ quae unice adverſus Animadverſiones meas defendenda erat, ſententiâ ſuâ diſcrepantium, *recen-*
1130 *ſione* verſatur? Deinde ſi priores illas *paleas*, *&* *tricas* ſuas, *aridas* quidem, ſed tamen a Praecl. Mangeto propoſitas, ſic *trituravi*, ut hoc ſaltem *Litterariae Reipublicae emolumentum emerſerit*, ut non modo omnes, ſed Auctor ipſe *nugas* eſſe confiteatur; num propterea in aliis, atque aliis, quas non jam Praeſtantiſſimus Mangetus, ſed ipſe proponit, *triturandis* me bonas horas perditurum, ſperare potuit, eoque deſcenſurum, ut ſecum, quod nondum feci, *metiri ulnas* poſt haec praeſertim *meditarer?* Si ergo neque hoc adeo facile ſperare debuit, & illud primum cum alienum a priore diſputatione eſt, tum prorſus ſupervacaneum; quonam, quaeſo, Animadverſio iſta redit, aut quid in ea conſcribenda ſpectatum eſt, niſi id quod neque ad *Hepaticae Hiſtoriae inſtitutum*, neque ad *ingenuam*, *&* *honeſtam* pertinet *ejusdem defenſionem?* Horreſco id referens, quod ipſe non horruit facere. Quis enim honeſtus, ac bene inſtitutus homo ignorat, *quam rigidè*, *ſalubriterque Honoris diſciplina cautum ſit*, *ne* praeteritarum *rerum memoria iterum evolvatur*, *poſtquam foedere pacis inito*, *ſancta eas preſſit oblivio?* Ipſe vero *iterum evolvere* non reformidat, atque ita *evolvere*, ut ſcripta, ut facta, ut rerum ordinem invertere conetur, & quas ob res mihi olim ultro ſatis fecerit, ob easdem me, ſi Diis placet, objurgare, & criminari non dubitet. Hoc vult, hoc agit, huc iſta apertiſſime ſpectat Animadverſio. At ſi in caeteris, ut hactenus oſtendi, omnia quae ſcripſit, ejusmodi ſunt, ut me docti cujusque judicio reſpondere neceſſe non ſit, in hac certe ea ſcribere non dubitavit, ut jam, honeſti cujusque judicio, nihil ipſi debeam ullo in genere amplius reſpondere. Atque adeo hîc ego ſcribendi finem facerem, niſi ad te, hoc eſt primùm ad me alterum ſcriberem, deinde ad Virum cum caeterarum, tum praeſertim Diſciplinae Honoris conſultiſſimum, quocum omnia idcirco communicem neceſſe eſt, ut ſiquid forte in mea cauſa ipſe fallerer, tu pro Tua ſumma & Prudentia, & Benevolentia me docilem, ut noſti, hominem,

minem., & meo in gravioribus praeſertim rebus conſilio diffidentem, tuo regere, & juvare poſſis. Id ut facilius praeſtare queas, rem Tibi, quemadmodum geſta eſt, ſumma cum fide ex ordine exponam. Quamquam enim tibi jam magna ex parte nota eſt, mihi autem qui in omne tempus de ea me taciturum receperam, gravis ſupra quam credi poſſit ac difficilis eſt ad narrandum; tamen neque tu optimum, ut ſolitus es, mihi dare conſilium poſſes, ſi quid forte in re de qua conſuleris, adhuc ignorares, & ego (quod tu planius infra perſpicies) jam omni promiſſo, receptoque ſolutus ſum.

103 Cum *Hepaticae Hiſtoriae* Auctor ad me datis A. 1711. literis amicitiam quaeſiviſſet meam, cumque ego ipſum, ut Amicum decet, diligerem, atque adeo colerem; in me fecit quod neque ego, neque tu in ignotum hominem faceremus. Quot ad illud tempus Anatomicas Figuras edideram, in tot, ne una quidem vel minima excepta, cenſuras ſuas, me inſcio, imo ne ſuspicante quidem, in magno atque expectatiſſimo Praecl. Mangeti Theatro edendas, Genevam miſit. Negatne ipſe horum quidquam? Nihil prorſus. At hoc dicit: *ſane putavi ſemper, & puta-* 1131
bo, liberum eſſe cuilibet in anatomicas res inſudanti, ea quae non tam diverſè ab aliorum deſcriptionibus, quàm tutè, & conſtanter obſervaverit, in publicam utilitatem ſincerè producere. Quàm neque *tutè*; neque *conſtanter* ipſe obſervaverit, non eſt hic oſtendendi locus; ſatis hoc eſt in *Adverſariis* demonſtratum. Sed hic fingamus, & *tutè*, & *conſtanter* obſervaviſſe; cur me pro amicitia non ante admonuit, quam ederet? cur in cenſurae modum edidit? cur nihil tale in tot aliorum Figuras quas illo in Theatro ſciebat eſſe proponendas, edidit? Ita enim tandem *liberum eſt cuilibet*, diſcrepantes ſuas obſervationes edere, dum non in Amicum, nihil ejuſmodi promeritum, nec opinantem, aut ſi in Amicum, certè non in cenſurae modum, aut ſi in cenſurae modum, certe non eo loco, ut omnibus parcere, in Amicum dumtaxat inſurgere videatur. Quid aliud eſt amicitiae injuriam facere, ſi hoc non eſt? Quanto autem magis eſt, ſi quae in neminem honeſtum hominem licet, ea in Amicum edantur, & cenſurae in Amicum ſuſceptae, in litteraria provocatione non ſubſiſtant, ſed in longe aliud provocationis genus excurrant: Quod cum in ejus adverſus me tam ſolemniter editis Animadverſionibus omnes perſpicerent, ut neque diſſimulare poſſem, neque negligere; enim vero, quamvis aegre ferens, & prope invitus, neceſſario coactus ſum mihi ipſe non deeſſe,

deeſſe, eaque in Alteris, Tertiiſque *Adverſariis*, ut noſti, ſcribere quae iſtiuſmodi provocatio poſtulabat, in proximis autem; ſic enim rerum ferebat ordo; illa me continuo editurum polliceri quibus ſigillatim omnia, quaecunque non in meas dumtaxat, quod levius eſt, obſervationes, ſed in meam quoque, quod multo graviſſimum eſt, fidem, & exiſtimationem intorta fuerant, evidentiſſime refellerentur.

104 Jamque ego omnia ad editionem parata habebam, cum tandem aliquando expergiſci homo, & ad ſe redire viſus eſt. *Fateri* jam coepit, *juſtam mihi eſſe cauſam, ob quam de ſe quererer; quandoquidem ipſe in ſuis animadverſionibus quibusdam eſſet uſus loquendi formulis, neque mihi debitis, neque ſane a ſe bene animadverſis:* quod editae hae eſſent, *ſe aegerrimè tuliſſe:* imo etſi Illuſtriſſimo Lanciſio *videri* poſſe ſperaret, me *abunde mihi de ſe in meis Adverſariis ſatisfeciſſe;* inſuper tamen memoratos *animi ſenſus, quibus mihi ſatisfieri poſſet*, ad Ampliſſimum eundem Praeſulem ſcripſit, ut hic eos *vellet mihi afferre*, & *ſi referre exiſtimaret, typis etiam vulgandos permittere* in ea Epiſtola in qua ad ipſum *confugiens*, rogavit, *ut ſuam cognoſcere cauſam non gravaretur, in qua illum, quod ad ſe attineret, pleniſſima auctoritate arbitrum conſtituebat.* Cognovit Arbiter cauſam; tantumque abfuit, ut ego *abundè mihi de* Provocatore *in meis Adverſariis ſatisfeciſſe*, Arbitro *viderer;* non modo mihi eandem miſit Epiſtolam, ut ante *Adverſaria* IV., quemadmodum factum eſt, eam typis vulgarem, ſed ut omnes intelligerent, quid ipſe in ejusmodi cauſa cenſuiſſet, ſuas ibidem vulgari a me inſuper voluit Epiſtolas duas, in quarum altera, ad Provocatorem ſcripta, haec poſuit: *Nemo, amiciſſime Blanchi, Te perpetuam cum optimo Viro pacem voluiſſe crederet, ſi ACTA caeteroquin IMPROBANDA defenderes;* in altera autem, ad me data, diſerte ſcripſit, *jam pro certo ſe habere, me conſueta benignitate, JUSTAS licet, SEVERIORIS Apologiae cauſas magnanimo ſilentio praetermiſſurum.* Itaque ego, quem nunquam, ut Tullius (*a*) ait, *poenitebit mortales inimicitias, ſempiternas amicitias habere*, Viro Ampliſſimo, & de me, ſiquis alius, optime merito, enixe petenti, ut par erat, continuo annui, atque ita *ſeverioris Apologiae cauſas* caeteroqui *juſtas praetermiſi, ut omnia loca ad iſtas formulas ſpectantia, quaſi eae nunquam ſcriptae eſſent, ex* tunc *edendis Adverſariis deleverim*, meâ-

que

(*a*) Pro C. Rab. Poſt.

que praeterea ſponte haec (*b*) *a Cel. etiam Viro, cujus ut nomen, & doctrina, ita integritas, ac prudentia omnibus, in primis autem* mihi, *eidemque Illuſtriſſimo Lanciſio probe cognita erat, ac ſpecta-ta, diligentiſſime expendi voluerim, ne mihi forte,* tunc *aegro prae-ſertim, aliquid contra ac recepiſſem, atque omnino vellem, elabere-tur.* Quod conſilium magis ipſi, ut video, quam mihi neceſſa-rium, ſi Provocator ut minime ignorabat, ita ſequi voluiſſet, ne-que communium Amicorum ſincera de hoc monita, ridere maluiſ-ſet; non eo praecipitem ruiſſe, omnes mirarentur, unde ſe recipe-re nunquam poſſit. Sed haec ipſe viderit. Mea certe illa de qui-bus coeperam dicere, tria poſtrema *Adverſaria* cum Lanciſius de-nique edita conſideraſſet, in litteris quarum initium eſt: *Cum pri-mum* XI. *Kal. Auguſti & caet.* ad me datis A. 1719. III. Non. Sept. haec ſcripſit: *De Tuis vero Adverſariis dicturo multa ſimul, omniaque egregia, & ſingularia, poſtremis potiſſimum tribus, mihi offeruntur. —— Video admirorque —— magnam in utroque Ad-verſario refellendo, tuisque doctrinis propugnandis animi moderatio-nem. Perdifficile ſiquidem eſt, amiciſſime Morgagni, dum bonam cauſam adverſus oppugnatores tuemur, id neque cum acri contentio-ne efficere, neque a recta ſapientiae via quidquam deflectere; rarum quippe eſt, laceſſitum lenem, humanumque ſe praebere. —— De hu-manitate vero, ac moderatione Tua in poſtremis potiſſimùm Adver-ſariis, non eſt ut quidquam addam, quandoquidem vel obiter eadem perluſtranti ubique obverſantur lenitatis, ac modeſtiae tuae argu-menta.* En quomodo ego Arbitri, ab ipſo Provocatore electi, ju-dicio ſteterim. En quomodo, foedere pacis inito, ſuperiora omnia, quibus acrius laceſſitus fueram, altae, ut honeſtum hominem de-cet, oblivioni mandaverim. Neque hoc ſatis mihi fuit; Amici etiam, & benevolentis erga Provocatorem officia praeſtiti. Teſtan-tur id ejusdem Arbitri verba in litteris quae incipiunt: *Tenendo jo,* die XI. Nov. 1719. ad *ſpontaneam* commendationem meam ſic re-ſcripta: *Lodo intanto, che VS. Illma lo ajuti (il Sig. D*r*. Bianchi) quanto più può, ed io non mancherò alle mie parti, eziandio per in-contrare il di lei buon genio.* Ab eo autem tempore quemadmodum meam fidem, Amicique officia praeſtiterim, ut caetera omittam, primum ſcripta alia oſtendunt mea, quae nullam praeteritorum memoriam redolentia, Lanciſio jam mortuo, tum emiſi, tum per Virum Praeſtantiſſimum Jacobum Cicogninum Regium Medicum, &

(*b*) Vid. Praef. I. B. Vulp. ad IV. Adv.

& Conſiliarium amiciſſimis verbis meo nomine Provocatori reddenda curavi. Deinde Praeſtantiſſimus idem Vir, itemque; ut duos pro omnibus memorem; Celeberrimi Collegae mei Antonius Vallisnerius, Caeſareus Medicus Cubicularius, & Joannes Polenus, Marchio, ex aſſiduis ille epiſtolis, hi autem ſermonibus meis ſatis ſuperque perſpicere potuerunt quàm mihi jugiter, fideique conſtiterim.

105 Ipſe contra quo plerumque animo adverſus me fuerit, non obſcurè indicavit, eo praeſertim e vivis ſublato, cujus reverentia, & metu in officio contineri videbatur, Lanciſio. Non eſt opus quae aut Bononiae, aut Auguſtae Taurinorum de me dixerit, ſcripſerit, credere ſe, oſtenderit, commemorare, quando Bononiae A. 1720. in ea, quam ibi unam publice habuit, ſed non ſic edidit, Oratione ſe cohibere non potuit, quin me nihil ejusmodi meritum, indigne ferentibus bonis omnibus, oblique perſtringeret. Verum hiſce in praeſentia omiſſis, ad majora de quibus coeperam dicere, confeſtim veniamus. Jam illa ipſa non dubitat commemorando renovare, quorum omnino memoriam omnem ſublatam funditus, ac deletam eſſe oportebat. De illis ipſis audet apertiſſime verba facere, atque ita facere, ut res prorſus mutet ac rerum ordinem invertat. Principio, *in illis ſuis Animadverſionibus, inju-*
1131 *rio dicendi genere numquam*, ſi ipſam audiamus, *uſus eſt*. Sibi tantummodo excidit *in unica ex his animadverſionibus lepidum unum, aut alterum verbum, ex quadam revera juvenilis tunc animi hilaritate*. Quid, ſi ipſe in ea quam edidimus, Epiſtola, cum ſuam Lanciſio *cauſam exponeret*, ultro *faſſus* non eſſet, me a ſe *provocatum fuiſſe illis formulis, iisque praeſertim, quae in PLURIBUS locis ejus animadverſionis occurrunt, quam in III. meam Tabulam ſcripſit*? Nunc nihil eſt, niſi *unum*, *aut alterum verbum*, idque non *injurium*, ſed *lepidum ex quadam juvenilis tunc animi hilaritate*. Utinam res ad hunc ſe modum habuiſſet. Dici non poteſt, quanto melior ejus cauſa fuiſſet, ſi nihil debuiſſet apud Lanciſium niſi *leporem*, & *juvenilem tunc*, cum ſcripſit, *hilaritatem* defendere. At cur de *lepore*, & *hilaritate* in ea Epiſtola ne verbum quidem? praeſertim cum de ea qua ſcripſit, aetate aliquid innuere conatus eſſet, videlicet *ex quo primùm mea I. Adverſaria in illam Urbem allata ſunt*, res illas *in ſuum dumtaxat uſum adnotaviſſe. Eas animadverſiones cum ita ſcripſiſſet, nunquam deinde amplius inſpexiſſe. Pluribus exinde annis elapſis, —— ne relectas quidem*, Genevam *miſiſſe*. Quae tamen quam vera

ra ſint, cum alia commonſtrare poſſint, quae nunc praetereo, tum illa demonſtrant, quod in ejus Animadverſionibus ſemel atque iterum (*a*) de Terraneo, ut jam mortuo, verba fiunt, qui anno ſaltem 1714. adhuc vivebat (*b*): quod *poſtquam* illa *cuncta jam ſcripſerat* de Veſica urinaria quae in ejus Epiſtola leguntur *die* 1. *Novembr. ann.* 1715. ad Praecl. Mangetum data, & ab hoc ſui Theatri Tomo I. edita, *inviſa adhuc* ſibi eſſe teſtabatur (*c*) ea *Adverſarior.* I. *folia*, atque adeo illam ipſam paginam (*d*), in qua de Linguae Foramine ea ſcripſeram quae in ejus Animadverſionibus (*e*) carpuntur; quòd in his diſerte ſcribitur (*f*): *Sed haec omnia evidentius demonſtrantur (in ſuum* videlicet *dumtaxat uſum* haec, atque alia ejusdemmodi *adnotabat*! illudque praeſertim quod in alia Animadverſione eſt (*g*): *praeſtat jam noſtras hujus anni ſuper hâc re obſervationes quâdam etiam extenſione evulgare.) Sed haec omnia evidentiùs demonſtrantur per nuperrimè evulgatam Diſſertationem Epiſtolicam, cui titulus „Ductus Lachrymales Novi.„* eam autem Diſſertationem evulgavit vergente A. 1715. Ex hiſce igitur cunctis praeclare conſtat, quo demum tempore aut *ſcriptae*, aut certe auctae, non modo *inſpectae*, & *relectae*, fuerint illae Animadverſiones, A. 1716. editae. Si autem eo quod indico, tempore quo maxime amicitia noſtra vigebat, quartum jam ſupra triceſimum agebat annum; quis locus *juvenili tunc* nimiae *hilaritati* in eo praeſertim homine eſſe poterat qui ſibi nunc *in anatomicis diſſectionibus, atque anatomicorum librorum* 1019 *lectionibus jam prope conſenuiſſe* videatur? Vel ſi ſua nihil aliud quam *lepida verba* eſſe contendit, *juvenili tunc hilaritati* condonanda; cur non eadem mecum indulgentia utitur, quem prae ſe adeo putat juniorem, quod anno inſequenti tum eundem fere agens annum, tum provocatus, quod *fatetur*, II. & III. Adverſaria conſcripſerim?

106 At qui ſibi parcit, triſtem mecum ſeveriſſimi Patrui perſonam induit. Mea verba, ſi ipſum audiamus, *indecentes* ſunt *rerum, atque verborum translationes*, indecentia, inquam, *inter* 1131 *maturos, honeſtos, atque in dignitate* (utcunque, tandem aliquando) *repoſitos Viros ſcenica Dicta*, — *offenſiones, atque ni-*

(*a*) Vid. Mangeti Theatr. Anat. Tom. II. pag. 32. (*b*) Vid. Anel Suite & caet. pag. 226. (*c*) Pag. 421, (*d*) 4. I Edit. Adverſ. I. (*e*) Theatr. cit. Tom. II. pag. 436. (*f*) Ibid. pag. 379. (*g*) Ibid. pag. 174.

1132 *nimis abſona dicteria*, — *ſonora convicia*, — aſperrima *dicte-ria* — *cum quibus* nullo videlicet modo *aequiparandae illae ſint adhibitae a ſe loquendi formulae*, ſive *lepidum* illud *unum*, *aut alterum verbum ex quadam juvenilis tunc animi hilaritate*. Miſerum me, qui obſtrictam Lanciſio fidem, quamvis poſt ejusmodi alterius facta ſolutum, liberumque me cenſeam, ſervare tamen quoad poſſim, vehementer velim, neque eas formulas proferre, quas nunquam me ſpopondi commemoraturum; miſerum, inquam, me, ſi illae Animadverſiones non extarent, aut quibus me *formulis* potiſſimum provocatum eſſe, cenſuerim, non aliqua ex parte intelligerent omnes, tum ex pene ultimo verſu meae in II. *Adverſaria* Praefationis, tum ex Reſponſionis ad Lanciſium meae, quam *Adverſariis* IV. praefixi, capite ſecundo, & tertio! Uſque adeo, ſine ulla prorſus cauſa, ab eo qui mihi ſe amiciſſimum profiteretur, repente provocatus, quid demum continuo in II. & III. *Adverſariis* repoſui, quod ex aequo illis omnibus *formulis* reſponderet? Quatuor quae ſibi graviſſima viſa ſunt, ſelegit Provocator ipſe ſpecimina, quorum tamen num ullum ſit quod mores, hoc eſt voluntatem ipſius aperte laedat, tu pro Tua eximia in ejusmodi judiciis Prudentia, ſatis vides, praeſertim cum primum ubi ipſe indicat, non inveniatur; ubi ubi autem ſit, non unam habeat interpretationem; alterum, hoc eſt *Archipoetam* non ipſum quidem eſſe dixerim, ſed eas *locutiones Poetam magis*, *vel potius Archipoetam quam Anatomicum decere*; tertium in ipſum dictum eſſe, convincere nemo poſſit; quartum denique *non meo*, *ſed amicorum judicio fuiſſe poſitum*, ſic ab omnibus *intelligatur*, ut ita *intelligi*, ſine ulla dubitatione confirmare ego quoque potuerim, *confiteri* autem; qua ſatis impropria *formula* Provocator nunc utitur; neque potuerim, neque debuerim, neque adeo unquam voluerim. Quae cum ita ſint; idem *confidenter* admodum, qua ſatis propria hic formula utitur, profecto ſcribit: *Quale de hoc mordaci acerbiſſimoque ſtilo apud Tranſalpinas ſapientiſſimas Academias, totque exteros prudentiſſimos, doctiſſimos Viros judicium fore putabimus? Num iſtis in hoc decantata illa per omnes aetates Italorum ſcriptorum gravitas, num moderatio, num ſaltem publica utilitas elucebit?* Verum enimvero (*h*)

Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?

Scilicet ſapientiſſimi illi Viri ignorant, quae nos pueri ex Terentii Prologis edidicimus (*i*) — *ſi-*

(*h*) Juven. Sat. 2. (*i*) Eunuch.

— *ſiquis eſt, qui dictum in ſe inclementius*
Exiſtimavit eſſe, ſic exiſtimet,
Reſponſum, non-dictum eſſe, quia laeſit prior. —
(k) *Hic reſpondere voluit, non laceſſere.*
Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene.
Quod ab illo allatum eſt, ſibi id eſſe rellatum putet.

At benedictis, inquit, certavi, cum *quibus locis de me amplius conqueritur Cenſor, his ſane plures ingenuè laudes eidem intexerim.* Quid aliud hoc eſt, niſi eidem homini ſiniſtra blandiri, cum dextera vulnus infligas, & deinde ob blanditias illas contendere, ne inflicti vulneris dolorem oſtendat, eidemque ne medeatur? Imo vero, ſi vir ſit, non modo *ingenuas* ejusmodi blanditias non credet, ſed hoc magis conqueretur, quod ſibi quaſi puero per blanditias praeterea imponere, & fucum facere impune ſperaveris. Quid autem minus ferendum eſſet, quam ſi qui ſic vulnus inflixiſſet, quereretur ipſe, quod blanditiis ſuis non ſatis grate reſponſum eſſet? Non in eo reponendus eſſet

— *hominum numero, qui ita putant*
Sibi fieri injuriam, ultro ſi quam fecere ipſi, expoſtulant
Et ultro accuſant? (l)

Hoc vero ipſum eſt, quod ſupra alio in loco facere Provocator non veretur, mihi propterea minus *grati animi*, ſi Diis placet, 988
notam imponens, quod in eodem *Theatro*, ſuis tum ingenioli mei laudibus, tum in meam fidem, & veracitatem vulneribus unà propoſitis, de horum potius juſta medicina ſollicitus, quàm illarum memor fuerim, quaſi hae, ut paulo ante oſtenſum eſt, non mihi potius augere dolorem debuiſſent, & certo tamen in loco (m) illi de qua loquitur, Diſſertationi reſpondente, ego quoque *Ingenium* ejus *libenter* non *agnoviſſem*. Utinam tam in me alia vigerent, ſi qua ſunt, bona, quam gratus, candidus atque pacificus, natura, & inſtitutione animus profecto viget. Nam ſi non hunc, quid in me aliud ament tot, & tam clari tum apud nos, tum apud exteros Viri, quorum conſtantiſſimis amicitiis ornor, certe non video. Alia enim omnia quae pro ſuo erga me amore tribuunt, fortaſſe cupio magis, quam habeo; grati autem, candidi, & lenis animi laudem facilè agnoſco. Hanc unam de multis probo, quae pro incredibili eorum erga me benevolentia congeſtae in me ſunt ſive ſolutâ

(k) Phorm. (l) Terent. Adelph. (m) Adv. III. pag. 97.

lutâ oratione, a Cl. Collega meo Jo. Bapt. Vulpio (*n*), ſive in elegantiſſima carmina conſtrictâ, a Praeſtantiſſimo Viro. qui ſcientiarum Academiae Bononienſi a ſecretis merito eſt, Franciſco Zanotto (*o*), cujus Elegias aliquot, *quas ipſum Catullum ſcripſiſſe non puderet*, hìc nuper cum ſuorum laudatiſſimorum Carminum libris edidit Vir Praecl. Jo. Antonius Vulpius.

107 Sed quoniam Provocator quid *de meo* potiſſimum *mordaci*, ſic enim ipſe ait, *acerbiſſimoque ſtilo Tranſalpinae ſapientiſſimae Academiae, totque exteri prudentiſſimi, doctiſſimi Viri judicium* ferant, tantopere ſcire avet; miror, non ipſum attendiſſe, neminem unquam, quod ſciam, vel apud Exteros, de meo ſtylo conqueſtum eſſe, imo apud eos quoque praeclara de hujus *candore*, & *modeſtia* extare teſtimonia: de quibus duo noviſſima dumtaxat ſeligam, alterum Graviſſimorum Virorum, a quibus Lipſiae *Eruditorum Acta* conſcribuntur, alterum Cel. Viri Georgii Danielis Coſchwitzii in Alma Fridericiana Halenſi Academia Prof. Publ. ordin. & Potentiſſ. Poruſſ. Regis, Phyſici Meritiſſimi. Hic enim quod nobilem Diſſertationem ſuam, quae *Ductus ſalivalis Novus* inſcribitur, mihi etiam, nunquam antea officiis ullis, aut epiſtolis noto, pro eximia ejus Humanitate dicatam eſſe voluerit, hanc cauſam edidit, ex qua ipſe, ut ex aliis quoque mox neceſſario a me proferendis, aut indicandis de me locis, nihil niſi quod ad meos attinet mores, agnoſco, reliqua ut magno & perliberali Laudantium animo paria eſſe, video; ſic mea eſſe fateor mediocritate longe majora. Ita igitur Vir Praeclariſſimus: *Te denique quod publice compellem, inter Anatomicos noſtri aevi ſumme Morgagne haud mireris: tanta enim apud me Nominis Tui ab eo quo tempore Adverſaria tua Anatomica cognita mihi fuere, fuit, & manet aeſtimatio ut excuſationis ob temeritatem meam abs Te expetendae fundamentum in Magne Tui Nominis aeſtimatione TUOQUE CANDORE E SCRIPTIS TUIS elegantiſſimis UBIQUE ELUCENTE, reponam.* Nobiliſſimi autem Doctiſſimique Lipſienſes de mea in Serenum Samonicum Epiſtola ſic perbenignè loquuntur (*p*): *In hac judicium ſuum juſtus rerum aeſtimator interponit de editionibus* pluribus, *& quid in ſingulis vel probandum cenſeat, vel improbandum, INGENUE MODESTEQUE enuntiat*, & pau-

(*n*) In Epiſt. Dedic. Celſi. (*o*) Eleg. 5. & 6. (*p*) A. 1724. M. Jul.

paulò poſt: *UBIQUE autem MODESTIÆ ita litat; ut dubites, utra viri virtus major ſit, MODESTIA, an eruditio.* ſed de ipſis II. & III, *Adverſariis* cum Provocatoris Animadverſionibus, ut par eſt, collatis, *Tranſalpinorum* judicia attendamus. Et primum iidem Prudentiſſimi Viri Lipſienſes cum quae nunquam antea edita Cl. Mangetus Theatro Anatomico inſeruiſſet ſuo, & in his caetera Provocatoris ſcripta diligenter commemorarent (*q*), nullam hujus in me Animadverſionum mentionem injecerunt. Contra, de illis ſingulis *Adverſariis* meis non modo ſingulas, eaſque praeclaras relationes habuerunt, ſed (*r*) me *temerè laceſſitum*, & *optime* tamen *de publico mereri pergere* in iis *Adverſariis*, pronunciaverunt. Inſuper cum in IV. *Adverſariis* recenſendis, ſcripſerunt (*s*), haec me *temperatiori ſtylo cum reliquis edidiſſe*, *quod Blancus celeberrimi Lanciſii — interpoſitione poſt ingenuam culpae confeſſionem ex Praefatione Vulpii quatuorque Epiſtolis praepoſitis mihi videatur reconciliatus*; profectò neque *temperatum* II. & III. *Adverſariorum ſtylum* fuiſſe, negaverunt, & cur non aeque temperatus eſſe debuerit, praeclariſſime judicaverunt. Certe Provocatoris cum *ingenuam culpae confeſſionem* dixere; non *lepidum unum, aut alterum verbum*, vel *quandam juvenilem tunc animi hilaritatem* deſignaverunt, imo infra aperte declaraverunt, meam illam *Tabulam* III. *INIQUIUS ſugillatam pomum eridos praebuiſſe.* Et cum haec tam luculenta de utriusque ſtylo teſtimonia Virorum inter Tranſalpinos ſpectatiſſimorum extarent; Provocator tamen *Tranſalpinarum ſapientiſſimarum Academiarum*, & *exterorum prudentiſſimorum*, *doctiſſimorum Virorum judicium*, quaſi ſecundum ſe eſſet, memorare non dubitavit! Verùm aliorum, credo, judiciis nititur, quorum nullum tamen pro ſe, aut adverſus me ab ipſo adhuc proferri video, niſi forte Prudentiſſimi, ejusdemque Doctiſſimi inter èxteros Anatomicos Viri, Heiſteri ſententiam ſibi propitiam eſſe, putaret. Sed haec hiſce graviſſimis verbis concepta eſt (*t*): *Bianchus in Mangeti Theatro Anatomico Morgagnum ACRITER AGGRESSUS EST.* En *lepidum* illud *unum, aut alterum verbum*; en illam *quandam juvenilis tunc animi hilaritatem*; *Morgagnum*, inquit, *acriter aggreſſus eſt*, *valvulam coli negavit*, *atque ſimul novos veſicae muſculos ibidem delineavit.* Mor-

(*q*) A. 1717. M. Maji. (*r*) Suppl. Tom. 7. Sect. 5. (*s*) A. 1720. M. Mart. (*t*) Progr. de Invent. Anat.

Morgagnus autem quid tum fecit? *Haec vero omnia* (pergit judicium ferre Heiſterus) *a Morgagno in Adverſariis ſuis examinantur, atque excutiuntur.* Num *mordaci acerbiſſimoque ſtilo?* Nihil ejuſmodi? Num *acriter?* Ne id quidem. Quid ergo? Cum alia in Editione (*u*) Vir Graviſſimus eandem hanc iiſdem verbis ſententiam poſuerit; ultima dumtaxat ſic leguntur: *quae vero omnia a Morgagno in Adverſariis ſuis nervoſe refutantur.* ſed cur ille *acriter;* hic tantum *nervoſe?* Nimirum quia ille *aggreſſus eſt;* hic *refutavit.* Cur ille *iniquius* dicitur *ſugilaſſe;* hinc *temperato ſtilo* non negatur ſcripſiſſe, imo ſcripſiſſe dicitur *candore ubique elucente?* Videlicet quia ille *culpam* admiſerat, & *pomum Eridos praebuerat;* hic autem *temere laceſſitus* fuerat. Norunt enim Doctiſſimi Viri, quid natura doceat, quid Prudentiſſimus Princeps Veſpaſianus pronunciaverit (*x*): *Non oportere maledici — remaledici civile faſque eſſe.* Eſſe igitur in his quoque rebus (*y*)

Duo cum idem faciunt, ſaepe ut poſſis dicere,
Hoc licet impune facere huic, illi non licet:
Non quod diſſimilis res ſit, ſed quod qui facit.

Imo (*z*) *ut in ſeminibus eſt cauſa arborum, & ſtirpium,* ſic acris, ſi eſt, defenſionis meae in *acri agreſſione* cauſa fuit, ut *omnia denique, ſi recte ratiocinemur, uni* debeamus *accepta referre* Provocatori. Atenim mihi quoque *acerbus*, ut dictitat, *ſtylus* fuit. Fuerit fortaſſe, quando ita vult, fuerit; ſed certe in refellendo, non in provocando fuit; (*a*)

ſed hic ſtylus haud petet ultro
Quenquam animantem: & me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis mucronibus? o pater, & rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum:
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis, at ille
Qui me commôrit (melius non tangere clamo)
Flebit.

Quod ſi haec Flaccus ſine *italicae gravitatis*, & *moderationis* nota edixit, nec ſine *publica utilitate* etiam fecit; ſiquidem (*b*) — *avidos vicinum funus ut aegros*

Exa-

(*u*) In 4°. (*x*) Sueton. l. 8. c. 9. (*y*) Terent. Adelph. (*z*) Ex Cic. Phil. 2. (*a*) Horat. Serm. l. 2. S. 1. (*b*) Id. l. 1. S. 4.

Exanimat, mortisque metu ſibi parcere cogit,
Sic teneros animos aliena opprobria ſaepe
Abſterrent vitiis;

quid *lepidorum verborum*, & *juvenilis hilaritatis* Patronus, novus repente Cato nobis efficitur, & a *decantata illa per omnes aetates Italorum ſcriptorum gravitate*, *moderatione*, *publica* demum *utilitate* idcirco defeciſſe me, indicat, quod mea ſponte lenis in alios, neceſſario ſeverus in ipſum fuerim? quaſi vero non omnis aetas Italos etiam ſcriptores vidiſſet eo ſeverius qui provocaverat, refellentes, quo graviores ipſi erant, quo in reliquos moderatiores, quo publicae utilitatis cupidiores. Quod ſi quia me ſic ut par erat defendi, idcirco dedecoraſſe Italorum ſcriptorum opinionem, & publicae obfuiſſe utilitati, vel apud noſtros, vel apud exteros cenſendus ſum; quid ergo eſt, quod poſt illa emiſſa *Adverſaria*, major in me Prudentiſſimi Principis Liberalitas, major tum noſtrae, tum Exterarum Nationum erga me benignitas, & favor extitit? Non eſt opus quae nota ſunt omnibus, commemorare, neque vero pudoris mei eſt omnia recenſere. Tamen cum hic locus ſit non gloriolae aucupandae, ſed contumeliae repellendae, coactus faciam, quod & paulo ante facere debui, ut nonnullos de tot erga me benigniſſimis Tranſalpinis ſaltem nominem, quorum judicio, mea neque Italiae decori, neque publicae utilitati obfuiſſe *Adverſaria* conſtet. Conſummatiſſimi apud Amſtelodamenſes Profeſſoris Ruyſchii *Adverſaria Prima*, Eximii in Lugdunenſi apud Batavos Academia Medici Boerhaavii *Inſtitutiones*, & ad Ruyſchium *Epiſtola*, Praeſtantiſſimi jampridem in Altorfino, nunc in Helmſtadienſi Lyceo Magiſtri, Heiſteri *Compendium*, Illuſtris in Pariſienſi Regia ſcientiarum Academia Anatomici Winslowii non una *Commentaria*, Ampliſſimi Caeſareae N. C. Academiae Praeſidis Schröckii *Obſervatio L. Cent. VIII.*, Nobiliſſimi Halae Magdeburgicae Profeſſoris, & Regii Conſiliarii Friderici Hoffmanni *Medicina Rationalis*, Praeclariſſimi apud Wittenbergenſes Profeſſoris Abr. Vateri *Diſſertatio de Ductu Salivali*, Celeberrimi ex Regio Londinenſium Medicorum Collegio Viri Richardi Mead ad magnificentiſſime editam, Cowperi Myotomiam (quam haec dum ſcriberem, a Munificentia accepi Viri ſummi Aloyſii Ferd. Com. Marſilii) *de motu Muſculorum Introductio* inſpiciantur, praeſertim vero Regiae Scient. ſocietatis Anglicae humaniſſimum de me judicium ſpectetur; & tum denique quid de meis *Adverſariis* quae certe omnia apud Lugdunobatavos recuſa ſunt, *Tranſalpinae*

ſapientiſſimae Academiae, *totque exteri prudentiſſimi*, *doctiſſimi Viri judicium* tulerint, exiſtimetur.

108 Verum haec omnia ita, an ſecus ſe habeant, quid tandem attinet diſputare, quando electus ab ipſo Provocatore *pleniſſima cum autoritate Arbiter*, ſapientiſſimus Vir Lanciſius tantum abeſt, ut *moderationem* in II. & III. *Adverſariis* non eſſe a me ſervatam cenſuerit; *juſtas* adhuc mihi ſupereſſe *Apologiae ſeverioris cauſas*, ideoque mihi publicè ſatis adhuc faciendum eſſe, ut ſupra vidimus, judicavit, & ita quidem ſatisfaciendum, ut ex vulganda Provocatoris Epiſtola omnis de ipſius provocationis genere, de meae refutationis moderatione ambiguitas, omnis de Exterorum judicio ſermo tolleretur. Nam cum ad Ampliſſimum Praeſulem, impetrandae a me pacis cauſa, Provocator ultro confugiſſet Epiſtola primum italicè ſcriptâ die 12. Junii. 1718. in qua cum alia quae Lanciſius minime tulit, tum haec ponebantur: I. *per avere jo nelle mie animadverſioni uſate eſpreſſioni*, *a lui*, *dirò coſi*, *non dovute.* —— II: *e non ſembra a VS. Illma che il Sigr. Morgagni ſtaſi preſa una abbondante ſoddisfazione*, *e direi anche*, *eccedente?* —— III. *Coſi non avranno gli Stranieri di che deridere*, *o condannare nelle noſtre Conteſe*; Lanciſius eâdem italicâ Epiſtola jam conſtitutus *Arbitro autorevoliſſimo*, litteris pariter italicis ad Provocatorem datis die 9. Jul. 1718 quarum initium eſt: *Ha VS. Ecc^{ma} & caet.* hunc ita monuit: I. *queſto* ,, *dirò così* ,, *và levato affatto*, *perche diſtrugge tutta la ſoddisfazione*; & infra: *ella hà da deteſtare con ſenſi chiari*, *e non punto ambigui.* Certe *lepidum unum aut alterum verbum* oportere *deteſtari*, nunquam dixiſſet. II. *io toglierei quell'* ,, *eccedente* ,, *ſe vogliamo l'aggiuſtamento*: & ſupra: *il riſpondere con aſprezza a chi vi tratta ſenza dolcezza*, *è accordato infin da libri ſacri*, *non che da Veſpaſiano.* III. *Andrebbe parimente traſandato quel luogo* ,, *così non avranno gli ſtranieri & caet.* ,, *perche vitorna ad alterare gli animi loro.* Haec diſerte praeſcribebat Arbiter, haec aperte monebat. Haec in vulganda Epiſtola Provocator, ut mihi ſecundum Arbitri judicium ſatisfaceret obſervare debuit, & reapſe cum eandem latine redditam Idibus Octobris 1718. ad Lanciſium remiſit, certe obſervavit. Haec ipſa nunc, ut ſupra vidimus, minime obſervat. Quid faceret Ampliſſimus Arbiter, idemque Honeſtiſſimus pacis ſequeſter, ſi viveret, non eſt obſcurum, cum ex inexpectata qua ſua Provocator monita excepit, mora, & tergiverſatione, caeteriſque tricis, de quibus poſtea dicemus, quaſi

haec

haec quae nunc acciderunt, animo praeſentiret, in meis manibus eſſe voluerit & Provocatoris autographa, & exempla ſuarum ad eum litterarum, quaecunque tum eo tempore ad ſuam mihi pro-bandam fidem, ac ſinceram agendi rationem, tum olim, ſi haec quae Vir Prudentiſſimus jam tunc vereri videbatur, acciderent, ad Provocatorem undique convincendum magis idonea exiſtimavit. Iis in praeſentia utor, Tibi atque omnibus, quotiescunque opor-tuerit, oſtendendis, & facile ab omnibus quicunque aut cum Pro-vocatore, aut cum Arbitro litterarum commercium habuerint, pro legitimis ſine ulla dubitatione continuo agnoſcendis. Quod ſi Pro-vocator noviſſet; fortaſſe aliquanto cautior fuiſſet in iis ſcribendis, quae protinus examinabimus.

109 Nam quaſi ſuas in me *formulas* non jure, & merito, neque ita cenſente Arbitro, deteſtari debuiſſet, ſed ex animi liberalitate, ſed Ampliſſimo atque Amiciſſimo Viro rogante, atque adeo de-precante, ut huic gratum faceret, damnare voluiſſet; Lectoribus haec narrare non dubitat: ſe illas *formulas*, *ita avente*, *ac depre-* 1132
cante ampliſſimo illo Viro piae recordationis amiciſſimo Lanciſio (cui nempe, veluti qui ſuper ſe, ſuamque omnem voluntatem per-petuùm valuit, nihil unquam renuere potuiſſet) per epiſtolam pu-blici juris redditam, omnibus, ut ille juſſit, atque jubere potuit, manſuetioribus, & amicioribus ſenſis cumulatam, generoſo, atque incredibili penè modo condemnaviſſe. Non eſt ſatis. Attende quae addat, & quid moliatur. *Namque ut comperta*, inquit, *ſit omni-bus mea illa ſcribenda Epiſtola* (II. *ad initia Adv. Anat.* IV.) *er-ga graviſſimi Praeſulis vota obſervantia, animique mei liberali-tas, & tanta profectò, ut meliùs hanc fore ab Adverſariis noſtris remunerandam toto corde cenſuiſſem* (de quo videbimus poſtea) *liceat obiter innuere, quibus hanc a me Epiſtolae formam efflagi-taverit Lanciſius, & quibus eâ, tandem poſt longum elapſum tem-pus, plurimosque Epiſtolarum itus, ac reditus, a me obtentâ, plauſerit ille ſibi, mihique voluptatis ſuae, gratique animi argu-mentum protulerit. Ita igitur ad me rogans, de Epiſtola ſcribebat Lanciſius „Caro Signore D.r Bianchi fà d'uopo devolvere qual-„che coſa al giudizio ancor mio & caet. VS. ſe ſi arrende a que-„ſta condeſcendenza, conſola me & caet. Ella dunque ſi degni dar-„mi queſta conſolazione & caet. Aſpetto una breve riſpoſta di reci-„proca quiete, e contento: Me la dia per obbligarmi ſempre più, „& caet.„ Acceptâ verò aliquando noſtrâ illâ Epiſtolâ* (quae 1133
an proprie nuncupata *Confeſſio* ſit, infra videbimus) *ſuam ſtatim*

laetitiam ornatiſſimus Lanciſius datis ad me latinis his litteris ſignificabat. „Viro Doctiſſimo & caet. Maximam, Clariſſime Bianchi, „ex noviſſimis tuis litteris VI. Kal. Aprilis ad me datis voluptatem „cepi, quod quem ſperaram, atque optaram, nuncium attulerint, „ſcilicet Te in meam tandem ſententiam veniſſe: quâ diſpenſiones „omnes inter litteratos Viros, praeſertim verò amicos, penitus abi„gendas eſſe arbitrabar. & caet. quare tibi, Vir optime, vehemen„ter gratulor, mihique gaudeo, quod meis conſiliis adductus cum „Praeſtantiſſimo Morgagnio, prioribus ſcriptis tuis offenſo, poſte„rioribus tuis erga illum obſervantiam teſtantibus, priſtinam amici„tiam redintegrare ſtudueris. & caet.„ Incipiamus, quaeſo, ab his latinis Lanciſii Litteris, quibus hunc Provocator ait ſuam *ſtatim* laetitiam ob acceptam illam, ut dicit, Epiſtolam ſignificaviſſe. Quo die, obſecro, datae ſunt? Non apparet dies. At quo anno? Ne is quidem. Illae vero aliae italicè ſcriptae *rogantes*, atque adeo *deprecantes*, illamque, ut ait, Epiſtolam *efflagitantes*, quo tandem tempore miſſae ſunt? Harum quoque tempus ſiletur. Quid, ſi hae miſſae fuiſſent *die* XI. *Martii* 1719. illae vero latinae *ipſo Sabbato Sancto VIII. Idus Aprilis MDCCXIX.* ut nos luculenter omnibus qui velint apud nos inſpicere quae Lanciſius ad nos ſcripſit, & quae litterarum exempla miſit, oſtendere continuò poſſumus? Num ad illam quam ait, Epiſtolam pertinerent, quae jam ſic emendata ut a nobis edita eſt, ad Lanciſium miſſa fuerat; quod ſupra etiam diximus, & ipſa oſtendit; *Id. Octobris* 1718? Certe nullo modo. Quî enim poſſet Lanciſius pro nobis *efflagitare* id quod anno ſuperiore ante menſes ferme quinque acceperat, & ad nos ſic omnino edendum, continuo tunc miſerat? Provocatorem ſane paulo magis oportebat eſſe memorem. Nam iſtae ipſae quas producit, laetabundae Lanciſii litterae, ſi non in fine, unde illud quo ſcriptae ſunt, tempus ademptum eſt, at certe ipſo initio diſerte ſignificant omnibus, eam voluptatem ab Lanciſio captam eſſe *ex noviſſimis* Provocatoris *litteris VI. Kal. Aprilis ad ſe datis*; non igitur ex ea Epiſtola quae *Id. Octobris* data fuerat. Quid ergo eſt? Nempe iſtae ambae quas producit, Lanciſii Litterae ad longe aliam rem, ad longe aliam Epiſtolam pertinent, de qua infra dicam, ubi oſtendero, ut non eas de quibus in iſtis litteris, ſic nullas Lanciſii preces ad juſtam illam obtinendam vulgatae a nobis Epiſtolae emendationem intercedere debuiſſe.

110 Ex quo enim a Provocatore die 12. Jun. 1718. ultro ad ſe *confugiente* illam, ut ſupra oſtendimus, multiplici emendatione

dignam

dignam Epiſtolam Lanciſius acceperat, ad *Idus* uſque *Octobris* ejuſd. anni 1718. quo tempore emendatam recepit, reſcripſit primum die 9. Julii anni ejuſdem tum illa tria quae ſupra retulimus monita, tum haec quoque: *dicendole apertamente, che —— a volere una vera pace, e vitornare all'antica litteraria amorevole corriſpondenza, biſogna nella diſcolpa non ſtare attaccato a certe parole, e non porre alcune voci, che diſtruggogno tutto L'aggiuſtamento*: & infra: „*Illos ferre non poſſum*„ *dice pur bene Cicerone*„ *qui* „*dum ſe pacem velle ſimulant, acta defendunt*: „ & paulo poſt: *Il confeſſare i propri falli non è vergogna è prudenza*. In his ergo litteris haec quidem invenio, quae monentis, an deprecantis ſint, patet: verba autem *rogo*, aut *deprecor* omnino non invenio. Et ſane cur eum qui ad ſe ultro confugiſſet, ſeque Arbitrum conſtituiſſet, rogaret, nulla niſi forte humanitatis, & ejus qui ad ſe confugiſſet, utilitatis cauſa erat. Ad has autem litteras cum reſpondiſſet ille die 26. Auguſti 1718. Epiſtolà quae incipit: *Per la maggior & caet.* qua ſe eſſe, & fore in Monentis arbitrio *coſtantiſſime* confirmavit his verbis quibus Epiſtolam concluſit ſuam: *Monſignore: Intiera le replico la mia in ogni modo conſtantiſſima ſommiſſione, e tutto nel ſaggio di lei arbitrio L'onor mio depongo*; poſt haec profecto non video, qui locus amplius Lanciſii precibus eſſe debuerit. Hae igitur fuerunt Lanciſii *deprecationes* illae, *efflagitationes rogationes*, hi *plurimi* illi *Epiſtolarum itus, ac reditus*, haec illa tanta, & tam *generoſa*, *atque incredibilis* Provocatoris erga nos provocatos *animi liberalitas!* Quam certe non intelligo quomodo cum tot illis *deprecationibus*, *&* *efflagitationibus*, cum *plurimis* illis *Epiſtolis*, cum illo *tandem longo elapſo tempore* componi & conciliari poſſe, putet. Sane interceſſit aliquod tempus priusquam ipſe ad Arbitri a ſe rogati ſincera monita reſcriberet. Sane in Epiſtola, *Id. Octobris* tandem miſſa, quaedam relicta ſunt, connivente Lanciſio, *dura*, & parum caeteris *conſonantia*. Num illud *generoſam*, *atque incredibilem animi liberalitatem*; num haec, *omnia manſuetiora*, *&* *amiciora ſenſa* revera oſtendunt? Quanto aliter ego, qui etſi dare operam omnino debui in mea, quae unà edita fuit, Epiſtola, ne illa viderer aut non intelligere, aut comprobare; tamen *confeſſionem* Provocatoris *vel ut ipſi gratum facerem*, *vel ut naturae ingenioqne meo indulgerem*, *vel ut Lanciſio*, *quod caput erat*, *Ampliſſimo*, *&* *de me egregie merito Viro obſequerer* (quamvis adeo provocatus; neque adhuc ſigillatim provocationibus a me repulſis; magno inſuper mihi in mutandis

reliquis *Adverſariis* impendente labore) certe *promte ac libenter accepi.* Meaque illa ipſa Epiſtola uſque adeo tota Lanciſio placuit, ut continuo ad me reſcribens die 5. Nov. 1718. eas litteras, quibus initium eſt: *Per farle & caet.* eam & vocaverit, & judicaverit, *gentile*, imo ad Provocatorem ipſum ſcribens illas quae latine unà editae ſunt, litteras, *humaniſſime* in ea me egiſſe, pronunciaverit, neque unquam, ſuo quidem judicio (id quod infra in loco meminiſſe te velim) in ea mutandum, nedum emendandum cenſuerit quidquam. Quod autem de ea Epiſtola ſenſit, multo nunc magis, ſi viveret, ac legere hunc poſſet locum, de me ſentiret, qui etſi alii eas quae nunquam fuerunt, illius *efflagitationes*, & *deprecationes* productis litteris huc minime pertinentibus jactare voluerint, ipſe contra qui ejuſdem Lanciſii epiſtolas huc maxime ſpectantes, & ſive non vulgares efflagitationes, ſive ſummam erga Provocatorem commiſerationem exprimentes producere viciſſim poſſem, non faciam tamen, ſed apud me premam, & ne illis quidem ad hoc utar quae ante IV. Adverſaria editae ſunt. Omnino enim ſic intelligo, atque ita ſentio, qui *generoſae animi liberalitatis* laudem cupiat, nihil ei minus convenire quàm pervicaciam & tergiverſationem ſuam in liberalibus, nedum in juſtis actionibus edendis jactare. Tum ab iis qui utriuſque noſtrûm animum velint recte internoſcere, atque uter pacis ſtudioſior ac cupidior fuerit, intelligere, nihil eſt quod malim ſpectari, quam Provocatorem ad injurias Amico inferendas ultrò decurriſſe, Provocatum ad repellendas *prope invitum*, *coactumque* ab ſapientibus Amicis, deſcendiſſe: rurſuſque Provocatorem cum de ſatis faciendo ageretur, tardum ſe & pertinacem tum hic jactare, tum alibi etiam ſcribere:
1079 *quod voluit Lanciſius, & ſe TANDEM voluiſſe;* Provocatum autem delatam *tandem* ſatiſfactionem *promptè ac libenter accepiſſe.* Uter eſt, in quem conveniat illud Terentii (a):

hic ubi opus eſt,
Non verentur: illic, ubi nihil opus eſt, ibi verentur?

Et hic tardam ſuam, neque omnino caſtigatam, ſatisfactionem *melius fore ab Adverſariis ſuis remunerandam toto corde cenſuiſſet?* Num continuo? an poſtea? ſi poſtea, in ipſiſque ultimis *Adverſariis*; quid de his ſtatuerit Arbiter, ſupra oſtenſum eſt, illudque praeterea hic addi poteſt, quod idem Arbiter die 22. julii 1719. ad nos ſcripſit iis litteris quarum initium eſt: *L'altra ſera & caet.*

Sic

(a) Andr.

Sic enim ait: *Mi ſono avveduto, ch'ella uſa ogni poſſibile dolcezza nel ribattere le cenſure del Sig$^{r.}$ Bianchi, e ſingolarmente ove ragiona delle glandole ſebacee, e delle mammelle. Certo, che a quel Profeſſore, durando la temperie di mente, con la quale ſi era determinato di volere pacificamente vivere ſeco in avvenire, non potrà, che ringraziare lei del tratto civile, che uſa con lui.* Si verò continuò, atque adeo in illa noſtra quae unà edita eſt, Epiſtola *ſe melius fore remunerandum*, cenſuit; videat ne ſperarit id quod ſua non ſatis caſtigata Epiſtola, meo ſalvo honore, haud permittebat. Nam certe & Lanciſius meam, ut ſupra dictum eſt, humanam, imo *humaniſſimam* indicavit, & ipſe probavi ex verbis, quae protuli, certè praecipue in ead. Epiſtola attendendis, quibus, ut ipſi etiam Provocatori *gratum facerem*, me ejus *confeſſionem promptè ac libenter accipere*, diſerte ſignificavi.

111 Verum in hoc ipſo ſibi invenire videtur quod nobis exprobret, atque adeo de quo conqueratur. Noſtram, inquit, Epiſtolam *multâ ovatione Cenſor noſter „Confeſſionem „ſaepius nuncupat.* Scilicet qui juſtum apparatumque triumphum ipſi remitterem ac condonarem, *ovationem*, credo quaerebam, atque aucupabar! Sed tamen non totam quidem ejus Epiſtolam, quae aliquot in locis a me penitus probari non poterat, ſed illam dumtaxat partem, qua culpam confitebatur ſuam, cum me *promptè ac libenter accipere*, nec parvi *facere* ſignificarem; quo minus quaeſito, quo magis proprio, quam *confeſſionis* vocabulo uterer? aut cum ſemel ſic appellaſſem, quomodo, ſi intelligi vellem, appellare aliter poſſem, non quidem *ſaepius*, ſed in uno aut altero loco, in quibus in non ita brevi Epiſtola eandem iterum oportuit deſignare? Quid ſi *deteſtationem* vocaviſſem? Sic enim Lanciſius jam die 25. Jun. 1718. ſcriptis ad me litteris hoc initio, *Avendo io ricevuto & caet.* indicaverat: *egli (il Sig$^{r.}$ Bianchi) conoſce, confeſſa, e deteſta il ſuo errore.* Certe cum ad me hujus emendatam Epiſtolam miſit, ſcriptis etiam italice litteris die 15. Oct. 1718. quarum initium: *Mando a VS. Illma & caet.* in ea eſſe dixit *la confeſſione del Sig$^{r.}$ D$^{r.}$. Bianchi.* Num igitur ut Arbiter praeibat, non loquerer? At quomodo alii vocaverunt? Actorum quidem Lipſiae ſcriptores, ut ſupra vidimus, *culpae confeſſionem* vocavere. Num Viri Doctiſſimi, Prudentiſſimique improprie locuti ſunt? Quid? quod ipſe Provocator in ſua illa eadem Epiſtola ſatis praeivit mihi, haec diſerte conſcribens: *Equidem fateor, juſtam illi eſſe cauſam, ob quam de me queratur: —— fateor, me illud aegerrime tuliſſe & caet.: ——*

Con-

Concedo, a me, quamvis, ut iterum fateor, id nolente, primum ipſum provocatum fuiſſe. Num *ſaepius* ego *confeſſionem* dixi, quam ipſe *fateor?* Quod ſi illud ipſi vocabulum in mea Epiſtola uſque adeo diſplicebat; cur de eo nunquam aliquid, quod ſciam, ad Lanciſium ſcripſit? Multo id mihi proclivius fuiſſet mutare, quam res alias quasdam, quae, ejus non mutata Epiſtola, mutari vix poterant, & quas tamen ut Lanciſii non judicio quidem (hoc enim quod fuerit, ante oſtendi, idque, ut meminiſſe velles, rogavi) ſed novo deſiderio obſequerer, quoad potui, omnes mutavi.

112 Unde autem hoc novum in Lanciſio deſiderium ſit ortum, exponens, id quod ſupra pollicitus ſum, praeſtabo, ut quo pertineant eae duae productae a Provocatore, Lanciſii Epiſtolae, doceam. Meam ad ſe Reſponſionem ut *humaniſſimam* cenſuit, ſic continuò Lanciſius Novembri jam menſe ad Provocatorem miſit. Hic vero cum priſtino more nihil diu ad Lanciſium & Arbitrum, & Virum tali dignitate praeditum, mirantem atque aegre ferentem reſcripſiſſet, tandem *die* 19. *Decembris* eam dedit epiſtolam, quae ſic incipit: *Alle repplicate prezioſiſſime lettere & caet.* in qua illas de quibus modo indicatum eſt, mutationes cum juſtás fore, probare vellet, mirum eſſet omnibus, ea quae poſtea contigere non ignorantibus, animadvertere quo inter caetera argumento, ut certiſſimo, niteretur. Verum ego, ni graviùs (ſi tamen graviùs poſſum) ab ipſo adhuc provocer; id ſemper ſilentio apud me premere conſtitui, ut illa pariter, quae circa ejusmodi praeſertim tempora in certis quibusdam Lanciſii litteris de ipſo ſcripta penes me habeo. Ea dumtaxat quae ad praeſentem rem pertinent, nec ipſi aeque aut obeſſe, aut diſplicere etiam poſſunt, indicabo. Lanciſio igitur cum hanc novam de mutationibus moleſtiam ad hactenus tolleratam accedere viderem; non ſum paſſus, ut id a me vehementius peteret, ſed quamvis meis publicis ſolemnibus occupationibus diſtinerer, morem libenter geſſi, & quoad potui, mutavi. Itaque ipſe quid a me impetraſſet, gravibus, & bene longis litteris, die 28. Januarii 1719. datis, Provocatori ſignificavit, quibus hoc initium fecit: *Sono già corſi otto meſi, caro Sig*r. *D*r. *Bianchi, da che VS. Ecc*ma. *ſi compiacque ſcrivermi & caet.* In iis litteris cum ſua, atque adeo aliorum multa judicia ſatis aperte expoſuiſſet, ac praeſertim quid inter me, & Provocatorem intereſſet, & qua ratione mea verba eſſent accipienda, diſerte declaraſſet, rem jam confectam arbitrabatur; cum ecce tibi aliae a Provocatore longiſſimae ad ipſum litterae,

terae, quibus ejus auctoritati non acquieſcens, novam adhuc flagitat mutationem. Enimvero Lanciſius multo gravius ferre, & quorſum haec ſpectarent, praeclare intelligere. Attamen cum ego oblatam Ampliſſimo Viro moleſtiam ne tum quidem perpeti poſſem; eo deſcendi, ut rurſus, quoad res ſineret, eum Epiſtolae locum mutarem. Quam mutationem poſtremam cum accepiſſet, tunc denique eas italice ad Provocatorem, cujus rem egerat, litteras dedit, quarum ipſe verba produxit, quaſi a Lanciſio de longe aliâ illâ re, jam ante plures menſes confectâ, enixè rogante ſcripta eſſent, cum revera, ſiquis recte rem ſciat atque perpendat, eum ſibi maxime in rogando finem propoſuiſſe intelligat, ut tandem aliquando nulla ſibi amplius moleſtia ab eo qui ultro ad ſe *Arbitrum pleniſſima auctoritate*, confugiſſet, & pro quo tot egiſſet, crearetur, neve amplius cum omnium faſtidio nodus in ſcirpo quaereretur. Hoc ſatis apparet ex eo quod de iſtis ipſis litteris ſuis ad me ſcripſit *die* XI. *Martii* 1719. hoc initio: *Che ſi hà da fare & cact.* Sic enim ait: *Io hò fatta una lettera miſta di agro, e di dolce, e mandatala queſta ſera al Sig*r. *D*r. *Bianchi, e non diſpero quel fine, che ſarà migliore per lui, che per lei, che già trovaſi con la ſua fama in ſicuro.* Ut mihi igitur ſatisfieret, non laborabat; nam res haec longo ante tempore confecta erat. Ne ullae amplius tricae excogitarentur, ut judicio ſuo meis de verbis ſtaretur, ne quid contra promiſſa, aut novi fieret, ut omnes tandem, & ipſe praeſertim vexatiſſimus Arbiter, quieſcere poſſemus, haec verò, haec volebat, haec, ſi aequum erat, illum ipſum qui ad ſe confugiſſet, rogabat. *Aſpetto*, inquit, *una ripoſta di reciproca quiete, e contento.*

113 Sed Provocator, qui preces Ampliſſimi ſenis, & *dulcia* Epiſtolae verba edidit, cum alia quaedam omiſerit, illa quoque verba omittere poterat: *Nè ſtimo giammai vero ciò, che da qualch'uno mi vien riferito, penſar ella di dar fuori le lettere famigliari, ſcrittele dal Signore D*re. *Morgagni...* Haec enim verba ſic deſcripta, neque ad preces pertinent, & in animis legentium, ac in meis illis familiaribus litteris quid ſcriptum ſit ignorantium, gravem quandam excitare ſuſpicionem poſſunt, aliquid fortaſſe ejuſmodi a me ſcriptum eſſe, cujuſmodi in iis quas paulo ante a me premi litteris dixi, a Provocatore, aut de Provocatore ſcriptum eſt: quod videlicet ſi produceretur, mihi aut obeſſe aut diſplicere per ſe poſſet. Nihil vero iſtiuſmodi eſt. Imo omnia ejuſmodi

Oo ſunt,

ſunt, ut ſi proferrentur, magis Provocatori, quam mihi apud ſapientes homines ſane obeſſent. Nam mea denique omnia crimina in iis litteris; ut ex ipſarum quae apud me ſervantur, exemplis intelligo; eo pertinent, quod in iis aliter atque in *Adverſariis* de Provocatore, aut de ſcriptis ejuſdem ſenſerim, & quod ipſi in controverſia quadam litteraria aliquid ex me ſciſcitanti, aperte, ut inter Amicos fieri par eſt, ea reſponderim, quorum ſi me poenituiſſet, eorum nullam, ne ſubobſcuram quidem, in *Adverſariis* mentionem feciſſem. Quod ſi aliter res ſe habet, in iiſque Epiſtolis quidpiam eſt, quod hic diſſimulem, & quod prolatum, nocere, aut diſplicere mihi poſſit; proferat; jam per me licet, ut alter alterius familiares omnes litteras edamus. In meis cunctis quidquid eſt, in lucem prolatum, ipſi profecto obeſſet, non mihi. Ego enim tantum amicitiae tribuebam, ut quae aliis ſubobſcure, ipſi aperte ſignificarem. Ille eodem ipſo tempore amicitiae tantum deerat, ut illas ſuas in me Animadverſiones appararet. Ego ut (*a*) *fere libenter homines id quod volunt, credunt*, mihi ab amicitia fucum fieri patiebar, ut quae reapſe in Amico bona non inerant, ea ineſſe, & laude digna eſſe, libenter putarem. Ille ex mea hac credulitate, & facilitate tantos ſibi ſpiritus, tantam fiduciam ſumebat, ut ſe poſſe Amico impune inſultare confideret, & ne illa quidem aequo animo mihi relinquere, quae noti, ignotique omnes ſemper conſtantiſſime tribuerunt, veri ſtudium, & fidem. Quid ergo erat cauſae, cur Lanciſius nollet, meas illas familiares litteras a Provocatore publicari? Primùm id ipſum, quod modo dictum eſt, ne quanto major meis ex litteris amicitiae vis appareret, tanto major culpa Provocatoris qui amicitiam laeſiſſet, agnoſceretur. Quid enim diceret? Hoc puto quod de Tullio quondam Antonius: Aliter de me iis in litteris ſentiebas. Ipſe vero quod Tullius (*b*) reponerem: *At ego non nego: teque in iſto ipſo convinco non inhumanitatis ſolum, ſed etiam* imprudentiae. *Quod enim verbum in iſtis litteris eſt non plenum humanitatis, officii, benevolentiae? omne autem crimen tuum eſt, quòd de te in his litteris non male exiſtimem: quod ſcribam tanquam ad* Amicum; *tanquam ad* doctum *virum, non tanquam ad* inimicum, *&* tot in erroribus deprehendendum. Deinde nolebat Lanciſius ut mihi viciſſim daretur cauſa, eaque juſtiſſima, familiares ad me Provocatoris litteras publicandi, quae (ne alia nunc dicam)

(*a*) Caeſar. de Bell. Gall. l. 3. (*b*) Phil. 2.

cam) mirum quantum ab ejus Animadverſionibus diſcrepant. Quid enim, obſecro, cauſae eſt, cur modo nullas, niſi Lanciſii, aut ad Lanciſium pertinentes, familiares epiſtolas, imo ex his ipſis huc illud dumtaxat tranſcribam quod poſſit; ſi tu Vir Doctiſſime eſſe opus exiſtimes; Lanciſii ipſius honori tuendo ſatis eſſe? nimirum quòd nullas Provocator adhuc niſi familiares Lanciſii litteras, ut me, & in me Lanciſium ſequeſtrem pacis offenderet, publicavit. Nam ſi publicaſſet meas; quid ego jure poſſem facere, & omnes intelligunt, & aperte Cicero ſignificavit, haec addens (c): *At ego tuas litteras; etſi jure poteram, a te laceſſitus; tamen non proferam.* Noviſſime etſi meae litterae nihil prorſus habeant, quod prohibeat, quo-minus, me annuente, vulgari poſſint; id ipſum tamen quod injuſſu meo, vulgarentur, ejusmodi eſſe, videbat Lanciſius, ut etiamſi inter homines eâdem, aut quâdam aliâ ſed certi & peculiaris generis offenſione laceſſitos ferri poſſit, inter alios tamen, nedum inter nuper reconciliatos, homines ferri non poſſet. Neque enim Eruditiſſimum Virum fugiebat, quid ſupra in Antonium nulla ejusmodi a ſe laceſſitum offenſione dixiſſet Cicero (d): *At etiam litteras, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitae communis ignarus. Quis enim unquam, qui paullum modo, bonorum conſuetudinem noſſet, litteras ad ſe ab amico miſſas, offenſione aliqua interpoſita, in medium protulit, palamque recitavit? Quid hoc eſt aliud, quàm tollere e vita vitae ſocietatem? tollere amicorum colloquia abſentium? quàm multa joca ſolent eſſe in epiſtolis, quae prolata ſi ſint, inepta eſſe videantur? quam multa ſeria, neque tamen ullo modo divulganda?* Non, inquam, haec ignorabat Lanciſius, imo quam aegre ferrentur, expertus erat. Sic enim in quadam Epiſtola cujus initium eſt: *Debbo rendere un'eſatto conto a VS. Ill*ma. *di molte coſe & caet.* de quodam cui cum ipſe ignoviſſet, tanto magis neceſſe eſt ut ego ſic ignoſcam, ut ejus nomini hic parcam: *Il Sig*r. *D*r. *. . . . . è un Vomo caro. Mi ſtampò, come lei avrà veduto, una riſpoſta ſopra la . . . . ſenza farmene parola: ringrazio Dio, che per quanto hò poi ſcorto, non vi erano gran ſpropoſiti: mà un' Vomo può tolora in lettere famigliari non far tutte le neceſſarie riſleſſioni.*

114 Verum ut illa de meis familiaribus Epiſtolis Lanciſii verba Provocator melius [illegible]iſiſſet; ſic illa recte poſuit: *Per altro io credo,*

(c) Ibid. (d) Ibid.

credo che ſtampando VS. . le ſue nuove Opere ſaprà contenerſi nei termini di oneſta civiltà, e di gravità degna d'un ſavio letterato. Iſtam autem alteram Lanciſii Epiſtolam, laetitiae plenam, multo etiam rectiùs edidit. Nam cum ad priorem illam italicam Provocator ita reſpondiſſet, ut ejus ſe auctoritati, & conſiliis acquieſcere profiteretur, atque ea quae modo dicta ſunt, non tantum ſe obſervaturum, neque paſſurum unquam, ut ſibi quidquam excideret, quod nos ſincerè conſtanterque in gratiam reſtitutos non eſſe, ſuſpicionem facere poſſet, verum inſuper ſcripta ſua apologetica, ſi Lanciſio placeret, nunquam editurum polliceretur, haec autem omnia ampliſſimis verbis, & Lanciſii vota ac ſpem ſuperantibus complecteretur, ut ſe ſibi ſatisfacere negaret, ni pluſquam ille optaſſet, re praeſtitiſſet, ut mecum certare officiis ſtudere ſe, confirmaret, ut gratiſſimum ſibi fore diceret, ſi quae tunc officiosè de me ſcriberet, mihi ipſe nunciare vellet; quid multis opus eſt? Senex optimus, antiqua fide, qui ex ſua natura caeteros fingeret, his tunc verbis, & pollicitationibus tantum credidit, ut; ſi Provocatoris emphaſi uti fas eſt; *plauſerit ille ſibi*, ipſique *voluptatis ſuae, gratique animi argumentum protulerit.* Nimirum ad hanc officioſiſſimam Provocatoris Epiſtolam incipientem: *Etſi noviſſime ad illum & caet.* non ad eam quae *Adverſariis* IV. praefixa eſt, *confeſſionem* complectentem, jam miſſam *Id. Octobris* 1718. cujus initium eſt: *Dum novam operum meorum & caet.* non ad eam, inquam ut hic Provocator *obtrudit*, ſed ad hanc poſtremam, datam
1133 27 *Martii* 1719. latinas iſtas, quae proferuntur, reſcripſit litteras, laetitia redundantes, quemadmodum idem prorſus dies, hoc eſt IV. *Kal. Aprilis*, harum initio memoratus, luculentiſſime demonſtrat. In his tamen ipſis verba illa, cum ſuperioribus italicis convenientia, & ad rem praeſentem maximopere pertinentia, diſerte a Lanciſio poſita ſunt: *Nolim tamen unà cum diſſidiis utilia etiam ſcripta ſepeliri. Delendam utique, abſtergendamque omnem ab iis amaritiem, ac diſſenſionis memoriam ſuaderem:* non eſt ſatis: *quod certè*, inquit, *abs te jure expectandum cenſeo.* Haec videlicet ultima *Arbitri*, *pleniſſima auctoritate* a Provocatore ipſo *conſtituti*, haec poſtrema ſequeſtris pacis ſententia eſt, non ſine juris formulis concepta & pronunciata: *quod certe abs te JURE expectandum CENSEO.* Hac autem ſententia ut Provocator ſteterit, iſta ipſa quam hactenus examinavimus, Animadverſio, ſiqua alia, demonſtrat. Quo enim modo *deleta*, *abſterſaque omnis ab* iſtâ eſt *amari-*

ties,

ties, *ac diſſenſionis memoria*, cum huic eidem *amaritiei* refricandae, ac univerſae *diſſentioni* commemorandae iſta Animadverſio peculiariter dicata ſit? cum id agat, cum id moliatur, ut rurſus evolvantur omnia quae ſancto pacis foedere *ſepulta* fuerant, atque ita evolvantur, ut rerum ordo, & ſumma evidentiſſime invertatur. Quid tantum mali ab Lanciſio Provocator unquam accepit, ut in ejus memoriam, & in obſtrictam ipſi fidem peccare tam aperte potuerit, ut qua in Animadverſione ejus nobis Arbitri ſententiam edat, eandem Animadverſionem contra hanc ipſam ſententiam ſcribat! Atqui non modo nunquam de Lanciſio conqueſtus eſt, imo ut Virum erga ſe humaniſſimum, & vel in controverſia noſtra ſibi aequum, imo universè amiciſſimum, commendavit, atque commendat. Statim enim atque *confeſſionem* illam ſuam ita ut Lanciſius juſſit, emendatam ad hunc remiſit, Epigramma quoddam ſcripſit, cujus ad me Lanciſius miſit exemplum, quo in Epigrammate de hoc verba faciens, diſerte ejus erga ſe *aequitatem* laudare voluit; nunc autem ſuam quandam edidit Diſſertationem in qua de Lanciſio ſic univerſe loquitur: *Illuſtriſſimus Praeſul, dumque viveret*, 838
mihi amiciſſimus, *Johannes Maria Lanciſius*, atque adeo in his 1132
ipſis paginis de eodem ſic meminit: *ampliſſimo illo Viro piae recordationis amiciſſimo Lanciſio*. Siccine igitur cum *amiciſſimis* Viris agitur? Sic obſtricta ipſis fides, quae vel hoſtibus ſervanda eſſet, ſervatur? Quid aliud eſt, *duas res ſanctiſſimas*, ut Tullius ait (*e*), *violare*, *amicitiam*, *& fidem*, ſi hoc non eſt? En cui credas! quem inter Amicos recipias! en memoriam mortui Amici! en metum vivorum exiſtimationis!

115 Sed, credo, in hac una Animadverſione adverſus obſtrictam Arbitro Amiciſſimo fidem peccatum eſt. Quid igitur tot alia ſibi volunt loca in quibus de iis queritur, quae poſt conſtitutam pacem non erant amplius commemoranda, de formulis videlicet quibus ad eas quae in me intortae fuerant, refellendas in III. *Adverſariis* uti debueram; ut pag. 988; de *ſcommatibus* quae ipſe vocat pag. 1057; de lacerationibus (ſic enim ait pag. 1140.) *Hiſtoriae ſuae*; de *illo* demum *quod probi homines noverint*, *ac judicabunt*, *ſcribendi genere*, quemadmodum loquitur pag. 1096. At meas, opinor, dumtaxat formulas commemoravit; ipſe vero in ſuarum delectu, caeterisque rebus cautus, comisque nunc fuit,

(*e*) Pro ſex. Roſc.

fuit, ac pacis obſervator religioſiſſimus. Quidni fuerit, qui & ſuum ipſum hunc librum *in perpetui obſequii*, *atque amicitiae Teſſeram* (ſic enim ſua inſcripſit manu!) mihi dono miſerit, & in hiſce Animadverſionibus diſerte confirmaverit, *ſe ſtudere conſtanter res*
1079 *ſuas defendere moderatione illa comitateque, quas eruditiſſimo digniſſimoque Adverſario debitas eſſe videt, atque vult; tum perpetuam ſibi pactum eſſe legem, diligenter illam tueri amicitiam, quam inter nos inſtaurabat Lanciſius.* Humaniſſima profecto & munera, & verba, laudes inſuper nimis benignae, neque a me ſine grati animi ſignificatione praetermittendae, niſi haec tandem omnia, quaſi cum ſtipite, aut puero aliquo ageretur, cui facile imponas, aut temere inſuper illudas, quanto ad ſpeciem ſunt amiciora, tanto ad ſenſum eſſent, cogitationemque acerbiora. Huic enim dono, huic confirmationi, hiſce laudibus nimis multa paſſim in me jacta repugnant, adverſantur, reclamant, quorum pleraque non in Amicum modo, ſed ne in honeſtum quidem hominem torquere licet. Verba omitto, *ſcriptitandi*, *clamitandi*, *oggerendi*, *irrumpendi*, *objurgandi*, *explodendi*, *intrudendi*, atque *obtrudendi*. *Lepida*, *edentula*, *inſulſa* etiam nomina, *objurgatoris* item, aut *Cenſoris* invidioſum vocabulum, quo Provocatus (quis crederet?) paſſim inſignitur, praetermitto. Levia haec ſunt, ac fere indigna quae inter tot alia longè graviſſima hic memorentur. Ironias quoque omitterem, ut pag. 987. *Herculeae profecto rationes, quibus inde anatomicas inauditas res doceri poſſumus.* ut 1091. *Cenſoria, ut moris eſt, poteſtate locutus*, —— *ſuam ſuper hepaticas res noſtras humaniſſimam Cenſuram ſtrenuè abſolvit, atque coronat.* ut 1119. *ſequens elogium mihi a noſtro cl. Cenſore humaniſſime inſcriptum.* ut 988. *ſua in eandem diſſertationem Cenſurâ grati animi teſtimonium rependit, me ipſum inter alia honorifica atque humaniſſima elogia & caet*: has, inquam, pariter ironias fortaſſe omitterem, niſi pleraeque ad ea ſpectarent, quae poſt initam pacem refricare non licebat. Veruntamen ſunt alia graviora, ut 1057. a me *plurium ſcriptorum* (*verbo abſit invidia*) *auctoritates mancas offerri*, ut 1141. ejus locum *ſane mutilatum Exſcribi*, ut 1000. in alio *plurima omitti*, *& mutilari*, *potiſſimam in obſervatione nervi partem facientia*, ut 938. ab ſuis textibus *verba aliàs plerumque perhumaniter aſſolere* a me *mutilari*. Neque tamen haec ſunt uſque adeò gravia, ut quod ponitur 1135. *Cenſor cl. per mutilata exſcripta verba, effictumque hoc pacto centonem imponere fortaſſe ſtudet.* ut quod 1081. ſcribitur: *jam dubito Cenſorem noſtrum cl. non intel-*

tellexiſſe, aut potius, ut in contradictionem niteretur, finxiſſe non intelligere, ut quod 1018. quaeritur: *Quo igitur conſcientiae conſilio ſcribere haec potuit cl. Cenſor?* ut quod, cum ego ingenue alios me majores Viros ſecutus, ſcripſiſſem: *Alterum num ita ſit, dubito;* pag. 1137, non *ingenue* profecto reſpondetur: *Alterum verò num ita ſit, quis poſſet ingenuus dubitare?* Quis crederet, ſuper-eſſe graviora? ſuperſunt tamen. Longe enim apertius, & ſine ulla dubitatione affirmatur 984. *cum a nemine negari ullo modo poſſit; —— tamen in rei veritatem remis me veliſque niti*, quod & pag. 1056. in me, non obſcure deſignatum, rurſus torquetur his verbis: *contra ipſam veritatem remis veliſque contendere inſudant.* Aperti-ſſime autem 1147. *Quae congerit cl. Cenſor circa Lanciſii Epiſtolam de re hepatica, —— haec commentitia pleraque ſunt.* 984. *fingit illico Cenſor noſter cl. illud —— non intelligere.* 1017: *Quid autem de in-conſtanti noſtra —— aſſertione Clariſſimus noſter effingit?* 1072. *gravem ſub quadam fallacia larvatum errorem pro re certa intrude-re laborat.* 1018 *Fictae igitur —— ſunt mihi iſtae imputatae incon-ſtantiae.* 951. *effictum ab Adverſario —— fundamentum.* 1057. *arte factae contradictiones* 1060. *a vero alienus ſenſus* Auctori *im-poſitus.* Quid ſingula perſequor? cum haec quoque omnia, atque alia ejuſmodi in voluntatem magis quam in intellectum contorta, ſupra aliud agens, in ſuis quodque locis confutaverim, pleraque etiam alio charactere ſcripta, merito in Provocantem retorquere potuerim. Hae igitur novae formulae *moderationem*, *comitatem*, *inſtauratam amicitiam*, quam verbo profitetur, decentes, ab ipſo poſt ſeptenii ſtudium ſelectae ſunt, ut in his tandem *Tranſalpinae ſapientiſſimae Academiae decantatam illam per omnes aetates Italo-rum ſcriptorum gravitatem, moderationem*, quaeſitam *publicam uti-litatem* agnoſcerent? Sane quid *publicae utilitati* conducibilius, quam poſt initum tam ſolemne atque illuſtre per Ampliſſimum ſe-queſtrem, pacis & amicitiae foedus, idque typis ultro permiſſum, totoque terrarum orbe vulgatum; quid, inquam, *publicae utilitati* conducibilius, quid humanae ſocietati ſervandae utilius, quam ita agere, atque ejusmodi Animadverſiones, & formulas typis man-dare? *Fidem qui laedit*, inquit Cicero (*f*), *oppugnat, omnium commune praeſidium, & quantum in ipſo eſt, diſturbat vitae ſocie-tatem.* Enim vero ſi hujuſmodi exemplum a bonis omnibus non im-

(*f*) Ibidem.

improbetur ; quis inpoſterum id velit facere quod ego feceram , ut culpae confeſſionem per Illuſtriſſimum Virum mittenti crederem, ignoſcerem , amicitiam redderem ? Nemo , mihi crede , Vir Doctiſſime, invenietur, qui pacis ſequeſtres audire velit, cum ego qui Ampliſſimum Praeſulem audiverim , hunc meae facilitatis , atque humanitatis fructum retulerim. Sed hoc homines viderint. Ego certe quod Diſciplina Honoris conſtanter docet, ſervabo , & quidquid ille aut modo in me intorſit , aut alias fortaſſe intorquebit , nulla reſponſione dignum credam, niſi forte ea quae exercitationis , & conſultationis cauſa , ut haec , ad intimum aliquem Amicum mittatur , a meis certe manibus non facile in publicum exitura. Vale.

D. Patavio Prid. Kal. Aprilis CIↃ IↃCC XXVI.

L E[illegible]C-

LECTORI TYPOGRAPHUS.

Hujus Operis impreſſione nondum ad umbilicum perductâ, ab Amico Bibliopolâ accepi exemplar duarum Epiſtolarum, nuperrimè Italicis in oris editarum. Quas cum viderem ſpectare ad quaedam magis revelanda, atque patefacienda, quae hoc Libro evincuntur, ambas recudere, hîcque addere conſtitui, maximè poſtquàm certior factus ſum à Viris Doctis, non hâc ſolâ, ſed aliis etiam de cauſſis eaſdem poſſe placere Tibi, cui mea omnis deſudat induſtria.

Joſeph Pozzi Jacobi filius Publicus Anatomes Profeſſor Bonon. Jano Paullo Simoni Planco Medico, ac Philoſopho Arimin.

ANimo ſollicito ſcire aves Plance Ornatiſſime, quae ſit ſtudiorum meorum ratio. Rogas, ut ſcribam. Semper quod vis libenter facio; faciam autem nunc libentiſſime. Etſi litteras non miſiſſes, res quaedam, ſuſpicor tua, ſuo jure petebat, ut neque rogatus, neque impulſus ad te ſcriberem. Prae manibus eſt recentiſſimum opus Joannis Baptiſtae Bianchi Anatomici Taurinenſis de Hiſtoria Hepatica inſcriptum, epiſtolis, rationibus, experimentis, animadverſionibus, hiſtoriolis undique refertum, quorum quidem omnium (quod inter nos liceat dicere) ego milleſimam partem vix intelligo. Quae leguntur, plus verborum habent, quam rerum. Sunt Mathematica quaedam ignota Geometris. Sunt Mechanica nonnulla, quæ quomodo exciderint, neſcio. Sunt Anatomica plura legibus Naturae minime convenientia. Sunt Medica multa a ſanioribus Doctorum placitis aliena. Eſt una inter alias, epiſtola: Utinam non eſſet. At quae? ais, Quae? *Cajetani Taconi Philoſophi, & Medici.* Hanc vix dum legi, cum ſubito mecum ipſe: En Hepatica Hiſtoria, en Diſſertatio, quam cum inter nos eſſet, ad Bononienſes Academicos habuit Ariminenſis Plancus. Iterum, iterumque legi, & quae mihi inciderat, confirmata eſſet ſuſpicio, niſi aliquantulum conceptam opinionem ſuſpenſam tenuiſſet quorundam Ductuum excogitata inventio, quorum apud nos diſſerendo mentionem nullam feciſti ipſe; at cum acrius perpendo rem, non minus obſervationis Taconii cum tua nimiam congruentiam ſuſpectam habeo, quam modicam diligentiam in iſtorum Canaliculorum animadverſione pertimeſcam; quamobrem, ut quod ſuſpicioſum eſt, perſpicuum facias, ſi forte in manibus non haberes Bianchi Volumina, tibi miſſam volo in compendium contractam Taconianam epiſtolam.

Secta Mulier eſt pectoris Hydrope confecta. In Jecore Canalis Hepaticus, & Coledocus Venam Portae latitudine ſuperabant. Biliferae Veſiculae vix inerat ſpecies. Felle vacua, coacta, criſpata Oleae Nucleum aequabat. Introrſus circa fundum prominebat tuberculum album, pertuſum, calculoſum. In experimentum eraſa eſt convexa pars fundo Veſicae reſpondens. Perbene cecidit res. Adſtantes vel periti, vel rudes communionem Hepaticorum cum tuberculi Vaſis vident, comprobant, obſtupeſcunt, gaudent. Magis invento aſſentitur, cum Magnani Cartarii in conſeſſu in truncum Hepaticum, qui ſupra Cyſtim eſt immittitur Stylus; etenim ex Tuberculi Vaſculis in Veſicam cadunt tres, quatuorve Calculi. Canaliculorum orificia, quae ad Tuberculum hiant, ſunt vel quina, vel ſena. Hepatici Ramu-

li reſpondent numero. Haec fuſius Taconius. Tum ab Taurinenſi quaerit, num iſtorum Ductuum inventio Vereheienii ſententiam, num Blanchianam confirmet, num quid a ſe de novo cognitum debeat appellari. Exprimit tandem bene ſculpta, & appoſita Tabula Jecur, Ramos amplos, Veſicam Fellis diductam quinque foraminibus ad illius fundum apertis ea ex parte quae Jecur reſpicit. An poteſt, Plance Ornatiſſime, ulla convenientior eſſe dubitatio? Fac, nullos eſſe Ductus; cedo nunc: eſt ne quidquam obſervationi tuae ſimile magis quam iſthaec ipſa? Ab elucubrata Diſſertatione tua, fateor, multa proceſſit dies, at niſi memoria me fallit, Mulier, de qua tu ipſe, ex Hydrope laboravit; ampliſſima deſignaſti Jecoris Vaſa, erat contracta Cyſtis, erat Tuberculum, erant Calculi. Factum tuum cum praenotata epiſtola compara, conſidera, perpende, pauculisque mutatis num idem plane ſit cum iſta, liberè, & judica, & apertè dicito. Quid ergo? Fortaſſis inquiet Taconius: Idem ſumpſi Jecur obſervandi cauſa, vidi Ductus a Planco non animadverſos, notavi, deſcripſi, tanta hinc in obſervationibus orta ſimilitudo eſt. Sit, ut ait. At quì fit, ut alienam rem ex toto ſibi metipſi ſumat? Quì fit, ut ita loquatur, quaſi primus in Cadavere Sectionem inſtituerit? Quì fit, ut Tuberculum dicatur parvulum, neque ex toto Cavitatem Veſiculae ambiens? Quì fit, ut Calculi, in Vaſculis quibusdam quaſi in venulis ita clauſi notentur, ut tantùm ineſſe ea in parte Jecori adhaerente videantur? Quì fit, ut etiam inſculpta Tabula Tuberculi foramina ad partem ſolum Hepati reſpondentem deſignentur? Deus bone quo rem enodatam deſidero, eo magis implicitam video! Plance mi, obſecro te, quid eſt hoc? Primus tu, arbitror (demus etiam vel praeſente Taconio) cum ingenuo, & amiciſſimo Viro Joanne Gregorio Gregori Mulieris Cadaver ſecuiſti. Erat quaſi in omni Cyſti Tuberculum, quoniam pro eo nil aliud intelligebas ipſe niſi interiorem Cyſtis Tuniculam Nerveam, quae ut de ſe rugoſa, prae morbo magis, magisque apparebat criſpata. Erant Calculi & ad fundum, & ad ambitum, & qui defixi ſtabant, non in Canaliculis, ſed inter rugas, & rugas ob craſſitiem invicem coagmentatas concludebantur. Etſi autem perreptantium formà quaedam, & ſpecies Vaſculorum viſa eſt, quisnam mihi ſpopondit, ab Arteriolis non deceptum fuiſſe Taconium? Exiliſſimas res cum tractamus quam facile eſt non ſententiam obſervationi, ſed obſervationem ſententiae accommodare, quoniam ſaepe errorem creat amor inveniendi, & falſa quaedam opinio Rationem, & Veritatem depellit. Menſe circiter proximo Ornatiſſimus Vir de re Anatomica optime Meritus Gusmanus Galeazzi voluit, ut apud ſe eſſem ad incidendam Veſiculam quandam Felleam cum appenſa portiuncula Jecoris Calculoſi. (Erat tum mihi in mente Taconiana Epiſtola) Tacitus ſectionem aggredior num quid ductuum ineſſet obſervaturus. Diligenter lenteque Veſiculam a Jecore diſtrahentibus exiliſſima en occurrunt filamenta trina, quae Vitro optico admoto, quaſi rotunda, & ſubfulva Vaſcula apparuerunt. Felleae Cyſti inhaerebant, & ſuperatis Tunicis ad interiora progredi videbantur. Forma, color, exilitas, cohaerentia tantam genuere opinionem, ut certe tum de peculiaribus inventis Ductibus juratus dixiſſem, praeſertim in eam ſententiam etiam veniente Galeaz-

zio.

zio. Veſicula, Hepate, Vaſculis preſſis, ut ſi quid flueret refflueretque, cognoſceretur, non intermiſſa ſectione, quod fefellerat compertum eſt. Vidi Arteriam Cyſticam, quaſi Arbuſculam ſpargentem Ramulos; Ramulorum autem filamenta quaedam ex Tunica in Tunicam Cyſtis deducta, plurimum mihi impoſuiſſe. Neque quid diſſimile animadvertiſſe ſe dicit Petrus Paullus Molinelli aetate Adoleſcens, ingenio Vir, alio in Hepate, cujus in Cyſti plures innatantes Calculos cum inveniſſet, eos ſibi viam aperuiſſe cognovit ad Inteſtina laciniatis, eroſisque Valvulis quae per ductum Cyſticum ſparguntur. Haec notans in interiori Cyſtis collo exteriorem totius Veſiculae inſpectionem non negligebat; occurrere autem ad illius fundum filamentula, quae primum ut nos fefellerunt, tum quid eſſent ſectionis diligentia aperuit.

Si ergo ex facto, ex ſimilitudine, & comparatione aliqua capi poteſt conjectura, quam proximum vero eſt Obſervatorem noſtrum celeriter nimis egiſſe, & quod Arteriae Cyſticae eſt, ad Ductus Hepaticyſticos traduxiſſe. Caeterum arbitror (oportet enim aliquid concedamus) de veritate iſtorum Ductuum in ſuſpicionem veniſſe Taconium ipſum, & quaſi inventi, conſiliique ſui penituiſſe; nam in caelato aere praeter foraminula in Cyſti non Canaliculos modo, ſed ne ſculpi quidem voluit Canaliculorum veſtigium. Stylum ſi admiſiſſent, nihil erat profecto cur in conſpectum non caderent, & niſi de invento ſuo dubitaret, ita in tabula eſſent notati, ut in epiſtola deſcripti; quin immò & in hac, etſi Ductuum genus apertè perhiberi videatur, ſpecies tamen non deſignatur; eſt hinc quod ex Blanchio quaerat Taconius, num Ductus iſti Hepaticyſtici, num illi Verehienii, num alterius generis videantur. De hac re ſi quis me interrogaſſet, libere ſciſcitanti reſpondiſſem, nullius eſſe: vide, num manifeſta ſit res. Blanchius bina Ductuum genera cum viſa a ſe credat, ait: *Minuti iſti ductus* (ad verbum dico) *ramoſitates habent ſuas ad ductum Hepaticum, & ad minus duobus principiis ex eo pullulant quae inde Ramoſitates ante Veſicae contactum in ceſpitem coalitae eo inde unico in eam aperiuntur. Ceteri ductus e contra truncum habent ad ductum (Hepaticum) diramationes autem qua parte communicant cum Veſicula.* His poſitis quaſi dialectice diſputaturus, ita propono rem. Primi generis Ductus ex Hepate plures unico oſculo aperiuntur in Cyſtim, alteri multiplices ex Cyſti hiant trunco ad Ductum Hepaticum, ſed qui ex epiſtola inventi dicuntur, ad Cyſtim plures, ad Jecur ſunt totidem, non ergo aut primi, aut alterius ſunt generis. Neſcio hinc an mirer prius Taconium quaerentem, an magis Blancum Ductus Cyſthepaticos confirmationem obſervatione iſta, quae vereor, ne illius ſententiam evertat potius quam confirmet. Neque vero ea ſunt Vaſcula quorum mentionem facit Verehienius -- *Et certe fateri debeo* (loquitur de Perhault Canaliculo) *eundem vix ab aliis Vaſis internoſci, niſi hiſce duobus indiciis, nempe quod flavo colore qui felleis proprius eſt tingitur, & trunco ſingulari Veſiculae inſertus plurimos ſurculos minores per ſubſtantiam Hepatis diſpergit.* Infra vero de duobus Ductibus in Veſicula a ſe viſis ait: *qui deinde coaleſcebant in truncum ſingularem orificio ductui Hepatico implantatum.* Erunt ne ſaltem Taconii? Habes jam quid ſentiam, habes

conjecturas meas. Plance mi, ſi liberè, & familiariter dico, nolim rixoſus videri tibi magis quam ingenuus. Taconii nomen, & ſtudia tanti facio, quanti debeo, neque ille ſum ego, qui certa ſcientia comprobata deſiderem illa, quae conjecturis a me proſpiciuntur, quin immo ſi rem hanc, quae dubia eſt, argumentis tuis vel incertam magis, vel dubiam facies; non in eo perſiſtam, quod fert opinio, ſed in illo, quod veritas poſtulat, atque adeo me deceptum aperte dicens malo honeſte dubium errorem pro certo confiteri, quam perverſe falſam ſcientiam profiteri. Haec, quae dicerem habebam. Conſiderabis igitur, & quod tibi de iis videbitur, ſcribes. Cura, ut valeas.

Prid. Kal. Junii 1726.

Bononiae.

Janus Paullus Simo Plancus Ariminenſis Joſepho Puteo Jacobi Filio Bononienſi

S. D.

JUdicium quod nunc de Hepatica Hiſtoria Taurinenſis Hominis ad me per epiſtolam profert tuum, idem plane voce protuleram & ego quinque abhinc menſibus Neapoli, quum illeic eſſem, quumque apud celebreis illius urbis Medicos de nova hac libri editione rumor eſſet allatus; noveram enim multo ante, ut ſcis, Hominis ingenium, & vireis; praeſertim quum eum primùm de facie apud vos cognoverim, audierimque publice ſex ſeptemve abhinc annis in veſtra Scientiarum Academia contra Bauhini, quam vocant Valvulam longiſſima, dicam libere quod ſentio, ineptiſſimaque oratione diſſerentem, aliiſque in locis admirabilia, & inaudita in rebus Anatomicis, & Medicis de ſe praedicantem. Mirabarque id temporis vehementer una fere cum reliquis noſtris Externis Taconum, aliquoſque Veſtrûm hujus indolis homines ei tanquam novo Artis Medicae Aeſculapio aſſentari; ſuſpicabarque, quum minime malus eſſem, pluris tum apud eos humanitatis, atque hoſpitalitatis rationem fuiſſe quam veritatis, & ſcientiae. Verum elapſo Februario quum Romam ſum reverſus, continuo mihi ab amico facta eſt copia videndi, legendique, ſi vellem, librum; quem quum unà volutaremus; volutandum enim, non legendum omninò, ne nimium temporis, & operae perderemus, cenſebamus; ut ſi quidpiam in eo fortaſſe eſſet memoria dignum, tali pacto notaremus, quemadmodum, & in libris Ennii feciſſe Vergilium traditum eſt. Verum hac etiam opinione, & ſpe decepti ſumus; nihil enim, niſi quae tu memoras, reperiebamus; & ſi aliud quidpiam erat, gloriatio quaedam inanis erat, quae riſum potius, quam aliud moveret. Quomodo enim non riderem, quum legerem variis in locis de ſe tantopere praedicare quod quaſi vocatus Bononiam venerit *ad acceptandam implendamque cathedram*, *quae ei ab Excelſo* veſtro *Senatu humaniſſime eſſet demandata* ibique fuiſſe, *ut hoc munere fungeretur*. Noveram enim, noſcuntque omnes Bononienſes, caeterique Externi, qui ſtudiorum ſuorum cauſſa tum iſtheic erant; eum apud vos jejunè veniſſe, nullo ſcilicet honoris titulo antea a veſtro Senatu decoratum, nullaque dignitate; ſed tantum poſtquam venerat, ad rem, quam in ſua patria parabat, vehementer prehenſare coepiſſe, atque tamdem quum ſuorum Aſſentatorum opera, tum aliquorum etiam bonorum hominum auxilio, qui ejus tum deſpectae fortunae miſerti ſunt, poſt longam quiritationem factum eſſe, ut cujuſdam Cathe-

Vid. pag. 475. 910. 995. & 759.

drae

drae Medicae titulum adipiſceretur. Dixi titulum, nam Cathedra, quam nactus eſt, nullius emolumenti erat, ſed inanis tantum, & honoraria, ut dicitur, cujuſmodi tunc nonnulli Adoleſcentes conſequuti ſunt, & facili negotio hujuſmodi inutileis, & extraordinarias Cathedras, vel Externi Adoleſcentes interdum conſequantur; in eaque Cathedra ſemel tantum legit, & ea oratione, quae prima ad calcem ſui operis, cernitur; quum Bononiae ne per treis quidem menſeis integros ſit commoratus. Verum humaniter ho-
p. 988. mini ignoſcendum, ſi tantum in vacuis titulis delectaretur, dummodo ea quae ad artem ſuam pertinent, ut in ſe ſunt, recte in medium proferret. At haec eo modo non profert certe; quis enim veſtrum vidit umquam novos illius Veſicae Muſculos, quos in Noſocomio Mortis apud veſtrûm plurimos oſtendiſſe ſemel iterumque, memorat? Nemo ſcilicet. Equidem certo ſcio ibi ſemel quum Stancarius aliique ad prunas eſſent ut calefacerent ſe ſe, & confabularentur, ipſe ſolus de quadam tabula ſupra quam Cadaver erat, ſemotis, vel, ut melius dicam, ſublatis aliquantum ex eo Inteſtinis, clamavit: En mei Muſculi. Caeterum nemo tum quid diceret curavit, nec quicquam vidit. At enim quid vidiſſent, ſi curam, animumque adhibuiſſent?
περί τέχνης. Nihil profecto. Quod enim non eſt inquit Hippocrates, neque videtur, neque cognoſcitur unquam. Non eſſe autem hujuſmodi Muſculos, praeter eximium Morgagnum ſuadet Solertiſſimus Sanctorinus qui ait: *In nulla umquam incidiſſe cadavera (& ſi plurima prae caeteris ſelectiora, atque ad ana-*
p. 187. §. x. *tomen aptiſſima, ob hanc potiſſimum rem, diſſecuerit) quae iſtiuſmodi muſculos obtuliſſent.* Haec cum Amico quum conferrem, dicebam, ſi hujuſmodi ſunt inventa quorum teſteis praeclaros nobiſque notos adhibet, cujuſmodi erunt reliqua, quae apud ſuos ignotoque nobis loco protulit? Sed de hoc ſatis. Venio nunc ad Taconum tuum. Vix aliquot verba ejus Epiſtolae tacitus legeram, ſtatim exclamo ad Amicum: O rem pulchram! En ſectio mea Cadaveris, & hiſtoriola ejuſdem, quam ad te quoque ſcripſeram olim, quamque hic egregius homo vèrbis quibuſdam mutatis, & adjectis nunc venditat pro ſua. Tunc univerſam diligenter percurrimus, ſculptamque Tabulam eidem apoſitam luſtramus. Concluſimus ambo, eandem prorſus eſſe; quum ſi Tacconus neſcio quos Hepati-cyſticos ductus non ſuppoſuiſſet, ne ovum quidem ovo, vel Apis Api tam ſimilis eſſet. Enim vero mirum dictu! de Hydrope Pectoris, & Pericardii, & in Muliebri Cadavere fuerat ſectio mea. De Hydrope Pectoris, & Pericardii, & in Muliebri Cadavere eſt: & ſectio Tacconi. Ampli quaſi quantum Vena Portae ſunt Biliarii Ductus in mea. Ampli, & plus etiam, quam Vena Portae ſunt & in iſta Tacconi. Inanis & parva Veſicula Fellis in mea. Inanis & parva Veſicula Fellis in iſta Tacconi. Quid plura? Exigui lapilli ſunt in mea. Exigui lapilli ſunt & in iſta Tacconi. Quare una cum Amico miratus ſum magnopere confidentiam Tacconi, non quod quaſi eo indignarer, quod mea pro ſuis ediderit; non enim in iſtis Cadaverum Sectiunculis glorior, quemadmodum ipſe qui quam qui maxime ſolet, quanquam hac in re quaedam notatu non indigna haberem; per me enim licet, ſi vult, mea univerſa edat pro ſuis; ſed eo indignor quod quae non ſunt, audacter comminiſcatur, venditetque pro veris; ex hoc enim fit ut

ut malevoli apud indoctos reliqua recentiorum inventa carpant, commentiaque praedicent: & ſane inter hos qui haec comminiſcatur hunc auctorem habebunt praeclarum. Verum, ut ais, quum multum proceſſerit temporis ex quo tractationem ſuper hac re in Magnani coetu habui, rogesque, ut de iis Ductibus aperiam quod fuerit; exponam igitur, hoc ut faciam, quicquid ex tractatione circa ſectionem ſcripſi tunc, publiceque in eodem coetu dixi, & oſtendi; deinde notabo quaedam, & rem univerſam, ut arbitror plane perſpicies. Mulier igitur LXII. annos nata corporis obeſi circa initia menſis Februarii anni cIↄIↄccxx. in Noſocomium S. Mariae de Morte venit; laborabat enim quadam febricula, & tuſſi cum patente dolore, & pulſatione in * Praecordiis, & obſcura duritie praecipue circa dexterum. Pulſatio tamen alia admodum inſignis circa medium pectoris erat, qua cor veluti intra aquas innatans Pectus frequentiſſime feriebat. Spiritus cum difficultate trahebatur, quae difficultas ſenſim in dies ita aucta eſt, ut gravis anhelitus, & ſtertor videretur. In ſiniſtrum latus decumbere non poterat. Dolor humerorum & genuum. Tumor ad ſummos pedes, & manus una cum omnium carnium univerſi corporis mollitie, & languore. Facies erat pallida, & concidens, quae paullatim corrugari, & emungi cepit. * Venarum pulſus frequens, at debilis, & demiſſus. Sitis erat magna. Urinae modicae, ſubrubrae, craſſae. Alvi item dejectiones modicae, & magna cum excernendi difficultate. Et hae omnes aegritudines magis in progreſſu, & fine morbi manifeſtae fuere quam in initiis. Tandem XVI. Kalendas Martias ingraveſcentibus omnibus his aegra inter loquendum dum in laevam partem in lecto revolvi tentaret, interiit. Sequenti nocte una cum Praeclariſſimo Adoleſcente Joanne Gregorio ejusdem Noſocomii Medico adſtante Cadaveris ſectionem inſtituimus. Ac primum ut παρακεντήσεως exemplum inter nos pararemus, perforatum eſt a nobis utrimque inter Coſtas ejus Pectus, & ex foraminibus magna copia aquae effluxit, ſed ex laevi lateris foramine, vix tertia pars dexteri. Deinde diſſectum eſt Cadaver univerſum, & invenimus Pectoris cavernas aquis adhuc madidas, & Pericardium valde diſtentum, & aqua plenum, quae effracta unius fere librae pondus aequabat. Cor autem ut & reliqua fere Viſcera extrinſecus admodum alba erant. Dextera cordis Auricula ultra naturalem ſtatum valde dilatata. Pulmones flaccidi, extrinſecus coloris ſubalbi; intus vero obſcuri, ac ſpumoſa pituita referti; & dextera ſui parte duabus coſtis arcte adhaerebant. In Abdomine Lien flaccidus, ac pene marcidus apparuit; Jecur vero durum, & amplum, & intus quoque ſubalbum. Veſica Fellea parva, & liquore omnino vacua, & innumeris Lapillis ſcatens; ejus vero ductus quemadmodum, & Hepaticus communi nomine Porus Biliarius dictus, amplitudine valde inſigni erat, ut ſinguli fere latitudinem Venae Portae aequarent. Teſtes, ſeu Ovaria Muliebria, duri, ac fere cartilaginei apparuerunt. Caetera vero Viſcera naturali temperie nobis ſunt viſa. Ventriculus tamen paullo longior, & anguſtior quam par erat, licet Inteſtina admodum ampla, & diſtenta flatibus eſſent. Aqua univerſa, quam è Pectore haurimus, ultra quattuor libras pendebat; Salſi erat ſaporis, & ad ignem admota, bona pars in ſpongioſam compagem

* Ὑποχονδρίοις.

* ἀρτηριῶν.

concrevit, reliqua fluida velut aqua ex calce cum odore, & ſapore eodem, & ad lixivium parum accedente, remanſit. Habes heic, mi Putei, ſectionem univerſam, quemadmodum tunc ſcripſeram. Multa quidem eſſent modo, quae ex ea quum circa morbum, tum circa remedia adnotare poſſem, ſed haec tute ipſe perſpicies, praeſertim quum fuſius in tractatione illa, quam publice habui, id egerim; quare haec, ne actum agere videar, praetermittam. Non praetermittam vero quae ad Tacconum attinent. Et cum primis animadvertas velim in mea ſectione mentionem nullam fieri illorum Ductuum, quos Hepati-cyſticos, & Cyſt-hepaticos appellant, quum ex ea ſectione tum de illis ne cogitaverim quidem; Et ſi verum fateri vult, neque ipſe Tacconus cogitavit etiam. Quomodo enim cogitare poterat, ſi ſectioni, ut tu quoque recte notas, non interfuit, neque Exta vidit, quum eorum quaedam, & nominatim Hepatis fruſtulum, cui Veſica Fellea, & Canales illi amplificati adhaerebant, per octo dies apud me manſerint, ſcilicet uſque ad VII. Kalendas Martias, ad eum nempe diem, in quo coetus Magnani fuit, & ego tractationem, diſputationemque publicam habui. Tunc enim ea curſim vidit, quemmadmodum viderunt multi Bononienſes, & quamplurimi Externi, quum ea poſt diſputationem oſtenderim. At neque ego, neque alius quiſquam verbum fecit ullum de commentitiis illis Hepati-cyſticis & Cyſt-hepaticis Canaliculis, Solum admirati ſumus Teſtium duritiem, & Canalium Biliariorum amplitudinem, propter quorum praeſertim ſpeciem ipſi, & Exta aliqua uſque ad illum diem ſunt ſervata. Quare ut dicam quod ſentio, ſuſpicor Tacconum propter ſpeciem arripuiſſe tunc Veſiculam illam Felleam, & fruſtulum Hepatis, cui adhaerebat (nemo enim poſt oſtenſionem ea curavit,) & Domi una cum Taurinenſi Homine, ut ei blandiretur, rem confixiſſe; per eos enim dies iſthuc adventaverat ille; & ut noſti, primum tunc ad III. Kalendas Martias eum vidimus audivimusque in Scientiarum Academia de Valvula illa diſputare. Et meae ſuſpicionis audi non leveis conjecturas. Obſervo enim ſculptam Tabulam Tacconi qua ad ambitum, qua ad partium diſpoſitionem, magnam prae ſe ferre ſimilitudinem cum Tabulis Taurinenſis Viri, praeſertim cum ſecunda, & cum quinta. Quomodo enim Pictor vel Sculptor effingere potuiſſet univerſum Jecur, Lobulum Spigelii, Venam Cavam, Venam Portae, & reliqua quae effinxit, ſi fruſtulum Jecinoris tantum a me in Magnani coetum eſt allatum? Verum Tacconus, ut commenta commentis tegat, dicit poſt ejus diſceſſum, inſtitutam fuiſſe ſuam Mortuae Hydropis ſectionem. At gladio acerbius ſe jugulat ſuo. Melius ſibi conſuluiſſet, ſi dixiſſet ante ejus adventum. Mea enim ſectione ſua commenta aliquo pacto tunc tegere potuiſſet. Nunc medius fidius poteſt nullo. Quis enim Veſtrûm, & Externorum, qui tunc iſtheic erant, ignorat, poſt Taurinenſis diſceſſum, qui circa Idus Majas anni cIↄIↄccxx. fuit. (Ad IV. enim Idus primam ſupremamque orationem ex ſua Cathedra habuit) usque ad Idus Julias quo tempore Tacconiana Epiſtola eſt conſcripta, nullam Cadaveris ſectionem, nullumque Medicum coetum, congreſſumque in Magnani aedibus fuiſſe. At ſi fingit fuiſſe (quod ne apud rudiores quidem poterit propter magnas ſolemnitates, quae iis temporibus quotannis Bononiae recur-

runt, propter nimiumque aëris aeſtum qui tum ſubſequutus eſt). Producat ipſe in medium Teſteis qui interfuerint: Dicat quinam ſint illi *Alumni*, quinam illi *Diſcentes*, quinam illi *Docentes Viri* quos citat, quibuſcum ſuam admirabilem obſervationem communicaſſe dicit, quorum tamen ne unum quidem ſuo nomine appellare audet. Ego enim quod haec omnino ſint, ut dico, vel ipſum Tacconum, dummodo conſcientiae ſuae refragari nolit, Teſtem luculentum volo, & Te, & Gregorium, & Galeatium, & juniorem Guglielminum, & Mollinellum; & inter Externos & Badiam, & Sylvanum, & Julianum, & Pilottum, & ſi opus eſt, alios multos. Hi enim praeſertim quos nominavi ejusmodi coetibus intererant ſemper, meaeque diſputationi interfuerunt omnes, contraque aliqui, ut mos erat, exercitationis cauſa diſputaverunt: certoque ſcio, univerſos fateri poſſe toto illo anno, ne dum eo duorum menſium intervallo neminem praeter me ſectionem aliam, diſputationemque de Hydrope Pectoris in iis Aedibus habuiſſe. Alia quaedam eſſent minoris momenti, quae notare poſſem contra Epiſtolam Tabulamque Tacconi, videlicet Porum Biliarium non adeo immanem fuiſſe ut pingitur in ea rudi figura, quae tamen Taurinenſi *nitida* dicitur; neque Ve- 957
ſiculam Fellis tam exiguam; Tuberculumque peculiare circa ejus fundum fuiſſe nullum, ſed ibi ulcus potius, maculamve ſubnigram. Calculos item innumeros fuiſſe, & quidem per univerſam Veſiculam diſperſos, non tantum *ter quattuorve numero*, quanquam quid ſibi velit latine *ter quattuorve* 964
non bene intelligo. Jecur quoque univerſum non *ſubatri coloris* fuiſſe, ſed ſubalbi, & ad flavedinem accedentis. Verum haec ut vides minuta, & facile Homini inſanabili illo ſcribendi Κακοήθει laboranti ignoſcenda, praeſertim vero ſi iis contentus Hepati-cyſticos illos, ſeu Cyſt-hepaticos Ductus (quonam enim nomine donandi ſint ignorat ipſe) non ſuppoſuiſſet. Quare quum hoc in ſe tam inverecundè admiſerit, refuto ejus omnia, proboque libenter contra ipſum conjecturas tuas omneis, praeſertim eas quibus oſtendere conaris, eos Ductus, neque unius generis eſſe, neque alterius, atque adeo ipſum, neque Verehyenio, neque Taurinenſi ipſi cui blanditur, convenientia dicere. Et ſane per quam difficile eſt res ſuppoſititias, & confictas, quum inter ſe, tum naturae, & veritati accomodare. Tu fac me ames, & amicos omneis meis verbis ſalvere jube. Vale. Arimino V. Idus Junias cIↃIↃccxxvI.

Obſignata jam Epiſtola facultas mihi datur ſecandi Cadaver Gaudentii Bindii Hominis maturae aetatis, Sacerdotis, ac noſtri majoris Templi, ut vocant, Canonici, Viri praeterea humanarum Divinarumque rerum longe doctiſſimi, peritiſſimique. Is per hos dies macie confectus eſt poſteaquam diuturno acerbiſſimoque dolore Stomachi ex calloſo ulcere circa oſtium ejus dexterum quod Pylorum Graeci vocant, laboraſſet; Propter quod & Pylorum ipſum ad parteis Lienis una cum Stomacho prolapſum invenimus, & aeger dum in vivis eſſet continuis vomitionibus ita tentabatur, ut extremo ſuae vitae menſe ſolis juſculis, & mero pro cibis veſceretur. Domum attuli aliquot ejus Exta, ut ea diligenter ſcrutarer, praeſertim Jecoris fruſtulum cum Veſicula Fellea, & ſuo Ductu. Diligenter, inquam, primo Veſiculam iſtam ſcalpello ab Jecore exſecui. Deinde quum optima Bile eſſet

referta, clauſo Ductu eam variis modis compreſſi, ut experirer num tali ratione Bilis, quemadmodum debuiſſet, per Cyſt-hepaticos Canaliculos, ſi eſſent, efflueret. Verum nihil omnino ulla ex parte effluxit, licet aquam deinde in eam infunderem, ut Bilem diluerem & poſtremo Bile omnino ablata, & aqua limpida ejus loco iniecta, validam, variamque compreſſionem adhiberem. Quare hoc experimento liquet; hos Ductus ſaltem qua Cyſt-hepatici dicuntur, prorſus commentitios eſſe. Verum ex hac ſectione aliud eſt propter quod magis Taurinenſem miremur. Inflata enim deinde ea Veſicula, atque exſiccata inveni ad ejus cervicem treis pulcherrimas ſemilunareis, ſeu conniventeis Valvulas inſtar earum, quae plerumque in Inteſtino Colo ſunt, univerſus item Ductus extrinſecus quidem tortuoſus erat ſeu *Spiralis* quemadmodum eum pulchre pingit Heiſterus figura nona, ea tamen quae prima a dexteris tertiae Tabulae ſui *Compendii* Anatomici, cernitur. Intus vero poſt eas treis diſtinctas Valvulas Cochleam perfectiſſime, ſeu ſi mavis continuatam Valvulam cochlearem, referebat. In Veſicula praeterea Valvula maxima connivens erat a nemine; quod ſciam, adhuc deſcripta, quae latitudine ſua, ſeu ambitu duas tertias ambitus tranſverſi Veſiculae occupabat, cauſaeque erat cur Veſicula ipſa in duas cellulas inaequaleis tamen & communicanteis divideretur, & cur Specillum ante exſiccationem a me per tortuoſam fiſtulam immiſſum, niſi ad primam cellulam, ad unum nempe pollicem Veſiculae ultra non progrederetur. Reperiuntur igitur reipſa Valvulae ad Collum, Ductumque Veſiculae Felleae, neque hae omnino *imaginariae* ſunt, ut in prima editione ſuae Hiſtoriae ſcripſit Taurinenſis, & Cap XVIII. nunc variis ambagibus iterum contra diligentiſſimnm Heiſterum (licet is tria elegantiſſima exempla harum Valvularum in hominibus reperta produxerit) contendere audet. Neque ibi earum loco fibroſus anulus, ſeu Sphincter eſt quemadmodum ipſe dicit, qui ſemper ubi hae ſunt, anulos, & Sphincteres comminiſcitur. In Colo enim, ut noſti, ad finem Ilei Valvulam negat, & hos ſubrogat; Et tamen in Colo ad finem Ilei, Valvulam, ſeu Valvulas duas conniventeis, inflato Inteſtino ut docet Fantonus, & Heiſterus, ita perfecte regreſſum rerum praepedienteis in hoc Cadavere inveni (& in aliis etiam aliàs) ut reciſo omnino Ileo; & a partibus Coli injectae nihil omnino earum ſit tranſmiſſum, ne aer quidam, quo deinde inflato, exſiccatoque Inteſtino, id una cum pulcherrima Valvula apud me ſervo, Oſtendique heri ſimul cum Veſicula illa fellea Doctiſſimis Viris, atque in re Anatomica, & Medica peritiſſimis Antonio Leporotto (qui ſectioni etiam interfuit) & Joſepho Badiae Sodali noſtro. Iterum Vale.

F I N I S.